СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 55 Год. LXIII Петок, 4 мај 2007 Цена на овој број е 280 денари

www.slvesnik.com.mk contact@slvesnik.com.mk

С О Д Р Ж И Н А

		Стр.
725.	**Закон** за договорите за превоз во железничкиот сообраќај…………………	2
726.	**Закон** за внатрешната пловидба..........	18
727.	**Закон** за нотаријатот...........................	73
728.	**Закон** за изменување и дополнување на Законот за определување на имиња на улици, плоштади, мостови и на други инфраструктурни објекти..........	112
729.	**Закон** за финансиската полиција.........	115
730.	**Закон** за изменување и дополнување на Законот за државната помош...........	140
731.	**Закон** за изменување и дополнување на Законот за вршење на занаетчиската дејност...	141
732.	**Закон** за репродуктивен материјал од шумски видови дрвја..........................	148
733.	**Закон** за безбедност на козметичките производи...	162
734.	**Закон** за изменување на Законот за матичната евиденција за осигурениците и корисниците на права од пензиското и инвалидското осигурување	170
735.	**Закон** за изменување и дополнување на Законот за електронските комуникации...	170
736.	**Одлука** за определување на ОХИС АД - Скопје како трговско друштво од особено значење за економијата на Република Македонија, со можности и интерес за проширување и реактивирање на деловните активности.........	173
737.	**Одлука** за определување на ЕМО АД - Охрид како трговско друштво од особено значење за економијата на Република Македонија, со можности и интерес за проширување и реактивирање на деловните активности.........	174
738.	**Лиценца** за постојано приредување на посебни игри на среќа во автомат клуб...	174
739.	**Правилник** за изменување и дополнување на Правилникот за класификација на приходите.............................	175
740.	**Правилник** за изменување на Правилникот за формата и содржината на легитимацијата на даночен инспектор	175
	Објава за движењето на цените на мало во Република Македонија за месец април 2007 година......................	175
	Огласен дел...	**1-16**

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

725.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДОГОВОРИТЕ ЗА ПРЕВОЗ ВО ЖЕЛЕЗНИЧКИОТ СООБРАЌАЈ

Се прогласува Законот за договорите за превоз во железничкиот сообраќај,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 19 април 2007 година.

Бр. 07-1735/1
19 април 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

З А К О Н
ЗА ДОГОВОРИТЕ ЗА ПРЕВОЗ ВО ЖЕЛЕЗНИЧКИОТ СООБРАЌАЈ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

(1) Со овој закон се уредуваат правата и обврските кои произлегуваат од договорите за превоз на патници и стока во внатрешниот и меѓународниот железнички сообраќај, ако со меѓународен договор поинаку не е пропишано.

(2) На сите односи на договорите за превоз на патници и стока кои не се уредени со овој закон се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи.

Член 2

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. **"Железнички превозник"** е домашно и странско правно лице чијашто основна дејност е давање транспортни услуги на патници и/или стока по пат на железница и кое има дозвола за јавен превоз и решение за безбедност;
2. **"Корисник на превозот"** е правно или физичко лице кое врз основа на договор со превозникот стекнува одредени права и презема одредени обврски;
3. **"Патник"** е лице кое врз основа на договор има право на превоз;
4. **"Нарачувач на превозот"** е лице кое во свое име, а за сметка на друго лице, склучува договор за превоз на патници со превозникот;
5. **"Испраќач"** е лице кое ја предава стоката на превоз и склучува договор со превозникот;
6. **"Примач"** е лице овластено од испраќачот да ја превземе стоката од упатната станица, да го откупи товарниот лист и да ја преземе стоката предадена на превоз;
7. **"Носител на право"** е лице кое врз основа на договор за превоз има барање спрема превозникот;
8. **"Пратка"** е еден или повеќе предмети кои се предаваат на превоз со една превозна исправа (товарен, односно експресен лист, багажница);
9. **"Меѓународен железнички сообраќај"** е превоз на патници и стока со железница од странство во Република Македонија, односно од Република Македонија во странство и превоз на патници и стока преку територијата на Република Македонија;
10. **"Отправна станица"** е место во кое започнува превозот;
11. **"Упатна станица"** е место во кое завршува превозот;
12. **"Багаж"** се предмети кои патникот има право да ги носи со себе врз основа на договорот за превоз на багаж;
13. **"Рачен багаж"** се предмети кои можат да се внесат во патнички вагон и да се сместат на одредено место и кои патникот сам ги чува и
14. **"Превознина"** е цена за извршен превоз на стока одредена со тарифа.

II. ТАРИФА

Член 3

(1) Тарифата е акт врз основа на кој се утврдува цената за превоз кај договорите за превоз на патници, односно превознината кај договорите за превоз на стока.

(2) Тарифата содржи одредби за општите и посебните услови за утврдување на цената, односно превознината.

(3) Железничкиот превозник (во натамошниот текст: превозник) е должен тарифата јавно да ја објави на вообичаен начин во секоја станица и да биде достапна на корисниците за превоз.

(4) Тарифата ја утврдува и донесува превозникот.

(5) Зголемувањето на тарифата, надоместоците за споредни услуги и други измени и дополнувања на тарифата со кои се отежнуваат условите за превоз за корисниците на превозот не можат да се применуваат пред истекот на рокот од осум дена од денот на објавувањето.

Член 4

Со тарифата или со договор склучен меѓу превозникот и патникот, односно испраќачот, не можат да се предвидуваат одредби со кои превозникот целосно или делумно се ослободува од одговорностите утврдени со овој закон, да се префрла одговорноста на докажување од превозникот на патникот, односно испраќачот или да се предвидува можност одговорноста помала за превозникот од одговорноста предвидена со овој закон.

III. ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ

1. Договор за превоз на патници

Член 5

Со договорот за превоз на патници, превозникот се обврзува да го превезе патникот, рачниот багаж до одредена станица, а патникот се обврзува на превозникот да му плати соодветна цена за извршениот превоз, според утврдена тарифа.

Член 6

(1) Превозникот е должен да го превезе патникот до упатната станица со оној вид и класа на воз за кој се договориле, а кои се наведени во објавениот ред на возење, под услови на удобности и хигиена, што според видот на возот и траењето на превозот се сметаат дека се потребни.

(2) Превозникот е должен на патникот во возот да му го обезбеди означеното место, доколку при склучувањето на договорот така е договорено.

(3) Ако со нарачувачот на превозот е договорено, превозникот согласно со договорените услови мора да го превезе патникот со посебен воз кој не е предвиден со возниот ред.

Член 7

(1) Патникот е должен пред започнувањето на патувањето да набави возен билет, а ако во станицата во која го започнува патувањето нема билетарница или ако во време на доаѓање на возот не работи, возниот билет е должен да го набави во возот.

(2) Возниот билет е доказ дека е склучен договор за превоз на патник. Како доказ дека е склучен договор за превоз на патници може да се смета и друг писмен документ издаден од превозникот.

Член 8

(1) Договор за превоз може да се склучи со лице кое заболело или за кое постои сомневање дека заболело од некоја заразна болест, само ако се исполнети условите предвидени со посебни прописи.

(2) Ако за време на превозот кај патникот се појават знаци од некоја заразна болест предвидена со посебни прописи, превозникот е должен да постапи според тие прописи и тој патник да го превезе до првото место каде што има можност да му се даде потребна здравствена помош.

Член 9

(1) Превозникот не е должен да прими на превоз лица за кои, поради нивното однесување, може оправдано да се претпостави дека ќе го оневозможат превозникот во извршувањето на неговите обврски спрема другите патници (пијани лица, насилници и слично).

(2) Превозникот може да исклучи од превоз патник кој со своето однесување ги вознемирува другите патници или кој не се придржува кон прописите за јавниот ред во возовите за време на патувањето без обврска да ја врати цената за превоз.

Член 10

(1) Патникот има право да го откаже договорот за превоз пред да почне неговото извршување.

(2) Ако патникот го откаже договорот за превоз, превозникот може да задржи најмногу 10% од износот на цената за превоз.

(3) Одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член не можат да се менуваат со договор за превоз на штета на патникот.

Член 11

Ако превозот не почне во време кое е одредено со редот на возење или со договорот за превоз, патникот може да го откаже договорот и да бара да му се врати цената за превоз без намалување.

Член 12

(1) Патникот има право, според договорените услови и условите за рокот на важење на возниот билет, да го прекине патувањето на попатните станици.

(2) Ако патникот поради прекинување на патувањето не го искористил возниот билет, има право на враќање на цената за превоз за непоминатиот дел од патот.

(3) Во случајот од ставот (2) на овој член, превозникот може да задржи најмногу 10% од делот на цената за превоз, а другиот дел е должен да го врати.

Член 13

Ако патникот поради доцнење на возот за кое не е одговорен ја изгуби врската за приклучување во текот на превозот, или поради недоаѓање на возот или поради пречки во сообраќајот е спречен да го продолжи патувањето (прекин на патувањето), има право да:

1) бара превозникот да го превезе до упатната станица со првиот нареден воз или ако првиот нареден воз не е соодветен, ќе го превезе на некој друг начин и тоа без наплата на поголема цена за превоз;

2) бара превозникот да го врати бесплатно со багажот во почетната станица со првиот соодветен воз и да му ја врати цената за превоз без намалување;

3) го откаже натамошното патување и од превозникот да бара враќање на цената за превоз за непоминатиот дел од патот без намалување и

4) бара плаќање на трошоците за ноќевање во хотел од Б категорија, односно во друг соодветен објект, ако постојат можности патувањето да продолжи наредниот ден.

1.1. Одговорност на превозникот

Член 14

(1) Превозникот одговара за штета настаната поради смрт, телесна повреда или душевна болка на патниците предизвикани од несреќа или незгода од започнувањето на превозот до неговото завршување, односно додека патникот се наоѓал во возот или додека влегувал или излегувал од возот, како и за штета настаната поради задоцнување на возот или прекин на патувањето.

(2) Превозникот одговара за штетата од ставот (1) на овој член и во случај кога штетата е причинета на патникот од лице кое по негов налог работело на извршување на превозот.

Член 15

Превозникот целосно или делумно се ослободува од одговорноста од членот 14 став (1) на овој закон, ако:

1) несреќата или незгодата се предизвикани од околности надвор од превозот, кои превозникот и покрај потребното настојување, имајќи ја предвид особеноста на случајот, не можел да ги избегне ниту да ги отстрани нивните последици;

2) несреќата или незгодата настанале по вина на патникот или поради однесување кое не е во согласност со нормалното однесување на патникот и

3) несреќата или незгодата настанале по вина на трето лице, за кои превозникот и покрај потребното настојување, имајќи ја предвид особеноста на случајот, не можел да ги избегне ниту да ги отстрани нивните последици.

Член 16

За штета настаната поради задоцнување или прекин на патувањето, превозникот не е одговорен ако докаже дека до задоцнувањето, односно прекинот на патувањето не дошло намерно или поради невнимание на превозникот.

Член 17

За штетата одговараат солидарно превозниците кои учествувале во превозот.

Член 18

(1) За штета настаната поради смрт на патник, оштетување на здравјето или друга телесна или душевна повреда, превозникот одговара согласно со општите прописи за одговорност за штета.

(2) Превозникот се ослободува од одговорноста од ставот (1) на овој член, ако докаже дека штетата не ја причинил намерно или од невнимание.

(3) За штета настаната поради задоцнување, односно прекин на патувањето по вина на превозникот, превозникот одговара до износ на двојна цена на превозот.

Член 19

(1) Барањето за надоместок на штетата настаната поради смрт, телесна или душевна повреда и оштетување на здравјето на патникот, се поднесува до превозникот во рок од три месеца од денот на дознавањето на штетата.

(2) Барањето за надоместок на штетата поради задоцнување, односно прекин на патувањето мора да му се поднесе на превозникот во рок од 15 дена од денот кога е завршено патувањето, односно кога требало да биде завршено.

(3) Ако барањето за надоместокот на штетата не се поднесе во рокот од ставовите (1) и (2) на овој член, патникот го губи правото за надоместок на штета.

IV. ПРЕВОЗ НА БАГАЖ

2. Договор за превоз на багаж

Член 20

(1) Превозникот на барање на патникот, е должен да прими на превоз багаж и со надоместок да го превезе со возот со кој патува патникот или со согласност на патникот, со друг соодветен воз.

(2) За примениот и предадениот багаж, превозникот е должен да му издаде на патникот писмена потврда (багажница).

Член 21

За превоз на багаж, соодветно се применуваат одредбите од овој закон, што се однесуваат на договорот за превоз на стока.

3. Рачен багаж

Член 22

(1) Патникот има право во возот за превоз на патници да внесе рачен багаж, кој може да се смести на место предвидено за багаж и кој го чува сам.

(2) За превоз на рачен багаж, не се наплатува посебен надоместок ниту се издава багажница.

(3) Патникот е должен на превозникот да му ја надомести штетата настаната поради својствата или состојбата на рачниот багаж, освен ако својствата или состојбата на багажот му биле познати на превозникот.

Член 23

(1) За изгубен или оштетен рачен багаж превозникот не одговара, освен ако патникот докаже дека до губење или оштетување дошло поради намерно или грубо невнимание на превозникот.

(2) Ако губењето или оштетувањето на рачниот багаж настанале под услови во кои дошло до смрт, телесна или душевна повреда и оштетување на здравјето на патникот, превозникот одговара за штетата, освен ако докаже дека штетата настанала поради виша сила.

Член 24

(1) Износот на надоместокот на штетата за губење или оштетување на рачниот багаж не може да биде поголем од 18.000 денари по патник.

(2) Превозникот нема да ја надомести штетата од ставот (1) на овој член, ако докаже дека не е причинета намерно или од невнимание.

Член 25

(1) Превозникот не одговара за штета поради губење или оштетување на рачен багаж ако патникот не поднесе барање веднаш по завршувањето на патувањето.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, ако штетата настанала поради сообраќајна несреќа или други причини поради кои патникот не можел да поднесе барање веднаш по завршување на патувањето, барањето може да го поднесе штом ќе биде во можност, а најдоцна во рок од 30 дена од денот кога завршило патувањето или кога требало да биде завршено.

V. ПРЕВОЗ НА СТОКА

4. Договор за превоз на стока

Член 26

(1) Со договорот за превоз на стока, превозникот се обврзува да ја превезе стоката до упатната станица и да му ја предаде на примачот, а испраќачот се обврзува на превозникот за тоа да му ја исплати договорената превознина.

(2) Договор за превоз ќе се склучи кога превозникот ќе ја прими стоката на превоз со товарен лист.

(3) Приемот на стоката се потврдува со ставање на датум и жиг на отправната станица на товарниот лист.

(4) Потврдувањето на приемот на товарниот лист е доказ за склучениот договор за превоз.

(5) На примерокот од товарниот лист, кој му се предава на испраќачот, превозникот е должен да го потврди денот, а за лесно расиплива стока и живи животни и часот на приемот на превоз.

(6) Дупликатот на товарниот лист нема важност на товарен лист, кој ја придружува пратката.

Член 27

Превозникот е должен, под услови предвидени со овој закон да ја прими стоката на директен превоз од отправната до упатната станица, без разлика колку превозници учествуваат во превозот.

Член 28

(1) Превозникот не може да прими на превоз стока, ако превозот на таа стока е забранет со закон.

(2) Стоката за која е пропишано дека може да се превезува само под одредени услови може да се прими на превоз, ако се исполнети тие услови.

Член 29

Испраќачот е одговорен за штетата која е причинета на лица, возни средства и друга стока од дејството на својствата на стоката која е предадена на превоз, ако на превозникот тие својства не му биле ниту можеле да му бидат познати.

4.1. Товарен лист

Член 30

Испраќачот е должен на превозникот да му предаде за секоја пратка товарен лист на образец пропишан со Конвенцијата за меѓународен превоз на стоки и патници (КОТИФ), односно со прописот ЦИМ кој се однесува на меѓународен превоз на стока по железница.

Член 31

(1) Товарниот лист содржи:

1) место и датум на составување;

2) назив на упатната станица;

3) име и презиме или назив на примачот и негова адреса;

4) назначување на видот, количината и тежината на стоката;

5) број на вагон, а за вагоните на корисниците на превозот и дарата (кај пратките кои ги товари испраќачот);

6) име и презиме или назив на испраќачот, негова адреса, потпис и печат;

7) жиг на отправната станица;

8) превозни и други трошоци и

9) список на исправи кои се приложуваат со товарниот лист.

(2) Товарниот лист може да содржи рок на испорака и други податоци во врска со превозот.

Член 32

За секоја пратка се предава товарен лист, освен за стока за чие товарење, според нејзините димензии, се потребни повеќе вагони или ако поинаку се договори.

Член 33

Испраќачот е одговорен за точноста на податоците и изјавите кои тој ги внесува во товарниот лист, како и за точноста на податоците и изјавите кои ги внесува превозникот по негово барање.

4.2. Пренесување на товарен лист

Член 34

(1) Испраќачот и превозникот можат да одредат превозникот да издаде товарен лист по наредба или на донесувачот.

(2) На примерокот на товарниот лист кој му се предава на испраќачот изрично е назначено дека тој се пренесува, а на примерокот кој ја придружува стоката да биде означено дека е издаден товарен лист што се пренесува.

(3) Товарниот лист од ставот (1) на овој член го потпишуваат превозникот и испраќачот или лица кои ќе ги овластат тие.

(4) Ако е извршен препис на товарниот лист од ставот (1) на овој член, на секој препис тоа мора да биде видливо означено и тие преписи мораат да имаат предупредување дека врз нивна основа не може да се располага со стоката.

(5) Условите на договорот за превоз и тарифата го обврзуваат имателот на товарниот лист од ставот (1) на овој член, кој не е испраќач, само ако се содржани во товарниот лист или на нив изрично се повикува во товарниот лист.

Член 35

(1) Товарниот лист од членот 34 на овој закон, по наредба се пренесува со индосамент, а товарниот лист кој гласи на донесувачот со предавање.

(2) На формата и правното дејство на товарниот лист што се пренесува со индосаментот соодветно се применуваат прописите за меница, освен одредбите кои се однесуваат на регрес.

(3) Ако во товарен лист по наредба не е означен примачот на стоката, таквиот товарен лист се пренесува со наредба од испраќачот.

4.3. Трошоци за превоз

Член 36

(1) Трошоците за превоз (превознина, додаток на превознина, надоместок за споредни услуги и слично) и другите трошоци настанати во текот на превозот ги плаќа испраќачот според тарифа, која важела на денот на склучувањето на договорот за превоз или примачот ако го откупил товарниот лист, а испраќачот не го презел врз себе плаќањето на трошоците за превоз.

(2) Превозникот е должен во товарниот лист да ги внесе износите на трошоците од ставот (1) на овој член и другите расходи кои се плаќаат во готово.

Член 37

Со договор може да биде предвидено правото на испраќачот издавањето на пратката на примачот да го услови со исплата на одреден паричен износ-претприемно плаќање.

4.4. Проверување и утврдување на масата и содржината на пратката

Член 38

(1) При приемот на стоката на превоз, превозникот има право да провери дали пратката одговара на податоците во товарниот лист и дали се исполнети посебните услови за превоз на таа стока.

(2) Масата и содржината на пратката превозникот може да ги провери во попатна станица само ако тоа го бараат сообраќајните, царинските или други прописи.

Член 39

(1) Превозникот е должен, по барање на испраќачот кој е впишан во товарниот лист, да ги утврди масата и бројот на парчињата ако инструментите за вагање кои стојат на располагање се доволни, а природата на стоката и сообраќајните околности го овозможуваат тоа.

(2) Ако масата не може да се утврди во отправната станица, тоа се прави во првата погодна попатна станица.

Член 40

(1) Превозникот е должен утврдената маса и бројот на парчињата на пратката да ги впише во товарниот лист и да го завери со потпис и печат.

(2) Во поглед на стоката која ја натоварил испраќачот, податоците во товарниот лист, кои се однесуваат на масата и бројот на парчињата, служат како доказ спрема превозникот само во случај кога превозникот ги утврдил масата и бројот на парчињата и тоа го потврдил во товарниот лист. Тие податоци во товарниот лист можат, по потреба, да се докажуваат и на друг начин.

(3) Ако се утврди дека стварниот кусок на масата или бројот на парчињата не одговара на податоците во товарниот лист или ако превозникот не ги заверил тие податоци, истите не можат да служат како доказ против превозникот, а особено ако вагоните му се предадени на примачот со исправни оригинални пломби.

(4) Ако при предавањето на пратката на примачот со проверката се утврди помала количина на пратката и на масата од ставот (1) на овој член превозникот не може да биде ослободен од плаќање на надомест за настанатата штета.

Член 41

(1) За утврдување на масата и бројот на парчињата, корисникот на превозот ја плаќа договорената превознина.

(2) За неточно именување на стоката, кое влијае на висината на превознината, како и за разлика во маса над 2% превозникот има право, покрај наплатената превознина, да наплати уште и двоен износ на разликата од превознината.

Член 42

(1) Ако поради неисправни, неточни или непотполно впишани податоци или изјави во товарниот лист, се превезува пратка со стока која е исклучена од превоз или пратка со стока која се превезува под посебни услови, а тие услови не се исполнети или се кршат прописите за безбедност на сообраќајот, или вагоните се преоптоварени (претег), превозникот е должен целата пратка, односно вишокот да го истовари на првата станица, каде што е можно, на трошок и на ризик на испраќачот и да го извести за тоа.

(2) Во случајот од ставот (1) на овој член превозникот има право да бара трикратен износ на превознината, како и надомест на штета која настанала поради тоа.

4.5. Извршување на царински и други дејства

Член 43

Превозникот може во текот на превозот, за сметка на корисникот на превозот, да извршува царински и други дејствија согласно со царинските и други прописи.

Член 44

(1) Испраќачот е должен со товарниот лист да приложи исправи потребни за извршување на дејства, кои мораат да се извршат пред издавањето на пратката на примачот врз основа на царинските и други прописи.

(2) Превозникот не е должен да испитува дали поднесените исправи се точни и доволни.

Член 45

(1) Испраќачот му одговара на превозникот за штетата настаната поради недостаток, неточност или неисправност на исправите, ако за тоа нема вина на превозникот.

(2) Превозникот одговара за штетата која настанала со губење или неправилна употреба на исправите приложени кон товарниот лист, освен ако докаже дека не е виновен за штетата.

(3) Износот на надомест на штетата од ставот (2) на овој член не може да биде поголем од износот кој би бил должен да го надомести превозникот кога предметот предаден на превоз би бил изгубен.

4.6. Измена на договорот за превоз

Член 46

(1) Ако не е издаден товарен лист што се пренесува, испраќачот има право, покрај обврската за надоместок на трошоците, да го измени договорот за превоз и од превозникот да бара да:

1) му се врати стоката во отправната станица;
2) се запре попатно превозот на стоката;
3) се одложи издавањето на стоката;
4) се издаде стоката на некој друг примач;
5) се издаде стоката во некоја друга упатна станица;
6) се врати стоката во отправната станица;
7) се наплатат од него паричните износи наместо од примачот, за кои во товарниот лист е означено дека ќе ги плати примачот и
8) се оптовари стоката дополнително со претприемно плаќање или износот на претприемното плаќање да се зголеми или намали, или да се откаже од дополнителната исплата.

(2) Барањето за измена на договорот за превоз, како и потврдата за прием на барањето, мораат да бидат во писмена форма.

Член 47

Примачот има право, под услови и на начин од членот 46 на овој закон, да го измени договорот за превоз ако испраќачот во товарниот лист означи дека примачот има право да располага со пратката или ако испраќачот му го предаде дупликатот од товарниот лист.

Член 48

(1) Ако е издаден товарен лист што се пренесува, со стоката предадена на превоз може да располага само овластен имател на товарен лист што се пренесува и тоа под услов да ги исполни сите обврски кои произлегуваат од товарниот лист што се пренесува.

(2) Имателот на товарниот лист што се пренесува, под услови од ставот (1) на овој член, има право да го измени договорот за превоз и да бара:

1) превозот да запре;

2) стоката да се издаде во некоја друга упатна станица или

3) стоката да се врати во отправната станица.

(3) Барањето за измена на договорот за превоз, како и потврдата за прием на барањето, мораат бидат составени во писмена форма.

Член 49

Превозникот може да одбие да изврши измена на договорот за превоз, ако:

1) измената на договорот не е можна во моментот кога барањето пристигнало во станицата која треба да ја изврши измената;

2) со измената на договорот за превоз би дошло до нарушување во сообраќајот;

3) измената на договорот е спротивна на царинските или други прописи и

4) во случај на измена на договорот во упатната станица вредноста на стоката не би ги покрила трошоците за превоз до новата упатна станица, освен ако износот за тие трошоци се плати веднаш или се преземе гаранција.

Член 50

(1) Ако превозникот го одбие барањето за измена на договорот, а не постојат причини од членот 49 на овој закон, тој е одговорен за штетата која ќе настане поради тоа.

(2) Надоместокот на штетата од ставот (1) на овој член не може да биде поголем од износот кој би бил должен да го надомести превозникот кога стоката предадена на превоз би била изгубена.

4.7. Извршување на превозот

Член 51

(1) Ако природата на стоката бара пакување и обележување, испраќачот е должен да ја спакува на таков начин што за време на превозот да се сочува од потполно или делумно губење и оштетување, како и да се спречи нанесување штета на лица, возни средства или на други предмети.

(2) Испраќачот одговара за штетата причинета на превозникот или на други лица поради тоа што предметот воопшто не е спакуван или обележан или е недоволно спакуван или обележан.

(3) Ако во товарниот лист не е наведено дека предметот не е воопшто спакуван или обележан, или дека не е доволно спакуван или обележан, превозникот е должен да го докаже постоењето на тие недостатоци.

Член 52

(1) Испраќачот е должен да ја натовари стоката во договорениот рок (рок на товарење).

(2) Ако рокот на товарење е надминат за повеќе од 24 часа превозникот може, на трошок и на ризик на испраќачот, да ја истовари стоката и привремено да ја смести или да ја предаде на шпедитер или во јавно складиште.

(3) Во случај да се пречекори рокот на товарење, превозникот има право на посебен надоместок од испраќачот.

Член 53

(1) Превозникот е должен да ја превезе стоката во договорениот рок (рок на испорака).

(2) Ако рокот на испорака не е договорен, превозникот е должен да го изврши превозот за време кое е вообичаено за превоз на таква стока, имајќи ја предвид должината на патот и видот на превозот.

(3) Ако поинаку не е договорено, рокот на испорака почнува да тече од полноќ по приемот на стоката за превоз, а за лесно расипливата стока и за живите животни предадени претпладне, од 12,00 часот истиот ден.

(4) Рокот на испорака не тече за време на задржување на пратката, кое настанало поради:

1) проверување на содржината и тежината на пратката ако со ова проверување е утврдена неточност на податоците во товарниот лист;

2) дејства на царинските или други органи;

3) измени на договорот за превоз извршени по барање на испраќачот;

4) посебните дејства во врска со пратката (хранење и поење на живите животни, додавање мраз и слично) и

5) други причини кои го спречуваат почетокот или продолжувањето на превозот, ако нема вина на превозникот за тоа.

(5) Превозникот може да бара продолжување на рокот на испорака поради причините наведени во ставот (4) од овој член само ако причината и траењето на задржувањето на пратката ги впишал во товарниот лист.

(6) Рокот на испорака е запазен ако пред неговото истекување примачот е известен за пристигнувањето на пратката и ако стоката се подготви за издавање, а за пратката за која не е потребно известување - ако пред истекот на рокот за испорака, стоката е подготвена за издавање.

Член 54

(1) Ако не е поинаку одредено со договорот, превозникот е должен да го извести примачот за пристигнувањето на пратката со тоа што има право на надоместок на трошоците.

(2) Превозникот е должен да го извести примачот веднаш, откако пратката ќе ја подготви за издавање.

(3) Во известувањето, превозникот мора да го наведе рокот во кој стоката може да се подигне.

(4) Се претпоставува дека известувањето е извршено:

1) со препорачано писмо - 24 часа по предавањето на писмото во пошта;

2) со телеграма - 12 часа по предавањето на телеграмата;

3) по телефон или телекс - по извршениот разговор, односно по потврдата за прием на телексот во текот на работниот ден или

4) непосредно - со предавање на известувањето.

Член 55

(1) Ако при превозот на стоката настанат пречки кои можат да се отстранат со превоз преку помошен пат, стоката се превозува до упатна станица преку тој помошен пат без наплата на поголема превознина од утврдената во договорот.

(2) Ако пречката при превозот не настанала по вина на превозникот, рокот на испорака се смета според стварно употребениот превозен пат.

(3) Ако натамошен превоз поради настанатите пречки или од други причини не е можен, испраќачот може да го раскине договорот за превоз, но е должен на превозникот да му плати превознина за извршениот превоз, како и трошоците предвидени со тарифата ако овие пречки, односно други причини не настанале по вина на превозникот.

(4) Испраќачот може во товарниот лист однапред да даде упатство ако случајно се појави пречка при превозот.

Член 56

(1) Пречка при издавањето на пратката постои, ако:

1) примачот не може да се пронајде;

2) примачот го одбие приемот на пратката;

3) товарниот лист не е откупен во предвидениот рок и

4) издавањето го забранил надлежен орган.

(2) Превозникот е должен, без одлагање и на најбрз начин, да го извести испраќачот за пречката при издавањето на пратката и да побара упатство од него.

(3) Ако упатството на испраќачот не пристигне во примерен рок или ако не може да се изврши упатството, или ако не е можно да се извести испраќачот, превозникот има право стоката да ја смести привремено, на трошок и на ризик на испраќачот и во тој случај превозникот одговара како чувар.

(4) Во случајот од ставот (3) на овој член, превозникот има право да ја предаде стоката на шпедитер или на јавно складиште на трошок и на ризик на испраќачот со тоа што одговара за нивниот избор.

(5) Превозникот е должен без одлагање да го извести испраќачот за дејствата од ставовите (3) и (4) на овој член.

Член 57

(1) Превозникот е должен да му ги издаде на примачот товарниот лист и стоката во упатната станица која ја означил испраќачот откако примачот ќе го потврди нивниот прием и ќе ги уплати износите наведени во товарниот лист.

(2) Исто дејство, како и издавањето на стоката на примачот има предавањето на стоката од страна на превозникот на друг превозник, јавно складиште, шпедитер, царински или на други органи, како и ставањето на стоката на привремено сместување.

(3) Товарниот лист и стоката му се издаваат на донесувачот на извештајот за пристигнување на стоката на кој примачот го потврдил приемот со потпис и печат.

Член 58

(1) Ако превозникот или носителот на правото утврдат или се посомневаат дека постои делумно губење или оштетување на стоката подготвена за превоз, превозникот е должен веднаш да состави записник за увид и да ја утврди состојбата, а по потреба, и тежината на стоката, како и причината и висината на штетата, ако е тоа можно, наведувајќи го и времето кога и под кои околности се случила штетата.

(2) Превозникот му издава на носителот на правото примерок од записникот за увид.

(3) Ако е можно, превозникот е должен губењето или оштетувањето на стоката да ги утврди во присуство на носителот на правото, а по потреба и во присуство на еден или повеќе вешти лица или сведоци.

(4) Ако при увидот извршен по барање на носителот на правото не се утврди никаква штета, или се утврди само штета која веќе ја признал превозникот, носителот на правото е должен да ги надомести настанатите трошоци.

Член 59

(1) Носителот на правото може, без посебно докажување да смета дека стоката е изгубена ако не му била издадена на примачот или не му била подготвена за издавање во рок од 30 дена по истекот на рокот на испорака.

(2) Ако стоката се пронајде во рок од една година по исплатата на штетата, превозникот е должен веднаш во писмена форма да го извести носителот на правото за пронајдената стока.

(3) Во рок од 30 дена од денот на приемот на известувањето за пронаоѓање на стоката, носителот на правото може да бара да му се издаде стоката во која било станица со плаќање на превознината од првата отправна станица до станицата во која се бара издавањето.

(4) Ако ја преземе пронајдената стока, носителот на правото е должен да го врати примениот надоместок за штета со одбивање на трошоците кои евентуално биле опфатени со таа штета, но го задржува правото на побарување штета поради пречекорување на рокот на испорака.

4.8. Однесување и продажба на стока

Член 60

(1) Примачот е должен да ја однесе стоката во договорениот рок (рок за однесување) и во редовното работно време на упатната станица.

(2) Ако рокот за однесување е пречекорен за повеќе од 24 часа, превозникот може на трошок и на ризик на примачот, да ја истовари стоката и да ја смести привремено или да ја предаде на шпедитер, јавно складиште или на друг превозник заради доставување на примачот со тоа што тој одговара за нивниот избор.

(3) Во случај на пречекорување на рокот за однесување, превозникот има право на посебен надоместок одреден со тарифата.

Член 61

(1) Превозникот има право и должност, постапувајќи како добар стопанственик:

1) да ја продаде веднаш стоката која не може да се издаде, а според оценката на упатната станица е подложена на расипување, живите животни или предметите кои според месните прилики не можат привремено да се сместат, ниту да се предадат на шпедитер или јавно складиште;

2) во рок од 30 дена по истекот на рокот за однесување да ја продаде стоката која не може да се издаде и која испраќачот не ја земал назад и

3) пред истекот на рокот од точката 2 на овој став да ја продаде стоката, чија вредност поради долгата лежарина несразмерно би се намалила или трошоците за лежарина не би биле сразмерни со вредноста на стоката.

(2) Превозникот е должен да го извести без одложување испраќачот за продажбата која има намера да ја изврши, ако тоа е можно според околностите.

(3) Превозникот составува записник за продажба и еден примерок му доставува на испраќачот.

(4) Превозникот е должен износот добиен со продажбата, по одбивањето на трошоците кои сè уште не се платени, како и расходите кои настанале во врска со продажбата, да му го стави на располагање на испраќачот.

(5) Ако износот добиен од продажбата не е доволен за покривање на трошоците и расходите, испраќачот е должен да ја доплати разликата.

(6) Ако примачот го откупил товарниот лист, а не ја однел стоката во рокот за однесување, превозникот уште еднаш ќе го повика да ја однесе стоката и ќе му соопшти дека стоката е сместена во складиште на негов трошок и ризик.

(7) Ако примачот ни по повторното повикување не ја однесе стоката, превозникот може да ја смести, односно да ја продаде стоката согласно со ставот (1) на овој член.

4.9. Одговорност на превозникот

Член 62

(1) Превозникот кој ја примил стоката на превоз со товарен лист одговара за извршување на превозот на целиот превозен пат сè до издавањето на стоката на примачот.

(2) Превозникот одговара за штетата настаната во текот на превозот поради целосно или делумно губење или оштетување на стоката, како и за штетата настаната поради пречекорување на рокот на испорака.

(3) Превозникот одговара за штетата која ја причиниле лица кои работеле на извршувањето на превозот по негов налог.

Член 63

Превозникот одговара за губењето или оштетувањето на стоката и за штетата настаната поради пречекорување на рокот на испорака, освен ако докаже дека штетата настанала поради дејства или пропуст на корисникот на превозот, својствата на стоката или надворешни причини кои не можеле да се предвидат, избегнат или отстранат.

Член 64

За штетата одговараат солидарно превозниците кои учествувале во превозот.

Член 65

Превозникот се ослободува од одговорност ако губењето или оштетувањето на стоката настанало поради посебна опасност, која е во врска со една или повеќе од долу наведените околности:

1) при превоз кој се врши во отворени вагони врз основа на важечки прописи или спогодби постигнати со испраќачот и наведени во товарниот лист;

2) заради тоа што стоката не е пакувана или ако не е доволно пакувана, па поради тие недостатоци е изложена на губење или оштетување;

3) со товарење на стоката, неправилно товарење и истоварање, кога товарењето или истоварањето ги врши испраќачот, односно примачот врз основа на важечките прописи или договор склучен со испраќачот или примачот;

4) поради природата на стоката, која по своите својства е особено изложена на целосно или делумно губење или оштетување поради кршење, 'рѓање, гниење, мраз, топлина, истекување, сушење, расипување или слично;

5) со предавање на превоз под неисправно, неточно или непотполно означување на стоката, која е исклучена од превоз или се прима на превоз под посебни услови или ако испраќачот не преземе мерки за особена внимателност, кои се пропишани за стоката која се прима на превоз под посебни услови;

6) со посебна опасност на која се изложени живите животни при превозот и

7) со превоз на живи животни или друга стока која врз основа на тарифата или договор со испраќачот наведени во товарниот лист, мораат да се извршат со придружба ако губењето или оштетувањето настанат поради пропуштање на придружникот да ја отстрани опасноста во врска со превозот на оваа пратка.

Член 66

(1) Ако превозникот утврди дека според околностите на случајот, губењето или оштетувањето можело да настане во врска со една или повеќе опасности наведени во членот 65 од овој закон, се претпоставува дека штетата произлегла оттаму. Оваа претпоставка не се применува во случај предвиден во членот 65 став (1) точка 1 од овој закон ако дошло до очигледен кусок или губење на цели парчиња.

(2) Носителот на право може да докажува дека штетата, целосно или делумно не настанала во врска со која било од овие околности.

Член 67

(1) Кога е во прашање стока која поради својата природа, редовно губи во масата при превозот, превозникот одговара само за оној дел кој без разлика на должината на поминатиот пат, ги преминува следниве граници на губење:

1) 2% од масата - за течност или стока предадена на превоз во влажна состојба, како и за следната:
- свинска четина,
- дрво за боење, стругано или мелено,
- дрво слатко (госпино растение),
- тутун во лист, свеж,
- тутун сечен,
- хмељ,
- коњски влакна,
- корења,
- кора,
- коски цели и мелени,
- кожа преработена,
- кожа сурова,
- крзна,
- лепак свеж,
- масти,
- отпадоци од кожа,
- печурки свежи,
- зеленчук свеж,
- риби сушени,
- рогови и папци,
- сапун и цврсти масла,
- сол,
- тресет,
- јаглен и кокс,
- овошје, свежо или сушено,
- волна и
- животински жили и

2) 1% од масата-за друга стока.

(2) Превозникот не може да се повика на ограничување на одговорноста од ставот (1) на овој член, ако носителот на правото докаже дека губењето не настанало поради причина која повлекува природно губење во тежината на стоката, како и во случај на целосно губење на стоката.

Член 68

(1) Ако превозникот е обврзан да му плати надоместок на штета на носителот на правото за целосно или делумно губење, вредноста на стоката се смета по пазарна цена, а ако цената на стоката е одредена, тогаш по одредената цена. Цената се одредува според местото и времето на приемот на стоката на превоз.

(2) Износот на штетата која ја плаќа превозникот за губење или оштетување на стоката не може да биде поголем од 15 денари по килограм бруто - маса на изгубената или оштетената стока.

(3) Во случај на оштетување на стоката, превозникот е должен да му го плати на носителот на правото само износот за кој е намалена вредноста на стоката.

(4) Ако при оштетувањето целата пратка, односно само еден дел од пратката ја изгубила вредноста, штетата не може да го надмине износот кој би се платил во случај на губење на целата пратка, односно оној дел кој ја изгубил вредноста.

(5) Покрај надоместокот на штета за стоката, превозникот е должен да ги надомести трошоците за превоз, царинските давачки и други трошоци во врска со превозот на изгубената стока.

Член 69

(1) Ако носителот на правото докаже дека поради пречекорувањето на рокот на испорака претрпел штета, вклучувајќи го и оштетувањето, превозникот е должен да ја плати докажаната штета, но најмногу до трикратен износ на превознината.

(2) Во случај на губење на стоката, не може да се бара надоместок на штета поради пречекорување на рокот на испорака.

(3) Во случај на делумно губење на стоката, надоместокот на штетата од ставот (1) на овој член не може да биде поголем од трикратниот износ на превознината за делот на пратката кој не е изгубен.

(4) Во случај на оштетување на стоката, кое не настанало поради пречекорување на рокот на испорака, надоместокот на штетата од ставот (1) на овој член се плаќа, зависно од случајот и покрај платениот надоместок на штета од членот 68 на овој закон.

(5) Вкупниот надоместок на штета предвиден во ставот (1) на овој член, заедно со надоместокот на штетата од членот 68 на овој закон, не може да биде поголем од износот кој би требало да се плати во случај на целосно губење на стоката.

Член 70

(1) Барањето за надоместок на штета во случај на пречекорување на рокот на испорака мора да се достави најдоцна во рок од 15 дена од денот на издавањето на стоката.

(2) Ако барањето за надоместокот на штета не се достави во рокот од ставот (1) на овој член, превозникот повеќе не е одговорен за таа штета.

Член 71

Превозникот може да се повика на одредбите од членовите 68 и 69 на овој закон, само ако докаже дека штетата не ја причинил намерно или од невнимание.

Член 72

Ако испраќачот при предавањето на стоката на превоз го означил во товарниот лист износот за посебно обезбедување на уредно издавање, покрај штетата предвидена во членовите 67, 68 и 69 од овој закон, може да бара и надоместок за друга докажана штета до висината на означениот износ на обезбедување.

VI. КОМБИНИРАН ПРЕВОЗ

Член 73

(1) Ако врз основа на договорот со испраќачот превозот го извршуваат превозници од разни гранки на сообраќајот (комбиниран превоз), превозникот кој го склучил договорот одговара за штетата според оние прописи за надоместок на штета кои важат за превозникот на чиј дел од патот настанала штетата.

(2) Ако превозникот во извршувањето на превозот користи превозници од други гранки на сообраќајот без знаење на испраќачот, превозникот кој го склучил договорот одговара за штетата според одредбите од овој закон без оглед на чиј дел од патот настанала штетата ако тоа е поповолно за корисникот на превозот.

VII. РЕКЛАМАЦИИ

Член 74

(1) Побарувањето од договорот за превоз, носителот на правото може да го оствари со поднесување рекламации на превозникот во писмена форма и тоа на начин предвиден со тарифата или со поднесување тужба на суд, доколку превозникот не го исплати бараниот надоместок на штета во рок од 30 дена од денот на доставувањето на рекламацијата.

(2) По барање на носителот на правото, превозникот ја плаќа затезната камата од денот на доставувањето на рекламацијата на превозникот.

(3) На побарувањето од превозникот, каматата тече од денот на доставувањето на барањето на корисникот на превозот.

Член 75

(1) Право на рекламација, односно тужба за побарување врз основа на овој закон има:

1) патник - ако е во прашање превоз на патници и багаж;

2) испраќач - додека има право да располага со стоката и ако е во прашање побарување по основ на претприемно плаќање и

3) примач - од моментот на приемот на товарниот лист.

(2) Рекламација, односно тужба може да поднесе и друго лице ако на него преминало побарувањето од лицата од ставот (1) на овој член спрема превозникот.

Член 76

(1) Правото спрема превозникот кое произлегува од договорот за превоз на стока и багаж, престанува кога носителот на правото ќе ја прими пратката.

(2) По исклучок, право на побарување од ставот (1) на овој член не престанува:

1) ако носителот на правото докаже дека штетата е предизвикана намерно или од невнимание на превозникот;

2) во случај на делумно губење или оштетување, ако:

а) делумното губење или оштетување се утврдени според одредбите од членот 58 на овој закон пред да ја прими пратката носителот на правото и

б) по вина на превозникот е пропуштено да се изврши утврдување на губење или оштетување на стоката според одредбите од членот 58 на овој закон;

3) ако оштетувањето или делумното губење носителот на правото не можел да ги види при приемот на пратката:

а) под услов барањето за утврдување на оштетувањето, односно делумното губење, според одредбите од членот 59 на овој закон, носителот на правото да го поднел веднаш кога ја открил штетата, но најдоцна во рок од три дена за багаж, односно седум дена за стока сметајќи од денот на приемот и ако носителот на правото докаже дека штетата се случила во време меѓу приемот на превоз и издавањето на пратката и

4) ако побарувањето се однесува на враќање на платени износи или на претприемното плаќање.

VIII. ЗАСТАРЕНОСТ НА ПОБАРУВАЊАТА

Член 77

Побарувањата од договорот за превоз застаруваат, и тоа:

1) побарувањето поради повеќе, односно помалку наплатена превознина, надоместоците за споредни услуги, додатоците на цена, односно превознина за превоз или други трошоци - за шест месеца;

2) побарувањето поради смрт, телесна повреда или душевна болка на патниците - за три години и

3) други побарувања - за една година, ако со овој закон поинаку не е одредено.

Член 78

Застареноста почнува да тече:

1) кај превоз на патници - од денот на истекот на рокот на важење на возниот билет;

2) кај побарувањето поради смрт, телесни повреди или душевна болка на патниците - од денот на несреќата, односно од денот на настанувањето на штетата;

3) кај побарувањето поради делумно губење или оштетување на стоката или багажот, како и поради пречекорување на рокот на испорака - од денот на издавањето на стоката, односно багажот;

4) кај побарувањето поради целосно губење на стоката - по истекот на 30 дена од денот на истекот на рокот на испораката;

5) кај побарувањето поради целосно губење на багаж - по истекот на 14 дена од денот на истекот на рокот на испораката;

6) кај побарувањето поради помалку или повеќе платени износи - од денот на плаќањето, а ако немало плаќање - од денот на издавањето на пратката;

7) кај побарувањето поради повеќе или помалку платени износи, ако испраќачот го платил износот на име на трошоци за превоз кои не можат точно да се утврдат при предавањето на стоката на превоз, туку се пресметуваат дополнително - од денот на извршената пресметка на превозникот со испраќачот;

8) кај побарувањето на износот кој го платил примачот наместо испраќачот или кој го платил испраќачот наместо примачот и кој превозникот го враќа на носителот на правото - од денот на поднесувањето на рекламацијата;

9) кај побарувањето кое се однесува на дополнителната исплата - по истекот на 14 дена од денот на истекот на рокот на испораката;

10) кај побарувањето на вишокот на средствата кој во случај превозникот да ја продаде стоката, останува по исплатувањето на побарувањето - од денот кога е извршена продажбата;

11) кај побарувањата настанати поради тоа што превозникот извршил исплата за корисникот на превозот на царинскиот орган - од денот на извршената исплата и

12) во сите други случаи - од денот на настанувањето на побарувањето.

Член 79

Застарено побарување не може повеќе да се бара ни со против тужба ни со приговор на тужба.

Член 80

(1) Застарувањето запира кога на превозникот ќе му се достави рекламација во писмена форма и продолжува понатаму да тече од денот кога на носителот на правото му е доставен одговор на рекламацијата во писмена форма и кога му се вратени исправите приложени со рекламацијата.

(2) Дополнителните рекламации за истиот предмет не го запираат застарувањето.

(3) Застареноста не може во ниеден случај да настапи пред да истече рокот од 30 дена од денот на приемот на одговорот на рекламацијата.

IX. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 81

Споровите кои произлегуваат од договорите склучени до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се решаваат според прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 82

ЈП "Македонски железници" Ц.О. - Скопје должно е во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон да ја усогласи тарифата со одредбите на овој закон.

Член 83

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да се применува Законот за договорите за превоз („Службен лист на СФРЈ" број 2/74).

Член 84

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J
PËR MARRËVESHJET PËR TRANSPORT NË KOMUNIKACIONIN HEKURUDHOR

I. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 1

(1) Me këtë ligj rregullohen të drejtat dhe obligimet që dalin nga marrëveshjet për transport të udhëtarëve dhe mallrave në komunikacionin hekurudhor ndërkombëtar dhe të vendit,nëse me marrëveshje ndërkombëtare nuk është rregulluar ndryshe.

(2) Për të gjitha marrëdhëniet e marrëveshjeve për transport të udhëtarëve dhe të mallrave që nuk janë rregulluar me këtë ligj zbatohen dispozitat e Ligjit për marrëdhënie obligative.

Neni 2

Shprehje të caktuara të përdorura në këtë ligj e kanë këtë kuptim:

1. **"Transportues hekurudhor"** është personi juridik i vendit dhe i huaj, veprimtaria themelore e të cilit është ofrimi i shërbimeve transportuese udhëtarëve ose mallrave në rrugë hekurudhore dhe i cili ka leje për transport publik dhe aktvendim për siguri;

2. **"Shfrytëzues i transportit"** është personi juridik ose fizik i cili në bazë të marrëveshjes me transportuesin fiton të drejta të caktuara dhe ndërmerr obligime të caktuara;

3. **"Udhëtar"** është personi i cili në bazë të marrëveshjes ka të drejtë për transport;

4. **"Porositës i transportit"** është personi i cili në emër të tij, por në llogari të personit tjetër, lidh marrëveshje për transport të udhëtarëve me transportuesin;

5. **"Dërgues"** është personi i cili e dorëzon mallin për transport dhe lidh marrëveshje me transportuesin;

6. **"Pranues"** është personi i cili është i autorizuar nga dërguesi që ta marrë mallin nga stacioni i dërgesës, ta blejë fletë dërgesën dhe ta marrë mallin e dhënë për transport;

7. **"Bartës i së drejtës"** është personi i cili në bazë të marrëveshjes për transport ka kërkesë me transportuesin;

8. **"Dërgesë"** është një ose më tepër sende që jepen për transport me një dokument transporti (fletëdërgesë, gjegjësisht fletë ekspres, letër bagazhi);

9. **"Komunikacion hekurudhor ndërkombëtar"** është transporti i udhëtarëve dhe i mallrave me hekurudhë të huaj në Republikën e Maqedonisë, gjegjësisht nga Republika e Maqedonisë në vende të huaja dhe transport të udhëtarëve dhe mallrave përmes territorit të Republikës së Maqedonisë;

10. **"Stacioni i nisjes"** është vendi prej ku fillon transporti;

11. **"Stacioni i mbërritjes"** është vendi ku përfundon transporti;

12. **"Bagazh"** janë sendet të cilat udhëtari ka të drejtë t'i marrë me vete në bazë të marrëveshjes për transport të bagazhit;

13. **"Bagazh i dorës"** janë sendet të cilat mund të merren në vagon udhëtarësh dhe të vendosen në vend të caktuar dhe të cilat udhëtari i ruan vetë.

14. **"Pagesë transporti"** është çmimi i transportit të kryer të mallit të përcaktuar me tarifë.

II. TARIFË

Neni 3

(1) Tarifa është akt në bazë të të cilit caktohet çmimi i transportit te marrëveshjet për transport të udhëtarëve, gjegjësisht pagesa e transportit te marrëveshjet për transport të mallit.

(2) Tarifa përmban dispozita për kushtet e përgjithshme dhe të veçanta për caktim të çmimit, gjegjësisht të transportit.

(3) Transportuesi hekurudhor (në tekstin e mëtutjeshëm: transportuesi) është i obliguar që ta bëjë publike tarifën në mënyrë të zakonshme në çdo stacion dhe të jetë e arritshme për shfrytëzuesit e transportit.

(4) Tarifën e përcakton dhe e nxjerr transportuesi.

(5) Rritjen e tarifës, kompensimet për shërbime paralele dhe ndryshime të tjera dhe plotësime të tarifës me të cilat vështirësohen kushtet për transport për shfrytëzuesit e transportit nuk mund të zbatohen para skadimit të afatit 8 ditësh nga dita shpalljes.

Neni 4

Me tarifë ose marrëveshje të lidhur mes transportuesit dhe udhëtarit,gjegjësisht dërguesit, nuk mund të parashihen dispozita me të cilat transportuesi, tërësisht ose pjesërisht lirohet nga përgjegjësitë e përcaktuara me këtë ligj, të hidhet përgjegjësia nga transportuesi te udhëtari, gjegjësisht te dërguesi ose të parashihet mundësia përgjegjësia më e vogël për transportuesin nga përgjegjësia e paraparë me këtë ligj.

III. TRANSPORTI I UDHËTARËVE

1. Marrëveshja për transportin e udhëtarëve

Neni 5

Me marrëveshjen për transport të udhëtarëve, transportuesi obligohet që ta transportojë udhëtarin, bagazhin e dorës deri në stacionin e caktuar ndërsa udhëtari obligohet që transportuesit t'i paguajë çmimin e caktuar për transportin e kryer, të rregulluar sipas tarifës.

Neni 6

(1) Transportuesi është i obliguar ta transportojë udhëtarin në stacionin e caktuar me atë lloj dhe klasë të trenit për të cilën kanë lidhur marrëveshje, e të cilat janë paraqitur në itinerarin e shpallur të udhëtimeve, në kushte për komoditet dhe higjienë, që sipas llojit të trenit dhe kohëzgjatjes së udhëtimit mendohet se janë të nevojshme.

(2) Transportuesi është i obliguar që udhëtarit në tren t'ia sigurojë vendin e caktuar nëse gjatë lidhjes së marrëveshjes është kontraktuar ashtu.

(3) Nëse me porositësin e transportuesit është lidhur marrëveshje, transportuesi në pajtim me kushtet e kontraktuara duhet ta transportojë udhëtarin me tren special i cili nuk është parashikuar në rendin e udhëtimeve.

Neni 7

(1) Udhëtari është i obliguar para fillimit të udhëtimit të sigurojë biletë udhëtimi e nëse në stacionin në të cilin e fillon udhëtimin nuk ka biletari ose në kohën e arritjes së trenit nuk punon, biletën e udhëtimit është i detyruar që ta marrë në tren.

(2) Bileta e udhëtimit është dëshmi se është lidhur marrëveshje për transport të udhëtarit. Si dëshmi se është lidhur marrëveshje për transport të udhëtarëve mund të merret edhe dokument tjetër i shkruar i dhënë nga transportuesi.

Neni 8

(1) Marrëveshje për transport me person që ka lënguar ose dyshohet se ka lënguar nga ndonjë sëmundje ngjitëse, mund të lidhet vetëm nëse janë plotësuar kushtet e parapara me rregullore të caktuara.

(2) Nëse gjatë kohës së transportit te udhëtari paraqiten shenja të ndonjë sëmundjeje ngjitëse të paraparë me rregullore të caktuar, transportuesi është i obliguar të veprojë sipas atyre rregulloreve dhe atë udhëtar ta transportojë në vendin e parë ku është e mundshme t'i jepet ndihma e nevojshme shëndetësore.

Neni 9

(1) Transportuesi nuk është i obliguar të pranojë në transport persona për të cilët, për shkak të sjelljes së tyre mund të supozohet arsyeshëm se do ta pengojë transportuesin në kryerjen e obligimeve të tij kundrejt udhëtarëve të tjerë (persona të dehur, persona që ushtrojnë dhunë etj.).

(2) Transportuesi mund të përjashtojë nga udhëtimi udhëtarin që me sjelljen e tij i shqetëson udhëtarët e tjerë ose i cili nuk i përmbahet rregullave për rendin publik në tren gjatë kohës së udhëtimit pa qenë i detyruar ta kthejë çmimin e udhëtimit.

Neni 10

(1) Udhëtari ka të drejtë ta anulojë marrëveshjen për transport para se të fillojë kryerja e tij.

(2) Nëse udhëtari e anulon marrëveshjen për transport, transportuesi mund të ndalë më së shumti 10% nga shuma e çmimit për transport.

(3) Dispozitat nga paragrafi (1) dhe (2) i këtij neni nuk mund të ndryshohen me marrëveshje për transport në dëm të udhëtarit.

Neni 11

Nëse transporti nuk fillon në kohën e caktuar sipas itinerarit të udhëtimeve ose me marrëveshjen për udhëtim, udhëtari mund ta anulojë marrëveshjen dhe të kërkojë ti kthehet çmimi i transportit pa zbritje.

Neni 12

(1) Udhëtari ka të drejtë, sipas kushteve të caktuara me marrëveshjen dhe kushtet afatin e përdorimit të biletës së udhëtimit, ta ndërpresë udhëtimin në stacionet rrugore.

(2) Nëse udhëtari për shkak të ndërprerjes së udhëtimit nuk e shfrytëzon biletën e udhëtimit, ka të drejtë në kthimin e çmimit për transport për rrugën e pakaluar të udhëtimit.

(3) Në rastin e paragrafit (2) të këtij neni transportuesi mund të mbajë më së shumti 10 % nga pjesa e çmimit për transport, ndërsa pjesën tjetër është i obliguar ta kthejë.

Neni 13

Nëse udhëtari për shkak të vonesës së trenit, për të cilin nuk është përgjegjës, humb lidhjen për kyçje përgjatë udhëtimit, ose për shkak mosardhjes së trenit ose për shkak të pengesave në komunikacion, është i penguar ta vazhdojë udhëtimin (ndërprerje e udhëtimit), ka të drejtë:

(1) të kërkojë që transportuesi ta dërgojë deri te stacioni i destinuar me trenin e parë të radhës, ose nëse treni i parë i radhës nuk është i përshtatshëm, do ta transportojë në ndonjë mënyrë tjetër dhe atë pa pagesë shtesë të çmimit të transportit.

(2) të kërkojë që transportuesi ta kthejë pa pagesë me bagazh në stacionin fillestar me trenin e parë të përshtatshëm dhe t'ia kthej çmimin e transportit pa zbritje.

(3) të anulojë udhëtimin e mëtutjeshëm dhe të kërkojë nga transportuesi t'ia kthejë çmimin për transport për pjesën e pakaluar të udhëtimit pa zbritje.

(4) të kërkojë pagesë të harxhimeve për fjetje në hotel të kategorisë B, gjegjësisht me objekt tjetër të përshtatshëm, nëse ekzistojnë mundësi që udhëtimi të vazhdojë ditën e ardhshme.

1.1. Përgjegjësia e transportuesit

Neni 14

(1) Transportuesi përgjigjet për dëm të shkaktuar nga vdekja, lëndimi trupor ose dhimbja shpirtërore e udhëtarëve të shkaktuara nga fatkeqësia ose papërshtatshmëria nga fillimi i transportit deri në përfundim të tij, gjegjësisht derisa udhëtari ndodhet në tren ose derisa ka hipur apo ka zbritur nga treni, si dhe për dëm të shkaktuar për shkak të vonesës së trenit ose ndërprerjes së udhëtimit.

(2) Transportuesi përgjigjet për dëmet nga paragrafi (1) i këtij neni dhe në rastin kur dëmi i është shkaktuar udhëtarit nga personi që me urdhëresë të tij ka punuar në kryerjen e transportit.

Neni 15

Transportuesi tërësisht ose pjesërisht lirohet nga obligimi i nenit 14 paragrafi (1) i këtij ligji nëse:

1) fatkeqësia ose aksidenti janë shkaktuar nga rrethana jashtë transportit, të cilat transportuesi edhe përkrah këmbënguljes së duhur, duke pasur parasysh cilësinë e rastit, nuk ka mundur t'u ikën as t'i anashkalojë pasojat e tyre;

2) fatkeqësia ose aksidenti kanë ndodhur me faj të udhëtarit ose për shkak të sjelljes e cila nuk është në pajtim me sjelljen normale të udhëtarit;

3) fatkeqësia ose aksidenti janë shkaktuar për faj të një personi të tretë, për të cilat transportuesi edhe përkrah këmbënguljes së duhur, duke e pasur parasysh cilësinë e rastit nuk ka mundur t'u ikën as t'i anashkaloj pasojat e tyre.

Neni 16

Për dëmin e shkaktuar nga vonesa ose ndërprerja e udhëtimit, transportuesi nuk është përgjegjës nëse dëshmon se deri te vonesa, gjegjësisht ndërprerja e udhëtimit nuk ka ardhur qëllimisht ose për shkak të pakujdesisë së transportuesit.

Neni 17

Për dëmin përgjigjen në mënyrë solidare transportuesit të cilët kanë marrë pjesë në transport.

Neni 18

1) Për dëmin e shkaktuar nga vdekja e udhëtarit, dëmtimi i shëndetit ose lëndim tjetër trupor ose shpirtëror, transportuesi përgjigjet për dëme.

2) Transportuesi lirohet nga përgjegjësia nga paragrafi (1) i këtij neni nëse dëshmon se dëmin nuk e ka bërë qëllimisht apo nga pakujdesia.

3) Për dëmin e shkaktuar nga vonesa, gjegjësisht ndërprerja e udhëtimit me faj të transportuesit, transportuesi përgjigjet deri në shumën e dyfishtë të çmimit.

Neni 19

(1) Kërkesa për kompensimin e dëmit të shkaktuar nga vdekja, lëndimi trupor ose shpirtëror dhe dëmtim të shëndetit të udhëtarit dorëzohet deri të transportuesi në afat prej 3 muajsh nga dita e kuptimit të shkaktimit të dëmit.

(2) Kërkesa për dëmshpërblim të dëmit të shkaktuar nga vonesa, gjegjësisht nga ndërprerja e udhëtimit, duhet t'i dorëzohet transportuesit në afat prej 15 ditësh nga dita e përfundimit të udhëtimit, gjegjësisht kur është dashur të përfundojë udhëtimi.

(3) Nëse kërkesa për dëmshpërblim nuk dorëzohet në afatin e paragrafit (1) dhe (2) të këtij neni, udhëtari e humb të drejtën për dëmshpërblim.

IV. TRANSPORTI I BAGAZHIT

2. Marrëveshja për transport të bagazhit

Neni 21

(1) Transportuesi, me kërkesë të udhëtarit, obligohet të pranojë për transport bagazhin dhe me kompensim ta transportojë me trenin me të cilin udhëton udhëtari ose me pajtim të udhëtarit, me tren tjetër të përshtatshëm.

(2) Për bagazhin e pranuar dhe të dorëzuar, transportuesi obligohet t'i japë udhëtarit vërtetim me shkrim (letër bagazhi).

Neni 21

Për transport të bagazhit, paraprakisht zbatohen dispozitat e këtij ligji, që kanë të bëjnë me marrëveshjen për transport të mallit.

3. Bagazhi i dorës

Neni 22

(1) Udhëtari ka të drejtë që në trenin për transport të udhëtarëve të mbajë bagazh të dorës i cili mund të vendoset në vend të paraparë për bagazh dhe për të cilin kujdeset vet.

(2) Për transport të bagazhit të dorës, nuk paguhet pagesë shtesë dhe nuk jepet letër bagazhi.

(3) Udhëtari është i obliguar që transportuesit t'ia kompensojë dëmin e shkaktuar për shkak të veçorive ose gjendjes së bagazhit të dorës, përpos nëse veçoritë ose gjendja e bagazhit kanë qenë të njohura për transportuesin.

Neni 23

(1) Për bagazh dore të humbur apo të dëmtuar, transportuesi nuk përgjigjet vetëm nëse udhëtari dëshmon që deri te humbja ose dëmtimi ka ardhur për shkak të pakujdesisë së skajshme ose të qëllimshme të transportuesit.

(2) Nëse humbja apo dëmtimi i bagazhit të dorës ka ndodhur në rrethana në të cilat ka ardhur deri të vdekja, lëndimi trupor apo shpirtëror dhe dëmtimi i shëndetit të udhëtarit, transportuesi përgjigjet për dëmin, përveç nëse dëshmon se dëmi është shkaktuar nga forca madhore.

Neni 24

(1) Shuma e kompensimit të dëmit për humbjen ose dëmtimin e bagazhit të dorës nuk mund të jetë me e madhe se 18.000 denarë për udhëtar.

(2) Transportuesi nuk do ta kompensojë dëmin nga paragrafi (1) i këtij neni, nëse dëshmon se nuk është shkaktuar qëllimisht ose nga pakujdesia.

Neni 25

(1) Transportuesi nuk përgjigjet për dëmin e humbjes ose dëmtimit të bagazhit të dorës nëse udhëtari nuk dorëzon kërkesë menjëherë pas përfundimit të udhëtimit.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, nëse dëmi është shkaktuar nga fatkeqësi komunikacioni ose për shkaqe të tjera për shkak të cilave udhëtari nuk ka mundur të dorëzojë kërkesë menjëherë pas përfundimit të udhëtimit, kërkesën mund ta dorëzoj sapo të ketë mundësi, e më së voni ne afat prej 30 ditësh nga dita e përfundimit të udhëtimit ose kur është dashur të përfundojë.

V. TRANSPORTI I MALLIT

4. Marrëveshja për transport të mallit

Neni 26

(1) Me marrëveshje për transport të mallit, transportuesi obligohet që ta transportojë mallin deri në staciononin e destinuar dhe t'ia dorëzojë pranuesit, ndërsa dërguesi obligohet që për këtë, transportuesit t'ia paguaj çmimin e caktuar për transport.

(2) Marrëveshje për transport do të lidhet kur transportuesi do ta pranojë mallin për transport me fletë transporti.

(3) Pranimi i mallit vërtetohet me vendosjen e datës dhe vulës në fletëngarkesë, në stacionin e nisjes.

(4) Vërtetimi i pranimit të fletëngarkesës është dëshmi për marrëveshjen e lidhur për transport.

(5) Në kopjen e fletëngarkesës e cila i jepet dërguesit, transportuesi obligohet që ta vërtetojë ditën, e për mall që prishet lehtë dhe gjallesa të gjalla dhe orën e pranimit për transport.

(6) Kopja e fletëngarkesës nuk e ka vlerën e fletëngarkesës e cila e shoqëron dërgesën.

Neni 27

Transportuesi është i obliguar, nën kushtet e parapara me këtë ligj, ta pranojë mallin me transport të drejtpërdrejtë nga stacioni i nisjes deri te stacioni i fundit pa marrë parasysh se sa transportues marrin pjesë në transport.

Neni 28

(1) Transportuesi nuk mund të pranojë mall për transport, nëse transporti i atij malli është i ndaluar me ligj.

(2) Malli për të cilin është rregulluar se mund të transportohet vetëm nën kushte të caktuara, mund të pranohet për transport, nëse janë plotësuar ato kushte.

Neni 29

Dërguesi është përgjegjës për dëm të shkaktuar personave, mjeteve udhëtuese dhe mallrave të tjera nga veprimi i veçorive të mallit të dorëzuar për transport, nëse për transportuesin ato veçori nuk kanë qenë dhe nuk kanë mundur të jenë të njohura.

4.1. Fletëngarkesa

Neni 30

Dërguesi është i obliguar që transportuesit t'i dorëzojë për secilën dërgesë fletëngarkesë në formular të rregulluar me Konventën për transport ndërkombëtar të mallrave dhe udhëtarëve (KTNMU), gjegjësisht me rregullim të CIM që ka të bëjë me transport ndërkombëtar të mallrave nëpër hekurudhë.

Neni 31

(1) Fletëngarkesa përmban:

1) vendin dhe datën e përpilimit;

2) emrin e stacionit të fundit;

3) emrin dhe mbiemrin ose titullin e pranuesit dhe adresën e tij;

4) emërtimin e llojit, sasisë dhe peshës së mallit;

5) numrin e vagonit, e për vagonët e shfrytëzuesve të transportit edhe orën (te dërgesat të cilat i ngarkon dërguesi);

6) emrin dhe mbiemrin ose titullin e dërguesit, adresën e tij, nënshkrimin dhe vulën;

7) vulën postare të stacionit të nisjes;

8) harxhimet e transportit dhe harxhime të tjera dhe

9) listën e dokumenteve të cilat dorëzohen me fletëngarkesën;

(2) Fletëngarkesa mund të përmbajë afat të dërgimit dhe të dhëna të tjera në lidhje me transportin.

Neni 32

Për çdo dërgesë dorëzohet fletëngarkesë, përveç për mallin për ngarkimin e të cilit, sipas dimensioneve të tij, janë të nevojshme më tepër vagonë ose nëse rregullohet ndryshe.

Neni 33

Dërguesi është përgjegjës për saktësinë e të dhënave dhe deklaratave që ai i fut në listën e transportit, si dhe për saktësinë e të dhënave dhe të deklaratave të cilat i fut transportuesi me kërkesë të tij.

4.2. Bartja e fletëngarkesës

Neni 34

(1) Dërguesi dhe transportuesi mund të rregullojnë që transportuesi të japë fletëngarkesë me urdhër të prurësit.

(2) Në kopjen e fletëngarkesës e cila i dorëzohet dërguesit në mënyrë të prerë, tregohet se ajo transportohet, ndërsa në kopjen e cila e shoqëron mallin të theksohet se është dhënë fletëngarkesa që transportohet.

(3) Fletëngarkesën nga paragrafi (1) i këtij neni e nënshkruajnë transportuesit dhe dërguesit ose personat të cilat ata i autorizojnë.

(4) Nëse është kryer përshkrimi i fletës për transport nga paragrafi (1) i këtij ligji, te çdo përshkrim serish duhet dukshëm të theksohet dhe ato përshkrime duhen të kenë paralajmërim se në bazë të tyre nuk mund të disponohet me mallin.

(5) Kushtet e marrëveshjes për transport dhe tarifën e obligojnë marrësin e fletës së transportit nga paragrafi (1) i këtij neni, i cili nuk është dërgues, vetëm nëse bëjnë pjesë në fletëngarkesë ose prerazi bëhet thirrje për të në fletëngarkesë.

Neni 35

(1) Fletëngarkesa nga neni 34 i këtij ligji, me urdhëresë transportohet me indosament, ndërsa fletëngarkesa me emrin e prurësit, me dorëzim.

(2) Në formën dhe veprimin juridik të fletëngarkesës që transportohet me indosament ngjashëm zbatohen rregulloret për kambial, përveç dispozitave që kanë të bëjnë me regres.

(3) Nëse në fletëngarkesë me urdhëresë nuk është shënuar pranuesi i mallit, fletëngarkesa e tillë transportohet me urdhëresë të dërguesit.

4.3. Harxhimet për transport

Neni 36

(1) Harxhimet për transport (pagesë transporti, pagesa shtesë për transport, kompensim për shërbime plotësuese e të tjera) dhe harxhimet e tjera të bëra gjatë transportit, i paguan dërguesi sipas tarifës, e cila ka qenë e vlefshme në ditën e lidhjes së marrëveshjes për transport ose pranuesi nëse e ka blerë fletëngarkesën, ndërsa dërguesi nuk e ka marrë mbi vete pagesën për harxhimet e transportit.

(2) Transportuesi është i detyruar që në fletëngarkesë t'i paraqesë vlerat e harxhimeve nga paragrafi 1 i këtij neni dhe të shpenzimeve të tjera që paguhen me para në dorë.

Neni 37

Me marrëveshje mund të parashihet e drejta e dërguesit që dorëzimin e dërgesës marrësit ta kushtëzojë me pagesë të vlerës së caktuar në para - pagesë parapaguese.

4.4. Kontrollimi dhe vërtetimi i masës dhe përmbajtjes së dërgesës

Neni 38

(1) Gjatë pranimit të mallit për transport, transportuesi ka të drejtë të verifikojë nëse dërgesa përputhet me të dhënat në fletëngarkesë dhe nëse janë plotësuar kushtet e veçanta për transport të atij malli.

(2) Masën dhe përmbajtjen e dërgesës transportuesi mund t'i verifikojë në stacion përgjatë rrugës vetëm nëse atë e kërkojnë rregulloret qarkulluese, doganore dhe të tjera.

Neni 39

(1) Transportuesi është i detyruar që me kërkesë të dërguesit i cili është shënuar në fletëngarkesë, t'i vërtetojë masën dhe numrin e copëve nëse instrumentet për peshim të cilat janë në dispozicion janë të mjaftueshme, ndërsa natyra e mallit dhe rrethanat e qarkullimit e mundësojnë atë.

(2) Nëse masa nuk mund të vërtetohet në stacionin e nisjes, kjo bëhet në stacionin e parë të përshtatshëm përgjatë udhëtimit.

Neni 40

(1) Transportuesi është i detyruar që masën dhe numrin e copëve të vërtetuara të dërgesës t'i shënojë në fletëngarkesë dhe ta vërtetojë me vulë dhe nënshkrim.

(2) Në pikëpamje të mallit të cilin e ka ngarkuar dërguesi, të dhënat në fletëngarkesë, të cilat kanë të bëjnë me sasinë edhe numrin e copëve, shërbejnë si dëshmi ndaj transportuesit vetëm ne rast se transportuesi e ka caktuar sasinë dhe numrin e copëve dhe këtë e ka vërtetuar ne fletëngarkesë. Këto të dhëna në fletëngarkesë sipas nevojës mund të vërtetohen edhe në mënyrë tjetër.

(3) Nëse vërtetohet se mangësia e vërtetë e sasisë ose numri i copëve nuk përputhet me të dhënat në fletëngarkesë ose nëse transportuesi nuk i ka vulosur ato të dhëna, të njëjtat nuk mund të shërbejnë si dëshmi kundër transportuesit, e veçanërisht nëse vagonët i janë dorëzuar marrësit me plombë të rregullt origjinale.

(4) Nëse gjatë dorëzimit të dërgesës marrësit, me kontroll është vërtetuar sasi më e vogël e dërgesës se të sasisë në paragrafin (1) të këtij neni, transportuesi nuk mund të lirohet nga pagesa për kompensim të dëmit të bërë.

Neni 41

(1) Për vërtetim të sasisë dhe numrit të copave, shfrytëzuesi i transportit e paguan transportin e kontraktuar.

(2) Për emërtim të pasaktë të mallit, i cili ndikon në lartësinë e çmimit të transportit si dhe për ndryshim në sasi mbi 2%, transportuesi ka të drejtë, përkrah pagesës së çmimit për transport të arkëtojë edhe shumë të dyfishtë të ndryshëm nga çmimi i transportit.

Neni 42

(1) Nëse për shkak të të dhënave apo deklaratave të pasakta ose jo të plota në fletëngarkesë, transportohet dërgesë me mall të përjashtuar nga transporti ose dërgesë me mall që transportohet në kushte të veçanta, ndërsa ato kushte nuk janë plotësuar ose shkelen rregullat për siguri të komunikacionit, ose vagonët janë të mbingarkuar (mbipeshë), transportuesi obligohet, tërë dërgesën, gjegjësisht tepricën ta shkarkojë në stacionin e parë të mundur në rrezik të dërguesit dhe ta lajmërojë për këtë.

(2) Në rastin nga paragrafi (1) i këtij neni, transportuesi ka të drejtë të kërkojë shumën e trefishuar të çmimit të transportit si dhe kompensim të dëmit që është shkaktuar për atë shkak.

4.5. Kryerja e veprimeve doganore dhe të tjera

Neni 43

Transportuesi që gjatë udhëtimit në llogari të shfrytëzuesit të transportit, mund të kryejë veprime doganore dhe të tjera, në pajtim me rregullat doganore dhe dispozitat e tjera.

Neni 44

(1) Dërguesi është i obliguar me fletëngarkesë të dorëzojë dokumentet e nevojshme për kryerjen e veprimeve, të cilat doemos duhet të kryhen para dorëzimit të dërgesës pranuesit, në bazë të rregullave doganore dhe dispozitave të tjera.

(2) Transportuesi nuk është i obliguar të kontrollojë se a janë të sakta dhe të mjaftueshme dokumentet e dorëzuara.

Neni 45

(1) Dërguesi i përgjigjet transportuesit për dëmin e bërë nga mungesa, pasaktësia dhe parregullsia e dokumenteve, nëse për këtë nuk ka faj transportuesi.

(2) Transportuesi përgjigjet për dëmin i cili është bërë nga humbja ose përdorimi i parregullt i dokumenteve të bashkangjitura me fletëngarkesë, përveç nëse dëshmon së nuk është fajtor për dëmin.

(3) Shuma për kompensim të dëmit nga paragrafi (2) i këtij neni, nuk mund të jetë më e madhe se shuma të cilën do të ishte i detyruar ta kompensojë transportuesi nëse sendi i dorëzuar për transport do të kishte humbur.

4.6. Ndryshimi i marrëveshjes për transport

Neni 46

(1) Nëse nuk është dhënë fletëngarkesë që dorëzohet, dërguesi ka të drejtë përkrah obligimit për kompensim të harxhimeve të ndryshojë marrëveshjen për transport dhe nga transportuesi të kërkojë që:

1) t'i kthehet malli në stacionin e nisjes;

2) të ndërpritet përgjatë rrugës transporti i mallit;

3) të shtyhet dhënia e mallit;

4) t'i dorëzohet malli ndonjë pranuesi tjetër;

5) të dorëzohet malli në ndonjë stacion tjetër të fundit;

6) të kthehet malli në stacionin e nisjes;

7) të arkëtohen nga ai shumat në para, në vend nga pranuesit, për të cilat në fletëngarkesë është shënuar se do të paguhen nga pranuesi;

8) të ngarkohet malli me pagesë shtesë paramarrëse ose shuma e pagesës paramarrëse të zmadhohet ose zvogëlohet, ose të hiqet dorë nga pagesa shtesë;

(2) Kërkesa për ndryshim të marrëveshjes për transport, si dhe vërtetimi për pranim të kërkesës, duhet të jenë në formë të shkruar.

Neni 47

Pranuesi ka të drejtë që nën kushte dhe mënyrë nga neni 46 i këtij ligji, ta ndryshojë marrëveshjen për transport nëse dërguesi në fletëngarkesë thekson se pranuesi ka të drejtë të ketë në dispozicion dërgesën ose nëse dërguesi ia jep kopjen e fletëngarkesës.

Neni 48

(1) Nëse është dhënë fletëngarkesë që transportohet, me mallin e dhënë për transport mund të disponojë vetëm bartësi i autorizuar i fletëngarkesës që transportohet dhe atë me kusht që t'i plotësojë të gjitha detyrimet të cilat dalin nga fletëngarkesa që transportohet.

(2) Bartësi i fletëngarkesës që transportohet, nën kushtet nga paragrafi 1 i këtij neni, ka të drejtë ta ndryshojë marrëveshjen për transport dhe të kërkojë që:

1) transporti të ndërpritet,

2) malli të jepet në ndonjë stacion tjetër të destinuar, ose

3) malli të kthehet në stacionin e nisjes.

(3) Kërkesa për ndryshim të marrëveshjes për transport, si dhe vërtetimi për pranim të kërkesës, detyrimisht duhet të jenë në formë të shkruar.

Neni 49

Transportuesi mund të refuzoj të kryejë ndryshimin e marrëveshjes për transport nëse:

1) ndryshimi i marrëveshjes nuk është i mundur në momentin kur kërkesa nuk ka arritur në stacionin, i cili duhet ta bëjë ndryshimin;

2) me ndryshimin e marrëveshjes për transport do të vinte deri te çrregullimi në komunikacion;

3) ndryshimi i marrëveshjes është në kundërshtim me rregullat doganore ose dispozita të tjera;

4) në rast të ndryshimit të marrëveshjes në stacionin e fundit vlera e mallit nuk do të mbulonte harxhimet për transport deri në stacionin e ri të destinuar, përveç nëse vlera e atyre harxhimeve paguhet menjëherë ose merret garanci.

Neni 50

(1) Nëse transportuesi e refuzon kërkesën për ndryshim të marrëveshjes, ndërsa nuk ekzistojnë shkaqe nga neni 49 i këtij ligji, ai është përgjegjës për dëmin që do të shkaktohet për atë shkak.

(2) Kompensimi i dëmit nga paragrafi (1) i këtij neni nuk mund të jetë më i madh se vlera të cilën do të ishte i obliguar ta kompensonte transportuesi në rast se malli i dhënë për transport do të kishte humbur.

4.7. Kryerja e transportit

Neni 51

(1) Nëse natyra e mallit kërkon paketim dhe shenjim, dërguesi obligohet ta paketojë në mënyrë të tillë që gjatë transportit të mbrohet nga humbja apo dëmtimi parcial apo total si dhe të pengohet shkaktimi i dëmit personave, mjeteve udhëtuese ose mjeteve të tjera.

(2) Dërguesi përgjigjet për dëmin që i është shkaktuar transportuesit ose personave të tjerë për atë që sendi aspak nuk është paketuar ose shënuar ose është paketuar dhe shënuar në mënyrë të pamjaftueshme.

(3) Nëse në fletëngarkesë nuk është përmendur se sendi nuk është paketuar dhe shënuar mjaftueshëm, transportuesi është i detyruar të dëshmojë ekzistimin e atyre mangësive.

Neni 52

(1) Dërguesi është i detyruar ta ngarkojë mallin në afatin e përcaktuar (afati i ngarkimit).

(2) Nëse afati i ngarkimit ka kaluar për më tepër se 24 orë, transportuesi mundet që në llogari dhe rrezik të dërguesit, të shkarkojë mallin dhe përkohësisht ta vendosë ose dorëzojë në speditim apo depo publike.

(3) Në rast të tejkalimit të afatit për ngarkim, transportuesi ka të drejtë në kompensim të veçantë nga dërguesi.

Neni 53

(1) Transportuesi është i obliguar ta transportojë mallin në afatin e kontraktuar (afatin e dërgimit).

(2) Nëse afati i dërgimit nuk është i kontraktuar, transportuesi është i obliguar të kryej transportin në kohën që është e zakonshme për transport të tillë të mallit, duke pasur parasysh gjatësinë e rrugës dhe llojin e transportit.

(3) Nëse nuk është kontraktuar ndryshe, afati i dërgimit fillon të rrjedhë prej mesnate pas pranimit të mallit për transport, ndërsa për mallin që prishet lehtë dhe për kafshët e gjalla te dorëzuara paradite, prej orës 12 në ditën e njëjtë.

(4) Afati i dërgimit nuk rrjedh në kohën e mbajtjes së dërgesës, që është krijuar për shkak të:

1) kontrollimit të përmbajtjes dhe peshës së dërgesës nëse me këtë kontroll vërtetohet pasaktësi e të dhënave në fletëngarkesë;

2) veprimeve të organeve doganore ose të tjera;

3) ndryshimeve të marrëveshjes për transport të bëra me kërkesë të dërguesit;

4) veprimeve të veçanta në lidhje me dërgesën (dhënia e ushqimit dhe ujit për kafshët e gjalla, futja e akullit dhe ngjashëm) dhe

5) arsyeve të tjera të cilat e pengojnë fillimin ose vijimin e transportit, nëse transportuesi nuk ka faj për atë.

(5) Transportuesi ka të drejtë të kërkojë vazhdimin e afatit të dërgimit për shkak të arsyeve të shënuara në paragrafin (4) të këtij neni vetëm nëse shkaqet dhe kohëzgjatja e vonesës së dërgesës i ka shënuar në fletëngarkesë.

(6) Afati i dërgimit është ruajtur nëse para skadimit të tij pranuesi është informuar për arritjen e dërgesës dhe nëse malli përgatitet për dorëzim, ndërsa për dërgesën për të cilën nuk është i duhur informimi - nëse para skadimit të afatit për dërgim, malli është përgatitur për dorëzim.

Neni 54

(1) Nëse nuk është e paraparë ndryshe me marrëveshjen, transportuesi është i detyruar ta informoj pranuesin për arritjen e dërgesës me atë që ka të drejtë në kompensim të shpenzimeve.

(2) Transportuesi është i detyruar ta informojë pranuesin menjëherë, pasi që dërgesën do ta bëjë gati për dorëzim.

(3) Në njoftimin, transportuesi doemos duhet të shënojë afatin brenda të cilit mund ta marrë mallin.

(4) Supozohet se informimi është i kryer:

1) me letër të porositur - 24 orë pas dorëzimit të letrës në postë;

2) me telegram - 12 orë pas dorëzimit të telegramit;

3) me telefon ose teleks - pas bisedës së kryer, respektivisht pas pohimit për pranim të teleksit gjatë ditës së punës ose

4) drejtpërdrejtë - me dorëzimin e informatës.

Neni 55

(1) Nëse gjatë transportit të mallrave lindin pengesa të cilat mund të evitohen me transport nëpërmjet rrugës ndihmëse, malli transportohet deri te stacioni destinues nëpërmjet asaj rruge ndihmëse pa pagesë plotësuese për transport nga ajo e përcaktuar në marrëveshje.

(2) Nëse pengesa gjatë transportit nuk është bërë me faj të transportuesit, afati i dërgimit llogaritet sipas rrugës reale të transportit.

(3) Nëse transporti i mëtutjeshëm për arsye të pengesave të krijuara ose për shkaqe të tjera nuk është i mundur, dërguesi mund ta prish kontratën për transport, por është i detyruar që transportuesit t'ia paguajë transportin për transportin e kryer, si dhe harxhimet të parapara me tarifën nëse këto pengesa, përkatësisht për arsye të tjera nuk janë krijuar me fajin e transportuesit.

(4) Dërguesi, në fletëngarkesë prej më parë mund të japë udhëzim nëse rastësisht paraqitet ndonjë pengesë gjatë transportit.

Neni 56

(1) Pengesë gjatë dorëzimit të dërgesës ekziston nëse:

1) pranuesi nuk mund të gjendet;

2) pranuesi e refuzon pranimin e dërgesës;

3) fletëngarkesa nuk është paguar në afatin e parashikuar dhe

4) dhënien e ka ndaluar organi kompetent.

(2) Transportuesi është i obliguar, pa shtyrje dhe në mënyrë sa më të shpejtë, ta informojë dërguesin për pengesën gjatë dhënies së dërgesës dhe të kërkojë udhëzim prej tij.

(3) Nëse udhëzimi i dërguesit nuk arrin në afat të duhur ose nëse nuk mund të kryhet udhëzimi, ose nëse nuk mund të informohen dërguesi, transportuesi ka të drejtë që mallin ta vendos përkohësisht, në harxhim dhe në rrezik të dërguesit, dhe në atë rast transportuesi përgjigjet si rojtar.

(4) Në rastin nga paragrafi (3) i këtij neni, transportuesi ka te drejtë t'ia dorëzojë mallin speditorit ose magazinës publike në harxhim dhe në rrezik të dërguesit me atë se përgjigjet për zgjedhjen e tyre.

(5) Transportuesi është i obliguar pa shtyrje ta informojë dërguesin për veprimet nga paragrafi (3) dhe (4) të këtij neni.

Neni 57

(1) Transportuesi është i obliguar qe t'ia dorëzojë dërguesit fletëngarkesën dhe mallin në stacionin destinues të cilin e ka shënuar dërguesi pasi që pranuesi do ta konfirmojë pranimin e tyre dhe do t'i paguajë shumat e shënuara në fletëngarkesë.

(2) Veprim i njëjtë, si edhe dorëzimi i mallit pranuesit, ekziston dorëzimi i mallit nga ana e transportuesit transportuesit tjetër, magazinës publike, speditorit, doganës ose organeve të tjera, si dhe lenia e mallit në depozitim të përkohshëm.

(3) Fletëngarkesa dhe malli i jepen prurësit të njoftimit për arritjen e mallit në të cilën pranuesi e ka konfirmuar pranimin me vulë dhe nënshkrim.

Neni 58

(1) Nëse transportuesi ose bartësi i së drejtës konstatojnë ose dyshojnë se ekziston humbje parciale ose dëmtim i mallit të përgatitur për transport, transportuesi ka për obligim menjëherë të përpilojë procesverbal për shqyrtim dhe të konstatojë gjendjen, ndërsa sipas nevojës, edhe peshën e mallit, si dhe shkakun dhe lartësinë e dëmit, nëse kjo është e mundur, duke e shënuar edhe kohën dhe rrethanat kur është shkaktuar dëmi.

(2) Transportuesi i jep bartësit të së drejtës kopje të procesverbalit për shqyrtim.

(3) Nëse është e mundur, transportuesi është i obliguar që humbjen ose dëmtimin e mallit ta vërtetojë në prezencën e bartësit të së drejtës, ndërsa sipas nevojës, edhe në prezencën e një ose më shumë personave ekspertë ose dëshmitarë.

(4) Nëse gjatë inspektimit, të kryer me kërkesën e bartësit të së drejtës, nuk vërtetohet asnjë dëm, ose vërtetohet vetëm dëmi që tani më e ka pranuar transportuesi, bartësi i së drejtës është i obliguar t'i kompensojë harxhimet e bëra.

Neni 59

(1) Bartësi i së drejtës mundet, pa dëshmi të veçantë, të konsiderojë se malli është humbur nëse nuk i është dhënë pranuesit ose nuk ka qenë e përgatitur për dorëzim në afat prej 30 ditësh pas skadimit të afatit të dërgesës.

(2) Nëse malli do të gjendet në afat prej një viti pas pagimit të dëmit, transportuesi është i obliguar menjëherë me shkrim ta informojë bartësin e së drejtës për gjetjen e mallit.

(3) Në afat prej 30 ditësh nga dita e pranimit të lajmërimit për gjetjen e mallit, bartësi i së drejtës mund të kërkojë që t'i jepet malli në cilëndo stacion me pagesë të shumës për transport prej stacionit të parë destinues deri në stacionin në të cilin kërkohet dhënia.

(4) Nëse e merr mallin e gjetur, bartësi i së drejtës është i obliguar ta kthejë kompensimin e zhdëmtimit duke i hequr shpenzimet të cilët eventualisht janë krijuar me atë dëm, por e mban të drejtën e kërkesës së zhdëmtimit për shkak të tejkalimit të afatit të dërgimit.

4.8. Dërgimi dhe shitja e mallrave

Neni 60

(1) Pranuesi është i obliguar ta dërgojë mallin në afatin e përcaktuar (afati për dërgim) dhe në orarin e rregullt të punës te stacioni destinues.

(2) Nëse afati i dërgimit është tejkaluar për më shumë se 24 orë, transportuesi mund në harxhim dhe rrezik të pranuesit, ta shkarkojë mallin dhe ta vendosë përkohësisht ose t'ia dorëzojë speditorit, magazinës publike ose transportuesit tjetër me qëllim të dorëzimit te pranuesi me atë që ai përgjigjet për zgjedhjen e tyre.

(3) Në rast të tejkalimit të afatit për dërgim, transportuesi ka të drejtë në kompensim të veçantë të përcaktuar me tarifë.

Neni 61

(1) Transportuesi ka të drejtë dhe obligim, duke vepruar si afarist i mirë:

1) ta shesë mallin menjëherë i cili nuk mund të jepet, ndërsa sipas vlerësimit të stacionit destinues ka mundësi të prishet, gjallesat ose sendet të cilat sipas mundësive hapësinore nuk mund të vendosen përkohësisht, e as t'i dorëzohen speditorit ose depos publike;

2) në afat prej 30 ditësh pas skadimit të afatit për dërgim ta shesë mallin i cili nuk mund të jepet dhe të cilin pranuesi nuk e merr prapa;

3) para skadimit të afatit nga pika 2) e këtij paragrafi që ta shesë mallin, vlera e të cilit për shkak të pagesës së qëndrimit të gjatë në depo joproporcionalisht do të zvogëlohej ose harxhimet për ruajtje në depo nuk do të ishin proporcionale me vlerën e mallit.

(2) Transportuesi është i detyruar që ta informojë pa vonesë dërguesin për shitjen të cilën e ka ndërmend ta bëjë nëse këtë e mundësojnë rrethanat.

(3) Transportuesi përpilon procesverbal për shitjen dhe një kopje ia dorëzon dërguesit.

(4) Transportuesi është i detyruar që shumën e fituar nga shitja, pas heqjes së harxhimeve të cilat ende nuk janë paguar, si dhe të dalat të cilat janë krijuar në lidhje me shitjen, t'ia japë në dispozicion dërguesit.

(5) Nëse shuma e fituar nga shitja nuk është i mjaftueshëm për mbulimin e harxhimeve dhe të dalave, dërguesi është i obliguar ta paguajë dallimin.

(6) Nëse pranuesi e ka paguar fletëngarkesën, ndërsa nuk e ka marrë mallin në afatin e marrjes, transportuesi edhe një herë do ta thërrasë që ta ngrejë mallin dhe do ta informojë që malli është i vendosur në depo në harxhim dhe rrezik të tij.

(7) Nëse pranuesi edhe pas thirrjes së përsëritur nuk e merr mallin, transportuesi mund ta vendosë, përkatësisht ta shesë mallin në pajtim me paragrafin (1) të këtij neni.

4.9. Përgjegjësia e transportuesit

Neni 62

(1) Transportuesi, i cili e ka pranuar mallin për transport me fletëngarkesë, përgjigjet për kryerjen e transportimit gjatë gjithë rrugës së transportit deri në dorëzimin e mallit te pranuesi.

(2) Transportuesi përgjigjet për dëmin e krijuar gjatë transportit për shkak të humbjes së tërësishme ose dëmtimit të mallit si dhe për dëmin e krijuar për shkak të tejkalimit të afatit të dërgimit.

(3) Transportuesi përgjigjet për dëmin të cilin e kanë shkaktuar persona të cilët kanë pranuar në kryerjen e transportit me urdhrin e tij.

Neni 63

Transportuesi përgjigjet për humbjen ose dëmtimin e mallit si dhe për dëmin e krijuar për shkak të tejkalimit të afatit të dërgimit, përveç nëse dëshmon se dëmi është krijuar për shkak të veprimeve ose të lëshimeve të shfrytëzuesit të transportit, cilësitë e mallit ose shkaqet e jashtme të cilat nuk kanë mundur të parashihen, të mënjanohen ose të evitohen.

Neni 64

Për dëmin përgjigjen në mënyrë solidare transportuesit, të cilët kanë marrë pjesë në transport.

Neni 65

Transportuesi lirohet prej përgjegjësisë nëse humbja ose dëmtimi i mallit është shkaktuar për shkak të rrezikut të veçantë, i cili është në lidhje me një ose më tepër nga rrethanat e poshtëshënuara:

1) gjatë transportit i cili kryhet në vagonë të hapur në bazë të rregullave të vlefshme ose marrëveshjes së arritur me dërguesin dhe të përmendura në fletëngarkesë;

2) për shkak të asaj që malli nuk është i paketuar ose nuk është mjaft i paketuar, dhe për shkak të atyre mangësive i është ekspozuar humbjes ose dëmtimit;

3) me ngarkimin e mallit, të ngarkimit të parregullt dhe të shkarkimit, kur ngarkimin ose shkarkimin e kryen dërguesi, përkatësisht pranuesi në bazë të rregullave të vlefshme ose të marrëveshjes së lidhur me dërguesin ose pranuesin;

4) për shkak të natyrës së mallit, i cili për nga cilësitë e tij në mënyrë të veçantë i ekspozohet humbjes së tërësishme ose të pjesshme ose dëmtimit për shkak të thyerjes, ndryshkjes, kalbjes, akullit, nxehtësisë, rrjedhjes, tharjes, prishjes ose të ngjashme;

5) me dhënien për transport me shënime në mënyrë të parregullt, të pasaktë ose jo të plotë, i cili është çkyçur nga transporti ose pranohet për transport nën kushte të posaçme ose nëse dërguesi nuk merr masa për kujdes të veçantë, të cilat janë të përcaktuara për mallin i cili pranohet për transport nën kushte të veçanta;

6) me rrezik të veçantë në të cilin janë ekspozuar kafshët e gjalla gjatë transportit;

7) me transport të kafshëve të gjalla ose mallra të tjera të cilat në bazë të tarifave ose të marrëveshjes me dërguesin të shënuara në fletëngarkesë, doemos duhen të kryhen me shoqërim nëse humbja ose dëmtimi shkaktohen për shkak të lëshimit të shoqëruesit ta evitojë rrezikun në lidhje me transportin e kësaj dërgese.

Neni 66

(1) Nëse transportuesi vërteton se sipas rrethanave të rastit, humbja ose dëmtimi ka mundur të krijohet në lidhje me një ose më shumë rreziqe të theksuara në nenin 65 të këtij ligji, supozohet se dëmi është shkaktuar prej kësaj. Ky supozim nuk zbatohet në rastin e paraparë në nenin 65, paragrafin (1), pika 1 e këtij ligji nëse ka ardhur në mënyrë evidente deri te mangësia ose humbja e pjesëve të tëra.

(2) Bartësi i së drejtës mund të dëshmojë se dëmi, plotësisht ose pjesërisht,nuk është krijuar në lidhje me cilëndo nga këto rrethana.

Neni 67

(1) Kur ka të bëjë me mallin i cili për shkak të natyrës së tij, rregullisht humb në peshë gjatë transportit, transportuesi përgjigjet vetëm për atë pjesë e cila pa dallim të distancës rrugore të kaluar, i tejkalon këto kufij të humbjes:

1) 2% të peshës - për lëngje ose mallra të dorëzuara për transport në gjendje të lagësht, si dhe për:
- bërxolla derri;
- dru për ngjyrosje, i gdhendur ose i bluar;
- dru i ëmbël (lule zonje)
- duhan në gjethe, i njomë;
- duhan i grirë;
- mel;
- qime kali;
- rrënjë;
- kore;
- eshtra të tërë dhe të bluar;
- lëkurë e përpunuar;
- lëkurë e papërpunuar;
- gëzofë;
- ngjitës i freskët;
- yndyra;
- mbeturina të lëkurave;
- kërpudha të freskëta;
- perime të freskëta;
- peshq të terur;
- brirë dhe eshtra të gjymtyrëve;
- sapun dhe yndyra të forta;
- kripë;
- torfë;
- thëngjill dhe koks;
- pemë, të freskëta ose të terura;
- lesh;
- dell kafshësh;

2) 1% e peshës - për mallra të tjera.

(2) Transportuesi nuk mund të thirret në kufizimin e përgjegjësisë nga paragrafi (1) i këtij neni nëse bartësi i së drejtës dëshmon se humbja nuk ka ndodhur nga shkaku i cili tërheq humbje të natyrshme në peshën e mallrave, si dhe në rastet e humbjes së tërësishme të mallit.

Neni 68

(1) Nëse transportuesi është i obliguar t'ia paguajë kompensimin e dëmit bartësit të së drejtës për humbje të tërësishme ose pjesshme, vlera e mallit llogaritet me çmimin e tregut, e nëse çmimi i mallit është i përcaktuar, atëherë sipas çmimit të caktuar. Çmimi caktohet sipas vendit dhe kohës së pranimit të mallit për transport.

(2) Shuma e dëmit, të cilën e paguan transportuesi për humbjen ose dëmtimin e mallit nuk mund të jetë më e madhe se 15 denarë për kg të masës - bruto të mallit të humbur ose të dëmtuar.

(3) Në rast të dëmtimit të mallit, transportuesi është i detyruar t'ia paguajë bartësit të së drejtës vetëm shumën për të cilën është zvogëluar vlera e mallit.

(4) Nëse gjatë dëmtimit të tërë dërgesës, gjegjësisht vetëm një pjesë e dërgesës e ka humbur vlerën, dëmi nuk mund ta tejkalojë shumën e cila do të paguhej në rast të humbjes së tërë dërgesës, përkatësisht ajo pjesë që e ka humbur vlerën.

(5) Krahas zhdëmtimit të mallit, transportuesi është i detyruar t'i kompensojë harxhimet për transport, detyrimet e doganës si dhe harxhimet e tjera në lidhje me transportin e mallit të humbur.

Neni 69

(1) Nëse bartësi i së drejtës vërteton se për shkak të tejkalimit të afatit të dërgesës ka pësuar dëm, përfshirë edhe dëmtimin, transportuesi është i obliguar ta paguajë dëmin e dëshmuar, por më së shumti deri në trefishin e shumës për transport.

(2) Në rast të humbjes së mallit, nuk mund të kërkohet kompensim i dëmit për shkak të tejkalimit të afatit të dërgimit.

(3) Në rast të humbjes së pjesshme të mallit, kompensimi i dëmit nga paragrafi (1) i këtij neni nuk mund të jetë më i lartë se trefishi i shumës për transport për pjesën e dërgesës e cila nuk është humbur.

(4) Në rast të dëmtimit të mallit, i cili nuk është bërë për shkak të tejkalimit të afatit të dërgimit, zhdëmtimi nga paragrafi (1) i këtij neni do të paguhet, varësisht nga rasti krahas kompensimit të paguar për dëmin nga neni 68 i këtij ligji.

(5) Kompensimi i tërësishëm i dëmit i paraparë në paragrafin (1) të këtij neni, së bashku me zhdëmtimin nga neni 68 i këtij ligji, nuk mund të jetë më i madh se shuma e cila do të duhej të paguhet në rast të humbjes së tërësishme të mallit.

Neni 70

(1) Kërkesa për kompensim të dëmit në rast të tejkalimit të afatit të dërgimit patjetër duhet të dorëzohet më së voni në afat prej 15 ditësh prej ditës së dhënies së mallit.

(2) Nëse kërkesa për kompensim të mallit nuk dorëzohet në afat nga paragrafi (1) i këtij neni, transportuesi më nuk përgjigjet për atë dëm.

Neni 71

Transportuesi mund të thirret në dispozitat e nenit 68 dhe 69 të këtij ligji vetëm nëse dëshmon se dëmin nuk e ka shkaktuar qëllimisht ose nga pakujdesia.

Neni 72

Nëse dërguesi gjatë dorëzimit të mallit për transport e ka shënuar në fletëngarkesë shumën për sigurimin e veçantë të dorëzimit të rregullt, krahas dëmit të paraparë në nenin 67, 68 dhe 69 të këtij ligji, mund të kërkojë edhe kompensim për dëmet tjera të dëshmuara deri në lartësinë e shumës së shënuar të sigurimit.

VI. TRANSPORTI I KOMBINUAR

Neni 73

(1) Nëse në bazë të marrëveshjes me dërguesin, transportin e kryejnë transportues të degëve të ndryshme të komunikacionit (transport i kombinuar), transportuesi i cili e ka lidhë marrëveshjen përgjigjet për dëmin në bazë të atyre dispozitave për kompensim të dëmit të cilat vlejnë për transportuesin në pjesën e rrugës në të cilën ka ndodhur dëmi.

(2) Nëse transportuesi gjatë kryerjes së transportit shfrytëzon transportues nga degët e tjera të komunikacionit pa dijen e dërguesit, transportuesi i cili e ka lidhë marrëveshjen përgjigjet për dëmin në bazë të dispozitave të këtij ligji, pa marrë parasysh në cilën pjesë të rrugës ka ndodhur dëmi, nëse ajo është më e përshtatshme për shfrytëzuesin e transportit.

VII. REKLAMIMET

Neni 74

(1) Kërkesën nga marrëveshja për transport, bartësit i së drejtës mund ta realizojë me parashtrimin e reklamimeve me shkrim te transportuesi edhe atë në mënyrë të paraparë me tarifë, ose me ngritjen e padisë në gjykatë nëse transportuesi nuk e paguan kompensimin e kërkuar të dëmit në afat prej 30 ditësh nga dita e paraqitjes së reklamimit.

(2) Me kërkesë të bartësit të së drejtës, transportuesi e paguan kamatëvonesën nga dita e dorëzimit të reklamimit te transportuesi.

(3) Në kërkesën e transportuesit, kamata rrjedh nga dita e dorëzimit të kërkesës së shfrytëzuesit të transportit.

Neni 75

(1) Të drejtë reklamimi, gjegjësisht padie për kërkesë në bazë të këtij ligji ka:

1) udhëtari - nëse ka të bëjë me transportin e udhëtareve dhe bagazhit;

2) dërguesi - derisa ka të drejtë të disponojë me mallin dhe nëse ka të bëjë me kërkesë në bazë të pagesës parapaguese;

3) pranues - prej momentit të pranimit të fletëngarkesës.

(2) Reklamim, gjegjësisht padi mund të dorëzojë edhe person tjetër nëse tek ai ka kaluar kërkesa nga personat e paragrafit (1) të këtij neni ndaj transportuesit.

Neni 76

(1) E drejta ndaj transportuesit, e cila del nga marrëveshja për transport të mallit dhe bagazhit, pushon kur bartësi i së drejtës do të pranojë dërgesën.

(2) Me përjashtim, e drejta e kërkesës nga paragrafi (1) i këtij neni nuk pushon:

1) nëse bartësi i së drejtës dëshmon se demi është shkaktuar qëllimisht ose nga pakujdesi i transportuesit;

2) në rast të humbjes së pjesshme ose të dëmtimit, nëse:

a) humbja e pjesshme ose dëmtimi janë përcaktuar në bazë të dispozitave të nenit 58 të këtij ligji para se të pranojë dërgesën bartësi i së drejtës.

b) me faj të transportuesit është lëshuar të bëhet vërtetimi i humbjes ose i dëmtimit të mallit sipas dispozitave të nenit 58 të këtij ligji;

3) nëse dëmtimin ose humbjen e pjesshme, bartësi i së drejtës nuk ka mundur t'i shohë gjatë pranimit të dërgesës;

a) me kusht që kërkesa për vërtetimin e dëmit, gjegjësisht humbjen e pjesshme, sipas dispozitave nga neni 59 i këtij ligji, bartësi i së drejtës të dërgojë menjëherë pas zbulimit të dëmit, por më së voni në afat prej 3 ditësh për bagazh, gjegjësisht 7 ditë për mall, duke llogaritur ditën e pranimit dhe nëse bartësi i së drejtës vërteton se dëmi ka ndodhur në kohën ndërmjetpranimit të transportit dhe dorëzimit të dërgesës; dhe

4) nëse kërkesa ka të bëjë me kthimin e shumave të paguara ose të parapagimit.

VIII. PARASHKRIMI I KËRKESAVE

Neni 77

Kërkesat nga marrëveshja për transport parashkruhen edhe atë:

1) kërkesa për shkak të shumës më të madhe, gjegjësisht më të vogël të paguar për transport, kompensimet për shërbime përcjellëse, pjesën shtesë të çmimit, përkatësisht të shumës për transport ose shpenzime të tjera – për gjashtë muaj;

2) kërkesa për shkak të vdekjes, lëndimeve trupore ose dhembjeve shpirtërore të udhëtareve - për tri vjet dhe

3) kërkesa të mbetura - për një vit, nëse me ketë ligj nuk është përcaktuar ndryshe.

Neni 78

Parashkrimi fillon të rrjedhë:

1) te transporti i udhëtareve - nga dita e skadimit të afatit të biletës së udhëtimit;

2) tek kërkesa për vdekje, lëndim trupor ose e dhembjes shpirtërore të udhëtareve - nga dita e aksidentit, gjegjësisht nga dita e shkaktimit të dëmit;

3) tek kërkesa për shkak të humbjes së pjesshme ose demtimit të mallit ose bagazhit, si dhe për shkak të tejkalimit të afatit të dërgesës - nga dita e dorëzimit të mallit, gjegjësisht të bagazhit;

4) tek kërkesa për shkak të humbjes së pjesshme të mallit - nga kalimi i 30 ditëve nga dita e skadimit të afatit të dërgimit;

5) tek kërkesa për shkak të humbjes së tërë bagazhit - nga kalimi i 14 ditëve nga dita e skadimit të afatit të dërgimit;

6) tek kërkesa për shkak të shumave më shumë ose më pak të paguara - nga dita e pagimit, ndërsa nëse nuk ka pasur pagesë - nga dita e dorëzimit të dërgesës.

7) tek kërkesa për shkak të shumave më shumë ose më pak të paguara, nëse dërguesi e ka paguar vlerën në emër të harxhimeve të transportit për transport i cili nuk mund me saktësi të vërtetohet gjatë dorëzimit të mallit për transport, por përllogariten në mënyrë plotësuese - nga dita e përllogaritjes së bërë midis transportuesit dhe dërguesit;

8) tek kërkesa e shumës të cilën e ka paguar pranuesi në vend të dërguesit ose të cilën e ka paguar dërguesi në vend të pranuesit dhe të cilën transportuesi ia kthen bartësit të së drejtës - nga dita e dorëzimit të reklamimit;

9) tek kërkesa e cila ka të bëjë me pagimin plotësues - paskalimit të 14 ditëve nga dita e skadimit të afatit të dërgesës;

10) tek kërkesa për tepricë të mjeteve e cila në rast se transportuesi e shet mallin, mbetet pas pagimit të kërkesës - nga dita kur është kryer shitja;

11) tek kërkesat e krijuara për shkak të asaj që transportuesi ka kryer pagesë për shfrytëzuesin e transportit te organi doganor - nga dita e kryerjes së pagesës;

12) në të gjitha rastet e tjera - nga dita e krijimit të kërkesës.

Neni 79

Kërkesa e parashkruar nuk mund të kërkohet më tej as me kundërpadi e as me kundërshtim të padisë.

Neni 80

(1) Parashkrimi pezullohet kur transportuesit do t'i dorëzohet reklamacion në formë të shkruar dhe vazhdon më tej të rrjedhë nga dita kur bartësit të së drejtës i dorëzohet përgjigje për reklamacionin në formë të shkruar dhe kur i kthehen dokumentet e dorëzuara me reklamacion.

2) Reklamacionet plotësuese për lëndën e njëjtë nuk e pezullojnë parashkrimin;

3) Parashkrimi nuk mundet në asnjë rast të shfaqet para skadimit të afatit prej 30 ditësh nga dita e marrjes së përgjigjes së reklamacionit.

IX. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 81

Kontestet të cilat dalin nga marrëveshjet e lidhura deri në ditën e hyrjes në fuqi e këtij ligji do të zgjidhen sipas rregullave të cilat kanë qenë në fuqi deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 82

NP "Hekurudhat e Maqedonisë"- O.B. - Shkup është e obliguar në afat prej 60 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji ta harmonizojë tarifën me dispozitat e këtij ligji.

Neni 83

Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji pushon të zbatohet Ligji për marrëveshjet për transport ("Fleta zyrtare e RSFJ-së" numër 2/74).

Neni 84

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

726.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ВНАТРЕШНАТА ПЛОВИДБА

Се прогласува Законот за внатрешната пловидба, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 19 април 2007 година.

Бр. 07-1738/1
19 април 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

З А К О Н
ЗА ВНАТРЕШНАТА ПЛОВИДБА

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредува внатрешната пловидба и безбедноста на пловидбата на внатрешните води на територијата на Република Македонија; услови и начин на користењето, одржувањето и заштитата на пловните патишта, пристаништата, зимовниците, сидриштата и капалиштата; државна припадност, идентификација, упис и бришење на пловните објекти; екипаж на пловните објекти; постапување во случај на пловидбена незгода; вадење на потонати предмети; надлежност на Капетанијата на пристаништата; надзор и други прашања во врска со внатрешната пловидба.

Член 2

Одредбите на овој закон кои се однесуваат на бродовите се применуваат и на пливачките објекти, на чамците и на воените бродови, само ако тоа со овој закон изрично е предвидено.

Врз односите што не се уредени со овој закон, други закони и подзаконски акти, се применува обичајното право од областа на внатрешната пловидба.

Член 3

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. **"Внатрешни води"** се сите водени површини погодни за пловидба (езера, канали и реки);
2. **"Внатрешна пловидба"** е пловидба по внатрешните води;
3. **"Пловен пат“** е појас на внатрешните води доволно длабок и широк за безбедна пловидба , кој по потреба е обележан;
4. **"Пловен објект"** е објект приспособен за пловидба и пливање над вода;
5. **"Брод"** е пловен објект што плови по внатрешен пловен пат со минимална должина од 20,00 метри, минимална ширина 3,00 метри, а регистарската зафатнина е 15 или повеќе бруто регистарски тони, како и влекач и потискувач без оглед на нивната должина, ширина и зафатнина;
6. **"Воен брод"** е пловен објект кој е под команда на вооружени сили, со воен екипаж и истакнати знаци за негово распознавање;
7. **"Патнички брод"** е пловен објект изграден и опремен за превоз на повеќе од 12 патници;
8. **"Товарен брод"** е пловен објект наменет и оспособен за превоз на стоки кој не е танкер изграден да плови независно со помош на сопствен механички двигател;
9. **"Технички брод"** е пловен објект опремен со машински инсталации, со или без сопствен механички двигател, наменет за вршење технички работи на вода (багер, дигалка, рампа или кран и слично);
10. **"Пливачки објект"** е постројка која постојано е приврзан, засидрен на вода или поставен на дно, а не е предвиден за пловидба (ресторан, понтонски мост, пристан, склад, работилница, пливачки хангар, платформа);
11. "**Чамец**" е пловен објект чија максимална должина е 15.00 метри и максимална ширина 3,00 метри, изграден и опремен за превоз до 12 патници, односно минимална должина е 3,00 метри и минимална ширина 1,50 метри;
12. "**Глисер**" е пловен објект кој со помош на механички двигател лизга по површината на водата;
13. "**Скутер**" (yet-ski) е пловен објект во категоријата чамец со механички двигател со јачина поголема од 45 Kw, што му овозможува лизгање по површината на водата и може да превезува максимум три лица;
14. "**Педалина, кајак, кану**" се пловни објекти со посебна конструкција, без сопствен погон, наменети за рекреација и натпреварување;
15. "**Скела**" е пловен објект со посебна конструкција, наменет за превоз на лица и предмети од еден до друг брег;
16. "**Влекач-потискувач**" е брод наменет за влечење, односно туркање други пловни објекти или платформи;
17. "**Танкер**" е брод наменет за превоз на стоки во фиксни резервоари, способен за превоз со сопствен механички двигател;
18. "**Јавен брод**" е пловен објект чиј носител на право на располагање е државата или нејзин орган, а не е воен брод и не е наменет за стопански цели;
19. "**Јахта**" е чамец кој служи за спорт и рекреација и е способен за повеќедневно крстарење независно од копно, а може да биде и брод доколку е во согласност со точката 5 од овој член;
20. "**Домашен брод**" е брод со македонска државна припадност, впишан во Македонскиот регистар на бродови;
21. "**Странски брод или чамец**" е пловен објект со странска државна припадност и намена согласно со пропис на соодветната држава;
22. "**Брод во градба**" е градба на брод од моментот на поставување на кобилицата до моментот на впишување во регистерот на бродови;
23. "**Брод за научно истражување**" е брод опремен со инструменти за научни цели или испитување на дното;
24. "**Бродар**" е физичко или правно лице кое како држател на бродот е носител на пловидбениот потфат со тоа што се претпоставува додека не се докаже спротивното дека е бродар лицето кое во регистерот на бродовите е запишано како сопственик на бродот;
25. "**Патник**" е секое лице кое се превезува со брод или чамец, освен лица вработени на бродот;
26. "**Јавен превоз**" е превоз на лица и предмети, кој е достапен за сите корисници под еднакви услови и се врши врз основа на договор за превоз;
27. "**Превоз за сопствени потреби**" е превоз со пловни објекти што го вршат правни и физички лица за задоволување на сопствените потреби;
28. "**Меѓународен превоз**" е превоз со пловни објекти од македонско пристаниште до странски пристаништа и обратно;
29. "**Меѓудржавен превоз**" е превоз со пловни објекти што се одвива меѓу две држави;
30. "**Превоз за трети држави или од трети држави**" е превоз со пловни објекти што врши бродар на една држава од пристаниште на друга држава за некоја трета држава и обратно;
31. "**Внатрешен превоз**" е превоз со пловни објекти што се одвива меѓу домашни пристаништа;
32. "**Пристаниште**" е воден и со вода непосредно поврзан копнен простор со изградени и неизградени брегови, бранобрани, уреди, постројки и други објекти наменети за пристанување, сидрење и заштита на пловните објекти и натоварување и истоварување на патници и стока;
33. "**Сидриште**" е уреден и обележен простор наменет за сидрење и маневрирање на пловни објекти;
34. "Зимовник" е изграден или природен воден простор, уреден и оспособен да служи како сигурно засолниште за пловните објекти од оштетување од мраз или голема вода;
35. "**Оперативен брег**" е дел од пристаништето со изградена инфраструктура за качување на патници и натоварување на стока;
36. "**Масло**" ги означува сите постојни масла како што се сурова нафта и нејзини деривати, талози и отпадни масла, без оглед дали се превезуваат на пловен објект како товар или како гориво за погон на пловниот објект;

37. "**Пристаниште отворено за меѓународен превоз**" е пристаниште слободно за пристап на пловни објекти од сите знамиња;

38. "**Капалиште**" е обележан дел од вода и уреден дел од копно, што служи за спортско рекреативни намени и

39. "**Нуркање**" е секое задржување на лица под површината на водата со нуркачка опрема.

Член 4

Вршењето на внатрешната пловидба е дејност од јавен интерес.

Член 5

Изградбата, користењето, одржувањето и заштитата на пловните патишта, пристаништа, зимовници, сидришта и капалишта, можат да се дадат на концесија, на начин и под услови утврдени со овој и друг закон.

II. БЕЗБЕДНОСТ ВО ВНАТРЕШНАТА ПЛОВИДБА

Член 6

Безбедност во внатрешната пловидба подразбира збир на услови и мерки кои мораат да се обезбедат на внатрешните пловни патишта во Република Македонија, пристаништата, зимовниците, сидриштата, капалиштата, пловидбата, пловните објекти и екипажот на пловните објекти.

Забрането е вршење работи кои ги доведуваат во опасност човечките животи и здравјето на луѓето, загадувањето на внатрешните води, како и нанесување штети на пристаништата, зимовниците, сидриштата, капалиштата и пловните објекти.

Член 7

Правни и/или физички лица што вршат превоз во внатрешната пловидба и што вршат одржување на пловните патишта се должни да организираат и обезбедат трајно вршење контрола над безбедноста на пловидбата.

Член 8

Правните и/или физичките лица што вршат превоз во внатрешната пловидба, и што управуваат со пристаништата и Капетанијата на пристаништата (во натамошниот текст: Капетанијата) се должни да:

1) организираат трајно вршење на контрола над работите што се однесуваат на безбедноста на пловидбата и

2) водат евиденција на податоци од значење за безбедноста на пловидбата.

1. Пловни патишта на внатрешните води

Член 9

Пловните патишта на внатрешните води се делат на:
- меѓународни пловни патишта,
- меѓудржавни пловни патишта и
- државни пловни патишта.

На меѓународните пловни патишта се одвива меѓународна пловидба, на меѓудржавни пловни патишта се одвива меѓудржавна пловидба, а на државните пловни патишта се одвива пловидба меѓу пристаништата на територијата на Република Македонија.

Член 10

Пловните патишта на внатрешните води се уредуваат, одржуваат и се обележуваат со објекти за осигурување на безбедноста на пловидбата.

Правни и/или физички лица што управуваат со пловните патишта ги вршат работите од ставот 1 на овој член, согласно со меѓународните прописи и стандарди - Европскиот код за внатрешни пловни патишта-CEVNI; Европскиот договор за внатрешни пловни патишта од меѓународно значење - AGN и Европските правила за обележување на внатрешни пловни патишта -SIGNI.

Стручно техничките работи на обележувањето од ставот 1 на овој член ги врши правно или физичко лице овластено од министерот за транспорт и врски, оспособено и опремено за вршење дејност на внатрешни пловни патишта под услови и начин:

1) да е регистрирано за вршење стручно технички работи согласно со меѓународни прописи и стандарди од ставот 2 на овој член и

2) да има сертификат за вршење на соодветните работи.

Пловните патишта на внатрешните води, како и објектите за осигурување на безбедноста на пловидбата кои се значајни за пловидбата, можат да се променат по претходно добиена согласност од Капетанијата и огласување преку средство за јавно информирање.

Член 11

На пловните патишта на внатрешните води се поставуваат објекти за осигурување на безбедноста на пловидбата за:

- техничко подобрување на условите во пловидбата (брани, зимовници, сидришта, хидротехнички објекти и друго) и
- обележување и сигнализација (крајбрежни и пловни сигнали и ознаки, оптички, електронски, радарски уреди, ознаки и друго).

За користење на објектите од ставот 1 на овој член се плаќа надоместок. Висината на надоместокот ја утврдува Владата на Република Македонија, во зависност од видот на објектите и нивната опременост со уреди за обележување и сигнализација.

Средствата од ставот 2 на овој член се приход на Буџетот на Република Македонија.

Член 12

Работите од членот 11 став 1 алинеја 2 на овој закон се утврдуваат согласно со Годишната програма за обележување и сигнализација на пловните патишта донесена од министерот за транспорт и врски.

Член 13

Пловен објект, освен при вповување во пристаниште и капалиште, мора да плови на пловен пат кој не смее да биде на помала оддалеченост од брегот, и тоа за:

- едрилица	50 метри,
- моторен чамец со јачина до 3 Kw	50 метри,
- моторен чамец со јачина над 3 Kw	200 метри,
- глисер и скутер (jet-sky)	300 метри и
- брод	300 метри.

Чамец на весла може да плови на оддалеченост од брег помала од 50 метри.

На внатрешните води, просторот наменет за спорт и рекреација, мора да биде обележен и одвоен од пловниот пат. Обележувањето на просторот се врши од страна на лицата од членот 10 став 3 на овој закон.

Член 14

На внатрешните води може да се организира одржување на спортски и други приредби, врз основа на одобрение издадено од Капетанијата, а на барање на организаторот на спортските и други приредби.

Барањето за издавање на одобрение од ставот 1 на овој член, организаторот е должен да го поднесе најдоцна 30 дена пред одржувањето на спортските или другите приредби.

Кон барањето за издавање одобрение од ставот 1 на овој член, организаторот е должен да достави податоци за мерките што ќе ги преземе заради безбедност за одржување на соодветната спортска или друга приредба што ќе ги организира.

Член 15

Организаторот од членот 14 став 1 на овој закон е должен во рок од 24 часа по одржување на приредбата да ги отстрани ознаките, уредите и предметите што биле поставени во врска со одржувањето на приредбата.

Ако организаторот на приредбата не ја изврши обврската од ставот 1 на овој член, правното или физичко лице што ги одржува пловните патишта ќе го изврши отстранувањето на сметка на организаторот.

2.Пристаништа, зимовници, сидришта и капалишта

Член 16

Пристаништата, зимовниците, сидриштата и капалиштата мора да ги исполнуваат условите и мерките за безбедност во пловидбата.

Член 17

Пристаништата, зимовниците, сидриштата и капалиштата на правни и/или физички лица можат да се дадат на управување и истите се должни да ги одржуваат, опремуваат и обележуваат на начин со кој се обезбедува безбедност на пловидбата.

Правните и/или физичките лица што управуваат со пристаништата должни се да овозможат под еднакви услови користење на оперативен брег, уреди и постројки во пристаништето.

За користење на пристаништата, зимовниците, сидриштата и капалиштата се плаќа надоместок. Висината на надоместокот ја утврдува Владата на Република Македонија во зависност од видот на објектите и нивната опременост со уреди за обележување и сигнализација.

Средствата од ставот 3 на овој член се приход на Буџетот на Република Македонија.

Член 18

Сопственикот, односно корисникот на пловниот објект одговара за штетата што ќе ја нанесе на други пловни објекти, оперативни брегови, пристанишните уреди и постројки.

Член 19

Пристаниште и зимовник мора да имаат:

1) обележено подрачје;

2) потребна длабочина на воден простор;

3) опрема за врзување на пловни објекти и

4) осветлен простор.

Одобрение за користење на пристаништето и зимовникот издава Капетанијата.

Член 20

Сидриште мора да има:

1) обележено подрачје и

2) потребна длабочина на водениот простор.

Одобрение за користење на сидриштето издава Капетанијата.

Член 21

Капалиште мора да има:

1) обележено подрачје;

2) простор за кабини и санитарни јазли и

3) обезбедени технички средства за спасување.

Одобрение за користење на капалиштето издава Капетанијата.

Видот и обележувањето на капалиштето го пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 22

Деловите на брегот и водениот простор на внатрешните води на кои можат да се градат пристаништа, зимовници, сидришта и капалишта и да се поставуваат пловни и пливачки објекти се определуваат со детални урбанистички планови.

Во постапката за донесување на детални урбанистички планови од ставот 1 на овој член, мислење дава Капетанијата.

3. Пловидба

Член 23

Владата на Република Македонија може да го ограничи бројот на пловидбата на одделни пловни објекти со моторен погон, ако е загрозена животната и природната средина на внатрешните води.

Владата на Република Македонија може да забрани или ограничи пловидба на одделни реони, ако е во интерес на безбедноста на Република Македонија.

Член 24

На пловните патишта на внатрешните води мора да се применуваат правила за пловидба како и за сигнали и ознаки што мора да ги задоволат барањата за безбедна и уредна пловидба.

Правилата, сигналите и ознаките за безбедна и уредна пловидба од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 25

Капетанијата може доколку е загрозена безбедноста или сигурноста на пловните објекти привремено да ја ограничи или забрани пловидбата и употребата на пловниот пат, пристаништата, зимовниците, сидриштата и капалиштата.

За ограничувањето или забраната на пловидбата органот од ставот 1 на овој член навремено ќе ги извести учесниците на пловидбата преку средствата за јавно информирање.

Член 26

Оштетени, заринкани или потонати пловни објекти што ја попречуваат или загрозуваат безбедноста на пловидбата или претставуваат опасност за загадување, по барање на Капетанијата мораат да се отстранат од пловен пат.

Предмети што ја попречуваат или загрозуваат безбедноста на пловидбата не смеат да се испуштаат на пловен пат.

Член 27

За пристанување на странски пловен објект во внатрешните води на Република Македонија, одобрение издава Капетанијата.

Пловен објект кој доаѓа од странство по пловен или копнен пат не смее да стапи во врска со друг пловен објект, физички или правни лица на брегот или во водата пред да добие одобрение за пристанување од Капетанијата.

За издавање одобрение од ставот 1 на овој член се плаќа надоместок.

Висината на надоместокот ја утврдува Владата на Република Македонија, врз основа на должината на странскиот пловен објект со механички двигател и надоместокот е приход на Буџетот на Република Македонија.

Странскиот пловен објект при доаѓањето во пристаништето должен е да се пријави во Капетанијата со општа изјава, здравствена изјава, извадок од пописот на екипажот и листа на патниците.

При заминување од пристаништето странскиот пловен објект е должен да предаде извод од пописот на екипажот и листа на патниците.

Член 28

Странски пловни објекти не смеат да пловат во зони забранети за пловидба.

Зоните од ставот 1 на овој член ги определува Владата на Република Македонија.

Сопственикот на странски пловен објект, кој заради виша сила или од друга оправдана причина присилно го засолни пловниот објект во внатрешните води на Република Македонија е должен за тоа веднаш да ја извести Капетанијата.

Странски пловен објект во ремонт, може да престојува во внатрешните води на Република Македонија, по претходно добиено одобрение од Капетанијата.

Член 29

Странски воен брод или странски јавен брод или чамец, во внатрешните води на Република Македонија, може да престојува по претходно добиено одобрение.

Одобрението од ставот 1 на овој член за странски воен брод издава Министерството за одбрана, а за странски јавен брод или чамец Министерството за транспорт и врски.

4) Пловни објекти

4.1. Брод

4.1.1.Утврдување на способноста на брод за пловидба

Член 30

Бродот е способен за пловидба во определени граници на пловидба и за определена намена, ако:

1) конструкцијата и пловните својства, како и машините и опремата што служат за одржување на сигурноста на бродот, според нивните технички својства, количеството, видот и распоредот на товарот на бродот им одговараат на барањата на техничките правила утврдени од Меѓународната асоцијација за класификација на стандарди-IACS, заради:

а) сместување на лица на бродот и заштита на човечките животи,

б) заштита при работа на членовите на екипажот и други лица кои работат на бродот,

в) заштита на бродот,

г) заштита на товарот на бродот и

д) заштита на животната средина и природата (пловниот пат, пловните и други објекти, водите, брегот и друго), од загадување со опасни и штетни материи (масла, отпадоци од течни горива и нивните мешавини, отпадни води и други отпадни материјали), што од страна на бродот се испуштаат во водите;

2) има пропишан број стручно оспособени членови на екипажот;

3) сместувањето и бројот на патниците на бродот се во согласност со пропишаните услови за превоз на патници од членот 43 на овој закон и

4) товарот на бродот е натоварен во согласност со добиената товарна линија, односно со слободната страна и со правилен начин на распоред на товарот, согласно со членот 44 од овој закон.

Член 31

Способноста на бродот за пловидба во смисла на одредбите од членот 30 точка 1 на овој закон, се утврдува со вршење на технички надзор и издавање извадоци од бродските книги и исправи.

Способноста на бродот за пловидба во смисла на одредбите од членот 30 точки 2, 3 и 4 на овој закон, ја проверува инспектор за безбедност во внатрешната пловидба, со редовен преглед на исправите, а по потреба и преглед на бродот или одделни делови од бродот.

Техничкиот надзор од ставот 1 на овој член, го врши домашно или странско правно лице, овластено од министерот за транспорт и врски (во натамошниот текст: овластено правно лице).

Домашно или странско правно лице за да биде овластено од ставот 3 на овој член, треба да ги исполнува следниве услови:

1) да е регистрирано за вршење стручни и технички работи за:

- класификација на бродовите во внатрешната пловидба,

- утврдување на способноста за пловидба на бродови во внатрешната пловидба и пливачки објекти и

- вршење технички надзор и баждарење на бродови во внатрешната пловидба и пливачки објекти, согласно со меѓународните технички правила утврдени од Меѓународната асоцијација за класификација на стандарди - IACS;

2) да има сертификат или друга форма за вршење на соодветните работи во земјата во која е регистрирано;

3) да има соодветна опрема за вршење на работите од ставот 4 точка 1 на овој член и

4) учествува во работата и ги исполнува обврските кон меѓународните органи и организации за вршење на дејноста за која е регистрирано.

Член 32

Техничкиот надзор на бродот опфаќа:

1) одобрување на техничката документација врз основа на која бродот се гради или преправа и техничката документација врз основа на која се изработуваат материјали, машини, уреди и опрема наменети за градба, преправка и поправка на бродот;

2) унифицирано или одделно одобрение за машините, уредите и опремата наменети за вградување во бродот;

3) надзор над градбата и преправката на бродот кој се врши во текот на неговото градење или изведување работи на неговата преправка и надзор над изработката на материјалите, машините уредите и опремата од точката 1 на овој член, кој се врши во текот на нивната изработка, што се потврдува со потврда и надзор над изработката, вградувањето и сместувањето на машините, уредите и опремата на бродот;

4) преглед на постојните бродови, вклучувајќи го и надзорот над изведувањето на поправки и обновување на оние делови на бродот за кои со преглед е утврдено дека треба да се поправат или обноват и

5) преглед на документите за стручна оспособеност и пополнетост на работните места на бродот и екипажот на бродот заради безбедност на работата и заштита на животната средина и природата при користењето на бродот.

Член 33

Прегледите на постојните бродови можат да бидат основни, редовни, контролни и вонредни.

Член 34

На обврската за вршење на основен преглед подлежат новоизградените бродови и постојните бродови:

1) пред нивниот упис во регистарот на бродови и

2) кога на бродот трајно се менува неговата намена, се прошируваат границите на пловидбата, или се врши преправка со која се менуваат конструктивните карактеристики и својства на бродот и тоа пред почетокот на неговото користење.

Член 35

Со редовен преглед се утврдува дали состојбата на бродот им одговара на техничките правила на овластеното правно лице од членот 31 став 3 на овој закон (во натамошниот текст: технички правила).

Член 36

Со контролен преглед се проверува правилното одржување на бродот согласно со техничките правила.

Член 37

Вонреден преглед на бродот се врши:

1) по претрпена хаварија или утврден недостаток на брод, ако според наодот на инспекцијата претрпената хаварија или утврдениот недостаток на бродот влијаат врз способноста на бродот за пловидба;

2) кога се вршат поголеми преправки или обнова на бродот надвор од барањата што произлегуваат од основниот, редовниот или контролниот преглед на бродот;

3) кога бродот бил во преуредување подолго од една година;

4) при привремена промена на намената или проширување на границата на пловидба на бродот и

5) во други случаи предвидени со техничките правила.

Член 38

Прегледот на бродот заради утврдување на неговата способност за вршење на пробно возење се врши при тргнувањето на бродот на пробното возење.

Прегледот на бродот за вршење пробно возење е составен дел на надзорот над изградбата или преправката на бродот и на основниот преглед на бродот. Обемот на овој преглед треба да ги задоволува посебните услови за вршење на пробно возење, согласно со техничките правила од членот 31 став 3 на овој закон.

Начинот и постапката за пробно возење на брод ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 39

За вршење преглед на брод за внатрешна пловидба, заради утврдување на способноста за пловидба, издавање уверение за способност за пловидба на бродот, упис на бродот и преглед на бродот за вршење пробно возење, сопственикот на бродот плаќа надоместок.

Висината на надоместокот од ставот 1 на овој член се утврдува според тарифа на овластеното правно лице од членот 31 став 3 на овој закон.

Член 40

По извршениот надзор над изградбата, односно преправката на бродот или по кој било извршен преглед на бродот, не смеат без претходна согласност на овластеното правно лице од членот 31 став 3 на овој закон да се вршат какви било промени или преправки на конструкцијата на трупот на бродот, на неговите машини, уреди и опрема или други делови на кои се однесуваат техничките правила на овластеното правно лице за градба на бродови.

Член 41

Обемот и начинот на вршењето на техничкиот надзор на бродот, како и роковите за вршење на редовни и контролни прегледи се определуваат со техничките правила.

Член 42

Бродарот е должен бродот и неговата опрема да ги одржува така што бродот секогаш да биде способен за пловидба без опасност за бродот, лицата натоварени на бродот, товарот и животната средина и природата.

Член 43

Бродот може да превезува само определен број патници чиј број и сместување на бродот се определува врз основа на пропишаните услови, пловните својства на бродот, расположливата површина за сместување на патници, уредите и опремата наменети за патниците и хигиенските услови.

Дозволениот број на патници и нивното сместување на бродот се утврдува согласно со техничките правила.

Член 44

Товарот на бродот мора да биде распореден така што ќе ги обезбедува пловните својства на бродот и да не предизвикува прекумерни напрегнувања на конструкциските делови на бродот за различни услови на користење.

Товарот на бродот мора да биде товарен во границите на дозволеното оптоварување на бродот и согласно со техничките правила и да биде распореден и обезбеден така што во сите услови што можат да се појават во пловидбата да не може да дојде до поместување на товарот, што би можело да ја загрози безбедноста на бродот, човечките животи, товарот и заштитата на животната средина и природата.

Најголемото дозволено оптоварување на бродот и распоредот на товарот се определуваат со технички правила.

Член 45

Ако овластеното правно лице од членот 31 став 3 на овој закон, со преглед утврди неспособност за пловидба на бродот во претходно утврдените граници, неговата способност за пловидба може да ја ограничи во потесни граници.

По исклучок од ставот 1 на овој член, овластеното правно лице може да дозволи едно или повеќе патувања што ја надминуваат претходно дозволената граница на пловидбата, доколку со основен преглед утврди способност за пловидба надвор од дозволените граници.

Пловидбата од ставовите 1 и 2 на овој член, овластеното правно лице може да ја услови со превоз на помал број на патници или количина на товар од дозволениот, или со други услови со кои се остварува безбедна пловидба.

Овластеното правно лице за брод кој не е патнички, може да утврди способност за превоз на патници за едно или повеќе патувања или за определено време, доколку согласно со одредбите на овој закон со преглед ја утврди неговата способност за превоз на патници.

Член 46

Одредбите од членовите 30 до 45 на овој закон за утврдување на способноста на бродот за пловидба што се однесуваат на бродовите во внатрешната пловидба се применуваат и врз скелињата, кога тие по своите димензии им одговараат на димензиите на брод за внатрешна пловидба.

4.1.2. Баждарење на бродовите

Член 47

Баждарење на брод се врши заради утврдување најголема дозволена истиснина и истиснина за определена водена линија, а на товарен брод и заради утврдување носивост на бродот во зависност од газењето на бродот.

Член 48

Баждарење на брод се врши согласно со техничките правила на овластено правно лице од членот 31 став 3 на овој закон.

За извршеното баждарење се издава свидителство за баждарење.

Висината на надоместокот за баждарење од ставот 1 на овој член се утврдува според тарифа на овластеното правно лице.

Член 49

Баждарење на брод се врши:

1) пред впишување на бродот во македонскиот регистар на бродови и

2) на странски брод чие баждарење не е во согласност со техничките правила од членот 31 став 4 точка 1 алинеја 3 на овој закон.

Член 50

Повторно баждарење на брод се врши, ако:

1) по баждарењето на бродот се извршат преправки, со што настанале промени во распоредот, конструкцијата, капацитетот, употребата на просторот, бројот на патниците дозволен да се превезуваат, промена на најголемата дозволена тонажа и

2) постои сомневање за точноста на баждарењето.

Во зависност од извршените преправки на бродот од ставот 1 точка 1 на овој член, овластеното правно лице одлучува дали повторното баждарење ќе се извршува во целост или делумно.

4.1.3. Бродски исправи и книги

Член 51

Бродските исправи и книги служат како доказ за идентитетот, способноста за пловидба и други својства на бродот.

Во бродските исправи и книги што екипажот на бродот мора да ги води се внесуваат податоци за поважните настани на бродот и за извршените работи на бродот.

Член 52

Бродските исправи и книги се водат на македонски јазик и кирилско писмо.

Бродските исправи и книги што се издадени врз основа на меѓународен договор мора да содржат и превод на еден од светските јазици во согласност со тој договор.

Бродски исправи и книги на странски брод, издадени согласно со националните прописи на државата на која бродот и припаѓа, се признаваат под услов на реципроцитет, а во други случаи врз основа на мислење од Министерството за транспорт и врски.

Член 53

Бродските исправи и книги пропишани со овој закон мораат да се наоѓаат на бродот и секогаш да бидат достапни на овластеното правно лице за проверка.

По исклучок од ставот 1 на овој член, бродските исправи и книги, за брод без екипаж, се наоѓаат кај сопственикот на бродот.

Член 54

Бродот мора да има бродско свидетелство.

Бродското свидителство содржи податоци од влошката на главната книга од регистарот на бродови во која е впишан бродот.

Со бродското свидителство се докажува: македонската државна припадност на бродот, правото и обврската да вее знаме на Република Македонија, видот и намената на бродот, неговата способност за пловидба, број на патници и количина на товар што смее да превезува.

Бродското свидителство го издава Капетанијата.

На брод без екипаж, бродското свидителство може да се замени со натпис на бродска табла истакната на трупот на бродот.

Член 55

Бродското свидителство мора да се замени кога на бродот ќе се промени името, тонажата, намената или подрачјето на пловидба.

Замената на бродското свидителство ја врши Капетанијата.

Член 56

Привремено бродско свидителство се издава за брод прибавен во странска држава, кој нема бродско свидителство и за брод кој се наоѓа во странска држава, а бродското свидителство му е изгубено.

Брод кој сé уште не е впишан во македонски регистар на бродови, со привременото бродско свидителство се стекнува со македонска државна припадност и право и должност да го вее знамето на Република Македонија.

Привременото бродско свидителство важи најдолго една година од денот на издавањето.

Привременото бродско свидителство го издава дипломатско или конзуларно претставништво на Република Македонија.

Член 57

Брод со екипаж, мора да води попис на екипажот.

Пописот на екипажот содржи: податоци за лицата кои се превезуваат со бродот како членови на екипаж, нивната стручна подготовка и работите кои ги вршат на бродот.

Во пописот на екипажот, покрај податоците од ставот 2 на овој член, се внесуваат и податоците за членовите на семејството од член на екипажот на бродот.

Пописот на екипажот го издава Капетанијата.

Член 58

Бродот мора да води:

1) бродски дневник, ако има сопствен механички двигател со јачина поголема од 50 Kw;

2) машински дневник, ако има сопствен механички двигател со јачина поголема од 110 Kw;

3) здравствен дневник, ако има екипаж и истиснина поголема од 100 тони и

4) радио дневник, ако користи фиксна или мобилна радиостаница.

Член 59

Формата и содржината на бродските исправи и книги од членовите 54 до 58 на овој закон ја пропишува министерот за транспорт и врски.

4.2. Пливачки објекти

Член 60

Пливачкиот објект е способен за употреба по претходно добиено одобрение за локација и за определена намена, доколку ги исполнува следниве услови:

1) да ги задоволува техничките правила на овластеното правно лице во врска со:

а) заштитата на човечките животи,

б) заштита при работа, сместување на екипажот и други лица на пливачкиот објект,

в) заштита на објектот,

г) заштита на товарот на објектот и

д) заштита на животната средина и природата;

2) да има пропишан број членови на екипажот;

3) сместувањето и бројот на лицата натоварени на пливачкиот објект да е во со согласност со:

а) условите предвидени со техничката документација, исправите и книгите на пливачкиот објект и

б) прописите со кои е утврдено престојување на други лица на пливачкиот објект;

4) товарот на пливачкиот објект да е натоварен и сместен во согласност со:

а) условите предвидени со техничката документација, исправите и книгите на пливачкиот објект и

б) прописите со кои е утврдено натоварување и сместување на товар на пливачкиот објект и

5) да е приврзан или засидрен на соодветно место.

Одобрението од ставот 1 на овој член го издава надлежниот орган на општината, по претходна согласност од Капетанијата.

Член 61

Утврдување способност за употреба, технички надзор, преглед и баждарење на пливачкиот објект се врши во согласност со членовите од 31 до 50 на овој закон.

Член 62

Исправите и книгите за бродовите соодветно се применуваат и на пливачките објекти.

Член 63

Пливачки објект се впишува во регистарот на пливачките објекти.

Регистарот на пливачките објекти е јавна книга, а го води Капетанијата.

Барањето за впишување на пливачкиот објект во регистарот на пливачките објекти се поднесува во рок од 15 дена од денот на извршениот основен преглед.

4.3. Чамци

Член 64

Чамецот е способен за пловидба и определена намена доколку ги исполнува условите за пловидба во поглед на конструкцијата, пловните својства, механичкиот двигател и другите уреди и опрема предвидени со овој закон.

Конструкцијата, пловните својства, механичкиот двигател и другите уреди и опрема од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 65

Исправа за способност за пловидба на чамец издадена од странска држава се признава под услов на реципроцитет.

Ако чамецот не е впишан во регистар на чамци, а припаѓа на странски државјанин кој нема престојувалиште во Република Македонија и нема исправа за способност за пловидба, Капетанијата ќе ја забрани пловидбата на чамецот додека не се утврди неговата способност за пловидба.

Одредбата од ставот 2 на овој член се применува и на чамец чии карактеристики не одговараат на исправата за неговата способност за пловидба.

По утврдената способност за пловидба од ставот 2 на овој член, Капетанијата издава привремена пловидбена дозвола за чамецот, со рок на важност од 30 дена од денот на издавањето.

Член 66

Според намената чамецот може да биде:

1) чамец за стопански цели и тоа превоз на патници и товар, риболов, вадење песок, камен и слично;

2) чамец за нестопански цели и тоа: за лични потреби, спорт и рекреација и

3) чамец за јавни потреби и тоа: за инспекциски, царински, полициски надзор и слично.

Чамец без сопствен механички двигател може да плови најмногу на оддалеченост од 1.000 метри од брег.

Член 67

Способноста за пловидба на чамецот се утврдува со основен, редовен и вонреден преглед.

Прегледот и баждарењето на чамецот го врши Капетанијата, а по исклучок кога се работи за негова реконструкција и пренамена, или кога се работи за чамец со посебна конструкција, прегледот го врши овластено правно лице.

За преглед на чамец се плаќа надоместок.

Надоместокот се определува според критериумите утврдени врз основа на намената на чамецот и јачината на моторот на чамецот.

Висината на надоместокот врз основа на критериумите од ставот 4 на овој член ја пропишува Владата на Република Македонија.

Средствата од ставот 3 на овој член се приход на Буџетот на Република Македонија.

Се ослободуваат од плаќање на надоместок од став 3 на овој член пловните објекти на :

1) Армијата на Република Македонија;

2) Полицијата;

3) Црвениот крст и

4) странски дипломатски претставништва под услов на реципроцитет.

Член 68

Чамецот се впишува во регистар на чамци.

Регистарот на чамци е јавна книга, а го води Капетанијата.

Во регистарот на чамци не може да се впише чамец кој е впишан во регистар на друга земја.

Чамец впишан во регистар на чамци мора да има регистарска ознака, а може да има и име.

За чамец впишан во регистар на чамци се издава пловидбена дозвола со која се потврдува способноста за пловидба. Пловидбената дозвола мора секогаш да се наоѓа на чамецот што плови.

Начинот на водењето на регистарот на чамци, образецот со содржината на пловидбената дозвола и регистарската ознака ги пропишува министерот за транспорт и врски со актот од членот 64 на овој закон.

Член 69

Барањето за упис на чамец во регистарот на чамци, сопственикот на чамецот го поднесува во Капетанијата.

Кон барањето за прв упис на чамецот во регистарот на чамци задолжително се приложува:

- исправа со која се докажува сопственост на чамецот (договор за купопродажба, фактура, царинска декларација, изјава за градба и слично),

- исправа со која се докажува способноста за пловидба на чамецот (атест, записник за извршен преглед, свидителство за градба) и

- полиса за осигурување.

За впишување на чамец во регистарот на чамци решение издава Капетанијата.

Член 70

Чамец со сопствен погон може да се користи во пловидба ако со него управува стручно оспособено лице за управувач на чамец, кое е телесно и душевно способно и има наполнето 18 години живот.

Лице со наполнети 16 години живот може да управува чамец со сопствен погон со јачина на механички двигател до 5 Kw или до 5,00 метри должина само за сопствени потреби.

За стекнување звање управувач на чамец се полага испит во Капетанијата пред комисија именувана од министерот за транспорт и врски.

Со звање управувач на чамец може да се стекне и странско физичко лице доколку положи испит од ставот 3 на овој член.

За положен испит се издава уверение за оспособеност за управување со чамец. Уверението мора секогаш да се наоѓа на чамецот што плови.

За полагање испит кандидатот плаќа надоместок.

Висината на надоместокот од ставот 4 на овој член треба да биде во рамките на трошоците за литература што се користи , потрошен материјал, како и трошоци за испитната комисија и друго.

Висината на надоместокот за полагање испит, како и за работата на Комисијата, ги пропишува Владата на Република Македонија.

Средствата од ставот 4 на овој член се приход на Буџетот на Република Македонија.

Начинот за стекнување звање управувач на чамец, планот и програмата за полагање испит за стекнување звање управувач на чамец, образецот на уверението за стекнатото звање ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 71

Одредбите од членовите 64 до 70 на овој закон не се однесуваат на:

1) чамци кои припаѓаат на друг пловен објект;

2) спортски чамци без сопствен погон наменети за натпреварување (кајак, кану и скиф);

3) чамци од гума и гумирано платно без сопствен погон;

4) чамци до 3,00 метри должина и

5) даски и едрилици.

Одредбите од ставот 1 на овој член не се однесуваат на глисери, скутер и друго.

Член 72

Чамецот се брише од регистарот на чамци, ако:

1) пропадне или се претпоставува дека пропаднал;

2) повеќе не ги исполнува условите на изградбата и опременоста за пловидбата;

3) трајно се повлече од пловидба и

4) му припадне на друг пловен објект или со преправка се скрати на помал од 3,00 метри должина.

Се смета дека чамецот пропаднал ако од последното видување поминале три месеца. Во тој случај се смета дека чамецот пропаднал следниот ден од добиената последна вест за него.

Сопственикот на чамецот е должен во рок од 15 дена од настанувањето на околностите од ставот 1 на овој член до Капетанијата да поднесе барање за бришење на чамецот од регистарот на чамци.

За бришење од регистарот на чамци решение издава Капетанијата.

5. Екипаж на брод

Член 73

Екипажот на бродот го сочинуваат лица задолжени за извршување работи на бродот и запишани во пописот на екипажот.

Со пописот на екипажот се утврдува кои лица се натоварени на бродот како членови на екипажот, за кои работи и со какви стручни квалификации.

Бројот и составот на членовите на екипаж за безбедна пловидба на бродовите во внатрешната пловидба, во зависност погонските машински уреди, го пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 74

За вршење работи со кои се обезбедува пловидба на брод мора да има соодветен број членови на екипаж, со пропишана стручна подготовка.

Член на екипаж на брод може да биде лице со наполнети 18 години живот, кое се стекнало со соодветно звање и кое за вршење на работите на тоа звање на бродот има соодветно овластување, како и лице кое е приправник заради стекнување на звање.

Звањата на членовите на екипаж на брод се стекнуваат со полагање соодветен испит за определено звање. Испитот за стекнување на звањето се полага по посебен план и програма, пред комисија формирана од министерот за транспорт и врски. Испитот се полага во Капетанијата.

Планот и програмата за стекнување звање и за стекнување овластување, начинот на полагање испит за стекнување звање и овластување, образецот и содржината на уверението за стекнато звање и овластување, ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Уверението за стекнато звање и овластувањето за вршење работи на брод ги издава Капетанијата.

За полагање испит за стекнување звање се плаќа надоместок, чија висина се утврдува врз основа на видот на звањето за кое се полага стручниот испит.

Висината на надоместокот од ставот 6 на овој член ја пропишува Владата на Република Македонија.

Средствата од ставот 6 на овој член се приход на Буџетот на Република Македонија.

.

Член 75

Заповедникот на бродот или лицето кое врши инспекциски надзор, може на член на екипаж на брод кој е привремено неспособен за работа, е под дејство на алкохол или опојна дрога, односно е телесно или душевно неспособен да му забрани вршење работи на брод.

Член 76

Здравствената способност на член на екипажот на брод се утврдува со лекарски преглед пред лицето да отпочне со работа на бродот и периодичен лекарски преглед за време на траењето на вработувањето на бродот.

Здравствен преглед се врши и во случај кога член на екипажот ги промени работните задачи заради: несреќа при работа, во случај на замена заради несреќа на друг член на екипаж, после бродска хаварија или на барање на заповедникот на бродот, Капетанијата или врз основа на лично барање на членот на екипажот.

Лица кои се пријавуваат за работа на брод, односно членови на екипаж на брод кои работат на работи и работни задачи за кои е потребно задоволување на посебни телесни и душевни способности, должни се да се подвргнат на соодветен специјалистички преглед.

Член 77

Бродарот е должен да овозможи членовите на екипажот на бродот да извршат здравствен преглед. За здравствената состојба на членовите на екипажот на бродот, бродарот води регистар.

Трошоците за здравствениот преглед од членот 76 на овој закон се на товар на бродарот.

Член 78

Утврдувањето на здравствената способност на членови на екипажот на брод се врши од страна на здравствени организации овластени од министерот за здравство.

Начинот на утврдувањето на здравствената способност на членовите на екипажот на бродот од членот 76 на овој закон, како и начинот на вршењето на здравствениот преглед од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за здравство во согласност со министерот за транспорт и врски.

Член 79

Член на екипаж на брод ги врши работите на бродот во согласност со своите должности пропишани со овој закон и со правилата на навигација на начин што нема да ја доведе во опасност безбедноста на пловидбата, бродот, товарот на него, безбедноста на патниците на бродот или на другите членови на екипажот и животната средина и природата од загадување со опасни и штетни материи (масло, отпадоци од течни горива и нивни мешавини, отпадни води и други отпадни материи) од страна на бродот.

Член 80

Член на екипаж на брод за време на стража не смее да ја напушти просторијата, односно стражарското место без одобрение од неговиот претпоставен офицер, односно заповедникот на бродот.

Член 81

На брод засидрен на пловен пат мора непрекинато да се организира стража на бродот.

На брод засидрен надвор од пловен пат или прицврзан за брег не мора да се организира стража, освен ако тоа е заради посебни временски и други услови или по налог од Капетанијата.

Член 82

Член на екипаж на брод може да биде само лице кое има бродска книшка или дозвола за качување на брод, издадени од Капетанијата.

Со бродската книшка се докажува идентитетот, стручната подготовка и здравствената состојба на членот на екипажот, својството во кое членот на екипажот е качен на бродот, како и времетраењето на вработувањето на бродот.

На барање на овластено службено лице, лицето од ставот 1 на овој член е должно документите од ставот 2 на овој член да ги достави на увид.

Бродската книшка ако содржи виза за патување во странство издадена од надлежен орган истата служи како патна исправа (пасош), при што го овластува лицето да биде член на екипаж на брод што плови во

странство, да патува во странство заради качување на брод, односно по слегувањето од бродот да се врати во Република Македонија.

Формата и содржината на бродската книшка и дозволата за качување ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 83

Член на екипаж на брод е должен веднаш да го извести заповедникот на бродот за:

1) настан на бродот кој би можел да ја загрози сигурноста на бродот, екипажот, патниците, или товарот на бродот, како и загадување на животната средина и природата со опасни и штетни материи и

2) на пловен пат забележи неуредна светлосна сигнализација, или неуредно поставени знаци и пливки.

За околностите од ставот 1 точка 2 на овој член, заповедникот на бродот без одлагање е должен да ја извести Капетанијата.

Во случај на постоење опасност од хаварија на бродот, се до издавање наредба од заповедникот за напуштање на бродот, членовите на екипажот на бродот се должни да преземат мерки за спасување на бродот, патниците, товарот, како и за заштита на животната средина и природата.

Член 84

За штета настаната поради телесна повреда или смрт на член на екипажот на бродот одговара бродарот.

Вината на бродарот се претпоставува се додека не се докаже спротивното дека телесната повреда или смртта на членот на екипажот на бродот настапиле како последица на бродолом, судир, заринкување, експлозија, пожар или недостаток на бродот.

5.1. Заповедник на брод

Член 85

Со бродот управува заповедникот на бродот.

Заповедникот на домашен брод мора да биде македонски државјанин.

Заповедникот на бродот го именува и разрешува од должноста бродарот.

Во случај на смрт, спреченост или отсуство на заповедникот на бродот, го заменува најстариот член на екипажот на службата на палубата со сите негови овластувања, според рангот кој е македонски државјанин, но најдоцна до крајот на пловидбата.

Одредбата од ставот 2 на овој член не се однесува на јахта сопственост на странски државјанин впишана во Македонскиот регистар на бродови.

Член 86

Заповедникот на бродот е одговорен за безбедноста и редот на бродот, а во согласност со одредбите на овој закон го застапува бродарот.

Ако брод на внатрешна пловидба со сопствен погон влече или турка други бродови, заповедникот на тој брод е заповедник на целиот конвој.

Член 87

Заповедникот на бродот е должен да се грижи за снабдувањето на бродот, за бродската администрација, за одржување во исправна состојба на трупот на бродот, машините, уредите и опремата, за правилно натоварување, превоз и истоварување на патници и товар и за извршување на сите задачи сврзани со процесот на работа.

Заповедникот на бродот е должен пред тргнување на пат да ја провери исправноста на бродот која му овозможува да го изврши определеното патување и да ги обезбеди сите пропишани исправи и книги, како и членовите на екипажот да се наоѓаат на бродот, а при превозот на патници особено да утврди дали се преземени сите мерки за безбедност на патниците.

Заповедникот на бродот е должен за време на пловидбата да биде на бродот.

Заповедникот на бродот е должен во роковите пропишани со техничките правила на овластеното правно лице од членот 31 став 3 на овој закон да врши вежби со чамците и другите средства за спасување, како и со уредите за откривање, спречување и гаснење на пожар.

Заповедникот на брод со сопствен погон пред тргнување на пат со бродови во влечен или туркан конвој е должен да ја провери исправноста и способноста на бродовите за вршење на определеното патување.

Член 88

Ако на бродот се случи настан што ја загрозува сигурноста на бродот или пловидбата, или ако се случи вонреден настан на бродот,на патниците и на товарот, или ако се забележи загадување од масла и хемикалии на пловниот пат, заповедникот на бродот е должен тоа веднаш да го внесе во бродскиот дневник.

Извештај за настанот со извод од бродскиот дневник, заповедникот на бродот е должен да поднесе до Капетанијата најдоцна во рок од 24 часа.

Заповедникот на бродот смее да го напушти бродот дури откако во границите на вистинската можност ги презел сите мерки за спасување на бродот.

Заповедникот на бродот е должен да ги преземе сите мерки за спасување на бродскиот дневник, а ако допуштаат околностите и другите бродски документи и книги.

Член 89

Во случај на судир на бродови заповедникот на бродот е должен, ако е во можност тоа да го стори и без сериозна опасност за бродот со кој заповеда и за лицата на него, покрај првенственото спасување на лицата да преземе спасување и на другиот брод.

Член 90

Заповедникот на бродот има право и обврска на лицата натоварени на бродот да им издава наредби со кои го осигурува бродот и неговата пловидба, го одржува редот на бродот, како и да го контролира почитувањето на издадените наредби.

Заповедникот на бродот има право членот на екипажот на бродот кој ја нарушува безбедноста на пловидбата, да го отстрани од работното место, а по потреба и да го симне од бродот, по пристигнување на првото пристаниште, односно пристан.

Заповедникот на бродот е должен самоволното напуштање на бродот од член на екипажот на бродот да го пријави во Капетанијата.

Член 91

Ако член на екипажот на бродот, патник или друго лице на бродот извршил или има намера да изврши кривично дело, заповедникот на бродот е должен да ги преземе сите мерки потребни да се спречи или ублажи кривичното дело со тоа што:

- ќе му ја ограничи слободата на движење на бродот,

- ќе го лиши од слобода,

- ќе ги сослуша сторителот на кривичното дело, сведоците и оштетениот,

- ќе ги утврди околностите под кои кривичното дело е извршено и последиците што настапиле,

- ќе сочини записник и како доказ ќе ги земе предметите над кои или со кои е извршено кривичното дело, односно на кои има трага за стореното кривично дело,

- веднаш ќе го извести Министерството за внатрешни работи за извршеното кривично дело и

- во првото пристаниште извршителот на кривичното дело со доказен материјал да го предаде на надлежен орган.

Член 92

Одредбите од членовите 73 до 91 на овој закон се однесуваат и на воените бродови.

II. ДРЖАВНА ПРИПАДНОСТ, ИДЕНТИФИКАЦИЈА, УПИС И БРИШЕЊЕ НА БРОД, ПЛИВАЧКИ ОБЈЕКТ И ЧАМЕЦ

1. Државна припадност и идентификација на брод

Член 93

Брод со упис во соодветен регистар на бродови кој го води Капетанијата, стекнува македонска државна припадност.

Член 94

Брод што стекнал македонска државна припадност има право и должност да го вее знамето на Република Македонија.

Правото и должноста да го вее знамето од ставот 2 на овој член не се однесува на брод без екипаж.

Чамците впишани во регистарот на чамци кога пловат во внатрешните води надвор од границите на Република Македонија се должни да го веат знамето на Република Македонија.

Член 95

Истакнатото знаме на Република Македонија е знак за македонска државна припадност.

Знамето има форма и изглед на знамето на Република Македонија во размер 1:1,5.

Министерот за транспорт и врски го пропишува начинот на истакнување и веење на знамето.

Член 96

Брод кој е впишан во регистарот на бродови мора да има име и ознака.

Влекач, потискувач и пливачки објект впишани во соодветен регистар мора да имаат ознака, а може да имаат и име.

Два брода не смеат да имаат исто име и иста ознака, а два влекача, потискувачи и пливачки објекти не можат да имаат иста ознака.

Сопственикот на бродот преку Капетанијата на пристаништата, до Министерството за транспорт и врски поднесува барање со предлог за име, ознака и повикувачки знак на бродот.

Бродот мора да го носи името на пристаништето каде што е извршен уписот на бродот.

Член 97

Брод, пливачки објект и чамец што имаат радиоврска, мора да имаат повикувачки радиознак, согласно со меѓународните прописи за радиоврска.

2. Упис и бришење на брод во регистарот на бродови

Член 98

Во регистарот на бродови мора да биде впишан брод што во целост е сопственост на правни лица со седиште во Република Македонија и физички лица државјани на Република Македонија.

Член 99

Во регистарот на бродови може да биде впишан:

1) брод што во целост е во сопственост на правни лица со седиште во Република Македонија и физички лица државјани на Република Македонија;

2) брод што во дел поголем од половината е во сопственост на странски државјани или на лица без државјанство со живеалиште на територијата на Република Македонија, или странско правно лице под услов местото од кое редовно се управува со бродот да се наоѓа на територијата на Република Македонија и

3) брод што во дел поголем од половината е во сопственост на државјанин на Република Македонија кој нема живеалиште на територијата на Република Македонија, чиј упис во Македонскиот регистар на бродови, по барање на неговиот сопственик ќе го дозволи министерот за транспорт и врски.

Одредбите од ставот 1 на овој член се однесуваат и на јахта.

Член 100

Брод во градба на барање на сопственикот на бродот може да се впише во Македонскиот регистар на бродови, доколку се гради во Република Македонија.

Член 101

Сопственик на брод кој нема престојувалиште во Република Македонија, е должен за време на неговото отсуство да овласти правно или физичко лице со престојувалиште во Република Македонија да го застапува пред надлежните органи во Република Македонија.

Член 102

Во регистарот на бродови со македонска државна припадност не може да се впише брод што е впишан во странски регистар на бродови.

Член 103

Бродот се брише од регистарот на бродови, ако:

1) се утврди дека бродот пропаднал или се претпоставува дека пропаднал;

2) не ги задоволува условите од членовите 98 и 99 на овој закон;

3) трајно биде повлечен од пловидба и

4) се отуѓи на странско правно лице.

Се смета дека бродот пропаднал ако од последната вест за него поминале три месеца. Во тој случај се смета дека бродот пропаднал следниот ден од добивањето на последната вест за него.

Одредбите од ставовите 1 и 2 на овој член, се применуваат и за брод во градба впишан во Македонскиот регистар на бродови.

Одредбите на овој член соодветно се применуваат и на пливачките објекти.

Член 104

Од македонскиот регистар на бродови не може да се брише брод, доколку на тоа се противи доверителот кој има побарување за тој брод.

Ако бродот е ставен под залог, за негово бришење од Македонскиот регистар на бродови потребна е согласност од заложниот доверител.

Во случаи од ставовите 1 и 2 на овој член, Капетанијата може да дозволи бришење на бродот од регистарот на бродови и без согласност на доверителот кој има побарување за тој брод, односно без согласност на заложниот доверител, доколку пред надлежен суд биде депониран износ на пари во вредност на побарувањето на доверителот, односно износ за кој по сослушувањето на доверителот се утврди дека е доволен.

Одредбите од овој член се применуваат и на брод во градба.

Одредбите од овој член не се применуваат во случај пропишан во членот 103 точки 1 и 4 на овој закон.

Член 105

Регистарот на бродови е јавна книга.

Секој има право да врши увид во главната книга на регистарот на бродовите. Капетанијата е должна да издава потврда и препис со податоци од главната книга на регистарот на бродови.

Потврдата и преписот имаат својство на јавна исправа.

Член 106

За бродовите се води:

- регистар на бродови,
- регистар на јавни бродови и
- регистар на бродови во градба.

Член 107

Регистарот на бродовите, на јавните бродови и бродовите во градба се состои од главна книга и збирка на исправи.

Главната книга на регистарот на бродовите се состои од влошки.

Влошката се состои од листовите А, Б и Ц.

По исклучок кога се врши упис на јавни бродови, главната книга на регистарот на јавни бродови, содржи само листови А и Б.

Секој брод се впишува во посебна влошка.

Образецот и содржината на главната книга на регистарот на бродовите ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 108

Во листот А од влошката на главната книга на регистарот на бродовите се впишуваат техничките карактеристики на бродот и неговата идентификација.

Во листот Б од влошката на главната книга се впишуваат податоци за сопственикот на бродот (назив и седиште на правното лице, односно име, презиме, ЕМБГ, место и адреса на живеење на физичкото лице), како и сите ограничувања на сопственикот во врска со располагањето на бродот.

Во листот Б од ставот 2 на овој член се запишува и називот и седиштето на бродарот ако бродот во целост или во дел е сопственост на странско правно или физичко лице, доколку бродот се впишува согласно со членот 99 точка 1 на овој закон. Во другите случаи податоците за бродарот се впишуваат само како констатација дека се работи за бродар кој не е сопственик на бродот.

Во листот Ц од влошката на главната книга се впишуваат стварните права со кои е оптоварен бродот или дел од бродот, како и правата стекнати над тие права (закуп на брод и друго).

Член 109

Правото на сопственост и останатите стварни права на брод можат да се однесуваат на бродот во целина или на функционален дел на бродот, но не и на прирастоци на бродот.

3. Стварни права

3.1. Право на сопственост

Член 110

Брод и брод во градба се движни предмети.

Член 111

Над брод и брод во градба можат да постојат стварни права и тоа: право на сопственост и заложни права.

Брод и брод во градба можат да бидат во сосопственост.

Ако меѓу сосопствениците не е поинаку договорено, сосопственоста се дели на еднакви идеални делови.

На сите стварни права во поглед на брод што не се уредени со овој закон, на соодветен начин се применуваат прописи од обласа на сопственоста и другите стварни права.

Член 112

Врз стекнувањето, преносот, ограничувањето и престанокот на правото од членот 111 на овој закон, се применуваат одредбите од членовите 113 до 120 и членовите 103 и 104 на овој закон.

Член 113

Брод, брод во градба и јахта што имаат македонска државна припадност, може да бидат во сопственост на домашно или странско физичко или правно лице.

Брод и јахта во сопственост на странско физичко или правно лице, можат да имаат македонска државна припадност под услови пропишани во членот 99 на овој закон.

Член 114

Правото на сопственост на брод во градба ги опфаќа предметите вградени на бродот во градба, како и предметите што според нивните карактеристики е очигледно дека се прибавени за вградување на бродот во градба.

Член 115

Правото на сопственост и другите стварни права на брод кога се темелат на правна работа мора да бидат склучени во писмена форма.

Правната работа што не е склучена во писмена форма не произведува правно дејство.

Член 116

Правото на сопственост и другите стварни права на брод, можат да се стекнат, пренесат, ограничат или престанат само по извршен упис во регистарот на бродови.

Член 117

Одредбата од членот 115 став 1 на овој закон не се однесува на:

1) преминувањето на правото на сопственост на брод врз осигурувачот со прифаќање на изјавата на осигуреникот за напуштање на бродот или со исплата на надоместокот од осигурувањето;

2) стекнувањето на правата од членот 115 на овој закон со наследување, доспевање и јавна судска продажба и

3) стекнувањето и престанувањето на правата од членот 115 на овој закон над потонати бродови, ако тие права се стекнати, односно престанале поради пропуст да се извади бродот во со овој закон пропишан рок.

Член 118

Одредбите од членовите 115, 116 и 117 на овој закон се применуваат и на бродови во градба што се градат во Република Македонија од моментот на нивниот упис во регистарот на бродови, како и на чамци кои на барање на сопственикот се впишани во регистарот на бродови.

Член 119

Прирастоци на бродот се делови кои по својата намена трајно и служат на неговата употреба, дури и кога привремено се одвоени од него.

Прирастоци на бродот се и деловите впишани во бродскиот инвентар.

Член 120

При пренос или отуѓување на брод се опфаќаат и прирастоците на бродот.

При пренос или отуѓување на брод не се опфаќаат прирастоците на брод за кои во согласност со сопственикот на бродот во регистарот на бродовите стои забелешка дека припаѓаат на друго физичко или правно лице.

3.2. Заложни права

3.2.1. Договорно заложно право на брод

Член 121

Договорно заложно право на брод е право според кое доверителот е овластен да се намири од продажната цена на бродот остварена по пат на судска продажба.

Договорното заложно право на брод не престанува со промената на носителот на правото на располагање со бродот, односно на сопственикот на бродот, освен ако со овој закон поинаку не е определено.

Член 122

На договорно заложно право на брод, може врз основа на договор да се заснова право на подзалог во корист на трето лице под услов од членот 121 на овој закон.

Во случајот од ставот 1 на овој член, заложниот должник може да го намири својот долг спрема заложниот доверител само ако тоа го дозволи договорниот подзаложен доверител, или ако должниот износ го депонира во суд. Ако заложниот должник не постапи така, договорното заложно право останува во сила за побарувањето на договорниот подзаложен доверител.

Член 123

Договорното заложно право на бродот се однесува и на прирастоците на бродот.

Одредбата од членот 120 став 2 на овој закон соодветно се применува и врз договорното заложно право на прирастоците на бродот.

Член 124

Договорното заложно право на брод се однесува и врз:

1) побарувања по основ на надоместок на штета на уште неотстранети материјални оштетувања што бродот ги претрпел и

2) побарувања по основ на заедничка хаварија, ако тие се однесуваат на уште неотстранети материјални оштетувања на бродот.

Член 125

Договорното заложно право на брод не се однесува на надоместок за извршената возарина, превознина, влечарина и закупнина, ниту на наградата за спасување на вода, ако поинаку не е договорено.

Член 126

Договорното заложно право на брод се однесува и на надоместокот од осигурувањето на бродот што му припаѓа на носителот на правото на располагање со бродот, односно на сопственикот на бродот, ако поинаку не е договорено.

Договорното заложно право на надоместок од осигурувањето престанува ако осигурувачот го исплати надоместокот пред да биде известен од заложниот доверител за постоењето на договорното заложно право.

Ако осигурувачот бил известен за договорното заложно право на надоместок од осигурувањето не смее да му го исплати на осигуреникот без согласност од заложниот доверител.

Член 127

Договорно заложно право во корист на главнината постои и за трошоците за упис на договорното заложно право, за парничната и извршната постапка.

Заостанатите камати за период од три години што му припаѓаат на доверителот врз основа на договор или закон имаат ист ред на првенство како и главнината.

Член 128

Кога брод ќе претрпи такви оштетувања или неговата состојба е таква што договорното заложно право не дава доволно сигурност за намирување на побарувањето, заложниот доверител може да бара исплата на побарувањето и пред пристигнувањето, ако должникот за разликата настаната со тоа намалување на сигурноста не му понуди обезбедување на друг начин.

Член 129

Брод оптоварен со договорно заложно право може да биде трајно повлечен од пловидба само со претходна согласност на заложниот доверител.

Ако нема согласност од заложниот доверител во смисла на одредбата од ставот 1 на овој член, заложниот должник има право да бара од судот бродот да се продаде на јавна продажба.

Член 130

Одредбите од овој закон за договорно заложно право на брод се применуваат и врз договорното заложно право на брод во градба што е запишан во регистарот на бродови во градба.

Член 131

Договорното заложно право на брод престанува:

1) со бришење и

2) со продажба на бродот во извршна или во стечајна постапка.

Член 132

Правата и нивниот ред на првенство, стекнати со упис на договорното заложно право не престануваат со бришење на бродот од регистарот на бродови, заради тоа што бродот пропаднал или се претпоставува дека пропаднал или трајно е повлечен од пловидба (член 103 став 1 точки 1 и 3).

Член 133

Договорното заложно право може за едно исто побарување да се запише неразделно на два или повеќе брода или бродови во градба или на две или повеќе договорни заложни побарувања (заедничко договорно заложно право).

Во случај од ставот 1 на овој член, доверителот е овластен да бара намирување на целото побарување од секој одделен брод над кој постои договорно заложно право.

Член 134

Ако на бродот е запишано договорното заложно право во корист на странски државјанин или лице без државјанство или на странско правно лице за побарување во странска валута, овие лица имаат право слободно да располагаат со средствата добиени од цената постигната со судска јавна продажба на бродот.

Член 135

Договорното заложно право упишано во странски регистар на бродови, што ќе стекне македонска државна припадност, која е наведена во исправата за бришење на бродот од странскиот регистар на бродови, ќе се запише во македонски регистар на бродови како пренотација на договорното заложно право, со тоа што ќе му се признае на тоа право редот на првенство според моментот што бил меродавен за утврдување на неговиот ред на првенство во странскиот регистар на бродови.

Заложниот доверител во чија корист е запишана таквата пренотација е должен пренотацијата да ја оправда во рок од 60 дена од денот на доставувањето на известувањето за уписот.

3.2.2. Законско заложно право на брод

Член 136

Законски заложни права на брод постојат за:

1) судски трошоци сторени заради запирање и чување на бродот од моментот на неговото запирање заради водење на постапката за извршување или обезбедување, вклучувајќи ги и трошоците неопходни за одржување на бродот;

2) побарувања од заснован работен однос на бродот на заповедникот и другите членови на екипажот на бродот;

3) побарувања по основ на награда за спасување на бродот како и придонес на бродот во случај на заедничка хаварија;

4) побарувања по основ надоместок на штета предизвикана од судир на бродови или друга пловидбена незгода, како и надоместок на штета причинета на пристаниште или пловен пат, надоместок на штета за смрт или телесна повреда на патник или член на екипаж, надоместок на штета заради губење или оштетување на товар и

5) побарувања врз основа на договор или работи кои заповедникот на бродот врз основа на своите овластувања ги склучил или извршил заради потребата од зачувувањето на бродот или продолжување на патувањето, без оглед на тоа дали заповедникот едновремено е сопственик на бродот, односно бродар и дали има побарувања тој сам или набавувачот, сервисерот или некој друг договарач.

Законско заложно право на брод во корист на главнината постои и за каматите и трошоците во постапката.

Член 137

Законските заложни права на брод се однесуваат на сите предмети кои според својата намена постојано се прицврстени на бродот и му припаѓаат на носителот на правото на располагање со бродот, односно на сопственикот на бродот.

Член 138

Законските заложни права на брод не престануваат со промена на носителот на правото на располагање со бродот, односно сопственикот на бродот ако со овој закон поинаку не е определено.

Член 139

Законските заложни права на брод не се однесуваат на побарувања што на носителот на правото на располагање со бродот, односно сопственикот на бродот му припаѓаат по основ на договор за осигурување, премии и субвенции.

Член 140

Побарувањата пристигнати со законско заложно право на брод се намируваат според првенствениот ред пропишан во членот 136 од овој закон.

Ако пабарувањата со ист првенствен ред не можат да се намират во целост, се намируваат во соодност со своите износи, а побарувањата од членот 136 став 1 точка 3 на овој закон се намируваат така што подоцна настанатото побарување има предност пред поранешното.

Член 141

Законско заложно право на возарина, односно превознина и влечарина може да се остварува сé додека возарината, односно превознината и влечарината се должат или додека нивниот износ уште се наоѓа кај заповедникот или агентот на бродот.

Член 142

Законските заложни права на бродот престануваат:

1) со престанување на побарувањето обезбедено со законско заложно право;

2) по истекот на рок од една година;

3) со продажба на бродот во извршна или стечајна постапка и

4) со продажба на бродот под следниве услови:

- да е извршен упис на преносот на правото на располагање со брод, односно на сопственоста на бродот во регистарот на бродовите,

- уписот на преносот на правото на располагање, односно на сопственоста на бродот во регистарот на бродовите да е објавен во службено гласило во кое се објавуваат уписи во трговски регистар и

- законскиот заложен доверител во рок од 60 дена од денот на објавувањето на уписот во трговскиот регистар, или пред истекот на рокот од точката 2 на овој член не поведе постапка за намирување на своето побарување.

Член 143

Рокот од членот 142 став 1 точка 2 на овој закон се смета:

- кај законските заложни права за побарувања од спасување – од денот кога работите врз спасувањето се завршени,

- кај законското заложно право за судир на бродови или други пловидбени незгоди, како и за побарувањата поради телесни повреди од денот кога е нанесена штетата,

- кај законското заложно право поради губење или оштетување на товарот или багажот – од денот кога товарот или багажот е предаден или требало да биде предаден и

- кај законското заложно право за поправките и набавките и други побарувања предвидени во членот 131 став 1 точка 5 од овој закон – од денот кога настанало побарувањето.

Во сите други случаи од денот на пристигнувањето на побарувањата.

Рокот од членот 142 став 1 точка 2 на овој закон престанува да тече со поднесување тужба за остварување на побарување обезбедено со законско заложно право.

Кога пресудата врз основа на поднесената тужба што била предмет на прибелешка ќе стане извршна, законското заложно право престанува во рок од 60 дена од денот на извршноста на пресудата, ако доверителот во тој рок не побара продажба на бродот, или ако судот на неговото барање не спроведе запирање на бродот. Доверителот има право во тој рок да побара од судот неговото законско заложно право да се запише во регистарот на бродовите со првенствен ред според моментот кога прибелешката на тужбата за остварување на законското заложно право е запишана во регистарот на бродовите.

Член 144

Законските заложни права на брод се применуваат и на брод кој го искористува лице кое не е носител на правото на располагање со брод, односно сопственик на брод, освен ако бродот му е одземен со недозволено дејствие на носителот на правото на располагање со брод, односно сопственикот на бродот, а законскиот заложен доверител не е совесен.

Член 145

Со престанувањето на законското заложно право на брод не престанува и побарувањето што било обезбедено со законското заложно право.

Со отстапување на побарувањето обезбедено со законско заложно право се пренесува и законското заложно право на брод.

Член 146

Законското заложно право на брод не престанува со бришење на бродот од регистарот на бродовите.

Член 147

Одредбите од членовите 136 до 146 на овој закон не се однесуваат на бродови упишани во регистарот на јавни бродови.

Член 148

Законските заложни права на брод се применуваат и врз чамец и брод во градба што се способни за пливање (одржување над површината на водата).

4.Постапка за запишување во регистар на бродови

Член 149

Одредбите на овој закон за постапката за запишување на бродовите во регистарот на бродови се однесува и на брод во градба, ако со овој закон поинаку не е определено.

Член 150

Впишувањето во регистарот на бродови се врши по поднесено барање во три примероци до Капетанијата на пристаништата од сопственикот на бродот.

Кон барањето за упис во регистарот на бродови се приложува:

- доказ за сопственост,
- извод од надлежен регистар, односно друга исправа со која се докажува кој е носител на правото на располагање со бродот, а за брод во сопственост на физичко лице – исправа со која се докажува дека сопственикот е македонски државјанин,
- решение за определување на името, односно ознаката на бродот и пристаништето на записот,
- свидетелство за баждарење,
- уверение за способност за пловидба,
- доказ за стварните права со кои е оптоварен бродот,
- потврда за извршено бришење на бродот од странски регистар на бродови, доколку бродот се пренесува од странски во Македонскиот регистар на бродови и
- полиса за осигурување.

Трошоците во постапката за упис на брод се на товар на странката.

Член 151

Врз основа на овој закон во регистарот на бродови се врши впишување на следните податоци:

1) прв упис во регистарот на бродови – во Македонскиот регистар на бродови се впишува брод кој не е впишан во регистарот на бродови;

2) упис во листот А - во листот А од влошката на главната книга на регистар на бродови се впишуваат податоците за идентификацијата на бродот и неговите технички карактеристики;

3) вкнижување – се впишува пренос, ограничување или престанок на право без исполнување на посебни услови;

4) пренотација – запишувањето – преносот, ограничувањето или престанувањето на правата се запишува под услов на дополнително оправдување (условно запишување, или условно бришење на правата);

5) забелешка – се евидентира располагањето со имотот и

6) бришење од регистар на бродови – бродот се брише од Македонскиот регистар на бродови.

Член 152

Во регистарот на бродови се впишуваат: стварни права, закуп на брод, бродски договор за време на целиот брод или право на дел од бродот.

Член 153

Решение за впишување во листот А на влошката од главната книга на регистарот на бродовите носи Капетанијата.

Решение за првиот упис на бродот, решенија за упис во листовите Б и Ц на влошката од главната книга на регистарот на бродовите, решение за бришење на бродот од регистарот на бродови и решение за повторен упис на брод во Македонскиот регистар на бродови носи Централниот регистар на Република Македонија.

Постапката за впишување на бродот се врши согласно со одредбите од Законот за општата управна постапка.

Член 154

Решението со кое се дозволува упис во регистарот на бродовите мора да има:

1) назначување на влошката во која мора да се изврши уписот и име на бродот на кој се однесува уписот и

2) назив и седиште, односно име и живеалиште на лицето во чија корист ќе се изврши уписот на бродот или правото на бродот на кој ќе се изврши уписот, назначување на исправите врз основа на кои се дозволува уписот, вид на уписот што ќе се изврши и суштествената содржина на правото кое се запишува и тоа со зборовите што треба да бидат запишани во регистарот на бродовите.

Ако содржината на правото што се запишува не може да се изрази накратко, може да се изврши повикување на точно означените места во исправите врз основа на кои е определен уписот и тоа со дејство како да се запишани тие места во главната книга.

4.1. Вкнижување

Член 155

Ако со овој или со друг закон поинаку не е определено, вкнижување може да се дозволи само врз основа на јавна или на приватна исправа на која потписите на лицата чие право треба да се ограничи, оптовари, укине или пренесе врз друго лице, ги заверил надлежен орган за оверување потписи (нотар).

Врз основа на приватна исправа што ја издал полномошник, вкнижување против властодавецот може да се дозволи само ако полномошното што овој го издал гласи на определена работа или на определен вид работи, а од денот на издавањето на полномошното до денот на барањето за вкнижување не поминало повеќе од една година.

Заверување на потпис на приватна исправа не е потребно ако на исправата се наоѓа одобрение издадено од надлежен орган за заштита на правата и интересите на лицето чие право треба да се ограничи, оптовари, укине или пренесе врз друго лице.

4.2. Пренотација

Член 156

Кога поднесената исправа ги исполнува општите услови за упис, но не ги исполнува сите посебни услови за вкнижување пропишани во членот 155 од овој закон, судот ќе дозволи пренотација од членот 151 точка 4 на овој закон.

Член 157

Пренотација на договорно заложно право е дозволена само ако побарувањата и правната основа на договорното заложно право се веројатни.

Член 158

Кога во Македонскиот регистар на бродови се запишува брод кој бил запишан во странски регистар на бродови, а од исправата за бришење на бродот од странскиот регистар на бродовите се гледа дека бродот е оптоварен со договорно заложно право од членот 135 на овој закон, по службена должност ќе се запише пренотација на договорното заложно право со редот на првенство што го има според моментот кој бил меродавен за утврдување на редот на првенството во странскиот регистар на бродови, ако во моментот на уписот не се исполнети условите за вкнижување на договорното заложно право определени со овој закон.

Член 159

Пренотација на правото на закуп на бродскиот договор за време на целиот брод и правото на првенствено купување е дозволена само ако постоењето на правото и на согласноста со уписот се направени веројатни.

Член 160

Пренотација се дозволува и врз основа на следниве исправи:

1) неправосилни судски одлуки со кои барањето за утврдување, стекнување, ограничување или престанување на запишаното право се усвојува или се одбива;

2) судски одлуки со кои пренотација се дозволува во постапката за обезбедување според прописите на извршната постапка и

3) барање на судот, органот на управата или организацијата во вршењето на работите на јавните овластувања што и се доверени со закон, кога овие според законот се овластени по службена должност да определат одредени побарувања да се обезбедат со договорно заложно право.

Член 161

Ако во судот биде положен износот на долгот обезбеден со договорно заложно право за кој според правните правила за имотно право, постои оправдана причина дека долгот не може да му се плати на доверителот, ќе се дозволи пренотација врз основа на потврда од судот дека тој износ е положен и тоа, ако:

1) износот на долгот во судот го положил должникот или лицето кое одговара за долгот, ќе се дозволи пренотација на бришењето на договорното заложно право и

2) износот на долгот во судот го положило трето лице на кое според правните правила за имотното право доверителот е должен да му го отстапи своето побарување, ќе се дозволи пренотација на отстапувањето на побарувањето обезбедено со договорно заложно право.

Член 162

Со пренотација се стекнуваат, пренесуваат, ограничуваат или укинуваат запишаните права под услов пренотацијата да биде дополнително оправдана и тоа во обемот во кој ќе биде оправдана.

Член 163

Пренотацијата може да се оправда врз основа на:

1) исправа со која може да се дозволи вкнижување, а што ја издало лицето против кое е запишана пренотацијата;

2) потврда дека судската одлука од членот 160 точка 1 на овој закон станала правосилна и извршна;

3) конечна одлука на надлежниот орган за постоењето на побарувањата од членот 160 точка 3 на овој закон заради чие обезбедување е запишана пренотацијата и

4) правосилна извршна одлука на судот во спорот против лицето против кое е запишана пренотацијата.

Член 164

Ако пренотацијата се оправдува со поднесување на исправа способна за вкнижување од членот 163 точка 1 на овој закон оправдувањето треба да се изврши во рок од 15 дена од денот на доставувањето на решението за пренотација.

Ако пренотацијата се оправдува врз основа на правосилна и извршна одлука на судот од членот 163 точка 4 на овој закон, спорот мора да се поведе во рок од 15 дена од денот на доставувањето на решението за пренотација.

Рокот во кој мора да се оправда пренотацијата се наведува во одлуката за пренотација.

Рокот за оправдување на пренотацијата судот може на предлог од странката, да го продолжи ако за тоа постојат оправдани причини. Предлогот се поднесува до органот кој го води регистарот на бродовите.

Член 165

Ако оправдувањето на пренотацијата се врши со поднесување на исправите наведени во членот 163 точки 1 до 3 од овој закон предлогот за оправдување на пренотацијата се поднесува до органот што го води регистарот на бродовите.

Ако пренотацијата се оправдува со одлука на судот во спор пропишан во членот 163 точка 4 од овој закон, барателот на пренотацијата е должен да поведе спор пред надлежниот суд и за тоа да го извести органот што го води регистарот на бродовите.

Член 166

Рокот во кој мора да се поведе спор за оправдување на пренотацијата ќе се наведе во одлуката за пренотација.

Рокот за поведување на спор судот може, на предлог од странката да го продолжи, ако за тоа постојат оправдани причини.

Член 167

Ако во времето на поднесувањето на предлогот за пренотација веќе тече спор за постоење на правото чија пренотација се бара, поведувањето на посебен спор за оправдување на пренотацијата не е потребно, ако според одредбите од Законот за парничната постапка, во постојниот спор може уште да се истакне и барањето за оправдување на пренотацијата.

Член 168

Ако оправдувањето на пренотацијата изостане, лицето против кое била дозволена пренотација може да предложи таа да се брише.

Ако од списите не произлегува дека тужбата за оправдување на пренотацијата е поднесена на време или дека рокот за оправдување тече уште оној ден кога е поднесен предлогот за бришење, судот во краток рок }е определи рочиште на кое предлагачот на пренотацијата мора да докаже дека рокот за оправдување тече уште или дека тужбата е поднесена на време.

Ако судот утврди дека рокот изминал, односно дека спорот не е поведен на време, ќе дозволи бришење на пренотацијата.

Ќе се смета дека тужбата за оправдување на пренотацијата е поднесена на време иако поминал рокот за нејзино поднесување, ако биде поднесена пред поднесувањето на предлогот за бришење на пренотацијата или барем истиот ден кога е поднесен овој предлог.

Член 169

Ако барањето на тужителот за оправдување на пренотацијата биде усвоено во спорот со кој се оправдува пренотацијата (членови 164 и 167), на предлог од која и да било странка ќе се забележи оправдувањето на пренотацијата во регистарот на бродовите според содржината на правосилната пресуда.

Ако во спорот од ставот 1 на овој член барањето за оправдување на пренотацијата биде правосилно одбиено, на предлог од која било странка ќе се брише пренотацијата.

Член 170

Ако пренотацијата е бришана затоа што тужбата за оправдување на пренотацијата не е поднесена на време, може да се предложи нова пренотација, но таа има правно дејство дури од моментот на поднесувањето на новиот предлог.

Носителот на правото на располагање со брод, односно сопственикот на бродот или овластениот на запишаното право може со тужба да бара да се утврди непостоење на пренотираното право. Пресудата со која се усвојува ова барање ќе се прибележи на предлог од странката во регистарот на бродовите и со тоа се спречува повторна дозвола на пренотацијата.

Член 171

Ако пренотацијата биде бришана од други причини, а не од причините наведени во членот 170 од овој закон, судот по службена должност ќе го одбие секој нов предлог за пренотација на истото право врз основа на иста исправа. Ако судот пропушти да го стори тоа и нова пренотација биде запишана, таа пренотација ќе се брише штом противникот ќе пријави дека пренотацијата веќе еднаш била бришана.

Член 172

Ако е пренотирано право на располагање со брод, односно право на сопственост, натамошни уписи можат да се дозволат не само против вкнижениот, туку и против пренотираниот носител на правото на располагање со брод, односно сопственик на брод, но правното дејство на тие уписи зависи од тоа дали пренотацијата ќе биде оправдана или неоправдана.

Ако пренотацијата биде оправдана, истовремено со уписот на оправдувањето на пренотацијата ќе се бришат по службена должност, сите оние уписи што против вкнижениот носител на правото на располагање со брод, односно сопственик на бродот биле извршени по моментот на поднесувањето на предлогот врз основа на кој пренотацијата на правото на располагање со брод, односно на правото на сопственост била извршена.

Ако пренотацијата на правото на располагање со брод односно на правото на сопственост биде бришана, истовремено ќе се бришат, по службена должност и сите уписи што биле извршени со оваа пренотација.

Одредбите на овој член ќе се применуваат и во случај кога против договорниот заложен доверител е извршена пренотација на преносот на неговото побарување врз друго лице.

Член 173

Ако бришењето на некое право е пренотирано, во поглед на тоа право можат да се дозволат натамошни уписи (на пример: на подзаконските права или на отстапувањето), но правното дејство на тие уписи зависи од тоа дали пренотацијата на бришењето ќе биде оправдана или неоправдана.

Ако пренотацијата на бришењето биде оправдана, истовремено со запишувањето на оправдувањето ќе се бришат по службена должност и сите уписи што во поглед на бришаното право во меѓувреме биле дозволени.

Член 174

Ако на побарувањето обезбедено со договор на заложно право, во времето кога се бара негово бришење, уште постојат подзаложни права, бришењето на тоа побарување може да се дозволи само со забелешка дека правното дејство на бришењето во поглед на подзаложните права ќе настапи дури кога овие ќе бидат бришани.

Штом ќе биде вкнижено бришењето на побарувањето обезбедено со договорно заложно право, натамошните уписи на договорното заложно право не можат повеќе да се дозволат, а ако бришењето на договорното заложно право биде само пренотирано натамошни уписи на тоа право можат да се дозволат, но само со правното дејство од членот 162 на овој закон.

4.3. Забелешка

Член 175

Забелешката на личните односи, особено во поглед на ограничувањето на правото на располагање со имот има за правна последица дека никој, во чија корист е запишано некое право во регистарот на бродовите не може да се повикува на тоа дека тие односи не му биле познати (на пример: малолетност, продолжување на родителското право или на старателството и отворање стечај).

Забелешката на личните односи и бришењето на таквата забелешка ја определува судот врз основа на исправите со кои се докажуваат тие односи, а по предлог на странките, нивните законски застапници или од надлежните органи.

Член 176

Забелешка на други факти, освен оние што се наведени во членот 175 од овој закон, може да се дозволи само кога забелешката е со закон дозволена и има дејство кое е определено со закон (на пример: првенствен ред, заедничко договорно заложно право, откажување на побарувањето обезбедено со договорно заложно право, тужба за остварување на законско заложно право и забелешка на спор).

Член 177

Носителот на правото на располагање со брод, односно сопственикот на бродот може да бара упис на забелешката на првенствениот ред за намеравано отуѓување на бродот или за оптоварување со договорно заложно право. Правното дејство на забелешката е првенствениот ред на правата стекнати со тоа отуѓување или оптоварување да се смета од моментот на поднесувањето на предлогот за упис на забелешката, ако уписот на наведените права се побара за времето на важењето на забелешката (член 179).

Договорниот заложен доверител може со правното дејство наведено во ставот 1 од овој член, да бара упис на забелешката на првенствениот ред за намераваното отстапување или за намераваното бришење на своето побарување.

Забелешките од овој член можат да се дозволат само ако според состојбата на уписот во регистарот на бродовите би било дозволено вкнижување на правото кое мора да се запише, односно бришење на запишаното право, иако потписот на предлагачот е заверен од надлежен орган.

Член 178

Решението со кое се дозволува предлогот за упис на забелешката од членот 177 на овој закон се издава само во еден примерок (испратка). Кога ќе го изврши уписот на забелешката во регистарот на бродовите, Капетанијата на пристаништата мора во тој примерок да потврди дека забелешката е извршена.

Член 179

Ако забелешката на првенствениот ред е дозволена за намеравано оптоварување на бродот со договорно заложно право, забелешката го губи дејството со истекот на рокот од една година, а во други случаи наведени во членот 177 од овој закон - со истекот на рокот од 60 дена од денот кога била дозволена.

Во решението со кое се дозволува забелешка ќе се наведе датумот кога престанува дејството на таа забелешка.

Член 180

Предлогот за упис на правото или за упис на бришењето со ред на првенство што е обезбеден со забелешката од членот 177 на овој закон мора да се поднесе во роковите определени во членот 164 од овој закон и кон предлогот да се приложи примерок од решението со кое е дозволена забелешката.

Исправата врз основа на која се запишува или се брише правото за кое е забележан ред на првенство може да биде составена и по поднесувањето на предлогот за упис на забелешката.

Во решението со кое на предлогот поднесен во смисла на ставот 1 од овој член, се дозволува вкнижување или пренотација, судот ќе назначи дека дозволениот упис го има оној ред на првенство што е стекнат со забелешката. Капетанијата на пристаништата кога ќе го изврши уписот на дозволеното вкнижување, односно пренотација, ќе потврди дека во примерокот на решението со кое е дозволена забелешката на првенствениот ред е извршен уписот.

Уписот со забележан ред на првенство ќе се дозволи иако бродот или побарувањето обезбедено со договорно заложно право се пренесени врз трето лице или се оптоварени откако предлогот за забелешка на првенствениот ред бил поднесен.

Ако носителот на правото на располагање со брод односно сопственикот на бродот или договорниот заложен доверител паднат под стечај пред да биде поднесен предлогот за упис, уписот ќе се дозволи само ако исправата за правната работа веќе била составена пред денот на отворањето на стечајот и ако денот на составувањето на исправата е докажан со заверка од надлежен орган. Ако исправата не им одговара на овие услови, дали уписот е дозволен ќе се цени според прописите за стечај.

Член 181

Ако се дозволи вкнижување на пренос на правото на располагање со брод, односно на правото на сопственост или отуѓување на бродот, односно отстапување или бришење на побарувањето со првенствен ред стекнат со забелешка (член 177 став 1) судот, на предлог од странката во чија корист е запишано вкнижувањето, ќе нареди бришење на оние уписи што во поглед на тој брод или побарување се извршени по поднесувањето на предлогот за забелешка. Предлогот за бришење на овие уписи мора да се поднесе во рок од 15 дена од денот кога вкнижувањето со забележен ред на првенство станал правосилен.

Член 182

Ако предлогот за упис не биде поднесен пред истекот на рокот по кој престанува дејството на забелешката на членот 179 од овој закон или ако износот на побарувањето, во поглед на кое е извршена забелешка на првенствен ред, до крајот на тој рок не биде исцрпен судот, по службена должност, ќе нареди бришење на забелешката на првенствениот ред.

Пред истекот на рокот од членот 179 на овој закон бришење на забелешката може да се дозволи само ако кон предлогот за бришење на забелешката е поднесен примерок од решението со кое забелешката е дозволена. Кога ќе изврши упис на бришењето, Капетанијата на пристаништата ќе потврди во тој примерок од решението дека бришењето е извршено.

Член 183

Надлежниот суд од членот 153 став 2 на овој закон, на барање од доверителот ќе дозволи забелешка на судскиот отказ на договорното заложно побарување и забелешка на заложно-правната тужба, ако оној против кого е поднесен отказот или тужбата е запишан како носител на правото на располагање со брод, односно како сопственик на бродот и ако се докаже дека е поднесена заложноправна тужба.

Забелешка на заложно-правна тужба може да дозволи и парничниот суд.

Забелешката од ставот 1 на овој член има за последица отказот или тужбата да има правно дејство против подоцнежниот носител на правото на располагање со брод, односно сопственик на бродот, а особено да може врз основа на правосилна пресуда донесена во спорот за забележаната тужба или врз основа на извршеното судско порамнување склучено во тој спор, да се води извршување над заложениот брод непосредно против секој подоцнежен носител на правото на располагање со брод, односно сопственик на бродот.

Член 184

Забелешката на тужба за остварување на законско заложно право се брише по службена должност, ако во рок од 60 дена од денот на извршноста на пресудата донесена врз основа на тужбата која била предмет на забелешка доверителот на побарување обезбедено со законско заложно право, не побара продажба на бродот или упис на договорното заложно право.

Член 185

Лицето кое повело спор за да оспори вкнижување за кое ќе утврди дека со него се повредени неговите запишани права и бара враќање во поранешна состојба во регистарот, може кај парничниот суд или кај надлежниот суд од членот 153 став 2 на овој закон да бара забелешка на тој спор во регистарот на бродовите истовремено со поднесување на тужба или подоцна.

Забелешката на спорот од ставот 1 на овој член има за последица пресудата донесена во тој спор да дејствува и против оние лица кои стекнале запишани права по моментот кога предлогот за забелешка на спорот стигнал до Капетанијата.

Член 186

Во спорот поведен со тужба за бришење на вкнижувањето против лица кои со непосредно вкнижување, чиешто бришење се бара со тужбата, стекнале право или се ослободени од товар или кога тужбата се заснова врз односите што постојат непосредно меѓу тужителот и тужениот, за застареноста на тужбеното барање ќе се суди согласно со прописите и правните правила за застареност.

Член 187

Лицето кое сака да го оспори вкнижувањето против трети лица, за чија дозвола било известено, е должно во рокот во кој може да се вложи жалба против дозволата за тоа вкнижување да му предложи на надлежниот суд од членот 153 на овој закон упис на прибелешката дека вкнижувањето е спорно, а најдоцна во рок од 60 дена од денот на истекот на рокот за жалба да поднесе тужба за бришење на вкнижувањето против сите лица кои со оспоруваното вкнижување стекнале некое запишано право или врз некое запишано право постигнале натамошни вкнижувања или пренотации.

По истекот на рокот од ставот 1 на овој член, против трети лица кои пред забелешката на спорот врз запишаното право стекнале натамошни запишани права, може со тужба за бришење да се оспорува вкнижувањето само ако тие лица не биле совесни во поглед на исправноста на оспоруваното вкнижување.

Член 188

Ако тужителот на пропишан начин не бил известен за дозволата за вкнижувањето што го оспорува, правото на поднесување тужба за негово бришење против трети совесни лица кои на запишаното право стекнале натамошни запишани права, престанува во рок од три години од моментот кога предлогот за побиваното вкнижување стигнал до Капетанијата на пристаништата.

Член 189

Ако тужителот ја повлече тужбата или ако според законот се смета дека тужбата е повлечена или ако тужбата со правосилна одлука биде отфрлена или тужбеното барање биде одбиено или ако во случајот од

членот 187 на овој закон тужбата не биде поднесена во пропишаниот рок судот, на предлог од спротивната страна, ќе нареди бришење на прибелешката на спорот.

Ако со правосилна пресуда биде наполно или делумно усвоено барањето за бришење на оспореното вкнижување, или ако странките за бришењето на вкнижувањето склучат судско порамнување, судот на предлог од странката, ќе дозволи упис на бришењето на оспореното вкнижување според содржината на пресудата, односно на судското порамнување, па истовремено ќе нареди бришење на забелешката на спорот, како и на сите вкнижувања и пренотации за кои во поглед на бришаното право, предлогот за упис стигнал до Капетанијата на пристаништата, од моментот кога до овој орган стигнал предлогот за прибелешка на спорот.

Член 190

Лицето кое ќе утврди дека до вкнижување дошло поради сторено кривично дело може, заради постигнување на правно дејство од членот 185 на овој закон во однос на подоцнежните уписи, да побара од надлежниот суд од членот 153 став 2 на овој закон да дозволи забелешка дека вкнижувањето е спорно. Ова лице е должно кон предлогот да поднесе потврда од надлежен орган за поведена кривична постапка.

Ако забелешка на спорот се предлага заради постигнување на дејство и против трети лица кои совесно стекнале запишани права пред забелешката на спорот, предлогот за забелешка мора да се поднесе до надлежниот суд од членот 153 став 2 на овој закон во рок во кој странката е овластена за поднесување на жалба против дозволеното вкнижување.

Член 191

Ако судот во кривична постапка одлучи да се брише вкнижувањето заедно со запишаните права што се стекнати пред забелешката наведена во членот 190 на овој закон, надлежниот суд од членот 153 на овој закон ќе нареди бришење на вкнижувањето според одредбите на членот 189 став 2 од овој закон, ако странката, против која е извршено оспореното вкнижување кон предлогот за бришење на вкнижувањето ја приложи одлуката на судот донесена во таа кривична постапка, со потврда за нејзина правосилност.

Ако судот во кривичната постапка утврди кривична одговорност на обвинетиот, а оштетениот со неговото барање за бришење на вкнижувањето го упати на спор, оштетениот има право да поднесе тужба за бришење на вкнижувањето и на запишаните права од ставот 1 на овој член во рок од 60 дена од денот кога одлуката на судот за упатување на спор станала правосилна.

Ако судот во кривичната постапка не донесе одлука за тоа дека обвинетиот е кривично одговорен и ако овластеното лице во рокот од ставот 2 на овој член не поднесе тужба, надлежниот суд од членот 153 став 2 на овој закон ќе дозволи бришење на забелешката на спорот на предлог од лицето кое има правен интерес оспореното вкнижување да се одржи во сила.

Член 192

Кога се бара бришење на забелешката на спорот поради тоа што тужбата за бришење не е поведена во пропишаните рокови од членовите 187 и 191 на овој закон, надлежниот суд од членот 153 став 2 на овој закон ќе постапи согласно со одредбите од членот 168 ставови 2 и 3 на овој закон.

Член 193

Ако сопственикот на бродот или доверителот, на чиј брод односно побарување е вкнижено некое право, поднесе тужба тоа право во целост или делумно да се брише поради застареност, надлежниот суд од членот 153 став 2 на овој закон, по предлогот од тужителот, ќе дозволи забелешка на спорот во регистарот на бродовите.

Член 194

Ако се поведе спор со кој се бара да се утврди дека со оддршка е стекнато определено стварно право, надлежниот суд од членот 153 став 2 на овој закон на предлог од тужителот ќе дозволи забелешка на спорот во регистарот на бродовите.

Член 195

Забелешката на спор во случај на тужба за бришење поради застареност од членот 193 на овој закон, или во случај на тужба за утврдување на стекнувањето на стварно право поради поддршка од членот 194 на овој закон, нема дејство против трети лица кои, верувајќи во регистарот на бродовите, постигнале определени вкнижувања пред моментот кога предлогот за забелешка на спорот стигнал до Капетанијата. Ако со правосилна пресуда е утврдено дека тужителот со оддршка стекнал определено стварно право, правото стекнато со оддршка има првенствен ред пред сите уписи што се спроведени по забелешката на спорот, а сите права запишани по забелешката на спорот што со тоа се во противречност ќе се бришат на предлог од странката.

Во постапката за бришење соодветно се применуваат одредбите од членот 189 став 2 на овој закон.

Член 196

Судот кој по службена должност спровел продажба на брод, ќе нареди решението за досудување на продадениот брод да се забележи во регистарот на бродовите.

Забелешката од ставот 1 на овој член има дејство запишаните права против досегашниот сопственик на бродот да можат да се стекнат со натамошните уписи само ако решението за досудување биде правосилно укинато.

Ако решението за досудување не е побивано или ако побивањето е правосилно на предлог од заинтересираното лице ќе се бришат сите уписи извршени по забелешката на тоа решение против досегашниот сопственик на бродот, како и сите натамошни уписи што се извршени во однос на нивните права.

Член 197

Предлозите за упис или за бришење на забелешките за кои одлучува надлежниот суд од членот 153 став 2 на овој закон мора да се поднесат до Капетанијата, доколку со друг пропис поинаку не е определено.

4.4. Запишување на заеднички договорни заложни права

Член 198

Кај заедничките договорни заложни права од членот 133 на овој закон што се засноваат со упис во повеќе влошки, една од влошките се означува како главна, а другите како споредни. Во предлогот за упис мора да се наведе која влошка се означува како главна, а која како споредна, а ако во предлогот тоа не е наведено, ќе се смета дека како главна влошка мора да се означи онаа што во предлогот за упис е наведена на прво место.

Ако се побара договорното заложно право што веќе постои да се прошири за истото побарување и врз другите влошки, со првобитно оптоварената влошка ќе се постапува како со главна влошка.

Во главната влошка со забелешка се упатува на споредните влошки, а во секоја споредна влошка на главната влошка.

Член 199

Ако доверителот заради осигурување на своето побарување побара упис на договорното заложно право во определена влошка на регистарот на бродовите, должен е да го пријави постоењето на договорното заложно право што за тоа побарување е веќе запишано во некоја друга влошка за да може да се прибележи заедничкото договорно заложно право.

Доверителот е одговорен за штетата предизвикана со тоа што пропуштил да го пријави постоењето на договорното заложно право.

Ако прибелешката на заедничкото договорно заложно право не биде запишана, договорниот заложно-правен должник може да предложи оваа прибелешка да се изврши и да побара доверителот да му ги надомести трошоците, ако прибелешката изостанала по негова вина.

Ако надлежниот суд од членот 153 став 2 на овој закон, дозволувајќи вкнижување или пренотација на договорно заложно право, утврди дека за истото побарување договорното заложно право е веќе запишано во регистарот на бродовите, по службена должност ќе определи дека влошката, во која договорното заложно право е веќе запишано е главна влошка. Судот е должен за тоа да ја извести Капетанијата.

Член 200

Ако при првобитниот или подоцнежниот упис на заедничко или договорно заложно право учествуваат повеќе судови од членот 153 на овој закон, секој од нив самостојно ќе одлучи за предлогот на вкнижување или за пренотација на договорното заложно право во регистарот на бродовите за кој е тој надлежен. Секој од судовите своето решение за тоа ќе го достави до Капетанијата.

Жалбата против решението од ставот 1 на овој член се поднесува до судот кој го донел тоа решение.

Ако вкнижувањето или пренотацијата што е запишана во некоја споредна влошка, по повод жалбата биде бришана, за бришењето заради забелешка се известува Капетанијата.

Член 201

Првенствениот ред кај заедничкото договорно заложно право се определува самостојно за секоја влошка и е меродавен моментот кога предлогот за дозвола на уписот на заедничкото договорно заложно право пристигнал до Капетанијата.

Член 202

Сите предлози, во поглед на промената на заложното право за побарувања за кое е запишано заедничкото договорно заложно право во повеќе влошки, се поднесуваат до Капетанијата. За тие предлози се одлучува според состојбата на уписот во главната влошка.

Предлогот поднесен до друг орган, а не до Капетанијата ќе му се врати на подносителот со упатство дека предлогот мора да се поднесе до Капетанијата.

Член 203

Сите промени што на заедничкото договорно заложно право мораат да се направат со пренос, ограничување, оптоварување, бришење или на друг начин, се запишуваат само во главната влошка.

Уписот на промените во главната влошка има правно дејство како да е извршено во сите веќе постојни или идни споредни влошки.

Делумното или целосното бришење на заедничкото договорно заложно право што се однесува на сите бродови или на сите побарувања (под залог), кои се предмет на заедничкото договорно заложно право, се забележува на сите споредни влошки, а бришењето на заедничкото договорно заложно право што се однесува на определен брод или на определено побарување, се забележува само во споредната влошка во која е запишан тој брод, односно побарување.

Член 204

Ако биде бришано заложното право на брод, односно на побарување обезбедено со договорно заложно право запишано во главната влошка, во оваа влошка се бришат и сите натамошни извршени уписи на заедничкото договорно заложно право и се пренесуваат во една од споредните влошки кои се водат кај истиот орган. Ако заедничкото договорно заложно право уште постои, со таа влошка се постапува како со главната влошка.

Ако во регистарот на бродовите во Капетанијата нема споредна влошка, судот ќе определи, ако тоа не го определил договорниот заложно-правен доверител, со која споредна влошка во иднина ќе се постапува како со главна влошка, па по службена должност ќе испрати до Капетанијата заверени преписи на постојните уписи во главната книга, како и заверени преписи на исправите што се однесуваат на тие уписи.

IV. ДОГОВОРИ

1. Договор за градба на брод

Член 205

Договор за градба на брод е договор со кој бродоградителот се обврзува согласно со проект и техничка документација, во договорен рок да изгради брод, а нарачателот се обврзува за тоа да му ја плати договорената цена.

Договор за преправка или поправка на брод е договор со кој изведувачот се обврзува да преправи или поправи брод во договорен рок, а нарачателот се обврзува за тоа да му ја плати договорената цена.

Ако со договорот за градба на брод поинаку не е предвидено, се смета дека бродот во градба му припаѓа на бродоградителот.

Член 206

Договорот за градба на брод, како и измените и дополнувањата на тој договор мораат да бидат составени во писмена форма.

Договорот за градба на брод и неговите измени и дополнувања составени спротивно на ставот 1 од овој член нема правно дејство.

Член 207

Бродоградителот е должен да ја изврши градбата според договорот за градба на бродот и правилата на струката и на начин што на бродот да можат да му се издадат исправите за способност за пловидба предвидени со овој закон.

Член 208

Нарачателот има право на надзор над извршувањето на градбата на бродот и за таа цел може да овласти едно или повеќе стручни лица кои ќе го вршат надзорот. Именувањето и сменувањето на стручните лица кои вршат надзор, нарачателот мора писмено да му ги соопшти на бродоградителот.

Трошоците во врска со работата на лицата кои вршат надзор над градбата на бродот се на сметка на нарачателот.

Бродоградителот е должен на лицата овластени да вршат надзор да им овозможи непречено вршење надзор во текот на градбата на бродот.

Ако лицето овластено да врши надзор констатира дека изведувањето на некои работи не се во согласност со членот 207 од овој закон, должен е веднаш да стави писмена забелешка и за истата да го извести бродоградителот.

Ако бродоградителот не ги прифати забелешките, без одлагање за тоа писмено мора да го извести нарачателот и да постапи во согласност со договорот за градба на брод.

Член 209

Одредбите од членовите 205, 206, 207 и 208 на овој закон соодветно се применуваат и на другите пловни објекти.

Член 210

При изработката и набавката на делови или припадоци на брод што бродоградителот ги порачал или набавил од лица кои ги определил нарачателот, бродоградителот одговара за недостатоците на извршените работи или на набавените делови или припадоци, ако не докаже дека тие недостатоци не можел да ги забележи со должно внимание на добар домаќин.

Бродоградителот не одговара за недостатоците на градба на брод ако докаже дека до нив дошло поради тоа што при изведувањето на определени работи постапил според барањето на нарачателот и го предупредил за можноста од настанување штетни последици што можел да ги предвиди со должно внимание на добар домаќин.

Кога нарачателот дава материјал за изградба на брод, бродоградителот е должен да го прегледа материјалот и ако констатира недостатоци, за тоа мора без одлагање да го извести нарачателот.

Ако бродоградителот не постапи според одредбата од ставот 3 на овој член, одговара за штетните последици настанати поради недостаток во материјалот.

Бродоградителот не одговара во смисла на ставот 4 од овој член, ако нарачателот и покрај предупредувањето дека материјалот има недостатоци барал од бродоградителот да вгради таков материјал во бродот.

Член 211

Кога трошоците на градба на бродот, по склучувањето на договорот, поради непредвидени околности значително ќе се зголемат, бродоградителот може да бара зголемување на договорената цена за градба на бродот, сразмерно со вистинското зголемување на цените.

Одредбата од ставот 1 на овој член не се применува врз цените што се зголемиле во времето кога бродоградителот по своја вина веќе западнал во доцнење со градбата на бродот.

Член 212

Бродоградителот е должен во примерен рок, на свој трошок и ризик, да ги отстрани недостатоците за кои е одговорен според одредбите од членовите 207, 208 и 210 на овој закон.

Ако недостатоците не можат да се отстранат , нарачателот може да бара соодветно намалување на цената.

Ако недостатокот што не може да се отстрани е суштествен, нарачателот има право да го раскине договорот.

Со одредбите од ставовите 1 до 3 на овој член не се засега во правото на нарачателот на надоместок на штета.

Околноста дека нарачателот во текот на изградбата на бродот не приговорил на проектот што го изработил бродоградителот, на употребениот материјал и на начинот на изведување на работите, не го ослободува бродоградителот од обврската од ставовите 1 до 4 на овој член.

Член 213

Бродоградителот одговара за скриените недостатоци што ќе се откријат во текот на една година , сметано од денот на предавањето на бродот на нарачувачот, под услов нарачувачот писмено веднаш да го извести за недостатоците што ги открил.

Обврските на бродоградителот од ставот 1 на овој член застаруваат за една година сметано од денот кога бродоградителот писмено е известен за недостатоците на бродот.

Член 214

Одредбите од членовите 207 и 213 на овој закон соодветно се применуваат и на договорите за преправка, односно поправка на брод.

2. Договори за искористување на брод

Член 215

Договори за искористување на брод се договор за пловидбена работа и договор за закуп на брод.

Член 216

Договори за пловидбена работа се:

- договор за превоз на предмети на внатрешни пловни патишта,
- договор за превоз на лица на внатрешни пловни патишта и
- договор за влечење, односно потискување на внатрешни пловни патишта.

Член 217

Со договорот за превоз на предмети со брод може да се договори превоз на предмети со целиот брод, со сразмерен дел од бродот или со определен бродски простор (бродарски договор), како и превоз на одделни предмети (возарски договор).

Со договорот за превоз на предмети со брод не е дозволен превоз на опасни и експлозивни материи.

Бродски договор може да се склучи за едно или повеќе патувања (бродски договор на патување) или за определено време (бродски договор на време).

Бродскиот договор за повеќе патувања или бродскиот договор на време за целиот брод мора да биде составен во писмена форма.

Договорите од ставот 3 на овој член што не се составени во писмена форма немаат правно дејство.

Член 218

Со договор за превоз на лица бродарот се обврзува за нарачувачот да превезе едно или повеќе лица, а нарачувачот се обврзува да плати превознина.

Висината на превознината се определува со договор.

Бродарот е должен на лицата кои се превезуваат да им издаде патен билет.

Патниот билет може да гласи на име или на организаторот на патувањето.

Член 219

На договорот за превоз на предмети на внатрешни пловни патишта и договорот за превоз на лица на внатрешни пловни патишта соодветно се применуваат законски одредби за превоз на предмети и лица.

Член 220

Со договорот за влечење бродарот на влекачот, односно на потискувачот се обврзува да влече или да потискува со својот брод друг брод или друг пловен или пливачки објект до определено место за определено време, а за извршената работа нарачателот се обврзува да ја плати договорената цена.

Член 221

Влечењето од членот 220 на овој закон започнува во моментот кога влекачот по налог од заповедникот на бродот што управува со влечењето го примил или предал јажето за влечење.

Влечењето завршува во моментот кога ќе се изврши конечниот налог на заповедникот кој управува со влечењето, така што ќе го пушти (ослободи) јажето за влечење, или влечениот брод ќе го предаде на друг брод, закотви или прицврзе за брег.

Потискувањето започнува во моментот кога потискувачот по налог од заповедникот на бродот кој управува со потискувањето, е врзан за бродот што го зема за потискување.

Потискувањето завршува во моментот кога потискуваниот брод ќе се закотви, прицврзе за брег, односно ќе му се предаде на овластеното лице што врши надзор над безбедноста на потискуваниот брод.

Член 222

Ако влекачот влече пловен објект без екипаж бродарот на влекачот мора, со примена на вообичаени мерки, да се грижи за одржување на способноста за пловидба на влечениот објект во состојба во која го примил на влечење.

Бродарот на влекачот мора да се грижи за зачувување на стоката на влечениот објект без екипаж.

Член 223

За надоместок на штетата што ќе настане со судир на бродови што пловат во влечен или потискуван конвој, или меѓу нив и трети бродови, се применуваат одредбите на овој закон за надоместок на штета поради судир на бродови.

Член 224

Ако влечениот брод дојде во опасност поради околности за кои бродарот на влекачот според договорот за влечење не е одговорен, па влекачот учествува во спасување, бродарот на влекачот во случај на успешно спасување има право на награда за спасувањето.

Бродарот на влекачот нема право на награда за спасување, ако од договорот произлегува дека со надоместокот влечење е опфатена и награда за спасување.

Ако надоместок за влечење е договорен само во случај на успешно извршено влечење, бродарот на влекачот има право на надоместок и кога влечењето не е успешно извршено, ако докаже дека за неуспехот на влечењето е виновен бродарот на влечениот брод.

Ако надоместок за влечење е договорен само во случај на успешно извршено влечење, бродарот на влекачот нема право на надоместок, ако бродарот на влечениот брод докаже дека за неуспехот на влечењето е виновен бродарот на влекачот.

Член 225

Одредбите од членот 220 став 2 и членовите 222 до 224 на овој закон се применуваат и врз потискувањето.

3. Превоз во кој учествуваат повеќе бродари

Член 226

Со договор за превоз на предмети и лица може да се договори дека бродарот ќе го изврши превозот делумно со свој брод, а делумно со бродови на други бродари (директен превоз).

Бродарот што врз основа на договор за директен превоз на предмети примил стока, издава товарен лист за целиот договорен пат.

Бродарот што договорил директен превоз на лица, на лицата им издава патен билет за целиот договорен пат.

Бродарот што врз основа на договор за директен превоз на лица презел и багаж, за превозот на багажот издава потврда за примениот багаж.

Член 227

Бродарот што склучил договор за директен превоз, бродарот што издал превозна исправа, бродарот што на примачот му ја предал стоката и бродарот за време на чиј превоз се случил настан од кој произлегува барање за надомест на штета поради оштетување, кусок или губење на стоката, солидарно со останатите бродари учесници во превозот одговараат на бродарот кој го склучил договорот за превоз.

За штета причинета со задоцнување во превозот на предмети на корисникот на превозот му одговара бродарот што го склучил договорот за превоз и бродарот што на примачот му ја предал стоката.

Член 228

Бродарот што договорил директен превоз на лица одговара за целиот договорен пат.

Секој натамошен бродар што учествува во извршувањето на директен превоз на лице, му одговара на лицето само за штетата причинета на дел од патот на кој вршел превоз.

За оштетување, кусок или губење на багаж одговара бродарот на чиј дел од патот настанала штетата. Лицето кое претрпело штета е должно до бродарот веднаш да поднесе писмен приговор.

За штета причинета со смрт или телесна повреда на лице, бродарите од ставовите 1 и 2 на овој член одговараат солидарно.

Член 229

Ако бродарот што склучил договор за директен превоз на лице го намирил побарувањето на лицето за кое одговара и друг бродар врз основа на членот 228 став 2 од овој закон има право на регрес од тој бродар.

4. Договор за закуп на брод

Член 230

Со договор за закуп на брод, во смисла на овој закон, се обврзува закуподавецот да му предаде на закупецот брод на употреба, а овој се обврзува за тоа да му плаќа определена закупнина.

Член 231

Договорот за закуп на брод мора да биде составен во писмена форма.

Договорот за закуп на брод од ставот 1 на овој член што не е составен во писмена форма нема правно дејство.

Член 232

Закуподавачот е должен на закупецот да му го предаде бродот во таква состојба за да може да се искористува според договорената или вообичаена намена.

Ако поинаку не е договорено, бродот се предава без екипаж.

Член 233

Трошоците за погон на бродот (гориво, мазиво) ги сноси закупецот.

Закупецот е должен да го одржува бродот за време на траењето на договорот и по истекот на договорот да го врати во состојба во која го примил.

Закупецот не одговара за редовната амортизација на бродот.

Закупецот не ги сноси трошоците за поправка на бродот потребни за отстранување на скриени мани кои постоеле во време на предавањето на бродот, ниту одговара за штетата за губење на бродот поради дејство на виша сила.

Член 234

За штета настаната поради мани што го онеспособуваат бродот или ја намалуваат неговата способност за договореното или вообичаеното искористување, а постоеле во време на предавањето на бродот на закупецот одговара закуподавачот, ако не докаже дека тие мани не можел да ги открие со внимание на добар домаќин.

Член 235

Екипажот на бродот е должен да ги извршува налозите на закупецот, ако тоа е предвидено со договорот за закуп.

Закупецот има право да ги менува членовите на екипажот.

Член 236

Во случај на сомневање дали е склучен договор за закуп на брод или бродски договор се смета дека е склучен бродски договор.

Член 237

На закуподавачот не му припаѓа закупнина за времето додека закупецот бил спречен да го употребува бродот по вина на закуподавачот или поради скриена мана на бродот која постоела во моментот кога бродот му е предаден на закупецот.

Член 238

Ако закупецот не ја плати закупнината во рокот на пристигнувањето, закуподавачот може веднаш да бара наплата на закупнината договорена за целото време на траење на договорот за закуп или може да го раскине договорот.

Со одредбата од ставот 1 на овој член не се засега во правото на закуподавачот на надоместок на штета.

Член 239

Договорот за закуп на брод може да се склучи на определено или на неопределено време, за едно или за повеќе патувања.

Договорот за закуп на брод склучен на определено време може да се продолжи само во писмена форма.

Договорот за закуп на брод склучен на неопределено време може да се раскине со отказен рок од три месеца. Известувањето за раскинување на договорот се поднесува во писмена форма.

Член 240

Договорот за закуп на брод престанува во случај на уништување на бродот, негова трајна неспособност за искористување и во случај на виша сила која го оневозможува искористувањето на бродот за времето на закупот.

Ако поправките на бродот што ги презема закуподавачот траат премногу долго, или се претпоставува дека ќе траат премногу долго, закупецот може да го раскине договорот за закуп на бродот.

Член 241

Ако закупецот не му го врати бродот на закуподавачот по истекот на договорот за закуп, е должен за пречекореното време да плати надоместок во висина на двојна закупнина.

Ако закупецот е виновен за задоцнувањето во враќањето на бродот, му одговара на закуподавачот и за секоја штета над износот определен во ставот 1 на овој член.

Член 242

Наградата за спасување извршено со закупен брод за време на траењето на договорот за закуп на брод, му припаѓа на закупецот.

Член 243

Закупецот може да го даде бродот под закуп само врз основа на дадена писмена согласност од закуподавачот.

5. Застареност

Член 244

Побарувањата од договорите за искористување на бродови, освен побарувањата за превоз на лица и багаж застаруваат по истекот на една година.

Побарувањата од договорите за превоз на патници и багаж застаруваат по истекот на две години.

Странките, откако настанало побарувањето, можат во писмена форма да договорат подолг рок на застареност од рокот определен во ставот 1 на овој член.

Времето на застареност започнува да тече:

1) кај договорот за превоз на предмети:

- во случај на надоместок на штета поради оштетување, кусок или губење на стоката – од денот кога стоката е предадена, односно од денот кога требало да биде предадена и

- во случај на надоместок на штета поради задоцнување – од денот кога стоката е предадена;

2) кај договор за превоз на лица:

- во случај на телесна повреда – од денот на слегувањето на лицето,

- во случај на смрт која настанала во текот на превозот – од денот кога бродот пристигнал или требало да пристигне во пристаништето во кое лицето имал намера да слезе и

- во случај на телесна повреда која се случила во текот на превозот, а поради која настапила смрт на лицето по неговото слегување од бродот и

- од денот на смртта на лицето, а ако тужбата за надомест на штета поради смрт или телесна повреда не се поднесе во рок од три години од денот на слегувањето се губи правото на надомест на штетата;

3) кај договорот за влечење, односно потискување - од денот кога влечењето, односно потискувањето е завршено, освен кај побарувањата за надоместок за извршено влечење - од денот на пристигнувањето на побарувањето и

4) кај договорот за закуп на брод - од денот кога договорот престанал да важи, освен кај побарувањата за закупнина кај кои рокот започнува да тече од денот на пристигнувањето на закупнината.

V. БРОДАР

Член 245

За обврските што настануваат во врска со пловидбата и со искористувањето на бродот одговара бродарот, ако со овој закон поинаку не е определено.

Член 246

За смрт или телесна повреда на капачи и на други лица кои ќе ги причини брод во внатрешна пловидба, одговара бродарот како сопственик на бродот, бродарот како нарачател на превозот со бродски договор, како и лицето кое во моментот на настанот управува со бродот и тоа, ако:

1) смртта или телесната повреда е причинета во подрачје кое е прогласено за капалиште или во кое е забранета пловидба, ако не докаже дека оштетениот ја причинил штетата со своја намера или со грубо невнимание;

2) смртта или телесната повреда е причинета во појас од 300 метри од брегот, а тој појас не спаѓа во подрачјето наведено во точките 1, 3 и 4 на овој став, ако не докаже дека смртта или телесната повреда е причинета од виша сила или по вина на усмртеното, односно повреденото лице;

3) смртта или телесната повреда е причинета во пристаниште, на приоди на пристаниште, на вообичаени пловни патишта, на подрачје што се користи исклучиво за спортска пловидба (веслачки и едриличарски регати, скијање на вода и слично) и на подрачје оддалечено повеќе од 150 метри од брегот, а не се работи за подрачје од точката 4 на овој став, ако се докаже дека бродарот е виновен за смртта, односно телесната повреда на лицето и

4) смртта или телесната повреда е причинета на подрачје во кое се забранети одделни начини и средства за пловидба (на глисер, скијање на вода и пречекорување на брзината на пловните објекти), а смртта, односно телесната повреда настанала за време на вршење на забранетиот начин или со забранети пловни објекти.

Бродарот не е одговорен за случаите од ставот 1 на овој член ако бродот од друго лице му е противправно одземен.

Член 247

За штета што ќе ја причини брод со излевање или фрлање материи опасни и штетни за околината одговара бродарот.

Член 248

При утврдувањето на одговорноста од членот 246 на овој закон, како и за висината на причинета штета и за надоместокот на штета, што не се уредени со овој закон, се применуваат законски прописи за надоместок на штета.

Член 249

Одредбите од членовите 245 до 248 на овој закон се применуваат и на воените бродови.

VI. ПРЕВОЗ ВО ВНАТРЕШНАТА ПЛОВИДБА

1. Превоз на патници и стока

Член 250

Превоз на патници и стока по внатрешните пловни патишта може да се врши како јавен превоз и превоз за сопствени потреби во внатрешниот, меѓудржавниот и меѓународниот сообраќај.

Превозот по внатрешните пловни патишта во внатрешниот сообраќај го вклучува и превозот со скела кој може да го врши домашен бродар.

Член 251

Домашен превозник, јавен превоз на патници и стока по внатрешните пловни патишта во внатрешната, меѓудржавната и меѓународната пловидба, може да врши врз основа на одобрение.

Одобрение може да добие правно или физичко лице (во натамошниот текст: превозник) кој е запишан во централниот регистар за вршење на дејност превоз во внатрешната пловидба и ги исполнува следниве услови:

1) да е сопственик на брод, чамец или скела кои ги исполнуваат условите пропишани со овој закон и

2) со пловниот објект да управува лице со стекнато соодветно звање пропишано со овој закон.

Одобрението од ставот 1 на овој член за превоз во внатрешната пловидба го издава надлежниот орган во општината, според седиштето на превозникот, а за меѓудржавниот и меѓународниот превоз Министерството за транспорт и врски.

По жалбата против решението со кое се одбива барањето за издавање на одобрението што го издава надлежниот орган во општината одлучува министерот за транспорт и врски, а по жалбата против решението со кое се одбива барањето за издавање на одобрението што го издава Министерството за транспорт и врски одлучува комисијата за решавање на управни работи во втор степен од областа на транспортот и врските.

Член 252

Јавниот превоз на патници може да се врши како линиски и како слободен.

Линискиот превоз во внатрешната пловидба е превоз кој се врши на определена релација и по утврден и одобрен ред на пловидба.

Линискиот превоз во внатрешната пловидба може да се врши како општински превоз, кој се врши на подрачјето на општината, како меѓуопштински кој се врши на подрачјето на две или повеќе општини и како меѓудржавен и меѓународен превоз.

Организирањето на општинскиот превоз го утврдува општината, а организирањето на меѓуопштинскиот превоз спогодбено го уредуваат општините на чии подрачја ќе се врши превозот.

Линиски превоз по внатрешните пловни патишта во меѓудржавната и меѓународната пловидба можат да вршат домашни и странски правни и физички лица, врз основа на одобрение издадено од надлежните органи на државите со кои се воспоставува линискиот превоз согласно со одредбите од овој закон и меѓународните договори.

Член 253

Редот на пловидбата содржи:

- име на превозникот,
- линија и број на тргнувања,
- вид на линијата (постојана или сезонска),
- почетно и крајно пристаниште и редослед на пристаништата и
- време на поаѓање и доаѓање за секое пристаниште.

Член 254

Изменувањето на редот на пловидбата, превозникот е должен да го пријави на органот што го утврдил редот на пловидбата и да го објави преку средствата за јавно информирање или на друг вообичаен начин најдоцна 15 дена пред почетокот на вршењето на превозот по изменетиот ред на пловидба.

Редот на пловидбата може да се укине и пред истекот на времето на неговото важење во случај на виша сила и во други вонредни случаи кои независно од волјата на превозникот го оневозможуваат вршењето на превозот.

Превозникот доставува известување за укинување на редот на пловидбата до органот што го утврдил редот на пловидбата.

Превозникот е должен да го објави преку средствата за јавно информирање и на друг вообичаен начин за укинувањето на редот на пловидбата.

Општината е должна да води регистар за редот на пловидбата.

Член 255

Превозникот може да престане со вршење јавен превоз под услов престанувањето да го пријави во општината и во средствата за јавно информирање или на друг вообичаен начин да го најави престанокот на вршење на јавен превоз 30 дена пред престанокот на јавниот превоз.

Член 256

Превозникот е должен да го прими за превоз секој патник или предмет во границите на расположливите места за патници, односно корисната носивост на пловниот објект, ако патникот или предметот ги исполнуваат условите за превоз.

Член 257

Со пловен објект во јавен превоз не можат да се превезуваат деца помали од 6 години старост без придружник, лица заболени од заразни болести, лица во пијана состојба, експлозивни, лесно запаливи, отровни, радиоактивни, нагризувачки и заразни материи, како и други предмети кои заради своите особини можат да бидат штетни и опасни по безбедноста или здравјето на луѓето или можат да предизвикаат друга штета.

Член 258

За претрпената штета во превозот, превозникот одговара на корисниците на превозот согласно со одредбите на овој закон.

Член 259

Слободен превоз во внатрешната пловидба е превоз што се врши по пат на договор што се склучува меѓу превозникот и корисникот на превозот.

VII. ПЛОВИДБЕНА НЕЗГОДА

1. Судир на бродови

Член 260

Одредбите од оваа глава се применуваат врз пловните објекти без оглед на нивната намена, вклучувајќи ги и чамците, хидроавионите и воените бродови.

Член 261

Во случај на пловидбена незгода во која некое лице ќе го загуби животот или е повредено, или е настаната поголема материјална штета или штетно влијание врз животната средина и природата, заповедникот на бродот или одговорното лице на пловниот објект се должни да:

- го задржат пловниот објект на местото на пловидбената незгода до завршувањето на увидот ако пловниот објект со својата положба не ја загрозува својата безбедност или безбедноста на други пловни објекти и

- за пловидбената незгода веднаш да биде известена Капетанијата, а најдоцна во рок од 24 часа од моментот на незгодата.

Увидот за пловидбената незгода го врши Капетанијата.

Член 262

Ако на пловниот пат, пристаниште, зимовник, сидриште или капалиште се случи незгода, секој учесник во пловидбата кој се наоѓа во непосредна близина е должен да укаже помош.

Во случај на незгода од ставот 1 на овој член, Капетанијата може да нареди заповедникот на друг брод или на овластено лице на пловен објект да укаже помош на пловен објект на кој е настаната пловидбената незгода.

Член 263

Одредбите на оваа глава се применуваат врз одговорноста за штета, ако:

1) бродот, лицата на бродот или предметите на бродот ја претрпеле поради судир на бродови;

2) еден брод ќе му причини штета на друг брод поради вршење маневар, поради пропуштање да изврши маневар или поради непридржување кон прописите за безбедноста на пловидбата иако до судир меѓу бродовите не дошло;

3) ја причини закотвен брод или што ќе му се нанесе на закотвен брод и

4) ја причинат бродовите еден на друг што пловат во влечен или потискуван конвој.

Член 264

За штетите настанати во случаите од членот 261 на овој закон одговара бродот по чија вина е причинета штетата.

Под одговорност на бродот се подразбира одговорност на сопственикот на бродот и на бродарот.

Член 265

Ако штетата е причинета по вина на два или повеќе бродови, секој брод одговара сразмерно за својата вина.

Ако обемот на вината не може да се утврди, одговорноста на бродовите за штетата се дели на еднакви делови.

Член 266

Во случаи на штета причинета со судир на бродови, се надоместува и изгубената добивка, без оглед на степенот на вината на бродовите.

Член 267

Ако со судир на бродови е причинета смрт или телесна повреда на некое лице, за штетата настаната поради смртта или телесната повреда солидарно одговараат бродовите по чија вина се случил судирот.

Член 268

Бродот што во случајот од членот 265 на овој закон платил на име надоместок на штета повеќе отколку што изнесува надоместокот сразмерно на неговата вина, има право на регрес за повеќе платениот надоместок.

Член 269

Ако штетата е причинета случајно или поради виша сила, или ако не може да се утврди причината за настанување на судирот, оштетениот нема право на надоместок на штета.

Член 270

Побарувањето за надоместок на штета причинета од судир на бродови застарува во рокови согласно со Законот за облигационите односи.

2. Спасување

Член 271

Под спасување се подразбира спасување на лица и предмети од пловни објекти, авиони и хидроавиони и укажување помош во случај на пловидбена незгода.

Одредбите на оваа глава од законот се однесуваат и врз воените бродови.

Член 272

Ако во спасувањето учествувале повеќе спасители од кои некои спасиле лица, а некои пловниот објект и предметите на пловниот објект, на спасителот кој спасил само лица му припаѓа правичен дел од наградата за спасување и предметите која е признаена од спасителот на пловниот објект.

Висината на правичен дел од наградата не може да изнесува повеќе од вредноста на спасениот пловен објект и спасените предмети.

За спасување само на лица не припаѓа награда.

Наградата за спасување од ставот 1 на овој член ја надоместува сопственикот, односно лицето кое располага со пловниот објект.

Член 273

Спасител, кој се впуштил во спасување на брод или предмети на брод, против изречна и разумна забрана, од страна на заповедникот, сопственикот или бродарот на пловниот објект кој се спасува, нема право на награда.

Член 274

Побарувањата за исплата на наградата за спасување застаруваат во рокови согласно со Законот за облигационите односи.

VIII. ВАДЕЊЕ НА ПОТОНАТИ ПРЕДМЕТИ И НУРКАЊЕ

Член 275

Вадење на потонати предмети подразбира вадење на бродови, чамци, други пловни објекти, авиони, нивни делови и други предмети (во натамошниот текст: потонати предмети).

Одредбите за вадење на потонати предмети се однесуваат и на заринкани пловни објекти.

Член 276

Потонат предмет може да вади домашно или странско правно или физичко лице , што има право да располага со тој предмет.

Капетанијата презема вадење на потонат предмет кога се наоѓа на место што претставува пречка во пловидбата.

Се смета дека лицето кое е сопственик или располага со потонатиот предмет нема намера да преземе вадење на предметот, односно дека го прекинало или напуштило вадењето ако во рок од 30 дена од:

- денот кога предметот потонал не поднесе писмена изјава во Капетанијата дека има намера да го вади потонатиот предмет и

- денот на добивањето на одобрението за вадење на потонатиот предмет не започне со вадење, односно не продолжи со работите со вадење на потонатиот предмет, кое порано го прекинал или напуштил.

Се смета дека лицето од ставот 3 на овој член нема намера да го извади потонатиот предмет, ако во рок од 90 дена од денот кога предметот потонал не поднесе барање за вадење и докази за своето право на потонатиот предмет.

Член 277

Во барањето за издавање одобрение за вадење на потонат предмет мора да се наведе името или ознаката на потонатиот предмет, местото каде што тој лежи, начинот и средствата потребни за вадење, доказ за правото на располагање и времето предвидено за започнување и завршување на работите за вадење на потонатиот предмет.

Во одобрението за вадење на потонатиот предмет, Капетанијата ги определува условите за сигурноста на пловидбата и рокот за започнување и завршување на работите.

Капетанијата во согласност со Министерството за култура издава одобрение за вадење на потонат предмет, за предметите кои имаат или може да се претпостави дека имаат својство на споменик на културата.

Член 278

Ако за вадење на потонат пловен објект или предмет лицата од членот 276 став 1 на овој закон не поседуваат посебни наутички и технички средства и стручност, министерот за транспорт и врски може да овласти други лица пловен објект или предмет да го извадат или отстранат од пловниот пат.

Овластување за вршење на работите од ставот 1 на овој член се издава под услов, ако:

- се опремени со наутичка и техничка опрема за вршење таква дејност и
- имаат стручно оспособени лица за вршење таква дејност.

Член 279

Трошоците направени при вадењето на потонатиот пловен објект или предмет, како и трошоците за натамошното чување, ќе се обезбедат од Буџетот на Република Македонија, доколку не е познато лицето кое е сопственик или располага со потонатиот објект или предмет.

Доколку по преземање на работите од ставот 1 на овој член се дознае сопственикот или лицето кое располага со потонатиот пловен објект или предметот, должни се да ги надоместат трошоците во Буџетот на Република Македонија.

Доколку сопственикот или лицето од ставот 2 на овој член не се дознае, а трошоците се надоместени од Буџетот на Република Македонија, пловниот објект или предметите од ставот 1 на овој член се сопственост на Република Македонија.

Член 280

Ако сопственикот на потонатиот пловен објект или предмет најдоцна за десет години не постапи согласно со членот 276 став 3 на овој закон, го губи правото на сопственост на објектот или предметот.

Член 281

На внатрешните води во Република Македонија може да се врши нуркање на места кои се видливо обележани и со соодветна нуркачка опрема.

Нуркање на внатрешните води може да се врши врз основа на нуркачка дозвола издадена од Сојузот на организациите за подводни активности на Македонија на лица кои поседуваат соодветен документ за оспособеност за нуркање.

Местата за нуркањето, начинот на нивното обележување и потребната нуркачка опрема ги пропишува министерот за транспорт и врски.

IX. КОНЦЕСИИ

Член 282

Пловните патишта, пристаништата, зимовниците, сидриштата и капалиштата, на предлог на министерот за транспорт и врски, Владата на Република Македонија може да ги даде на концесија.

Средствата остварени од надоместокот за доделените концесии се приход на Буџетот на Република Македонија.

Член 283

Концесија може да се даде на домашно или странско правно или физичко лице (концесионер), кои имаат потребен капитал и кои располагаат со кадровски потенцијал и опрема за успешно извршување на работите што се предмет на концесијата.

Член 284

Давањето на концесијата се врши согласно со овој закон и Законот за концесии.

Член 285

Концесијата се дава во рок кој не може да биде пократок од пет години.

Член 286

Меѓусебните права и обврски на Владата на Република Македонија и концесионерот се утврдува со договор за концесија.

X. КАПЕТАНИЈА

Член 287

Капетанијата врши технички и стручни работи од областа на безбедноста на пловидбата, издава одобрение за: - одржување спортски и други приредби на внатрешните води; - користење на пловните патишта, пристаништа, сидришта, зимовници и капалишта; - доаѓање на странски јахти и чамци; - вадење на потонати предмети; - врши упис и бришење на пловни објекти; - води регистар на бродови и чамци; - води регистар и издава бродски книшки; - издава дозволи за качување на брод; - издава овластување за вршење работи за соодветно звање на брод и уверенија за способност за управување со чамец; - организира спасување на човечки животи и имот во внатрешните води и врши други работи пропишани со овој закон и други прописи.

Член 288

Седиштето на Капетанијата на пристаништата е во Охрид.

Член 289

Со работата на Капетанијата на пристаништата раководи капетан.

Капетанот го именува и разрешува Владата на Република Македонија на предлог на министерот за транспорт и врски.

Член 290

Капетанот и државните службеници вработени во Капетанијата мораат да ги исполнуваат пропишаните стручни услови за вршење работи од надлежност на Капетанијата и должни се да носат службена облека со пропишани ознаки за звања и значки.

Бојата, кројот и ознаките на службената облека ги пропишува министерот за транспорт и врски.

XI. НАДЗОР

Член 291

Надзор над спроведувањето на одредбите на овој закон врши Министерството за транспорт и врски.

Инспекциски надзор вршат инспектори за безбедност во внатрешната пловидба.

Инспекторот за безбедност во внатрешната пловидба е државен службеник, со високо образование (наутички инженер, машински и сообраќаен инженер - водна насока), со три години работно искуство на работите од соодветната струка на безбедност во пловидбата.

Инспекторот за безбедност во внатрешната пловидба има легитимација.

Формата и содржината на легитимацијата и начинот на нејзиното издавање и одземање ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Министерот за транспорт и врски за извршување на одделни инспекциски работи од безбедноста на внатрешната пловидба, може да овласти други стручни лица за вршење надзор кои ги исполнуваат условите од ставот 3 на овој член.

Член 292

Во вршењето инспекциски надзор за безбедност во внатрешната пловидба, инспекторот е овластен и должен да врши надзор над: пловните објекти, пливачките објекти, бродските исправи и книги, работата на радиослужбата, исправите на членовите на екипажот, превозот на патници и предмети, пловидбата во конвој, пристаништата, зимовниците, сидриштата и капалиштата, пловните патишта, поставувањето и одржувањето на објектите и сигналите на пловните патишта и заштита на човечките животи, животната средина и природата.

Вршењето инспекцискиот надзор се однесува и на вршењето надзор над странски пловни објекти.

Член 293

Во вршењето инспекциски надзор над способноста на бродот за пловидба се проверува:

1) бродски исправи и книги (нивната важност, дали се издадени согласно со одредбите на овој закон);

2) способноста на бродот за пловидба (безбедноста на екипажот, лицата и предметите натоварени на бродот, заштитата од загадување на животната средина и природата);

3) на бродот обележена товарна линија, односно слободна страна (бок);

4) средства за спасување (индивидуални и колективни) и оспособеност на членовите на екипажот на бродот за нивна примена и

5) противпожарни средства и средства против навлегување вода.

Инспекцискиот надзор од ставот 1 на овој член се врши и врз странски пловен објект, чамец и пливачки објект.

Член 294

Во вршењето инспекциски надзор над членовите на екипажот на брод се проверува:

1) бројот, составот и стручната оспособеност на членовите на екипажот и

2) здравствената способност на членовите на екипажот.

Инспекцискиот надзор од ставот 1 на овој член соодветно се врши и врз странски пловен објект, чамец и пливачки објект.

Член 295

Во вршењето инспекциски надзор на пловни патишта, пристаништа, зимовници, сидриштата и капалишта се проверува:

1) обележувањето и одржувањето на објектите и сигналите на пловниот пат;

2) одржувањето на пристаништата, зимовниците, сидриштата и капалиштата и

3) изведувањето градба на објекти на внатрешните води.

Член 296

Во вршењето на работите на инспекцискиот надзор, инспекторот е овластен да:

1) забрани или ограничи пловидба и ги одземе исправите за способност за пловидба на пловниот објект;

2) забрани употреба на пливачки објект;

3) забрани исպловување на пловен објект без соодветен број на стручно оспособени членови на екипажот;

4) одземе одобрение за вршење превоз;

5) забрани пловидба на пловен пат;

6) забрани употреба на пристаниште или дел од оперативен брег на пристаниште;

7) забрани или ограничи употреба на зимовник, сидриште и капалиште;

8) забрани работи кои се изведуваат спротивно на прописите за градење објекти на внатрешните води и

9) обезбеди извршување на потребните работи преку друга организација или орган, а за сметка на организацијата, односно сопственикот на пловниот или пливачкиот објект, кои биле должни да го отстранат утврдениот недостаток, односно да постапат по закон или налог на инспекторот.

Инспекторот од ставот 1 на овој член е овластен да врши работи од точките 1, 3, 5, 6, 7 и 9 на овој член за странски пловни објекти.

За работите при вршење инспекциски надзор, инспекторот е должен да состави записник.

Член 297

Ако инспекторот при вршењето инспекциски надзор утврди дека е сторена повреда на законот, односно дека одредбите од законот не се применуваат или се неправилно применети, поради што настанале или можеле да настанат последици што ја загрозуваат пловидбата ќе нареди со решение, мерки за отстранување на утврдените неправилности и ќе одреди рокови за нивно спроведување.

Член 298

Инспекторот е должен да забрани пловидба на пловен објект, ако утврди дека кој било член на екипажот е под дејство на алкохол, опојни средства или е во таква здравствена состојба што не е способен да ги врши работите за кои е овластен.

Забраната од ставот 1 на овој член не може да трае пократко од шест часа.

Инспекторот е овластен членот на екипажот да го подвргне на испитување со помош на соодветни средства и апарати (алкометар и друго), или да го одведе, односно упати на стручен преглед заради проверка дали има алкохол во организмот, или дали покажува знаци на алкохолно растројство, односно дали се наоѓа под дејство на опојна дрога или лекови на кои е означено дека не смеат да се употребуваат пред и за време на пловидбата.

Член 299

Во случај на загадување на внатрешните води, Капетанијата е должна да го забрани исպловувањето на пловниот објект, да ја утврди причината за загадувањето, состави записник за настанатото загадување и да го извести инспекторот за заштита на водите од загадување.

XII. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 300

Глоба во износ од 2.500 до 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на странско правно лице, ако:

- со странски пловен објект плови во зони забранети за пловидба (член 25 став 3),
- со странски пловен објект пристанува без одобрение (член 27 ставови 1 и 2),

- не ја извести Капетанијата за присилното засолнување (член 28 став 1),
- со странски пловен објект во ремонт претстојува без одобрение (член 28 став 2),
- со странски воен и јавен брод и чамец престојува без одобрение (член 29) и
- со странски пловен објект превезува опасни и експлозивни материи (член 217 став 2).

За прекршоците од ставот 1 на овој член, инспекторот за безбедност во внатрешната пловидба може да изрече глоба на самото место со врачување на покана за плаќање на глобата, која сторителот е должен да ја плати во рок од осум дена од денот на врачувањето на поканата и тоа за одговорното лице во правното лице 600 евра во денарска противвредност.

Доколку глобата од ставот 2 на овој член не се плати во определениот рок, инспекторот за безбедност во внатрешната пловидба е должен да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен суд за прекршоци.

Член 301

Глоба во износ од 2.500 до 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на домашно правно лице, ако:
- не организира и не обезбеди трајно вршење контрола на безбедноста на пловидбата (член 7),
- не организира надзор над вршењето работи што се однесуваат на безбедноста на пловидбата (член 8 точка 1),
- не обезбедат трајно вршење надзор над безбедноста на пловидбата (член 8 точка 2),
- не водат евиденција на податоци од значење за безбедноста на пловидбата (член 8 точка 3),
- плови со пловен објект спротивно на членот 13 став 2 алинеи од 1 до 4 од овој закон,
- не се врши одржувањето согласно со членот 17 став 1 на овој закон,
- без одобрение за користење користи пристаниште, зимовник, сидриште и капалиште (членови 19 став 2, 20 став 2 и 21 став 2),
- не ги применува пропишаните правила на пловидба и пропишаните сигнали и ознаки за безбедна и уредна пловидба (член 24 став 1),
- не постапи согласно со членот 26 на овој закон,
- не ја поднесе на одобрување техничката документација за градење и преправка на брод (член 32 точки 1 и 3),
- на бродот нема бродски исправи и книги (член 53),
- употребува пливачки објект без исполнети услови од членот 60 на овој закон,
- употребува чамец без исправа за способност од членот 65 на овој закон,
- бродарот на овозможи да се изврши здравствен преглед на екипажот на бродот (член 77 став 1),
- член на екипаж за време на стража ја напушти просторијата од членот 80 на овој закон,
- член на екипаж нема бродска книшка или дозвола за качување на брод (член 82 став 2),
- член на екипаж не го извести заповедникот на бродот од членот 83 на овој закон,
- заповедник на брод работи спротивно на членот 87 од овој закон,
- заповедникот на бродот не ја извести капетанијата (член 88 став 2),
- заповедник на бродот не презема мерки утврдени во членовите 90, 91 и 92 од овој закон,
- брод не вее знаме на Република Македонија (член 94 став 1),
- превезува опасни и експлозивни материи (член 217 став 2),
- бродарот не ги почитува условите од членот 246 на овој закон,
- превоз на патници и стока врши без одобрение од членот 251 на овој закон,
- редот на пловидбата од членот 253 на овој закон не се почитува,
- не пријави изменет ред на пловидба (член 254),
- не прими за превоз патник или предмет (член 256),
- превезува лица или предмет спротивно на членот 257 на овој закон,
- не ја извести Капетанијата за случена пловидбена незгода (член261) и
-вади потонати предмети без одобрение (член 277).

За прекршоците од членовите 13, 14, 30, 44, 60, 4, 74 став1, 254 став 1, 257 и 296 на овој закон, инспекторот за безбедност во внатрешната пловидба може да изрече прекршочна санкција на лице место со врачување на покана за плаќање на глоба која сторителот е должен да ја плати во рок од осум дена и тоа за одговорното лице во правното лице 600 евра во денарска противвредност.

Доколку глобата од ставот 2 на овој член не се плати во определениот рок, инспекторот за безбедност во внатрешната пловидба е должен да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен суд за прекршоци.

Покрај глобата од ставот 1 на овој член на правното лице може да се изрече санкција за привремена забрана за вршење на дејност во траење од шест месеца до една година.

Посредување

Член 302

За прекршоците од членот 301 на овој закон, освен за прекршоците за кои се изрекува прекршочна санкција на лице место, инспекторот за внатрешна пловидба може да му предложи на сторителот на прекршокот постапка на посредување и постигнување согласност со која сторителот на прекршокот треба да ја плати глобата, другите давачки или да ги отстрани последиците на прекршокот.

Инспекторот за внатрешна пловидба за случаите од ставот 1 на овој член составува записник во кој се констатира согласноста на двете страни за покренување на постапка за посредување на кој се потпишува и сторителот на прекршокот.

Записникот во рок од три дена инспекторот за внатрешна пловидба е должен да го достави до Комисијата за посредување.

Постапката за посредување е итна.

Постапката за посредување ја води посебна Комисија за посредување во рамките на надлежниот орган за внатрешна пловидба, врз основа на записник и трошковник.

Ако постапката успее во рок од осум дена од ден кога е започната постапката за посредување, се склучува спогодба со сторителот на прекршокот при што покрај другите елементи на спогодбата глобата може да биде намалена за една половина. Ако постапката за посредување не успее, надлежниот орган поднесува барање за поведување прекршочна постапка, во кое сторителот на прекршокот ќе ги наведе трошоците на постапката на посредување.

Член 303

Глоба во износ од 500 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на трговец поединец, ако:
- плови на помала оддалеченост од растојание од членот 13 на овој закон,
- чамец нема пловидбена дозвола од членот 68 став 5 на овој закон,
- со чамец управува лице кое не ги исполнува условите од членот 70 ставови 1, 2, 3 и 4 на овој закон,

- заповедник на брод не постапи согласно со членот 75 на овој закон,

- член на екипаж за време на стража ја напушти просторијата од членот 80 на овој закон,

- заповедник на брод работи спротивно на членот 87 на овој закон,

- превезува опасни и експлозивни материи (член 217 став 2) и

- вади потонати предмети без одобрение од членот 277 на овој закон.

За прекршоците од ставот 1 на овој член, инспекторот за безбедност во внатрешната пловидба може да изрече прекршочна санкција на лице место со врачување на покана за плаќање на глоба која сторителот е должен да ја плати во рок од осум дена и тоа во износ од 400 евра во денарска противвредност.

Доколку глобата од ставот 2 на овој член не се плати во определениот рок, инспекторот за безбедност во внатрешната пловидба е должен да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен суд за прекршоци.

Член 304

Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на физичко лице, ако:

- плови на помала оддалеченост од растојание од членот 13 на овој закон,

- чамец нема пловидбена дозвола од членот 68 став 5 на овој закон,

- со чамец управува лице кое не ги исполнува условите од членот 70 ставови 1, 2, 3 и 4 на овој закон,

- заповедник на брод не постапи согласно со членот 75 на овој закон,

-член на екипаж за време на стража ја напушти просторијата од членот 80 на овој закон,

- заповедник на брод работи спротивно на членот 87 од овој закон,

- вади потонати предмети без одобрение од членот 277 на овој закон и

- врши нуркање спротивно на членот 281 од овој закон.

За прекршоците од ставот 1 на овој член, инспекторот за безбедност во внатрешната пловидба може да изрече прекршочна санкција на лице место со врачување на покана за плаќање на глоба која сторителот е должен да ја плати во рок од осум дена и тоа во износ од 200 евра во денарска противвредност.

Доколку глобата од ставот 2 на овој член не се плати во определениот рок, инспекторот за безбедност во внатрешната пловидба е должен да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен суд за прекршоци.

XIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 305

Поблиските прописи предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

До донесувањето на прописите од ставот 1 на овој член ќе се применуваат прописите што важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 306

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за внатрешната пловидба ("Службен весник на Република Македонија" број 27/2000 и 74/2005).

Член 307

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J
PËR LUNDRIM TË BRENDSHËM

I. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 1

Me këtë ligj rregullohet lundrimi i brendshëm dhe siguria e lundrimit në ujërat e brendshme, në territorin e Republikës së Maqedonisë; kushtet dhe mënyra e shfrytëzimit, mirëmbajtjes dhe mbrojtjes së vijave lundruese, skelave, venddimërimeve, vendankorimeve, vendlarjeve; përkatësia shtetërore, identifikimi, regjistrimi dhe fshirja e objekteve lundruese; ekuipazhi i objekteve lundruese, veprimi në rast fatkeqësie gjatë lundrimit, nxjerrja e sendeve të fundosura, kompetenca e Kapitanerisë së skelave; mbikëqyrja dhe çështje të tjera lidhur me lundrimin e brendshëm.

Neni 2

Dispozitat e këtij ligji që kanë të bëjnë me anijet, zbatohen edhe për objektet notuese, për lundrat dhe për anijet luftarake, vetëm nëse kjo me këtë ligj është e paraparë në mënyrë të prerë.

Për raportet që nuk janë të rregulluara me këtë ligj, me ligje të tjera dhe akte nënligjore, zbatohet e drejta zakonore nga sfera e lundrimit të brendshëm.

Neni 3

Shprehje të veçanta të përdorura në këtë ligj e kanë kuptimin si vijon:

1. "**Ujëra të brendshme**" janë të gjitha sipërfaqet ujore, të volitshme për lundrim (liqene, kanale dhe lumenj);

2. "**Lundrim i brendshëm**" është lundrimi në ujërat e brendshme;

3. "**Vijë lundruese**" është brezi i ujërave të brendshme, mjaft i thellë dhe i gjerë për lundrim të sigurt, i cili sipas nevojës është i shënuar;

4. "**Objekt lundrues**" është objekti i adaptuar për lundrim dhe notim mbi ujë;

5. "**Anije**" është objekti lundrues që lundron nëpër vijën e brendshme lundruese, me gjatësi minimale prej 20,00 metrash, gjerësi minimale prej 3,00 metrash, ndërsa vëllimi regjistrues është 15 ose më tepër bruto tonë regjistrues, si dhe tërheqësi dhe shtytësi pa dallim nga gjatësia, gjerësia dhe vëllimi i tyre;

6. "**Anije ushtarake**" është objekti lundrues nën komandën e forcave të armatosura, me ekuipazh ushtarak dhe shenja të vendosura për njohjen e saj;

7. "**Anije udhëtarësh**" është objekti lundrues i ndërtuar dhe i pajisur për transportin e më shumë se 12 udhëtarëve;

8. "**Anije ngarkimi**" është objekti lundrues i dedikuar dhe i adaptuar për transportin e mallrave, që nuk është tanker i ndërtuar të lundrojë i pavarur me ndihmën e mekanizmit të vet shtytës;

9. "**Anije teknike**" është objekt lundrues i pajisur me instalime makinerie, me ose pa shtytës të vet mekanik, i dedikuar për kryerjen e punëve teknike në ujë (ekskavatori, kriku, postblloku ose vinçi dhe ngjashëm);

10. "**Objekt notues**" është stabilimenti i cili vazhdimisht është i lidhur, i ankoruar në ujë ose i vendosur në fund të ujit, ndërsa nuk është i paraparë për lundrim (restorant, urë pontoni, vend për afrimin e anijes, magazinë, punëtori, hangar notues, platformë);

11. "**Barkë**" është objekti lundrues, gjatësia maksimale e të cilit është 15,00 metra dhe gjerësia maksimale 3,00 metra, i ndërtuar dhe i pajisur për transportin e 12 udhëtarëve, përkatësisht gjatësia minimale është 3,00 metra dhe gjerësia minimale 1,50 metra;

12."**Motoskaf**" është objekt lundrues, i cili me ndihmën e shtytësit mekanik rrëshqet nëpër sipërfaqen e ujit;

13. "**Skuter**" (yet-ski)" është objekti lundrues në kategorinë e lundrës me shtytës mekanik, me fuqi më të madhe se 45 Knj, që i mundëson rrëshqitje nëpër sipërfaqen e ujit dhe mund të transportojë maksimalisht tre persona;

14. "**Pedal, kaike, kanu**" janë objekte lundruese me konstruksion të veçantë, pa motor të vetin, të dedikuara për rekreacion dhe gara;

15."**Trap**" është objekti lundrues me konstruksion të veçantë, i dedikuar për transportin e personave dhe sendeve, nga një breg në bregun tjetër;

16."**Tërheqës-shtytës**" është anija e dedikuar për tërheqjen përkatësisht shtytjen e objekteve lundruese ose platformave;

17. "**Tanker**" është anija e dedikuar për transportin e mallrave në rezervuare fikse, i aftë për transport me shtytësin e vet mekanik;

18. "**Anije publike**" është objekt lundrimi, bartës i së cilës për të drejtën e dispozicionit është shteti ose organi i saj, ndërsa nuk është anije ushtarake dhe nuk është i dedikuar për qëllime ekonomike;

19. "**Jaht**" është lundra që shërben për sport dhe rekreacion dhe është e përshtatshme për lundrim shumëditor në mënyrë të pavarur nga stereja, ndërsa mund të jetë edhe anije nëse është në pajtim me pikën 5 të këtij neni;

20. "**Anije e vendit**" është anija që i përket shtetit të Maqedonisë, e regjistruar në Regjistrin maqedonas të anijeve;

21. "**Anije ose barkë e huaj**" është objekti lundrues që i përket shtetit të huaj dhe e dedikuar në pajtim me dispozitën e shtetit përkatës;

22. "**Anije në ndërtim**" është ndërtimi i anijes nga momenti i vendosjes së kallumës, deri në momentin e regjistrimit në regjistrin e anijeve;

23. "**Anije për hulumtim shkencor**" është anija e pajisur me instrumente për qëllime shkencore, ose për hulumtimin e fundit;

24. "**Anijetar**" është personi fizik ose juridik i cili si mbajtës i anijes është bartës i lundrimit të ndërmarrë, me atë që supozohet derisa nuk dëshmohet e kundërta, se anijetar është personi i cili në regjistrin e anijeve është i regjistruar si pronar i anijes;

25. "**Udhëtar**" është secili person që transportohet me anije ose barkë, përveç personave të punësuar në anije;

26. "**Transport publik**" është transporti i udhëtarëve dhe sendeve, që është i kapshëm për të gjithë shfrytëzuesit në kushte të njëjta, dhe kryhet në bazë të marrëveshjes për transport;

27. "**Transport për nevojat e veta**" është transporti me objekte lundruese, që e kryejnë personat juridikë dhe fizikë, për plotësimin e nevojave të veta;

28. "**Transport ndërkombëtar**" është transporti me objekte lundruese nga skela maqedonase deri te skelat e jashtme dhe anasjelltas;

29. "**Transport ndërshtetëror**" është transporti me objekte lundruese, që zhvillohet ndërmjet dy shteteve;

30. "**Transport për shtetet e treta ose nga shtetet e treta**" është transporti me objekte lundruese, që e kryen anijetari i një shteti nga skela e shtetit tjetër, për ndonjë shtet të tretë dhe anasjelltas;

31. "**Transport i brendshëm**" është transporti me objekte lundruese, që zhvillohet ndërmjet skelave të vendit;

32. "**Port**" është hapësira ujore dhe hapësira tokësore e lidhur drejtpërdrejt me ujin, me brigje të ndërtuara dhe të pandërtuara, mbrojtës dallgësh, aparate, stabilimente dhe objekte të tjera të dedikuara për afrimin në breg, ankorimin dhe mbrojtjen e objekteve lundruese dhe ngarkim-shkarkimin e udhëtarëve dhe mallit;

33. "**Vendankorim**" është hapësira e rregulluar dhe e shënuar, e dedikuar për ankorimin dhe manovrimin e objekteve lundruese;

34. "**Venddimërim**" është hapësira ujore e ndërtuar ose natyrore, e rregulluar dhe e adaptuar që të shërbejë si vendstrehim i sigurt për objektet lundruese, nga dëmtimi nga akulli ose uji i madh;

35. "**Breg operativ**" është pjesa e portit me infrastrukturë të ndërtuar, për hipjen e udhëtarëve dhe ngarkimin e mallit;

36. "**Vaj**" i shënon të gjitha vajrat ekzistuese siç janë, nafta e papërpunuar dhe derivatet e saja, fundërrinat dhe vajrat e hedhura, pa dallim nëse transportohen në objektin lundrues si ngarkesë, ose si karburant për motorin e objektit lundrues;

37. "**Port i hapur për transportin ndërkombëtar**" është skela e lirë për afrimin e objekteve lundruese, nga të gjithë flamujt;

38. "**Vendlarje**" është pjesa e shënuar e ujit dhe pjesa e rregulluar e tokës, që shërben për dedikime sportive rekreative dhe

39. "**Zhytje**" është çdo mbajtje e personave nën sipërfaqen e ujit, me pajisje për zhytje.

Neni 4

Kryerja e lundrimit të brendshëm është veprimtari me interes publik.

Neni 5

Ndërtimi, shfrytëzimi. mirëmbajtja dhe mbrojtja e vijave lundruese, skelave, venddimërimeve, vendankorimeve dhe vendlarjeve, mund të jepet me koncesion, në mënyrë dhe kushte të përcaktuara me këtë ligj dhe ligj tjetër.

II. SIGURIA NË LUNDRIMIN E BRENDSHËM

Neni 6

Siguria në lundrimin e brendshëm nënkupton shumën e kushteve dhe të masave, që doemos duhet të sigurohen në vijat e brendshme të lundrimit në Republikën e Maqedonisë, skelat, venddimërimet, vendankorimet, vendlarjet, lundrimi, objektet lundruese dhe ekuipazhi i objekteve lundruese.

Ndalohet kryerja e punëve që e rrezikojnë jetën e njerëzve dhe shëndetin e njerëzve, ndotjen e ujërave të brendshme, si dhe shkaktimin e dëmit skelave, vend dimërimeve, vendankorimeve, vendlarjeve dhe objekteve lundruese.

Neni 7

Personat juridikë dhe/ose fizikë që kryejnë transportin në lundrimin e brendshëm dhe që kryejnë mirëmbajtjen e vijave lundruese, janë të obliguar që të organizojnë dhe sigurojnë kryerjen e përhershme të kontrollit ndaj sigurisë së lundrimit.

Neni 8

Personat juridikë dhe/ose fizikë që kryejnë transportin në lundrimin e brendshëm dhe që udhëheqin me skelat, dhe Kapitaneria e porteve (në tekstin e mëtejmë: Kapitaneria), janë të obliguar:

1) të organizojnë kryerjen e përhershme të kontrollit ndaj punëve që kanë të bëjnë me sigurinë e lundrimit dhe

2) të mbajnë evidencën e të dhënave me rëndësi për sigurinë e lundrimit.

1. Vijat lundruese të ujërave të brendshme

Neni 9

Vijat lundruese të ujërave të brendshme, ndahen si vijon:

- vijat ndërkombëtare lundruese,
- vijat ndërshtetërore lundruese, dhe
- vijat shtetërore lundruese.

Në vijat ndërkombëtare lundruese zhvillohet lundrimi ndërkombëtar, në vijat ndërshtetërore lundruese zhvillohet lundrimi ndërshtetëror, ndërsa në vijat shtetërore lundruese, zhvillohet lundrimi ndërmjet skelave në territorin e Republikës së Maqedonisë.

Neni 10

Vijat lundruese në ujërat e brendshme rregullohen, mirëmbahen dhe shënohen me objektet për garantimin e sigurisë së lundrimit.

Personat juridikë dhe/ose fizikë që udhëheqin me vijat lundruese, i kryejnë punët nga paragrafi 1 i këtij neni, në pajtim me dispozitat dhe standardet ndërkombëtare: - Kodin evropian për vijat e brendshme lundruese – CEVNI; Marrëveshjen evropiane për vijat e brendshme lundruese me rëndësi ndërkombëtare - AGN; Rregullat evropiane për shënimin e vijave të brendshme lundruese – SIGNI.

Punët teknike profesionale për shënimin nga paragrafi 1 i këtij neni, i kryen personi juridik ose fizik i autorizuar nga ministri i Transportit dhe Ndërlidhjeve, i aftësuar dhe i pajisur për kryerjen e veprimtarisë në vijat e lundrimit të brendshëm në kushte dhe mënyrë, si vijon:

1. të jetë i regjistruar për kryerjen e punëve teknike profesionale, në pajtim me dispozitat dhe standardet ndërkombëtare nga paragrafi 2 i këtij neni, dhe

2. të ketë certifikatën për kryerjen e punëve përkatëse;

Vijat e lundrimit në ujërat e brendshme, si dhe objektet për garantimin e sigurisë së lundrimit, që janë me rëndësi për lundrimin, mund të ndryshohen, pas pajtimit të marrë paraprakisht nga Kapitenia dhe shpalljes nëpërmjet mjeteve të informimit.

Neni 11

Në vijat lundruese të ujërave të brendshme, vendosen objektet për garantimin e sigurisë së lundrimit, për:

- përmirësimin teknik të kushteve të lundrimit (pendëve, venddimërimit, vendankorimit, objekteve hidroteknike etj.), dhe
- shënimin dhe sinjalizimin (sinjalet e brigjeve dhe të lundrimit dhe shenjat, aparatet optike, elektronike, të radarëve, shenjat etj.)

Për shfrytëzimin e objekteve nga paragrafi 1 i këtij neni paguhet kompensim. Lartësinë e kompensimit e përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë, varësisht nga lloji i objekteve dhe pajisja e tyre me aparate për shënim dhe sinjalizim.

Mjetet nga paragrafi 2 i këtij neni, janë hyrje e Buxhetit të Republikës së Maqedonisë.

Neni 12

Punët nga neni 11, paragrafi 1, alineja 2 e këtij ligji, përcaktohen në pajtim me Programin vjetor për shënimin dhe sinjalizimin e vijave lundruese, të miratuar nga ministri i Transportit dhe Ndërlidhjeve.

Neni 13

Objekti lundrues, përveç se gjatë hyrjes në port dhe në vendlarje, doemos duhet të lundrojë në vijën lundruese që nuk guxon të jetë në largësi më të vogël nga bregu, për:

- anijen me vela	50 metra;
- barkën motorike me fuqi deri në 3 Knj	50 metra;
- barkën motorike me fuqi mbi 3 Knj	200 metra;
- motoskafin dhe skuterin (jet-sky)	300 metra;
- anija	300 metra.

Barka me lopatëza mund të lundrojë në largësi më të vogël se 50 metra, nga bregu.

Në ujërat e brendshme, hapësira e dedikuar për sport dhe rekreacion, doemos duhet të shënohet dhe të ndahet nga vija lundruese. Shënimi i hapësirës kryhet nga ana e personave nga neni 10 paragrafi 3, i këtij neni.

Neni 14

Në ujërat e brendshme mund të organizohet mirëmbajtja e manifestimeve sportive dhe të tjera, në bazë të lejes së lëshuar nga Kapitaneria, ndërsa me kërkesën e organizatorit të manifestimeve sportive dhe të tjera.

Kërkesën për lëshimin e lejes nga paragrafi 1 i këtij neni, organizatori është i obliguar që ta paraqesë më së voni 30 ditë, para mbajtjes së manifestimeve sportive dhe të tjera.

Me kërkesën për lëshimin e lejes nga paragrafi 1 i këtij neni, organizatori është i obliguar që t'i paraqesë të dhënat për masat që do t'i ndërmarrë për sigurinë e mbajtjes së manifestimit përkatës sportiv, ose manifestimit tjetër që do ta organizojë.

Neni 15

Organizatori nga neni 14 paragrafi 1 i këtij ligji, është i obliguar që në afatin prej 24 orësh nga mbajtja e manifestimit, t'i mënjanojë shenjat, aparatet dhe sendet, që kanë qenë të vendosura lidhur me mirëmbajtjen e manifestimit.

Nëse organizatori i manifestimit nuk e kryen obligimin nga paragrafi 1 i këtij neni, personi juridik ose fizik që i mirëmban vijat lundruese, do ta kryejë mënjanimin në llogari të organizatorit.

2. Porte, venddimërimet, vendankorimet dhe vendlarjet

Neni 16

Skelat, venddimërimet, vendankorimet dhe vendlarjet, doemos duhet t'i plotësojnë kushtet dhe masat për sigurinë e lundrimit.

Neni 17

Portet, venddimërimet, vendankorimet dhe vendlarjet, personave juridikë dhe/ose fizikë mund t'u jepen për udhëheqje dhe të njëjtit janë të obliguar që t'i mirëmbajnë, pajisin dhe shënojnë, në mënyrën me të cilën garantohet siguria e lundrimit.

Personat juridikë dhe/ose fizikë që udhëheqin me portet, janë të obliguar që ta mundësojnë në kushte të njëjta shfrytëzimin e bregut operativ, aparateve dhe stabilimenteve në port.

Për shfrytëzimin e porteve, venddimërimeve, vendankorimeve dhe vendlarjeve paguhet kompensim. Lartësinë e kompensimit e përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë, varësisht nga lloji i objekteve dhe pajisja e tyre me aparate për shënim dhe sinjalizim.

Mjetet nga paragrafi 3 i këtij neni, janë hyrje e Buxhetit të Republikës së Maqedonisë.

Neni 18

Pronari, përkatësisht shfrytëzuesi i objektit lundrues, mban përgjegjësi për dëmin që do t'ua shkaktojë objekteve të tjera lundruese, brigjeve operative, porteve, aparateve dhe stabilimenteve.

Neni 19

Portet dhe venddimërimet, doemos duhet të kenë:

1. rajonin e shënuar;
2. thellësinë e nevojshme të hapësirës ujore;
3. pajisjen për lidhjen e objekteve lundruese, dhe
4. hapësirën e ndriçuar.

Lejen për shfrytëzimin e portit dhe vendit për dimërim e lëshon Kapitenia.

Neni 20

Vendankorimi doemos duhet të ketë:

1. rajonin e shënuar, dhe
2. thellësinë e nevojshme të hapësirës ujore.

Lejen për shfrytëzimin e vendankorimit e lëshon Kapitenia.

Neni 21

Vendlarja doemos duhet të ketë:

1. rajonin e shënuar;
2. hapësirën për kabina dhe nyje sanitare, dhe
3. mjete teknike të siguruara, për shpëtim.

Lejen për shfrytëzimin e vendankorimit e lëshon Kapitaneria.

Llojin dhe shënimin e vendlarjes e përcakton ministri i Transportit dhe Ndërlidhjeve.

Neni 22

Pjesët e bregut dhe të hapësirës ujore të ujërave të brendshme, në të cilat mund të ndërtohen porti, venddimërimi, vendankorimi dhe vendlarja dhe të vendosen objekte lundruese dhe për notim, përcaktohen me planet detajore urbanistike.

Në procedurën për miratimin e planeve të hollësishme urbanistike nga paragrafi 1 i këtij neni, mendim jep Kapitenia.

3. Lundrimi

Neni 23

Qeveria e Republikës së Maqedonisë mund ta kufizojë numrin e lundrimeve të objekteve të veçanta lundruese me fuqi motorike, nëse rrezikohet mjedisi jetësor dhe natyror i ujërave të brendshme.

Qeveria e Republikës së Maqedonisë mund ta ndalojë ose kufizojë lundrimin në rajonet e veçanta, nëse është me interes për sigurinë e Republikës së Maqedonisë.

Neni 24

Në vijat lundruese të ujërave të brendshme, doemos duhet të zbatohen rregullat e lundrimit si dhe rregullat për sinjale dhe shenja, që doemos duhet t'i plotësojnë kërkesat për lundrim të sigurt dhe të rregullt.

Rregullat, sinjalet dhe shenjat për lundrimin e sigurt dhe të rregullt nga paragrafi 1 i këtij neni, i përcakton ministri i Transportit dhe Ndërlidhjeve.

Neni 25

Kapitaneria nëse është e rrezikuar garancia ose siguria e objekteve lundruese, mund ta kufizojë ose ndalojë përkohësisht lundrimin dhe shfrytëzimin e vijës lundruese, skelave, venddimërimeve, vendankorimeve dhe vendlarjeve.

Për kufizimin dhe ndalimin e lundrimit, organi nga paragrafi 1 i këtij neni, me kohë do t'i njoftojë pjesëmarrësit në lundrim, nëpërmjet mjeteve të informimit publik.

Neni 26

Objektet lundruese të dëmtuara, që kanë ngecur ose janë fundosur, që e pengojnë ose rrezikojnë sigurinë e lundrimit ose paraqesin rrezik për ndotje, me kërkesën e Kapitanerisë, doemos duhet të mënjanohen nga vija lundruese.

Sendet që e pengojnë ose rrezikojnë sigurinë e lundrimit, nuk guxojnë të lëshohen në vijën lundruese.

Neni 27

Për hyrjen e objektit të huaj lundrues, në ujërat e brendshme të Republikës së Maqedonisë, leje lëshon Kapitaneria.

Objekti lundrues që vjen nga jashtë nëpërmjet vijës lundruese ose tokësore, nuk guxon të ndërlidhet me objektin tjetër lundrues, me personat fizikë ose juridikë në breg ose në ujë, para se ta marrë lejen për hyrje nga Kapitaneria.

Për lëshimin e lejes nga paragrafi 1 i këtij neni, paguhet kompensim.

Lartësinë e kompensimit e përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë, në bazë të gjatësisë së objektit të huaj lundrues me shtytës mekanik, dhe kompensimi është hyrje e Buxhetit të Republikës së Maqedonisë.

Objekti i huaj lundrues gjatë ardhjes në port, është i obliguar që të paraqitet në Kapitaneri me deklaratë të përgjithshme, deklaratë shëndetësore, ekstrakt nga regjistrimi i ekuipazhit dhe me listën e udhëtarëve.

Gjatë shkuarjes nga porti, objekti i huaj lundrues është i obliguar që ta dorëzojë ekstraktin nga regjistrimi i ekuipazhit dhe listën e udhëtarëve.

Neni 28

Objektet e huaja lundruese nuk guxojnë që të lundrojnë, në zonat e ndaluara për lundrim.

Zonat nga paragrafi 1 i këtij neni i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

Pronari i objektit të huaj lundrues, i cili për shkak të forcës madhore ose për shkak tjetër të arsyeshëm, në mënyrë të detyrueshme e strehon objektin lundrues në ujërat e brendshme të Republikës së Maqedonisë, është i obliguar që për këtë menjëherë ta njoftojë Kapitanerinë.

Objekti i huaj lundrues në riparim, mund të qëndrojë në ujërat e brendshme të Republikës së Maqedonisë, pas lejes së marrë paraprakisht nga Kapitaneria.

Neni 29

Anija e huaj ushtarake ose anija e huaj publike apo varka, në ujërat e brendshme të Republikës së Maqedonisë, mund të qëndrojë pas lejes së marrë paraprakisht.

Lejen nga paragrafi 1 i këtij neni për anijen e huaj ushtarake e lëshon Ministria e Mbrojtjes, ndërsa për anijen e huaj publike apo lundrën, Ministria e Transportit dhe Ndërlidhjeve.

4. Objektet lundruese

4.1. Anija
4.1.1. Përcaktimi i gatishmërisë së anijes për lundrim

Neni 30

Anija është e gatshme për lundrim, në kufijtë e caktuar për lundrim dhe për dedikimin e caktuar, nëse:

1. Konstruksioni dhe cilësitë e lundrimit, si dhe makinat dhe pajisja që shërbejnë për mirëmbajtjen dhe sigurinë e anijes, sipas cilësive të tyre teknike, sasisë, llojit dhe renditjes së ngarkesës së anijes, u përgjigjen kërkesave të rregullave teknike, të përcaktuara nga Asociacioni ndërkombëtar për klasifikimin e standardeve – IACS, për:

a) vendosjen e personave në anije dhe mbrojtjen e jetës së njerëzve,

b) mbrojtjen në punë të anëtarëve të ekuipazhit dhe të personave të tjerë që punojnë në anije,

c) mbrojtjen e anijes,

ç) mbrojtjen e ngarkesës së anijes,

d) mbrojtjen e mjedisit jetësor dhe natyrës (vijës lundruese, objekteve lundruese dhe të tjera, ujërave, bregut etj.) nga ndotja me materie të rrezikshme dhe të dëmshme (vajra, hedhurina nga karburantet e lëngët dhe përzierjet e tyre, ujëra të zeza dhe materiale të tjera të dëmshme;

2. E ka numrin e përcaktuar të anëtarëve profesionalisht të aftësuar, të ekuipazhit;

3. Vendosja dhe numri i udhëtarëve në anije, janë në pajtim me kushtet e përcaktuara për transportin e udhëtarëve, nga neni 43 i këtij ligji, dhe

4. Barra e anijes është e ngarkuar në pajtim me vijën e marrë për ngarkim, përkatësisht me anën e lirë dhe me mënyrën e rregullt të renditjes së ngarkesës, sipas nenit 44 të këtij ligji.

Neni 31

Gatishmëria e anijes për lundrim, sipas dispozitave të nenit 30 pika 1 e këtij ligji, përcaktohet me kryerjen e mbikëqyrjes teknike dhe lëshimin e ekstrakteve nga librat dhe dokumentet e anijes.

Gatishmërinë e anijes për lundrim sipas dispozitave të nenit 30 pika 2, 3 dhe 4 të këtij ligji, e kontrollon inspektori për sigurinë në lundrimin e brendshëm, me kontrollin e rregullt të dokumenteve, e sipas nevojës edhe me kontrollin e anijes ose pjesëve të veçanta të anijes.

Mbikëqyrjen teknike nga paragrafi 1 i këtij neni, e kryen personi juridik i vendit ose i huaj, i autorizuar nga ministri i Transportit dhe Ndërlidhjeve (në tekstin e mëtejmë: person juridik i autorizuar).

Personi juridik i vendit ose i huaj që të autorizohet sipas paragrafit 3 të këtij neni, duhet t'i plotësojë kushtet, si vijojnë:

1. të jetë i regjistruar për kryerjen e punëve profesionale dhe teknike, për:

- klasifikimin e anijeve në lundrimin e brendshëm,
- përcaktimin e gatishmërisë për lundrim, të anijeve në lundrimin e brendshëm dhe të objekteve për notim,
- kryerjen e mbikëqyrjes teknike dhe bazhdarinë e anijeve në lundrimin e brendshëm dhe të objekteve notuese, në pajtim me rregullat ndërkombëtare teknike, të përcaktuara nga Asociacioni ndërkombëtar për klasifikimin e standardeve – IACS.

2. Të ketë certifikatën ose formën tjetër për kryerjen e punëve përkatëse, në vendin ku është i regjistruar;

3. të ketë pajisjen përkatëse për kryerjen e punëve nga pika 1, paragrafi 4 i këtij neni, dhe

4. merr pjesë në punë dhe i plotëson obligimet ndaj organeve dhe organizatave ndërkombëtare për kryerjen e veprimtarisë, për të cilën është i regjistruar.

Neni 32

Mbikëqyrja teknike e anijes përfshin:

1. Lejimin e dokumentacionit teknik, në bazë të të cilit anija ndërtohet ose modifikohet, dhe të dokumentacionit teknik në bazë të të cilit përpunohen materialet, makinat, aparatet dhe pajisja e dedikuar për ndërtimin, modifikimin dhe riparimin e anijes;

2. Lejen e unifikuar ose të veçantë për makinat, aparatet dhe pajisjen, të dedikuara për instalim në anije.

3. Mbikëqyrjen ndaj ndërtimit dhe modifikimit të anijes, që kryhet gjatë ndërtimit të saj ose kryerjes së punëve për riparimin e saj, dhe mbikëqyrjen ndaj prodhimit të materialeve, makinave, aparateve dhe pajisjes nga pika 1 e këtij neni, që kryhet gjatë prodhimit të tyre, që konfirmohet me vërtetimin dhe mbikëqyrjen ndaj prodhimit, instalimit dhe vendosjes së makinave, aparateve dhe pajisjes në anije;

4. Kontrollin e anijeve ekzistuese, duke përfshirë edhe mbikëqyrjen ndaj kryerjes së riparimeve dhe përtëritjes së atyre pjesëve të anijes, për të cilat me kontrollim është konfirmuar se duhet të riparohen ose përtërihen, dhe

5. Kontrollin e dokumenteve për aftësinë profesionale dhe plotësimin e vendeve të punës në anije dhe të ekuipazhit të anijes, për shkak të sigurisë në punë dhe mbrojtjes së mjedisit jetësor dhe të natyrës, gjatë shfrytëzimit të anijes.

Neni 33

Kontrollet mbi anijet ekzistuese mund të jenë themelore, të rregullta, kontrolluese dhe të jashtëzakonshme.

Neni 34

Obligimit për kryerje të kontrollit themelor i nënshtrohen anijet e sapondërtuara dhe ato ekzistuese:

1. para regjistrimit të tyre në regjistrin e anijeve; dhe

2. kur anijes përgjithmonë i ndryshohet dedikimi, kur i zgjerohen kufijtë e lundrimit ose bëhet riparim me të cilin ndryshohen karakteristikat dhe cilësitë e konstruksionit të anijes edhe atë para fillimit të shfrytëzimit të saj.

Neni 35

Përmes kontrollit të rregullt përcaktohet nëse gjendja e anijes u përgjigjet rregullave teknike të personit të autorizuar juridik nga neni 31 paragrafi 3 i këtij ligji (në tekstin e mëtejmë: rregulla teknike).

Neni 36

Përmes kontrollit kontrollues verifikohet mirëmbajtja e rregullt e anijes në përputhje me rregullat teknike.

Neni 37

Kontroll i jashtëzakonshëm anijes i bëhet:

1. Pas avarisë së pësuar apo defektit të përcaktuar të anijes, nëse sipas konstatimit të inspeksionit avaria e pësuar ose defekti i përcaktuar i anijes ndikojnë mbi aftësinë lundruese të anijes;

2. Kur bëhen ndreqje më të mëdha ose kur bëhet riparimi i anijes jashtë kërkesave që lindin prej kontrollit themelor, të rregullt ose kontrollues të anijes;

3. Kur anija ka qenë në rimeremetim më gjatë se një vjet;

4. Në rast të ndryshimit të përkohshëm të dedikimit apo zgjerimit të kufijve të lundrimit të anijes dhe

5. Në raste të tjera të parapara me rregullat teknike.

Neni 38

Kontrolli i anijes me qëllim të konstatimit të aftësisë së saj për kryerjen e vozitjes së kolaudimit bëhet para nisjes së anijes në vozitje kolaudimi.

Kontrolli i anijes për vozitje kolaudimi është pjesë përbërëse e mbikëqyrjes mbi ndërtimin ose riparimin e anijes dhe e kontrollit themelor të anijes. Vëllimi i këtij kontrolli duhet t'i kënaqë kushtet e veçanta për kryerjen e vozitjes së kolaudimit, në përputhje me rregullat teknike të nenit 31 paragrafit 3 të këtij ligji.

Mënyrën dhe procedurën e vozitjes së kolaudimit të anijes i përcakton ministri i Transportit dhe Ndërlidhjeve.

Neni 39

Për kryerjen e kontrollit të anijes për lundrim të brendshëm, për shkak të verifikimit të aftësisë lundruese, për lëshimin e vërtetimit për aftësinë e lundrimit të anijes, për regjistrimin e anijes dhe kontrollin e anijes për vozitje kolaudimi, pronari i anijes paguan kompensim.

Lartësia e kompensimit nga paragrafi 1 i këtij neni, përcaktohet sipas tarifës së personit të autorizuar juridik nga neni 31 paragrafi 3 i këtij ligji.

Neni 40

Pas mbikëqyrjes së kryer mbi ndërtimin ose riparimin e anijes apo pas cilitdo qoftë kontrolli të bërë mbi anijen, pa pëlqimin paraprak të personit të autorizuar juridik nga neni 31 paragrafi 3 i këtij ligji, nuk guxon të bëhen kurrfarë ndryshime ose ndreqje të konstruksionit të trupit të anijes, të makinave, instalimeve dhe pajisjes së saj, apo të pjesëve të tjera me të cilat kanë të bëjnë rregullat teknike të personit të autorizuar juridik për ndërtimin e anijeve.

Neni 41

Vëllimi dhe mënyra e kryerjes së mbikëqyrjes teknike mbi anijen, si dhe afatet e kryerjes së kontrolleve të rregullta kontrolluese, përcaktohen me rregullat teknike.

Neni 42

Anijetari e ka për detyrë që anijen dhe pajisjen t'i mirëmbajë në atë mënyrë që anija në ç'do kohë të jetë e gatshme për lundrim pa pasur rrezik për anijen, për personat e ngarkuar në anije, për ngarkesën dhe mjedisin jetësor e natyrën.

Neni 43

Anija mund të transportojë një numër të caktuar udhëtarësh numri i të cilëve dhe akomodimi i tyre në anije përcaktohet në bazë të kushteve të parapara, cilësive lundrueses të anijes, sipërfaqes në dispozicion për akomodimin e pasagjerëve, instalimeve dhe pajisjes të dedikuara për udhëtarë dhe kushteve higjienike.

Numri i lejuar i udhëtarëve dhe akomodimi i tyre në anije caktohet në përputhje me rregullat teknike.

Neni 44

Ngarkesa në anije domosdo duhet të shpërndahet në atë mënyrë që t'i sigurojë cilësitë e lundrimit të anijes dhe të mos shkaktojë mbingarkim të pjesëve të konstruksionit të anijes për kushte të ndryshme të shfrytëzimit.

Ngarkesa e anijes duhet të ngarkohet në kufirin e ngarkimit të lejuar dhe në përputhje me rregullat teknike të shpërndahet dhe të sigurohet në atë mënyrë që në të gjitha kushtet që mund të paraqiten gjatë lundrimit të mos mund të vijë deri në zhvendosjen e ngarkesës, që do ta rrezikonte sigurinë e anijes, jetën e njerëzve, ngarkesën dhe mbrojtjen e mjedisit jetësor dhe natyrën.

Ngarkimi i lejuar maksimal i anijes dhe shpërndarja e ngarkesës përcaktohet me rregulla teknike.

Neni 45

Nëse personi i autorizuar juridik nga neni 31 paragrafi 3 i këtij ligji, përmes kontrollit konstaton paaftësi lundrimi të anijes në kufijtë paraprakisht të përcaktuar, aftësinë e saj për lundrim mund ta kufizojë në kufij më të ngushtë.

Me përjashtim nga paragrafi 1 të këtij neni, personi i autorizuar juridik mund të lejojë një apo më shumë udhëtime që e tejkalojnë kufirin paraprakisht të lejuar të lundrimit, nëse përmes kontrollit themelor konstaton aftësi lundrimi jashtë kufijve të lejuar.

Lundrimin prej paragrafëve 1 dhe 2 të këtij neni, personi i autorizuar juridik mund ta kushtëzojë me transportin e një numri më të vogël të udhëtarëve ose me sasi më të vogël të ngarkesës nga sasia e lejuar, apo me kushte të tjera me të cilat realizohet lundrim i sigurt.

Personi i autorizuar juridik për anijen e cila nuk është anije udhëtimi, mund të konstatojë aftësi për transport të udhëtarëve për një apo më shumë udhëtime apo për një kohë të caktuar, nëse në përputhje me dispozitat e këtij ligji përmes kontrollit konstaton aftësi të saj për transport të udhëtarëve.

Neni 46

Dispozitat prej nenit 30 deri në nenin 45 të këtij ligji, për konstatimin e aftësisë së anijes për lundrim që kanë të bëjnë me anijet për lundrim të brendshëm, aplikohen edhe mbi trapet, kur këto sipas dimensioneve të tyre u përgjigjen dimensioneve të anijes për lundrim të brendshëm.

4.1.2. Gjedhimi i anijeve

Neni 47

Gjedhimi i anijes bëhet për shkak të përcaktimit të shtytjes maksimale të lejuar dhe të shtytjes për linjë të caktuar ujore, ndërkaq i anijes për ngarkim edhe për shkak të përcaktimit të kapacitetit të ngarkesës së anijes varësisht prej zhytjes së anijes në ujë.

Neni 48

Gjedhimi i anijes bëhet në përputhje me rregullat teknike të personit të autorizuar juridik nga neni 31 paragrafi 3 i këtij ligji.

Për gjedhimin e kryer lëshohet vërtetim për gjedhim.

Lartësia e kompensimit të gjedhimit nga paragrafi 1 i këtij neni, përcaktohet sipas tarifës së personit të autorizuar juridik.

Neni 49

Gjedhimi i anijes bëhet:

1. para regjistrimit të anijes në regjistrin maqedonas të anijeve ;
2. mbi anije të huaj, gjedhimi i së cilës nuk është në përputhje me rregullat teknike nga neni 31 paragrafi 4, pika 1, alineja 3 e këtij ligji.

Neni 50

Gjedhim i sërishëm i anijes bëhet nëse:

1. pas gjedhimit, në anije bëhen riparime, me ç'rast janë bërë ndryshime në planin e orarit, në konstruksionin, në kapacitetin, në shfrytëzimin e sipërfaqes, në numrin e lejuar të udhëtarëve për transport, në tonazhin e lejuar maksimal; dhe
2. ekziston dyshim për saktësinë e gjedhimit.

Varësisht prej riparimeve të bëra në anijen nga paragrafi 1 i këtij neni, personi i autorizuar juridik do të vendosë nëse gjedhimi i sërishëm do të kryhet në mënyrë tërësishme apo pjesërisht.

4.1.3. Dokumentet dhe librat e anijes

Neni 51

Dokumentet dhe librat e anijes shërbejnë si provë për identitetin, aftësinë e lundrimit dhe për cilësi të tjera të anijes.

Në dokumentet dhe librat e anijes të cilat ekuipazhi i anijes domosdo duhet t'i mbajë futen të dhëna për ngjarjet më të rëndësishme të anijes dhe për punët e kryera në anije.

Neni 52

Dokumentet dhe librat e anijes mbahen në gjuhën maqedonase dhe alfabetin cirilik.

Dokumentet dhe librat e anijes që janë lëshuar në bazë të marrëveshjes ndërkombëtare domosdo duhet ta përmbajnë edhe përkthimin në njërën prej gjuhëve botërore në përputhje me marrëveshjen.

Dokumentet dhe librat e anijes së huaj, të lëshuara në përputhje me rregullat nacionale të shtetit të cilit i takon anija, njihen nën kusht të reciprocitetit, kurse në raste të tjera mbi bazë të mendimit të Ministrisë së Transportit dhe Ndërlidhjeve .

Neni 53

Dokumentet dhe librat e anijes të përcaktuara me këtë ligj, domosdo duhet të gjenden në anije dhe personi i autorizuar juridik çdo herë të ketë qasje për kontroll.

Me përjashtim të paragrafit 1 të këtij neni, dokumentet dhe librat e anijes, për anije pa ekuipazh, gjenden te pronari i anijes.

Neni 54

Anija doemos duhet të ketë certifikatë anije.

Certifikata e anijes përmban të dhëna nga skeda e librit kryesor të regjistrit të anijeve në të cilin anija është regjistruar.

Me certifikatën e anijes dëshmohet: përkatësia shtetërore maqedonase e anijes, e drejta dhe obligimi që të valojë flamuri i Republikës së Maqedonisë, lloji dhe dedikimi i anijes, aftësia e saj për lundrim, numri i udhëtarëve dhe sasia e ngarkesës që guxon të transportohet.

Certifikatën e anijes e lëshon Kapitaneria.

Anijes pa ekuipazh, certifikata e anijes mund t'i zëvendësohet me mbishkrim në tabelë anijesh të vendosur në trupin e anijes.

Neni 55

Certifikata e anijes domosdo duhet të zëvendësohet kur anijes do t'i ndryshohet emri, tonazhi, dedikimi apo rajoni i lundrimit.

Zëvendësimin e certifikatës së anijes e bën Kapitaneria.

Neni 56

Certifikatë e përkohshme për anije i lëshohet anijes të siguruar nga një shtet i huaj, e cila nuk ka certifikatë dhe anijes e cila ndodhet në shtet të huaj e cila certifikatën e anijes e ka humbur.

Anija e cila ende nuk është regjistruar në regjistrin maqedonas të anijeve, me certifikatën e përkohshme të anijes e fiton përkatësinë shtetërore maqedonase dhe të drejtën dhe obligimin që ta valojë flamurin e Republikës së Maqedonisë.

Certifikata e përkohshme e anijes, vlen më së shumti një vit nga dita e lëshimit.

Certifikatën e përkohshme të anijes e lëshon përfaqësia diplomatike apo konsullore e Republikës së Maqedonisë.

Neni 57

Anija me ekuipazh, doemos duhet të mbajë evidencë të ekuipazhit.

Evidenca e ekuipazhit përmban: të dhëna për personat që udhëtojnë me anijen si anëtarë të ekuipazhit, përgatitjen e tyre profesionale dhe punët që i kryejnë në anije.

Në evidencën e ekuipazhit, krahas të dhënave nga paragrafi 2 i këtij neni, shënohen edhe të dhënat e anëtarëve të familjes të anëtarit të ekuipazhit të anijes.

Evidencën e ekuipazhit e lëshon Kapitaneria.

Neni 58

Anija domosdo duhet të mbajë:

1. ditar të anijes, nëse ka lëvizës mekanik të vet me forcë më të madhe se 50Kw;

2. ditar të makinerisë, nëse ka lëvizës mekanik të vet me forcë më të madhe se 110 Kw;

3. ditar shëndetësor, nëse ka ekuipazh dhe shtytje më të madhe se 100 ton.

4. radio ditar, nëse shfrytëzon radiostacion fiks apo lëvizës.

Neni 59

Formën dhe përmbajtjen e dokumenteve dhe librave të anijes prej nenit 54 deri në nenin 58 të këtij ligji, e përcakton ministri i Transportit dhe Ndërlidhjeve.

4.2. Objekt notues

Neni 60

Objekti notues është i aftë për përdorim në bazë të licencës paraprakisht të pranuar për lokacion dhe për dedikim të caktuar, nëse i përmbush kushtet si vijojnë:

1. t'i kënaqë rregullat teknike të personit të autorizuar juridik në lidhje me:

a) mbrojtjen e jetëve të njeriut,

b)mbrojtjen në punë, akomodimin e ekuipazhit dhe personave të tjerë në objektin notues,

c) mbrojtjen e objektit,

ç) mbrojtjen e ngarkesës së objektit,

d) mbrojtjen e mjedisit jetësor dhe natyrës;

2. të ketë numër të caktuar të anëtarëve të ekuipazhit;

3. akomodimi dhe numri i personave të ngarkuar në objektin notues të jetë në përputhje me:

a) kushtet e parapara në dokumentacionin teknik, në dokumentet dhe librat e objektit notues,

b) rregullat me të cilat është përcaktuar qëndrimi i personave të tjerë në objektin notues,

4. ngarkesa e objektit notues të ngarkohet dhe vendoset në përputhje me:

a) kushtet e parapara në dokumentacionin teknik, në dokumentet dhe librat e objektit notues,

b) rregullat me të cilat është caktuar ngarkimi dhe vendosja e ngarkesës në objektin notues;

5. të jetë i lidhur ose ta ketë lëshuar spirancën në vend përkatës.

Licencën nga paragrafi 1 i këtij neni, e lëshon organi kompetent i komunës, sipas pëlqimit paraprak të Kapitanerisë.

Neni 61

Përcaktimi i aftësisë për përdorim, mbikëqyrje teknike, kontroll dhe gjedhim të objektit notues bëhet në përputhje me nenet 31-50 të këtij ligji.

Neni 62

Dokumentet dhe librat e anijeve në mënyrë përkatëse zbatohen edhe ndaj objekteve notuese.

Neni 63

Objekti notues regjistrohet në regjistrin e objekteve notuese.

Regjistri i objekteve notuese është libër publik, të cilin e mban Kapitaneria.

Kërkesa për regjistrimin e objektit notues në regjistrin e objekteve notuese paraqitet brenda afatit prej 15 ditësh nga dita e kontrollit të kryer themelor.

4.3. Barka

Neni 64

Barka është e aftë për lundrim dhe për dedikim të caktuar nëse i përmbush kushtet e lundrimit në aspekt të konstruksionit, cilësive të lundrimit, lëvizësit mekanik dhe instalimeve dhe pajisjes tjetër të parapara me këtë ligj.

Konstruksionin, cilësitë e lundrimit, lëvizësin mekanik dhe instalimet dhe pajisjet e tjera nga paragrafi 1 i këtij neni, i përcakton ministri Transportit dhe Ndërlidhjeve.

Neni 65

Dokumenti për aftësinë e lundrimi të barkës i lëshuar prej shtetit të huaj, njihet nën kusht të reciprocitetit.

Nëse barka është regjistruar në regjistrin e barkave, kurse i takon shtetasit të huaj i cili nuk ka vendqëndrim në Republikën e Maqedonisë dhe nuk ka dokument për aftësi lundrimi, Kapitaneria do ta ndalojë lundrimin e barkës derisa të konstatohet aftësia e saj për lundrim.

Dispozita nga paragrafi 2 i këtij neni, zbatohet edhe mbi barkën, karakteristikat e së cilës nuk i përgjigjen dokumentit për aftësinë e saj të lundrimit.

Pas aftësisë së konstatuar për lundrim nga paragrafi 2 i këtij neni, Kapitaneria lëshon leje të përkohshme lundrimi për barkën, me afat vlefshmërie deri më 30 ditë nga dita e lëshimit.

Neni 66

Sipas dedikimit barka mund të jetë:

1. barkë për qëllime ekonomike edhe atë: për transport të udhëtarëve dhe ngarkesës, për peshkim, nxjerrje të rërës, gurëve dhe ngjashëm;

2. barkë për qëllime joekonomike edhe atë: për nevoja personale, për sport dhe rekreacion dhe

3. barkë për qëllime publike edhe atë: për mbikëqyrje inspektimi, doganore, policore dhe ngjashëm.

Barka pa lëvizës mekanik të vet mund të lundrojë në largësi maksimale prej 1 000 metra nga bregu.

Neni 67

Aftësia e lundrimit të barkës konstatohet përmes kontrollit themelor, të rregullt dhe të jashtëzakonshëm.

Kontrollin dhe gjedhimin e barkës e bën Kapitaneria, kurse me përjashtim kur bëhet fjalë për rikonstruksion dhe ridedikim, ose kur bëhet fjalë për barkë me konstruksion të veçantë, kontrollin e bën personi i autorizuar juridik.

Për kontrollin e barkës paguhet kompensim.

Kompensimi përcaktohet sipas kritereve të caktuara në bazë të dedikimit të barkës dhe forcës së motorit të barkës.

Lartësinë e kompensimit në bazë të kritereve nga paragrafi 4 i këtij neni, e përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë

Mjetet nga paragrafi 3 të këtij neni, janë të hyra të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë.

Lirohen nga pagesa e kompensimit nga paragrafi 3 i këtij neni, objektet lundruese të:

1. Armatës së Republikës së Maqedonisë;

2. Policisë;

3. Kryqit të Kuq dhe

4. përfaqësive të huaja diplomatike nën kusht të reciprocitetit.

Neni 68

Barka regjistrohet në regjistrin e barkave.

Regjistri i barkave është libër publik, të cilin e mban Kapitaneria.

Në regjistrin e barkave nuk mund të regjistrohet barkë e cila është regjistruar në regjistrin e një shteti tjetër.

Barka e regjistruar në regjistrin e barkave domosdo duhet të ketë targë, ndërkaq mund të ketë edhe emër.

Për barkën e regjistruar në regjistrin e barkave lëshohet leje lundrimi me të cilën verifikohet aftësia e lundrimit. Leja e lundrimit doemos në çdo kohë duhet të jetë në barkën që lundron.

Mënyrën e mbajtjes së regjistrit të barkave, formularin me përmbajtjen e licencës për lundrim dhe targës i përcakton ministri i Transportit dhe Ndërlidhjeve me aktin nga neni 64 të këtij ligji.

Neni 69

Kërkesën për regjistrimin e barkës në regjistrin e barkave, pronari i barkës e paraqet pranë Kapitanerisë.

Kërkesës për regjistrim të parë të barkës në regjistrin e barkave detyrimisht i bashkëngjitet:

- dokumenti me të cilin dëshmohet pronësia mbi barkën (kontratë për shitblerje, faturë, deklaratë doganore, deklaratë për ndërtim e ngjashëm).
- dokumenti me të cilin dëshmohet aftësia e lundrimit të barkës (kolaudim, procesverbal për kontroll të kryer, dëftesë për ndërtim).
- policë sigurimi

Për regjistrimin e barkave në regjistrin e barkave vendimin e lëshon Kapitaneria.

Neni 70

Barka me forcë të vet mund të përdoret për lundrim nëse atë e drejton person profesional i aftësuar për vozitës të barkës, i cili ka aftësi fizike dhe psikike dhe i cili i ka mbushur 18 vjet.

Personi me 16 vjet të mbushura mund të vozisë barkë me forcë të vet me fuqi mekanike lëvizëse deri më 5 Kw ose deri më 5.00 metra gjatësi vetëm për nevoja personale.

Për ta fituar gradën vozitës i barkës jepet provim në Kapitaneri para Komisionit të emëruar prej ministrit të Transportit dhe Ndërlidhjeve.

Gradën vozitës i barkës mund ta fitojë edhe personi fizik i huaj nëse e jep provimin nga paragrafi 3 i këtij neni.

Pas provimit të dhënë lëshohet vërtetim se është aftësuar për vozitës të barkës. Vërtetimi doemos në çdo kohë duhet të gjendet në barkën që lundron.

Për hyrje në provim kandidati paguan kompensim.

Lartësia e kompensimit nga paragrafi 4 i këtij neni, duhet të jetë në kuadër të shpenzimeve të bëra për literaturën e shfrytëzuar, për materialin e harxhuar, si dhe për shpenzimet e komisionit para të cilit jepet provimi etj.

Lartësinë e kompensimit për dhënien e provimit, si dhe për punën e Komisionit, e përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

Mjetet nga paragrafi 4 i këtij neni, janë të hyra të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë.

Mënyrën e fitimit të gradës vozitës i barkës, planin dhe programin e dhënies të provimit për fitimin e gradës vozitës i barkës, formularin e vërtetimit për gradën e fituar i përcakton ministri i Transportit dhe Ndërlidhjeve.

Neni 71

Dispozitat prej nenit 64 deri në nenin 70 të këtij ligji nuk kanë të bëjnë me:

1. barka të cilat i takojnë objektit tjetër për lundrim;
2. barka sportive pa forcë të vet të dedikuara për gara (kaike, kanu dhe skaf);
3. barkat prej gome dhe me barkat me pëlhurë gome (gomone) pa forcë të vet.
4. barka deri më 3,00 metra gjatësi. dhe me dërrasa dhe barka me vela.

Dispozitat nga paragrafi 1 i këtij neni, nuk kanë të bëjnë me motoskafë, skuterë etj.

Neni 72

Barka shlyhet nga regjistri barkave nëse:

1. përmbytet apo supozohet se është përmbytur;
2. më nuk i përmbush kushtet e ndërtimit dhe pajisjes për lundrim;
3. përgjithmonë tërhiqet prej lundrimit dhe
4. i takon objektit tjetër për lundrim apo nëse përmes riparimit shkurtohet në një gjatësi më të vogël se 3,00 metra.

Barka konsiderohet e përmbytur nëse prej momentit kur është parë për herë të fundit kanë kaluar tre muaj. Në këtë rast barka konsiderohet se është përmbytur ditën e nesërme nga dita e pranimit të lajmit të fundit për atë.

Pronari i barkës e ka për detyrë që brenda 15 ditësh për rrethanat e krijuara nga paragrafi 1 i këtij neni, në Kapitaneri të paraqesë kërkesë për shlyerjen e barkës nga regjistri i barkave.

Për shlyerje nga Regjistri i barkave aktvendim lëshon Kapitaneria.

5. Ekuipazhi i anijes

Neni 73

Ekuipazhin e anijes e përbëjnë persona të angazhuar për kryerjen e punëve në anije dhe të regjistruar në evidencën e ekuipazhit.

Përmes evidencës së ekuipazhit përcaktohet se cilët persona janë ngarkuar në anije si anëtarë të ekuipazhit, për cilat punë dhe me cilat kualifikime profesionale.

Numrin e përbërjes së anëtarëve të ekuipazhit për lundrim të sigurt të anijeve në lundrimin e brendshëm, varësisht prej forcës së instalimeve motorike, e përcakton ministri i Transportit dhe Ndërlidhjeve.

Neni 74

Për kryerjen e punëve me të cilat sigurohet lundrimi i anijes, doemos duhet të ketë numër përkatës të ekuipazhit, me përgatitje profesionale të përcaktuar.

Anëtar i ekuipazhit të anijes mund të jetë personi me 18 vjet të mbushura, i cili posedon gradë përkatëse dhe i cili në anije për kryerjen e punëve të gradës ka autorizim përkatës, si dhe praktikanti për shkak të fitimit të gradës.

Gradat e anëtarëve të ekuipazhit të anijes fitohen me dhënien e provimit përkatës për gradë të caktuar. Provimi për fitimin e gradës jepet sipas planit dhe programit të veçantë, para komisionit të formuar prej ministrit të Transportit dhe Ndërlidhjeve. Provimi jepet në Kapitaneri.

Planin dhe programin për fitimin e gradës dhe për fitimin e autorizimit, mënyrën e dhënies të provimit për fitimin e gradës dhe autorizimit, formularin dhe përmbajtjen e vërtetimit për gradë dhe autorizim të fituar, i përcakton ministri i Transportit dhe Ndërlidhjeve.

Vërtetimin për gradë të fituar dhe autorizimin për kryerje të punëve në anije i lëshon Kapitaneria.

Për hyrje në provim për fitimin e gradës paguhet kompensim, lartësia e të cilit përcaktohet në bazë të llojit të gradës për të cilën jepet provimi profesional.

Lartësinë e kompensimit nga paragrafi 6 i këtij neni, e përcakton Qeveria e Republikës ës Maqedonisë.

Mjetet nga paragrafi 6 i këtij neni, janë të hyra të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë.

Neni 75

Kapiteni i anijes ose personi i cili bën mbikëqyrje inspektimi, anëtarit të ekuipazhit i cili përkohësisht është i paaftë për punë, është nën ndikim të alkoolit apo drogave dehëse, përkatësisht nëse fizikisht dhe psikikisht është i paaftë t'i kryejë punët në anije, mundet t'ia ndalojë kryerjen e punëve në anije.

Neni 76

Gjendja shëndetësore e anëtarit të ekuipazhit të anijes përcaktohet me kontroll mjekësor para se personi të fillojë me punë në anije dhe me kontroll mjekësor periodik gjatë kohëzgjatjes së punës në anije.

Kontrolli mjekësor bëhet edhe në rastin kur një anëtar i ekuipazhit e ndërron detyrën e punës për shkak të: aksidentit në punë, aksidentit të anëtarit tjetër të ekuipazhit, avarisë në anije apo për shkak të kërkesës nga ana e kapitenit të anijes, Kapitanerisë apo në bazë të kërkesës personale të anëtarit të ekuipazhit.

Personat që paraqiten për punë në anije, përkatësisht për anëtarë të ekuipazhit të anijes të cilët kryejnë punë dhe detyra pune për të cilat nevojitet të kënaqen aftësitë e veçanta trupore dhe psikike, e kanë për detyrë që t'i nënshtrohen ekzaminimit përkatës nga mjeku specialist.

Neni 77

Lundërtari është i obliguar që të mundësojë që të gjithë anëtarët e ekuipazhit të anijes të bëjnë kontrollim mjekësor. Për gjendjen shëndetësore të anëtarëve të ekuipazhit të anijes, lundërtari mban regjistër.

Shpenzimet për kontrollimin mjekësor nga neni 76 i këtij ligji janë në barrë të lundërtarit.

Neni 78

Përcaktimi i aftësisë shëndetësore të anëtarëve të ekuipazhit në anije bëhet nga ana e organizatave shëndetësore të autorizuara nga ministri i Shëndetësisë.

Mënyra e përcaktimit të aftësisë shëndetësore të anëtarëve të ekuipazhit të anijes nga neni 76 i këtij ligji, si edhe mënyra e bërjes së kontrollimit shëndetësor nga paragrafi 1 i këtij neni i përcakton ministri i Shëndetësisë në përputhje me ministrin e Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 79

Anëtari i ekuipazhit në anije i bën punët në anijen në përputhje me obligimet e veta të përcaktuara me këtë ligj dhe me rregullat e navigacionit në mënyrë që nuk do ta sjellë në rrezik sigurinë e lundrimit, anijes, barrës në të, sigurinë e pasagjerëve në anijen ose të anëtarëve të tjerë të ekuipazhit dhe të ambientit jetësor dhe të natyrës nga ndotja me materie të rrezikshme dhe të dëmshme (vaj, hedhurinat nga lëndët djegëse të lëngshme dhe përzierjet e tyre, ujërat e zeza dhe materiet e tjera të hedhurinash) nga ana e anijes.

Neni 80

Anëtari i ekuipazhit të anijes gjatë kohës së rojës, nuk guxon ta lëshojë lokalin, gjegjësisht vendrojën pa lejen e oficerit epror gjegjësisht të komandantit të anijes.

Neni 81

Në anijen që e ka hedhur spirancën në vijën e lundrimit, pa ndërprerje të organizohet roje e anijes.

Në anijen që e ka hedhur spirancën jashtë vijës së lundrimit ose që është përforcuar në breg, nuk ka nevojë të organizohet roje përveç nëse kjo është për shkak të kushteve të veçanta kohore dhe të tjera, ose me urdhëresë të Kapitanerisë.

Neni 82

Anëtar i ekuipazhit të anijes mund të jetë vetëm personi i cili ka librezë të anijes ose leje për hipje në anije, të lëshuara nga Kapitaneria.

Me librezën e anijes dëshmohet identiteti, përgatitja profesionale dhe gjendja shëndetësore e anëtarit të ekuipazhit, cilësia në të cilën anëtari i ekuipazhit ka hipur në anijen, si edhe kohëzgjatja e punësimit në anijen.

Me kërkesë të personit të autorizuar zyrtar, personi nga paragrafi 1 i këtij neni është i obliguar që dokumentet nga paragrafi 2 i këtij neni t'i dorëzojë për këqyrje.

Libreza e anijes, nëse përmban vizë për udhëtim në vend të huaj të lëshuar nga organi kompetent, e njëjta shërben si dokument udhëtimi (pasaportë), me ç'rast e autorizon personin të jetë anëtar i ekuipazhit të anijes që lundron në vend të huaj, të udhëtojë në vend të huaj për të hipur në anije gjegjësisht pas zbritjes nga anija të kthehet në Republikën e Maqedonisë.

Formën dhe përmbajtjen e librezës së anijes dhe të lejes i përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 83

Anëtari i ekuipazhit të anijes është i obliguar që menjëherë ta lajmërojë komandantin e anijes për:

1. ngjarjen në anijen e cila do të mund ta rrezikojë sigurinë në anijen, ekuipazhin, pasagjerët, ose barrën e anijes, si edhe për ndotjen e ambientit jetësor dhe të natyrës me materie të rrezikshme dhe të dëmshme.

2. në vijën e lundrimit vëren sinjalizim ndriçues të parregullt, ose shenjat dhe pluskuesit e vendosura në mënyrë të parregullt.

Për rrethanat nga paragrafi 1, pika 2 e këtij neni, komandanti i anijes pa shtyrje është i obliguar që ta lajmërojë Kapitanerinë.

Në rast të ekzistimit të rrezikut për avari në anijen, deri në dhënien e urdhrit nga komandanti për braktisjen e anijes, anëtarët e ekuipazhit të anijes janë të obliguar që të ndërmarrin masa për shpëtimin e anijes, të pasagjerëve, të barrës, si edhe për mbrojtjen e ambientit jetësor dhe të natyrës.

Neni 84

Për dëmin e bërë për shkak të lëndimit trupor ose të vdekjes të anëtarit të ekuipazhit të anijes, përgjigjet lundërtari.

Faji i lundërtarit supozohet derisa nuk provohet e kundërta, se lëndimi trupor ose vdekja e anëtarit të ekuipazhit të anijes kanë ndodhur si pasojë e anijethyerjes, ndeshjes, nguljes, shpërthimit, zjarrit ose mangësisë të anijes.

5.1. Komandanti i anijes

Neni 85

Me anijen drejton komandanti i anijes.

Komandanti i anijes së vendit doemos duhet të jetë shtetas maqedonas.

Komandanti i anijes e emëron dhe e shkarkon nga detyra lundërtarin.

Me rastin e vdekjes, pengesës ose mungesës së komandantit të anijes, e zëvendëson anëtari më i moshuar i ekuipazhit të shërbimit të kuvertës, me të gjitha autorizimet e tij, sipas rangut, i cili është shtetas maqedonas, por më së voni deri në fund të lundrimit.

Dispozita nga paragrafi 2 i këtij neni, nuk ka të bëjë me jaht në pronësi të shtetasit të huaj të regjistruar në regjistrin maqedonas të anijeve.

Neni 86

Komandanti i anijes është përgjegjës për sigurinë dhe për rendin në anijen, ndërsa në përputhje me dispozitat e këtij ligji, e përfaqëson anijen.

Nëse anija e lundrimit të brendshëm me lëvizje vetjake tërheq ose shtyn anije të tjera, komandanti i asaj anijeje është komandant i tërë varganit.

Neni 87

Komandanti i anijes është i obliguar që të kujdeset për furnizimin e anijes, për administratën e anijes, për mirëmbajtjen e trupit të anijes, të makinave, të aparateve dhe të pajisjes në gjendje të rregullt, për ngarkimin, transportimin dhe për shkarkimin e rregullt të pasagjerëve dhe të barrës dhe për kryerjen e të gjitha detyrave që kanë të bëjnë me procesin e punës.

Komandanti i anijes është i obliguar që para nisjes në rrugë ta kontrollojë rregullsinë e anijes e cila i mundëson që ta realizojë udhëtimin e përcaktuar dhe t'i sigurojë të gjitha dokumentet dhe librat e përcaktuar, si edhe anëtarët e ekuipazhit të gjenden në anijen ndërsa gjatë transportimit të pasagjerëve, veçanërisht të vërtetojë nëse janë ndërmarrë të gjitha masat e sigurisë të pasagjerëve.

Komandanti i anijes është i obliguar që gjatë lundrimit të jetë në anijen.

Komandanti i anijes është i obliguar që në afatet e përcaktuara me rregullat teknike të personit juridik të autorizuar nga neni 31, paragrafi 3 i këtij ligji, të bëjë ushtrime me lundrat dhe me mjetet tjera të shpëtimit, si edhe me aparatet për zbulimin, pengimin dhe shuarjen e zjarrit.

Komandanti i anijes me lëvizje vetjake, para nisjes në rrugë me anije në kolonë tërheqës ose shtytës, është i obliguar që ta kontrollojë rregullsinë e aftësinë e anijeve për realizimin e udhëtimit të përcaktuar.

Neni 88

Nëse në anije ndodh ngjarje e cila e rrezikon sigurinë e anijes ose të lundrimit, ose nëse u ndodh ngjarje e jashtëzakonshme anijes, pasagjerëve dhe ngarkesës, ose nëse vërehet ndotje nga vajrat dhe materiet kimike në vijën e lundrimit, komandanti i anijes është i obliguar që atë menjëherë ta shënojë në ditarin e anijes.

Komandanti i anijes është i obliguar të paraqesë pranë Kapitanerisë, raport për ngjarjen me ekstrakt nga ditari i anijes, më së voni në afat prej 24 orësh.

Komandanti i anijes guxon ta lëshojë anijen tek atëherë pasi t'i ketë ndërmarrë në kufijtë e mundësive reale, të gjitha masat për shpëtimin e anijes.

Komandanti i anijes është i obliguar që menjëherë t'i ndërmarrë të gjitha masat për shpëtimin e ditarit të anijes, ndërsa nëse lejojnë mundësitë edhe dokumentet dhe librat e tjerë të anijes.

Neni 89

Në rast të përplasjes së anijeve, komandanti i anijes është i obliguar, nëse është në mundësi ta bëjë atë edhe pa rrezik serioz për anijen me të cilën komandon edhe për personat në të, përveç shpëtimit prioritar të personave, të ndërmarrë edhe shpëtim të anijes tjetër.

Neni 90

Komandanti i anijes ka të drejtë dhe obligim që personave të hipur në anije t'u japë urdhra me të cilat e siguron anijen dhe lundrimin e saj, ta mbajë rendin në anije, si dhe ta kontrollojë respektimin e urdhrave të dhënë.

Komandanti i anijes ka të drejtë që anëtarin e ekuipazhit të anijes i cili e prish sigurinë e lundrimit, ta mënjanojë nga vendi i punës, e sipas nevojës edhe ta zbresë nga anija pas arritjes në skelën e parë, gjegjësisht ndaljen e parë.

Komandanti i anijes, është i obliguar që braktisjen vullnetare të anijes nga anëtari i ekuipazhit të anijes, ta paraqesë në Kapitaneri.

Neni 91

Nëse anëtari i ekuipazhit të anijes, pasagjeri ose personi tjetër në anijen ka bërë ose ka ndërmend të bëjë vepër penale, komanduesi i anijes është i obliguar që t'i ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme për pengimin ose për zbutjen e veprës penale, me atë që:

- do t'ia kufizojë lirinë e lëvizjes në anije;
- do ta privojë nga liria;
- do t'i dëgjojë kryerësin e veprës penale, dëshmitarët dhe të dëmtuarin;
- do t'i përcaktojë rrethanat në të cilat është bërë vepra penale dhe pasojat që kanë pasuar;
- do të përpilojë procesverbal dhe si provë do t'i marrë sendet mbi të cilat ose me të cilat është bërë vepra penale, gjegjësisht në të cilat ka gjurmë për veprën e kryer penale.
- menjëherë do ta lajmërojë Ministrinë e Punëve të Brendshme për veprën penale të kryer;
- në skelën e parë, kryesi i veprës penale, me materialin provues t'ia dorëzojë organit kompetent.

Neni 92

Dispozitat nga neni 73 deri në 91 të këtij ligji, kanë të bëjnë edhe me anijet ushtarake.

II. PËRKATËSIA SHTETËRORE, IDENTIFIKIMI, REGJISTRIMI DHE FSHIRJA E ANIJES, E OBJEKTIT LUNDRUES DHE E LUNDRËS

1. Përkatësia shtetërore dhe identifikimi i anijes

Neni 93

Anija, me regjistrimin në regjistrin përkatës të anijeve, të cilin e mban Kapedania, fiton përkatësi shtetërore maqedonase.

Neni 94

Anije e cila ka fituar përkatësi shtetërore maqedonase, ka të drejtë dhe obligim që ta valojë flamurin e Republikës së Maqedonisë.

E drejta dhe obligimi i valëvitjes së flamurit nga paragrafi 2 i këtij neni, nuk ka të bëjë me anije pa ekuipazh.

Lundrat e regjistruara në regjistrin e lundrave, kur lundrojnë në ujërat e brendshëm jashtë kufijve të Republikës së Maqedonisë, janë të obliguara që ta valojnë flamurin e Republikës së Maqedonisë.

Neni 95

Flamuri i vendosur i Republikës së Maqedonisë, është shenjë për përkatësi shtetërore maqedonase.

Flamuri ka formën dhe pamjen e flamurit të Republikës së Maqedonisë me proporcionin 1:1,5.

Ministri i Transportit dhe Lidhjeve, e përcakton mënyrën e vendosjes dhe të valëvitjes së flamurit.

Neni 96

Anija e cila është regjistruarën në regjistrin e anijeve, doemos duhet të ketë emër dhe shenjë.

Tërheqës, shtytës dhe objekt lundrues, të regjistruar në regjistrin përkatës, doemos duhet të kenë shenjë, a mund të kenë edhe emër.

Dy anije, nuk guxojnë të kenë emër dhe shenjë të njëjtë, ndërsa dy tërheqës, shtytës dhe objekte lundruese, nuk mund të kenë shenjë të njëjtë.

Pronari i anijes, përmes Kapitanerisë së skelave, pranë Ministrisë së Transportit dhe Lidhjeve parashtron kërkesë me propozim për emrin, për shenjën dhe për shenjën thirrëse të anijes.

Anija, doemos duhet ta mbajë emrin e skelës ku është bërë regjistrimi i anijes.

Neni 97

Anija, objekti lundrues dhe lundra që kanë radiolidhje, doemos duhet të kenë shenjë thirrëse për radio, në përputhje me rregullat ndërkombëtare për radiolidhje.

2. Regjistrimi dhe fshirja e anijes në regjistrin e anijeve

Neni 98

Në regjistrin e anijeve, doemos duhet të regjistrohet anija e cila në tërësi është pronësi e personave juridikë me seli në Republikën e Maqedonisë dhe e personave fizikë, shtetas të Republikës së Maqedonisë.

Neni 99

Në regjistrin e anijeve mund të regjistrohet:

1. anija e cila në tërësi është në pronësinë e personave juridikë me seli në Republikën e Maqedonisë dhe e personave fizikë, shtetas të Republikës së Maqedonisë.
2. anije e cila në pjesë më të madhe se gjysma është në pronësi të shtetasve të huaj ose të personave pa shtetësi me vendbanim në territorin e Republikës së Maqedonisë, ose personi i huaj juridik me kusht që vendi nga i cili rregullisht drejtohet anija, të gjendet në territorin e Republikës së Maqedonisë; dhe
3. anija e cila në pjesë më të madhe se gjysma është në pronësi të shtetasit të Republikës së Maqedonisë, i cili nuk ka vendbanim në territorin e Republikës së Maqedonisë, regjistrimin e të cilit, në regjistrin maqedonas të anijeve, me kërkesë të pronarit të saj do ta lejojë ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Dispozitat nga paragrafi 1 i këtij neni, kanë të bëjnë edhe me jaht.

Neni 100

Anija në ndërtim të sipër, me kërkesë të pronarit të anijes, mund të regjistrohet në regjistrin maqedonas të anijeve, në qoftë se ndërtohet në Republikën e Maqedonisë.

Neni 101

Pronari i anijes i cili nuk ka vendqëndrim në Republikën e Maqedonisë, është i obliguar që gjatë mungesës së tij, të autorizojë person juridik ose fizik me vendqëndrim në Republikën e Maqedonisë, që ta përfaqësojë para organeve kompetente në Republikën e Maqedonisë.

Neni 102

Në regjistrin e anijeve me përkatësi shtetërore maqedonase, nuk mund të regjistrohet anija e cila është regjistruar në regjistër të huaj të anijeve.

Neni 103

Anija fshihet nga regjistri i anijeve:

1. nëse vërtetohet se anija është fundosur ose supozohet se është fundosur;
2. nëse nuk i plotëson kushtet nga nenet 98 dhe 99 të këtij ligji;
3. nëse përgjithmonë tërhiqet nga lundrimi;
4. nëse i tjetërsohet personit të huaj juridik;

Konsiderohet se anija është fundosur, në qoftë se nga lajmi i fundit për të kanë kaluar tri muaj. Në atë rast, konsiderohet se anija është fundosur ditën e ardhshme nga pranimi i lajmit të fundit për të.

Dispozitat nga paragrafi 1 dhe 2 i këtij neni, zbatohen edhe për anije në ndërtim të sipër, të regjistruar në regjistrin maqedonas të anijeve.

Dispozitat e këtij neni, në mënyrë përkatëse zbatohen edhe për objektet lundruese.

Neni 104

Nga regjistri maqedonas i anijeve, nuk mund të fshihet anije në qoftë se këtë e kundërshton kreditori i cili ka kërkesë pagimi për atë anije.

Nëse anija është vënë nën peng, për fshirjen e saj nga regjistri maqedonas i anijeve nevojitet pëlqimi i kreditorit të pengut.

Në rastet nga paragrafi 1 dhe 2 i këtij neni, Kapedania mund të lejojë fshirje të anijes nga regjistri i anijeve edhe pa pëlqimin e kreditorit i cili ka kërkesë pagimi për atë anije, respektivisht pa pëlqimin e kreditorit të pengut, në qoftë se para gjykatës kompetente deponohet shuma e parave në vlerën e kërkesës për pagim të kreditorit, respektivisht shuma për të cilën pas dëgjimit të kreditorit do të (konstatohet) përcaktohet se është e mjaftueshme.

Dispozitat e këtij neni, zbatohen edhe për anije në ndërtim të sipër.

Dispozitat e këtij neni, nuk zbatohen në rastin e përcaktuar në nenin 103, pikat 1 dhe 4 të këtij ligji.

Neni 105

Regjistri i anijeve është libër publik.

Secili ka të drejtë ta inspektojë librin kryesor të regjistrit të anijeve. Kapedania është e obliguar të lëshojë vërtetim dhe kopje me të dhënat nga libri kryesor i regjistrit të anijeve.

Vërtetimi dhe kopja kanë cilësinë e dokumentit publik.

Neni 106

Për anijet mbahet:

- regjistri i anijeve;
- regjistër i anijeve publike;
- regjistri i anijeve në ndërtim të sipër;

Neni 107

Regjistri i anijeve, i anijeve publike dhe i anijeve në ndërtim të sipër, përbëhet nga libri kryesor dhe nga përmbledhja e dokumenteve.

Libri kryesor i regjistrit të anijeve përbëhet nga skedarë.

Skedari përbëhet nga: fletat A, B dhe C.

Me përjashtim, kur bëhet regjistrimi i anijeve publike, libri kryesor i – regjistrit të anijeve publike, përmban vetëm fletët A dhe B.

Çdo anije regjistrohet në skedar të veçantë.

Formularin dhe përmbajtjen e librit kryesor të regjistrit të anijeve i përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 108

Në fletën A të skedarit të librit kryesor të regjistrit të anijeve, regjistrohen karakteristikat teknike të anijes dhe identifikimi i saj.

Në fletën B të skedarit të librit kryesor, regjistrohen të dhënat për pronarin e anijes (emërtimi dhe selia e personit juridik, respektivisht emri, mbiemri, NVAQ, vendi dhe adresa e banimit të personit fizik), si edhe të gjitha kufizimet e pronarit, që kanë të bëjnë me të disponuarin me anijen.

Në fletën B nga paragrafi 2 i këtij neni, shënohet edhe emërtimi edhe selia e lundërtarit, në qoftë se anija në tërësi ose në një pjesë është pronësi e personit të huaj juridik ose fizik, në qoftë se anija regjistrohet në përputhje me nenin 99, pika 1 e këtij ligji. Në rastet tjera, të dhënat për lundërtarin regjistrohen vetëm si konstatim se bëhet fjalë për lundërtar i cili nuk është pronar i anijes.

Në fletën C të skedarit të librit kryesor, shënohen të drejtat reale me të cilat është ngarkuar anija ose një pjesë e anijes, si edhe të drejtat e fituara mbi ato të drejta (marrja me qira e anijes dhe tjetër).

Neni 109

E drejta në pronësi dhe të drejtat reale të tjera në anijen, mund të vlejnë për anijen në tërësi ose në një pjesë funksionale të anijes, por jo edhe në pjesët shtesë të anijes.

3. Të drejtat reale

3.1 E drejta në pronësi

Neni 110

Anija dhe anija në ndërtim të sipër janë objekte të lëvizshme.

Neni 111

Mbi anijen dhe mbi anijen në ndërtim të sipër mund të ekzistojnë të drejta reale, edhe atë: e drejtë në pronësi dhe të drejta pengu.

Anija dhe anija në ndërtim të sipër mund të jenë në pronësi.

Nëse ndërmjet bashkëpronarëve nuk është kontraktuar ndryshe, bashkëpronësia ndahet në pjesë ideale të barabarta.

Mbi të gjitha të drejtat reale që kanë të bëjnë me anijen, që nuk janë rregulluar me këtë ligj, në mënyrë përkatëse aplikohen rregullat nga sfera e pronësisë dhe të drejtat tjera reale.

Neni 112

Mbi fitimin, bartjen, kufizimin dhe pushimin e të drejtës nga neni 111 i këtij ligji, aplikohen dispozitat e nenit 113 deri në 120 dhe të nenit 103 dhe 104 të këtij ligji.

Neni 113

Anija, anija në ndërtim të sipër dhe jahti që kanë përkatësi shtetërore maqedonase, mund të jenë në pronësi të personit fizik ose juridik vendor ose i huaj.

Anija dhe jahti në pronësi të personit të huaj fizik ose juridik, mund të kenë përkatësi shtetërore maqedonase nën kushtet e përcaktuara në nenin 99 të këtij ligji.

Neni 114

E drejta në pronësi mbi anijen në ndërtim të sipër, i përfshin sendet e instaluara në anijen në ndërtim, si edhe sendet të cilat sipas karakteristikave të tyre, është qartë se janë blerë për instalim në anijen në ndërtim.

Neni 115

E drejta në pronësi dhe të drejtat tjera reale mbi anijen, kur bazohen në çështje juridike, doemos duhet të lidhen në formë të shkruar.

Çështja juridike që nuk është lidhur në formë të shkruar, nuk shkakton veprim juridik.

Neni 116

E drejta në pronësi dhe të drejtat tjera reale mbi anijen, mund të fitohen, të barten, të kufizohen ose të pushojnë vetëm pas regjistrimit të bërë në regjistrin e anijeve.

Neni 117

Dispozita nga paragrafi 115, paragrafi 1 i këtij ligji, nuk ka të bëjë me:

1. kalimin e të drejtës në pronësi mbi anijen në siguruesin, me pranimin e deklaratës së të siguruarit për braktisjen e anijes ose me pagimin e kompensimit nga sigurimi;
2. fitimin e të drejtave nga neni 115 i këtij ligji, me trashëgimi, me arritje dhe me shitje publike gjyqësore;
3. fitimin dhe pushimin e të drejtave nga neni 115 i këtij ligji, mbi anijet e fundosura, nëse ato të drejta janë fituar respektivisht kanë pushuar për shkak të lëshimit që të nxirret anija brenda afatit të përcaktuar me këtë ligj.

Neni 118

Dispozitat nga neni 115, 116 dhe 117 të këtij ligji zbatohen edhe mbi anijet në ndërtim të sipër, të cilat ndërtohen në Republikën e Maqedonisë, nga çasti i regjistrimit të tyre në regjistrin e anijeve, si edhe të lundrave të cilat me kërkesë të pronarit, janë regjistruar në regjistrin e anijeve.

Neni 119

Pjesët shtesë të anijes janë pjesët të cilat sipas dedikimit të tyre në mënyrë të përhershme i shërbejnë përdorimit të saj, edhe atëherë kur përkohësisht janë të ndarë nga ajo.

Pjesët shtesë të anijes janë edhe pjesët e shënuara në inventarin e anijes.

Neni 120

Gjatë bartjes ose tjetërsimit të anijes, përfshihen edhe pjesët shtesë të anijes.

Gjatë bartjes ose tjetërsimit të anijes, nuk përfshihen pjesët shtesë të anijes për të cilat, në harmonizim me pronarin e anijes në regjistrin e anijeve qëndron vërejtja se i takojnë personit tjetër fizik ose juridik.

3.2. Të drejta pengu

3.2.1. e drejtë pengu e kontraktuar në anije

Neni 121

E drejta e pengut të kontraktuar në anije është e drejtë sipas të cilës, kreditori është i autorizuar që të kompensohet nga çmimi i shitjes së anijes, i realizuar me anë të shitjes gjyqësore.

E drejta e pengut të kontraktuar në anije, nuk pushon me ndërrimin e bartësit të së drejtës në disponim me anijen respektivisht të pronarit të anijes, përveç nëse me këtë ligj nuk është përcaktuar ndryshe.

Neni 122

Në të drejtë pengu të kontraktuar në anije, mundet në bazë të marrëveshjes të themelohet e drejtë në nënpeng në dobi të personit të tretë, me kushtin nga neni 121 i këtij ligji.

Në rastin nga paragrafi 1 i këtij neni, debitori i pengut mund ta kompensojë borxhin e vet ndaj kreditorit të pengut vetëm nëse atë e lejon kreditori i nënpengut të kontraktuar, ose nëse shumën e borxhit e deponon në gjykatë. Nëse debitori i pengut nuk vepron në atë mënyrë, e drejta e pengut të kontraktuar mbetet në fuqi për kërkesën e kreditorit të nënpengut të kontraktuar.

Neni 123

E drejta e pengut të kontraktuar në anije, ka të bëjë edhe me pjesët shtesë të anijes.

Dispozita nga neni 120, paragrafi 2 i këtij ligji, në mënyrë përkatëse aplikohet edhe mbi të drejtën e pengut të kontraktuar mbi pjesët shtesë të anijes.

Neni 124

E drejta e pengut të kontraktuar mbi anijen, ka të bëjë edhe mbi:

1. kërkesat në bazë të kompensimit të dëmit të dëmtimeve materiale ende të pamënjanuara që i ka pësuar anija;
2. kërkesat në bazë të avarisë së përbashkët, nëse ato kanë të bëjnë me dëmtime materiale ende të pamënjanuara të anijes.

Neni 125

E drejta e pengut të kontraktuar mbi anijen, nuk ka të bëjë me kompensimin e taksës së vozitjes, të transportit, të tërheqjes dhe të qirasë, as me shpërblimin për shpëtimin në ujë, nëse nuk është bërë marrëveshje tjetër.

Neni 126

E drejta e pengut të kontraktuar mbi anije, ka të bëjë edhe me kompensimin nga sigurimi i anijes, që i takon bartësit të së drejtës në disponim me anijen respektivisht të pronarit të anijes, nëse nuk është kontraktuar ndryshe.

E drejta e pengut të kontraktuar e kompensimit nga sigurimi, pushon në qoftë se siguruesi e paguan kompensimin para se të jetë i lajmëruar nga kreditori i pengut për ekzistimin e të drejtës së pengut të kontraktuar.

Nëse siguruesi ka qenë i njoftuar për të drejtën e pengut të kontraktuar në kompensim nga sigurimi, nuk guxon t'ia paguajë të siguruarit pa pajtimin kreditorit të pengut.

Neni 127

E drejta e pengut të kontraktuar, në dobi të kryegjësë ekziston edhe për shpenzimet për regjistrimin e të drejtës së pengut të kontraktuar, për procedurën kontestuese dhe përmbaruese.

Kamatat e mbetura për periudhën tre vjeçare që i takojnë kreditorit në bazë të marrëveshjes ose të ligjit, kanë rend të njëjtë përparësie si edhe kryegjëja.

Neni 128

Kur anija do të pësojë dëmtime të atilla ose gjendja e saj është e atillë që e drejta e pengut të kontraktuar nuk jep siguri të mjaftueshme për kompensimin e kërkesës, kreditori i pengut mund të kërkojë pagim të kërkesës edhe para arritjes nëse debitori për dallimin e krijuar me atë zvogëlim të sigurisë, nuk i ofron sigurim në mënyrë tjetër.

Neni 129

Anije e ngarkuar me të drejtë të pengut të kontraktuar, mund të tërhiqet përgjithmonë nga lundrimi, vetëm me pëlqimin paraprak të kreditorit të pengut.

Nëse nuk ka pëlqim të kreditorit të pengut sipas dispozitës nga paragrafi 1 i këtij neni, debitori i pengut ka të drejtë të kërkojë nga gjyqi që anija të shitet në shitje publike.

Neni 130

Dispozitat e këtij ligji për të drejtën e pengut të kontraktuar mbi anijen, aplikohen edhe mbi të drejtën e pengut të kontraktuar mbi anijen në ndërtim të sipër, që është regjistruar në regjistrin e anijeve në ndërtim të sipër.

Neni 131

E drejta e pengut të kontraktuar mbi anijen pushon:

1. me fshirje;
2. me shitjen e anijes në procedurë përmbaruese ose në procedurë falimentimi;

Neni 132

Të drejtat dhe rendi i tyre i përparësisë, të fituara me regjistrimin e të drejtës së pengut të kontraktuar, nuk pushojnë me fshirjen e anijes nga regjistri i anijeve për shkak të fundosjes së anijes ose të supozimit se është fundosur, ose përhershëm është tërhequr nga lundrimi (neni 103, paragrafi 1, pikat 1 dhe 3 të këtij ligji).

Neni 133

E drejta e pengut të kontraktuar, mundet për një kërkesë të regjistrohet në mënyrë të pandarë në dy ose më shumë anije ose në anije në ndërtim të sipër ose në dy ose më shumë kërkesa të pengut të kontraktuar (e drejtë e përbashkët e pengut të kontraktuar).

Në rastin nga paragrafi 1 të këtij neni, kreditori është i autorizuar të kërkojë kompensim të kërkesës së plotë nga çdo anije veç e veç, mbi të cilat ekziston e drejtë e pengut të kontraktuar.

Neni 134

Nëse mbi anijen është regjistruar e drejta e pengut të kontraktuar në dobi të shtetasit të huaj ose të personit pa shtetësi ose personit të huaj juridik për kërkesën në valutë të huaj, këto persona kanë të drejtë që lirisht të disponojnë me mjetet e fituara nga çmimi i arritur me shitjen gjyqësore publike të anijes.

Neni 135

E drejta e pengut të kontraktuar e shënuar në regjistrin e huaj të anijeve, që do të fitojë përkatësi shtetase maqedonase e cila është shënuar në dokumentin për fshirjen e anijes nga regjistri i huaj i anijeve, do të shënohet në regjistrin maqedonas të anijeve si parashënim i të drejtës së pengut të kontraktuar, me ç'rast do t'i pranohet asaj të drejte rendi i përparësisë, sipas momentit i cili ka qenë kompetent për përcaktimin e rendit të tij të përparësisë në regjistrin e huaj të anijeve.

Kreditori i pengut, në dobi të të cilit është shënuar parashënimi i atillë, është i obliguar që ta arsyetojë parashënimin në afat prej 60 ditësh nga dita e dërgimit të lajmërimit për regjistrimin.

3.2.2. e drejta ligjore e pengut në anije

Neni 136

Të drejtat ligjore të pengut në anije ekzistojnë për:

1. shpenzimet gjyqësore të bëra për shkak të mbajtjes dhe ruajtjes së anijes, nga çasti i ndalimit të saj për shkak të udhëheqjes së procedurës të përmbarimit ose të sigurimit, duke i përfshirë edhe shpenzimet e domosdoshme për mirëmbajtjen e anijes;

2. kërkesat e komandantit dhe anëtarëve të tjerë të ekuipazhit, nga themelimi i marrëdhënies së punës në anijen,.

3. kërkesat në bazë të shpërblimit për shpëtimin e anijes, si edhe për kontributin në anijen në rast të avarisë së përbashkët;

4. kërkesa në bazë të kompensimit të dëmit të shkaktuar nga ndeshja e anijeve ose, të ndonjë fatkeqësie tjetër në lundrim, si edhe kompensimi i dëmit të shkaktuar në skele ose në rrugën e lundrimit, kompensimi i dëmit për vdekjen ose për lëndimin trupor të udhëtarit ose të anëtarit të ekuipazhit, kompensimi i dëmit për shkak të humbjes ose të dëmtimit të barrës;

5. kërkesa në bazë të kontratës ose të punëve të cilat komandanti i anijes, në bazë të autorizimeve të veta i ka lidhur ose i ka kryer për shkak të nevojës për ruajtjen e anijes ose të vazhdimit të udhëtimit, pa marrë parasysh nëse komandanti është njëkohësisht edhe pronar i anijes respektivisht lundërtar dhe nëse ka kërkesa ai vetë ose furnizuesi, riparuesi ose ndonjë kontraktues tjetër.

E drejta ligjore e pengut në anijen në dobi të kryegjësë, ekziston edhe për kamatat dhe shpenzimet gjatë procedurës.

Neni 137

Të drejtat ligjore të pengut të kontraktuar në anijen, kanë të bëjnë me të gjitha sendet të cilat sipas dedikimit të tyre, vazhdimisht janë të përforcuara në anijen dhe i takojnë bartësit të së drejtës në disponim me anijen, respektivisht pronarit të anijes.

Neni 138

Të drejtat ligjore të pengut të kontraktuar në anijen, nuk pushojnë me ndërrimin e bartësit të së drejtës në disponim me anijen, respektivisht të pronarit të anijes, nëse me këtë ligj nuk është përcaktuar ndryshe.

Neni 139

Të drejtat ligjore të pengut të kontraktuar në anije, nuk kanë të bëjnë me kërkesat që bartësit të së drejtës në disponim me anijen, respektivisht pronarit të anijes i takojnë në bazë të kontratës për sigurim, për premi dhe subvencione.

Neni 140

Kërkesat e arritura me të drejtën ligjore të pengut të anijes, kompensohen sipas rendit të përparësisë, të përcaktuar në nenin 136 të këtij ligji.

Nëse kërkesat me rend të njëjtë të përparësisë, nuk mund të kompensohen në tërësi, kompensohen proporcionalisht me shumat e tyre, ndërsa kërkesat nga neni 136, paragrafi 1, pika 3 e këtij ligji, kompensohen në atë mënyrë që kërkesa më vonë e krijuar ka përparësi para së mëparshmes.

Neni 141

E drejta ligjore në pengun për taksën e vozitjes, respektivisht të transportimit dhe të tërheqjes, mund të realizohet derisa taksa e vozitjes, respektivisht e transportimit dhe e tërheqjes janë borxh ose derisa shuma e tyre ende gjendet te komandanti ose te agjenti i anijes.

Neni 142

Të drejtat ligjore të pengut në anijen pushojnë:

1. me pushimin e kërkesës së siguruar me të drejtën ligjore të pengut;

2. pas skadimit të afatit njëvjeçar;

3. me shitjen e anijes në procedurë përmbaruese ose në procedurë falimentimi;

4. me shitjen e anijes sipas kushteve në vijim:

- të jetë regjistruar bartja e të drejtës në disponim me anijen, gjegjësisht e pronësisë në anijen në regjistrin e anijeve;
- regjistrimi i bartjes së të drejtës në disponim gjegjësisht në pronësi mbi anijen në regjistrin e anijeve, të jetë botuar në gazetën zyrtare në të cilën botohen regjistrimet e regjistrit tregtar;
- kreditori ligjor i pengut, në afat prej 60 ditësh nga dita e botimit të regjistrimit në regjistrin tregtar ose, para skadimit të afatit nga pika 2 e këtij neni, nuk ngre procedurë për kompensimin e kërkesës së vet.

Neni 143

Afati nga neni 142, paragrafi 1, pika 2 e këtij ligji konsiderohet:

- te të drejtat ligjore të pengut për kërkesa nga shpëtimi – prej ditës kur punët mbi shpëtimin janë përfunduar;
- te e drejta ligjore e pengut për ndeshjen e anijeve ose, të fatkeqësive të tjera të lundrimit si edhe për kërkesat për lëndimet trupore prej ditës kur është bërë dëmtimi;
- te e drejta ligjore e pengut, për shkak të humbjes ose të dëmtimit të barrës ose të bagazhit – prej ditës kur barra ose bagazhi është dorëzuar ose është dashur të dorëzohet;
- te e drejta ligjore e pengut, për riparimet dhe për furnizimet dhe për kërkesat tjera të parapara në nenin 131, paragrafi 1, pika 5 e këtij ligji – prej ditës kur është krijuar kërkesa;

Në të gjitha rastet tjera, prej ditës së arritjes së kërkesës.

Afati nga neni 142, paragrafi 1, pika 2 e këtij ligji, pushon të rrjedhë me parashtrimin e padisë për realizimin e kërkesës së siguruar me të drejtën ligjore të pengut.

Kur aktgjykimi në bazë të padisë së parashtruar që ka qenë lëndë e shënimit, do të bëhet ekzekutiv, e drejta ligjore e pengut pushon brenda afatit prej 60 ditësh nga dita e përmbarimit të aktgjykimit, nëse kreditori në atë afat nuk kërkon shitje të anijes, ose nëse gjykata, me kërkesën e tij nuk zbaton ndalim të anijes. Kreditori ka të drejtë që në atë afat të kërkojë nga gjykata që e drejta e tij ligjore e pengut të shënohet në regjistrin e anijeve me rend përparësie sipas çastit kur shënimi i padisë për realizimin e të drejtës ligjore të pengut është shënuar në regjistrin e anijeve.

Neni 144

Të drejtat ligjore të pengut mbi anijen, zbatohen edhe në anijen që e shfrytëzon personi i cili nuk është bartës i të drejtës në disponim me anijen, gjegjësisht pronari i anijes, përveç nëse anija i është marrë me veprim të palejuar bartësit të së drejtës në disponim me anijen, gjegjësisht pronarit të anijes, ndërsa kreditori ligjor i pengut nuk është i ndërgjegjshëm.

Neni 145

Me pushimin e të drejtës ligjore të pengut në anijen, nuk pushon edhe kërkesa që është siguruar me të drejtën ligjore të pengut.

Me cedimin e kërkesës të siguruar me të drejtën ligjore të pengut, bartet edhe e drejta ligjore e pengut mbi anijen.

Neni 146

E drejta ligjore e pengut në anijen, nuk pushon me fshirjen e anijes nga regjistri i anijeve.

Neni 147

Dispozitat e nenit 136 deri në 146 të këtij ligji, nuk kanë të bëjnë me anijet e regjistruara në regjistrin e anijeve publike.

Neni 148

Të drejtat ligjore të pengut në anijen zbatohen edhe mbi lundër dhe anije në ndërtim të sipër, të cilat janë të afta për lundrim (qëndrim mbi sipërfaqen e ujit).

4. Procedura për regjistrimin në regjistrin e anijeve

Neni 149

Dispozitat e këtij ligji, për procedurën për regjistrimin e anijeve në regjistrin e anijeve, ka të bëjë edhe me anijet në ndërtim të sipër, në qoftë se me këtë ligj nuk është përcaktuar ndryshe.

Neni 150

Shënimi në regjistrin e anijeve, bëhet pas kërkesës së parashtruar në tre ekzemplarë, pranë Kapitanerisë së skelave, nga pronari i anijes.

Me kërkesën për regjistrim në regjistrin e anijeve bashkëngjitet:

- prova për pronësi;
- dokument nga regjistri kompetent gjegjësisht, dokument tjetër me të cilin provohet se kush është bartësi i të drejtës në disponim me anijen, ndërsa për anije në pronësi të personit fizik – dokument me të cilin provohet se pronari është shtetas maqedonas;
- aktvendim për përcaktimin e emrit, respektivisht për shenjën e anijes dhe të skelës së regjistrimit;
- dëshmi për bazhdari;
- vërtetim për aftësi lundrimi;
- provë për të drejtat reale me të cilat është ngarkuar anija dhe
- vërtetim për fshirjen e anijes nga regjistri i huaj i anijeve, në qoftë se anija bart prej regjistrit të huaj të anijeve në regjistrin maqedonas të anijeve.
- polica e sigurimit

Shpenzimet në procedurën e regjistrimit të anijes, janë në barrë të palës.

Neni 151

Në bazë të këtij ligji, në regjistrin e anijeve bëhet regjistrimi i të dhënave në vijim:

1. regjistrimi i parë në regjistrin e anijeve – në regjistrin maqedonas të anijeve regjistrohet anije e cila nuk është regjistruar në regjistrin e anijeve;
2. regjistrimi në fletën A – në fletën A të skedarit të librit kryesor të regjistrit të anijeve, regjistrohen të dhënat për identifikimin e anijes dhe karakteristikat e saj teknike;
3. regjistrimi – shënohet bartja, kufizimi ose pushimi i të drejtës pa përmbushjen e kushteve të veçanta;
4. parashënimi – regjistrimi – bartja, kufizimi ose pushimi i të drejtave, regjistrohet me kusht të arsyetimit plotësues (regjistrimi kushtimor, ose fshirja kushtimore e të drejtave);
5. vërejtje – evidentohet disponimi me pronën;
6. fshirja nga regjistri i anijeve – anija fshihet nga regjistri maqedonas i anijeve.

Neni 152

Në regjistrin e anijeve regjistrohen: të drejtat reale, marrja me qira e anijes, kontrata e anijes në kohë për tërë anijen ose e drejta në një pjesë të anijes.

Neni 153

Aktvendim për regjistrimin në fletën A të skedarit të librit kryesor të regjistrit të anijeve merr Kapedania.

Aktvendim për regjistrimin e parë të anijes, aktvendime për regjistrimin në fletët B dhe C të skedarit të librit kryesor të regjistrit të anijeve, aktvendim për fshirjen e anijes nga regjistri i anijeve dhe aktvendim për riregjistrimin e anijes në regjistrin maqedonas të anijeve, merr Regjistri Qendror i Republikës së Maqedonisë.

Procedura për regjistrimin e anijes, bëhet në përputhje me dispozitat e Ligjit për procedurë të përgjithshme administrative.

Neni 154

Aktvendimi me të cilin lejohet regjistrimi në regjistrin e anijeve, doemos duhet të ketë:

1. shënim të skedarit në të cilin doemos duhet të bëhet regjistrimi dhe, emri i anijes për të cilën ka të bëjë regjistrimi dhe
2. emrin dhe selinë, gjegjësisht emrin dhe vendbanimin e personit në dobi të të cilit do të bëhet regjistrimi i anijes ose e drejta e anijes për të cilën do të bëhet regjistrimi, cekja e dokumenteve në bazë të të cilave lejohet regjistrimi, lloji i regjistrimit që do të bëhet dhe përmbajtja thelbësore e të drejtës që regjistrohet edhe atë, me fjalët që duhet të jenë të shënuara në regjistrin e anijeve.

Nëse përmbajtja e të drejtës që regjistrohet, nuk mund të shprehet shkurtimisht, mund të bëhet thirrje në vendet e shënuara saktë në dokumentet, në bazë të të cilave është përcaktuar regjistrimi edhe atë me veprim sikur të jenë regjistruar ato vende në librin kryesor.

4.1. Regjistrimi

Neni 155

Nëse me këtë ligj ose me ligj tjetër nuk është përcaktuar më ndryshe, regjistrimi mund të lejohet vetëm në bazë të dokumentit publik ose privat në të cilin nënshkrimet e personave, e drejta e të cilëve duhet të kufizohet, ngarkohet, abrogohet ose bartet mbi person tjetër, e ka verifikuar organi kompetent për verifikim të nënshkrimit (noteri).

Në bazë të dokumentit privat që e ka dhënë ndihmësi, regjistrimi kundër urdhërdhënësit mund të lejohet vetëm nëse autorizimi që ky e ka dhënë është për punë të caktuar ose për lloj të caktuar të punëve, ndërsa nga dita e dhënies së autorizimit deri në ditën e kërkesës për regjistrimin nuk ka kaluar më shumë se një vit.

Verifikimi i nënshkrimit të dokumentit privat nuk është i nevojshëm nëse në dokument gjendet leje e dhënë nga organi kompetent për ruajtje të të drejtave dhe interesave të personit e drejta e të cilit duhet të kufizohet, ngarkohet, abrogohet ose mbartet mbi person tjetër.

4.2. Prenotimi

Neni 156

Kur dokumenti i paraqitur i plotëson kushtet e përgjithshme për regjistrim, por nuk i plotëson të gjitha kushtet e veçanta për regjistrim, të përcaktuara në nenin 155 nga ky ligj, gjyqi do të lejojë prenotim nga neni 155 pika 4 nga ky ligj.

Neni 157

Prenotimi i të drejtës së pengut të kontraktuar lejohet vetëm nëse kërkesat dhe baza juridike e të drejtës së pengut të kontraktuar janë të mundshme.

Neni 158

Kur në regjistrin maqedonas të anijeve regjistrohet numri që ka qenë i regjistruar në regjistrin e shtetit të huaj të anijeve, ndërsa nga dokumenti për shlyerje të anijes nga regjistri i shtetit të huaj të anijeve shihet se anija është ngarkuar me të drejtë të pengut të kontraktuar nga neni 135 nga ky ligj, me detyrë zyrtare do të regjistrohet prenotimi i të drejtës së pengut të kontraktuar me të drejtën e përparësisë që e ka sipas momentit që ka qenë kriter real për përcaktimin e rendit të përparësisë në regjistrin e shtetit të huaj të anijeve, nëse gjatë momentit të regjistrimit nuk janë plotësuar kushtet për regjistrim të të drejtës së pengut të kontraktuar të përcaktuar me këtë ligj.

Neni 159

Prenotimi i të drejtës së qirasë me marrëveshje për anije në kohë për tërë anijen dhe të drejtën e përparësisë së blerjes është i lejuar vetëm nëse ekzistimi i të drejtës dhe në pajtim me regjistrin janë bërë të besueshme.

Neni 160

Prenotimi lejohet edhe në bazë të dokumenteve si vijon:

1. vendimit të plotfuqishëm gjyqësor me të cilin kërkesa për përcaktim, fitim, përkufizim ose ndërprerje të të drejtës së regjistruar, pranohet ose refuzohet;

2. vendimit gjyqësore me të cilit prenotimi lejohet në procedurë për sigurim sipas dispozitave të procedurës për përmbarim;

3. kërkesës gjyqësore, organit të administratës ose organizatës në kryerjen e punëve të autorizimeve publike që i janë besuar me ligj, kur këto në bazë të ligjit janë të autorizuar sipas detyrës zyrtare të përcaktojnë kërkesa të caktuara, të sigurohen me të drejtë të pengut të kontraktuar.

Neni 161

Nëse në gjyq dorëzohet shuma e borxhit, të siguruar me të drejtë të pengut të kontraktuar për të cilën sipas rregullave juridike për të drejtat e pronës, ekziston shkak i arsyeshëm, se borxhi nuk guxon ti paguhet kreditorit, do të lejohet prenotim në bazë të vërtetimit nga gjyqi se ajo shumë është dorëzuar edhe atë:

1. nëse shumën e borxhit në gjyq e ka dorëzuar debitori ose personi që përgjigjet për borxhin, do të lejohet prenotim i shlyerjes së të drejtës së pengut të kontraktuar;

2. nëse shumën e borxhit në gjyq e ka dorëzuar personi i tretë që sipas rregullave juridike për të drejtat e pronës, kreditori është i detyruar t'ia cedojë kërkesën e tij, do të lejohet prenotimi i cedimit të kërkesës të siguruar me të drejtë të pengut të kontraktuar.

Neni 162

Me prenotim fitohen, mbarten, kufizohen ose abrogohen të drejtat e regjistruara me kusht, prenotimi të arsyetohet në mënyrë plotësuese edhe atë në atë masë në të cilin do të arsyetohet.

Neni 163

Prenotimi mund të arsyetohet në bazë të:

1. dokumentit me të cilin mund lejohet regjistrimi, e që e ka lëshuar personi kundër të cilit është regjistruar prenotimi;

2. vërtetimit se vendimi gjyqësor nga neni 160 pika 1 nga ky ligj është i plotfuqishëm dhe ekzekutiv;

3. vendimit përfundimtar të organit kompetent për ekzistimin e kërkesave nga neni 160 pika 3 të këtij ligji për të cilin sigurim është regjistruar prenotimi;

4. vendimit të plotfuqishëm ekzekutiv të gjyqit në kontest, kundër personit që është regjistruar prenotimi.

Neni 164

Nëse prenotimi arsyetohet me paraqitjen e dokumentit adekuat për regjistrim nga neni 163 pika 1 nga ky ligj, arsyetimi duhet të bëhet në afat prej 15 ditësh nga dita e dorëzimit të vendimit për prenotim.

Nëse prenotimi arsyetohet në bazë të vendimit të plotfuqishëm dhe përmbarues të gjyqit nga neni 163 pika 4 nga ky ligj, kontesti detyrimisht të ngrihet në afat prej 15 ditësh, nga dita e dorëzimit të vendimit për prenotim.

Afati gjatë të cilit detyrimisht duhet të arsyetohet prenotimi shënohet në vendimin për prenotim.

Afati për arsyetim të prenotimit, gjyqi me propozim të palës, mund ta arsyetojë nëse për atë ekzistojnë shkaqe të arsyeshme. Propozimi paraqitet në organin që e mban regjistrin e anijeve.

Neni 165

Nëse arsyetimi i prenotimit bëhet me paraqitjen e dokumenteve të shënuara në nenin 163 pika 1 deri 3 nga ky ligj, propozimi për arsyetimin e prenotimit dorëzohet në organin që e mban regjistrin e anijeve.

Nëse prenotimi arsyetohet me vendim të gjyqit në kontest të përcaktuar, në nenin 163 pika 4 nga ky ligj, kërkuesi i prenotimit është i detyruar të ngritë kontest para gjykatës kompetente dhe për atë ta informojë organin që e mban regjistrin e anijeve.

Neni 166

Afati gjatë të cilit detyrimisht duhet të ngrihet kontest për arsyetimin e prenotimit, do të shënohet në vendimin e prenotim.

Afati për ngritjen e kontestit, gjyqi mund me propozim të palës, ta vazhdojë nëse për atë ekzistojnë shkaqe të arsyeshme.

Neni 167

Nëse në kohën e paraqitjes së propozimit për prenotim, vijon kontesti për ekzistimin e të drejtës, prenotim i të cilës kërkohet, ngritja e kontestit të veçantë për arsyetim të prenotimit nuk është duhur nëse, sipas dispozitave nga ligji për procedurë ndërgjyqësore, në kontestin ekzistues mund që të shënohet edhe kërkesa për arsyetimin e prenotimit.

Neni 168

Nëse arsyetimi i prenotimit mungon, personi kundër të cilit është lejuar prenotimi mund të propozojë që ajo të shlyhet.

Nëse nga shkresat nuk del se padia për arsyetimin e prenotimit është paraqitur në kohë ose që afati për arsyetim vijon që nga ajo ditë kur është paraqitur propozimi për shlyerje, gjyqi në afat të shkurtër do të caktojë afat gjatë të cilit propozuesi i prenotimit detyrimisht duhet të dëshmojë se afati për arsyetim vijon ende ose se padia është dorëzuar në kohë.

Nëse gjyqi përcakton se afati ka kaluar, se kontesti nuk është ngritur në kohë, do të lejojë shlyerjen e prenotimit.

Do të konsiderohet se padia për arsyetim të prenotimit është dorëzuar në kohë edhe pse ka skaduar afati i paraqitjes së saj, nëse dorëzohet para dorëzimit të propozimit për shlyerje të prenotimit ose së paku ditën e njëjtë kur është dorëzuar ky propozim.

Neni 169

Nëse kërkesa e paditësit për arsyetimin e prenotimit miratohet në kontestin me të cilën arsyetohet prenotimi (neni 164 dhe 167), me propozim të cilësdo palë do të shënohet arsyetimi i prenotimit në regjistrin e anijeve sipas përmbajtjes së aktgjykimit të plotfuqishëm.

Nëse në kontestin e paragrafit 1 të këtij neni kërkesa për arsyetimin të prenotimit refuzohet plotfuqishëm, me propozimi të cilës do palë, do shlyhet prenotimi.

Neni 170

Nëse prenotimi është shlyer për atë që padia për arsyetim të prenotimit nuk është dorëzuar me kohë, mund të propozohet prenotim i ri, por ai ka veprim juridik nga momenti i dorëzimit të propozimit të ri.

Bartësi i të drejtës që disponon me anije, respektivisht pronari i anijes ose i autorizuari i të drejtës së regjistruar, me padi mund të kërkojë që të përcaktohet mosekzistimi i të drejtës së prenotuar. Aktgjykimi me të cilin miratohet kjo kërkesë do të shënohet me propozim të palës në regjistër të anijeve dhe me atë pengohet lejimi i sërishëm i prenotimit.

Neni 171

Nëse prenotimi shlyhet për arsye tjera, e jo për arsyet e theksuar në nenin 170 nga ky ligj, gjyqi sipas detyrës zyrtare, do ta refuzojë çdo propozim të ri për prenotim të së drejtës së njëjtë në bazë të të njëjtit dokument. Nëse gjyqi lëshon që ta bëjë atë dhe bëhet regjistrimi i prenotimit të ri, ai prenotim do të shlyhet pasi që kundërshtari të paraqesë se prenotimi veç më njëherë është shlyer.

Neni 172

Nëse është prenotuar e drejta e dispozicinit me anije, respektivisht e drejta e pronësisë, regjistrime të mëtejmë mund të lejohen jo vetëm kundër bartësit të regjistruar por edhe kundër bartësit të prenotuar të të drejtës që disponon me anije respektivisht pronarit të anijes, por veprimi juridik i atyre regjistrimeve varet nga ajo se prenotimi a do të arsyetohet ose do jo.

Nëse prenotimi arsyetohet, njëkohësisht me regjistrimin e arsyetimit të prenotimit do të shlyhen sipas detyrës zyrtare, të gjitha ato regjistrime që kundër bartësit të regjistruar të së drejtës që disponon me anije, respektivisht pronarit të anijes janë bërë pas momentit të paraqitjes, me propozim, në bazë të prenotimit të të drejtës së dispozicionit, në bazë të të cilës prenotimi i të drejtës që disponon me anije, respektivisht të drejtës së pronësisë është zbatuar.

Nëse prenotimi i të drejtës së dispozicionit me anije, respektivisht të drejtës së pronësisë shlyhet, njëkohësisht do të shlyhen, sipas detyrës edhe të gjitha regjistrimet që janë zbatuar me këtë prenotim.

Dispozitat e këtij neni do të zbatohen edhe në rast kur kundër kreditorit peng të kontraktuar është bërë prenotimi i mbartjes së kërkesës së tij mbi person tjetër.

Neni 173

Nëse shlyerja e ndonjë të drejte është prenotuar, në drejtim të asaj të drejte mund të lejohen regjistrimet e mëtejmë (si p.sh. me drejtat nënligjore ose cedimit), por veprimi juridik i atyre regjistrimeve varet nga ajo se prenotimi i shlyerjes a do të arsyetohet ose jo.

Nëse prenotimi i shlyerjes arsyetohet, njëkohësisht me regjistrimin e arsyetimit do të shlyhen sipas detyrës zyrtare dhe të gjitha regjistrimet që në drejtim të të drejtës së shlyer që në mes kohë janë lejuar.

Neni 174

Nëse kërkesës së siguruar me marrëveshje të të drejtës së pengut, në kohën kur kërkohet fshirja e saj, ende ekzistojnë të drejtat e nëpengut, fshirja e asaj kërkese mund të lejohet vetëm me vërejtje se veprimi juridik i fshirjes në pikëpamje të të drejtave të nëpengut do të veprojë kur këto do të fshihen.

Kur do të evidentohet fshirja e kërkesës së siguruar me të drejtën e pengut të kontraktuar, regjistrimet e më tejme të të drejtës së pengut të kontaktuar më nuk mund të lejohen, e nëse fshirja e të drejtës së pengut të kontraktuar vetëm rinotohen regjistrime të mëtejme të kësaj të drejte mund të lejohen vetëm regjistrime të më tejme të prenotuara me veprim juridik nga neni 162 të këtij ligji.

4.3. Vërejtje

Neni 175

Vërejtja e marrëdhënieve personale, veçanërisht në pikëpamje të kufizimit të së drejtës për dispozicion me pronë ka për pasojë juridike se askush, në interes të të cilit është shënuar ndonjë e drejtë në regjistrin e anijeve nuk mund të thërritet në atë se ato marrëdhënie nuk i ka pasur të njohura (si për shembull të miturit, vazhdimi i të drejtës prindërore ose të kujdestarisë, hapja e falimentimit).

Vërejtjen marrëdhënieve personale dhe fshirjen e shënimit të tillë e përcakton gjykata në bazë të dokumenteve me të cilat dëshmohen këto marrëdhënie, e me propozimin e palëve, përfaqësuesve të tyre ligjorë ose nga organet kompetente.

Neni 176

Vërejtje fakteve tjera, përveç atyre që janë theksuar në nenin 175 nga ky ligj, mund të lejohet vetëm kur shënimi është lejuar me ligj dhe ka veprim i cili është përcaktuar me ligj (si për shembull radha me përparësi, e drejta kontraktuese e përbashkët e pengut, heqja dorë nga kërkesa e siguruar me të drejtën e kontraktuar të pengut, padia për realizimin e të drejtës ligjore të pengut, shënim të kontestit).

Neni 177

Bartësi i të drejtës së dispozicionit të anijes gjegjësisht pronari i anijes mund të kërkojë regjistrim e shënimit të radhës me përparësi për tjetërsim e anijes me qëllim ose për ngarkimin me të drejtë e kontraktuar të pengut. Veprimi juridik i shënimit është radha me përparësi e të drejtave të fituara me atë tjetërsim ose ngarkesë që të llogaritet nga momenti i paraqitjes së propozimit për regjistrim të vërejtjes, nëse regjistrimi i drejtave të theksuara kërkohet gjatë kohës që vlen vërejtja (neni 179).

Kreditori kontraktues i pengut, me veprimin juridik të theksuar në paragrafin 1 nga ky nen, mund të kërkojë regjistrim të shënimit të radhës me përparësi për shmangien me qëllim ose për fshirjen me qëllim të kërkesës së tij.

Shënimet nga ky nen mund të lejohen vetëm nëse sipas gjendjes së regjistrimit në regjistrin e anijeve është lejuar regjistrimi i të drejtës e cila doemos duhet të shënohet gjegjësisht fshirja e të drejtës së shënuar, edhe pse nënshkrimi i propozuesit është i vërtetuar nga organi kompetent.

Neni 178

Aktvendimi me të cilin lejohet propozimi për regjistrim të shënimit nga neni 177 të këtij ligji jepet vetëm në një ekzemplar (dërgesë). Kur do ta realizojë regjistrimin e vërejtjes në regjistrin e anijeve, Kapitaneria e porteve doemos duhet që në atë ekzemplar të vërtetojë se shënimi është zbatuar.

Neni 179

Nëse vërejtja e radhës me përparësi është e lejuar për ngarkesë me qëllim të anijes me të drejtë të kontraktuar të pengut, shënimi e humb veprimin me skadimin e afatit prej

një viti, e në raste tjera të theksuara në nenin 177 nga ky ligj - me skadimin e afatit prej 60 ditësh nga dita kur është lejuar.

Në aktvendimin me të cilin lejohet shënimi do të theksohet data kur pushon veprimi i atij shënimi.

Neni 180

Propozimi për regjistrim e të drejtës ose për regjistrim të fshirjes me radhën e përparësisë që është siguruar me vërejtjen nga neni 177 të këtij ligji doemos duhet të dorëzohet në afatet e përcaktuara në nenin 164 nga ky ligj dhe propozimit t'i bashkëngjitet një ekzemplar nga aktvendimi me të cilin është lejuar shënimi.

Dokumenti në bazë të të cilit shënohet ose fshihet e drejta për të cilën është shënuar radha e përparësisë mund të jetë e përbërë edhe pas dorëzimit të propozimit për regjistrim të vërejtjes.

Në aktvendimin me të cilin propozimit të dorëzuar në kuptim të paragrafit 1 nga ky nen, lejohet regjistrimi ose notimi, gjykata do të caktojë se regjistrimi i lejuar e ka atë radhë të përparësisë që është e fituar me shënimin. Kapitaneria e skeleve kur do ta zbatojë regjistrimin e lejuar të regjistruar gjegjësisht notimin, do të konfirmojë se në ekzemplarin e aktvendimit me të cilin është lejuar shënimi i radhës që ka përparësi është realizuar regjistrimi.

Regjistrimi me radhë të shënuar përparësie do të lejohet edhe pse anija ose kërkesa e siguruar me të drejtën e kontraktuar të pengut janë të bartura ndaj personit të tretë ose janë ngarkuar pasi që propozimi për shënimin e radhës me përparësi është dorëzuar.

Nëse bartësi i të drejtës së dispozicionit me anije gjegjësisht pronari i anijes ose kreditori kontraktues i pengut falimentojnë para se të paraqitet propozimi për regjistrim, regjistrimi do të lejohet vetëm nëse dokumenti për punën juridike është përpiluar para ditës së hapjes së falimentimit edhe pse dita e përpilimit të dokumentit është dëshmuar me vërtetim nga organi kompetent. Nëse dokumenti nuk iu përgjigjet këtyre kushteve, nëse regjistrimi lejohet do të vlerësohet sipas dispozitave për falimentim.

Neni 181

Nëse lejohet regjistrimi i bartjes së të drejtës së dispozicionit me anije, gjegjësisht të së drejtës së pronësisë, ose tjetërsimit të anijes gjegjësisht lënies ose fshirjes së kërkesës me radhë përparësie të fituar me shënim (neni 177 paragrafi 1), gjykata me propozimin e palës në dobi të së cilës është shënuar regjistrimi, do të urdhërojë fshirjen e atyre regjistrimeve që në pikëpamje të asaj anije ose kërkese janë realizuar pas dorëzimit të propozimit për shënim. Propozimi për fshirje të këtyre regjistrimeve doemos duhet të paraqitet në afat prej 15 ditësh nga dita kur regjistrimi me radhë të shënuar me përparësi është bërë i plotfuqishëm

Neni 182

Nëse propozimi për regjistrim nuk paraqitet para skadimit të afatit pas të cilit pushon veprimi i shënimit të nenit 179 nga ky ligj, ose nëse shuma e kërkesës, në pikëpamje në të cilën është realizuar shënimi i radhës me përparësi, deri në fundin e atij afati nuk shteret, gjykata, me detyrë zyrtare do të urdhërojë fshirjen e shënimit të radhës me përparësi.

Para skadimit të afatit nga neni 179 të këtij ligji fshirja e shënimit mund të lejohet vetëm nëse propozimit për fshirje të vërejtjes i është bashkëngjitur ekzemplar nga aktvendimi me të cilin shënimi është lejuar. Kur do ta realizojë regjistrimin e fshirjes, Kapitaneria e skelës do të konfirmojë në atë ekzemplar nga aktvendimi se fshirja është kryer.

Neni 183

Gjykata kompetente nga neni 153 paragrafi 2 të këtij ligji, kërkesës nga kreditori do të lejojë shënim të përjashtimit gjyqësor të kërkesës së kontraktuar të pengut dhe shënim të padisë juridike të pengut, nëse ai kundër kujt është paraqitur përjashtimi ose padia është shënuar si bartës i të drejtës së dispozicionit me anijen, gjegjësisht si pronar i anijes, edhe nëse dëshmohet se është e paraqitur padia juridike e pengut.

Shënim të padisë juridike të pengut mund të lejojë edhe gjykata kontestimore.

Shënimi nga paragrafi 1 të këtij neni ka për pasojë përjashtimin ose padia të ketë të veprim juridik kundër bartësit të mëvonshëm të së drejtës së dispozicionit me anije, gjegjësisht pronarit të anijes, ndërsa veçanërisht të mund që, në bazë të aktgjykimit të plotfuqishëm të marrë në kontest për padinë e shënuar ose në bazë të barazimit gjyqësor të kryer të lidhur në atë kontest, të mbahet zbatimi mbi anijen e marr peng drejtpërdrejt kundër secilit bartës të mëvonshëm të së drejtës së dispozicionit me anije gjegjësisht pronar të anijes.

Neni 184

Shënimi i padisë për realizimin e të drejtës ligjore të pengut fshihet me detyrë zyrtare, nëse në afat prej 60 ditësh nga dita e plotfuqishmërisë së aktgjykimit të marrë në bazë të padisë e cila ka qenë lëndë e shënimit që kreditori i kërkesës së siguruar me të drejtën ligjore të pengut, nuk kërkon shitjen e anijes ose regjistrim të së drejtës së kontraktuar të pengut.

Neni 185

Personi që ka ngritur kontest që të kontestojë regjistrimin për të cilin do të vërtetojë se me të janë cenuar të drejtat e tij të shënuara dhe kërkon kthimin në gjendjen e më pashme në regjistër, te gjykata kontestimore ose te gjykata kompetente nga neni 153 paragrafi 2 të këtij ligji mund të kërkojë shënimin e atij kontesti në regjistrin e anijeve në të njëjtën kohë me paraqitjen e padisë ose më vonë.

Shënimi i kontestit nga paragrafi 1 i këtij neni ka për pasojë që aktgjykimi i marrë në atë kontest të veprojë edhe kundër atyre personave të cilët kanë fituar të drejta të shënuara pas momentit kur propozimi për shënimin e kontestit ka arritur deri te Kapitaneria.

Neni 186

Në kontestin e ngritur me padi për fshirjen e regjistrimit kundër personave të cilët me regjistrim të drejtpërdrejtë, fshirja e të cilit kërkohet me padi, kanë fituar të drejtë ose janë liruar prej ngarkesës ose kur padia bazohet në marrëdhëniet që ekzistojnë drejtpërdrejt ndërmjet paditësit dhe të paditurit, për parashkrimin e kërkesës për padi do të gjykohet në pajtim me dispozitat dhe rregullat juridike për parashkrim.

Neni 187

Personi i cili do që të kontestojë regjistrimin kundër personave të tretë, për lejen e të cilit ka qenë i njoftuar, është i obliguar që në afat në të cilit mund të parashtrojë ankesë kundër lejes për atë regjistrim t'i propozojë gjykatës kompetente nga neni 153 të këtij ligji regjistrimin e vërejtjes se regjistrimi është kontestues, ndërsa më së voni në afat prej 60 ditësh nga dita e skadimit të afatit për ankesë të paraqesë padi për fshirjen e regjistrimit kundër të gjithë personave të cilët me regjistrimin e kontestuar kanë fituar ndonjë të drejtë regjistrimet shkruar të më tejme ose rinotime.

Pas skadimit të afatit nga paragrafi 1 të këtij neni, kundër personave të tretë të cilët para shënimit të kontestit ndaj të drejtës së shkruar kanë fituar të drejta të më tejme të shkruara, me padi për fshirje mund të kontestohet regjistrimi vetëm nëse ata persona nuk kanë qenë të vetëdijshëm në pikëpamje të rregullsisë së regjistrimit të kontestuar.

Neni 188

Nëse paditësi në mënyrë të përcaktuar nuk ka qenë i njoftuar për lejen për regjistrim që e konteston, e drejta për paraqitjen e padisë për fshirjen e saj kundër personave të tretë të cilët me të drejtën e shkruar kanë fituar të drejta të më tejme të shkruara, pushon në afat prej tre vjetësh nga momenti kur propozimi për regjistrimin e hedhur poshtë ka arritur deri te Kapitaneria e skelës.

Neni 189

Nëse paditësi e tërheq padinë ose nëse sipas ligjit konsiderohet se padia është tërhequr ose nëse padia me vendim të plotfuqishëm hedhet poshtë ose kërkesëpadia hedhet poshtë ose nëse në rastin nga neni 187 të këtij ligji padia nuk paraqitet në afatin e përcaktuar, gjykata, me propozimin e palës së kundërt, do të urdhërojë fshirjen e shënimit të kontestit.

Nëse me aktgjykim të plotfuqishëm plotësisht ose pjesërisht miratohet kërkesa për fshirjen e regjistrimit të kontestuar, ose nëse palët për fshirjen e regjistrimit lidhin barazi gjyqësore, gjykata me propozim të palëve, do të lejojë regjistrimin e fshirjes së regjistrimit të kontestuar sipas përmbajtjes së aktgjykimit gjegjësisht barazimit gjyqësor, por njëkohësisht do të urdhërojë fshirjen e shënimit të kontestit, si dhe të të gjitha regjistrimeve dhe prenotime për të cilat, në pikëpamje të së drejtës së fshirjes, propozimi për regjistrim ka arritur deri te Kapitaneria e skelës, nga momenti kur deri te ky organ ka arritur propozimi për shënimin e kontestit.

Neni 190

Personi i cili do të vërtetojë se regjistrimi është bërë për shkak të veprës penale të kryer, për shkak të arritjen e veprimit juridik nga neni 185 të këtij neni në raport me regjistrimet e mëvonshme, mund të kërkojë nga gjykata kompetente nga neni 153 paragrafi 2 të këtij ligji të lejojë shënim se regjistrimi është kontestues. Ky person është i obliguar që propozimit të paraqitur t'i bashkëngjisë vërtetim nga organ kompetent për procedurë të ngritur penale.

Nëse shënimi i kontestit propozohet për shkak arritjes së veprimit edhe kundër persona të tretë të cilët me vetëdije kanë fituar të drejta të shkruara para shënimit të kontestit, propozimi për shënim doemos duhet t'i paraqitet gjykatës kompetente nga neni 153 paragrafi 2 të këtij ligji në afat në të cilin pala është e autorizuar për paraqitjen e ankesës kundër regjistrimit të lejuar.

Neni 191

Nëse gjykata në procedurën penale vendos që të fshihet regjistrimi bashkë me të drejtat e shkruara që janë fituara para shënimit të theksuar në nenin 190 të këtij ligji, gjykata kompetente nga neni 153 të këtij ligji do të urdhërojë fshirjen e regjistrimit sipas dispozitave të nenit 189 paragrafi 2 nga ky ligj, nëse pala, kundër së cilës është realizuar regjistrimi i kontestuar ndaj propozimit për fshirjen e regjistrimit e bashkëngjit aktvendimin gjykatës të marrë në atë procedurë penale, me vërtetim për plotfuqinë e tij.

Nëse gjykata në procedurën penale përcakton përgjegjësi penale të të akuzuarit, ndërsa i dëmtuari me kërkesën e tij për fshirjen e regjistrimit e udhëzon në kontest, i dëmtuari ka të drejtë të paraqesë padi për fshirjen e regjistrimit dhe të drejtave të shkruara nga paragrafi 1 të këtij neni në afat prej 60 ditësh nga dita kur vendimi i gjykatës për udhëzimin në kontest është bërë i plotfuqishëm.

Nëse gjykata në procedurën penale nuk merr vendim për atë se i akuzuari është përgjegjës penalisht, dhe nëse personi i autorizuar në afatin nga paragrafi 2 të këtij neni nuk paraqet padi, gjykata kompetente nga neni 153 paragrafi 2 të këtij ligji do të lejon fshirjen e shënimit të kontestit me propozim nga personi cili ka interes juridik që regjistrimi i kontestuar të mbahet në fuqi.

Neni 192

Kur kërkohet fshirja e shënimit të kontestit për shkak se padia për fshirje nuk është ngritur në afatet e përcaktuar nga neni 187 dhe neni 191 të këtij ligji, gjykata kompetente nga neni 153 paragrafi 2 të këtij ligji do të veprojë në pajtim me dispozitat nga neni 168 paragrafi 2 dhe 3 të këtij ligji.

Neni 193

Nëse pronari i anijes ose kreditori, në anijen e të cilit gjegjësisht kërkesë është regjistruar ndonjë e drejtë, paraqet padi që kjo e drejtë në tërësi ose pjesërisht të fshihet për shkak parashkrimit, gjykata kompetente nga neni 153 paragrafi 2 të këtij ligji, me propozim nga paditësi, do të lejojë shënimin e kontestit në regjistrin e anijeve.

Neni 194

Nëse ngrihet kontest me të cilin kërkohet të përcaktohet se me mbajtje është fituar e drejta e përcaktuar reale, gjykata kompetente nga neni 153 paragrafi 2 të këtij ligji me propozim nga paditësi do të lejojë shënimin kontestit në regjistrin e anijeve.

Neni 195

Shënimi i kontestit në rast të padisë për fshirje për shkak parashkrimit nga neni 193 të këtij ligji, ose në rast të padisë për përcaktimin e fitimit të së drejtës reale për shkak të përkrahjes nga neni 194 të këtij ligji, nuk ka veprim kundër personave të tretë të cilët, duke besuar në regjistrin e anijeve, kanë arritur regjistrime të përcaktuara para momentit kur propozimi për shënimin e kontestit ka arritur deri te Kapitaneria. Nëse me aktgjykim të plotfuqishëm është përcaktuar se paditësi me mbajtje ka fituar të drejtë të përcaktuar reale, e drejta e fituar me mbajtje ka radhë me përparësi para të gjitha regjistrimeve që janë zbatuar pas shënimit të kontestit, ndërsa të gjitha drejtat e shënuara pas shënimit të kontestit që me atë janë në kundërshtim do të fshihen me propozim nga pala.

Në procedurën për fshirje në mënyrë adekuate zbatohen dispozitat nga neni 189 paragrafi 2 të këtij ligji.

Neni 196

Gjykata e cila me detyrë zyrtare ka zbatuar shitjen e anijes, do të urdhërojë që aktvendimi i marrë i anijes së shitur të shënohet në regjistrin e anijeve.

Shënimi nga paragrafi 1 të këtij neni ka veprim që të drejtat e shënuara kundër pronarit të deritashëm të anijes të mund të fitohen me regjistrim të më tejmë vetëm nëse aktvendimi për marrje të ndërpritet në mënyrë të plotfuqishme.

Nëse aktvendimi për marrje nuk është hedhur poshtë, ose nëse hedhja poshtë është e plotfuqishme me propozimin nga personi i interesuar do të fshihen të gjitha regjistrimet të realizuara pas shënimit të atij aktvendimi kundër pronarit të deritashëm të anijes, si dhe të gjitha regjistrimet e më tejme që janë realizuar lidhur me të drejtat e tyre.

Neni 197

Propozimet për regjistrim ose për fshirje të shënimeve për të cilat vendos gjykata kompetente nga neni 153 paragrafi 2 i këtij ligji doemos duhet t'i paraqiten Kapitanerisë, në qoftë se me dispozitë tjetër nuk është përcaktuar ndryshe.

4. 4. Shënimi i të drejtave të përbashkëta të pengut të kontraktuar

Neni 198

Te të drejtat e përbashkëta të pengut të kontraktuar nga neni 133 të këtij ligji që themelohen me regjistrim në më shumë skeda, njëra nga skedat shënohet si kryesore, ndërsa të tjerat si dytësore. Në propozimin për regjistrim doemos duhet të theksohen se cila skedë shënohet si kryesore,

ndërsa cila si dytësore, ndërsa nëse në propozimin ajo nuk është shënuar, do të llogaritet se si skedë kryesore doemos duhet të shënohet ajo që në propozimin për regjistrim është theksuar në vendin e parë.

Nëse kërkohet e drejta e kontraktuar e pengut që veç ekziston që të zgjerohet për të njëjtën kërkesë dhe ndaj skedave tjera, me skedën e ngarkuar paraprake do të veprohet si me skedë kryesore.

Në skedën kryesore me shënim udhëzohet në skedat dytësore, ndërsa në secilën skedë dytësore të skedës kryesore.

Neni 199

Nëse kreditori për shkak të sigurimit të kërkesës së tij kërkon regjistrim të së drejtës së kontraktuar të pengut në skedë e përcaktuar të regjistrit të anijeve, është i obliguar ta paraqesë ekzistimin e të drejtës së kontraktuar të pengut që për atë kërkesë tashmë është e regjistruar në ndonjë skedë tjetër që të mund të shënohet e drejta e përbashkët e kontraktuar e pengut.

Kreditori është përgjegjës për dëmin e shkaktuar me atë që ka lëshuar ta paraqesë ekzistimin e të drejtës së kontraktuar të pengut.

Nëse shënimi i të drejtës së përbashkët të pengut të kontraktuar debitori kontarktues juridik i pengut mund të propozojë që shënimi të realizohet dhe të kërkojë që kreditori t'ia kompensojë harxhimet, nëse shënimi ka munguar me fajin e tij.

Nëse gjykata kompetente nga neni 153 paragrafi 2 të këtij ligji, duke lejuar regjistrimin ose prenotimin e të drejtës së kontraktuar të pengut, përcakton se për kërkesën e njëjtë të së drejtës së kontraktuar të pengut tashmë është shënuar në regjistrin e anijeve, me detyrë zyrtare do të përcaktojë se skeda, në të cilën e drejta e kontraktuar e pengut tashmë është shënuar është skedën kryesore. Gjykata është e detyruar që për atë ta njoftojë Kapitanerinë.

Neni 200

Nëse gjatë regjistrimit fillestar ose të mëvonshëm të së drejtës së përbashkët ose kontraktues të pengut marrin pjesë më tepër gjykata nga neni 153 të këtij ligji, secila nga ato mëvetësishëm do të vendosin për propozimin e regjistrimit ose për prenotimin e të drejtës së kontraktuar të pengut në regjistrin e anijeve për të cilin ai është kompetent. Secila prej gjykatave aktvendimin e vet për atë do t'ia paraqesë Kapitanerisë.

Ankesa kundër aktvendimit nga paragrafi 1 i këtij neni i paraqitet gjykatës e cila e ka marrë atë aktvendim.

Nëse regjistrimi ose prenotimi, që është shënuar në ndonjë skedë dytësore, nëse ankesa fshihet, për fshirjen për shkak të shënimit njoftohet Kapitaneria.

Neni 201

Radha me përparësi te e drejta e përbashkët e kontraktuar e pengut përcaktohet mëvetësishëm për secilën skedë dhe është moment meritor kur propozimi për lejen e regjistrimit të së drejtës së përbashkët të kontraktuar të pengut i ka arritur Kapitanerisë.

Neni 202

Të gjitha propozimet, në pikëpamje të ndryshimit të së drejtës së pengut për kërkesë për të cilën është shënuar e drejta e përbashkët e kontraktuar e pengut në më shumë skeda, i paraqitet Kapitanerisë. Për ato propozime vendoset sipas gjendjes së regjistrimit në skedën kryesore.

Propozimi i paraqitur organit tjetër, e jo Kapitanerisë do t'i kthehet paraqitësit me udhëzim se propozimi doemos duhet t'i paraqitet Kapitanerisë.

Neni 203

Të gjitha ndryshimet që të drejtës së përbashkët të kontraktuar të pengut doemos duhet të bëhen me bartje, kufizimin, ngarkesë, fshirje ose në ndonjë mënyrë tjetër, shënohen vetëm në skedën kryesore.

Regjistrimi i ndryshimeve në skedën kryesore ka veprim juridik si të jetë realizuar në të gjitha skedat ekzistuese ose skeda dytësore vijuese.

Fshirja e pjesshme ose e tërësishme e të drejtës së përbashkët të kontraktuar të pengut që ka të bëjë me të gjitha anijet ose me të gjitha kërkesat (nënpeng), të cilat janë lëndë e të drejtës së përbashkët të kontraktuar të pengut, shënohet në të gjitha skedat dytësore, ndërsa fshirja e të drejtës së përbashkët të kontraktuar të pengut që ka të bëjë me anije të përcaktuar ose me kërkesë të caktuar, shënohet vetëm në skedën dytësore në të cilën është shënuar ajo anije gjegjësisht kërkesë.

Neni 204

Nëse fshihet e drejta e pengut të anijes gjegjësisht e kërkesës së siguruar me të drejtën e kontraktuar të pengut të shënuar në skedën dytësore, në këtë skedë fshihen edhe të gjitha regjistrimet e realizuara të më tejme të së drejtës së përbashkët të kontraktuar të pengut dhe barten në njërën nga skedat dytësore të cilat udhëhiqen te i njëjti organ. Nëse e drejta e përbashkët e kontraktuar e pengut ende ekziston, me atë skedë veprohet si me skedën kryesore.

Nëse në regjistrin e anijeve në Kapitaneri nuk ka skedë dytësore, gjykata do të përcaktojë, nëse atë nuk e përcakton debitori juridik i pengut të kontraktuar, me të cilën skedë dytësore në të ardhmen do të veprohet si me skedën kryesore, mandej me detyrë zyrtare, do t'i dërgohet Kapitanerisë përshkrime të vërtetuara të regjistrimeve ekzistuese në librin kryesor, si dhe përshkrime të vërtetuara të dokumenteve që kanë të bëjnë me ato regjistrime.

IV. MARRËVESHJET

1. Marrëveshja për ndërtimin e anijes

Neni 205

Marrëveshje për ndërtim të anijes është marrëveshje me të cilën anijendërtuesi obligohet që në pajtim me dokumentacionin teknik dhe projektues, në afat të kontraktuar të ndërtojë anije, ndërsa porositësi obligohet që për atë t'ia paguajë çmimin e kontraktuar.

Marrëveshje për riparimin dhe ndreqjen e anijes është marrëveshje me të cilën realizuesi të riparojë dhe ndreqë anije në afat të kontraktuar, ndërsa porositësi obligohet që për atë t'ia paguajë çmimin e kontraktuar.

Nëse me marrëveshjen për ndërtim të anijes nuk është parashikuar ndryshe, llogaritet se anija në ndërtim i takon anijendërtuesit.

Neni 206

Marrëveshja për ndërtim të anijes si dhe ndryshimet dhe plotësimet e asaj marrëveshje doemos duhet të jenë të përbëra në formë të shkruar.

Marrëveshja për ndërtim të anijes dhe ndryshimet dhe plotësimet e saj të përbëra në kundërshtim me paragrafin 1 nga ky nen nuk ka veprim juridik.

Neni 207

Anijendërtuesi është i detyruar që ta kryejë ndërtimin sipas marrëveshjes për ndërtim të anijes dhe rregullat e profesionit dhe në mënyrë që anijes të mund t'i jepen dokumentet për aftësi lundrimi të parashikuara me këtë ligj.

Neni 208

Porositësi ka të drejtë mbikëqyrjeje mbi realizimin e ndërtimit të anijes dhe për atë qëllim mund të autorizojë një ose më tepër persona profesionalë që do ta kryejnë mbikëqyrjen. Emërtimi dhe ndërrimi i personave profesionalë që kryejnë mbikëqyrje, porositësi në formë të shkruar doemos duhet ta njoftojë anijendërtuesin.

Harxhimet në lidhje me punën e personave që kryejnë mbikëqyrje mbi ndërtimin e anijes janë në llogari të porositësit.

Anijendërtuesi është i obliguar që personave të autorizuar të kryejnë mbikëqyrje t'u mundësojë kryerje pa pengesa gjatë ndërtimit të anijes.

Nëse personi i autorizuar të kryejë mbikëqyrje konstaton se realizimi i disa punëve nuk janë në pajtim me nenin 207 nga ky ligj, është i obliguar që menjëherë të shënojë vërejtje në formë të shkruar dhe për të njëjtën ta njoftojë anijendërtuesin.

Nëse anijendërtuesi nuk i pranon vërejtjet, pa prolongim për atë në formë të shkruar doemos duhet ta njoftojë porositësin dhe të veprojë në pajtim me marrëveshjen për ndërtimin e anijes.

Neni 209

Dispozitat nga nenet 205, 206, 207 dhe 208 të këtij ligji në mënyrë adekuate zbatohen edhe në objekte tjera lundruese.

Neni 210

Gjatë përpunimit dhe furnizimit të pjesëve ose sendeve që i takojnë anijes që anijendërtuesi i ka porositur ose i ka furnizuar nga persona që i ka përcaktuar porositësi, anijendërtuesi përgjigjet për mangësitë e punëve të realizuara ose pjesëve të furnizuara ose sendeve që i takojnë, nëse nuk dëshmon se ato mangësi nuk ka mund t'i vërejë me kujdesin e detyrueshëm të nikoqirit të mirë.

Anijendërtuesi nuk përgjigjet për mangësitë e ndërtimit të anijes nëse dëshmon se ato kanë ndodhur për shkak asaj se gjatë realizimit të punëve të caktuara ka vepruar sipas kërkesës së porositësit dhe e ka paralajmëruar për mundësinë e shkaktimit të pasojave të dëmshme që ka mund t'i parashikon me kujdes të detyruar të nikoqirit të mirë.

Kur porositësi jep material për ndërtimin e anijes, anijendërtuesi është i obliguar që ta kontrollojë materialin dhe nëse konstaton mangësi, për atë pa prolongim doemos duhet ta njoftojë porositësin.

Nëse anijendërtuesi nuk vepron sipas dispozitave nga paragrafi 3 të këtij neni, përgjigjet për pasojat e dëmshme të shkaktuara për shkak të mangësisë në material.

Anijendërtuesi nuk përgjigjet në kuptim të paragrafit 4 nga ky nen nëse porositësi edhe krahas paralajmërimit se materiali ka mangësi kërkon nga anijendërtuesi të instalojë materialin e tillë në anije.

Neni 211

Kur harxhimet e ndërtimit të anijes, pas lidhjes së marrëveshjes, për shkak të rrethanave të paparashikuara në mënyrë të konsiderueshme do të zmadhohen, anijendërtuesi mund të kërkojë rritjen e çmimit të kontraktuar për ndërtimin e anijes, proporcionalisht me rritjen reale të çmimeve.

Dispozita nga paragrafi 1 të këtij neni nuk zbatohet ndaj çmimet që janë rritur në kohën kur anijendërtuesi me fajin e tij është vonuar me ndërtimin e anijes.

Neni 212

Anijendërtuesi është i obliguar që në afat të arsyeshëm, me harxhimet dhe me rrezikun e tij, t'i shmangë mangësitë për të cilat është i përgjegjës sipas dispozitat nga neni 207, 208 dhe 210 nga ky ligj.

Nëse mangësitë nuk mund të shmangen, porositësi mund të kërkojë zvogëlimin adekuat të çmimeve.

Nëse mangësia që nuk mund të shmanget është esenciale, porositësi ka të drejtë që ta prishë marrëveshjen.

Me dispozitat nga paragrafi 1 deri 3 të këtij neni nuk preket në të drejtën e porositësit për kompensimin e dëmit.

Rrethana se porositësi gjatë ndërtimit të anijes nuk ka kundërshtuar projektin që e ka përpunuar anijendërtuesi, materialin e përdorur dhe mënyrën e realizimit të punëve, nuk e liron anijendërtuesin nga obligimi nga paragrafi 1 deri 4 të këtij neni.

Neni 213

Anijendërtuesi përgjigjet për mangësitë e fshehta që do të zbulohen gjatë një viti, duke llogaritur nga dita e dorëzimit të anijes porositësit, me kusht që porositësi ta njoftojë menjëherë me shkrim për mangësitë që i ka zbuluar.

Detyrimet e anijendërtuesit nga paragrafi 1 i këtij neni, parashkruhen për një vit duke llogaritur nga dita kur anijendërtuesi është njoftuar me shkrim për mangësitë e anijes.

Neni 214

Dispozitat nga neni 207 dhe 213 të këtij ligji në mënyrë përkatëse zbatohen dhe në marrëveshjet për ndreqjen, përkatësisht riparimin e anijes.

2. Marrëveshjet për shfrytëzimin e anijes

Neni 215

Marrëveshjet për shfrytëzimin e anijes janë marrëveshje për punë lundrimi dhe marrëveshje për qiramarrje të anijes.

Neni 216

Marrëveshje për punë lundrimi janë:

- marrëveshja për transportimin e sendeve në rrugë të brendshme lundrimi;
- marrëveshja për transportimin e personave në rrugë të brendshme lundrimi, dhe
- marrëveshja për tërheqje, përkatësisht shtyrje në rrugë të brendshme lundrimi.

Neni 217

Me marrëveshjen për transport të sendeve me anije mundet të kontraktohet për transportimin e sendeve me gjithë anijen, me pjesën proporcionale të anijes ose me hapësirë të caktuar anijesh (marrëveshje lundrimi), si dhe transport të sendeve të caktuara (marrëveshje transportimi).

Me marrëveshjen për transport të sendeve me anije, nuk lejohet transportimi i mjeteve të rrezikshme eksplozive.

Marrëveshje për anije mund të lidhet për një ose më tepër udhëtime (marrëveshje lundrimi për udhëtim) ose për kohë të caktuar (marrëveshje lundrimi për kohën).

Marrëveshja e lundrimit për më tepër udhëtime ose marrëveshja e lundrimit në kohë për gjithë anijen doemos duhet të jetë e përpiluar në formë të shkruar.

Marrëveshjet nga paragrafi 3 i këtij neni, që nuk janë përpiluar në formë të shkruar nuk kanë veprim juridik.

Neni 218

Me marrëveshje për transport të personave anijetari detyrohet që për porositësin të transportojë një ose me tepër persona, ndërsa porositësi detyrohet të paguajë taksë transporti.

Lartësia e taksës së transporti përcaktohet me marrëveshje.

Anijetari është i detyruar që personave që transportohen t'u japë biletë udhëtimi.

Bileta e udhëtimit mundet të jetë në emër ose të organizatorit të udhëtimit

Neni 219

Ndaj marrëveshjes për transport të sendeve në rrugët e brendshme lundrimi dhe marrëveshjes për transportin e personave në rrugë të brendshme lundrimi në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat ligjore për transport të sendeve dhe personave.

Neni 220

Me marrëveshjen për tërheqje, anijetari i tërheqësit, përkatësisht shtytësi detyrohet të tërheqë ose të shtytë me anijen e vet anije tjetër ose objekt tjetër lundrues ose objekt notues deri në vendin e caktuar për një kohë të caktuar, ndërsa për punën e kryer porositësi detyrohet ta paguajë çmimin e kontraktuar.

Neni 221

Tërheqja nga neni 220 i këtij ligji, fillon në momentin kur tërheqësi me urdhëresë nga udhëheqësi i anijes që drejton me tërheqje, e ka pranuar ose dorëzuar litarin për tërheqje;

Tërheqja mbaron në momentin kur do të zbatohet urdhëresa përfundimtare e udhëheqësit i cili drejton tërheqjen, kështu që do ta lëshojë (lirojë) litarin për tërheqje, ose anijen e tërhequr do t'ia dorëzojë anijes tjetër, ankorojë ose lidhë për bregu;

Shtytja fillon në momentin kur shtytësi me urdhëresë nga udhëheqësi i anijes i cili udhëheq me shtyrjen, është i lidhur për anije që e merë për shtyrje.

Shtytja mbaron në momentin kur anija e shtyrë do të ankorohet, lidhet për bregu, përkatësisht do t'i dorëzohet personit zyrtar që kryen mbikëqyrje mbi sigurinë e anijes së shtytur.

Neni 222

Nëse tërheqësi tërheq objekt lundrimi pa ekuipazh, anijetari i tërheqësit doemos duhet që me zbatimin e masave të zakonshme të kujdeset për mirëmbajtjen e aftësisë për lundrim të objektit të tërhequr në gjendje në të cilën e ka pranuar për tërheqje.

Anijetari i tërheqësit doemos duhet të kujdeset për ruajtjen e mallit të objektit të tërhequr pa ekuipazh.

Neni 223

Për kompensimin e dëmit që do të ndodhë me ndeshjen e anijeve që lundrojnë në vargan të tërhequr ose të shtyrë, ose ndërmjet tyre edhe anijeve të treta, zbatohen dispozitat e këtij ligji me kompensimin e dëmit për shkak të ndeshjes së anijeve.

Neni 224

Nëse anija e tërhequr vjen në rrezik për shkak të rrethanave për të cilat anijetari i tërheqësit në bazë të marrëveshjes për tërheqje nuk është përgjegjës, kurse tërheqësi merr pjesë në shpëtim, anijetari i tërheqësit në raste të shpëtimit me sukses ka të drejtë shpërblimi për shpëtimin.

Anijetari i tërheqësit nuk ka të drejtë shpërblimi për shpëtim nëse nga marrëveshja del se me kompensimin tërheqje është përfshirë edhe shpërblimi për shpëtim.

Nëse kompensimi për tërheqje është kontraktuar vetëm në rastet për tërheqje të kryer me sukses, anijetari i tërheqësit ka të drejtë në kompensim edhe kur tërheqja nuk është kryer me sukses, nëse dëshmon se për mossuksesin e tërheqjes është fajtor anijetari i anijes së tërhequr.

Nëse kompensimi për tërheqje është kontraktuar vetëm në rastet e kryerjes së tërheqjes me sukses, anijetari i tërheqësit nuk ka të drejtë kompensimi nëse anijetari i anijes së tërhequr dëshmon se për mossuksesin e tërheqjes është fajtor anijetari i tërheqësit .

Neni 225

Dispozitat nga neni 220 paragrafi 2 dhe neni 222 deri në 224 të këtij ligji zbatohen edhe mbi shtyrjen.

3. Transport në të cilin marrin pjesë më tepër anijetarë

Neni 226

Me marrëveshje për transport të sendeve dhe personave mund të kontraktohet se anijetari pjesërisht do ta kryejë transportin me anijen e vet, e pjesërisht me anije të anijetarëve tjerë (transport direkt).

Anijetari në bazë të marrëveshjes për transport direkt të sendeve ka pranuar mallra, lëshon fletëngarkesë për të gjithë rrugën e kontraktuar.

Anijetari që ka kontraktuar transportimin e drejtpërdrejtë të personave, personave u jep biletë udhëtimi për gjithë rrugën e kontraktuar.

Anijetari ku në bazë të marrëveshjes për transportin direkt të personave ka marrë edhe bagazh, për transportin e bagazhit lëshon vërtetim për bagazhin e pranuar.

Neni 227

Anijetari që ka lidhur marrëveshje për transport të drejtpërdrejtë, anijetari që ka lëshuar dokument transporti, anijetari që pranuesit ia ka dorëzuar mallin dhe anijetari për kohën në transportin e të cilit ndodhur ngjarja nga e cila del kërkesa për kompensimin e dëmit për shkak të dëmtimit, mungesës ose humbjes së mallit, në mënyrë solidare me anijetarët tjerë pjesëmarrjes në transport i përgjigjën anijetarit i cili e ka lidhur marrëveshjen për transport.

Për dëmin e shkaktuar me vonesë në transportin e sendeve shfrytëzuesit të transportit i përgjigjët anijetarit që e ka lidhur marrëveshjen për transport dhe anijetari që ia ka dorëzuar mallin pranuesit.

Neni 228

Anijetari që ka arritur marrëveshje për transport direkt të personave përgjigjet për gjithë rrugën e kontraktuar.

Çdo anijetar i mëtejmë që merr pjesë në kryerjen e transportit direkt të personit, i përgjigjet personit vetëm për dëmin e shkaktuar në një pjesë të rrugës në të cilën ka kryer transport.

Për dëmtimin, mungesën ose humbjen e bagazhit përgjigjet anijetari në pjesën e rrugës së të cilit është shkaktuar dëmi. Personi që ka pësuar dëm është i detyruar që anijetarit menjëherë t'i paraqesë kundërshtim me shkrim.

Për dëmin e shkaktuar me vdekje ose lëndim trupor personit, anijetarët nga paragrafi 1 dhe 2 i këtij neni përgjigjën në mënyrë solidare.

Neni 229

Nëse anijetari që ka lidhur marrëveshje për transport direkt të personit që e ka përmbushur kërkesën e personit për të cilin përgjigjet edhe anijetari tjetër në bazë të nenit 228 paragrafi 2 të këtij ligji ka të drejtë në regres nga ai anijetar.

4. Marrëveshje për marrjen e anijes me qira

Neni 230

Me marrëveshje për marrjen e anijes me qira në kuptimin e këtij ligji, qiradhënësi detyrohet t'i dorëzojë qiramarrësit anije në përdorim, ndërsa ky obligohet për këtë t'i paguajë qira të caktuar.

Neni 231

Marrëveshja për marrjen e anijes me qira doemos duhet të përpilohet në formë të shkruar.

Marrëveshja për tëharrjen e anijes me qira nga paragrafi 1 të këtij neni që nuk është përpiluar në formë të shkruar nuk ka veprim juridik.

Neni 232

Qiradhënësi është i detyruar që qiramarrësit t'ia dorëzojë anijen në atë gjendje që të mund të shfrytëzohet në bazë të dedikimit të kontraktuar ose të zakonshëm.

Nëse ndryshe nuk është kontraktuar, anija dorëzohet pa ekuipazh.

Neni 233

Shpenzimet për lëvizjen e anijes (lënde djegëse, lyrësues), i bart qiramarrësi.

Qiramarrësi është i detyruar ta mirëmbajë anijen për kohën e zgjatjes së marrëveshjes edhe pas skadimit të marrëveshjes ta kthejë në gjendje në të cilën e ka pranuar.

Qiramarrësi nuk përgjigjet për amortizimin e rregullt të anijes.

Qiramarrësi nuk i bart shpenzimet për ndreqjen e anijes të nevojshme për mënjanimin e mangësive të fshehta, të cilat kanë ekzistuar në kohën e dorëzimit të anijes, as që përgjigjet për dëmin e humbjes së anijes për shkak të veprimit të fuqisë madhore.

Neni 234

Për dëmin e shkaktuar për shkak të defekteve që e paaftësojnë anijen ose e zvogëlojnë aftësinë e saj për shfrytëzimin e kontraktuar ose të zakonshëm, ndërsa kanë ekzistuar në kohën e dorëzimit të anijes qiramarrësit, përgjigjet qiradhënësi, nëse nuk vërteton se ato defekte nuk ka mundur t'i zbulojë me kujdes si nikoqir i mirë.

Neni 235

Ekipi i anijes është i detyruar t'i zbatojë urdhëresat e qiramarrësit nëse kjo është paraparë me marrëveshje për qira.

Qiramarrësi ka të drejtë t'i ndërrojë anëtarët e ekuipazhit.

Neni 236

Në rastet e dyshimit se a është lidhur marrëveshje për marrjen e anijes me qira ose marrëveshje lundrimi, llogaritet se është lidhur marrëveshje lundrimi.

Neni 237

Qiradhënësit nuk i takon qira për kohën përderisa qiradhënësi ka qenë i penguar ta përdorë anijen me fajin e qiradhënësit ose për shkak të defekteve të fshehta të anijes, e cila ka ekzistuar në momentin kur anija i është dorëzuar qiramarrësit.

Neni 238

Nëse qiradhënësi nuk e paguan qiranë në afatin e arritjes, qiradhënësi menjëherë mund të kërkojë arkëtim të qirasë së kontraktuar për gjithë kohëzgjatjen e marrëveshjes për marrje me qira ose mund ta prishë marrëveshjen.

Me dispozitën nga paragrafi 1 i këtij neni nuk e tangon në të drejtën e qiradhënësit në kompensim të dëmit.

Neni 239

Marrëveshja për tëharrjen e anijes me qira mund të lidhet në kohë të caktuar dhe kohë të pacaktuar, për një ose më tepër udhëtime.

Marrëveshja për marrjen e anijes me qira të lidhur në kohë të caktuar mund të vazhdohet vetëm në formë të shkruar.

Marrëveshja për marrjen e anijes me qira të lidhur në kohë të pacaktuar mund të prishet me afat denoncimi prej tre muajsh. Njoftimi për prishjen e marrëveshjes paraqitet në formë të shkruar.

Neni 240

Marrëveshja për marrjen e anijes me qira ndërpritet në rast të shkatërrimit të anijes, paaftësimit të saj të përhershëm për shfrytëzimin edhe në rast të forcës madhore, e cila e pamundëson shfrytëzimin e anijes për kohën e marrjes me qira.

Nëse riparimet e anijes që i ndërmerr qiradhënësi zgjasin shumë kohë, ose paramendohet se do të zgjasin shumë gjatë, qiramarrësi mund ta prishë marrëveshjen për marrjen e anijes me qira.

Neni 241

Nëse qiramarrësi nuk ia kthen anijen qiradhënësit pas skadimit të marrëveshjes për marrje me qira, është i detyruar që për kohën e tejkaluar të paguajë kompensim në lartësi të qirasë së dyfishtë.

Nëse qiramarrësi është fajtor për vonimin e kthimit në anije, i përgjigjet qiradhënësit edhe për çdo dëm mbi shumën e përcaktuar në paragrafin 1 të këtij neni.

Neni 242

Shpërblimi për shpëtimin e kryer me anije të marrë me qira për kohëzgjatjen e marrëveshjes për marrjen e anijes me qira i takon qiramarrësit.

Neni 243

Qiramarrësi mund ta japë anijen me qira vetëm në bazë të pajtueshmërisë së dhënë me shkrim nga qiradhënësi.

5. Parashkrimi

Neni 244

Kërkesat nga marrëveshjet për shfrytëzimin e anijeve, përveç kërkesave për transportin e personave dhe bagazhit parashkruhen pas skadimit të një viti.

Kërkesat nga marrëveshjet për transportin e udhëtarëve dhe bagazhit parashkruhen pas skadimit në dy vjetëve.

Palët, pasi është bërë kërkesa, në formë të shkruar mund të bëjnë marrëveshje për afat më të gjatë të parashkrimit se afati i përcaktuar në paragrafin 1 i këtij neni.

Koha e parashkrimit fillon të rrjedhë;

1. Te marrëveshja për transportin e sendeve;

- në rast të kompensimit të dëmit për shkak të dëmtimit, mungesës ose humbjes së mallit - nga dita kur malli është dorëzuar, përkatësisht nga dita kur është dashur të dorëzohet;

- në rast të kompensimit të dëmit për shkak të vonesës - nga dita kur malli është dorëzuar;

2. Te marrëveshja për transportin e personave;

- në rast të lëndimit trupor - nga dita e zbritjes së personit;

- në rast vdekje, e cila ka ndodhur gjatë transportit - nga dita kur anija ka arritur ose është dashur të arrijë në port në të cilin personi ka pasur qëllim të zbresë;

- në rast të lëndimit trupor i cili ka ndodhur gjatë transportit, e për shkak të së cilit është shkaktuar vdekja e personit pas zbritjes së tij nga anija - nga dita e vdekjes së personit, e nëse padia për kompensim të dëmit për shkak të vdekjes ose lëndimit trupor nuk paraqitet në afat prej tre vjetësh nga dita e zbritjes, humbet e drejta për kompensimin e dëmit.

3. Te marrëveshja për tërheqje, përkatësisht shtyrje - nga dita kur tërheqja gjegjësisht shtyrja ka mbaruar, përveç te kërkesat për kompensim për tërheqje të kryer - nga dita e arritjes së kërkesës;

4. Te marrëveshja për marrjen e anijes me qira - nga dita kur marrëveshja ka pushuar të vlejë, përveç kërkesave për qira te të cilat afati fillon të rrjedhë nga dita e arritjes së qirasë.

V. ANIJETARI

Neni 245

Për detyrimet që ndodhin në lidhje me lundrimin dhe me shfrytëzimin e anijes përgjigjet anijetari, nëse me këtë ligj nuk është përcaktuar ndryshe.

Neni 246

Për vdekje ose lëndim trupor të personave që bëjnë banjë dhe personave tjerë të cilët do t'i shkaktoj anija në lundrim të brendshëm, përgjigjet anijetari si pronar i anijes, anijetari si porositës i transportit me marrëveshje lundrimi, si dhe personi i cili në momentin e ngjarjes e drejton anijen, edhe atë:

1. nëse vdekja ose lëndimi trupor është shkaktuar në rajonin i cili është shpallur për vendlarjeje ose në të cilin është ndaluar lundrimi, nëse nuk dëshmon se i dëmtuari e ka shkaktuar dëmin me qëllim ose nga pakujdesia e vrazhdët;

2. nëse vdekja ose lëndimi trupor është shkaktuar në brez prej 300 metrash nga bregu, ndërsa ai brez nuk bie në rajonin e cekur në pikat 1, 3 dhe 4 të këtij paragrafi, nëse nuk dëshmohet se vdekja ose lëndimi trupor është shkaktuar nga forca madhore ose me fajin e të vdekurit, përkatësisht personit të lënduar;

3. nëse vdekja ose lëndimi trupor është shkaktuar në port, në hyrje të portit, në rrugë të zakonshme lundrimi, në rajon që shfrytëzohen vetëm për lundrime sportive (kanotazh me lopata dhe me vela, skijim mbi ujë e tjerë) dhe në rajonin me largësi më tepër se 150 metër nga bregu, e nuk bëhet fjalë për rajon nga pika 4 të këtij paragrafi, nëse dëshmohet se anijetari është fajtor për vdekjen, gjegjësisht lëndimin trupor të personit, dhe

4. nëse vdekja ose lëndimi trupor është shkaktuar në rajonin në të cilin ndalohen mënyra dhe mjete të caktuara për lundrim (të motoskafit, skijimit mbi ujë, tejkalimit të shpejtësisë së objekteve lundruese), ndërsa vdekja, përkatësisht lëndimi trupor ka ndodhur në kohën e kryerjes së mënyrës së ndaluar ose me objekte të ndaluara lundrimi.

Anijetari nuk është përgjegjës për rastet nga paragrafi 1 i këtij neni nëse anija nga personi tjetër i është marrë në mënyrë të kundërligjshme.

Neni 247

Për dëmin që do ta shkaktojë anija me derdhjen ose hedhjen e materieve të rrezikshme dhe të dëmshme për ambientin përgjigjët anijetari.

Neni 248

Gjatë vërtetimit të përgjegjësisë nga neni 246 i këtij ligji, si dhe për lartësinë e dëmit të shkaktuar dhe për kompensimin e dëmit, që nuk janë rregulluar me këtë ligj, zbatohen dispozitat ligjore për kompensimin e dëmit.

Neni 249

Dispozitat nga neni 245-248 të këtij ligji, zbatohen edhe për anijet ushtarake.

VI. TRANSPORTI NË LUNDRIMIN E BRENDSHËM

1. Transporti i udhëtarëve dhe mallrave

Neni 250

Transporti i udhëtareve dhe mallrave në rrugët e brendshme lundruese mund të kryhet si transport publik dhe transport për nevoja personale në komunikacionin e brendshëm, ndërshtetëror dhe ndërkombëtar.

Transporti në rrugët e brendshme lundruese në komunikacionin e brendshëm inkuadron edhe transportin me skele të cilin mund ta kryejë edhe anijetari i vendit.

Neni 251

Transportuesi i vendit, transportin publik të udhëtarëve dhe mallrave në rrugët e brendshme lundrimi, lundrimin ndërshtetëror dhe ndërkombëtar mund ta kryejë në bazë të lejes.

Leje mund të marrë personi juridik ose fizik (në tekstin e më tejmë: transportues) i cili është i evidentuar në regjistrin qendror për kryerjen e veprimtarisë transport në lundrimin e brendshëm dhe i plotëson kushtet që vijojnë:

1. të jetë pronar i anijes, barkës ose skelës të cilat i plotësojnë kushtet e përcaktuara me këtë ligj, dhe
2. objektin për lundrim ta drejtojë personi me njohuri të përfituara përkatëse të përcaktuara me këtë ligj.

Lejen nga paragrafin 1 i këtij neni për transport në lundrimin e brendshëm e lëshon organi kompetent në komunë, në bazë të selisë së transportuesit, ndërsa për transportin ndërshtetëror dhe ndërkombëtar Ministria e Transportit dhe Ndërlidhjeve.

Për ankesën kundër aktvendimit me të cilin refuzohet kërkesa për dhënien e lejes që e lëshon organi kompetent në komunë vendos ministri i Transportit dhe Ndërlidhjeve, ndërsa për ankesës kundër aktvendimit me të cilin refuzohet kërkesa për dhënien e lejes që e lëshon Ministria e Transportit dhe Ndërlidhjeve, vendos komisioni për zgjidhjen e punëve administrative në shkallën e dytë nga fusha e transportit dhe ndërlidhjeve.

Neni 252

Transporti publik i udhëtarëve mund të kryhet si në linjë ashtu edhe i lirë.

Transporti në linjë në lundrimin e brendshëm është transport i cili kryhet në relacion të caktuar dhe me rend të përcaktuar dhe të lejuar të lundrimit.

Transporti në linjë në lundrimin e brendshëm mund të kryhet si transport komunal, i cili kryhet në rajonin e komunës, si ndërkomunal i cili kryhet në rajonin e dy apo më tepër komunave, dhe si transport ndërshtetëror dhe ndërkombëtar.

Organizimin e transportit komunal e përcakton komuna, ndërsa organizimin e transportit ndërkomunal me marrëveshje e rregullojnë komunat në rajonet e të cilave do të kryhet transporti.

Transporti në linjë në rrugët e brendshme lundruese në lundrimin ndërshtetëror dhe ndërkombëtar mund të kryejnë persona vendas dhe të huaj juridikë dhe fizikë, në bazë të lejes së lëshuar nga organet kompetente të shteteve me të cilat vendoset transporti në linjë në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe marrëveshjet ndërkombëtare.

Neni 253

Rendi i lundrimit përmban:

- emrin e transportuesit;
- linjën dhe numrin e nisjeve;
- llojin e linjave (të përhershme ose sezonale);
- portin fillestar dhe të fundit dhe radhën e porteve, dhe
- kohën e nisjes dhe të kthimit për çdo port.

Neni 254

Ndryshimin e rendit të lundrimit, transportuesi është i detyruar t'ia lajmërojë organit që e ka përcaktuar rendin e lundrimit dhe ta shpallë në mjetet e informimit publik ose në mënyrë tjetër të zakonshme më së voni 15 ditë para fillimit të kryerjes së transportit pas ndryshimit të rendit të lundrimit.

Rendi i lundrimit mund të ndërpritet edhe para skadimit të afatit të vlefshmërisë së tij në raste të fuqisë madhore dhe në raste tjera të jashtëzakonshme, të cilat pavarësisht nga dëshira e transportuesit e pamundësojnë kryerjen e transportit.

Transportuesi ia paraqet lajmërimin për ndërprerjen e rendit të lundrimit organit që e ka caktuar rendin e lundrimit.

Transportuesi është i detyruar ta shpallë në mjetet e informimit publik dhe në mënyrë tjetër të zakonshme ndërprerjen e rendit të lundrimit.

Komuna është e detyruar të mbajë regjistër për rendin e lundrimit.

Neni 255

Transportuesi mund të pushojë me kryerjen e transportit publik me kusht që pushimin ta paraqesë në komunë dhe në mjetet e informimit publik ose në mënyrë tjetër të zakonshme ta paralajmërojë pushimin e kryerjes së transportit publik 30 ditë para pushimit të transportit publik.

Neni 256

Transportuesi është i detyruar ta pranojë për transport çdo udhëtar ose send në kufijtë e vendeve që i ka në dispozicion për udhëtarët, përkatësisht bartjen shfrytëzuese të objektit lundrues, nëse udhëtari ose sendi i përmbushin kushtet për transport.

Neni 257

Me objektin lundrues në transportin publik nuk mund të transportohen fëmijë të moshës më të vogël se gjashtë vjet pa shoqërues, persona të sëmurë nga sëmundje ngjitëse, persona në gjendje të dehur, materie shpërthyese, që ndizen lehtë, helmuese, radioaktive, brejtëse dhe infektuese, si dhe sende të tjera të cilat për shkak të vetive të tyre mund të jenë të dëmshme dhe të rrezikshme për sigurinë ose shëndetin e njeriut ose mund të shkaktojnë dëm tjetër.

Neni 258

Për dëmin e shkaktuar në transport, transportuesi u përgjigjët shfrytëzuesve të transportit në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Neni 259

Transport i lirë në lundrimin e brendshëm është transporti që kryhet me marrëveshje që lidhet ndërmjet transportuesit dhe shfrytëzuesit të transportit.

VIII. FATKEQËSI GJATË LUNDRIMIT

1. Ndeshja e anijeve

Neni 260

Dispozitat e këtij kreu zbatohen mbi objektet kundruese pa marrë parasysh dedikimin e tyre, duke përfshirë edhe barkat, hidro-avionët dhe anijet ushtarake.

Neni 261

Në rast të fatkeqësisë lundruese në të cilën ndonjë person do ta humbë jetën ose është lënduar, ose është shkaktuar dëm më i madh material ose ndikim i dëmshëm ndaj mjedisit jetësor dhe natyrës, kapiteni i anijes ose personi përgjegjës i objektit lundrues janë të detyruar që:

- ta mbajnë objektin lundrues në vendin e fatkeqësisë lundruese deri në përfundimin e inspektimit nëse objekti lundrues me vendndodhjen e tij nuk e rrezikon sigurinë e vet ose sigurinë e objekteve tjera lundrues; dhe
- për fatkeqësinë lundruese menjëherë të njoftohet Kapitaneria, e më së voni në afat prej 24 orësh nga momenti i fatkeqësisë.

Inspektimin për fatkeqësitë lundruese e kryen Kapitaneria.

Neni 262

Nëse në rrugën e lundrimit, në port, venddimërim, vendankorim ose vendlarje ndodh fatkeqësi, çdo pjesëmarrës në lundrim i cili ndodhet në afërsi të drejtpërdrejtë është i obliguar të ofrojë ndihmë.

Në rast fatkeqësie nga paragrafi 1 i këtij neni Kapitaneria mund ta urdhërojë kapitenin e anijes tjetër ose personin e autorizuar të objektit lundrues t'i ofrojë ndihmë objektit lundrues në të cilin ka ndodhur fatkeqësia lundruese.

Neni 263

Dispozitat e këtij kapitulli zbatohen në bazë të përgjegjësisë për dëm, nëse:

1. anija, personat në anije ose sendet në anije kanë pësuar për shkak të ndeshjes së anijeve;
2. një anije do t'i shkaktojë dëm anijes tjetër për shkak të kryerjes së manovrës, për shkak të lëshimit të kryejë manovër, ose për shkak të mosrespektimit të dispozitave për siguri të lundrimit edhe pse nuk ka ndodhur ndeshje ndërmjet anijeve;
3. e shkakton anija e ankoruar ose çka do t'i shkaktohet anijes së ankoruar i shkaktojnë njëra tjetrës anijet që lundrojnë në karvan tërheqës ose të shtytës.

Neni 264

Për dëmet e shkaktuara në rastet nga neni 261 i këtij ligji përgjigjet anija me fajin e së cilës është shkaktuar dëmi.

Me përgjegjësi të anijes nënkuptohet përgjegjësia e pronarit të anijes ose anijetarit.

Neni 265

Nëse dëmi është shkaktuar me fajin e dy ose më tepër anijeve, secila anije përgjigjet proporcionalisht për fajin e vet.

Nëse sasia e fajit nuk mund të vërtetohet, përgjegjësia e anijeve për dëmin ndahet në pjesë të barabarta.

Neni 266

Në raste të dëmit të shkaktuar nga ndeshja e anijeve, kompensohet edhe fitimi i humbur, pavarësisht nga shkalla e fajësisë së anijeve.

Neni 267

Nëse me ndeshjen e anijeve është shkaktuar vdekje ose lëndim trupor i ndonjë personi, për dëmin e shkaktuar nga vdekja ose lëndimi trupor në mënyrë solidare përgjigjen anijet me fajin e të cilave ka ndodhur ndeshja.

Neni 268

Anija që në rastin nga neni 265 i këtij ligji ka paguar në emër të dëmshpërblimit më tepër sesa kushton dëmshpërblimi proporcionalisht me fajin e vet, ka të drejtë për regres të dëmshpërblimit të paguar.

Neni 269

Nëse dëmi është bërë rastësisht ose për shkak të forcës madhore, ose nëse nuk mund të vërtetohet shkaku i ndodhjes së ndeshjes, i dëmtuari nuk ka të drejtë dëmshpërblimi.

Neni 270

Kërkesa për dëmshpërblim të shkaktuar nga ndeshja e anijeve vjetrohet në afate në pajtueshmëri me Ligjin për marrëdhënie obligative.

2. Shpëtimi

Neni 271

Me shpëtim nënkuptohet shpëtimi i personave dhe sendeve nga objektet lundruese, aeroplanët dhe hidro-aeroplanët dhe ofrimi i ndihmës në rast të fatkeqësisë lundruese.

Dispozitat e këtij kapitulli të ligjit kanë të bëjnë edhe me anijet luftarake.

Neni 272

Nëse gjatë shpëtimit kanë marrë pjesë më tepër shpëtimtarë nga të cilët disa kanë shpëtuar persona, ndërsa disa objektin lundrues dhe sendet e objektit lundrues, shpëtimtarit i cili ka shpëtuar vetëm persona i takon pjesa meritore e shpërblimit për shpëtim dhe objektet që është pranuar nga shpëtimtari i objektit lundrues.

Vlera e pjesës meritore të shpërblimit nuk mund të jetë më tepër se vlera e objektit lundrues të shpëtuar dhe e sendeve të shpëtuara.

Për shpëtim vetëm të personave nuk takon shpërblim.

Shpërblimin për shpëtim nga paragrafi 1 i këtij neni e kompenson pronari, gjegjësisht personi i cili disponon me objektin lundrues.

Neni 273

Shpëtimtari i cili është lëshuar në shpëtimin e anijes ose të sendeve në anije, kundër ndalesës eksplicite dhe të arsyeshme, nga ana e kapitenit, pronarit ose anijetarit të objektit lundrues që shpëtohet, nuk ka të drejtë për shpërblim.

Neni 274

Kërkesat për pagesë të shpërblimit për shpëtim vjetrohen në afatet në pajtueshmëri me Ligjin për marrëdhënie obligative.

VIII. NXJERRJA E MJETEVE TË FUNDOSURA DHE ZHYTJA

Neni 275

Nxjerrja e mjeteve lundruese nënkupton nxjerrjen e anijeve, varkave, mjeteve tjera lundruese, aeroplanëve, pjesëve të tyre dhe sendeve tjera (në tekstin e mëtutjeshëm: mjete të fundosura). .

Dispozitat për nxjerrjen e mjeteve të fundosura kanë të bëjnë edhe me mjetet lundruese të fundosura.

Neni 276

Mjetin e fundosur mund ta nxjerrë personi juridik ose fizik i vendit ose i huaj, që ka të drejtë të disponojë me atë mjet.

Kapitaneria merr përsipër nxjerrjen e mjetit të fundosur kur ndodhet në vendin që paraqet pengesë për lundrim.

Konsiderohet se personi që është pronar ose që disponon me mjetin lundrues nuk ka për qëllim të marrë përsipër nxjerrjen e mjetit, gjegjësisht që e ka ndërprerë

ose e ka lënë nxjerrjen në afat prej 30 ditësh nga: dita kur mjeti është fundosur nuk ka dhënë deklaratë me shkrim në Kapitaneri se ka për qëllim ta nxjerrë mjetin e fundosur, dhe dita e marrjes së pëlqimit për nxjerrjen e mjetit të fundosur nuk fillon me nxjerrjen, gjegjësisht nuk vazhdon me punët e nxjerrjes së mjetit lundrues, që më parë e ka ndërprerë apo lënë.

Konsiderohet se personi nga paragrafi 3 i këtij neni nuk ka për qëllim ta nxjerrë mjetin lundrues, nëse në afat prej 90 ditësh nga dita e fundosjes së mjetit nuk ka paraqitur kërkesë për nxjerrje dhe dëshmi për të drejtën e tij mbi mjetin lundrues.

Neni 277

Në kërkesën për dhënien e lejes për nxjerrjen e mjetit të fundosur, detyrimisht duhet të potencohet emri ose shenja e mjetit të fundosur, vendi ku ai gjendet, mënyra dhe mjetet nevojshme për nxjerrje, dëshmi për të drejtën e dispozicionit dhe koha e paraparë për fillimin dhe mbarimin e punëve për nxjerrjen e mjetit të fundosur.

Në lejen për nxjerrjen e mjetit të fundosur, Kapitaneria i cakton kushtet e sigurisë gjatë lundrimit dhe afatin për fillimin dhe mbarimin e punëve.

Kapitaneria në pajtueshmëri me Ministrinë e Kulturës jep leje për nxjerrjen e mjetit të fundosur, për mjetet që kanë ose mund të supozohet se kanë cilësinë e monumentit të kulturës.

Neni 278

Nëse për nxjerrjen e mjetit ose objektit lundrues të fundosur personat nga neni 267, paragrafi 1 i këtij ligji nuk posedojnë mjete të veçanta nautike dhe teknike dhe profesionalizëm, ministri i Transportit dhe Lidhjeve mund të autorizojë persona të tjerë që mjetin ose objektin lundrues ta nxjerrin nga rruga lundruese.

Autorizimi për kryerjen e punëve nga paragrafi 1 i këtij neni jepet me kusht që:

- të jenë të pajisur me përgatitje nautike dhe teknike për kryerjen e veprimit të tillë; dhe të kenë persona të aftësuar profesionalë për kryerjen e veprimit të tillë.

Neni 279

Harxhimet e bëra gjatë nxjerrjes së objektit ose mjetit lundrues të fundosur, si dhe harxhimet për ruajtjen e mëtutjeshme, do të sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë, nëse nuk është i njohur personi i cili është pronar ose ka në dispozicion objektin ose mjetin e fundosur.

Nëse pas ndërmarrjes së punëve nga paragrafi 1 i këtij neni njihet pronari ose personi i cili disponon me objektin ose mjetin lundrues të fundosur, është i detyruar t'i kompensojë harxhimet në Buxhetin e Republikës së Maqedonisë.

Nëse pronari ose personi nga paragrafi 2 i këtij neni nuk njihet, ndërsa harxhimet janë kompensuar nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë, objekti lundrues ose mjetet nga paragrafi 1 i këtij neni janë pronë e Republikës se Maqedonisë.

Neni 280

Nëse pronari i objektit ose mjetit lundrues të fundosur më së voni dhjetë vjet nuk vepron sipas nenit 276, paragrafi 3 i këtij ligji, e humb të drejtën e pronësisë së objektit ose mjetit.

Neni 281

Në ujërat e brendshme në Republikën e Maqedonisë mund të bëhet zhytja në vende të cilat janë dukshëm të shënjuara dhe me pajisje përkatëse zhytëse.

Zhytja në ujërat e brendshme mund të bëhet në bazë të lejes për zhytje të dhënë nga Lidhja e organizatave për aktivitete nënujore të Maqedonisë personave të cilët posedojnë dokument përkatës aftësimi për zhytje.

Vendet për zhytje, mënyrën e shënjimit të tyre dhe pajisjet e nevojshme për zhytje i përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

IX. KONCESIONET

Neni 282

Rrugët lundruese, portet, venddimërimet, vendankorimet dhe vendlarjet, me propozim të ministrit të Transportit dhe Lidhje, Qeveria e Republikës së Maqedonisë mund t'i japë në koncesion.

Mjetet e realizuara nga kompensimi për koncesionet e ndara janë të hyra të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë.

Neni 283

Koncesione mund t'i jepen personit juridik apo fizik të vendit apo të huaj (koncesionerit), të cilët kanë kapital të nevojshëm dhe të cilët disponojnë me potencial kuadrovik dhe pajisje për kryerjen e suksesshme të punëve që janë objekt i koncesioneve.

Neni 284

Dhënia e koncesioneve bëhet në pajtueshmëri me këtë ligj dhe Ligjin për koncesione.

Neni 285

Koncesioni jepet në afat i cili nuk mund të jetë më i shkurtër se pesë vjet.

Neni 286

Të drejtat dhe obligimet e ndërsjella të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe koncesionerit vërtetohen me marrëveshjen për koncesion.

X. KAPITANERIA

Neni 287

Kapitaneria kryen punë teknike dhe profesionale nga fusha e sigurisë së lundrimit, jep leje për: - organizimin e aktiviteteve sportive dhe aktiviteteve të tjera në ujërat të brendshme; -shfrytëzimin e rrugëve lundruese, porteve, vendankorimeve, venddimërimeve dhe vendlarjeve; - ardhjen e jahtave dhe varkave të huaja; -nxjerrjen e mjeteve të fundosura; -bën regjistrimin dhe fshirjen e objekteve lundruese; -bën evidentimin e anijeve dhe varkave; -bën evidentimin dhe dhënien e librezave të anijeve; -jep leje për hipje në anije; -jep autorizime për kryerjen e punëve për profesion adekuat në anije dhe vërtetime për aftësim për drejtimin e varkave; -organizon shpëtimin e jetës së njerëzve dhe pronës në ujërat e brendshme, dhe kryen punë të tjera të caktuara me këtë ligj dhe dispozita të tjera.

Neni 288

Selia e Kapitanerisë së porteve është në Ohër.

Neni 289

Me punën e Kapitanerisë së porteve udhëheq kapiteni.

Kapitenin e emëron dhe e shkarkon Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të ministrit të Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 290

Kapiteni dhe nëpunësit shtetërorë të punësuar në Kapitaneri doemos duhet t'i plotësojnë kushtet e caktuara profesionale për kryerjen e punëve në kompetencë të Kapitanerisë dhe janë të detyruar të mbajnë veshje zyrtare me shenja të përcaktuara për tituj dhe distinktivë.

Ngjyrën, qepjen dhe shenjat e veshjes zyrtare i përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

XI. MBIKËQYRJA

Neni 291

Mbikëqyrjen mbi zbatimin e dispozitave të këtij ligji e kryen Ministria e Transportit dhe Lidhjeve.

Mbikëqyrje inspektuese kryejnë inspektorët për siguri në lundrimin e brendshëm.

Inspektori për siguri në lundrimin e brendshëm është nëpunës shtetëror, me shkollim të lartë (inxhinier nautik, inxhinier makinerie dhe komunikacioni-drejtimi ujor) me tri vjet përvojë pune në punët e profesionit përkatës të sigurisë në lundrim.

Inspektori për siguri në lundrimin e brendshëm ka legjitimacion.

Formën dhe përmbajtjen e legjitimacionit dhe mënyrën dhënies dhe marrjes së tij i përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Ministri i Transportit dhe Lidhjeve për kryerjen e punëve të veçanta inspektuese nga siguria e lundrimit të brendshëm, mund të autorizojë persona të tjerë profesionalë për kryerjen e mbikëqyrjes të cilët i plotësojnë kushtet nga paragrafi 3 i këtij neni.

Neni 292

Në kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese për siguri në lundrimin e brendshëm, inspektori është i autorizuar dhe i detyruar të kryejë mbikëqyrje mbi: objektet lundruese, objektet notuese, dokumentet e anijes dhe librat, punën e radio-shërbimeve, dokumentet e pjesëtarëve të ekuipazhit, transportin e udhëtarëve dhe mjeteve, lundrimin në karvan, portet, venddimërimet, vendankorimet dhe vendlarjet, rrugët lundruese, vendosjen dhe mirëmbajtjen e objekteve dhe sinjalet në rrugët lundruese dhe mbrojtjen e jetës së njerëzve, mjedisit jetësor dhe natyrën.

Kryerja e mbikëqyrjes inspektorate ka të bëjë edhe me kryerjen e mbikëqyrjes së objekteve të huaja të lundrimit.

Neni 293

Në kryerjen e mbikëqyrjes inspektorate mbi aftësinë e anijes për lundrim kontrollohen:

1. dokumentet e anijes dhe librat (vlefshmëria e tyre, a janë dhënë në pajtueshmëri me dispozitat e këtij ligji);
2. aftësia e anijes për lundrim (siguria e ekuipazhit, personave dhe mjeteve të ngarkuara në anije, mbrojtja nga ndotja e mjedisit jetësor dhe natyrës);
3. linja bartëse e shënuar në anije, gjegjësisht ana e lirë (krahu);
4. mjetet për shpëtim (individuale dhe kolektive) dhe aftësia e pjesëtarëve të ekuipazhit të anijes për zbatimin e tyre; dhe
5. mjete për fikjen e zjarrit dhe mjete kundër depërtimit të ujit.

Mbikëqyrja inspektuese nga paragrafi 1 i këtij neni bëhet edhe mbi objektin e huaj lundrues, varkë dhe objekt notues.

Neni 294

Në kryerjen e inspektimet mbikëqyrëse ndaj anëtarëve të ekuipazhit të anijes kontrollohet:

1. numri, përmbajtja dhe aftësimi profesional i anëtarëve të ekuipazhit;
2. aftësia shëndetësore e anëtarëve të ekuipazhit.

Inspektimi mbikëqyrës nga paragrafi 1 të këtij neni kryhet në mënyrë përkatëse edhe ndaj mjetit të huaj të lundrimit, varkës dhe objektit lundrues.

Neni 295

Në kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese të rrugëve lundruese, limaneve, venddimërimeve, vendankorimeve dhe vendlarjeve kontrolluese:

1. shënimi dhe mirëmbajtja e objekteve dhe sinjaleve të rrugës së lundrimit;
2. mirëmbajtja e porteve, venddimërimeve, vendankorimeve dhe vendlarjeve; dhe
3. ndërtimi i objekteve në ujërat e brendshëm.

Neni 296

Në kryerjen e punëve të mbikëqyrjes inspektuese, inspektori është i autorizuar të:

1. ndalojë ose kufizojë lundrimin dhe t'i marrë dokumentet e aftësisë së lundrimit të objektit lundrues;
2. ndalojë përdorimin e objektit lundrues;
3. ndalojë lundrimin e objektit lundrues pa numër përkatës të aftësimit profesional të anëtarit të ekuipazhit;
4. heqë lejen e kryerjes së transportit;
5. ndalojë lundrimin në rrugën lundruese;
6. ndalojë përdorimin e portit ose të pjesës së bregut operativ të limanit;
7. ndalojë ose përkufizojë përdorimin e venddimërimit, vendankorimit dhe vendlarjes;
8. ndalojë punë të cilat zbatohen në kundërshtim me rregullat e ndërtimit të objekteve të ujërave të brendshëm;
9. sigurojë kryerjen e punëve të nevojshme nëpërmjet organizatës ose organit tjetër, e në llogari të organizatës, respektivisht pronarit të objektit për lundrim apo objektit për notim, të cilët kanë qenë të detyruar ta mënjanojnë mangësinë e vërtetuar, respektivisht të veprojnë sipas ligjit apo urdhrit të inspektorit.

Inspektori nga paragrafi 1 të këtij neni është i autorizuar të kryejë punë nga pika 1, 3, 5, 6, 7 dhe 9 të këtij neni për objekte lundruese të huaja.

Për punët gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese, inspektori është i detyruar të përpilojë procesverbal.

Neni 297

Nëse inspektori gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese vërteton se është cenuar ligji, respektivisht se dispozitat e ligjit nuk zbatohen apo nuk zbatohen në jo të drejtë, për çka janë krijuar apo mund krijoheshin pasoja të cilat e rrezikojnë lundrimin, do të urdhërojë me aktvendim masa për tejkalimin e parregullsive të vërtetuara dhe do të caktojë afate për zbatimin e tyre.

Neni 298

Inspektori është i detyruar të ndalojë lundrimin e objektit lundrues, nëse vërteton se cilido anëtar i ekuipazhit është ndikimin e alkoolit, mjeteve dehëse ose është në gjendje të tillë shëndetësore që nuk është i aftë të kryejë detyrat për të cilat është i autorizuar.

Ndalimi nga paragrafi të këtij neni nuk mund të zgjasë më shkurt se gjashtë orë.

Inspektori është i autorizuar që anëtarit të ekuipazhit t'i nënshtrohet kontrollit me ndihmën e mjeteve dhe aparateve përkatëse (alkometër dhe etj.) ose ta dërgojë, respektivisht ta udhëzojë në kontroll profesional për shkak të kontrollit se a ka alkool në organizëm, ose a tregon shenja të çrregullimit nga alkooli, respektivisht a gjendet nën ndikimin drogës dehëse ose të barnave te të cilët është e shënuar se nuk guxojnë të përdoren para dhe pas kohës së lundrimit.

Neni 299

Në rast të ndotjes së ujërave të brendshme, Kapitaneria është e detyruar ta ndalojë lundrimin e objektit lundrues, të vërtetojë shkakun për ndotjen, të përpilojë procesverbal për ndotjen e krijuar dhe ta informojë inspektorin për mbrojtjen e ujërave nga ndotja.

XII. DISPOZITAT PËR KUNDËRVAJTJE

Neni 300

Gjobë në shumë prej 2.500 deri 3.000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet për kundërvajtjen personit juridik të huaj, nëse:

- me objektin e huaj lundrues lundron në zonat e ndaluara për lundrim (neni 25, paragrafi 3);
- me objektin e huaj lundrues ndalet pa leje (neni 27, paragrafi 1 dhe 2);
- nuk e lajmëron Kapitanerinë për strehimin e detyrueshëm (neni 28, paragrafi 1);

- me objektin e huaj lundrues në riparim qëndron pa leje (28, paragrafi 2);

- me anije të huaj ushtarake dhe publike dhe me varkë qëndron pa lejen (neni 29);

- me objektin e huaj lundrues transporton materiale të rrezikshme dhe eksplozive (neni, 217, paragrafi 2).

Për kundërvajtjet nga paragrafi 1 të këtij neni, inspektori për sigurimin e lundrimit të brendshëm mund të kumtojë gjobë aty për aty me dorëzimin e thirrjes për pagesën e gjobës, të cilën kryerësi është i detyruar të paguajë në afat prej 8 ditësh, prej ditës së dorëzimit të thirrjes edhe atë:

- për personat përgjegjës në personin juridik, 600 euro me kundërvlerë në denarë;

Nëse gjoba nga paragrafi 2 të këtij neni nuk paguhet në afatin e caktuar, inspektori për sigurimin e lundrimit të brendshëm është i obliguar të paraqesë kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje para gjykatës kompetente për kundërvajtje.

Neni 301

Gjobë në shumë prej 2.500 deri 3.000 euro në kundërvlerë me denarë do t'i kumtohet për kundërvajtje personit juridik të vendit, nëse:

- nuk organizon dhe nuk siguron kryerjen e kontrollit të përhershëm të sigurisë së lundrimit (neni 7);

- nuk organizon mbikëqyrje ndaj kryerjes së punëve që i përkasin së sigurisë së lundrimit (neni 8 pika 1);

- nuk sigurojnë kryerjen e përhershme të mbikëqyrjes së lundrimit (neni 8, pika 2);

- nuk mbajnë evidencën e të dhënave me rëndësi për sigurinë e lundrimit (neni 8 pika 3);

- lundron me objektet lundrimi në kundërshtim me paragrafin 2, alineja 1-4 nga neni 13 të këtij ligji;

- nuk kryhet mirëmbajtja në përputhshmëri me nenin 17, paragrafi 1 të këtij ligji;

- pa leje për shfrytëzim shfrytëzon liman, venddimërim, vendankorimi, vendlarje (neni 19, paragrafi 20, neni 20, paragrafi 2 dhe neni 21 paragrafi 2);

- nuk i zbaton të rregullat e përcaktuara të lundrimit dhe sinjalet e përcaktuara dhe shenjat lundrim të sigurt dhe të rregullt (neni 24, paragrafi 1) ;

- nuk vepron në përputhshmëri me nenin 26 të këtij ligji;

- nuk e dërgon në miratim dokumentacionin teknik për ndërtim dhe riparim të anijes (neni 32, pika 1 dhe 3);

- në anije nuk ka dokumente dhe libra të rregullta të anijes (neni 53);

- përdor objekt notues pa kushte të plotësuara nga neni 60 të këtij ligji;

- përdor varkë notuese pa kushte të plotësuara nga neni 65 të këtij ligji;

- kapiteni nuk mundëson të kryhet kontrolli mjekësor i ekuipazhit të anijes (neni 77 paragrafi 1);

- nëse anëtari i ekuipazhit në kohë të rojës e lëshon vendin nga neni 80 i këtij ligji;

- anëtari i ekuipazhit nuk ka librezë të anijes ose leje për hipje në anije (neni 82 paragrafi 2);

- anëtari i ekuipazhit nuk e lajmëron kapitenin e anijes nga neni 83 i këtij ligji;

- kapiteni i anijes punon në kundërshtim në nenin 87 të këtij ligji;

- nëse kapiteni i anijes nuk i lajmëron kapitanerinë (neni 88, paragrafi 2);

- anëtari i ekuipazhit nuk e informon kapitenin e anijes nga neni 83;

- kapiteni i anijes punon në kundërshtim me nenin 87 të këtij ligji;

- kapiteni i anijes nuk i informon kapitanerinë (neni 88, paragrafi 2);

- kapiteni i anijes nuk ndërmerr masa të përcaktuara me nenin 90, 91 dhe 92 të këtij ligji;

- në anije nuk valon flamuri i Republikës së Maqedonisë (neni 94 paragrafi 1);

- transporton materie të rrezikshme dhe eksplozive (neni 217, paragrafi 2);

- drejtuesi i anijes nuk i respekton kushtet nga neni 246 të këtij ligji;

- kryen transport të udhëtarëve dhe mallit pa leje nga neni 251 të këtij ligji;

- nuk respekton rendin e lundrimit nga neni 253 i këtij ligji;

- nuk e paraqet rendin e ndryshuar të lundrimit (neni 254);

- nuk pranon për transport udhëtar ose objekt (neni 256);

- transporton persona ose objekte në kundërshtim me nenin 257 të këtij ligji;

- nuk e lajmëron Kapitanerinë për fatkeqësi të ndodhur lundruese (neni 261);

- nxjerr objekte të fundosura pa leje (neni 277);

Për kundërvajtjet nga neni 13, 14, 30, 44, 60, 64, 74 paragrafi 1, 254 paragrafi 1, 257 dhe 296 të këtij ligji, inspektori për sigurinë e lundrimit të brendshëm mund të kumtojë sanksione për kundërvajtje aty për aty me dorëzimin e ftesës për pagesën e gjobës të cilën kryerësi i është detyruar ta paguajë në afat prej 8 ditësh edhe atë për:

- përgjegjësin përgjegjës në personin juridik, 600 euro me kundërvlerë në denarë;

Nëse gjoba nga paragrafi 2 të këtij neni nuk paguhet në afatin e caktuar, inspektori për siguri në lundrimin e brendshëm është i detyruar të paraqesë kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje para gjyqit kompetent për kundërvajtje.

Përveç gjobës nga paragrafi 1 të këtij neni, personit juridik mund t'i kumtohet sanksion ndalim i përkohshëm për kryerjen e veprimtarisë në afat prej gjashtë muajsh deri në një vit.

Ndërmjetësimi

Neni 302

Për kundërvajtjet nga neni 301 të këtij ligji, përpos për kundërvajtjet për të cilat kumtohet sanksioni për kundërvajtje aty për aty, inspektori për lundrim të brendshëm mund t'i propozojë kryerësit të kundërvajtjes procedurë ndërmjetësim dhe pëlqim me të cilën kryerësi i kundërvajtjes duhet ta paguajë gjobën, harxhimet e tjera ose t'i mënjanojë pasojat e kundërvajtjes.

Inspektori për lundrim të brendshëm për rastet nga paragrafi (1) të këtij ligji përpilon procesverbal në të cilin konstatohet pajtueshmëria e të dy palëve për ngritjen e procedurës për ndërmjetësim në të cilin nënshkruhet edhe kryerësi i kundërvajtjes.

Procesverbalin në afat prej tri ditësh Inspektori për lundrim të brendshëm është i detyruar t'ia paraqesë Komisionit për ndërmjetësim.

Procedura për ndërmjetësim është urgjente.

Procedurën për ndërmjetësim e udhëheq Komisioni për ndërmjetësim në kuadrin e organit kompetent për lundrim të brendshëm, në bazë të procesverbalit dhe listës së shpenzimeve.

Nëse procedura është e suksesshme në afat prej tetë ditësh prej ditës kur ka filluar procedura për ndërmjetësim, lidhet marrëveshja me kryerësin e kundërvajtjes me ç'rast përveç elementeve tjera të marrëveshjes gjoba mund të zvogëlohet për një gjysmë. Nëse procedura për ndërmjetësim nuk është e suksesshme, organi kompetent paraqet kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje, në të cilën kryerësi i kundërvajtjes do t'i paraqesë shpenzimet për procedurën për ndërmjetësim.

Neni 303

Gjobë në shumë prej 500 deri 1500 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet për kundërvajtje tregtarit individ, nëse:

- lundron në largësi më të vogël nga distanca nga neni 13 të këtij ligji;

- barka nuk ka leje lundrimi nga neni 68, paragrafi 5 i këtij ligji;
- me barkë drejton personi i cili nuk i plotëson kushtet nga neni 70 paragrafët 1, 2, 3 dhe 4 të këtij ligji;
- kapiteni i anijes nuk vepron në përputhje me neni 75 të këtij ligji;
- anëtari i ekuipazhit gjatë kohës së rojes lëshon vendin nga neni 80 të këtij ligji;
- kapiteni i anijes punon në kundërshtim me nenin 87 të këtij ligji;
- transporton materie të rrezikshme dhe eksplozive (neni 217, paragrafi 2);
- nxjerr objekte të fundosura pa leje nga neni 277 i këtij ligji.

Për kundërvajtjet nga paragrafi 1 të këtij neni, inspektori për siguri në lundrimin e brendshëm mund të kumtojë sanksion për kundërvajtje aty për aty me dorëzimin e ftesës për pagesën e gjobës të cilën kryerësi është i obliguar ta paguajë në afat prej 8 ditësh edhe atë në vlerë prej 400 euro me kundërvlerë në denarë.

Nëse gjoba nga paragrafi 2 të këtij neni nuk paguhet në afat të caktuar, inspektori i lundrimin të brendshëm është i obliguar të paraqesë kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje para gjyqit kompetent për kundërvajtje.

Neni 304

Gjobë në shumë prej 300 deri 500 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet për kundërvajtje personit fizik, nëse:
- lundron në largësi më të vogël nga distanca nga neni 13 të këtij ligji;
- barka nuk ka leje lundrimi nga neni 68, paragrafi 5 i këtij ligji;
- me barkë drejton personi i cili nuk i plotëson kushtet nga neni 70 paragrafët 1, 2, 3 dhe 4 të këtij ligji;
- kapiteni i anijes nuk vepron në përputhje me nenin 75 të këtij ligji;
- anëtari i ekuipazhit gjatë kohës së rojës lëshon vendin nga neni 80 të këtij ligji;
- kapiteni i anijes punon në kundërshtim me nenin 87 të këtij ligji;
- nxjerr objekte të fundosura pa leje nga neni 277 i këtij ligji dhe
- kryen zhytje në kundërshtim me nenin 281 të këtij ligji.

Për kundërvajtjet nga paragrafi 1 i këtij neni, inspektori për siguri në lundrimin e brendshëm mund të shqiptojë sanksion për kundërvajtje aty për aty me dorëzimin e ftesës për pagesën e gjobës të cilën kryerësi është i obliguar ta paguajë në afat prej 8 ditësh edhe atë në shumë prej 200 euro me kundërvlerë në denarë.

Nëse gjoba nga paragrafi 2 të këtij neni nuk paguhet në afat të caktuar, inspektori për siguri në lundrimin e brendshëm është i detyruar të paraqesë kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje para gjyqit kompetent për kundërvajtje.

XIII. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 305

Dispozitat më të afërta të parapara me këtë ligj do të miratohen në afat prej një viti prej ditës së hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Deri në miratimin e dispozitave nga paragrafi 1 të këtij ligji do të zbatohen dispozitat që kanë vlejtur deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 306

Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, pushon të vlejë Ligji për lundrim të brendshëm ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 27/2000 dhe 74/2005).

Neni 307

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

727.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА НОТАРИЈАТОТ

Се прогласува Законот за нотаријатот,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 20 април 2007 година.

Бр. 07-1758/1
20 април 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

З А К О Н
ЗА НОТАРИЈАТОТ

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат постапката за именување и разрешување на нотарите, нивниот делокруг на работа и овластувања, составување на нотарски исправи и постапувањето со нив по упразнување на нотарското место, организацијата на нотаријатот и неговите органи, нотарите како повереници на судовите и другите органи, надзорот врз работењето на нотарите и дисциплинската одговорност.

Член 2

(1) Нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани институции.

(2) Нотарот ја врши својата служба како основно занимање за времето за кое е именуван.

Член 3

Нотарот нотарските работи ги врши слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно врз основа на Уставот, закон, ратификувани меѓународни договори и други прописи и општи акти засновани врз закон.

Член 4

(1) Нотарски исправи се: исправи за правни работи и изјави што ги составува нотарот во форма на нотарски акт; записници за правни работи што ги составил нотарот или биле составени во негово присуство, како и потврди за факти кои нотарот ги утврдил со непосредно забележување или со помош на исправи.

(2) Нотарските исправи, нивните преписи и изводи, издадени согласно со овој закон, се јавни исправи ако при нивното составување и издавање се исполнети потребните услови предвидени со овој закон.

(3) Нотарската исправа, во случаите утврдени со закон е извршна исправа.

Член 5

Нотарските работи се вршат со примена на начелата за гарантирање на законито вршење на работите, одговорност за причинетата штета во вршењето на нотарските работи, диспозиција и неспорност на правниот однос, надзор над законитоста во вршењето на нотарските работи и надоместок за извршената работа.

Член 6

(1) Нотарот има свое службено седиште и подрачје на кое ја врши својата служба.

(2) Нотарот има свој службен печат, штембили, сув и воден жиг со кои ја заверува секоја исправа која ја составил или ја прегледал во врска со дејствијата што ги презел во вршењето на службата.

Член 7

Нотарските исправи издадени во странство, имаат иста правна важност како да се издадени, согласно со овој закон, под услов на реципроцитет.

Член 8

(1) Нотаријатот се организира врз територијален принцип, според подрачјата на основните судови.

(2) Службеното седиште и подрачјето за кое е именуван нотарот го определува министерот за правда (во натамошниот текст: министерот).

(3) Бројот на нотарите на подрачјето на основните судови се определува, зголемува или намалува, со оглед на потребата за брзо и ефикасно вршење на нотарските работи.

(4) Нотарските седишта во Република Македонија ги определува министерот, водејќи притоа сметка на подрачјето на секој основен суд да има најмалку еден нотар.

(5) Ако на подрачјето на основниот суд има до 20.000 жители, според последниот службен попис, по правило, треба да има најмалку по еден нотар на секои 20.000 жители.

(6) При определувањето на бројот и седиштата на нотарите, министерот ќе ги земе предвид развиеноста на правниот живот на подрачјето, обемот и видот на предметите во судот и во другите органи и институции од влијание за обемот на нотарските работи.

(7) Нотарот мора во местото кое му е определено како службено седиште да има канцеларија и живеалиште или престојувалиште.

(8) Наградата на нотарите е иста на целата територија на Република Македонија, согласно со утврдена тарифа. Нотарот до Нотарската комора, секоја година доставува писмен извештај за неговото работење во претходната година, најдоцна до 1 март во тековната година, во кој го наведува вкупниот број на уписи, висината на наградата остварена во текот на работењето во таа година, висината на наплатената такса и износот на трошоците на работењето и остварената добивка. Претседателот на Комората во наредните 15 дена доставува извештај за добиените податоци до министерот.

II. ИМЕНУВАЊЕ И РАЗРЕШУВАЊЕ НА НОТАРИТЕ

Услови за именување

Член 9

(1) За нотар може да биде именувано лице кое:

а) е државјанин на Република Македонија;

б) има деловна способност и ги исполнува општите услови определени со закон за засновање на работен однос во државен орган;

в) е дипломиран правник;

г) положило нотарски испит;

д) има работно искуство на правни работи најмалку пет години;

ѓ) ужива углед за вршење на нотарските работи и

е) ќе изјави дека ќе обезбеди опрема и простории за нотарска канцеларија сместена во градежен објект со посебен влез и да не биде помала од 30 м2.

(2) Министерот со Правилник попрецизно ги утврдува опремата и просториите за вршење на нотарската служба.

(3) Ќе се смета дека не ги исполнува условите од ставот (1) точка ѓ) на овој член лицето кое е презадолжено.

Постапка за именување

Член 10

(1) Нотарот се именува со решение на министерот врз основа на конкурс.

(2) Конкурсот за именување на нотари го распишува министерот, а го спроведува Комората која за таа цел формира комисија составена од седум члена.

(3) Во конкурсот мора да биде определено подрачјето за кое треба да се именува нотар. Ако истовремено се распишува конкурс за повеќе нотарски места, во конкурсот се соопштува дека кандидатите можат да се пријават за сите нотарски места. Кандидатите можат да го определат приоритетот на местата на кои сакаат да бидат именувани.

(4) Конкурсот за именување на нотари се објавува во дневниот печат и во “Службен весник на Република Македонија”.

(5) Рокот за пријавување на заинтересираните кандидати не смее да биде пократок од 15 дена од денот на објавувањето на конкурсот во “Службен весник на Република Македонија”.

(6) Пријавите со прилозите со кои се докажува дека се исполнети условите за именување на нотар согласно со членот 9 на овој закон, се поднесуваат писмено до Комората.

(7) По истекот на рокот од ставот (5) на овој член, Комората е должна да ги достави до министерот примените пријави со свое мислење, најдоцна во рок од 15 дена од денот на завршување на конкурсот.

Нотарска свечена изјава и повелба за поставување

Член 11

(1) По именувањето нотарот е должен да даде свечена изјава пред министерот, претседателот на Врховниот суд на Република Македонија и претседателот на Комората.

(2) Нотарската свечена изјава гласи:

“Изјавувам дека нотарската служба ќе ја вршам совесно, чесно и непристрасно, во согласност со Уставот и законите на Република Македонија, ратификуваните меѓународни договори и дека ќе ги заштитувам интересите на странките.”

(3) По давањето на свечената изјава министерот, или од него овластеното лице, му предава на нотарот повелба за поставување, а копија од повелбата се доставува до Комората.

(4) Откако ќе биде доставена копијата од повелбата за поставување, Комората е должна да го определи датумот кога нотарот ќе започне со работа и да го објави во “Службен весник на Република Македонија”.

(5) Ако нотарот не започне со работа во рок од три месеца од објавениот датум за почетокот со работа во “Службен весник на Република Македонија” ќе се смета дека воопшто не започнал со работа.

(6) Нотарот може пред истекот на рокот предвиден во ставот (5) на овој член, да побара од министерот продолжување на рокот за уште три месеца, поради оправдани причини.

(7) Поставените нотари се запишуваат во Именикот на нотарите што го води Комората.

Осигурување од одговорност за штета

Член 12

(1) Нотарот е должен пред започнувањето со работа да се осигура од одговорност за штета која би можела да им ја причини на трети лица при вршењето на нотарската служба. Во условите за осигурување може да се предвиди штетата до определен износ нотарот непосредно да ја надомести.

(2) Најнискиот износ на осигурување изнесува 50.000 евра во денарска противвредност.

(3) Нотарот кој според извештајот од членот 8 став (8) на овој закон, за остварената награда во претходната година, остварил награда поголема од осигурената сума од ставот (2) на овој член, плаќа осигурување до висина на остварената награда.

(4) При измена на условите за осигурување и висината на износот за осигурување нотарот е должен, во рок од 30 дена, да го усогласи своето осигурување со изменетите услови и износот и за тоа да ја извести Комората.

(5) Нотарот е должен уредно да го продолжува осигурувањето од одговорност за штета.

(6) Комората може да го преземе осигурувањето од одговорност за штета на сите нотари во Република Македонија. Во тој случај, нотарите се должни на Комората да и плаќаат надоместок за осигурување од одговорност за штета.

Печат, штембил, сув и воден жиг и потпис

Член 13

(1) По давањето на свечената изјава нотарот е должен без одлагање да побара од Комората да му биде изготвен печат, штембили, сув и воден жиг.

(2) Отпечатоците од печатот, штембилите, сувиот и водениот жиг, како и потписот на нотарот ги одобрува и заверува претседателот на основниот суд на чие подрачје нотарот има седиште. Заверените отпечатоци и потписи се депонираат во Комората и во судот.

(3) Нотарот може да има само еден службен печат.

(4) Нотарот е должен својот печат, штембил, сувиот и водениот жиг да ги чува со посебно внимание, а ако ги изгуби е должен веднаш да го извести судот на чие подрачје е неговото седиште и Комората и тоа со телеграма или по електронски пат, како и со непосредно предавање на поднесокот или со препорачано писмо.

(5) За изгубениот печат, штембил, сувиот и водениот жиг, судот од ставот (4) на овој член ќе објави оглас во "Службен весник на Република Македонија". Во случај печатот, штембилот, сувиот и водениот жиг подоцна да бидат најдени, тој ќе се поништи така што се сече на два дела.

(6) Одобрението и заверката на отпечатоците на новиот печат, штембил, сувиот и водениот жиг се врши според постапка предвидена во ставот (2) на овој член. Истата постапка се спроведува и за измена на печатот , штембилот, сувиот и водениот жиг.

Причини за престанување на службата на нотарот

Член 14

(1) Службата на нотарот престанува:

а) со смрт;

б) со исполнување на условите за старосна пензија, согласно со закон;

в) по негово барање;

г) ако е осуден со правосилна судска одлука за кривично дело од користољубие, за кое се гони по службена должност, или ако е осуден на безусловна казна затвор над шест месеца, или ако му е изречена забрана за вршење на службата;

д) ако без оправдани причини не започне со работа во рок од три месеца од денот на објавувањето на неговото именување во "Службен весник на Република Македонија" и

ѓ) со разрешување.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член престанокот на службата го утврдува министерот со решение.

Барање за престанок на вршење на службата

Член 15

(1) Нотарот може во секое време да побара да му престане службата. Барањето се поднесува писмено до министерот. Рокот за престанок изнесува три месеца од денот на поднесувањето на барањето.

(2) Со истекот на рокот од ставот (1) на овој член престанува службата на нотарот, освен ако заради обезбедување на уредно вршење на службата, министерот не определи друг рок. Својата одлука министерот треба да ја донесе пред истекот на рокот од ставот (1) на овој член.

Разрешување

Член 16

(1) Нотарот ќе биде разрешен, ако:

а) престанат да постојат условите за именување од членот 9 на овој закон;

б) не даде свечена изјава;

в) се вработи;

г) со правосилна судска одлука му биде одземена или ограничена деловната способност;

д) трајно ја загуби способноста за вршење на службата и

ѓ) не го продолжува уредно своето осигурување од одговорност за штета или не плаќа надоместок за осигурување на Комората.

(2) Решение за разрешување на нотарот го носи министерот по претходно прибавено мислење од Комората и тоа е конечно.

(3) Пред донесување на решението од ставот (2) на овој член, на нотарот мора да му биде овозможено да се изјасни за причините за разрешување.

(4) Против решението на министерот нотарот може да поведе управен спор.

Известување за престанокот на вршењето на службата

Член 17

(1) Решенијата за престанување на вршење на службата и за разрешување, министерот ги доставува до Комората и судот на чие подрачје нотарот има седиште.

(2) Врз основа на решенијата од ставот (1) на овој член, Комората ќе го избрише нотарот од Именикот на нотарите, а решението ќе го објави во "Службен весник на Република Македонија".

(3) Судот од ставот (1) на овој член ќе ги поништи печатите и штембилите на нотарот на начин утврден во членот 13 став (5) на овој закон.

Чување на списите

Член 18

(1) Ако на нотарот му престане службата или ако го премести своето седиште на подрачјето на друг надлежен суд, неговите списи и книги, како и документите кои службено му се предадени и печатите и штембилите што се прогласени за неважечки, ќе ги преземе на чување надлежниот суд.

(2) Во случајот од ставот (1) на овој член преписите и изводите од списите на нотарот ќе ги издава надлежниот суд или нотар како доверена работа од страна на судот.

(3) Министерот чувањето на списите, книгите и документите и издавањето на преписите и изводите од списите во случаите од ставовите (1) и (2) на овој член може да го довери и на нотар, со негова согласност .

(4) Пред преземањето на списите, книгите и документите од ставот (1) на овој член ќе се изврши нивна селекција од страна на Комисија, која ја формира министерот за правда. Комисијата ќе биде составена од претставник на Министерството за правда, Нотарската комора, надлежниот суд и Државниот архив на Република Македонија.

(5) Ако по престанокот на нотарската служба или преместувањето на неговото седиште, нотарот повторно биде поставен за нотар на подрачјето на кое порано имал свое седиште, списите, книгите, печатите и штембилите кои биле преземени на чување, ќе му бидат вратени. За враќањето одлучува министерот со решение.

(6) Во однос на предавањето и чувањето на нотарските списи и книги на архивот, на соодветен начин се применуваат прописите за архивска граѓа и архивско работење.

Привремено оддалечување од вршење на службата

Член 19

(1) Нотарот може да биде привремено оддалечен од вршењето на службата, ако:

а) против него е поведена постапка за лишување од деловна способност;

б) се исполнети условите за разрешување на нотар од членот 16 на овој закон;

в) без одобрение од надлежниот орган е отсутен од своето седиште подолго од 30 дена;

г) е поведена истрага за кривични дела сторени во врска со вршење на службените дејствија, се додека трае истрагата и

д) е поведена истрага и определена мерка притвор за кривични дела сторени во врска со вршење на службените дејствија, се додека трае притворот.

(2) Привременото оддалечување на нотарот од вршење на нотарската служба под условите предвидени во ставот (1) на овој член е независно од привременото оддалечување на нотарот по повод поведување на дисциплинска постапка.

(3) Решението за привремено оддалечување на нотарот од вршење на функцијата од ставот (1) на овој член го носи судот пред кој се води постапката во случајот под точка а), министерот во случајот под точките б) и в), а во точките г) и д) решението го носи истражниот судија.

Член 20

(1) Во случај на привремено оддалечување од вршењето на службата, нотарот не смее да презема никакви службени дејствија. Сите дејствија преземени од нотарот кој е привремено оддалечен од вршењето на службата се ништовни.

(2) Во случај на привремено оддалечување од вршењето на службата претседателот на Комората определува нотар кој привремено ќе ја врши службата наместо оддалечениот нотар, согласно со членот 99 од овој закон.

III. ОПШТИ ОДРЕДБИ ЗА РАБОТЕЊЕТО НА НОТАРОТ

Службено седиште

Член 21

(1) Службеното седиште на подрачјето на кое се именува нотарот го определува министерот.

(2) Нотарот не смее да има повеќе писарници ниту канцелариските денови да ги одржува надвор од своето седиште.

Службено подрачје

Член 22

(1) Службеното подрачје на нотарот е подрачјето на основниот суд за кое тој е именуван.

(2) Службеното подрачје на нотарите во градот Скопје е подрачјето на основните судови на градот Скопје.

(3) Составувањето и заверката на исправите и другите активности нотарот може да ги врши само на своето службено подрачје.

(4) Исправите кои нотарот ги составил надвор од своето подрачје не предизвикуваат правни дејствија.

(5) Исправите за правните работи врз основа на кои се врши пренос на право на сопственост, размена или физичка делба на недвижности и засновање и реализација на заложно право ги составува и потврдува, односно ги заверува нотарот на чие подрачје се наоѓаат недвижностите, односно стварите.

Член 23

(1) Нотарот не може да биде преместен во друго место без негова согласност.

(2) Ако со закон се укине судот на чие подрачје нотарот имал свое седиште, за подрачјето на нотарот ќе се определи подрачјето на судот на кое преминала надлежноста на судот кој бил укинат.

Работно време

Член 24

Работното време на нотарските канцеларии го пропишува министерот со правилник.

Отсуство на нотарот

Член 25

(1) Нотарот кој има потреба, поради службена или друга работа, да биде отсутен од местото на своето седиште каде што ја врши работата за време не подолго од десет дена е должен да ја извести Комората, а ако отсуството трае подолго, но не повеќе од два месеца во текот на календарската година, за тоа треба да добие одобрение од Комората. Ако отсуството трае подолго од два месеца одобрение дава министерот.

(2) Ако на службеното подрачје на нотарот нема друг нотар, нотарот е должен да го извести претседателот на Комората за секое отсуство подолго од три дена.

Службена должност на нотарот

Член 26

(1) Нотарот е должен нотарските службени дејствија да ги врши совесно, чесно и непристрасно, во согласност со Уставот и законите на Република Македонија, ратификуваните меѓународни договори и да ги заштитува интересите на странките.

(2) Нотарот е должен да одбие службено дејствие кое е спротивно на Уставот и законот, ратификуваните меѓународни договори, јавниот ред и мир и кодексот на професионалната етика и морал.

(3) Нотарот не смее да посредува при склучување на правни работи или во врска со нив да даде гаранција или да даде друго обезбедување на странката. Одредбата од овој став се однесува и на лицата кои се вработени кај него и тој е должен да се грижи тие да не вршат такви работи.

Задолжително пријавување на корупција

Член 27

Нотарот кој при вршење на нотарската служба дојде до сознание за корупција е должен да го одбие преземањето на службеното дејствије, а случајот да го пријави на надлежните органи.

Непреземање службени дејствија

Член 28

(1) Нотарот не смее без оправдани причини да одбие преземање на службени дејствија.

(2) Нотарот не смее да презема никакви службени дејствија со лице за кое знае или мора да знае дека постои законска причина поради која лицето е неспособно да презема или да склучи определена правна работа.

(3) Нотарот ќе одбие преземање на службено дејствије, доколку странките немаат уредно овластување во согласност со прописите со кои е уредено преземањето на таквото дејствие.

Изземање на нотар

Член 29

(1) Нотарот ќе се изземе по сопствено барање или по барање на странките, доколку при изготвување на нотарски акт или солеминизација на приватна исправа, тој самиот е странка, неговиот брачен другар , неговите родители или деца.

(2) Во случај на сомневање на странката, дали постојат причини за изземање, нотарот е должен да го прекине вршењето на службеното дејствие.

(3) По барање за изземање од ставовите (1) и (2) на овој член одлучува Управниот одбор на Комората.

(4) За изземањето на помошник и заменик-нотар, на соодветен начин се применуваат правилата за изземање на нотарот.

(5) Во случај на изземање на нотарот на подрачје на судот на кое има само еден нотар, Управниот одбор на Комората определува нотар од соседното подрачје кој ќе го преземе дејствието што требал да го преземе нотарот кој е изземен.

Нотарска тајна и слободен пристап до информации од јавен карактер

Член 30

(1) Нотарот е должен да го чува како тајна се она што е од личен карактер што го сознал при вршењето на нотарските работи, освен ако од закон и од волјата на странката не произлегува нешто друго.

(2) Нотарската тајна се должни да ја чуваат и лицата вработени кај нотарот. Должноста за чување на тајната останува трајна.

(3) На нотарот му е строго забрането да дозволи увид, да издаде препис, извод или потврда што се однесува на тестамент, доколку барателот претходно не приложи уреден извод од матичната книга на умрените на име на оставителот и тоа само по отворањето на тестаментот, по барање на која било заинтересирана странка.

(4) Нотарот е должен да овозможи пристап до информации од јавен карактер, согласно со Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Соработка и здружување

Член 31

(1) Нотарот не смее професионално да се поврзува со друго физичко или правно лице заради заедничко вршење на службата ниту да користи иста работна просторија.

(2) Двајца или повеќе нотари на исто подрачје на судот, можат да се здружат заради заедничко остварување на приходи од извршената работа и заедничко плаќање на трошоците. Секој од нив ќе ги врши работите директно, лично и на своја одговорност, без еднипот да одговара за постапките на другиот.

(3) Здружените нотари можат да користат иста канцеларија на која се истакнуваат поединечно фирмите на секој од здружените нотари.

Забрана за истовремено вршење друга дејност

Член 32

(1) Нотарот не смее истовремено да врши друга професионална дејност или јавна функција.

(2) Доколку нотарот биде избран или именуван на јавна функција која е неспоива со нотарската служба, службата за времетраење на функцијата му мирува.

(3) Нотарот не смее истовремено да работи и како адвокат.

(4) Забраната од ставовите (1) и (3) на овој член не се однесува за вршење научни и уметнички дејности или настава, судски преведувач, како и за вршење должности во Комората и во меѓународни нотарски здруженија.

Заштита на канцеларијата на нотарот

Член 33

(1) Канцеларијата на нотарот треба да има фирма истакната на видливо место на влезната врата која го содржи текстот од печатот на нотарот (стандардизирани димензии се 40 x 70 см).

(2) Канцеларијата на нотарот која се распознава преку фирмата, се почитува како место со карактер од јавен интерес и е заштитена од надлежните органи за одржување на јавниот ред и мир.

(3) Нотарот кој е спречен во вршењето на неговите должности може да побара заштита од органот надлежен за вршење на внатрешни работи. Органот надлежен за вршење на внатрешни работи е должен веднаш да постапи по барањето на нотарот.

(4) Во канцеларијата на нотарот не може да се врши претрес без одлука на судот кој ја води постапката. Претресот се врши во присуство на претседателот на Комората или нејзин овластен претставник.

(5) Нотарски акти, пари и предмети во нотарска канцеларија можат да бидат одземени само во случај кога тие се изрично наведени во решението за претрес донесено од надлежен судија во кривична постапка, при што се составува записник, чиј препис му се предава на нотарот. За времетраењето на постапката нотарот ги задржува преписите верни на оригиналот кои имаат важност на оригинални документи.

Ослободување од трошоците

Член 34

Кога некоја странка е сиромашна, нотарот е должен бесплатно да и ги даде неопходните услуги, врз основа на претходна писмена потврда од Комората која на нотарот ќе му ги надомести направените трошоци за услугата.

Материјална одговорност

Член 35

(1) Нотарот е одговорен за штета која во службата или во врска со службата, намерно или од крајна небрежност, ја предизвикал на странка или трето лице.

(2) Нотарот одговара за штета согласно со општите правила за надоместок на штета што ја предизвикале службени лица.

(3) Постапката за утврдување на материјална одговорност не може да се покрене, ако од денот кога е сторена материјалната штета поминале три години.

(4) Државата не одговара за штетата што ја предизвикал нотарот.

(5) Нотарот одговара и за штета предизвикана од неговиот помошник, заменик, стручни соработници или приправници, во однос на кои има право на регрес.

(6) Нотарот одговара солидарно со неговиот заменик, односно помошник ако го овластил самостојно да ги презема работите во вршење на служба.

(7) Задолжителното осигурување на нотарот од ризици во вршењето на неговата служба предвидена со овој закон не го ослободува нотарот од неговата директна одговорност кон оштетениот за износот на штетата исплатена од осигурувачот.

IV. ОПШТИ ОДРЕДБИ ЗА НОТАРСКИТЕ ИСПРАВИ

Начин на пишување на нотарските исправи

Член 36

(1) Нотарските исправи треба да бидат напишани на машина за пишување или со други средства за пишување, јасно и читливо, или рачно во исклучителни случаи и тоа со трајно мастило или друго трајно хемиско средство.

(2) Кратенките во исправите можат да се употребуваат само ако се вообичаени или општопознати. Празните места во текстот се пополнуваат со црти и без никакви измени и бришења, како и дополнувањата меѓу редовите.

(3) Кога е неопходно да се изврши некоја измена, дополнување или бришење, тоа се врши на крајот на исправата, и тоа на следниов начин:

а) се заокружува зборот што се брише или менува, така што зборот да остане читлив;

б) се наведува измената или дополнувањето на крајот на исправата и

в) се назначува бројот на избришаните или изменетите зборови, со назначување дека тоа е прочитано и констатирано.

(4) Доколку измените и дополнувањата се вршат откако исправата е потпишана, тогаш исправата повторно ја потпишуваат странките, сведоците и другите учесници во составувањето на исправата, но сега по извршените измени и дополнувања назначени на крајот на исправата.

(5) По потписот на нотарот не смеат да се допишуваат никакви измени или дополнувања. Во случај исправата да содржи грешки кои ја менуваат материјалната содржина на актот, тогаш со учество на странките кои ја потпишале исправата се прави анекс кон актот или друг акт кој ја заменува исправата што содржи грешки. За техничките и јазичките грешки, по писмено овластување на странките, нотарот може сам да направи исправка на актот.

(6) Поблиските правила за формата, начинот на пишување и обележувањето ги определува министерот со посебен правилник.

Потпишување на нотарските исправи

Член 37

(1) Нотарот е должен нотарската исправа своерачно да ја потпише на крајот на исправата. Покрај потписот тој ќе го стави и својот службен печат.

(2) На крајот од изворникот на нотарскиот акт, но над потписот на нотарот, се ставаат потписите на учесниците и сведоците ако учествувале при составувањето на нотарскиот акт. Доколку нотарскиот акт се состои од повеќе страници нотарот, учесниците и сведоците ја потпишуваат секоја страница од нотарскиот акт.

(3) При потврдување на приватна исправа, нотарот и учесниците ја потпишуваат секоја страница на приватната исправа. На крајот на исправата, но над потписот на нотарот, се ставаат потписите на учесниците и сведоците ако учествувале во составувањето на исправата.

(4) Ако учесникот не знае да пишува нотарот ќе го забележи тоа во исправата. Ако тој не може да пишува во исправата ќе се наведе и причината за тоа.

(5) Ако странката не знае или не може да пишува, при ставање на ракознак на исправите составени или потврдени од страна на нотар, освен ако со закон поинаку не е утврдено, ќе се повикаат по нејзино барање двајца сведоци кои ги исполнуваат законските услови да бидат сведоци и кои не смеат да имаат каква било корист од исправата што се составува или потврдува.

(6) Ако со закон поинаку не е определено, во согласност со странките и со одобрение на нотарот, можат да се исклучат сведоците, а нотарот тоа ќе го забележи во исправата.

Составување на исправи на странски јазик

Член 38

(1) Сите акти што нотарот ги изготвил треба да имаат наслов “Република Македонија”.

(2) Сите нотарски акти треба да бидат изготвени на македонски јазик и на неговото кирилско писмо.

(3) Кога една или повеќе странки не го познаваат македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, во тој случај:

а) нотарот ако истовремено е и судски преведувач за некој странски јазик, треба во актот да го наведе неговото својство на судски преведувач за секој странски јазик, како и тоа дека тој самиот го направил преводот и

б) ако нотарот не го познава јазикот на кој зборува странката потребно е учество на преведувач избран од двете странки. Преведувачот треба да ги исполнува сите законски услови за да биде сведок. Тој не може да биде избран меѓу сведоците кои учествувале при составувањето на актот. Тој треба да даде изјава пред нотарот дека правилно го извршил преводот, а нотарот тоа ќе го забележи во актот.

(4) Неопходно е присуството на двајца сведоци од кои барем едниот мора да го познава странскиот јазик. Ако некоја од странките не може да се потпише, сите сведоци треба да го познаваат странскиот јазик.

(5) Ако актот се составува на различни јазици, секој од текстовите ќе биде напишан еден до друг (или еден под друг) и потпишан од сите учесници во неговото изготвување (странки, сведоци, преведувач, нотар).

(6) Припадник на заедниците, граѓанин на Република Македонија, кој како странка не го разбира или не го зборува македонскиот јазик или неговото кирилско писмо има право на преведувач.

Броеви во нотарската исправа

Член 39

(1) Броевите во нотарската исправа се забележуваат со букви.

(2) Одредбата од ставот (1) на овој член нема да се применува при составувањето попис и исправи за делба на наследство, исправи за процени и за јавни продажби.

(3) Во исправите за делба на наследство со букви ќе се испише конечниот износ, како и износите што странките ги побаруваат една од друга.

(4) Во исправите за процени со букви ќе се напишат резултатите од извршената процена, а во исправите составени за јавни продажби (лицитации) на недвижности и подвижни предмети последната понуда.

(5) Датумот на нотарската исправа ќе се испише и со букви.

(6) Броевите на катастарските влошки и парцели и површината на парцелите се пишуваат само со броеви.

(7) При повикување на која било друга исправа и на одредби од закон и друг пропис, датумот и броевите се пишуваат само со броеви.

Чување и издавање на исправи

Член 40

Ако со овој закон поинаку не е предвидено, нотарските исправи се чуваат кај нотарот кој ги составил, а на странките им се издаваат изводи. Изводот има иста важност како и изворникот и тој се издава на странките за што на крајот на оригиналот ќе забележи дека е издаден извод. Следните изводи ќе се издаваат по барање на странките, а нотарот и тоа ќе го забележи на крајот на изводот и ќе стави реден број.

Привремено одземање на исправи

Член 41

(1) На нотарот може привремено да му се одземе нотарска исправа, само врз основа на одлука на суд. Судот е должен на нотарот да му издаде писмена потврда за одземената исправа.

(2) Во случајот од ставот (1) на овој член нотарот на местото на издадената исправа ќе вметне заверен препис и врз преписот ќе го забележи денот кога актот му е испратен на судот и бројот на одлуката врз основа на која актот е испратен.

V. ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ ЗА ОВЛАСТУВАЊАТА И РАБОТЕЊЕТО НА НОТАРИТЕ

1. Нотарски акти за правните работи

Правни работи за кои нотарскиот акт е задолжителен

Член 42

(1) Нотарски акт е задолжителен за:

а) договори за уредување на имотните односи меѓу брачните другари и меѓу лицата кои живеат во вонбрачна заедница;

б) договори за подарок без предавање на предметот во владеење на даропримачот;

в) секој акт за основање, организирање, престанок, статусни и промени на правни лица кои вршат стопанска дејност, институции, фондации и други органи, освен трговските друштва;

г) сите правни работи кои ги преземаат слепи или глуви лица кои не знаат да читаат или неми лица кои не знаат да пишуваат и

д) договори за располагање со имот на малолетни лица и лица на кои им е одземена или ограничена деловната способност.

(2) Со одредбите од ставот (1) на овој член не се задира во одредбите на овој или друг закон според кои за важноста на правната работа е потребно исправата за нив да ја состави суд или нотар.

Извршност на нотарскиот акт

Член 43

(1) Нотарскиот акт е извршна исправа ако во него е утврдена определена обврска за чинење за која странките можат да се договорат и ако содржи изјава на обврзникот за тоа дека врз основа на тој акт може заради остварување на чинењето по пристигнувањето на обврската непосредно да спроведе присилно извршување.

(2) Ако нотарскиот акт од овој член е составен врз основа на полномошно, тоа мора да биде заверено и приложено во оригинал или заверен препис направен од нотарот кој го изготвува актот.

(3) Врз основа на нотарскиот акт во кој е содржана обврска за засновање, пренос, ограничување или престанок на некое стварно право може да се изврши упис во јавна книга, ако должникот изрично се согласил за тоа во нотарскиот акт.

(4) Врз основа на нотарскиот акт врз основа на кој е запишан залог во јавна книга, може непосредно да се бара извршување врз таа недвижност заради наплата на обезбеденото побарување, по пристигнувањето на обврската ако должникот со тоа во актот изрично се согласил.

(5) Ако обврската зависи од услов или рок кој не е одреден календарски, за извршноста на нотарскиот акт, потребно е со исправа да се докаже дека настапил условот, односно настапил рокот, а ако тоа не е можно тогаш се утврдува со пресуда во парнична постапка.

(6) Исто правно дејство, како и исправата од ставот (1) на овој член, има приватната исправа со таква содржина што ја потврдил нотарот. Доколку приватната исправа не ја содржи изјавата на должникот за тоа дека врз основа на неа може да се спроведе присилно извршување, таквата изјава ја внесува нотарот во согласност со странките и условите утврдени во членот 45 на овој закон.

(7) Нотарот ќе стави потврда за извршност на исправата, по писмено барање на странката, кон која е приложена заверена изјава дека побарувањето или дел од него пристигнало.

(8) Судот ќе го одложи извршувањето во случаите кога ќе утврди дека при составувањето или издавањето на нотарскиот акт не се почитувани условите кои мораат да бидат исполнети за тој акт да добие сила на јавна исправа или за да стане извршен.

Постапка за составување на нотарскиот акт

Член 44

(1) При составувањето на нотарскиот акт, нотарот мора да испита дали странките се способни и овластени за преземање на работите, да им ја објасни целта и последиците и да се увери во нивната вистинска и сериозна волја.

(2) Нотарот изјавите на учесниците целосно, јасно и определено ќе ги состави писмено и потоа сам ќе им ги прочита на странките и со непосредни прашања ќе се увери дали содржината на нотарскиот акт одговара на волјата на странките.

(3) Прилозите секогаш се читаат, освен ако странките не се одречат од тоа право и изјават дека се запознати со нивната содржина, а тоа мора да се утврди во нотарскиот акт.

(4) Нотарски акт се смета дека е составен откако ќе го потпишат сите учесници и нотарот.

Потврдување на приватни исправи (солемнизација)

Член 45

(1) Ако не е во прашање правна работа за која според овој или друг закон е задолжително постоење на нотарски акт, странките можат исправата за правната работа да ја потврдат кај нотарот.

(2) Нотарот ќе ја испита приватната исправа дали е во согласност со членовите 26, 27, 28 и 44 од овој закон и, ако за тоа не најде пречка, ќе ја потврди.

(3) Ако приватната исправа е во согласност со одредбите за содржината на нотарскиот акт од членот 55 на овој закон, нотарот таквата исправа ќе ја потврди без притоа посебно да состави нотарски акт на тој начин што потврдата ќе го содржи она што е утврдено во членот 55 став (1) точки б), в), г), е) и и) и став (2) на овој закон.

(4) Ако приватната исправа според формата и содржината не го содржи она што е предвидено во ставот (3) на овој член, потврдувањето ќе се изврши со составување посебен нотарски акт. Во тој случај приватната исправа ќе се пришие заедно со нотарскиот акт и ќе се смета за негов составен дел, односно дополнување. Приватната исправа се потпишува од нотарот и учесниците.

(5) Потврдената приватна исправа од страна на нотарот, кога тоа е во согласност со закон, има важност на јавна исправа.

Член 46

(1) Исправите за правните работи врз основа на кои се врши пренос на правото на сопственост, физичка делба на недвижност, односно размена на недвижности, нотарот ги потврдува согласно со одредбите на овој закон само ако претходно утврдил дека се исполнети условите и постапката предвидени со посебни закони, во спротивно ќе постапи согласно со членот 28 ставови (2) и (3) на овој закон.

(2) Ако е во прашање потврдување на исправа врз основа на која се врши пренос на правото на сопственост, физичка делба на недвижност, односно размена на недвижности, како една од договорните страни се јавува Република Македонија, нотарот е должен да испита дали е прибавено мислење од јавниот правобрани-

тел. Доколку за приватната исправа не е прибавено мислење од јавниот правобранител, нотарот ќе го извести за тоа јавниот правобранител и ќе го одложи потврдувањето на исправата додека не биде дадено мислењето, а најдоцна за 30 дена. Ако јавниот правобранител не даде мислење во определениот рок, нотарот ќе го изврши потврдувањето на исправата како да е дадено мислење.

(3) Доколку јавниот правобранител не достави мислење во рокот утврден во ставот (2) на овој член, надлежниот нотар за непостапувањето на јавниот правобранител ќе ги извести Јавниот правобранител на Република Македонија и надлежниот орган кој го именува јавниот правобранител.

(4) Исправите потврдени спротивно на одредбите на овој член немаат сила на јавна исправа и се сметаат за апсолутно ништовни.

Утврдување на идентитет и субјективитет

Член 47

(1) Ако нотарот не ги познава учесниците лично и по име, нивниот идентитет ќе го утврди со важечка лична карта или патна исправа. Ако тоа не е можно, или ако нотарот се сомнева во нивниот идентитет, тогаш идентитетот ќе биде посведочен од двајца сведоци на идентитетот кои пред нотарот ќе изјават дека лично ги познаваат учесниците и кои ги исполнуваат законските услови да бидат сведоци.

(2) Во исправата нотарот ќе наведе на кој начин го утврдил идентитетот на учесниците, со наведување на името, датумот и местото на раѓање, живеалиштето, единствениот матичен број, односно друг идентификационен број, датумот и бројот на исправата употребена за утврдување на идентитетот и органот кој ја издал исправата.

(3) Доколку учесник е правно лице, субјективитетот се утврдува врз основа на извод издаден од надлежен регистар.

Сведоци при составување на нотарски акт

Член 48

(1) При составување на нотарски акт се потребни двајца сведоци, и тоа:

а) за тестамент;

б) кога некој од учесниците не го знае службениот јазик;

в) кога некој од учесниците е слеп, глув, нем или глувонем;

г) кога некој од учесниците е неписмен и

д) при сите други случаи предвидени со закон.

(2) Во другите случаи ќе зависи од нотарот и од странките дали при составувањето на актот ќе бидат повикани сведоците на актот, како што е предвидено во ставот (1) на овој член.

Кој може да биде сведок на составување на нотарски акт

Член 49

Сведок на составување на нотарски акт мора да биде полнолетно лице, освен ако со овој закон поинаку не е предвидено. Тоа мора да знае да чита и да пишува.

Кој не може да биде сведок на составување на нотарски акт

Член 50

Сведок на составување на нотарски акт не може да биде:

а) лице кое не може да сведочи поради својата душевна состојба;

б) лице кое може да има некоја корист од работата при чие склучување сведочело и

в) лице кое со странката или со оној кој со нотарскиот акт би требало да добие некоја корист, или со самиот нотар е во однос поради кој може да бара иземање на нотарот.

Присутност на сведоците на актот

Член 51

Ако со законот поинаку не е предвидено, сведоците на актот мораат да бидат присутни кога нотарот им го чита на учесниците нотарскиот акт и кога тие го потпишуваат.

Писмени глуви, неми и глувонеми учесници

Член 52

(1) Глувиот учесник кој знае да чита, мора сам да го прочита актот и изрично да изјави дека го прочитал и дека тој одговара на неговата волја.

(2) Немиот или глувонемиот учесник кој знае да чита и пишува мора на нотарскиот акт своерачно да напише дека го прочитал и дека го одобрува. Тие изјави мора да се внесат во нотарскиот акт пред потписот.

(3) Во нотарскиот акт мора да биде назначено дека е постапено согласно со одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член.

Неписмени глуви, неми и глувонеми учесници

Член 53

Ако глувиот учесник не знае да чита или ако немиот и глувонемиот учесник не знаат да читаат и пишуваат, мора покрај сведоците на актот да се повика и толкувач.

Преведувачи

Член 54

(1) Ако некој од учесниците не го знае службениот јазик, покрај сведоците на актот, мора да се повика и судски преведувач. Во нотарскиот акт ќе се наведе дека е така постапено.

(2) Преведувач може да биде и лице вработено кај нотарот, но мора да ги има сите други својства на сведок на нотарски акт.

(3) Преведувач не е потребен ако нотарот и двајцата сведоци на актот, односно друг нотар, го владеат јазикот на учесникот.

(4) Доколку е потребен преведувач, нотарот преку преведувачот ќе ја утврди вистинската и сериозна волја на учесникот и според тоа на службен јазик ќе го состави нотарскиот акт, кој преведувачот ќе им го преведе на учесниците и тоа ќе се наведе во самиот акт. Доколку учесниците тоа го бараат, преведувачот ќе направи писмен превод на актот, на јазик на учесникот и истиот ќе се пришие со нотарскиот акт.

Содржина на нотарскиот акт

Член 55

(1) Нотарскиот акт треба да содржи:

а) податоци (напишани со букви) за денот, месецот и годината, местото, а кога закон или учесниците тоа го бараат и часот кога актот е склучен;

б) податоци (име, презиме и седиште) за нотарот кој го изготвил актот;

в) податоци (име, презиме, место и датум на раѓање, живеалиште или престојувалиште, единствен матичен број, односно друг идентификационен број) за странките и учесниците. Ако некоја од странките има полномошник, тогаш истите податоци треба да се вне-

сат и за него, а полномошното треба да биде заверено, во оригинал или заверен препис и тоа е прилог кон изворникот на актот;

г) изјава на нотарот за начинот на кој го утврдил идентитетот на странките и учесниците;

д) детален опис на предметот на актот. Кога предмет на актот е недвижност точно да се наведат податоци од катастарот на недвижности, односно катастарот на земјиште. Ако недвижниот имот се наоѓа во катастарска општина за која нема утврден катастар на недвижности ниту е извршено поединечно запишување на правата на недвижностите, а имотот не е евидентиран во катастарот на земјиште, се наведуваат податоци од исправите за правниот основ, врз основа на кој е стекнато правото на недвижност, што е предмет на тој акт;

ѓ) прилози кон изворникот на актот;

е) забелешка дека актот и прилозите им биле прочитани или е постапено согласно со одредбите на овој закон. Читањето на прилозите може и да не се изврши ако сите странки изрично го бараат тоа и тоа само во случај кога тие знаат да читаат и пишуваат, а тоа ќе се наведе во самиот акт;

ж) назначување на бројот на листовите и страниците;

з) потпис на сите странки и учесници, а на крајот потпис на нотарот. Ако некој од учесниците на нотарскиот акт не знае или не може да се потпише, треба да ги наведе причините, а нотарот тоа да го забележи;

ѕ) податок за часот на потпишувањето на тестаментот. Ако нотарот или странките сметаат дека таков податок е потребен и за друг акт, тогаш тоа ќе се забележи и

и) потписи на учесниците кои се ставаат на крајот од секој лист од изворникот на нотарскиот акт и прилозите кон него. Може да се стави само дел од името или параф од страна на сите учесници во актот, освен на последниот лист од изворникот кој треба да содржи целосен потпис.

(2) На изводот од нотарскиот акт учесниците не се потпишуваат. На последната страница од изводот каде што се наведени имињата на учесниците се става ознака “с.р.”. Секоја страница на изводот од нотарскиот акт ја потпишува нотарот, а на последната страница нотарот го става и својот службен печат.

Последици од повредата на правилата за составување на нотарскиот акт

Член 56

(1) Нотарскиот акт е апсолутно ништовен, ако:

а) е изготвен од нотар кој не е запишан во Именикот на нотарите;

б) актот е изготвен од нотар на кој му престанала службата, односно е разрешен;

в) е изготвен надвор од службеното подрачје на нотарот;

г) не се почитувани одредбите за употреба на службениот јазик;

д) не се почитувани одредбите за неписмени, глуви и неми учесници;

ѓ) не се почитувани одредбите од членот 55 став (1) точки б), в), г) и з) на овој закон и

е) исправите за правните работи врз основа на кои се врши пренос на правото на сопственост, размена, физичка делба на недвижност или засновање на залог не ги составил нотарот на чие подрачје се наоѓа предметот.

(2) Нотарскиот акт е релативно ништовен, ако:

а) недостига датум и седиште на нотарот кој го составил актот;

б) актот не им е прочитан на странките и

в) не се почитувани одредбите од членот 55 став (1) точки а), д), е), ж), ѕ) и и) на овој закон.

(3) Акт кој поради ненадлежност, деловна неспособност на нотарот или неговиот заменик или поради недостатоци во формата го изгуби својството на јавна исправа ќе се смета за приватна исправа, доколку е потпишана од странките.

Член 57

(1) Нотарот не смее да внесува забелешки во нотарскиот акт, освен во случаите предвидени со овој закон.

(2) Посебно се дозволени забелешки што се однесуваат на формалностите за хипотеки, упис во регистри, при прогласување на ништовност од страна на надлежен суд, при повлекување на полномошно и други видови забелешки предвидени со закон.

2. Составување на нотарски акт за изјавите на последна волја
Дејство, форма и начин на составување на нотарскиот акт за изјавите на последна волја

Член 58

Тестаментот во форма на нотарски акт се составува според одредбите што важат за составување на судски тестамент.

3. Потврдување на фактите и изјавите
Дејство на нотарското потврдување

Член 59

(1) Нотарот издава потврди согласно со одредбите на овој закон. Потврдите имаат сила на јавни исправи .

(2) Нотарот може да издаде потврда за постоење на нотарска исправа или заверка во своите уписници по барање на странка или суд.

Заверка на преписи

Член 60

(1) Нотарот потврдува дека преписот на исправата е идентичен со изворната исправа.

(2) Преписот мора да е идентичен со изворната исправа и во правописот, интерпункцијата и скратувањето на зборовите. Ако во исправата нешто е преиначено, бришено, прецртано, вметнато или додадено, тоа мора да се наведе во заверката. Во заверката мора да се наведе и ако исправата е искината или оштетена.

(3) Нотарот мора точно да го спореди преписот со изворната исправа и ако утврди дека е идентичен да го потврди тоа на самиот препис и да наведе дека тоа е препис на исправата која странката ја назначила како изворна исправа, или дека тоа е препис од заверен препис на изворна исправа.

(4) Ако на исправата има некоја забелешка или клаузула и таа се внесува во преписот.

(5) Кога се заверува препис на еден дел на исправата или извадок од некоја исправа, од преписот мора да биде видливо на кои делови од исправата не е направен препис.

(6) Заверките на преписите се внесуваат во Уписникот за заверки и потврди.

(7) Согласно со овој закон со преписот е изедначена и фотокопијата на исправите.

Заверка на исправи од трговски и деловни книги

Член 61

(1) При заверка на изводи од трговски и деловни книги нотарот ќе го спореди изводот со соодветните ставки во изворната книга и на изводот ќе напише клаузула на заверката со забелешка дека изводот целосно е идентичен со соодветната ставка во изворната книга. Во изводот ќе се назначи датумот на прегледот на трговската, односно деловната книга.

(2) Заверката на изводот од ставот (1) на овој член ќе се забележи во нотарски уписник.

Заверка на преводи

Член 62

(1) Нотарот кој е и судски преведувач ќе ја завери точноста на преводот кој сам го извршил.

(2) Нотарот кој не е судски преведувач ќе го провери својството на судскиот преведувач кој го извршил преводот и го ќе завери преводот.

(3) Својството на судски преведувач од ставот (2) на овој член се утврдува врз основа на решение за овластен судски преведувач издадено од министерот.

(4) Нотарот својата заверка ќе ја стави на преводот и ќе го приложи кон исправата која се преведува, на начин пропишан со овој закон.

(5) Нотарот може да биде преведувач само за вршење на потреби на неговата служба.

Заверка на потписи (легализација)

Член 63

(1) Нотарот мора да потврди дека странката во негово присуство своерачно ја потпишала исправата, или ставила свој ракознак, или го признала потписот, односно ракознакот на писменото како свој.

(2) Идентитетот на странката мора да се утврди во согласност со одредбите на овој закон.

(3) Заверката со повикување на бројот на Уписникот за заверки и потврди, се става на исправата која се заверува.

(4) При заверката на потписот нотарот се запознава со содржината на исправата, само толку за да може да ги пополни рубриките на Уписникот за заверки и потврди, а тој не е одговорен за содржината на писменото ниту е должен да испитува дали учесниците се овластени за таа правна работа.

(5) При заверка на потписот нотарот е должен да ја запознае странката дека се потврдува само потписот, но не и содржината на исправата.

(6) Нотарот не може да завери потпис на исправа која не е составена на службен јазик.

(7) Ако се заверува потпис на лице како застапник на некое правно лице или државен орган, нотарот може во заверката да потврди дека тоа лице се потпишало за правното лице или државниот орган, само ако претходно утврдил дека лицето е овластено да го стори тоа.

(8) Застапник на правно лице може кај нотарот да депонира свој потпис. Врз основа на записникот за депонирање на потпис, нотарот кај кој е извршено депонирањето е овластен да изврши заверка на потпис на лицето кое го депонирало својот потпис.

Потврда за времето кога исправата е поднесена

Член 64

(1) Времето кога исправата му е поднесена на нотарот или во негово присуство на друго лице, се потврдува на самата исправа со точно назначување на денот, месецот, годината, а ако странката бара и часот.

(2) По барање на странката мора да се утврди и идентитетот на лицето кое ја поднело исправата и лицето на кое таа му е поднесена. Во потврдата ќе се назначи на кој начин е утврден идентитетот на тие лица.

Потврда дека некој е жив

Член 65

Нотарот може да потврди дека некој е жив, ако неговиот идентитет го утврдил на начин определен со овој закон.

Потврда за други факти од регистар

Член 66

Нотарот може да издаде потврда за постоењето или седиштето на некое правно лице, за промената на фирмата, за статусните измени или други полноважни факти ако тие произлегуваат од јавен регистар.

Соопштување на изјави

Член 67

(1) Нотарот по барање на странката издава потврда за дадена опомена, отказ, понуда и за други изјави, кои една странка и ги дава на друга, за да се постигне со тоа некое правно дејствие. Со известувањето може да се поврзе и преземањето правни дејствија кои нотарот по налог на едната странка треба да ги изврши спрема другата (понуда за плаќање, предавање, преземање на некоја исправа или други предмети).

(2) Нотарот за барањето ќе состави записник во кој целосно ќе ја наведе изјавата која треба да се соопшти, предметот, видот, местото и времето на правното дејствие кое треба да се преземе. Записникот мора да го потпише и странката.

(3) Со записникот од ставот (2) на овој член, нотарот ќе се упати на назначеното место кон спротивната странка, на која ќе í соопшти што му е наложено и ќе го преземе соодветното правно дејствие. Нотарот тоа ќе го потврди во продолжение на записникот.

(4) Одговорот на спротивната странка ќе се внесе во записникот само ако таа го побара или го дозволи тоа. Во тој случај, спротивната странка е должна да го потпише записникот.

Примање изјави под заклетва

Член 68

(1) Нотарот е овластен да прими изјава под заклетва од странка.

(2) Заклетвата од ставот (1) на овој член гласи:

"Се заколнувам во честа дека за сето тоа што ме праша нотарот ја зборував вистината и дека ништо што знаев за оваа работа не го премолчив".

Потврда за извршено соопштение

Член 69

(1) Нотарот за извршеното соопштение ќе и издаде потврда на странката која побарала службено дејствие, а и на спротивната странка ако таа го побара тоа.

(2) Во потврдата ќе се наведат: имињата на двете странки, денот, месецот и годината, а ако е потребно и часот на соопштението. Одговорот на спротивната странка во потврдата може да се внесе само ако тој одговор е внесен во записникот и ако спротивната странка го потпишала.

(3) На барање на странката ќе се утврди и идентитетот на странката која побарала службено дејствие, и во тој случај во записникот и во потврдата ќе се наведе на кој начин е утврден нејзиниот идентитет.

Одбивање соработка

Член 70

Ако нотарот на назначеното место не ја најде странката на која треба да и се соопшти изјавата или ако таа не му дозволи пристап, или ако одбие да го сослуша, нотарот на таа странка, по барање на странката која побарала правно дејствие, ќе и достави со препорачано писмо заверен препис на она што требало да го соопшти. Тоа ќе се наведе во записникот и во потврдата.

Писмено барање за преземање дејствија

Член 71

Барањето за соопштување на изјава и преземање на правни дејствија на нотарот му се упатува и писмено, како и по пат на телеграма или по електронски пат. Писмото и другите видови на писмени соопштенија го заменуваат записникот од членот 67 став (2) на овој закон и ќе се приклучат кон посебен записник кој нотарот ќе го состави за дејствијата од членот 67 став (3) на овој закон. Во потврдата ќе се назначи во која форма на писмено соопштение е поставено барањето.

Потврда за писмените соопштенија

Член 72

Нотарот може да издаде потврда за тоа дека на некоја странка, каде било таа да живее или да има седиште, со писмо или со друг вид на писмено соопштение и доставил соопштение со определена содржина. Во тој случај, нотарот во записникот и во потврдата ќе ги наведе: името и презимето, адресата на странката која го побарала тоа, точната содржина на соопштението, како и точен препис на адресата на која соопштението е испратено. Доказот за упатување на пораката се прицврстува кон записникот.

Потврдување на заклучоци на собранија и седници на други органи

Член 73

(1) Ако нотарот е повикан да потврди заклучоци на собрание или на седница на некој друг орган на правно лице, во записникот ќе ги внесе денот и времето на седницата, се што се предложило и било изјавено, а по потреба и други факти, доколку тоа е важно за оценување на правилноста на постапката, а посебно заклучоците донесени на седницата. Тој ќе потврди и се друго што со закон е пропишано.

(2) Записникот од ставот (1) на овој член, го потпишува и лицето кое претседавало со седницата.

(3) По барање се утврдува и идентитетот на претседателот и на другите лица кои биле присутни, а во записникот ќе се наведе како е утврден нивниот идентитет.

Потврдување на факти

Член 74

(1) По барање на заинтересирани лица, нотарот може да утврди и други факти, што се случиле во негово присуство, како што се: расправи за понуди, продажби, изјави на лица за факти и состојби за кои нотарот сам или со учество на стручни лица ги сознал.

(2) За потврдувањата од ставот (1) на овој член, нотарот ќе состави записник во кој ќе ги наведе местото, времето, имињата и адресите на странките и другите учесници, како и точниот опис на она што се случувало во негово присуство, или што на друг начин го утврдил. Записникот го потпишуваат сите учесници. Ако некој од учесниците одбие да го потпише записникот, нотарот ќе го забележи тоа во записникот.

(3) Во записникот од ставот (2) на овој член, посебно ќе се назначи како е утврден идентитетот на учесниците.

Протести на меница и чек

Член 75

Протестирање на меница и чек и водење на уписите за протести се врши согласно со прописите за меница и чек.

Полномошно

Член 76

(1) Во постапката пред нотар, за правни работи за кои тоа по закон е дозволено, учесникот може да презема дејствија преку полномошник, доколку истиот приложи уредно полномошно.

(2) За правните работи од ставот (1) на овој член со кои се врши располагање или оптоварување на имот на властодателот, полномошното мора да биде специјално, изрично да бидат наведени дејствијата кои може да ги презема полномошникот и истото не може да биде постаро од три месеца.

4. Издавање извод, потврда, препис и извадок

Надлежност за издавање

Член 77

(1) Нотарот е овластен и должен да им издаде на странките кои учествувале во составувањето на исправите, како и на лицата во чие име и корист е склучена правната работа, на нивните полномошници и застапници како и на наследниците и правните следбеници, по нивно барање и на нивна сметка: изводи, потврди и преписи од исправите кои нотарот сам ги чува.

(2) Нотарот е должен преписот од потврдената исправа, односно од нотарскиот акт за правни работи врз основа на кои се стекнува, престанува, пренесува или ограничува правото на сопственост или друго право врз недвижност како и за права за кои се водат јавни книги, да го достави до надлежен орган, односно институција, согласно со закон.

(3) Ако нотарот престане сам да ги чува своите списи, во случаите изрично предвидени во Законот, издавањето на исправите од ставот (1) на овој член го врши нотарот кој привремено ја врши службата, а ако тие се наоѓаат во судската архива, судот во чија архива се наоѓаат или друг орган надлежен за чување на списите.

Општи одредби за издавање изводи и преписи

Член 78

(1) Кога согласно со одредбите на овој закон се издава извод или препис на нотарска исправа, на него ќе се назначи дека е спореден со изворникот или преписот што го чува нотарот и дека тоа е извод или заверен препис (целосен или во извадок).

(2) Ако нотарската исправа е преправена или дополнета со анекс или друг подоцнежен акт, извод или препис на поранешниот акт, задолжително ќе се издаде заедно со извод или препис од подоцнежниот нотарски акт.

(3) Извод во смисла на овој закон претставува целосен препис на нотарската исправа кој е назначен како извод и кој во правниот промет го заменува изворникот на нотарскиот акт.

(4) Препис во смисла на овој закон се смета заверен препис на нотарска исправа кој како таков е означен и кој потврдува дека во времето на заверка постоел изворник од нотарскиот акт.

Потврди

Член 79

Лице кое има правен интерес, со писмено барање, може да побара од нотарот да му издаде потврда за постоење на одреден упис во уписниците. Во писменото барање мора да се наведат оправдани причини за издавање на ваквата потврда.

Извадок (исечок) од нотарскиот акт

Член 80

(1) Ако нотарскиот акт содржи повеќе самостојни правни работи, може по барање на странката наместо целосен извод да се издаде извадок кој ќе се однесува на одделна правна работа.

(2) Само целосен извод од нотарскиот акт може да биде извршна исправа. Извадокот (исечокот) не може да биде извршна исправа.

Прилози кон изворникот и изводот од извршниот нотарски акт

Член 81

(1) Прилози кон изворникот и изводите на извршниот нотарски акт ќе се приложат во оригинал или заверен препис, и истите со емственик се пришиваат со

изворникот и изводите. Прилозите кон изворникот се потпишуваат од страна на сите учесници. Доколку изводот или изворникот не ги содржат прилозите, истиот не е извршна исправа.

(2) По барање на странката, кон изводот на нотарскиот акт од ставот (1) на овој член нема да се приклучат прилозите. Во тој случај, изводот нема својство на извршна исправа, што ќе се прибележи на самата исправа.

Забелешка (клаузула) за заверката

Член 82

(1) Секој извод мора да биде заверен со печат отпечатен на секој лист на нотарскиот акт.

(2) Забелешката за заверката се става на крајот на изводот.

Правни последици од недостатоци во содржината и формата на изводот на нотарскиот акт

Член 83

Изводот на нотарскиот акт нема сила на јавна исправа ако не е составен во согласност со одредбите на овој закон.

Рокови за издавање на изводи, потврди, извадоци и преписи

Член 84

(1) Нотарот мора изводите, потврдите, извадоците и преписите да ги издаде веднаш, а најдоцна во рок од осум дена.

(2) Нотарот е должен без одлагање, да и дозволи на странката во негово присуство да ги разгледа списите.

5. Преземање на исправи, пари и хартии од вредност заради чување и предавање

Чување на исправи

Член 85

(1) Нотарот е должен да ги преземе на чување сите видови исправи. Нотарот е овластен да одбие преземање на чување на некоја исправа, ако за тоа постојат оправдани причини.

(2) За преземањето на исправите се составува записник, во кој ќе се наведе местото и времето на преземањето, името и презимето, занимањето и адресата на лицето кое ја предало исправата, ознака на исправата, причината поради која е дадена на чување и кому треба да му биде издадена. Записникот ќе го потпише лицето кое ја предало исправата и нотарот. На записникот нотарот ќе го стави својот печат.

(3) Нотарот е должен да го утврди идентитетот на лицето на кое му ја предава исправата во согласност со членот 47 од овој закон. Примателот е должен да го потврди приемот на исправата на записникот за преземање.

Преземање на чување пари и хартии од вредност

Член 86

(1) Нотарот може да преземе на чување готови пари, меници, чекови, јавни обврзници и други хартии од вредност.

(2) Нотарот е должен да преземе на чување готови пари, меници, чекови, јавни обврзници и други хартии од вредност само по одлука на суд или на друг орган или само ако му се дадени по повод составување на нотарскиот акт за да ги пренесе на друго лице, или за да ги даде на чување кај одреден орган.

(3) Ако преземањето при составувањето на нотарскиот акт не е потврдено во самиот акт, за преземањето ќе се состави записник во кој точно ќе се назначат броевите во уписникот и во депозитните книги, местото и времето на преземањето, односно ознаката и вредноста на износот на парите, преземените хартии, како и името на лицето кое ги предало и неговата изјава за тоа што треба со нив да се направи. Нотарот за преземањето ќе и издаде на странката потврда во која ќе изврши спецификација на парите и хартиите од вредност што му се предадени.

Начин на чување и предавање на парите и хартиите од вредност

Член 87

(1) Преземените пари и хартии од вредност нотарот е должен да ги чува одвоено од неговите пари и хартии од вредност, во посебна обвивка, на која ќе го напише предметот и името на странката. Парите што му се доверени, нотарот мора да ги чува на посебна сметка во банка или во друга финансиска организација.

(2) Преземените пари и хартии од вредност нотарот без одлагање ќе ги предаде на органот, на лицето на кое треба да му се предадат, откако претходно ќе го утврди неговиот идентитет. Примателот ќе го потврди приемот на актот или во депозитната книга.

Неможност за предавање на парите и хартиите од вредност

Член 88

Ако нотарот не може да го изврши наложеното предавање на парите и хартиите од вредност во определениот рок, должен е по истекот на тој рок, а ако рокот не е определен, најдоцна во рок од 30 дена од денот на преземањето, без одлагање да и ги врати на странката преземените вредности или ако тоа не е можно да ги предаде на судот на чување и за тоа да го извести подносителот со препорачаното писмо.

Дејство на нотарскиот депозит

Член 89

(1) Депозитот вложен кај нотарот има дејство на судски депозит.

(2) Одредбите од овој дел ќе се применат на соодветен начин и во секој случај кога нотарот како судски повереник ќе ги преземе наследните акти, парите, хартиите од вредност или скапоцеността.

VI. ЧУВАЊЕ НА ИСПРАВИ И ВОДЕЊЕ НА ДЕЛОВНИ КНИГИ

Чување на исправи

Член 90

Нотарот е должен сите нотарски исправи што сам ги составил, како и исправите што ги презел, да ги обезбеди и да ги чува одделно од другите акти.

Регистар и книги на нотарот и Нотарската комора

Член 91

(1) Нотарот е должен уредно да ги води овие уписници и книги:

а) општ деловен уписник, во кој ќе ги заведува сите нотарски акти, записници за потврди и докази, записници за преземање пари, исправи и хартии од вредност, како и сите други нотарски дејствија, освен оние наведени во точката б) на овој став;

б) уписник за протести;

в) уписник за заверки и потврди;

г) уписник за реализација на залог;

д) уписник за доверени работи;

ѓ) именик за доверени работи;

е) именик на лицата кои пред нотарот предале некое располагање во случај на смрт со назнака на бројот на соодветниот акт;

ж) депозитна книга за преземени и издадени туѓи пари, хартии од вредност и скапоцености во која, покрај точната назнака на преземениот депозит, треба да се внесе името и адресата на депонентот, како и на оној на кого предметот треба да му се предаде;

з) заеднички именик на странките за уписниците од точките а) и б) на овој став. Заедничкиот именик може да се води и во електронска форма и

ѕ) други уписници согласно со прописите за канцелариско работење.

(2) Нотарската комора води книга на депонирани потписи (КДП) на овластени лица на државни органи, јавни претпријатија, други јавни институции, банки и други органи и организации за кои постои неопходна потреба за непречено извршување на нотарските службени дејствија. Овластените лица го вршат депонирањето на својот потпис пред претседателот на Комората.

(3) Комората води именик и на помошници на нотарот, заменици-нотари, нотари кои привремено ја вршат службата, стручни соработници, приправници и други лица кои стручно се оспособуваат кај нотарот.

(4) Уписниците и книгите од ставот (1) точки а), б) и в) на овој член, мораат да бидат поврзани, нивните листови да бидат назначени со редни броеви, прошиени со конец и заверени со печат на Комората. Уписите се внесуваат без одлагање, по ред како што пристигаат предметите, читливо, без празни растојанија, без прецртување, бришење и исправки, а во општиот деловен уписник, на секоја страница нотарот ќе стави свој потпис и печат.

(5) Министерот со правилник ја пропишува формата на уписникот и книгите од овој член, а овластен е да ги пропишува и другите уписници и именици. Со овој правилник поблиску се уредува начинот на чување на нотарските акти, уписниците и имениците.

VII. ПОСТАПКА СО НОТАРСКИТЕ СПИСИ ПО УПРАЗНУВАЊЕТО НА НОТАРСКОТО МЕСТО

Затворање на нотарска канцеларија и предавање на нотарските списи

Член 92

(1) Претседателот на Комората го известува претседателот на надлежниот суд на чие подрачје се наоѓа седиштето на нотарот, чија служба престанала заради заедничко преземање на дејствија за затворање на канцеларијата и чувањето на нотарските списи.

(2) За сите преземени дејствија, претседателот на Комората го известува министерот. Печатот и штембилот на поранешниот нотар ќе се поништат.

Обнова на исчезнати списи

Член 93

Ако при постапувањето согласно со членот 92 на овој закон, се утврди дека некој акт недостига, претседателот на надлежниот суд ќе нареди постапка за обнова на списите.

Издавање на исправи од страна на судот и нотар

Член 94

Надлежниот суд или нотарот кај кого се наоѓаат списите, врз основа на нотарските списи кои ги чува, со примена на одредбите на овој закон, ќе издава изводи, преписи извадоци и потврди, ќе дозволува разгледување на списите и ќе ги враќа исправите преземени од нотарот.

Постапка на судот со располагањата во случај на смрт

Член 95

Располагањата во случај на смрт, кои со другите акти се предадени на надлежниот суд или нотар, се попишуваат и се чуваат одделно согласно со прописите за чување на овие акти кај судот. Во нотарскиот именик ќе се забележи бројот и ознаката под која исправата се чува кај судот. За тоа ќе се извести лицето кое го обезбедило располагањето.

VIII. НОТАРСКИ ПРИПРАВНИЦИ, СТРУЧНИ СОРАБОТНИЦИ, ЗАМЕНИК НОТАР , НОТАР КОЈ ПРИВРЕМЕНО ЈА ВРШИ СЛУЖБАТА И ПОМОШНИК НА НОТАРОТ

Нотарски приправници

Член 96

(1) Нотарските приправници се дипломирани правници вработени во нотарска канцеларија, кои се запишани во Именикот на нотарските приправници.

(2) Нотарскиот приправник на работа кај нотарот, стручно се оспособува и се подготвува за нотарски кандидат. Нотарот е должен да го следи и помага стручното оспособување на приправникот и да го контролира неговото присуство и на секои два месеца да доставува потврда до Нотарската комора.

(3) Времето поминато како нотарски приправник се изедначува во поглед на правото на полагање на правосуден и нотарски испит, испит за извршители или друг стручен испит.

(4) Во текот на стручното оспособување на нотарскиот приправник, надзор врши Комората.

Нотарски стручни соработници

Член 97

(1) Нотарските стручни соработници се дипломирани правници кои се вработени во канцеларијата на нотарот и кои се запишани во Именикот на нотарски стручни соработници што го води Комората.

(2) Во Именикот на нотарските стручни соработници може да биде запишано лице кое ги исполнува условите за именување предвидени во членот 9 став (1) точки а), б) и в) на овој закон.

(3) Нотарскиот стручен соработник може да ги врши сите работи кои според законот е овластен да ги врши нотарот, но под контрола на нотарот, и тој не смее да потпишува.

(4) Нотарскиот стручен соработник кој ги исполнува условите за именување на нотар може да биде именуван за помошник-нотар или заменик-нотар.

Заменик-нотар

Член 98

(1) Ако нотарот е отсутен, болен или од други причини е спречен подолго време да ја врши својата служба ќе се именува заменик-нотар.

(2) Заменик-нотарот може да биде лице кое ги исполнува условите за именување од членот 9 на овој закон.

(3) Нотарот е должен да ја достави целокупната документација за заменик-нотарот и времетраењето на замената до Комората и Министерството.

(4) За да може заменик-нотарот да ја врши службата е потребно одобрение од Комората, по претходно писмено известување до Министерството, доколку нотарот е спречен да ја врши својата служба, но за временски период не повеќе од 60 дена.

(5) За спреченост на нотарот да ја врши својата служба за временски период повеќе од 60 дена, но не подолго од шест месеца, потребно е одобрение од министерот, а по претходно писмено известување до Комората. Доколку министерот не го одобри предложениот заменик , ќе го извести нотарот да предложи друго лице за свој заменик. Ако нотарот не определи друго лице, а поради спреченост да ја врши својата служба повеќе од 60 дена има потреба од заменик-нотар, по предлог на Комората, министерот ќе определи заменик-нотар.

(6) Заменик-нотарот ја води нотарската канцеларија на сметка и на товар на нотарот. Правниот однос на заменик-нотарот со нотарот се уредува со меѓусебен договор.

(7) Заменик-нотарот ги врши сите работи кои според закон е овластен да ги врши нотарот. При составување на актите, записниците и исправите мора да го назначи своето име, презиме и својство; одлуката со која е поставен; како и името и презимето на нотарот што го заменува; ги води книгите и уписниците на нотарот ги употребува службените штембили и печати на нотарот кај кого работи; како и свој печат со назнака “заменик-нотар”. Исправите што тој ги составува и заверува се чуваат во архивот на нотарот.

(8) Сите работи кои ги врши заменик-нотарот имаат иста правна сила како да ги врши нотарот кој го заменува. За штета која заменик-нотарот ќе ја стори спрема трети лица со повреда на својата службена должност одговара нотарот.

(9) Заменик-нотарот е должен пред да започне да ја врши службата да го депонира својот потпис и печат со назнака “заменик-нотар” на записник во судот на чие подрачје е службеното седиште на нотарот кој го заменува и пред претседателот на Комората да даде писмена изјава.

(10) Кога заменик-нотарот ја презема својата должност од нотарот се составува записник за примопредавање на службените штембили и печати, уписници и книги. Записникот го потпишува нотарот, заменик-нотарот и овластен претставник на Комората.

(11) Додека трае замената, заменик-нотарот не смее да врши нотарски работи.

Нотар кој привремено ја врши службата

Член 99

(1) Ако нотарот умре, е преместен, привремено или трајно е оддалечен од својата служба, ако му престане службата нотар или ако даде оставка, претседателот на Комората по службена должност, по претходно прибавено мислење од Управниот одбор на Комората ќе определи нотар кој привремено ќе ја врши службата од соседните нотари или помошници-нотари.

(2) Нотарот кој привремено ќе ја врши службата ќе ги преземе списите и книгите на нотарот, како и исправите и предметите од вредност што му се доверени.

(3) За поставување на нотар кој привремено ќе ја врши службата, претседателот на Комората издава решение во кое се назначува времето за кое е поставен и за тоа е должен да го извести министерот и судот на чие службено подрачје се наоѓа нотарската канцеларија.

(4) Нотарот кој привремено ја врши службата е должен пред да започне со вршењето на службата да го депонира својот потпис и отпечаток од печатот на записник во судот на чие подрачје се наоѓа нотарската канцеларија, а пред претседателот на Комората да даде писмена изјава, која според содржината е иста како и за нотар, ако дотогаш не дал. За дадената писмена изјава ќе се состави записник.

(5) Нотарот кој привремено ја врши службата не може да презема нови работи. Нотарот кој привремено ја врши службата ги довршува започнатите работи на нотарот кој го заменува. При довршување на актите, записниците и исправите мора да го назначи своето име, презиме и својство; решението со кое е поставен; да ги води книгите и уписниците на нотарот и да ги употребува службените штембили и печати на нотарот, како и својот печат со назнака “Нотар кој привремено ја врши службата”. Исправите што тој ги составува и заверува се чуваат во архивот на нотарот.

(6) Сите работи што ги врши нотарот кој привремено ја врши службата имаат иста правна сила како непосредно да ги извршил самиот нотар. За штетата која нотарот кој привремено ја врши службата ќе ја стори спрема трети лица со повреда на службената должноста одговара лично согласно со одредбите на овој закон за одговорност на нотар .

Помошник-нотар

Член 100

(1) Помошник-нотарот е лице кое ги исполнува условите за именување на нотар и е вработено во канцеларијата на нотарот.

(2) Помошник-нотарот се запишува во Именикот на помошници-нотари.

(3) По предлог на нотарот, министерот ќе именува помошник-нотар во неговата канцеларија. Писмениот предлог за именување помошник-нотар, кон кој е приложена целокупната документација од која се гледа дека лицето кое го предложил нотарот, ги исполнува условите за именување согласно со членот 9 од овој закон, се доставува до министерот.

(4) Ако министерот не го прифати предлогот на нотарот за именување на помошник-нотар, нотарот во наредните шест месеца не може да бара именување на помошник-нотар.

(5) Помошник-нотарот започнува со работа од денот на уписот во Именикот на Комората. Нотарот е должен без одлагање да ја извести Комората и Министерството за престанок и секој прекин на работа на помошник-нотарот.

(6) Помошник-нотарот е должен пред започнување со својата работа пред претседателот на Комората да даде писмена изјава, која по содржина е иста како и за нотарот.

(7) Помошник-нотарот ги потпишува актите, записниците, исправите, потврдите и заверките со напомена дека потпишува како помошник-нотарот, за што користи свој печат со содржина “помошник-нотар”.

(8) Сите работи кои ги врши помошник-нотарот имаат иста правна сила како непосредно да ги извршил самиот нотар. За штета која помошник-нотарот ќе ја стори спрема трети лица со повреда на својата службена должност одговара нотарот.

(9) Помошник-нотарот не може да постапува кога за полноважност на нотарската исправа со овој или друг закон е предвидено учество на двајца сведоци.

(10) Помошник-нотарот е должен пред да започне да ја врши службата да го депонира својот потпис на записник при судот на чие подрачје е службеното седиште на нотарот кај кого работи како помошник. Примерок од записникот се доставува до Министерството и до Комората.

(11) Нотарот може да ги извести Министерството и Комората дека неговиот помошник-нотар ќе го заменува за одреден временски период во својство на заменик-нотар доколку се исполнети условите од членот 98 на овој закон.

(12) Нотарот може во секое време на својот помошник-нотар да му ги одземе или да му ги даде одземените овластувања во поглед на одредени заверки или составување на акти, записници и други исправи и нивно потврдување.

IX. ОРГАНИЗАЦИЈА НА НОТАРИЈАТОТ И НЕГОВИТЕ ОРГАНИ

Член 101

(1) Нотарите на територијата на Република Македонија се организираат во Нотарска комора на Република Македонија (во натамошниот текст: Комората). Седиштето на Комората е во Скопје.

(2) Органи на Комората се Собрание на Комората, Управен одбор на Комората и претседател на Комората. Комората има својство на правно лице.

1. Собрание на Комората

Член 102

(1) Собранието на Комората го сочинуваат сите нотари на територијата на Република Македонија.

(2) Собранието на Комората го чува угледот и честа на вршењето на нотарските работи и се грижи совесно и во согласност со законот, нотарите да ги вршат своите должности.

(3) Ако со овој закон поинаку не е одредено, организацијата, надлежноста, составот, начинот на избор, правата и должностите на органите на Комората, се уредуваат со Статутот и другите акти на Комората.

Надлежност на Собранието на Комората

Член 103

(1) Собранието на Комората:

а) донесува Статут и други акти на Комората;

б) донесува Нотарска тарифа во согласност со министерот за правда;

в) избира членови на Управниот одбор, претседател на Комората, и членови на другите органи на Комората, ако со овој закон или Статутот на Комората поинаку не е определено;

г) разгледува предлози, барања, и препораки за успешно работење на нотаријатот;

д) усвојува годишна сметка за изминатата година и предлог-пресметката за наредната година, разгледува и усвојува извештај за севкупните активности, изготвен од претседателот на Комората;

ѓ) одлучува за висината на членарината и начинот на нејзиното плаќање;

е) одлучува за употребата на паричните казни согласно со одредбите на овој закон и

ж) одлучува за сите други прашања предвидени со законот и Статутот на Комората.

(2) Собранието на Комората редовно се состанува еднаш годишно, и тоа најдоцна до крајот на март. На седницата е потребно присуство од најмалку половина од вкупниот број на нотари, а одлучува со мнозинство од присутните.

(3) На редовната годишна седница Собранието одлучува за годишната сметка и предлог-пресметката за наредната година и го разгледува и усвојува извештајот за севкупните активности на нотаријатот.

(4) Вонредна седница на Собранието на Комората, може да свика претседателот на Комората, а врз основа на одлука на Управниот одбор или по писмено барање од најмалку 30 членови на Комората. Ако претседателот не ја свика седницата во рок од еден месец од денот на донесувањето на одлуката на Управниот одбор, односно поднесувањето на барањето на членовите на Комората, седницата ќе ја свика членот на Управниот одбор, одреден од овој орган, односно членовите на Комората кои го поднеле барањето.

(5) Членовите на Управниот одбор, претседателот на Комората и на другите органи се избираат за време од три години.

2.Управен одбор

Член 104

(1) Управниот одбор:

а) го утврдува нацртот на статутот и другите акти на Комората;

б) подготвува и доставува до министерот предлози и мислења што се однесуваат на основната поставеност на нотаријатот, како и по сите други прашања што се однесуваат на професијата нотар;

в) презема и спроведува иницијативи за разгледување на прашања од интерес на нотаријатот, како што се прашањата за социјалната заштита на нотарите, основањето на солидарен фонд за економска помош на нотарите, како и други фондови и прашања за организирање на трајно осигурување на нотарите;

г) врши надзор над работењето на нотарите, и дава иницијатива за вршење на вонредна контрола за поведување дисциплинска постапка;

д) одлучува по жалбите против одлуките на Дисциплинскиот совет донесени во дисциплинска постапка;

ѓ) врши надзор над стручното оспособување нотарските приправници и издава уверенија за спроведено стручно оспособување, врз основа на потврда издадена од нотарот кај кого се врши оспособувањето;

е) се грижи за статусот на нотарите и за односите кон други органи и воопшто кон трети лица;

ж) го организира продолженото стручно оспособување на нотарите со организирање семинари и предавања за што изготвува годишна програма. Учеството на семинарите и предавањата е задолжително за сите нотари, а нивното неоправдано отсуство претставува дисциплинска повреда;

з) го води Именикот на нотари, помошници-нотари, заменици-нотари, нотарски приправници и стручни соработници;

ѕ) ги подготвува седниците на Собранието на Комората;

и) ги извршува одлуките на Собранието на Комората;

ј) составува предлог на годишната пресметка и предлог за пресметка за наредната година;

к) се грижи за наплата на членарината;

л) одлучува за други прашања кои со законот или Статутот на Комората се ставени во негова надлежност, како и за сите прашања што не се ставени во надлежност на некој друг орган на Комората;

љ) донесува одлука за свикување на редовна или вонредна седница на Собранието на Комората;

м) од своите членови избира потпретседатели на Управниот одбор, кои по функција се и потпретседатели на Комората и

н) донесува годишен план за надзор над работењето на нотарите.

(2) Бројот на членовите на Управниот одбор го одредува Собранието во согласност со статут. Бројот на членовите на Управниот одбор, вклучувајќи го и претседателот на Комората, мора да биде непарен.

(3) Управниот одбор на Комората го свикува претседателот на Комората или по барање на една третина од вкупниот број на членовите на Управниот одбор. За полноважност на одлуките на Управниот одбор потребно е на седницата да присуствуваат повеќе од половина од членовите на Управниот одбор. Одлуките се донесуваат по правило со мнозинство гласови на присутните членови на Управниот одбор. Со Статутот на Комората посебно ќе се утврди за кои случаи за полноважност на одлуката е потребно мнозинство на членовите на Управниот одбор.

3. Претседател на Комората

Член 105

(1) Претседателот на Комората воедно е и претседател на Управниот одбор и претседава со Собранието на Комората.

(2) Претседателот ја претставува и застапува Комората. Во случај на негова спреченост, неговите должности ги вршат потпретседателите, а во случај на спреченост на потпретседателите, најстариот член на Управниот одбор.

(3) Претседателот на Комората:

а) ги решава конфликтите меѓу нотарите, или меѓу нотарите и нивните странки и го изнесува своето мислење во случај на спор, кој се однесува на плаќање за извршената работа;

б) се грижи Комората да дејствува во согласност со закон и

в) ги врши другите работи предвидени со Статутот на Комората.

(4) Управниот одбор на Комората може да го овласти претседателот на Комората во итни случаи самиот да врши определени работи од негова надлежност. Претседателот на Комората е должен за секое такво преземено дејствие да го извести Управниот одбор и да побара одобрение за преземеното дејствие. Недавањето на дополнително одобрение не влијае на важноста на правната работа спрема третите лица.

3. Дисциплински орган

Член 106

(1) Дисциплински орган на Комората е Дисциплинскиот совет, составен од пет члена и нивни заменици, од кои два члена и нивни заменици ги избира Собранието на Комората, а три члена и нивни заменици по предлог на министерот.

(2) Дисциплинскиот совет ја спроведува дисциплинската постапка по предлог на надлежен подносител, води постапка и донесува одлука по неа.

(3) Другите прашања во врска со работењето на Дисциплинскиот совет се уредени со Статутот и другите акти на Комората.

Награда и надоместок на членовите на органите на Комората

Член 107

Претседателот и членовите на Управниот одбор, ја вршат својата функција бесплатно, освен ако со Статутот поинаку не е определено. Тие имаат право на надоместок на трошоците што ги имале во врска со вршењето на функцијата. Одлуката за тоа ја донесува Управниот одбор на Комората. Управниот одбор донесува Правилник за висината и надоместокот на патните трошоци.

Правни средства

Член 108

Против сите одлуки на органите на Комората со кои се одлучува за правата и должностите на нотарот, ако поинаку не е определено со закон, може да се поведе управен спор.

Извештај за работа

Член 109

Секоја година во март, Комората е должна до министерот за правда да достави писмен извештај за своето работење, со изложени мислења, предлози и ставови за состојбата на нотаријатот, како и предлог на мерки што треба да се преземат заради унапредување на тие состојби.

X. НАДЗОР НАД РАБОТЕЊЕТО НА НОТАРСКАТА СЛУЖБА

Овластувања на министерот при надзор

Член 110

Надзор над работењето на Нотарската комора и на нотарот врши министерот.

Надзор над работа на Комората

Член 111

(1) Надзорот над работата на Нотарската комора го опфаќа надзорот над законитоста и ефикасноста на нивната работа.

(2) Претседателот на Комората е должен на министерот за правда да му овозможи пристап до сите простории, списи и книги. Поради спреченост на претседателот на Комората по негово овластување може да го заменува член на органот на управување на Комората.

(3) За вршење на надзорот, министерот може да формира комисија составена од претставници на Министерството и судија од надлежниот суд на подрачјето на кое се наоѓа седиштето на Комората. При вршењето на надзорот од страна на министерот, мора да биде присутен претседателот на Комората или лице овластено од него.

(4) За спроведениот надзор се прави наод и мислење и се укажува за констатираните евентуални недостатоци и нивно отстранување.

(5) Ако при вршењето на надзорот се констатира кршење, односно повреда на законот ќе бидат известени надлежните органи за водење на кривична или дисциплинска постапка.

(6) Министерот може да го распушти Управниот одбор и да го замени претседателот на Комората ако при надзорот утврди повреда на закон или повреда на ефикасноста на работењето. Во решението, министерот ќе определи рок за избор на нов управен одбор и претседател на Комората, а ќе именува нотар кој привремено ќе ги врши работите до изборот на новите тела.

Надзор над работењето на нотарот

Член 112

(1) Министерот врши надзор над законитоста на работењето на нотарот.

(2) За вршење на надзорот, министерот може да формира комисија составена од претставници на Министерството и судија од надлежниот суд на подрачјето на кое се наоѓа седиштето на нотарот. При вршењето на надзорот од страна на министерот, мора да биде присутен претседателот на Комората или лице овластено од него.

(3) При вршење на надзорот нотарот е должен да овозможи пристап до просториите и нотарските исправи.

(4) При вршењето на надзорот не смее да биде повредена тајноста на списите и заштитените информации.

(5) За вршење на надзорот, министерот не е должен претходно да го извести нотарот.

(6) По извршениот надзор и констатираниот наод за евентуални недостатоци во работењето се укажува на потребата за нивно отстранување.

(7) За спроведениот надзор, во рок од осум дена од денот на завршениот надзор задолжително се доставува еден примерок од записникот до нотарот на кој се врши надзор и до Нотарската комора.

(8) Надзор се врши и по конкретен предмет, без претходно известување на нотарот над чие работење се врши тој надзор.

Овластувања на Нотарската комора

Член 113

(1) Надзор над работата на нотарите врши Нотарската комора.

(2) Надзорот се врши врз основа на Годишен план кој го донесува Управниот одбор на Комората.

(3) При вршење на надзорот, Комората или лицата овластени од Комората можат да даваат упатства и да ставаат забелешки за работењето на нотарите.

(4) Нотарот (или лицето овластено од него) е должен да постапи по упатството и забелешките. Спротивно на тоа, тој ќе биде привремено оддалечен од службата, а оддалечувањето трае до моментот кога ќе постапи по задолжението.

(5) При надзорот се врши преглед на канцеларијата на нотарот, кој го опфаќа целокупното работење на нотарот, од регистарот и книгите, со цел посебно да се контролира усогласеноста на нотарските активности со законските одредби.

(6) По спроведениот надзор се составува записник за текот на активностите. Записникот го потпишуваат лицата кои го спровеле надзорот и нотарот над чие работење тој е извршен. Во регистрите во кои е извршена контрола тоа се забележува на крајот на последниот текст.

(7) Записникот од ставот (6) на овој член се составува во три примероци. Од нив еден примерок останува во архивата на Комората, еден за нотарот и еден се доставува на Министерството за правда.

(8) Доколку при вршење на надзорот се утврдат неправилности во работењето на нотарот ќе се преземат мерки утврдени со овој закон и актите на Комората.

(9) Комората може да врши надзор и по конкретен предмет, без претходно известување на нотарот над чие работење се врши тој надзор.

Член 114

При вршење на надзорот од членовите 111, 112 и 113 од овој член не смее да се отвора и чита содржината на тестамент сé до неговото прогласување.

XI.СПРЕЧЕНОСТ ЗА РАБОТЕЊЕ НА НОТАРОТ

Неспособност за работа

Член 115

(1) Ако нотарот поради телесна или душевна состојба трајно ја загуби способноста за вршење на функцијата, Комората или министерот, со наведување на причините за тоа, ќе го повика да се откаже од вршењето на службата. Ако во определениот рок нотарот не постапи така, Комората ќе побара од надлежниот суд на подрачјето на кое нотарот има седиште да поведе постапка за утврдување на трајна неспособност за вршење на работите поради телесни и душевни недостатоци.

(2) Постапката ја спроведува и одлука донесува основниот суд, врз основа на мислење на претседателот на Комората. Расправата пред судот ќе се одржи, во присуство на нотарот.

(3) Против одлуката на основниот суд од ставот (2) на овој член, нотарот може да поднесе жалба до апелациониот суд.

XII. ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ НА НОТАРИТЕ

Дисциплинска одговорност

Член 116

Нотарот лично е одговорен за вршењето на нотарската служба.

Член 117

(1) За повреда на законот, Кодексот на професионалната етика на нотарите и актите на Комората нотарот одговара дисциплински.

(2) Одговорноста за сторено кривично дело, односно прекршок не ја исклучува дисциплинската одговорност на нотарот.

Член 118

(1) Нотарот одговара дисциплински ако со своето однесување во вршењето на службата, спротивно на Кодексот на професионалната етика на нотарите ја нарушува честа и угледот на нотарската служба , ја доведува во прашање довербата на нотарската служба или ако ја повреди нотарската должност со незаконито, нестручно односно несовесно постапување.

(2) Нестручно постапување е повреда на законот, со кое во вршењето на нотарските работи нотарот предизвикува повреда на правата на странките или на трети лица.

(3) Несовесно постапување е постапување спротивно на етичките норми, професионалните стандарди и правила на нотарската служба.

(4) Нотарот одговара дисциплински за незаконито, нестручно или несовесно постапување сторено со умисла или од небрежност.

(5) При изрекување на дисциплинските мерки се земаат предвид тежината на повредата на службената должност, последиците од таа повреда, степенот на одговорноста на нотарот, околностите под кои е сторена повредата, поранешното негово однесување и вршењето на работите, како и други олеснителни и отежителни околности.

Дисциплинска постапка

Член 119

Дисциплинската постапка против нотарот ја води Дисциплинскиот совет при Комората, согласно со одредбите на овој закон и актите на Комората.

Поведување на дисциплинска постапка

Член 120

(1) Дисциплинска постапка се поведува по предлог на министерот за правда, претседателот на основниот суд на чиешто подрачје е седиштето на нотарот, претседателот на Комората.

(2) Овластените лица од ставот (1) на овој член поднесуваат предлог за поведување на дисциплинска постапка, по претставка на нотар или странка чиешто право или интерес се повредени со службени дејствија на нотарот.

(3) Предлогот за поведување дисциплинска постапка содржи факти и докази од кои се утврдува постоењето на дисциплинска повреда.

(4) По приемот на предлогот, Дисциплинскиот совет веднаш го доставува до нотарот на кој се однесува, кој во рок од осум дена од приемот доставува одговор и доказите кои се наведени во предлогот, а се наоѓаат кај него.

(5) Предлогот за поведување на дисциплинска постапка се доставува до Дисциплинскиот совет и до претседателот на Комората. Претседателот на Комората веднаш го известува министерот за правда дека е поднесен предлог за поведување на дисциплинска постапка против нотар.

Член 121

(1) Постапката пред дисциплинскиот совет е итна.

(2) За утврдување на факти во дисциплинската постапка, дисциплинскиот совет може да спроведе извиди за кои се составува записник.

(3) Нотарот против кого се води постапката има право на непосредно произнесување пред дисциплинскиот совет.

Привремено оддалечување од службата

Член 122

(1) По предлог на министерот за правда, Управниот одбор или претседателот на Комората, со цел за заштита на достоинството на нотарската служба Дисциплинскиот совет донесува одлука со која на нотарот привремено му се забранува вршење на службата кога е поведена дисциплинска постапка.

(2) Привременото оддалечување од службата трае до конечното завршување на дисциплинската постапка и може да се отповика во текот на дисциплинската постапка ако престанале причините за неговото изрекување.

(3) Предлогот од ставот (1) се поднесува заедно со предлогот за поведување дисциплинска постапка, или како посебно образложен предлог во текот на дисциплинската постапка и тој без одлагање се доставува до нотарот, кој има право да се изјасни за него во рок од три дена.

(4) За привремено оддалечување, Дисциплинскиот совет одлучува со решение, за кое без одлагање се известува претседателот на Комората и тој го известува министерот за правда.

(5) Против решението за привремено оддалечување нотарот има право на жалба до Управниот одбор на Комората во рок од три дена од приемот на решението. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

(6) Против одлуката на Управниот одбор со која се потврдува решението нотарот има право да поведе управен спор.

Дисциплински мерки

Член 123

За сторена дисциплинска повреда спрема нотарот може да се изречат следниве дисциплински мерки:

- писмена опомена,
- јавна опомена,
- парична казна ,
- привремено одземање на правото на вршење нотарска служба и
- трајно одземање на правото на вршење на нотарска служба.

Член 124

Дисциплинската мерка писмена опомена или парична казна во висина на една плата на претседател на основен суд со проширена надлежност ќе се изрече за:

- непочитување на работното време истакнато во нотарската канцеларија,
- неистакнување на фирмата и патоказите, или нивно поставување спротивно на актите на Комората,
- неуредно чување на службените списи и податоци,
- неприсуствување на состаноците во Комората и други службени состаноци, на кои е должен да присуствува нотарот (семинари, советувања и друго),
- непристоен однос со странките или пред странките,
- однесување што го намалува угледот на нотарската служба и нотарот,
- непристоен однос кон службени или други лица со кои нотарот презема дејство во вршењето на нотарската служба и
- одбивање или несовесно исполнување на обврските определени со актите на Комората.

Член 125

Дисциплинската мерка јавна опомена или парична казна во висина од една до три плати на претседател на основен суд со проширена надлежност ќе се изрече за:

- ветување на нотарот лично или преку посредник дека нотарската награда ќе биде намалена,
- работење под дејство на алкохол или наркотични средства,
- неуредно водење на книга и
- непридржување кон законските одредби во однос на формата на нотарската исправа.

Член 126

Дисциплинската мерка парична казна во висина на три плати на претседател на основен суд со проширена надлежност или привремено одземање на правото на вршење на нотарска служба во траење од еден до шест месеца ќе се изрече за :

- неводење евиденција за наплатена награда, трошоци и такси согласно со овој закон и соодветните правилници,
- наплата на поголема награда, или трошоци спротивно на Нотарската тарифа,
- намалување на нотарската награда спротивно на Нотарската тарифа,
- вршење на службени дејности забранети со закон,
- застапување странки или составување исправи во случаи во кои со законот тоа му е забрането,
- грубо повредување на должното почитување спрема судовите и надзорните органи, како и на органите на Комората,
- непостапување по одлуки на судовите за привремено одземање на нотарски исправи и по одлуки на надзорните органи за отстранување на недостатоци во работењето,
- составување приватни исправи,
- составување на нотарски исправи или заверување на приватни исправи на јазик, спротивно на одредбите на овој или друг закон со кои е уредена употребата на јазикот,
- купување предмети на јавна продажба или стекнување на други права во текот на друга постапка, која тој ја води како нотар или повереник на судот или како застапник на странка за себе или за свои роднини (во права линија или до четврти степен во странична линија),
- преземање службени дејствија надвор од службеното подрачје на нотарот,
- постапување спротивно на членот 8 став (8) од овој закон и
- употреба на факсимил на службени исправи или книги.

Член 127

Дисциплинската мерка трајно одземање на правото на вршење нотарска служба или парична казна во висина од три до шест плати на претседател на основен суд со проширена надлежност ќе се изрече за:

- повреда на должноста утврдена со закон за вршење на нотарските работи со што сериозно се загрозува довербата во непристрасност на нотарот и во исправите кои ги составува, особено ако презема службено дејствие за работа за која според законот не е дозволена,
- непридржување кон законските одредби од кои зависи важноста на нотарската исправа,
- потврдување на факти што не се случиле во присуство на нотарот,
- потпишување на исправите за службените дејствија на кои не присуствувал нотарот,
- вршење за награда на некоја постојана или приватна служба,
- занимавање со трговија и посреднички работи,
- вршење занимање што не е во согласност со угледот, честа и независноста на нотарот,
- склучување договори во свое име за други лица или во туѓо име за себе или учество во правна работа во која презема службени дејствија како нотар или повереник на судот,

- вложување на пари што му се доверени на чување на нотарот на негово име, спротивно на одредбите на овој закон,

- преземање обврски на гаранција или одговорности во работи кои се склучуваат со негово учество во својство на нотар,

- вршење нотарски работи за време за кое нотарот е привремено оддалечен од работата или на друг начин избегнување на мерката привремено одземање на правото за вршење служба,

- застапување на политичко уверување во вршењето на нотарската служба,

- непреземање или делумно преземање на пропишаните мерки за осигурување на безбедноста на доверените предмети,

- непреземање на пропишаните мерки за спречување на перење пари и други приноси од казниви дела,

- предизвикување на материјална штета на странките,

- примање на подароци или друг вид корист или поставување на личниот финансиски интерес во судир со положбата и статусот на нотарот,

- оддавање класифицирана информација со степен на тајност определена согласно со закон,

- одбивање да се даде или давање на неточни податоци на државните органи, правните лица и на граѓаните, доколку давањето на податоци е пропишано со закон,

- незаконито располагање со материјалните средства што му се доверени,

- извршување на кривично дело или прекршок во вршењето на нотарската служба, или друго кривично дело или прекршок што го прави нотарот недостоен за вршење на нотарската служба или го нарушува угледот на нотарската служба или на нотарот и

- оставање на празни рубрики во службените книги на нотарот.

Член 128

(1) Доколку во водење на дисциплинската постапка, дисциплинскиот орган стекне сознанија дека е извршено кривично дело за дејствијата за кои се води постапката, ќе ја прекине постапката и ќе поднесе пријава до надлежниот орган за постапување.

(2) На исти начин дисциплинскиот орган ќе постапи и ако има сознанија за корупција на нотар.

Застареност

Член 129

(1) Поведувањето на дисциплинска постапка застарува во рок од две години од денот на сторување, или во рок од една година од дознавање за повредата при вршење на надзор.

(2) Ако дисциплинската повреда повлекува и кривична одговорност, дисциплинската постапка за утврдување на одговорноста на нотарот застарува во рок од две години од денот на дознавањето за повредата.

(3) Застареноста се прекинува со секое процесно дејствие што се презема заради поведување и водење на дисциплинска постапка.

(4) Застареноста на поведувањето настапува во секој случај кога ќе измине двапати онолку време што според ставовите (1) и (2) на овој член се бара за застареност на поведувањето.

Одлуки во дисциплинската постапка

Член 130

(1) Дисциплинските мерки против нотарот ги изрекува Дисциплинскиот совет .

(2) Дисциплинскиот совет донесува:

- одлука со која нотарот се ослободува од одговорност дека сторил дисциплинска повреда и

- одлука со која нотарот се огласува за виновен за сторена дисциплинска повреда и му се изрекува дисциплинска мерка.

Право на жалба

Член 131

(1) Против одлуката на Дисциплинскиот совет со која се изрекува дисциплинска мерка, нотарот има право на жалба до Управниот одбор на Комората во рок од осум дена од приемот на одлуката.

(2) Во постапката по жалба Управниот одбор одлучува со одлука со која:

- ја укинува одлуката на Дисциплинскиот совет и предметот го враќа на повторно постапување и одлучување и

- ја потврдува одлуката на Дисциплинскиот совет.

(3) Против одлуката на Управниот одбор со која се потврдува одлуката на Дисциплинскиот совет за изрекување дисциплинска мерка нотарот има право да поведе управен спор.

Извршување на дисциплински одлуки

Член 132

(1) Конечната одлука донесена во дисциплинска постапка ја извршува претседателот на Комората.

(2) Конечната одлука за изрекување на дисциплинска мерка се доставува лично на нотарот и на министерот за правда.

(3) Конечната одлука за изречена парична казна и за трошоците на постапката имаат сила на извршна исправа и предлог за нивно присилно извршување може да поднесе претседателот на Комората. Средствата добиени со присилното извршување одат на сметката на Комората.

(4) Конечната одлука за изречената мерка одземање на правото на вршење на службата се извршува со бришење на нотарот од Именикот на Комората. Во Именикот се запишува и конечната одлука со која е изречена друга дисциплинска мерка, како и привремено оддалечување од службата во текот на дисциплинската постапка.

(5) Конечната одлука за изрекување на мерката привремено одземање на правото за вршење на службата или на мерката трајно одземање на правото за вршење на службата Нотарската комора ја објавува во "Службен весник на Република Македонија".

XIII. НОТАРИТЕ КАКО ПОВЕРЕНИЦИ НА СУДОВИТЕ И ДРУГИТЕ ОРГАНИ

Спроведување на оставинската постапка

Член 133

Овластувањата на нотарите за расправање на оставината се уредуваат со законот кој ја уредува таа постапка.

Други работи кои можат да му се доверат на нотарот

Член 134

(1) Судот или друг орган може на нотарот да му ги довери сите работи што се утврдени со посебен закон.

(2) Доверената работа може во секое време, од оправдани причини, да му биде одземена на нотарот.

(3) Нотарот одговара за штетата која како повереник на кој било орган им ја направил на странките.

Правната положба на нотарот како повереник

Член 135

(1) На нотарот како повереник на судот или на друг орган на соодветен начин се применуваат правилата со кои се уредува постапката во која му е доверено вршењето на определени работи, особено правилата за изземање, за достава, барање правна помош, податоци и друго.

(2) По извршувањето на определено службено дејствие нотарот е должен без одлагање да му поднесе извештај на органот кој му ја доверил работата.

Надзор над работењето на нотарот како повереник

Член 136

Надзорот над работењето на нотарот како повереник на одреден орган го врши самиот тој орган. Органот е овластен да му нареди на нотарот да ги предаде актите и по службена должност присилно да го изврши таквиот налог.

Чување на актите

Член 137

Актите за службените дејствија кои нотарот ги извршил како повереник на судот или на некој друг орган се чуваат во архивата на тој орган одвоено од другите акти.

XIV. НАГРАДА ЗА РАБОТАТА И НАДОМЕСТОК НА ТРОШОЦИТЕ

Нотарска тарифа

Член 138

Нотарот има право на награда за работата и на надоместок на трошоците во вршењето на службените дејствија од неговиот делокруг во согласност со Нотарската тарифа која ја донесува Комората во согласност со Министерството за правда.

Спорови за наградата и надоместокот на трошоците

Член 139

Ако странката не ја прифати сметката на нотарот за висината на наградата и надоместокот на трошоците, претседателот на Комората ќе го реши спорот по претходно сослушување на нотарот и ќе ја определи висината на наградата.

Награда и надоместок на трошоците

Член 140

Ако повеќе лица учествувале во склучување на правна работа пред нотар или од него барале вршење на некое службено дејствие, сите тие солидарно му ги надоместуваат на нотарот наградата и трошоците.

Плаќање на наградата и аванс

Член 141

Нотарот е овластен да бара наградата да му се исплати веднаш по завршената работа, а може да бара и соодветен аванс.

Забелешка и потврда за наградата и трошоците

Член 142

(1) На секоја исправа и на секој извод нотарот ќе го забележи износот на пресметаната награда согласно со Тарифата за наградите.

(2) По барање на странките нотарот ќе издаде специфицирана сметка и признаница за платената награда и трошоците, која ја содржи главната награда и другите награди и трошоци.

Член 143

Исплаќањето на нотарот кој работел како повереник кај некои органи го врши органот кој го поставил согласно со Тарифата за наградите. Нотарот може да се договори наградата да ја плати странката согласно со Правилникот за нотарска такса и нотарска награда.

Наплата на нотарските такси

Член 144

(1) За службени дејствија што ги презема нотарот се плаќаат такси, врз основа на закон.

(2) Нотарот е должен да води грижа за тоа дали странките уредно ги платиле таксите за службените дејствија што тој ги презел. Нотарот не смее да им ги издаде бараните исправи на странките пред тие да докажат дека ги уплатиле таксите.

(3) Видот и висината на таксите се утврдуваат со Законот за нотарските такси.

(4) До донесувањето на Законот за нотарските такси се применува Законот за судските такси, така што износот на таксите е намален за 50%.

XV. МЕРКИ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ДРУГИ ПРИНОСИ ОД КАЗНИВО ДЕЛО И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

Програма за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело

Член 145

(1) Управниот одбор донесува долгорочна и годишна програма на мерки за спречување на перење пари и други приноси од казниви дела, со која се определуваат мерките што ги преземаат нотарите предвидени со Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело.

(2) Управниот одбор организира редовна и периодична задолжителна обука на нотарите за примена на мерките за спречување на перењето пари и други приноси од казниво дело.

(3) Неприменувањето од нотарот на мерките предвидени во Законот за спречување на перење пари и програмите и мерките што ги усвојува Комората претставува особено тежок дисциплински престап.

Комисија за надзор

Член 146

(1) Собранието на Комората именува од редот на своите членови Комисија составена од пет члена за вршење надзор над примената на одредбите од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и програмите на Комората за мерки за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело.

(2) Членовите на Комисијата од ставот (1) на овој член се именуваат за време од четири години без право на повторно именување.

(3) За именувањето и составот на Комисијата од ставот (1) на овој член, претседателот на Комората ја известува Дирекцијата за спречување на перење пари.

Член 147

(1) Комисијата од членот 146 на овој закон врши надзор над примената на одредбите од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело, врз основа на годишните извештаи на нотарите.

(2) Комисијата може да врши надзор над одредбите од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело во работењето на нотарите, по сопствена иницијатива или по претставки на други но-

тари, службени лица или странки чии претставки содржат основано укажување дека е извршена сомнителна трансакција.

(3) Комисијата е должна да изврши контрола на работењето на нотарот по образложено барање на Дирекцијата за спречување на перење пари, доставено преку претседателот на Комората, и да ја извести Дирекцијата за резултатите од извршената контрола.

(4) Комисијата редовно, а најмалку еднаш годишно, го известува Управниот одбор и Собранието на Комората за примената на одредбите од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело.

(5) Кога ќе утврди дека постои основано сомневање за сторено кривично дело или прекршок на перење пари и други приноси од казниво дело, од страна на нотарот или неговите соработници, Комисијата од ставот (1) на овој член без одлагање го известува претседателот на Комората, Управниот одбор и Дисциплинскиот совет.

(6) За поведувањето на дисциплинска постапка против нотарот, или поднесувањето кривична пријава или барање за прекршочна постапка во случаите од ставот (5) на овој член, претседателот на Комората без одлагање ја известува Дирекцијата за спречување на перење пари.

XVI. НОТАРСКИ ИСПИТ

Нотарски испит

Член 148

(1) Нотарски испит можат да полагаат дипломирани правници кои во време на полагањето на испитот имаат две години работно искуство на правни работи.

(2) Со нотарскиот испит се проверува познавањето на правните прописи со кои се уредува нотарската служба, составувањето, заверката и легализацијата на исправите во односите со меѓународен елемент, трговските друштва, претпријатијата и правните лица воопшто, евиденција на правата на недвижности, наследното, семејното и стварното право, кривичното право, парничната, вонпарничната и извршната постапка и други прописи неопходни за вршење на нотарската дејност. При определувањето на содржината на нотарскиот испит, кој се состои од устен и писмен дел ќе се води сметка за содржината на правосудниот испит, за да се избегне повторното полагање на правната материја која била опфатена со правосудниот испит. Содржината на нотарскиот испит поблиску се уредува со правилник што го донесува министерот.

XVII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 149

Во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон, постојните правилници се усогласуваат со одредбите на овој закон.

Член 150

Со денот на влегување во сила на овој закон , престанува да важи Законот за вршење на нотарски работи ("Службен весник на Република Македонија" број 59/96, 25/98, 6/2002 и 66/2006).

Член 151

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а одредбите од членот 12 "Осигурување од одговорност за штета" на овој закон ќе се применуваат од 1 јануари 2008 година.

L I G J
PËR NOTERIAT

I. DISPOZITAT THEMELORE

Neni 1

Me këtë ligj rregullohet procedura për emërimin dhe shkarkimin e noterëve, fushëveprimi i punës dhe i autorizimeve të tyre, përpilimi i dokumenteve noteriale dhe veprimi me ato pas lirimit të vendit të noterit, organizimi i noterisë dhe i organeve të tij, i noterëve si komisarë të gjykatave dhe të organeve të tjera, mbikëqyrja ndaj punës së noterëve dhe përgjegjësia disiplinore.

Neni 2

(1) Noteriati është shërbim i pavarur, i mëvetësishëm në të cilin kryhen punë nga lloji i autorizimeve publike në bazë të ligjit, me kërkesën e qytetarëve, organeve shtetërore, personave juridikë dhe institucioneve të tjera të interesuara.

(2) Noteri e kryen detyrën e vet si profesion themelor, për kohën për të cilën është emëruar.

Neni 3

Noteri, punët noteriale i kryen në mënyrë të lirë, të pavarur, të mëvetësishme, profesionale dhe të paanshme në bazë të Kushtetutës, ligjit, marrëveshjeve të ratifikuara ndërkombëtare dhe dispozitave të tjera dhe akteve të përgjithshme të bazuara në ligj.

Neni 4

(1) Dokumentet noteriale janë: dokumentet për punët juridike dhe deklaratat që i përpilon noteri në formë të aktit noterial; procesverbalet për punët juridike që i ka përpiluar noteri ose janë përpiluar në praninë e tij; si dhe vërtetimet për faktet të cilat noteri i ka konfirmuar me regjistrim të drejtpërdrejtë ose me ndihmën e dokumenteve.

(2) Dokumente noteriale, përshkrimet dhe ekstraktet e tyre, të lëshuara në pajtim me këtë ligj, janë dokumente publike nëse gjatë përpilimit dhe lëshimit të tyre janë plotësuar kushtet e nevojshme të parapara me këtë ligj.

(3) Dokumenti noterial, në rastet e përcaktuara me ligj, është dokument përmbarues.

Neni 5

Punët noteriale kryhen me zbatimin e parimeve për garantimin e kryerjes së ligjshme të punëve, përgjegjësinë për dëmin e shkaktuar në kryerjen e punëve noteriale, dispozicionin dhe pamohueshmërinë e raportit juridik, mbikëqyrjen ndaj ligjshmërisë në kryerjen e punëve noteriale dhe kompensimin për punët e kryera.

Neni 6

(1) Noteri e ka selinë e vet zyrtare dhe rajonin në të cilin e kryen detyrën e vet.

(2) Noteri e ka vulën e vet zyrtare, vulat katrore, vulën e thatë dhe të fshehtë, me të cilat e vërteton secilin dokument që e ka përpiluar ose e ka kontrolluar, lidhur me veprimet që i ka ndërmarrën gjatë kryerjes së detyrës.

Neni 7

Dokumentet noteriale të lëshuara jashtë vendit, e kanë vlefshmërinë e njëjtë sikur të jenë të lëshuara në pajtim me këtë ligj, me kusht reciprociteti.

Neni 8

(1) Noteriati organizohet në bazë të principit territorial, sipas rajoneve të gjykatave themelore.

(2) Selinë zyrtare dhe rajonin për të cilin emërohet noteri, i cakton ministri i Drejtësisë (në tekstin e mëtejmë: ministri).

(3) Numri i noterëve në rajonin e gjykatave themelore caktohet, rritet ose zvogëlohet, sipas nevojës për kryerjen e punëve noteriale në mënyrë të shpejtë dhe efikase.

(4) Selitë noteriale në Republikën e Maqedonisë i cakton ministri, duke mbajtur llogari me këtë rast që në çdo gjykatë themelore, të ketë së paku një noter.

(5) Nëse në rajonin e gjykatës themelore ka deri në 20 000 banorë, sipas regjistrimit të fundit zyrtar, sipas rregullës duhet të ketë së paku nga një noter në çdo 20 000 banorë.

(6) Gjatë caktimit të numrit dhe selive të noterëve, ministri do t'i marrë parasysh zhvillimin e jetës juridike në rajon, vëllimin dhe llojin e lëndëve në gjykatë dhe në organet dhe institucionet e tjera me ndikim, për vëllimin e punëve noteriale.

(7) Noteri doemos duhet që në vendin i cili i është caktuar si seli zyrtare, të ketë zyrë dhe vendbanim ose vendqëndrim.

(8) Shpërblimi i noterëve është i njëjtë në tërë territorin e Republikës së Maqedonisë, sipas tarifës së përcaktuar. Noteri Odës së noterëve për çdo vit i paraqet raport me shkrim për punën e tij në vitin paraprak, më së voni deri më 1 mars në vitin në vijim, në të cilin e shënon numrin e përgjithshëm të regjistrimeve, lartësinë e shpërblimit të realizuar gjatë punës së atij viti, lartësinë e taksës së arkëtuar dhe shumën e shpenzimeve të punës dhe të fitimit të realizuar. Kryetari i Odës gjatë 15 ditëve të ardhshme ia paraqet ministrit raportin për të dhënat e marra.

II. EMËRIMI DHE SHKARKIMI I NOTERËVE

Kushtet për emërim

Neni 9

(1) Për noter mund të emërohet personi, i cili:

a) është shtetas i Republikës së Maqedonisë;

b) ka aftësi për punë dhe i plotëson kushtet e përgjithshme të përcaktuara me ligj për themelimin e marrëdhënies së punës në organin shtetëror;

c) është jurist i diplomuar;

ç) e ka dhënë provimin për noter;

d) ka përvojë pune në punët juridike së paku pesë vjet;

dh) ka prestigj për kryerjen e punëve noteriale, dhe

e) do të deklarojë se do të sigurojë pajisje dhe lokale për zyrën e noterit, të vendosur në objektin ndërtimor më hyrje të veçantë dhe të mos jetë më e vogël se 30 m2.

(2) Ministri me Rregullore në mënyrë më precize i përcakton pajisjen dhe lokalet për kryerjen e shërbimit noterial.

(3) Do të konsiderohet se nuk i plotëson kushtet nga paragrafi (1) pika dh) e këtij neni, personi i cili ka shumë borxhe.

Procedura për emërim

Neni 10

(1) Noteri emërohet me aktvendimin e ministrit në bazë të konkursit.

(2) Konkursin për emërimin e noterëve e shpall ministri ndërsa e zbaton Oda, e cila për këtë qëllim e formon komisionin e përbërë prej shtatë anëtarësh.

(3) Në konkurs doemos duhet të caktohet rajoni për të cilin duhet të emërohet noteri. Nëse njëkohësisht shpallet konkursi për më tepër vende noterësh, në konkurs theksohet se kandidatët munden të paraqiten për të gjitha vendet noteriale. Kandidatët munden ta caktojnë përparësinë e vendeve në të cilat dëshirojnë që të emërohen.

(4) Konkursi për emërimin e noterëve shpallet në shtypin ditor dhe në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(5) Afati për paraqitjen e kandidatëve të interesuar, nuk guxon të jetë më i shkurtër se 15 ditë nga dita e shpalljes së konkursit në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(6) Fletëparaqitjet me dokumentet shtesë me të cilat dëshmohet se janë plotësuar kushtet për emërimin e noterit, në pajtim me nenin 9 të këtij ligji, i paraqiten me shkrim Odës.

(7) Pas kalimit të afatit nga paragrafi (5) i këtij neni, Oda është e detyruar që t'ia paraqesë ministrit fletëparaqitjet e pranuara me mendimin e vet, më së voni në afat prej 15 ditësh nga dita e përfundimit të konkursit.

Deklarata solemne e noterit dhe dokumenti për emërim

Neni 11

(1) Pas emërimit, noteri është i obliguar që ta japë deklaratën solemne para ministrit, kryetarit të Gjykatës Supreme të Republikës së Maqedonisë dhe kryetarit të Odës.

(2) Deklarata solemne e noterit, është si vijon:

"Deklaroj se shërbimin e noterit do ta kryej me përgjegjësi, me nder dhe paanshmëri, në pajtim me Kushtetutën dhe ligjet e Republikës së Maqedonisë, marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara dhe se do t'i mbroj interesat e palëve".

(3) Pas dhënies së deklaratës solemne, ministri ose personi i autorizuar prej tij, ia dorëzon noterit kartën për emërim, ndërsa kopja e kartës i dërgohet Odës.

(4) Pasi të dërgohet kopja e kartës për emërim, Oda është e obliguar të caktojë datën kur do të fillojë me punë noteri, dhe ta shpallë në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(5) Nëse noteri nuk fillon me punë në afat prej tre muajsh nga data e shpallur për fillimin e punës në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë", do të konsiderohet se fare nuk ka filluar me punë.

(6) Noteri para skadimit të afatit të paraparë në paragrafin (5) të këtij neni, mund të kërkojë nga ministri vazhdimin e afatit edhe për 3 muaj, për shkaqe të arsyeshme.

(7) Noterët e emëruar regjistrohen në Listën emërore të noterëve, që e mban Oda.

Sigurimi nga përgjegjësia për dëm

Neni 12

(1) Noteri është i obliguar që para fillimit me punë, të sigurohet nga përgjegjësia për dëmin që do të mund t'ua shkaktojë personave të tretë gjatë kryerjes së detyrës së noterit. Në kushtet për sigurim mund të parashihet që dëmin deri në një shumë të caktuar, noteri ta kompensojë në mënyrë të drejtpërdrejtë.

(2) Shuma më e vogël për sigurim është 50 000 euro me kundërvlerë në denarë.

(3) Noteri i cili sipas raportit nga neni 8 paragrafi (8) i këtij ligji, për shpërblimin e realizuar në vitin paraprak, ka realizuar shpërblim më të madh se shuma e siguruar nga paragrafi (2) i këtij neni, paguan sigurim deri në lartësinë e shpërblimit të realizuar.

(4) Gjatë ndryshimit të kushteve për sigurim dhe lartësisë së shumës për sigurim, noteri është i obliguar që në afat prej 30 ditësh ta harmonizojë sigurimin e tij me kushtet e ndryshuara dhe shumën, dhe për këtë ta njoftojë Odën.

(5) Noteri është i obliguar, që me rregull ta vazhdojë sigurimin nga përgjegjësia.

(6) Oda mund ta ndërmarrë sigurimin nga përgjegjësia për dëmin e të gjithë noterëve në Republikën e Maqedonisë. Në këtë rast noterët janë të obliguar që Odës t'ia paguajnë kompensimin për sigurim nga përgjegjësia për dëmin.

Vula, vula katrore, vula e thatë dhe e fshehtë dhe nënshkrimi

Neni 13

(1) Pas dhënies së deklaratës solemne, noteri është i obliguar që pa prolongim të kërkojë nga Oda t'i përgatiten vula, vulat katrore, vula e thatë dhe e fshehtë.

(2) Gjurmët e vulës, vulave katrore, vulës së thatë dhe të fshehtë, si dhe nënshkrimin e noterit, i miraton dhe verifikon kryetari i gjykatës themelore në rajonin e së cilës noteri e ka selinë. Gjurmët dhe nënshkrimet e verifikuara deponohen në Odë dhe në gjykatë.

(3) Noteri mund të ketë vetëm një vulë zyrtare.

(4) Noteri është i obliguar që vulën e vet, vulën katrore, vulën e thatë dhe të fshehtë, t'i ruajë me kujdes të veçantë, e nëse i humb është i obliguar që menjëherë ta njoftojë gjykatën në rajonin e së cilës është selia e tij dhe Odën, dhe atë me telegram ose në mënyrë elektronike, si dhe me dërgimin e drejtpërdrejtë të njoftimit ose me letër rekomanduese.

(5) Për vulën, vulën katrore, vulën e thatë dhe të fshehtë të humbur, gjykata nga paragrafi (4) i këtij neni, do të botojë shpallje në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë". Në rast se vula, vula katrore, vula e thatë dhe e fshehtë gjendet, ajo do të prishet duke e prerë në dy pjesë.

(6) Leja dhe verifikimi i gjurmëve të vulës, vulës katrore, vulës së thatë dhe të fshehtë të re, bëhet sipas procedurës së paraparë në paragrafin (2) të këtij neni. E njëjta procedurë zbatohet edhe për ndryshimin e vulës, vulës katrore, vulës së thatë dhe të fshehtë.

Shkaqet për shuarjen e detyrës së noterit

Neni 14

(1) Detyra e noterit pushon:

(a) me vdekje;

b) me plotësimin e kushteve për pension sipas pleqërisë, në pajtim me ligjin;

c) me kërkesën e tij;

ç) nëse është dënuar me vendim të plotfuqishëm gjyqësor për vepër penale nga përfitimi, për të cilën ndiqet me detyrë zyrtare, ose nëse është dënuar me dënim me burgim të pakusht mbi gjashtë muaj, ose nëse i është kumtuar ndalimi për kryerjen e detyrës;

d) nëse pa shkaqe të arsyeshme nuk fillon me punë, në afat prej pre muajsh nga dita e shpalljes së emërimit të tij në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë", dhe

dh) me shkarkim.

(2) Në rastet nga paragrafi (1) i këtij neni, pushimin e detyrës e konfirmon ministri me aktvendim.

Kërkesa për pushimin e kryerjes së detyrës

Neni 15

(1) Noteri në çdo kohë mund të kërkojë që t'i pushojë detyra. Kërkesa i paraqitet me shkrim ministrit. Afati i pushimit është tre muaj prej ditës së paraqitjes së kërkesës.

(2) Me skadimin e afatit nga paragrafi (1) i këtij neni, pushon detyra e noterit, përveç nëse për sigurimin e kryerjes së rregullt të detyrës, ministri nuk cakton afat tjetër. Vendimin e vet ministri duhet ta marrë para skadimit të afatit nga paragrafi (1) i këtij neni.

Shkarkimi

Neni 16

(1) Noteri do të shkarkohet, nëse :

a) pushojnë së ekzistuari kushtet për emërim nga neni 9 të këtij ligji;

b) nuk e jep deklaratën solemne;

c) punësohet;

ç) me vendim gjyqësor i merret ose kufizohet aftësia për punë;

d) në mënyrë të përhershme e humb aftësinë e kryerjes së detyrës, dhe

dh) nuk e vazhdon me rregull sigurimin e tij nga përgjegjësia për dëmin ose nuk ia paguan Odës kompensimin për sigurim.

(2) Aktvendimin për shkarkimin e noterit e miraton ministri, pas mendimit të marrë paraprakisht nga Oda dhe ai është përfundimtar.

(3) Para miratimit të aktvendimit nga paragrafi (2) i këtij neni, noterit doemos duhet t'i mundësohet që të prononcohet për shkaqet e shkarkimit.

(4) Kundër aktvendimit të ministrit, noteri mundet të ngritë kontest administrativ.

Njoftimi për pushimin e kryerjes së detyrës

Neni 17

(1) Aktvendimet për pushimin e kryerjes së detyrës dhe për shkarkim, ministri ia dorëzon Odës dhe gjykatës, në rajonin e së cilës noteri e ka selinë.

(2) Në bazë të aktvendimeve nga paragrafi (1) i këtij neni, Oda do ta fshijë noterin nga Lista emërore e noterëve, ndërsa aktvendimin do ta botojë në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(3) Gjykata nga paragrafi (1) i këtij neni do t'i prishë vulat dhe vulat katrore të noterit në mënyrën e përcaktuar në nenin 13 paragrafi (5) i këtij ligji.

Ruajtja e shkresave

Neni 18

(1) Nëse noterit i pushon detyra, ose nëse e zhvendos selinë e vet në rajonin e gjykatës tjetër kompetente, shkresat dhe librat e tij, si dhe dokumentet që zyrtarisht i janë dorëzuar edhe vulat dhe vulat katrore që janë shpallur të pavlefshme, do t'i marrë për t'i ruajtur gjykata kompetente.

(2) Në rastin nga paragrafi (1) i këtij neni, përshkrimet dhe ekstraktet nga shkresat e noterit, do t'i lëshojë gjykata kompetente ose noteri, si punë e besuar nga ana e gjykatës.

(3) Ministri ruajtjen e shkresave, librave dhe dokumenteve dhe lëshimin e përshkrimeve dhe ekstrakteve e shkresave në rastet nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, mund t'ia besojë edhe noterit, me pajtimin e tij.

(4) Para marrjes së shkresave, librave dhe dokumenteve nga paragrafi (1) i këtij neni, do të bëhet seleksionimi i tyre nga ana e Komisionit, të cilin e formon ministri i Drejtësisë. Komisioni do të jetë i përbërë nga përfaqësuesi i Ministrisë së Drejtësisë, Odës së Noterëve, gjykatës kompetente dhe Arkivit Shtetëror të Republikës së Maqedonisë.

(5) Nëse pas pushimit të detyrës së noterit ose zhvendosjes së selisë së tij, noteri përsëri do të emërohet si noter në rajonin ku më parë e ka pasur selinë e vet, shkresat, librat, vulat dhe vulat katrore që i janë marrë për t'i ruajtur, do t'i kthehen. Për kthimin vendos ministri me aktvendim.

(6) Lidhur me dorëzimin dhe ruajtjen e shkresave të noterit dhe të librave në arkiv, në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat për materialin arkivor dhe punën arkivore.

Largimi i përkohshëm nga kryerja e detyrës

Neni 19

(1) Noteri mund të largohet përkohësisht nga kryerja e detyrës, nëse:

a) kundër tij është ngritur procedurë për pezullim nga aftësia për punë;

b) janë plotësuar kushtet për shkarkimin e noterit nga neni 16 i këtij ligji;

c) pa lejen e organit kompetent mungon nga selia e tij më shumë se 30 ditë;

ç) është ngritur hetimi për vepra penale të kryera lidhur me kryerjen e veprimeve zyrtare, derisa zgjat hetimi, dhe

d) është ngritur hetimi dhe është caktuar masa e paraburgimit për vepra penale të kryera lidhur me kryerjen e veprimeve zyrtare, derisa zgjat paraburgimi.

(2) Largimi i përkohshëm i noterit nga kryerja e detyrës së noterit në kushtet e parapara në paragrafin (1) të këtij neni, është i pavarur nga largimi i përkohshëm i noterit me rastin e ngritjes së procedurës disiplinore.

(3) Aktvendimin për largimin e përkohshëm të noterit nga kryerja e funksionit nga paragrafi (1) i këtij neni, e miraton gjykata në të cilën udhëhiqet procedura në rastin nga pika a); ministri në rastin nga pikat b) dhe c), ndërsa për pikat ç) dhe d) aktvendimin e miraton gjykatësi hetues.

Neni 20

(1) Në rastin e largimit të përkohshëm nga kryerja e detyrës, noteri nuk guxon të ndërmarrë kurrfarë veprimesh zyrtare. Të gjitha veprimet e ndërmarra nga noteri i cili është i larguar përkohësisht nga kryerja e detyrës, janë të pavlefshme.

(2) Në rastin e largimit të përkohshëm nga kryerja e detyrës, kryetari i Odës e cakton noterin i cili përkohësisht do ta kryejë detyrën në vend të noterit të larguar, në pajtim me nenin 99 të këtij ligji.

III. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME PËR PUNËN E NOTERIT

Selia zyrtare

Neni 21

(1) Selinë zyrtare në rajonin në të cilin emërohet noteri, e cakton ministri.

(2) Noteri nuk guxon të ketë më tepër sekretari, as ditët e punës zyrtare t'i mbajë jashtë selisë së vet.

Rajoni zyrtar

Neni 22

(1) Rajoni zyrtar i noterit është rajoni i gjykatës themelore për të cilin ai është emëruar.

(2) Rajoni zyrtar i noterëve në qytetin e Shkupit, është rajoni i gjykatave themelore të qytetit të Shkupit.

(3) Përpilimin dhe vërtetimin e dokumenteve dhe aktivitetet e tjera, noteri mundet t'i kryejë vetëm në rajonin e tij zyrtar.

(4) Dokumentet të cilat noteri i ka përpiluar jashtë rajonit të tij, nuk shkaktojnë veprime juridike.

(5) Dokumentet për punët juridike, në bazë të të cilave bëhet bartja e së drejtës së pronësisë, ndërrimi ose ndarja fizike e patundshmërive dhe themelimi e realizimi i së drejtës së pengut, i përpilon dhe i vërteton, përkatësisht i verifikon noteri në rajonin e të cilit gjenden patundshmëritë, përkatësisht sendet.

Neni 23

(1) Noteri nuk mund të zhvendoset në vend tjetër, pa pajtimin e tij.

(2) Nëse me ligj pushon gjykata në rajonin e të cilit noteri e ka pasur selinë e tij, për rajonin e noterit do të caktohet rajoni i gjykatës ku ka kaluar kompetenca e gjykatës që ka pushuar.

Orari i punës

Neni 24

(1) Orarin e punës në zyrat e noterëve e përcakton ministri me rregullore.

Mungesa e noterit

Neni 25

(1) Noteri i cili ka nevojë, për shkak të detyrës zyrtare ose për shkak të ndonjë pune tjetër të mungojë nga vendi i selisë së tij ku ai e kryen punën, për një periudhë kohore jo më të gjatë se dhjetë ditë e ka për detyrë që ta njoftojë Dhomën, ndërkaq nëse mungon për një periudhë kohore më të gjatë, por jo më të gjatë se dy muaj gjatë vitit kalendarik, për këtë duhet të marrë leje prej Dhomës. Nëse mungon më shumë se dy muaj, atëherë lejen e jep ministri.

(2) Nëse në rajonin zyrtar të noterit nuk ka noter tjetër, noteri e ka për detyrë ta njoftojë kryetarin e Dhomës për çdo mungesë më të gjatë se tre ditë.

Detyra zyrtare e noterit

Neni 26

(1) Noteri e ka për detyrë veprimet zyrtare noteriale t'i kryejë me ndërgjegje, me nder dhe në mënyrë joarbitrare, në përputhje me Kushtetutën dhe ligjet e Republikës së Maqedonisë, me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare dhe t'i mbrojë interesat e palëve.

(2) Noteri e ka për detyrë që të refuzojë ndonjë veprim zyrtar i cili është në kundërshtim me Kushtetutën dhe me ligjin, me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare, rendin publik dhe qetësinë, me kodeksin e etikës dhe të moralit profesional.

(3) Noteri nuk guxon të ndërmjetësojë gjatë lidhjes së punëve juridike ose në lidhje me to të japë garanci apo palës t'i japë ndonjë siguri tjetër. Dispozita e këtij neni ka të bëjë edhe me personat e punësuar tek ai, dhe ai e ka për detyrë të kujdeset që ato të mos bëjnë veprime të atilla.

Denoncimi i detyrueshëm i korrupsionit

Neni 27

Noteri i cili gjatë kryerje së detyrës të noterit, vjen në njohuri për korrupsion, e ka për detyrë që ta refuzojë ndërmarrjen e veprimit zyrtar, ndërkaq rastin ta denoncojë pranë organeve kompetente.

Mosndërmarrja e veprimeve zyrtare

Neni 28

(1) Noteri nuk guxon pa shkaqe të arsyeshme të refuzojë ndërmarrje të veprimeve zyrtare.

(2) Noteri nuk guxon të ndërmarrë kurrfarë veprimesh zyrtare me personin për të cilin e di ose domosdo duhet ta dijë se ekziston arsye ligjore për shkak të së cilës personi është i paaftë të ndërmarrë ose të kontraktojë një punë të caktuar juridike.

(3) Noteri do ta refuzojë ndërmarrjen e veprimit zyrtar, nëse palët autorizimin nuk e kanë rregulluar në përputhje me dispozitat me të cilat është rregulluar ndërmarrja e veprimit të atillë.

Përjashtimi i noterit

Neni 29

(1) Noteri do të përjashtohet, me kërkesë të tij personale apo sipas kërkesës së palëve, nëse gjatë hartimit të aktit noterial apo gjatë solemnitetit të dokumentit privat, ai personalisht është palë, bashkëshorti-ja e tij, prindërit e tij ose fëmijët.

(2) Në rast të dyshimit të palës, nëse ekzistojnë shkaqe për përjashtim, noteri e ka për detyrë ta ndërpresë kryerjen e veprimit zyrtar.

(3) Sipas kërkesës për përjashtim nga paragrafi (1) dhe (2) të këtij neni, vendos Këshilli drejtues i Dhomës.

(4) Për përjashtimin e ndihmësnoterit dhe zëvendësnoterit, në mënyrë përkatëse aplikohen dispozitat për përjashtimin e noterit.

(5) Në rast të përjashtimit të noterit, në rajonin e gjykatës në të cilën ka vetëm një noter, Këshilli drejtues i Dhomës përcakton noter nga rajoni në fqinjësi i cili do ta ndërmarrë veprimin të cilin duhej ta ndërmerrte noteri i përjashtuar.

Sekreti noterial dhe qasja e lirë deri te informatat me karakter publik

Neni 30

(1) Noteri e ka për detyrë ta ruajë si sekret të gjithë atë që është me karakter personal, e që e ka kuptuar gjatë kryerjes së punëve noteriale, përveç nëse prej ligjit ose prej dëshirës së palës nuk buron diçka tjetër.

(2) Sekretin noterial e kanë për detyrë ta ruajnë edhe personat e punësuar te noteri. Obligimi për ruajtjen e sekretit mbetet i përhershëm.

(3) Noteri e ka rreptësisht të ndaluar të lejojë këqyrje, të lëshojë kopje, certifikatë apo vërtetim në lidhje me testamentin, nëse kërkuesi paraprakisht nuk paraqet

certifikatë të vlefshme prej librit amzë të të vdekurve në emrin e trashëgimlënësit, edhe atë vetëm pas hapjes së testamentit, sipas kërkesës së cilësdo qoftë pale të interesuar.

(4) Noteri e ka për detyrë të mundësojë qasje deri te informatat me karakter publik, në përputhje me Ligjin për qasje të lirë deri te informatat me karakter publik.

Bashkëpunimi dhe bashkimi
Neni 31

(1) Noteri nuk guxon profesionalisht të lidhet me ndonjë person tjetër fizik ose juridik për shkak të kryerjes së përbashkët të detyrës dhe të shfrytëzojë lokal të njëjtë pune.

(2) Dy ose më shumë noterë të rajonit të njëjtë, mund të bashkohen për shkak të realizimit të përbashkët të hyrjeve nga puna e kryer dhe për shkak të pagimit të përbashkët të shpenzimeve. Secili prej tyre punët do t'i kryejë në mënyrë të drejtpërdrejtë, individuale dhe me përgjegjësi personale, me ç'rast asnjëri nuk do të mbajë përgjegjësi për veprimet e tjetrit.

(3) Noterët e bashkuar mund të shfrytëzojnë zyrë të njëjtë në të cilën ndaras vendosen firmat e secilit noter që është bashkuar.

Ndalim për kryerje të njëkohshme të veprimtarisë tjetër
Neni 32

(1) Noteri njëkohësisht nuk guxon të kryejë veprimtari tjetër profesionale ose funksion publik.

(2) Në qoftë se noteri zgjidhet apo emërohet në funksion publik i cili nuk është në pajtim me detyrën e noterit, detyra gjatë kohës së funksionit i pezullohet.

(3) Noteri njëkohësisht nuk guxon të punojë edhe si avokat.

(4) Ndalimi nga paragrafët (1) dhe (3) të këtij neni, nuk ka të bëjë me kryerjen e veprimtarive shkencore dhe artistike ose me mbajtje të mësimit, përkthyesit gjyqësor si dhe me kryerjen e detyrave në Dhomë dhe në shoqata ndërkombëtare noteriale.

Mbrojtja e zyrës së noterit
Neni 33

(1) Zyra e noterit duhet të ketë firmë të vendosur në vend të dukshëm në derën hyrëse, e cila e përmban tekstin e vulës së noterit (dimensione të standardizuara janë 40x70cm).

(2) Zyra e noterit e cila dallohet përmes firmës, respektohet si vend me karakter të interesit publik dhe është e mbrojtur prej organeve kompetente për ruajtjen e rendit dhe të qetësisë publike.

(3) Noteri i cili pengohet që t'i kryejë detyrat e veta mund të kërkojë mbrojtje prej organit kompetent për kryerjen e punëve të brendshme. Organi kompetent për kryerjen e punëve të brendshme e ka për detyrë që të veprojë menjëherë sipas kërkesës së noterit.

(4) Në zyrën e noterit nuk mund të bëhet kontroll, pa vendim të gjykatës e cila e mban procedurën. Kontrolli kryhet në prani të kryetarit të Dhomës ose të përfaqësuesit të autorizuar prej saj.

(5) Akte noteriale, para dhe lëndë në zyrën e noterit, mund të sekuestrohen vetëm në rastin kur ato në mënyrë eksplicite janë cekur në aktvendimin për kontroll të cilin e ka marrë gjyqtari kompetent në procedurë penale, me ç'rast hartohet procesverbal dhe një kopje prej tij i dorëzohet noterit. Gjatë kohëzgjatjes së procedurës noteri i ruan kopjet autentike me origjinalin të cilat kanë vlefshmëri të dokumenteve origjinale.

Lirimi nga shpenzimet
Neni 34

Kur ndonjë palë është e varfër, noteri e ka për detyrë falas t'ia japë shërbimet e domosdoshme, në bazë të vërtetimit me shkrim paraprakisht të lëshuar nga Dhoma, e cila noterit do t'ia kompensojë shpenzimet e bëra për shërbimin.

Përgjegjësia materiale
Neni 35

(1) Noteri është përgjegjës për dëmin e shkaktuar ndaj palës ose personit të tretë gjatë kryerjes së detyrës ose në lidhje me detyrën, me qëllim apo prej pakujdesisë së skajshme.

(2) Noteri ka përgjegjësi për dëmin në përputhje me rregullat e përgjithshme për kompensim të dëmit të cilin e kanë shkaktuar persona zyrtarë.

(3) Proceduar për përcaktimin e përgjegjësisë materiale nuk mund të hapet, nëse prej ditës kur është bërë dëmi material kanë kaluar tre vite.

(4) Shteti nuk përgjigjet për dëmin e shkaktuar nga noteri.

(5) Noteri përgjigjet edhe për dëmin e shkaktuar prej ndihmësit të tij, zëvendësit, bashkëpunëtorëve profesionalë ose praktikantëve, në lidhje me të cilat ka të drejtë regresi.

(6) Noteri përgjigjet në mënyrë solidare me zëvendësin e tij përkatësisht ndihmësin nëse e ka autorizuar që në mënyrë të pavarur të ndërmarrë veprime gjatë kryerjes së detyrës.

(7) Sigurimi i detyrueshëm i noterit prej rreziqeve gjatë kryerjes së detyrës së tij të paraparë me këtë ligj, nuk e liron noterin prej përgjegjësisë së tij të drejtpërdrejtë ndaj të dëmtuarit për shumën e dëmit të paguar prej siguruesit.

IV. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME PËR DOKUMENTET NOTERIALE

Mënyra e të shkruarit të dokumenteve noteriale
Neni 36

(1) Dokumentet noteriale duhet të shkruhen me makinë shkrimi ose me mjete të tjera shkrimi, në mënyrë të qartë të lexueshme, apo në raste të jashtëzakonshme me dorë, edhe atë me bojë shkrimi të përhershme apo me stilolaps tjetër të përhershëm.

(2) Shkurtesat në dokumente mund të përdoren vetëm nëse janë të rëndomta apo përgjithësisht të njohura. Vendet e zbrazëta në tekst plotësohen me viza dhe pa ndryshime apo shlyerje, si dhe pa plotësime ndërmjet rreshtash.

(3) Kur është e domosdoshme që të bëhet ndonjë ndryshim, plotësim apo shlyerje, kjo bëhet në fund të dokumentit dhe në këtë mënyrë:

a) rrethohet fjala që shlyhet apo ndryshohet, në atë mënyrë që fjala të mbetet e lexueshme;

b) shënohet në fund të dokumentit ndryshimi apo plotësimi, dhe

c) shënohet numri i fjalëve të shlyera apo të ndryshuara, dhe shënohet se kjo është lexuar dhe konstatuar.

(4) Në qoftë se ndryshimet dhe plotësimet bëhen pasi që dokumenti të nënshkruhet, atëherë dokumentin përsëri e nënshkruajnë palët, dëshmitarët dhe pjesëmarrësit e tjerë gjatë hartimit të dokumentit, por tani pas ndryshimeve dhe plotësimeve të bëra të shënuara në fund të dokumentit.

(5) Pas nënshkrimit të noterit nuk guxon të shtohen kurrfarë ndryshime apo plotësime. Në qoftë se dokumenti përmban gabime të cilat e ndryshojnë përmbajtjen materiale të aktit, atëherë me pjesëmarrjen e palëve që e kanë nënshkruar dokumentin aktit i bëhet aneks apo hartohet akt tjetër i cili do ta zëvendësojë dokumentin që përmban gabime. Për gabimet teknike dhe gjuhësore, sipas autorizimit të palëve noteri mundet vetë ta korrigjojë aktin.

(6) Rregullat më të afërta për formën, mënyrën e shkrimit dhe shënimit i përcakton ministri me rregullore të veçantë.

Nënshkrimi i dokumenteve noteriale
Neni 37

(1) Noteri e ka për detyrë që në fund të dokumentit noterial, dokumentin ta nënshkruajë me dorë të vetë. Krahas nënshkrimit, ai duhet ta vë edhe vulën e tij zyrtare.

(2) Në fund të aktit burimor noterial, por mbi nënshkrimin e noterit, nënshkrimin e vënë pjesëmarrësit dhe dëshmitarët nëse kanë marrë pjesë gjatë hartimit të aktit noterial. Nëse akti noterial përmban më shumë faqe, noteri, pjesëmarrësit dhe dëshmitarët e nënshkruajnë secilën faqe të aktit noterial.

(3) Gjatë vërtetimit të dokumentit privat, noteri dhe pjesëmarrësit e nënshkruajnë secilën faqe të dokumentit privat. (2) Në fund të dokumentit, por mbi nënshkrimin e noterit, nënshkrimin e vënë pjesëmarrësit dhe dëshmitarët nëse kanë marrë pjesë gjatë hartimit të dokumentit.

(4) Nëse pjesëmarrësi nuk di të shkruajë, noteri këtë do ta shënojë në dokumentin. Nëse ai nuk mund të shkruajë, në dokument do të shënohet edhe shkaku për këtë.

(5) Nëse pala nuk di apo nuk mund të shkruajë, gjatë vënies së shenjës së gishtit në dokumentet e hartuara ose të vërtetuara nga noteri, përveç nëse me ligj ndryshe nuk është përcaktuar, do të thirren dy dëshmitarë të cilët i plotësojnë kushtet ligjore për t'u bërë dëshmitarë dhe të cilët nuk guxojnë të kenë kurrfarë përfitimi prej dokumentit që hartohet apo vërtetohet.

(6) Nëse me ligj ndryshe nuk është përcaktuar, në pajtim me palët dhe me pëlqimin e noterit, dëshmitarët mund të përjashtohen, ndërkaq noteri këtë do ta shënojë në dokument.

Hartimi i dokumenteve në gjuhë të huaja
Neni 38

(1) Të gjitha aktet që i harton noteri duhet të mbajnë titullin "Republika e Maqedonisë".

(2) Të gjitha aktet noteriale duhet të hartohen në gjuhën maqedonase dhe në alfabetin e saj cirilik.

(3) Kur njëra apo pala tjetër nuk e njeh gjuhën maqedonase dhe alfabetin e saj cirilik, në këtë rast:

a) nëse noteri njëkohësisht është edhe përkthyes gjyqësor në ndonjë gjuhë të huaj, në akt duhet ta cekë cilësinë e tij të përkthyesit gjyqësor për secilën gjuhë të huaj, si dhe atë se ai personalisht e ka bërë përkthimin.

b) nëse noteri nuk e njeh gjuhën në të cilën flet pala, duhet të marrë pjesë përkthyes i zgjedhur nga të dyja palët. Përkthyesi duhet t'i përmbushë të gjitha kushtet ligjore që të jetë dëshmitar. Ai nuk mund të zgjidhet në mesin e dëshmitarëve të cilët kanë marrë pjesë gjatë hartimit të aktit. Ai duhet të japë deklaratë para noterit se në mënyrë të drejtë e ka bërë përkthimin, kurse noteri këtë do ta shënojë në aktin.

(4) Është e domosdoshme prania e dy dëshmitarëve, prej të cilëve qoftë vetëm njëri duhet ta njohë gjuhën e huaj. Nëse ndonjëra prej palëve nuk mund të nënshkruhet, të gjithë dëshmitarët duhet ta njohin gjuhën e huaj.

(5) Nëse akti hartohet në gjuhë të ndryshme, secili prej teksteve do të shkruhet njëri pranë tjetrit (ose njëri tekst nën tekstin tjetër) dhe do të nënshkruhet prej të gjithë pjesëmarrësve gjatë hartimit të tij (palët, dëshmitarët, përkthyesi, noteri).

(6) Përfaqësuesi i bashkësive, qytetar i Republikës së Maqedonisë, i cili në cilësi të palës nuk e kupton ose nuk e flet gjuhën maqedonase ose alfabetin e saj cirilik ka të drejtë për përkthyes.

Numrat në dokumentin noterial
Neni 39

(1) Numrat në dokumentin noterial shënohen me shkronja.

(2) Dispozita nga paragrafi (1) i këtij neni, nuk do të aplikohet gjatë hartimit të regjistrimit dhe dokumenteve për ndarje të trashëgimisë, të dokumenteve për vlerësim dhe për shitje publike.

(3) Në dokumentet për ndarje të trashëgimisë me shkronja do të shënohet shuma e përgjithshme, si dhe shumat të cilat palët i kërkojnë njëra prej tjetrës.

(4) Në dokumentet për vlerësim me shkronja do të shënohen rezultatet nga vlerësimi i bërë, kurse në dokumentet e hartuara për shitje publike (ankande) të patundshmërive dhe sendeve të luajtshme oferta e fundit.

(5) Data e dokumentit noterial do të shënohet edhe me shkronja.

(6) Numrat e skedave dhe parcelave kadastrale dhe sipërfaqja e parcelave shënohen vetëm me numra.

(7) Gjatë referimit në ndonjë dokument tjetër dhe në dispozitat ligjore dhe rregulla të tjera, data dhe numrat shënohen vetëm me numra.

Ruajtja dhe lëshimi i dokumenteve
Neni 40

Nëse me këtë ligj ndryshe nuk është paraparë, dokumentet noteriale ruhen te noteri i cili i ka hartuar, kurse palëve iu lëshohen certifikata. Certifikata ka vlefshmëri të njëjtë si edhe dokumenti burimor, dhe ai iu lëshohet palëve dhe në fund të certifikatës do të shënohet se është lëshuar certifikatë. Certifikatat e tjera do të lëshohen sipas kërkesës së palëve, ndërkaq noteri këtë do ta shënojë në fund të certifikatës dhe do ta vë numrin rendor.

Sekuestrim i përkohshëm i dokumenteve
Neni 41

(1) Noterit përkohësisht mund t'i sekuestrohet dokumenti noterial, vetëm në bazë të vendimit gjyqësor. Gjykata e ka për detyrë noterit t'i lëshojë vërtetim me shkrim për dokumentin e sekuestruar.

(2) Në rastin nga paragrafi (2) të këtij neni, noteri në vendin e dokumentit të lëshuar do të futë kopje të vërtetuar dhe në kopjen do ta shënojë ditën e dërgimit të aktit deri te gjykata dhe numrin e vendimit në bazë të të cilit është dërguar akti.

V. DISPOZITA TË VEÇANTA PËR AUTORIZIMET DHE PUNËN E NOTERËVE

1. Aktet noteriale për punët juridike

Punët juridike për të cilat akti noterial është i detyrueshëm
Neni 42

(1) Akti noterial është i detyrueshëm për:

a) marrëveshjet që i rregullojnë marrëdhëniet pronësore ndërmjet bashkëshortëve dhe ndërmjet personave që jetojnë në bashkësi jashtëmartesore;

b) marrëveshjet në lidhje me dhurata pa e dhënë sendin në zotërim të dhuratëmarrësit;

c) çdo akt të themelimit, organizimit, pushimit, ndryshimeve statusore të personave juridikë që kryejnë veprimtari ekonomike, institucioneve, fondacioneve dhe organeve të tjera, përveç shoqërive tregtare;

ç) të gjitha punët juridike të cilat i ndërmarrin personat e verbër ose të shurdhër të cilët nuk dinë të lexojnë apo personat memecë që nuk dinë të shkruajnë; dhe

d) marrëveshjet që kanë të bëjnë me dispozicionin e pronës të personave të mitur të cilëve u është hequr apo kufizuar aftësia e punës.

(2) Me dispozitat nga paragrafi (1) i këtij neni, nuk preken dispozitat e këtij apo ndonjë ligji tjetër sipas të cilave për vlefshmërinë e punës juridike dokumentin duhet ta hartojë gjykata apo noteri.

Ekzekutimi i aktit noterial
Neni 43

(1) Akti noterial është dokument ekzekutiv nëse në të është përcaktuar obligimi për prestacion për të cilin palët mund të bien dakord dhe nëse përmban deklaratë nga obliguesi se mbi bazë të këtij akti për shkak të realizimit të prestacionit sipas arritjes së obligimit në mënyrë të drejtpërdrejtë mund të zbatohet ekzekutim i detyrueshëm.

(2) Nëse akti noterial nga ky nen, është hartuar mbi bazë të prokurës, ai domosdo duhet të jetë i vërtetuar dhe i dorëzuar në origjinal apo me kopje të vërtetuar nga noteri i cili e ka hartuar aktin.

(3) Në bazë të aktit noterial i cili përmban obligim për themelimin, bartjen, kufizimin ose ndërprerjen e ndonjë të drejte reale, mund të bëhet regjistrimi në libër publik, nëse debitori për këtë në mënyrë të prerë ka rënë dakord në aktin noterial.

(4) Në bazë të aktit noterial mbi bazë të të cilit në librin publik shënohet pengu, në mënyrë të drejtpërdrejtë mund të kërkohet ekzekutim mbi paluajtshmërinë për shkak të arkëtimit të kërkesës së siguruar, sipas arritjes së obligimit nëse debitori me këtë në mënyrë të prerë ka rënë dakord në aktin.

(5) Nëse obligimi varet prej kushtit apo afatit i cili nuk është përcaktuar sipas kalendarit, për ekzekutimin e aktit noterial, është e nevojshme që me dokument të dëshmohet se ka arritur kushti, përkatësisht ka arritur afati, ndërkaq nëse kjo nuk është e mundshme atëherë përcaktohet me aktgjykim në procedurë kontestimore.

(6) Veprim të njëjtë juridik si dokumenti nga paragrafi (1) i këtij neni, ka dokumenti privat me përmbajtje të atillë të cilin e ka vërtetuar noteri. Në qoftë se dokumenti privat nuk e përmban deklaratën e debitorit për atë se në bazë të saj mund të zbatohet ekzekutim i detyrueshëm, deklaratën e inkorporon noteri në pajtim me palët dhe kushtet e përcaktuara në nenin 45 të këtij ligji.

(7) Noteri do ta vërtetojë se dokumenti është ekzekutiv, sipas kërkesës me shkrim të palës të cilit i bashkëngjitet deklaratë e vërtetuar se kërkesa apo një pjesë e kërkesës ka arritur.

(8) Gjykata do ta shtyjë ekzekutimin në rastet kur do të konstatojë se gjatë hartimit apo lëshimit të aktit noterial nuk janë respektuar kushtet të cilat domosdo duhet të përmbushen që akti ta marrë fuqinë e dokumentit publik apo të bëhet ekzekutiv.

Procedura për përpilimin e aktit noterial
Neni 44

(1) Gjatë hartimit të aktit noterial, noteri domosdo duhet të bëjë analizë nëse palët janë të afta dhe të autorizuara për t'i ndërmarrë punët, t'ua sqarojë qëllimin dhe pasojat dhe të bindet në vullnetin e tyre të mirëfilltë dhe serioz.

(2) Noteri, deklaratat e pjesëmarrësve në tërësi, qartë dhe saktë do t'i hartojë me shkrim dhe mandej ai personalisht do t'ua lexojë palëve dhe përmes pyetjeve të drejtpërdrejta do të vërtetohet nëse përmbajtja e aktit noterial i përgjigjet vullnetit të palëve.

(3) Anekset çdo herë lexohen, përveç nëse palët heqin dorë nga kjo e drejtë dhe deklarojnë se janë të njoftuar me përmbajtjen e anekseve, ndërkaq kjo domosdo duhet të konstatohet në aktin noterial.

(4) Akti noterial konsiderohet si i hartuar pasi që ta nënshkruajnë të gjithë pjesëmarrësit dhe noteri.

Vërtetimi i dokumentit privat (solemniteti)
Neni 45

(1) Nëse nuk bëhet fjalë për punë juridike për të cilën sipas këtij apo ndonjë ligji tjetër, është e detyrueshme të ketë akt noterial, palët dokumentin për punën juridike mund ta vërtetojnë te noteri.

(2) Noteri do ta shqyrtojë dokumentin privat nëse është në përputhje me nenet 26, 27, 28 dhe nenin 44 të këtij ligji, dhe nëse nuk has në pengesa do ta vërtetojë.

(3) Nëse dokumenti privat është në përputhje me dispozitat për përmbajtjen e aktit noterial të nenit 55, noteri atë dokument do ta vërtetojë me ç'rast nuk do të hartojë akt të veçantë noterial në atë mënyrë që vërtetimi ta përmbajë atë që është përcaktuar në pikat: b), c), ç), e), gj) të paragrafit (1) dhe në paragrafin (2) të nenit 55 të këtij ligji.

(4) Nëse dokumenti privat sipas formës dhe përmbajtjes nuk e përmban atë që është e paraparë në paragrafin(3) të këtij neni, vërtetimi do të bëhet përmes hartimit të aktit të veçantë noterial. Në këtë rast dokumenti privat do t'i bashkëngjitet aktit noterial dhe do të konsiderohet si pjesë përbërëse e tij përkatësisht si shtojcë. Dokumenti privat nënshkruhet prej noterit dhe pjesëmarrësve.

(5) Dokumenti privat i vërtetuar prej noterit, kur është në përputhje me ligj, ka vlefshmëri të dokumentit publik.

Neni 46

(1) Dokumentet për punët private në bazë të të cilave bëhet bartja e së drejtës së pronësisë, ndarja fizike e patundshmërisë, përkatësisht shkëmbimi i patundshmërive, noteri i vërteton në përputhje me dispozitat e këtij ligji, vetëm nëse paraprakisht e ka verifikuar se janë përmbushur kushtet dhe procedurat e parapara me ligje të veçanta, në të kundërtën do të veprojë në përputhje me nenin 28 paragrafin (2) dhe (3) të këtij ligji.

(2) Nëse bëhet fjalë për vërtetim të dokumentit në bazë të të cilit bëhet bartja e së drejtës së pronësisë, ndarje fizike të paluajtshmërisë, përkatësisht shkëmbim të patundshmërive, si njëra prej palëve kontraktuese paraqitet Republika e Maqedonisë, noteri e ka për detyrë të shqyrtojë nëse është siguruar mendimi prej Avokatit Publik. Në qoftë se për dokumentin privat nuk është siguruar mendim prej Avokatit Publik, noteri për këtë do ta njoftojë Avokatin Publik, dhe do ta prolongojë procesin e vërtetimit të dokumentit derisa nuk sigurohet mendimi, më së voni brenda 30 ditësh. Nëse Avokati Publik nuk jep mendim brenda afatit të përcaktuar, noteri do ta vërtetojë dokumentin, si të ishte marrë mendimi.

(3) Në qoftë se Avokati Publik nuk e jep mendimin brenda afatit të përcaktuar në paragrafin 2 të këtij neni, noteri kompetent për mosdhënien e mendimit nga Avokati Publik do ta njoftojë Avokatin Publik të Republikës së Maqedonisë dhe organin kompetent i cili e emëron Avokatin Publik.

(4) Dokumentet e vërtetuara në kundërshtim me dispozitat e këtij neni, nuk e kanë fuqinë e dokumentit publik dhe konsiderohen absolutisht të pavlefshme.

Përcaktimi i identitetit dhe i subjektivitetit
Neni 47

(1) Nëse noteri nuk i njeh pjesëmarrësit personalisht dhe me emër, identitetin e tyre do ta verifikojë me letërnjoftimin ose dokumentin e vlefshëm të udhëtimit. Nëse kjo nuk është e mundshme, ose nëse noteri dyshon në identitetin e tyre, atëherë identiteti do të dëshmohet prej dy dëshmitarësh të cilët para noterit do të deklarojnë se i njohin pjesëmarrësit dhe të cilët i përmbushin kushtet ligjore të jenë dëshmitarë.

(2) Në dokumentin, noteri do të cekë se në cilën mënyrë e ka përcaktuar identitetin e pjesëmarrësve, me shënimin e emrit, të datës dhe vendlindjes, të vendbanimit, numrin e vetëm amë, respektivisht numër tjetër identifikues, datën dhe numrin e dokumentit të shfrytëzuar për përcaktimin identitetit dhe organin i cili e ka lëshuar dokumentin.

(3) Në qoftë se pjesëmarrësi është person juridik, subjektiviteti përcaktohet në bazë të ekstraktit të lëshuar nga regjistri kompetent.

Dëshmitarë gjatë përpilimit të aktit noterial
Neni 48

(1) Gjatë përpilimit të aktit noterial, nevojiten dy dëshmitarë, edhe atë:

1) për testamentin;

b) kur ndonjëri nga pjesëmarrësit nuk e di gjuhën zyrtare;

c) kur ndonjëri nga pjesëmarrësit është i verbër, i shurdhër, memec ose shurdhmemec;

ç) kur ndonjëri nga pjesëmarrësit është analfabet; dhe

d) gjatë të gjitha rasteve të tjera të parapara me ligj.

(2) Në rastet tjera, do të varet nga noteri dhe nga palët nëse gjatë përpilimit të aktit do të thirren dëshmitarët e aktit, siç është paraparë në paragrafin (1) të këtij neni.

Kush mund të jetë dëshmitar i përpilimit të aktit noterial
Neni 49

Dëshmitar i përpilimit të aktit noterial, doemos duhet të jetë person i moshës madhore, përveç nëse me këtë ligj nuk është paraparë ndryshe. Ai doemos duhet të dijë të lexojë dhe të shkruajë.

Kush nuk mund të jetë dëshmitar i përpilimit të aktit noterial
Neni 50

Dëshmitar i përpilimit të aktit noterial nuk mund të jetë:

a) personi i cili nuk mund të dëshmojë, për shkak të gjendjes së vet shpirtërore;

b) personi i cili mund të ketë ndonjë dobi nga puna gjatë lidhjes të së cilës ka dëshmuar; dhe

c) personi i cili me palën ose me atë i cili me aktin noterial do të duhej të fitojë ndonjë dobi, ose me vetë noterin është në raport për të cilin mund të kërkojë përjashtim të noterit.

Prania e dëshmitarëve të aktit
Neni 51

Në qoftë se me ligjin nuk është paraparë ndryshe, dëshmitarët e aktit, doemos duhet të jenë të pranishëm kur noteri ua lexon pjesëmarrësve aktin noterial dhe kur ata e nënshkruajnë.

Të shurdhër që dinë shkrim lexim, pjesëmarrës memecë dhe shurdhmemecë
Neni 52

(1) Pjesëmarrësi i shurdhër i cili di të lexojë, doemos duhet vetë ta lexojë aktin dhe në mënyrë të prerë të deklarojë se e ka lexuar dhe se ai përkon me vullnetin e tij.

(2) Pjesëmarrësi memec ose shurdhmemec, i cili di të lexojë dhe të shkruajë, doemos duhet që në aktin e noterit të shkruajë me dorën e vet se e ka lexuar dhe se e aprovon. Këto deklarata doemos duhet të futen në aktin noterial para nënshkrimit.

(3) Në aktin e noterit, doemos duhet të ceket se është vepruar në përputhje me dispozitat e paragrafëve (1) dhe (2) të këtij neni.

Të shurdhër analfabetë, pjesëmarrës memecë dhe shurdhmemecë
Neni 53

Nëse pjesëmarrësi i shurdhër nuk di të lexojë ose nëse pjesëmarrësi memec dhe shurdhmemec nuk di të lexojë dhe të shkruajë, përveç dëshmitarëve të aktit, doemos duhet të thirret edhe interpretues.

Përkthyes
Neni 54

(1) Nëse ndonjëri nga pjesëmarrësit nuk e di gjuhën zyrtare, përveç dëshmitarëve të aktit, doemos duhet të thirret edhe përkthyesi gjyqësor. Në aktin noterial do të ceket se është vepruar në atë mënyrë.

(2) Përkthyes mund të jetë edhe personi i punësuar te noteri, por doemos duhet t'i ketë të gjitha cilësitë e tjera të dëshmitarit të aktit noterial.

(3) Përkthyesi nuk nevojitet në qoftë se noteri dhe të dy dëshmitarët e aktit, respektivisht noteri tjetër, e dinë gjuhën e pjesëmarrësit.

(4) Në qoftë se nevojitet përkthyes, noteri, përmes përkthyesit do ta konstatojë vullnetin e vërtetë dhe serioz të pjesëmarrësit dhe sipas kësaj, në gjuhën zyrtare do ta përpilojë aktin noterial, të cilin përkthyesi do t'ua përkthejë pjesëmarrësve dhe kjo do të shënohet në vetë aktin. Në qoftë se pjesëmarrësit e kërkojnë atë, përkthyesi do ta bëjë përkthimin e aktit me shkrim, në gjuhën e pjesëmarrësit dhe i njëjti do të qepet së bashku me aktin e noterit.

Përmbajtja e aktit noterial
Neni 55

(1) Akti noterial duhet të përmbajë:

a) të dhëna (të shkruara me shkronja) për ditën, muajin dhe vitin, për vendin ndërsa kur ligji ose pjesëmarrësit e kërkojnë atë, edhe orën kur është lidhur akti;

b) të dhëna (emri, mbiemri dhe selia) për noterin i cili e ka përpiluar aktin;

c) të dhëna (emri, mbiemri, vendi dhe data e lindjes, vendbanimi ose vendqëndrimi, numri i vetëm amë, respektivisht numër tjetër identifikimi) për palët dhe për pjesëmarrësit. Nëse ndonjëra nga palët ka autorizues, atëherë të dhënat e njëjta duhet të futen edhe për të, ndërsa autorizimi duhet të jetë i verifikuar, në origjinal ose kopje e verifikuar dhe kjo është shtojcë ndaj origjinalit të aktit;

ç) deklarata e noterit për mënyrën në të cilën e ka përcaktuar identitetin e palëve dhe të pjesëmarrësve;

d) përshkrim i hollësishëm i lëndës së aktit. Kur lëndë e aktit është patundshmëri, saktë të shënohen të dhëna nga kadastra e patundshmërive, respektivisht nga kadastra e truallit. Nëse prona e patundshme gjendet në komunë kadastrale për të cilën nuk ka kadastër të përcaktuar të patundshmërisë as që është bërë regjistrimi veç e veç i të drejtave të patundshmërive, ndërsa prona nuk është evidentuar në kadastrën e truallit, shënohen të dhënat nga dokumentet e bazës juridike, në bazë të së cilës është fituar e drejta në patundshmërinë, që është lëndë e atij akti.

dh) shtojca ndaj origjinalit të aktit;

e) shënim se akti dhe shtojcat u janë lexuar ose se është vepruar në përputhje me dispozitat e këtij ligji. leximi i shtojcave mund edhe të mos bëhet në qoftë se të gjitha palët në mënyrë të prerë e kërkojnë atë edhe atë vetëm në rastin kur ata dinë të lexojnë dhe të shkruajnë dhe kjo do të ceket në vetë aktin;

ë) shënimi i numrit të fletëve dhe të faqeve;

f) nënshkrimi i të gjitha palëve dhe pjesëmarrësve dhe në fund nënshkrimi i noterit. Nëse ndonjëri nga pjesëmarrësit e aktit noterial nuk di ose nuk mund të nënshkruhet, duhet t'i cekë shkaqet, ndërsa noteri atë ta shënojë;

g) të dhënë për orën e nënshkrimit të testamentit. Nëse noteri ose palët konsiderojnë se e dhënë e atillë nevojitet edhe për akt tjetër, atëherë kjo do të shënohet; dhe

gj) nënshkrimet e pjesëmarrësve të cilat vihen në fund të çdo flete të origjinalit të aktit noterial dhe në shtojcat e tij. Mund të vihet vetëm pjesë e emrit ose parafi nga ana e të gjithë pjesëmarrësve në aktin, përveç në fletën e fundit të origjinalit e cila duhet ta përmbajë nënshkrimin e plotë.

(2) Në ekstraktin e aktit noterial, pjesëmarrësit nuk nënshkruhen. Në faqen e fundit të ekstraktit, ku janë shënuar emrat e pjesëmarrësve, vihet shenja "d.v". Çdo faqe të ekstraktit të aktit noterial e nënshkruan noteri, ndërsa në faqen e fundit noteri e vë edhe vulën e tij zyrtare.

Pasojat nga cenimi i rregullave për përpilimin e aktit noterial
Neni 56

(1) Akti noterial është absolutisht i pavlefshëm:

a) nëse është përpiluar nga noteri i cili nuk është regjistruar në Listën emërore të noterëve;

b) nëse akti është përpiluar nga noteri të cilit i ka pushuar shërbimi, respektivisht është shkarkuar;

c) nëse është përpiluar jashtë territorit zyrtar të noterit;

ç) nëse nuk janë respektuar dispozitat për përdorimin e gjuhës zyrtare;

d) nëse nuk janë respektuar dispozitat për pjesëmarrësit analfabetë, të shurdhër dhe memecë; dhe

dh) nëse nuk janë respektuar dispozitat nga neni 55, paragrafi 1, pikat b, c, ç dhe ë të këtij ligji.

e) nëse dokumentet për çështjet juridike, në bazë të të cilave bëhet transferimi i së drejtës në pronësi, këmbimi, ndarja fizike e patundshmërive ose themelimi i pengut, nuk i ka përpiluar noteri në rajonin e të cilit gjendet lënda.

(2) Akti noterial është relativisht i pavlefshëm:

a) nëse mungon data dhe selia e noterit i cili e ka përpiluar aktin;

b) nëse akti nuk u është lexuar palëve; dhe

c) nëse nuk janë respektuar dispozitat nga neni 55 paragrafi (1) pikat a), d), e), ë), g) dhe gj) të këtij ligji.

(3) Akti, i cili për shkak të jokompetencës, të paaftësisë për punë të noterit ose të zëvendësit të tij ose për shkak të mangësive në formën, e humb cilësinë e dokumentit publik, do të konsiderohet si dokument privat në qoftë se është nënshkruar nga palët.

Neni 57

(1) Noteri nuk guxon të fusë vërejtje në aktin e noterit, përveç në rastet e parapara me këtë ligj.

(2) Veçanërisht lejohen vërejtje që kanë të bëjnë me formalitetet për hipotekat, për regjistrimin në regjistrat, gjatë shpalljes së pavlefshmërisë nga ana e gjykatës kompetente, gjatë tërheqjes së autorizimit dhe lloje të tjera të vërejtjeve të parapara me ligjin.

2. Përpilimi i aktit noterial për deklarimet e vullnetit të fundit

Veprimi, forma dhe mënyra e përpilimit të aktit noterial për deklarimet e vullnetit të fundit

Neni 58

Testamenti, në formë të aktit noterial përpilohet sipas dispozitave në fuqi për përpilimin e testamentit gjyqësor.

3. Vërtetimi i fakteve dhe i deklaratave

Veprimi i vërtetimit noterial

Neni 59

(1) Noteri lëshon vërtetime në përputhje me dispozitat e këtij ligji. Vërtetimet kanë fuqinë e dokumentit publik.

(2) Noteri mund të lëshojë vërtetim për ekzistimin e dokumentit noterial ose të verifikimit në regjistrat e vet, me kërkesë të palës ose të gjykatës.

Verifikimi i kopjeve

Neni 60

(1) Noteri, konfirmon se kopja e dokumentit është identike me dokumentin origjinal.

(2) Kopja doemos duhet të jetë identike me dokumentin burimor edhe në drejtshkrimin, në pikësimin dhe në shkurtimin e fjalëve. Në qoftë se në dokumentin diçka është ndryshuar, është fshirë, është hequr vizë, është futur ose shtuar, kjo doemos duhet të ceket në verifikimin. Në verifikimin doemos duhet të ceket edhe nëse dokumenti është shqyer ose është dëmtuar.

(3) Noteri, doemos duhet saktë ta krahasojë kopjen me dokumentin origjinal dhe nëse konstaton se është identike, këtë ta konfirmojë në vetë kopjen dhe të shënojë se ajo është kopje e verifikuar e dokumentit të cilin pala e ka shënuar si dokument origjinal, ose se ajo është kopje e kopjes së verifikuar të dokumentit origjinal.

(4) Në qoftë se në dokumentin ka ndonjë vërejtje ose klauzolë, edhe ajo futet në kopjen.

(5) Kur verifikohet kopja e një pjese të dokumentit ose ekstrakti i ndonjë dokumenti, nga kopja doemos duhet të jetë e dukshme se në cilat pjesë të dokumentit nuk është bërë kopjimi.

(6) Verifikimet e kopjeve futen në Regjistrin për verifikime dhe për vërtetime.

(7) Në përputhje me këtë ligj, me kopjen është barazuar edhe fotokopja e dokumenteve.

Verifikimi i dokumenteve nga librat tregtarë dhe afaristë

Neni 61

(1) Gjatë verifikimit të ekstrakteve nga librat tregtarë dhe afaristë, noteri do ta krahasojë ekstraktin me paragrafët përkatës në librin burimor dhe në ekstraktin do të shënojë klauzolë të verifikimit me vërejtje se ekstrakti është plotësisht identik me paragrafin përkatës në librin burimor. Në ekstraktin do të shënohet data e kontrollimit të librit tregtar respektivisht të librit afarist.

(2) Verifikimi i ekstraktit nga paragrafi (1) i këtij neni do të shënohet në regjistrin noterial.

Verifikimi i përkthimeve

Neni 62

(1) Noteri i cili është edhe përkthyes gjyqësor do ta verifikojë saktësinë e përkthimit që e ka bërë vetë.

(2) Noteri i cili nuk është përkthyes gjyqësor, do ta kontrollojë cilësinë e përkthyesit gjyqësor i cili e ka bërë përkthimin dhe do ta verifikojë përkthimin.

(3) Cilësia e përkthyesit gjyqësor nga paragrafi (2) i këtij neni, përcaktohet në bazë të aktvendimit për përkthyes gjyqësor të autorizuar, të lëshuar nga ministri.

(4) Noteri, verifikimin e vet do ta vë në përkthimin dhe do ta bashkëngjisë me dokumentin i cili përkthehet, në mënyrën e përcaktuar me këtë ligj.

(5) Noteri, mund të jetë përkthyes vetëm për kryerjen e nevojave të shërbimit të tij.

Verifikimi i nënshkrimeve (legalizimi)

Neni 63

(1) Noteri doemos duhet të konfirmojë se pala në praninë e tij, me dorën e vetë e ka nënshkruar dokumentin, ose ka vënë shenjën e dorës së tij, ose e ka pranuar nënshkrimin, respektivisht shenjën e dorës në të shkruarën si të veten.

(2) Identiteti i palës, doemos duhet të përcaktohet në përputhje me dispozitat e këtij ligji.

(3) Verifikimi me referim në numrin e Regjistrit për verifikime dhe për vërtetime, vihet në dokumentin i cili verifikohet.

(4) Gjatë verifikimit të nënshkrimit, noteri njoftohet me përmbajtjen e dokumentit, vetëm aq sa të mundet t'i përmbushë rubrikat në Regjistrin për verifikime dhe për vërtetime, ndërsa ai nuk është përgjegjës për përmbajtjen e së shkruarës as që është i obliguar të kontrollojë në qoftë se pjesëmarrësit janë të autorizuar për atë punë juridike.

(5) Gjatë verifikimit të nënshkrimit, noteri është i obliguar ta njoftojë palën se konfirmohet vetëm nënshkrimi por jo edhe përmbajtja e dokumentit.

(6) Noteri, nuk mundet të verifikojë nënshkrim në dokumentin i cili nuk është përpiluar në gjuhën zyrtare.

(7) Në qoftë se verifikohet nënshkrimi i personit si përfaqësues i ndonjë personi juridik ose i organit shtetëror, noteri mundet me verifikimin të konfirmojë se ai person është nënshkruar për personin juridik ose për organin shtetëror, vetëm nëse paraprakisht ka konstatuar se personi është i autorizuar që ta bëjë atë.

(8) Përfaqësuesi i personit juridik, mundet te noteri ta deponojë nënshkrimin e vet. Në bazë të procesverbalit për deponimin e nënshkrimit, noteri tek i cili është bërë deponimi, është i autorizuar ta bëjë verifikimin e nënshkrimit të personit i cili e ka deponuar nënshkrimin e vet.

Vërtetim për kohën kur është parashtruar dokumenti

Neni 64

(1) Koha kur dokumenti i është parashtruar noterit ose në praninë e tij personit tjetër, konfirmohet në vetë dokumentin me shënimin e saktë të ditës, të muajit, të vitit, ndërsa nëse pala kërkon edhe të orës.

(2) Me kërkesë të palës, doemos duhet të përcaktohet edhe identiteti i personit i cili e ka parashtruar dokumentin dhe i personit të cilit i është parashtruar. Në vërtetimin do të shënohet se në cilën mënyrë është përcaktuar identiteti i atyre personave.

Vërtetim se dikush është i gjallë

Neni 65

Noteri, mund të konfirmojë se dikush është i gjallë në qoftë se identitetin e tij e ka përcaktuar në mënyrën e përcaktuar me këtë ligj.

Vërtetim për fakte të tjera nga regjistri

Neni 66

Noteri mund të lëshojë vërtetim për ekzistimin ose për selinë e ndonjë personi juridik, për ndërrimin e firmës, për ndryshimet statusore ose për fakte të tjera të plotfuqishme nëse ato rrjedhin nga regjistri publik.

Njoftimi i deklaratave

Neni 67

(1) Noteri, me kërkesë të palës lëshon vërtetim për paralajmërimin e dhënë, për dorëheqjen, për ofertën dhe për deklarata të tjera të cilat njëra palë ia jep tjetrës, me qëllim që të arrihet me të ndonjë veprim juridik. Me lajmërimin mund të ndërlidhet edhe ndërmarrja e veprimeve juridike të cilat noteri, me urdhëresë të njërës palë duhet t'i realizojë ndaj tjetrës (ofertë për pagimin, për dorëzimin, për marrjen e ndonjë dokumenti ose të sendeve të tjera).

(2) Noteri, për kërkesën do të përpilojë procesverbal në të cilin në tërësi do ta citojë deklaratën e cila duhet të njoftohet, lëndën, llojin, vendin dhe kohën e veprimit juridik që duhet të ndërmerret. Procesverbalin doemos duhet ta nënshkruajë edhe pala.

(3) Me procesverbalin nga paragrafi (2) i këtij neni, noteri do të drejtohet kah vendi i shënuar kah pala kundërshtare, të cilën do ta njoftojë çka i është urdhëruar dhe do ta ndërmarrë veprimin juridik përkatës. Noteri atë do ta vërtetojë në vazhdimin e procesverbalit.

(4) Përgjigjja e palës kundërshtare do të futet në procesverbalin vetëm nëse atë e kërkon ajo ose nëse e lejon atë. Në atë rast, pala kundërshtare është e obliguar që ta nënshkruajë procesverbalin.

Pranimi i deklaratave nën betim

Neni 68

(1) Noteri është i autorizuar që të pranojë deklaratë nën betim nga pala.

(2) Betimi nga paragrafi (1) i këtij neni vijon:

"Betohem në nderin se për të gjithë atë që më pyeti noteri e thashë të vërtetën dhe se asgjë nuk fsheha nga ajo që e dija për këtë punë."

Vërtetim për lajmërimin e bërë

Neni 69

(1) Noteri, për lajmërimin e bërë do t'i lëshojë vërtetim palës e cila ka kërkuar veprim zyrtar, por edhe palës tjetër nëse ajo atë e kërkon.

(2) Në vërtetimin do të shënohen: emrat e të dyja palëve, dita, muaji dhe viti, nëse ka nevojë edhe ora e lajmërimit. Përgjigjja e palës kundërshtare, në vërtetimin mund të futet vetëm në qoftë se ajo përgjigje është futur në procesverbalin dhe në qoftë se pala kundërshtare e ka nënshkruar.

(3) Me kërkesë të palës, do të përcaktohet edhe identiteti i palës e cila ka kërkuar veprim juridik dhe në atë rast, në procesverbalin dhe në vërtetimin do të shënohet se në cilën mënyrë është përcaktuar identiteti i saj.

Refuzimi i bashkëpunimit

Neni 70

Nëse noteri, në vendin e shënuar nuk e gjen palën të cilës duhet t'ia njoftojë deklaratën ose nëse ajo nuk i lejon qasje, ose nëse refuzon ta dëgjojë, noteri asaj pale, me kërkesë të palës e cila ka kërkuar veprim juridik, do t'i dorëzojë me letër të rekomanduar, kopje të verifikuar të asaj që është dashur t'ia njoftojë. Kjo do të shënohet në procesverbalin dhe në vërtetimin.

Kërkesë me shkrim për ndërmarrjen e veprimeve

Neni 71

Kërkesa për lajmërimin e deklaratës dhe për ndërmarrjen e veprimeve juridike, noterit i drejtohet edhe me shkrim, si edhe me anë të telegramit ose me anë elektronike. Letrat dhe llojet e tjera të njoftimeve me shkrim e zëvendësojnë procesverbalin nga neni 67, paragrafi (2) i këtij ligji dhe do të bashkëngjiten me procesverbal të veçantë të cilin noteri do ta përpilojë për veprimet nga neni 67, paragrafi (3) i këtij ligji. Në vërtetimin do të shënohet se në cilën formë të njoftimit me shkrim është parashtruar kërkesa.

Vërtetim për njoftimet me shkrim

Neni 72

Noteri mund të lëshojë vërtetim për atë se ndonjë pale, kudo që të jetojë ajo ose të ketë seli, me letër ose me lloj tjetër të lajmërimit me shkrim i ka dërguar lajmërim me përmbajtjen e caktuar. Në atë rast, noteri në procesverbalin dhe në vërtetimin do t'i shënojë: mbiemrin dhe emrin, adresën e palës e cila e ka kërkuar atë, përmbajtjen e saktë të lajmërimit, si dhe shkresën e saktë të adresës në të cilën është dërguar lajmërimi. Prova për dërgimin e porosisë i bashkëngjitet procesverbalit.

Konfirmimi i konkluzioneve të kuvendeve dhe të seancave të organeve të tjera

Neni 73

(1) Nëse noteri është thirrur që të konfirmojë përfundime të kuvendit ose të seancës të ndonjë organi tjetër të personit juridikë, në procesverbalin do t'i fusë ditën dhe kohën e seancës, çdo gjë që është propozuar dhe që është deklaruar, sipas nevojës edhe fakte të tjera, në qoftë se kjo është me rëndësi për vlerësimin e rregullsisë të procedurës, veçanërisht të përfundimeve të miratuara në seancën. Ai do të konfirmojë edhe çdo gjë tjetër që është përcaktuar me ligj.

(2) Procesverbalin nga paragrafi (1) i këtij neni, e nënshkruan edhe personi i cili ka kryesuar me seancën.

(3) Sipas kërkesës, përcaktohet edhe identiteti i kryetarit dhe i personave të tjerë të cilët kanë qenë të pranishëm, ndërsa në procesverbalin do të shënohet se si është përcaktuar identiteti i tyre.

Vërtetimi i fakteve

Neni 74

(1) Me kërkesë të personave të interesuar, noteri mund të vërtetojë edhe fakte të tjera, që kanë ndodhur në praninë e tij, siç janë: debate për oferta, për shitje, deklarata të personave për faktet dhe për gjendjet për të cilat noteri vetë ose me pjesëmarrjen e personave profesionalë i ka kuptuar.

(2) Për vërtetimet nga paragrafi (1) i këtij neni, noteri do të përpilojë procesverbal në të cilin do t'i shënojë vendin, kohën, emrat dhe adresat e palëve dhe të pjesëmarrësve të tjerë, si edhe përshkrimin e saktë të asaj që ka ndodhur në praninë e tij, ose që në mënyrë tjetër e ka konstatuar. Procesverbalin e nënshkruajnë të gjithë pjesëmarrësit. Nëse ndonjëri nga pjesëmarrësit refuzon që ta nënshkruajë procesverbalin, noteri atë do ta shënojë në procesverbal.

(3) Në procesverbalin nga paragrafi (2) i këtij neni, veçanërisht do të shënohet se si është përcaktuar identiteti i pjesëmarrësve.

Protestat e kambialit dhe të çekut
Neni 75

Protestimi i kambialit dhe i çekut dhe mbajtja e regjistrave për protestat bëhet në përputhje me rregullat për kambial dhe për çek.

Autorizimi

Neni 76

(1) Në procedurën para noterit, për punët juridike për të cilat ajo është lejuar me ligj, pjesëmarrësi mund të ndërmarrë veprime përmes autorizuesit, në qoftë se i njëjti e bashkëngjit edhe autorizimin e rregullt.

(2) Për çështjet juridike nga paragrafi (1) i këtij neni, me të cilat bëhet disponimi ose ngarkimi me pronë i pronëdhënësit, autorizimi doemos duhet të jetë i veçantë, të jenë cekur në mënyrë të prerë veprimet të cilat mund t'i ndërmarrë autorizuesi, dhe i njëjti nuk mund të jetë më i vjetër se tre muaj.

4. Dhënia e certifikatës, vërtetimit, kopjes dhe ekstraktit

Kompetencat për dhënie

Neni 77

(1) Noteri është i autorizuar dhe i detyruar t'u japë palëve të cilat kanë marrë pjesë në përgatitjen e dokumenteve, si dhe personave në emër dhe në dobi të të cilëve është lidhur një punë juridike, të autorizuarve dhe përfaqësuesve të tyre, si dhe trashëgimtarëve dhe pasardhësve juridikë, me kërkesë të tyre dhe në llogari të tyre: certifikata, vërtetime dhe kopje nga dokumentet të cilat noteri i ruan vetë.

(2) Noteri është i detyruar që kopjen e dokumentit të vërtetuar, respektivisht nga akti i noterit për punë juridike në bazë të të cilave fitohet, ndërpritet, bartet ose kufizohet e drejta e pronësisë ose e drejta tjetër mbi patundshmërinë, si dhe për të drejta për të cilat mbahen libra publikë, t'ia dorëzojë organit kompetent, respektivisht institucionit në pajtim me ligjin.

(3) Nëse noteri ndërpret t'i ruajë vetë shkresat e veta, në rastet e parapara në mënyrë të prerë në Ligj, dhënien e dokumenteve nga paragrafi (1) të këtij neni e bën noteri i cili përkohësisht e bën shërbimin, e nëse ato gjenden në arkivin e gjykatës, gjykata në arkivin e së cilës gjenden ose organ tjetër kompetent për ruajtjen e shkresave.

Dispozitat e përgjithshme për lëshimin e certifikatave dhe kopjeve

Neni 78

(1) Kur në pajtim me dispozitat e këtij ligji jepet certifikatë ose kopje e dokumentit të noterit, në të do të theksohet se është krahasuar me dokumentin burimor ose me kopjen që e ruan noteri dhe se ajo është certifikatë ose kopje e vërtetuar (në tërësi ose ekstrakt).

(2) Nëse dokumenti i noterit është përmirësuar ose plotësuar me aneks ose me ndonjë akt tjetër të mëvonshëm, certifikatë ose kopje të aktit të mëparshëm, detyrimisht do të jepet së bashku me certifikatën ose me kopjen nga akti i mëvonshëm noterial.

(3) Certifikatë në kuptim të këtij ligji paraqet kopja e plotë e dokumentit noterial që është shënuar si certifikatë dhe i cili në qarkullimin juridik e zëvendëson aktin burimor noterial.

(4) Kopje në kuptim të këtij ligji konsiderohet kopja e vërtetuar e dokumentit noterial e cila si e tillë është shënuar dhe e cila dëshmon se në kohën e vërtetimit ka ekzistuar dokument burimor nga akti noterial.

Vërtetimet
Neni 79

Personi që ka interes juridik, me kërkesë me shkrim, mund të kërkojë nga noteri që t'i japë vërtetim për ekzistimin e ndonjë regjistrimi në regjistra. Në kërkesën me shkrim doemos duhet të theksohen shkaqet e arsyeshme për lëshimin e vërtetimit të tillë.

Ekstrakti (pjesa) nga akti noterial
Neni 80

(1) Nëse akti noterial përmban më shumë punë të mëvetësishme juridike, me kërkesën e palës në vend të certifikatës së plotë mund të jepet ekstrakt që ka të bëjë me punë të veçantë juridike.

(2) Vetëm certifikata e plotë nga akti noterial mund të jetë dokumentet ekzekutiv. Ekstrakti (pjesa) nuk mund të jetë dokument ekzekutiv.

Shtojcat ndaj dokumentit burimor dhe certifikata nga akti ekzekutiv noterial
Neni 81

(1) Shtojcat ndaj dokumentit burimor dhe certifikatat e aktit ekzekutiv noterial do ti bashkëngjiten në origjinal ose në kopje të vërtetuar, dhe të njëjtat me dosje qepen me dokumentin burimor dhe certifikatat. Shtojcat ndaj dokumentit burimor, nënshkruhen nga ana e të gjithë pjesëmarrësve. Nëse certifikata ose dokumenti burimor nuk i përmbajnë shtojcat, i njëjti nuk është dokument ekzekutiv.

(2) Me kërkesën e palës, ndaj certifikatës së aktit noterial nga paragrafi (1) të këtij neni, nuk do të bashkëngjiten shtojcat. Në atë rast, certifikata nuk e ka cilësinë e dokumentit ekzekutiv, që do të shënohet në vetë dokumentin.

Shënimi (klauzola) për verifikimin
Neni 82

(1) Çdo certifikatë doemos duhet të jetë e verifikuar me vulë të shtypur në secilën fletë të aktit noterial.

(2) Shënimi për verifikim vihet në fund të certifikatës.

Pasojat juridike për mangësitë në përmbajtjen dhe në formën e certifikatës së aktit noterial
Neni 83

Ekstrakti i aktit noterial nuk e ka fuqinë e dokumentit publik nëse nuk është përpiluar në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Afatet e lëshimit të certifikatave, vërtetimeve, pjesëve dhe kopjeve
Neni 84

(1) Noteri doemos duhet që certifikatat, vërtetimet, pjesët dhe kopjet t'i japë menjëherë e më së voni në afat prej 8 ditësh.

(2) Noteri është i detyruar që pa shtyrje, t'i lejojë palës që në prezencën e tij t'i shikojë shkresat.

5. Marrja e dokumenteve, parave dhe letrave me vlerë për shkak të ruajtjes dhe dorëzimit

Ruajtja e dokumenteve
Neni 85

(1) Noteri është i detyruar t'i marrë për ruajtje të gjitha llojet e dokumenteve. Noteri është i autorizuar të refuzojë marrjen në ruajtje të çdo dokumenti, nëse për këtë ekzistojnë shkaqe të arsyeshme.

(2) Për marrjen e dokumenteve përpilohet procesverbal, në të cilin do të theksohet vendi dhe koha e marrjes, emri dhe mbiemri, profesioni dhe adresa e personit që e ka dorëzuar dokumentin, shenja e dokumentit, shkaku për të cilin është dhënë në ruajtje dhe kujt duhet t'i jepet. Procesverbalin do ta nënshkruajë personi që e ka dorëzuar dokumentin dhe noteri. Në procesverbal noteri do ta vë vulën e vet.

(3) Noteri është i detyruar ta përcaktojë identitetin e personit të cilit ia dorëzon dokumentin në pajtim me nenin 47 nga ky ligj. Pranuesi është i detyruar ta verifikojë pranimin e dokumentit në procesverbalin për marrje.

Marrja për ruajtjen e parave dhe letrave me vlerë

Neni 86

(1) Noteri mund të marrë për ruajtje para të gatshme, kambiale, çeqe, fletëobligacione publike dhe letra tjera me vlerë.

(2) Noteri është i detyruar të merr për ruajtje para të gatshme, kambiale, çeqe, fletëobligacione publike dhe letra tjera me vlerë vetëm me vendimin e gjyqit ose të organit tjetër ose vetëm nëse i janë dhënë me rastin e përpilimit të aktit noterial që t'ia bartë personit tjetër, ose që t'ia japë për ruajtje organit të caktuar.

(3) Nëse marrja gjatë përpilimit të aktit noterial nuk është dëshmuar në vetë aktin, për marrjen do të përpilohet procesverbal në të cilin do të shënohen saktë numrat në regjistrin dhe në librat depozitues, vendi dhe koha e marrjes, respektivisht shenja dhe vlera e shumës së parave, letrat e marra, si dhe emri i personit që i ka dorëzuar dhe deklarata e tij për atë çka duhet të bëhet me ato. Noteri për marrjen do t'i japë palës vërtetim në të cilin do të bëjë specifikimin e parave dhe letrave me vlerë që i janë dorëzuar.

Mënyra e ruajtjes dhe dorëzimit të parave dhe letrave me vlerë

Neni 87

(1) Paratë e marra dhe letrat me vlerë noteri është i detyruar t'i ruajë ndaras nga paratë dhe letrat e tij me vlerë, në mbështjellëse të veçantë, në të cilën do ta shkruajë lëndën dhe emrin e palës. Paratë që i janë besuar, noteri doemos duhet t'i ruajë në llogari të veçantë në bankë ose në organizatë tjetër financiare.

(2) Paratë dhe letrat me vlerë të marra noteri pa shtyrje do t'ia dorëzojë organit, personit të cilit duhet ti dorëzohen, pasi që paraprakisht ta përcaktojë identitetin. Pranuesi do ta vërtetojë pranimin e aktit ose në librin depozitues.

Pamundësia për dorëzimin e parave dhe letrave me vlerë

Neni 88

Nëse noteri nuk mund ta kryejë dorëzimin e detyruar të parave dhe letrave me vlerë në afatin e përcaktuar, është i detyruar që pas skadimit të këtij afati, nëse afati nuk është përcaktuar, më së voni në afat prej 30 ditësh nga dita e marrjes, pa shtyrje t'ia dorëzojë palës vlerat e marra ose nëse kjo nuk është e mundshme, t'ia dorëzojë gjykatës për ruajtje dhe për këtë ta informojë paraqitësin me letër të rekomanduar.

Ndikimi i depozitës së noterit

Neni 89

(1) Depozita e deponuar te noteri ka veprim të depozitës gjyqësore.

(2) Dispozitat nga kjo pjesë do të zbatohen në mënyrë adekuate edhe në secilin rast kur noteri si i besuar gjyqësor do t'i marrë aktet e trashëguara, paratë, letrat me vlerë ose gjërat e çmuara.

VI. RUAJTJA E DOKUMENTEVE DHE MBAJTJA E LIBRAVE AFARISTË

Ruajtja e dokumenteve

Neni 90

Noteri është i detyruar që të gjitha aktet noteriale që i ka përpiluar vetë, si dhe dokumentet që i ka marrë, t'i sigurojë dhe t'i ruajë ndaras nga aktet tjera.

Regjistri i librave të noterit dhe Odës së Noterëve

Neni 91

(1) Noteri është i detyruar që me rregull t'i mbajë këto regjistra dhe libra:

a) regjistrin e përgjithshëm afarist, në të cilin do t'i regjistrojë të gjitha aktet noteriale, procesverbalet për vërtetime dhe dëshmi, procesverbalet për marrjen e parave, dokumenteve dhe letrave me vlerë, si dhe të gjitha veprimet tjera noteriale, përveç atyre të theksuara në pikën b) të këtij paragrafi;

b) regjistrin për protesta;

c) regjistrin për verifikime dhe vërtetime;

ç) regjistrin për realizimin e pengut;

d) regjistrin për punë të besueshme;

dh) listën emërore për punë të besueshme;

e) listën emërore të personave të cilët para noterit kanë dorëzuar ndonjë dokument në rast vdekjeje me shenjën e numrit të aktit adekuat;

ë) librin depozitues për paratë e huaja të marra dhe të dhëna, letrave me vlerë dhe gjërave të çmuara në të cilin, përveç shënimit të saktë të depozitës së marrë, duhet të shënohet edhe adresa e depozituesit, si dhe e atij të cilit lënda duhet t'i dorëzohet;

f) listën e përbashkët emërore të palëve për regjistrat nga pika a) dhe b) nga ky paragraf. Lista e përbashkët emërore mund të mbahet edhe në formë elektronike; dhe

g) regjistra tjerë në pajtim me dispozitat e punës së zyrës.

(2) Oda e Noterëve mban libër të nënshkrimeve të deponuara (LND), të personave të autorizuar, të organeve shtetërore, ndërmarrjeve shtetërore, institucioneve tjera publike, bankave dhe organeve dhe organizatave tjera për të cilat ekziston nevoja e domosdoshme për kryerjen e pa pengesa të veprimeve zyrtare të noterëve. Personat e autorizuar e bëjnë deponimin e nënshkrimit të vet para kryetarit të Odës.

(3) Oda mban listë emërore edhe të ndihmësnoterëve, zëvendësnoterëve, noterëve të cilët përkohësisht e kryejnë detyrën, bashkëpunëtorëve profesionalë, praktikantëve dhe personave tjerë të cilët profesionalisht aftësohen te noteri.

(4) Regjistrat dhe librat nga paragrafi (1) pikat a), b) dhe c) të këtij neni, doemos duhet të jenë të lidhur, fletët e tyre të jenë të shënuara me numra rendorë, të qepura me pe dhe të vërtetuara me vulën e Odës. Regjistrimet bëhen pa shtyrje, me radhë siç arrijnë lëndët, të jenë të lexueshme, pa zbrazëtirë, pa nënvizim, pa fshirje dhe pa korrigjime, ndërsa në regjistrin e përgjithshëm të punës, në secilën faqe noteri do të vë nënshkrimin dhe vulën e vet.

(5) Ministri me rregullore e përcakton formën e regjistrit dhe librat nga ky nen, ndërsa është i autorizuar t'i përcaktojë edhe regjistrat dhe listave tjera emërore. Me këtë rregullore më së afërmi përcaktohet mënyra e ruajtjes së akteve , regjistrave dhe listave emërore noteriale.

VII. PROCEDURA ME SHKRESAT NOTERIALE PAS LIRIMIT TË VENDIT TË NOTERIT

Mbyllja e zyrës noteriale dhe dorëzimi i shkresave noteriale

Neni 92

(1) Kryetari i Odës e informon kryetarin e gjykatës kompetente në rajonin e të cilit gjendet selia e noterit, shërbimi i të cilit ka pushuar për shkak të marrjes së përbashkët të veprimeve për mbylljen e zyrës dhe ruajtjes së shkresave noteriale.

(2) Për të gjitha veprimet e marra, kryetari i Odës e informon ministrin. Vula dhe vula katrore e noterit të mëparshëm do të asgjësohen.

Përtëritja e shkresave të humbura
Neni 93

Nëse gjatë veprimit në pajtim me nenin 92 të këtij ligji, përcaktohet se ndonjë akt mungon, kryetari i gjykatës kompetente do të urdhërojë procedurë për përtëritjen e shkresave.

Lëshimi i dokumenteve nga ana e gjykatës dhe noterit
Neni 94

Gjykata kompetente ose noteri te i cili gjenden shkresat, në bazë të shkresave noteriale të cilat i ruan, me zbatimin e dispozitave të këtij ligji, do të lëshojë certifikata, kopje, pjesë dhe vërtetime, do të lejojë shikimin e shkresave dhe do ti kthejë dokumentet e marra nga noteri.

Procedura e gjykatës me dokumentet në rast vdekjeje
Neni 95

Dokumentet në rast vdekjeje, të cilat me aktet tjera i janë dorëzuar gjykatës kompetente ose noterit, regjistrohen dhe ruhen ndaras në pajtim me dispozitat për ruajtjen e këtyre akteve në gjykatë. Në treguesin e noterit do të shënohet numri dhe shenja me të cilën dokumenti ruhet në gjykatë. Për këtë do të informohet personi që e ka siguruar dokumentin.

VII. PRAKTIKANTËT NOTERIALË, BASHKËPUNËTORËT PROFESIONALË, ZËVENDËSNOTERI, NOTERI QË PËRKOHËSISHT E KRYEN DETYRËN DHE NDIHMËSNOTERI

Praktikantët noterialë
Neni 96

(1) Praktikantët noterialë janë juristë të diplomuar të punësuar në zyrën noteriale, të cilët janë regjistruar në Listën emërore të praktikantëve noterialë.

(2) Praktikanti noterial me punë te noteri, aftësohet dhe përgatitet profesionalisht për kandidat noterial. Noteri është i detyruar ta përcjellë dhe ta ndihmojë aftësimin profesional të praktikantit dhe ta kontrollojë prezencën e tij dhe çdo dy muaj t'i paraqesë vërtetim Odës së Noterëve.

(3) Koha e kaluar si praktikant noterial barazohet në raport me të drejtën për dhënien e provimit të noterit, jurisprudencës ose ndonjë provimi tjetër profesional.

(4) Gjatë aftësimit profesional të praktikantit noterial, mbikëqyrjen e bën Oda.

Bashkëpunëtorët profesionalë noterialë
Neni 97

(1) Bashkëpunëtorët profesionalë noterialë, janë juristë të diplomuar të cilët janë të punësuar në zyrën e noterit dhe të cilët janë të regjistruar në Listën emërore të bashkëpunëtorëve profesionalë noterialë që e mban Oda.

(2) Në Listën emërore të bashkëpunëtorëve profesionalë noterialë mund të regjistrohet personi i cili i plotëson kushtet për emërim të përcaktuara në nenin 9 paragrafi (1) pikat a, b dhe c të këtij ligji.

(3) Bashkëpunëtori profesional noterial mund t'i kryejë të gjitha punët të cilat sipas ligjit është i autorizuar t'i bëjë noteri, por nën kontrollin e noterit, dhe ai nuk guxon të nënshkruajë.

(4) Bashkëpunëtori profesional noterial i cili i plotëson kushtet për t'u emëruar noter mund të emërohet ndihmësnoter ose zëvendësnoter.

Zëvendësnoteri
Neni 98

(1) Nëse noteri mungon, është i sëmurë ose nga shkaqe tjera është i penguar që për kohë më të gjatë ta kryejë shërbimin e tij, do të emërohet zëvendësnoteri.

(2) Zëvendësnoter mund të jetë personi i cili i plotëson kushtet për emërim nga neni 9 i këtij ligji.

(3) Noteri është i detyruar t'ia dorëzojë dokumentacionin e plotë për zëvendësnoterin dhe kohëzgjatjen e zëvendësimit Odës dhe Ministrisë.

(4) Që zëvendësnoteri të mund ta kryejë shërbimin, duhet leje nga Oda, pas informimit paraprak me shkrim të Ministrisë, nëse noteri është i penguar ta kryejë shërbimin e tij, por për periudhë kohore jo më shumë se 60 ditë.

(5) Për pengesën e noterit që ta kryejë shërbimin e tij për periudhë kohore më shumë se 60 ditë, por jo më gjatë se 6 muaj, nevojitet leje nga ministri, e pas informimit paraprak me shkrim të Odës. Nëse ministri nuk e lejon zëvendësin e propozuar, do ta informojë noterin që të propozojë person tjetër për zëvendës të tij. Nëse noteri nuk përcakton person tjetër, e për shkak të pengesës që ta kryejë shërbimin e tij më shumë se 60 ditë ka nevojë për zëvendësnoter, me propozimin e Odës, ministri do të caktojë zëvendësnoter.

(6) Zëvendësnoteri e udhëheqë zyrën e noteriale në llogari dhe në barrë të noterit. Marrëdhënia juridike e zëvendësnoterit me noterin rregullohet me marrëveshje të ndërsjellë.

(7) Zëvendësnoteri i kryen të gjitha punët të cilat sipas ligjit është i detyruar t'i kryejë noteri. Gjatë përpilimit të akteve, procesverbaleve dhe dokumenteve, doemos duhet ta shënojë emrin e vet, mbiemrin dhe cilësinë; vendimin me të cilin është vendosur; si dhe emrin dhe mbiemrin e noterit që e zëvendëson; i mban librat dhe regjistrat e noterit; i përdor vulat dhe vulat katrore zyrtare të noterit te i cili punon; si dhe vulën e vet me shenjën "zëvendësnoter". Dokumentet që ai i përpilon dhe i verifikon ruhen në arkivin e noterit.

(8) Të gjitha punët të cilat i kryen zëvendësnoteri kanë të njëjtën fuqi juridike sikurse t'i kryejë noteri të cilin e zëvendëson. Për dëmin të cilin zëvendësnoteri do ta shkaktojë ndaj personave të tretë me cenimin e detyrës zyrtare përgjigjet noteri.

(9) Zëvendësnoteri është i detyruar që para se të fillojë ta kryejë shërbimin duhet ta deponojë nënshkrimin dhe vulën e vet me shenjën "zëvendësnoter" në procesverbal në gjykatë në të rajonin e të cilit gjendet selia zyrtare e noterit të cilin e zëvendëson dhe para kryetarit të Odës të jep deklaratë me shkrim.

(10) Kur zëvendësnoteri e merr detyrën e vet nga noteri, përpilohet procesverbal për pranim-dorëzim të vulave katrore dhe vulave zyrtare, regjistrave dhe librave. Procesverbalin e nënshkruan noteri, zëvendësnoteri dhe përfaqësuesi i autorizuar i Odës.

(11) Deri sa zgjat zëvendësimi, zëvendësnoteri nuk guxon të bëjë punë noteriale.

Noteri i cili përkohësisht e kryen detyrën

Neni 99

(1) Nëse noteri vdes, zhvendoset, përkohësisht ose përgjithmonë largohet nga detyra e vet, nëse i pushon shërbimi noter ose nëse jep dorëheqje, kryetari i Odës sipas detyrës zyrtare, pas mendimit të siguruar paraprakisht nga Këshilli drejtues i Odës do të caktojë noter i cili përkohësisht do ta kryejë detyrën, prej noterëve fqinj ose ndihmësnoterëve.

(2) Noteri i cili përkohësisht do ta kryejë detyrën do t'i marrë shkresat dhe librat e noterit, si dhe dokumentet dhe lëndët me vlerë që i janë besuar.

(3) Për caktimin e noterit i cili përkohësisht do ta kryejë detyrën, kryetari i Odës merr aktvendim në të cilin shënohet koha për të cilën është vendosur, dhe për këtë është i detyruar ta informojë ministrin dhe gjyqin në rajonin zyrtar të të cilit gjendet zyra e noterit.

(4) Noteri i cili përkohësisht e kryen detyrën është i detyruar që para se të fillojë me kryerjen e detyrës, ta deponojë nënshkrimin e vet dhe një kopje të vulës së vënë në procesverbalin në gjykatë, në rajonin e të cilit gjendet zyra e noterit, ndërsa para kryetarit të Odës të japë deklaratë me shkrim, e cila sipas përmbajtjes është e njëjtë si edhe për noter, nëse deri atëherë nuk ka dhënë. Për deklaratën e dhënë me shkrim do të përpilohet procesverbal.

(5) Noteri i cili përkohësisht e kryen detyrën nuk mund të ndërmarrë punë të reja. Noteri i cili përkohësisht e kryen detyrën i mbaron punët e filluara të noterit që e zëvendëson. Gjatë përfundimit të akteve, procesverbaleve dhe dokumenteve doemos duhet ta shënojë emrin e vet, mbiemrin dhe cilësinë; vendimin me të cilin është vendosur; t'i mbajë librat dhe regjistrat e noterit dhe t'i përdorë vulat dhe vulat katrore zyrtare të noterit, si dhe vulën e vet me shenjën "Noter që përkohësisht kryen detyrën". Dokumentet që ai i përpilon dhe i vërteton ruhen në arkivin e noterit.

(6) Të gjitha punët të cilat i kryen noteri i cili përkohësisht e kryen detyrën kanë të njëjtën fuqi juridike sikur t'i ketë kryer noteri vetë. Për dëmin të cilin e bën noteri i cili përkohësisht e kryen detyrën ndaj personave të tretë me cenim të detyrës zyrtare, përgjigjet personalisht në pajtim me dispozitat e këtij ligj për përgjegjësinë e noterit.

Ndihmësnoteri

Neni 100

(1) Ndihmësnoteri është personi i cili i plotëson kushtet për t'u emëruar noter dhe është i punësuar në zyrën e noterit.

(2) Ndihmësnoteri regjistrohet në Listën emërore të ndihmësnoterëve.

(3) Me propozim të noterit, ministri do të emërojë ndihmësnoter në zyrën e tij. Propozimi me shkrim për emërimin e ndihmësnoterit, të cilit i bashkëngjitet dokumentacioni i plotë prej të cilit shihet se personi të cilin e ka propozuar noteri, i plotëson kushtet për emërim në pajtim me nenin 9 të këtij ligji, i dorëzohet ministrit.

(4) Nëse ministri nuk e pranon propozimin e noterit për emërimin e ndihmësnoterit, noteri gjatë 6 muajve nuk mund të kërkojë emërim të ndihmësnoterit.

(5) Ndihmësnoteri fillon me punë nga dita e regjistrimit në Listën emërore të Odës. Noteri është i detyruar që pa shtyrje ta informojë Odën dhe Ministrinë për ndërprerjen dhe çdo ndërprerje të punës së ndihmësnoterit.

(6) Ndihmësnoteri është i detyruar që para fillimit të punës së tij, para kryetarit të Odës të japë deklaratë me shkrim, e cila sipas përmbajtjes është e njëjtë si dhe për noterin.

(7) Ndihmësnoteri i nënshkruan aktet, procesverbalet, dokumentet, vërtetimet dhe verifikimet me shënimin se nënshkruan si ndihmësnoter, për çka shfrytëzon vulën e vet me përmbajtje "ndihmës-noter".

(8) Të gjitha punët të cilat i kryen ndihmësnoteri e kanë të njëjtën fuqi juridike sikure t'i ketë kryer noteri vetë. Për dëmin të cilin ndihmësnoteri do t'ua shkaktojë personave të tretë me cenimin e detyrës zyrtare, përgjigjet noteri.

(9) Ndihmësnoteri nuk mund të veprojë kur për plotfuqishmërinë e dokumentit të noterit, me këtë ligj ose me ligj tjetër është përcaktuar pjesëmarrja e dy dëshmitarëve.

(10) Ndihmësnoteri është i detyruar që para se të fillojë ta kryejë detyrën, ta deponojë nënshkrimin e vet në procesverbal pranë gjykatës në rajonin e të cilit është selia zyrtare e noterit te i cili punon si ndihmës. Një ekzemplar i procesverbalit i dorëzohet Ministrisë dhe Odës.

(11) Noteri mund ta informojë Ministrinë dhe Odën se ndihmësnoteri i tij do ta zëvendësojë për një periudhë të caktuar në cilësinë e zëvendësnoterit nëse janë plotësuar kushtet nga neni 98 të këtij ligji.

(12) Noteri në çdo kohë ndihmësnoterit të tij mund t'ia marrë ose t'ia japë autorizimet e marra sa u përket disa verifikimeve ose akteve të përpiluara, procesverbaleve dhe dokumenteve tjera dhe vërtetimit të tyre.

IX. ORGANIZIMI I NOTERIATIT DHE ORGANET E TIJ

Neni 101

(1) Noterët në territorin e Republikës së Maqedonisë organizohen në Odë Noteriale të Republikën e Maqedonisë (teksti në vijim: Oda). Selia e Odës është në Shkup.

(2) Organe e Odës janë Kuvendi i Odës, Këshilli drejtues i Odës dhe kryetari i Odës. Oda ka cilësinë e personit juridik.

1. Kuvendi i Odës

Neni 102

(1) Kuvendin e Odës e përbëjnë të gjithë noterët në territorin e Republikës së Maqedonisë.

(2) Kuvendi i Odës ruan prestigjin dhe nderin e kryerjes së punëve noteriale dhe kujdeset me vetëdije dhe në pajtim me ligjin që noterët t'i kryejnë obligimet e tyre.

(3) Nëse me këtë ligj nuk është përcaktuar ndryshe, organizimi, kompetenca, përbërja, mënyra e zgjedhjes, të drejtat dhe obligimet e organeve të Odës, rregullohen me Statutin dhe aktet tjera të Odës.

Kompetenca e Kuvendit të Odës

Neni 103

(1) Kuvendi i Odës:

a) miraton Statut dhe akte tjera të Odës;

b) miraton Tarifë noteriale në pajtim me ministrin e Drejtësisë;

c) zgjedh anëtarë të Këshillit drejtues, kryetar të Odës, dhe anëtarë të organeve tjera të Odës, nëse me këtë ligj ose Statutin e Odës nuk është përcaktuar ndryshe;

ç) shqyrton propozime, kërkesa, dhe rekomandime për punë të suksesshme të noteriatit;

d) miraton llogari vjetore për vitin e kaluar dhe propozim llogari për vitin e ardhshëm, shqyrton dhe miraton raport për aktivitet e përgjithshme, të përgatitur nga kryetari i Odës;

dh) vendos për lartësinë e anëtarësimit dhe mënyrën e pagesës së saj;

e) vendos për përdorimin e dënimeve me para në pajtim me dispozitat e këtij ligji; dhe

ë) vendos për të gjitha çështjet tjera të parashikuara me ligj dhe me Statutin e Odës.

(2) Kuvendi i Odës rregullisht mblidhet një herë në vit, edhe atë më së voni deri në fund të muajit mars. Në mbledhjen është e nevojshme prania e së paku gjysmës nga numri i përgjithshëm i noterëve, ndërsa vendos me shumicë nga të pranishmit.

(3) Në mbledhjen vjetore të rregullt Kuvendi vendos për llogarinë vjetore dhe propozim–llogarinë për vitin e ardhshëm, dhe e shqyrton dhe miraton raportin për aktivitetet e përgjithshme të noteriatit.

(4) Mbledhje të jashtëzakonshme të Kuvendit të Odës, mund të thërrasë kryetari i Odës, e në bazë të vendimit të Këshillit drejtues ose me kërkesë të shkruar nga së paku 30 anëtarë të Odës. Nëse kryetari nuk e thërret mbledhjen në afat prej një muaji nga dita e marrjes së vendimit të Këshillit drejtues, përkatësisht paraqitjes së kërkesës anëtarëve të Odës, mbledhjen do ta thërrasë anëtari i Këshillit drejtues të caktuar nga ky organ, përkatësisht anëtarët e Odës të cilët e kanë paraqitur kërkesën.

(5) Anëtarët e Këshillit drejtues, kryetari i Odës dhe anëtarët tjerë zgjidhen për tre vjet.

2. Këshilli drejtues

Neni 104

(1) Këshilli drejtues:

a) e përcakton projekt-statutin dhe akte tjera të Odës;

b) përgatit dhe i paraqet ministrit propozime dhe mendime që kanë të bëjnë me organizimin bazë të noteriatit, si dhe për të gjitha çështje që kanë të bëjnë në profesionin noter;

c) ndërmerr dhe zbaton iniciativa për shqyrtimin e çështjeve me interes të noteriatit, siç janë çështjet për mbrojtjen sociale të noterëve, themelimi i fondit të solidaritetit për ndihmë ekonomike noterëve, si dhe fonde dhe çështje tjera për organizimin e sigurimit të përhershëm të noterëve;

ç) bën mbikëqyrje mbi punën e noterëve, dhe jep iniciativa për kryerjen e kontrollit të jashtëzakonshëm për ngritjen e procedurës disiplinore;

d) vendos për ankesat kundër vendimeve të Këshillit disiplinor të marra në procedurë disiplinore;

dh) bën mbikëqyrjen mbi aftësimin profesional të praktikantëve noterë dhe jep vërtetime për aftësim të zbatuar profesional, në bazë të vërtetimin të dhënë nga noteri te i cili bëhet aftësimi;

e) kujdeset për statusin e noterëve dhe për marrëdhëniet ndaj organeve tjera dhe në përgjithësi ndaj personave të tretë;

ç) e organizon aftësimin e vazhduar profesional të noterëve me organizimin e seminareve dhe ligjëratave për çka përgatit program vjetor. Pjesëmarrja në seminare dhe ligjëratat është e detyrueshme për të gjithë noterët, ndërsa mungesa e tyre paarsyeshme paraqet cenim disiplinor;

f) e mban Regjistrin e emrave të noterëve, ndihmësnoterëve, zëvendësnoterëve, noterëve praktikantë dhe të bashkëpunëtorëve profesionalë;

g) i përgatit mbledhjet e Kuvendit të Odës;

gj) i zbaton vendimet e Kuvendit të Odës;

h) përgatit propozim të llogarisë vjetore dhe propozim për llogarinë për vitin vijues;

i) kujdeset për pagesën e anëtarësimit;

j) vendos për çështje tjera të cilat me ligj ose Statutin e Odës janë në kompetencën të tij, si dhe për të gjitha çështjet që nuk janë në kompetencën e tij, si dhe të ndonjë organi tjetër të Odës.

k) merr vendim për thirrjen e mbledhjes së rregullt ose të jashtëzakonshme të Kuvendit të Odës;

l) nga anëtarët e vet zgjedh nënkryetarë të Këshillit drejtues, të cilët sipas funksionit janë edhe nënkryetarë të Odës; dhe

m) miraton plan vjetor për mbikëqyrje mbi punën e noterëve.

(2) Numrin e anëtarëve të Këshillit drejtues e përcakton Kuvendi në pajtim me statutin. Numri i anëtarëve të Këshillit drejtues, duke përfshirë edhe kryetarin e Odës, doemos duhet të jetë tek.

(3) Këshillin drejtues të Odës e thirr kryetari i Odës ose me kërkesën e një të tretës nga numri i përgjithshëm i anëtarëve të Këshillit drejtues. Për plotfuqishmërinë e vendimeve të Këshillit drejtues është e nevojshme që në mbledhje të marrin pjesë më tepër se gjysma e anëtarëve të Këshillit drejtues. Vendimet merren sipas rregullës me shumicë votash të anëtarëve të pranishëm të Këshillit drejtues. Me Statutin e Odës veçanërisht do të përcaktohet për cilat raste për plotfuqishmërinë e vendimeve është e nevojshme shumica e anëtarëve të Këshillit drejtues.

3. Kryetari i Odës

Neni 105

(1) Kryetari i Odës, njëherësh është edhe kryetar i Këshillit drejtues dhe udhëheq me Kuvendin e Odës.

(2) Kryetari e paraqet dhe e përfaqëson Odën. Në rast të pengimit të tij, obligimet e tij i kryejnë nënkryetarët, ndërsa në rast të pengesës së nënkryetarëve, anëtari më i vjetër i Këshillit drejtues.

(3) Kryetari i Odës:

a) i zgjidh konfliktet ndërmjet noterëve, ose ndërmjet noterëve dhe palëve të tyre dhe e paraqet mendimin tij në rast të kontestit, që ka të bëjë në pagimin për punën e kryer;

b) kujdeset që Oda të veprojë në pajtim me ligjin; dhe

c) i kryen punët tjera të parashikuara me Statutin e Odës.

(4) Këshilli drejtues i Odës mund ta autorizojë kryetarin e Odës që në raste urgjente vetë të kryejë punë të përcaktuara nga kompetenca e tij. Kryetari i Odës është i obliguar që për çdo veprim të tillë të ndërmarrë ta njoftojë Këshillin drejtues dhe të kërkojë leje për veprimin e ndërmarrë. Mosdhënia e lejes plotësuese nuk ndikon në vlefshmërinë e punës juridike ndaj personave të tretë.

3. Organi disiplinor

Neni 106

(1) Organi disiplinor i Odës është Këshilli disiplinor, i përbërë nga 5 anëtarë dhe zëvendësve të tyre, nga të cilët 2 anëtarë dhe zëvendësit e tyre i zgjedh Kuvendi i Odës, ndërsa 3 anëtarë dhe zëvendësit e tyre me propozimin e ministrit.

(2) Këshilli disiplinor e zbaton procedurën disiplinore me propozim të paraqitësit të autorizuar, udhëheq procedurë dhe merr vendime për të.

(3) Çështjet tjera në lidhej me punën e Këshillit disiplinor janë rregulluara me Statutin dhe aktet tjera të Odës.

Shpërblimi dhe kompensimi i anëtarëve të organeve të Odës

Neni 107

Kryetari dhe anëtarët e Këshillit drejtues, e kryejnë funksionin e vet pa pagesë, përveç nëse me Statut nuk është përcaktuar ndryshe. Ata kanë të drejtë në kompensim të shpenzimeve që i kanë pasur në lidhje me kryerjen e funksionit. Vendimin për këtë e miraton Këshilli drejtuesi i Odës. Këshilli drejtues miraton Rregullore për lartësinë dhe kompensimin e shpenzimeve të rrugës.

Mjetet juridike

Neni 108

Kundër të gjitha vendimeve të organeve të Odës me të cilat vendoset për të drejtat dhe detyrat e noterit, nëse nuk është përcaktuar ndryshe me ligj, mund të ngrihet kontest administrativ.

Raporti për punë

Neni 109

Secilin vit në mars, Oda është e obliguar që ministrit të Drejtësisë t'i paraqesë raport në formë të shkruar për punën e saj, me mendime, propozime dhe qëndrime të arsyetuara për gjendjen e noteriatit, si dhe propozim-masa që duhet të ndërmerren për shkak të përparimit të këtyre gjendjeve.

X. MBIKËQYRJE MBI PUNËN E SHËRBIMIT NOTERIAL

Autorizimet e ministrit gjatë mbikëqyrjes

Neni 110

Mbikëqyrjen ndaj punës së Odës noteriale dhe të noterit e kryen ministri.

Mbikëqyrja mbi punën e Odës

Neni 111

(1) Mbikëqyrje mbi punën e Odës noteriale përfshin mbikëqyrjen mbi ligjshmërinë dhe efikasitetin e punës së tyre.

(2) Kryetari i Odës është i obliguar që ministrit të Drejtësisë t'i mundësojë qasje te të gjitha lokalet, shkresat dhe librat. Për shkak të pengesës së kryetarit të Odës me autorizimin e tij mund ta zëvendësojë anëtari i organit të udhëheqjes së Odës.

(3) Për kryerjen e mbikëqyrjes, ministri mund të formojë Komision të përbërë nga përfaqësues të ministrisë dhe gjykatës nga gjykata kompetente të rajonit në të cilin gjendet selia e Odës. Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes nga ana e ministrit, doemos duhet të jetë i pranishëm kryetari i Odës ose person i autorizuar nga ai.

(4) Për mbikëqyrjen e zbatuar bëhet konstatim dhe mendim dhe paralajmërohet për mangësitë eventuale të konstatuara dhe shmangien e tyre.

(5) Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes konstatohet shkelje, gjegjësisht cenim i ligjit do të njoftohen organet kompetente për mbajtjen e procedurës penale ose disiplinore.

(6) Ministri i Drejtësisë mund që ta shkarkojë Këshillin drejtues dhe ta zëvendësojë kryetarin e Odës nëse gjatë mbikëqyrjes konstaton cenim të ligjit ose cenim të efikasitetit të punës. Në aktvendimin, ministri do të caktojë afat për zgjedhje të këshillit të ri drejtues dhe kryetar të Odës, ndërsa do të emërojë noter i cili përkohësisht do ta kryejë punën deri në zgjedhjen e trupave të rinj.

Mbikëqyrje mbi punën e noterit

Neni 112

(1) Ministri kryen mbikëqyrje ndaj ligjshmërisë së punës së noterit.

(2) Për kryerjen e mbikëqyrjes, ministri mund të formojë Komision të përbërë nga përfaqësues të ministrisë dhe gjykatës nga gjykata kompetente e rajonit në të cilin gjendet selia e noterit. Gjatë kryerje së mbikëqyrjes nga ana e ministrit, doemos duhet të jetë i pranishëm kryetari i Odës ose personi i autorizuar nga ai.

(3) Gjatë kryerjes së mbikëqyrje noteri është i obliguar të mundësojë qasje te lokalet dhe dokumentet noteriale.

(4) Gjatë kryerjes të mbikëqyrjes nuk guxon të cenohet sekreti i shkresave dhe informatave të mbrojtura.

(5) Për kryerjen e mbikëqyrjes, ministri nuk është i obliguar që paraprakisht ta njoftojë noterin.

(6) Pas ekspertizës së bërë dhe ekspertizës së konstatuar për mangësi eventuale në punën paralajmërohet nevoja për shmangien e tyre.

(7) Për mbikëqyrjen e zbatuar, në afat prej 8 ditësh nga dita e mbikëqyrjes së realizuar dërgohen një ekzemplar nga procesverbali te noteri të cilit i kryhet mbikëqyrja dhe te Oda noteriale.

(8) Mbikëqyrje kryhet edhe për lëndë konkrete, pa njoftim paraprak të noterit mbi punën e të cilit kryhet ajo mbikëqyrje.

Autorizimet e Odës Noteriale

Neni 113

(1) Mbikëqyrje mbi punën e noterëve kryen Oda noteriale.

(2) Mbikëqyrja kryhet në bazë të Planit vjetor të cilin e miraton Këshilli drejtues i Odës.

(3) Gjatë kryerjes të mbikëqyrjes, Oda ose personat e autorizuar nga Oda mund të japin udhëzime dhe të bëjnë vërejtje për punën e noterëve.

(4) Noteri (ose personi i autorizuar nga ai) është i obliguar të veprojë sipas udhëzimeve dhe vërejtjeve. Në kundërshtim me këtë, ai do të jetë largohet përkohësisht nga shërbimi, ndërsa largimi zgjat deri në momentin kur do të veprojë sipas detyrimit.

(5) Gjatë mbikëqyrjes kryhet kontrolli i zyrës së noterit, i cili përfshin punën e përgjithshme të noterit, nga regjistri dhe librat, me qëllim që në mënyrë të veçantë të kontrollohet pajtueshmëria e aktiviteteve noteriale me dispozitat ligjore.

(6) Pas mbikëqyrjes së zbatuar bëhet procesverbal për rrjedhën e aktiviteteve. Procesverbalin e nënshkruajnë personat të cilët e kanë zbatuar mbikëqyrjen dhe noteri ndaj punës së të cilit është realizuar ajo. Në regjistrat në të cilët është kryer kontrolli ajo shënohet në fund të tekstit të fundit.

(7) Procesverbali nga paragrafi (6) i këtij neni përpilohet në tre ekzemplarë. Nga ato një ekzemplar mbetet në arkivin e Odës, një për noterin dhe një i dërgohet ministrit të Drejtësisë.

(8) Në qoftë se gjatë kryerjes së mbikëqyrjes konstatohet parregullsi në punën e noterit do të ndërmerren masa të përcaktuara me këtë ligj dhe aktet e Odës.

(9) Oda mund të kryejë mbikëqyrje edhe për lëndë konkrete, pa njoftim paraprak të noterit mbi punën e të cilit kryhet ajo mbikëqyrje.

Neni 114

Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes nga nenet 111, 112 dhe 113 të këtij ligji nuk guxon të hapet dhe të lexohet përmbajtja e testamentit deri në shpalljen e tij.

XI. PENGESA PËR PUNËN E NOTERIT

Paaftësia për punë

Neni 115

(1) Nëse noteri për shkak të gjendjes trupore dhe shpirtërore për gjithmonë e humb aftësinë për kryerjen e funksionit, Oda ose ministri, me theksimin e shkaqeve për këtë, do ta thërrasë që të tërhiqet nga kryerja e shërbimit. Nëse në afatin e përcaktuar nuk vepron ashtu, Oda do të kërkojë nga gjykata kompetente në rajonin në të cilit noteri e ka selinë të ngrejë procedurë për përcaktimin e paaftësisë së përhershëm për kryerjen e punëve për shkak të mangësive trupore dhe shpirtërore.

(2) Procedurën e zbaton dhe vendimin e merr gjykata themelore, në bazë të mendimit të kryetarit të Odës. Shqyrtimi para gjykatës do të mbahet në prani të noterit.

(3) Kundër aktvendimit të gjykatës themelore nga paragrafi (2) të këtij neni, noteri mund t'i paraqesë ankesë gjykatës së apelit.

XII. PËRGJEGJËSIA DISIPLINORE E NOTERËVE

Përgjegjësia disiplinore

Neni 116

Noteri personalisht është përgjegjës për kryerjen e shërbimit noterial.

Neni 117

(1) Për cenimin e ligjit, të Kodeksit të etikës profesionale të noterëve dhe të akteve të Odës noteri përgjigjet në mënyrë disiplinore.

(2) Përgjegjësia për vepër e kryer penale, gjegjësisht kundërvajtje nuk e përjashton përgjegjësinë disiplinore të noterit.

Neni 118

(1) Noteri përgjigjet në mënyrë disiplinore nëse në sjelljen e tij në kryerjen e shërbimit, në kundërshtim me Kodeksin e etikës profesionale të noterit e prish nderin dhe prestigjin e shërbimit noterial, e sjell në pyetje besimin e shërbimit noterial ose nëse e cenon detyrën noteriale me veprimin joligjor, jo profesionalisht, gjegjësisht të pavetëdijshme.

(2) Veprimi joprofesional është cenim i ligjit, me çka në kryerjen e punëve noteriale noteri shkakton cenimin e të drejtave të palëve ose të personave të tretë.

(3) Veprimi i pavetëdijshëm është veprim në kundërshtim me normat etike, standardet profesionale dhe rregullat e shërbimit noterial.

(4) Noteri përgjigjet në mënyrë disiplinore për veprimet e kryera të paligjshme, joprofesionale ose të pavetëdijshme ose prej pakujdesia.

(5) Gjatë kumtimit të masës disiplinore merren parasysh pesha e cenimit të detyrës zyrtare, pasojat e atij cenimi, shkalla e përgjegjësisë së noterit, rrethanat nën të cilat është kryer cenimi, sjellja e tij e mëparshme dhe kryerja e punëve, si dhe rrethana tjera lehtësuese dhe rënduese.

Procedura disiplinore

Neni 119

Procedurën disiplinore kundër noterit e udhëheq Këshilli disiplinor pranë Odës në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe aktet e Odës.

Ngritja e procedurës disiplinore

Neni 120

(1) Procedura disiplinore ngrihet me propozimin e ministrit të Drejtësisë, të kryetarit të gjykatës themelore në rajonin e të cilit rajon është selia e noterit, kryetarit të Odës.

(2) Persona e autorizuar nga paragrafi (1) të këtij neni paraqesin propozim për ngritjen e procedurës disiplinore, me parashtresën e noterit ose të palës e drejta ose interesi i të cilit janë cenuar me veprime zyrtare të noterit.

(3) Propozimi për ngritjen e procedurës disiplinore përmban fakte dhe dëshmi nga të cilat përcaktohet ekzistimi i cenimit disiplinor.

(4) Pas pranimit të propozimit, Këshilli disiplinor menjëherë ia dërgon noterit me të cilin ka të bëjë, i cili në afat prej tetë ditësh nga pranimi dërgon përgjigje dhe dëshmi të cilat janë theksuar në propozim, ndërsa gjenden te ai.

(5) Propozimi për ngritjen e procedurës disiplinore i dërgohet Këshillit disiplinor dhe kryetarit të Odës. Kryetari i Odës e njofton ministrin e Drejtësisë se është paraqitur propozim për ngritjen e procedurës disiplinore kundër noterit.

Neni 121

(1) Procedura para këshillit disiplinor është urgjente.

(2) Për përcaktimin e fakteve në procedurën disiplinore, këshilli disiplinor mund të zbatojë hulumtime për të cilat bëhet procesverbal.

(3) Noteri kundër të mbahet procedura ka të drejtë për deklarim të drejtpërdrejtë para këshillit disiplinor.

Largimi i përkohshëm nga shërbimi

Neni 122

(1) Me propozimin e ministrit të Drejtësisë, Këshillit drejtues ose kryetarit të Odës, me qëllim të mbrojtjes së dinjitetit të shërbimit noterial, Këshilli disiplinor merr vendim me të cilin noterit përkohësisht i ndalohet kryerja e shërbimit kur është ngritur procedurë disiplinore.

(2) Largimi i përkohshëm nga shërbimi zgjat deri në mbarimin final të procedurës disiplinore dhe mund të shkarkohet gjatë procedurës disiplinore nëse kanë pushuar shkaqet për kumtimin e saj.

(3) Propozimi nga paragrafi (1) dërgohet bashkë me propozimin për ngritjen e procedurës disiplinore, ose si propozim i arsyetuar në mënyrë të veçantë gjatë procedurës disiplinore dhe ai pa prolongim i dërgohet noterit, i cili ka të drejtë të deklarohet për të në afat prej 3 ditësh.

(4) Për largimin e përkohshëm, Këshilli disiplinor vendos me aktvendim, për të cilin pa prolongim njoftohet kryetari i Odës dhe ai e njofton ministrin e Drejtësisë.

(5) Kundër aktvendimit për largimin e përkohshëm noteri ka të drejtë ankese te Këshilli drejtues i Odës në afat prej 3 ditësh nga pranimi i aktvendimit. Ankesa nuk e ndal zbatimin e aktvendimit.

(6) Kundër vendimit të Këshillit drejtues me të cilin vërtetohet aktvendimi, noteri ka të drejtë të ngrejë kontest administrativ.

Masat disiplinore

Neni 123

Për cenimin e kryer disiplinor kundër noterit mund të kumtohet masat disiplinore në vijim:

- vërejtje me shkrim,
- vërejtje publike;
- dënimi me para;
- marrje e përkohshme të drejtës së kryerjes së shërbimit noterial, dhe
- marrje e përhershme e të drejtës së kryerjes së shërbimit noterial.

Neni 124

Masë disiplinore vërejtje me shkrim ose dënim me para në lartësi me një rrogë të kryetarit të Gjykatës Themelore me kompetencë të zgjeruar do t'i kumtohet për:

- mosrespektimin e orarit të punës të vendosur në zyrën e noterit;
- mosvendosjen e firmës dhe të treguesve të rrugës, ose vendosjen e tyre në kundërshtim me aktet e Dhomës;
- ruajtjen në mënyrë jo të rregullt të shkresave dhe të dhënave zyrtare;
- mosprezenca në takimet e Dhomës dhe në takimet e tjera zyrtare, në të cilat është i detyruar të marrë pjesë noteri (seminare, këshillime etj.);
- sjellje të pahijshme me palët ose para palëve;
- sjellje që e ul prestigjin e detyrës së noterit dhe të noterin;
- sjellje e pahijshme ndaj personave zyrtarë ose personave të tjerë me të cilët noteri ndërmerr veprim në kryerjen e detyrës së noterit; dhe
- refuzimin ose përmbushjen e obligimeve të përcaktuara me aktet e Dhomës, në mënyrë të pandërgjegjshme.

Neni 125

Masë disiplinore vërejtje publike ose dënim me para në lartësi prej një rrogë deri në tri rroga të kryetarit të Gjykatës Themelore me kompetencë të zgjeruar do t'i kumtohet për:

- premtim të noterit personalisht apo përmes ndërmjetësuesit se shpërblimi i noterit do të zvogëlohet;
- punë nën ndikim të alkoolit ose mjeteve narkotike;
- mbajtjen e librit në mënyrë jo të rregullt, dhe
- mospërmbajtje ndaj dispozitave ligjore në raport me formën e dokumentit të noterit.

Neni 126

Masë disiplinore dënim me para në lartësi me tri rroga të kryetarit të Gjykatës Themelore me kompetencë të zgjeruar ose heqjen e përkohshme të së drejtës për kryerjen e detyrës së noterit në kohëzgjatje nga një deri në gjashtë muaj do t'i kumtohet për:

- mosmbajtjen e evidencës për shpërblim të arkëtuar, shpenzime dhe taksa në pajtim me këtë ligj dhe me rregullore përkatëse;
- arkëtim të shpërblimit më të madh, ose shpenzime në kundërshtim me Tarifën e noterit;
- zvogëlimin e shpërblimit të noterit në kundërshtim me Tarifën e noterit;
- kryerje të veprimtarive zyrtare të ndaluara me ligj;
- përfaqësim të palëve ose përpilim të dokumenteve në rastet në të cilat me ligj ajo i ndalohet;
- shkelje të rëndë në respektimin e obligueshëm ndaj gjykatave dhe organeve për mbikëqyrje, si dhe organeve të Dhomës;
- mosveprim ndaj vendimeve të gjykatave për marrjen e përkohshme të dokumenteve të noterit dhe ndaj vendimeve të organeve mbikëqyrëse për mënjanimin e mangësive në punë;
- përpilim të dokumenteve private;
- përpilim të dokumenteve të noterit ose vërtetimin e dokumenteve private në gjuhë, në kundërshtim me dispozitat e këtij apo të ligji tjetër me të cilat është rregulluar përdorimi i gjuhës;
- blerje të sendeve në shitje publike ose përfitimi me të drejta të tjera gjatë ndonjë procedure tjetër, të cilën ai e mban si noter ose si komisar i gjykatës ose si përfaqësues i palës për vete apo për farefisin e tij (në vijë të drejtë ose deri në shkallë të katërt në vijë anësore);

-ndërmarrje të veprimeve zyrtare jashtë rajonit zyrtar të noterit;
- veprim në kundërshtim me nenin 8 paragrafi 8 i këtij ligji, dhe
- përdorim të faksimiles në dokumentet zyrtare ose libra.

Neni 127

Masë disiplinore marrje të përhershme të së drejtës për kryerjen e detyrës së noterit, ose dënim me para në lartësi prej tre deri në gjashtë rroga të kryetarit të Gjykatës Themelore me kompetenca të zgjeruara do t'i kumtohet për:
- shkelje të detyrave të përcaktuara me ligj për kryerjen e punëve të noterit me çka seriozisht rrezikon besimin në paanshmërinë e noterit dhe në dokumentet të cilat i përpilon, veçanërisht nëse ndërmerr veprime zyrtare për punë të cilat në bazë të ligjit nuk është e lejuar;
- mospërmbajtje ndaj dispozitave ligjore nga të cilat varet vlefshmëria e dokumentit të noterit;
- vërtetim të fakteve që nuk kanë ndodhur në prani të noterit;
- nënshkrim të dokumenteve për veprimet zyrtare në të cilat nuk ka marrë pjesë noteri;
- kryerje për shpërblim të ndonjë shërbimi të përhershëm ose privat;
- marrje me tregti dhe punë ndërmjetësuese;
- kryerje të profesionit që nuk është në pajtim me prestigjin, nderin dhe pavarësinë e noterit;
- lidhje të marrëveshjeve në emër të vetë për persona të tjerë ose në emër të huaj për vete, ose merr pjesë në punë juridike në të cilën ndërmerr veprime zyrtare si noter ose si komisar i gjykatës;
- depozitim të parave që i janë besuar noterit t'i ruajë në emër të vet, në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji;
- marrje të detyrimeve të garancive ose përgjegjësive në punë të cilat lidhen me pjesëmarrjen e tij në cilësi të noterit;
- kryerje të punëve noteriale për kohë për të cilën noteri përkohësisht është i larguar nga puna ose në mënyrë tjetër evitimin e masës marrjen e përkohshme të së drejtës për kryerjen e detyrës;
- përfaqësimin e besimit politik në kryerjen e detyrës së noterit;
- mosndërmarrje ose ndërmarrje të pjesshme të masave të përcaktuara për garantimin e sigurisë së lëndëve të besuara;
- mosndërmarrje të masave të përcaktuara për ndalimin e pastrimit të parave dhe të ardhurave të tjera nga veprat ndëshkuese;
- shkaktim të dëmit material palëve;
- marrje të dhuratave ose lloj tjetër të interesit ose vendosjen e interesit personal në kundërshtim me gjendjen dhe statusin e noterit;
- dhënie të informacionit të klasifikuar me shkallë të fshehtësisë së përcaktuar në pajtim me ligjin;
- refuzim të jepet ose dhënien e të dhënave jo të sakta organeve të shtetit, personave juridikë dhe qytetarëve, nëse dhënia e të dhënave është e përcaktuar me ligj;
disponim në mënyrë joligjore me mjete materiale që i janë besuar;
-kryerje të veprës penale ose kundërvajtje në kryerjen e detyrës së noterit, ose vepër tjetër penale ose kundërvajtje që e bën noterin të padenjë për kryerjen e detyrës së noterit ose e prish prestigjin e detyrës së noterit ose noterin, dhe
- lënie të rubrikave të zbrazëta në librat zyrtarë të noterit.

Neni 128

(1) Nëse në mbajtjen e procedurës disiplinore, organi disiplinor arrin në njohuri se është kryer vepër penale për veprimet për të cilat mbahet procedura, do ta ndërpresë procedurën dhe do të dorëzojë fletëparaqitje deri te organi kompetent për procedim.

(2) Në mënyre të njëjtë organi disiplinor do të veprojë edhe nëse ka njohuri për korrupsion të notarit.

Parashkrimi

Neni 129

(1) Ngritja e procedurës disiplinore parashkruhet në afat prej dy vitesh nga dita e bërjes, ose në afat prej një viti nga njohuria për shkelje gjatë kryerjes së mbikëqyrjes.
(2) Nëse shkelja disiplinore tërheq edhe përgjegjësi penale, procedura disiplinore për përcaktimin e përgjegjësisë së noterit parashkruhet në afat prej dy vitesh nga dita e njohurisë për shkeljen.
(3) Parashkrimi ndërpritet me çdo veprim procedural që ndërmerret për shkak të ngritjes dhe mbajtjes së procedurës disiplinore.
(4) Parashkrimi i ngritjes vepron në çdo rast kur të kalojë dy herë aq kohë ku në bazë të paragrafëve (1) dhe (2) të këtij neni kërkohet për parashkrim të ngritjes.

Vendime në procedurën disiplinore

Neni 130

(1) Masat disiplinore kundër noterit i kumton Këshilli disiplinor.
(2) Këshilli disiplinor merr:
- vendim me të cilin noteri lirohet nga përgjegjësia se ka bërë shkelje disiplinore dhe
- vendim me të cilin noteri shpallet fajtor për shkeljen e bërë disiplinore dhe i kumtohet masë disiplinore.

E drejta për ankesë

Neni 131

(1) Kundër vendimit të Këshillit drejtues me të cilin kumtohet masë disiplinore, noteri ka të drejtë në ankesë deri te Këshilli drejtues i Dhomës në afat prej tetë ditësh nga pranimi i vendimit.
(2) Në procedurën ndaj ankesës Këshilli drejtues vendos duke marrë vendim me të cilin:
- e ndërpret vendimin e Këshillit disiplinor dhe lëndën e kthen në riprocedim dhe marrje vendimi;
- e konfirmon vendimin e Këshillit disiplinor.
(3) Kundër vendimit të Këshillit drejtues me të cilin konfirmohet vendimi i Këshillit disiplinor për kumtimin e masës disiplinore noteri ka të drejtë të ngrejë kontest administrativ.

Zbatimi i vendimeve disiplinore

Neni 132

(1) Vendimin përfundimtar i miratuar në procedurën disiplinore e zbaton kryetari i Dhomës
(2) Vendimi përfundimtar për kumtimin e masës disiplinore i dorëzohet personalisht noterit dhe ministrit të Drejtësisë.
(3) Vendimi përfundimtar për kumtimin e dënimit me para dhe për shpenzimet e procedurës kanë fuqi të dokumentit përmbarues dhe propozim për kryerjen e tyre të detyrueshme mund të dorëzojë kryetari i Dhomës. Mjetet e fituara për zbatimin e detyrueshëm shkojnë në llogari të Dhomës.
(4) Vendimi përfundimtar për masën e kumtuar marrje të së drejtës për kryerjen e detyrës zbatohet me shlyerjen e noterit nga Lista emërore e Dhomës. Në Listën emërore shënohet edhe vendimi përfundimtar me të cilin është kumtuar masë tjetër disiplinore, si dhe largimi i përkohshëm nga detyra gjatë procedurës disiplinore.
(5) Vendimi përfundimtar për kumtimin e masës marrje e përkohshme e së drejtës për kryerjen e detyrës ose të masës marrje e përhershme e së drejtës për kryerjen e detyrës, Dhoma e noterëve e boton në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

XIII. NOTERËT SI KOMISARË TË GJYKATAVE DHE ORGANEVE TË TJERA

Zbatimi i procedurës trashëgimore

Neni 133

Autorizimet e noterëve për shqyrtimin e trashëgimisë rregullohen me ligj i cili e rregullon atë procedurë.

Punë të tjera të cilat mund t'i besohen noterit

Neni 134

(1) Gjykata ose organ tjetër noterit mund t'ia besojë të gjitha punët që janë të përcaktuara me ligj të veçantë.

(2) Puna e besuar në çdo kohë, nga shkaqe të arsyeshme, mund t'i merret notarit.

(3) Noteri përgjigjet për dëmin, të cilin si komisar i cilitdo organ ia ka bërë palëve.

Pozita juridike e noterit si komisar

Neni 135

(1) Noterit si komisar i gjyqit apo i organit tjetër në mënyrë përkatëse aplikohen rregullat me të cilat rregullohet procedura me të cilën i është besuar kryerja e punëve të caktuara, veçanërisht rregullat për përjashtim, për dorëzim, kërkesë për ndihmë juridike, të dhëna e tjera.

(2) Pas kryerjes së veprimit të përcaktuar zyrtar noteri është i detyruar pa shtyrje t'ia dorëzojë raportin organit, i cili ia ka besuar punën.

Mbikëqyrje mbi punën e noterit si komisar

Neni 136

Mbikëqyrjen mbi punën e noterit si komisar i organit të caktuar e bën vetë organi. Organi është i autorizuar që ta urdhërojë noterin që t'i dorëzojë aktet dhe sipas detyrës zyrtare me detyrim ta zbatojë urdhëresën e tillë.

Ruajtja e akteve

Neni 137

Aktet për veprimet zyrtare të cilat noteri i ka zbatuar si komisar i gjykatës ose i ndonjë organi tjetër, ruhen në arkiv të atij organi, të veçuara nga aktet e tjera.

XIV. SHPËRBLIM PËR PUNËN DHE KOMPENSIMI I SHPENZIMEVE

Tarifa e Noterit

Neni 138

Noteri ka të drejtë në shpërblim për punën dhe kompensim të shpenzimeve në kryerjen e veprimeve zyrtare nga fushëveprimi i tij në pajtim me tarifën e noterit të cilën e nxjerr Dhoma në pajtim me Ministrinë e Drejtësisë.

Konteste për shpërblimin dhe kompensimin e shpenzimeve

Neni 139

Nëse pala nuk e pranon llogarinë e noterit për lartësinë e shpërblimit dhe kompensimin e shpenzimeve, kryetari i Dhomës do ta zgjidh kontestin pas dëgjimit paraprak të noterit dhe do ta përcaktojë lartësinë e shpërblimit.

Shpërblimi dhe kompensimi i shpenzimeve

Neni 140

Nëse më shumë persona kanë marrë pjesë në lidhjen e punës juridike para noterit ose nga ai kanë kërkuar kryerjen e ndonjë veprimi zyrtar, të gjithë ata, në mënyrë solidare, ia kompensojnë noterit shpërblimin dhe shpenzimet.

Pagimi i shpërblimit dhe i avancës

Neni 141

Noteri është i autorizuar të kërkoje që shpërblimi t'i paguhet menjëherë pas punës së kryer, por mund të kërkojë edhe avancë përkatës.

Shënimi dhe vërtetimi për shpërblimin dhe shpenzimet

Neni 142

(1) Në çdo dokument dhe në çdo ekstrakt noteri do ta shënojë shumën e shpërblimit të përllogaritur në pajtim me Tarifën për shpërblimet.

(2) Me kërkesë të palëve, noteri do të japë llogari të specifikuar dhe vërtetim për shpërblimin dhe shpenzimet e paguara, i cili përmban shpërblimin kryesor dhe shpërblime e shpenzime të tjera.

Neni 143

Pagimin e noterit, i cili ka punuar si komisar te disa organe, e bën organi i cili e ka vendosur në pajtim me Tarifën për shpërblimet. Noteri mundet të merret vesh që shpërblimin ta paguajë pala në pajtim me Rregulloren për taksën noteriale dhe shpërblimin e noterit.

Arkëtimi i taksave noteriale

Neni 144

(1) Për veprimet zyrtare që i ndërmerr noteri paguhen taksa, në bazë të ligjit.

(2) Noteri është i detyruar të mbajë llogari për atë nëse palët në mënyrë të rregullt i kanë paguar taksat për veprimet zyrtare të cilat ai i ka ndërmarrë. Noteri nuk guxon palëve që t'ua lëshojë dokumentet e kërkuara para se ata të dëshmojnë se i kanë paguar taksat.

(3) Lloji dhe lartësia e taksave përcaktohet me Ligjin për taksa noteriale.

(4) Deri në nxjerrjen e Ligjit për taksat noteriale aplikohet Ligji për taksat gjyqësore, ashtu që shuma e taksave zvogëlohet për 50%.

XV. MASA PËR PARANDALIMIN E PASTRIMIT TË PARAVE DHE TË ARDHURAVE TË TJERA NGA VEPRAT E NDËSHKUESHME DHE FINANCIM TË TERRORIZMIT

Programi për parandalimin e pastrimit të parave dhe të ardhurave të tjera nga veprat e ndëshkueshme

Neni 145

(1) Këshilli drejtues nxjerr program njëvjeçar dhe shumëvjeçar të masave për parandalimin e pastrimit të parave dhe të ardhurave të tjera nga vepra të ndëshkueshme, me të cilat përcaktohen masat që i ndërmarrin noterët të parapara me Ligjin për ndalimin e pastrimit të parave dhe të ardhurave të tjera nga veprat e ndëshkueshme.

(2) Këshilli drejtues organizon trajnim të obligueshëm të rregullt dhe periodik të noterëve për aplikimin e masave për parandalimin e pastrimit të parave dhe të ardhurave të tjera nga veprat e ndëshkueshme.

(3) Mosaplikimi nga noteri i masave të parapara me Ligjin për parandalimin e pastrimit të parave si dhe programet dhe masat që i miraton Dhoma, paraqet veçanërisht shkelje të rëndë disiplinore.

Komisioni për mbikëqyrje

Neni 146

(1) Kuvendi i Dhomës nga radhët e anëtarëve të vet emëron Komision të përbërë prej pesë anëtarëve për kryerjen e mbikëqyrjes mbi aplikimin e dispozitave nga Ligji për parandalimin e pastrimit të parave dhe të ardhurave të tjera nga veprat e ndëshkueshme.

(2) Anëtarët e Komisionit nga paragrafi (1) i këtij neni emërohen për kohë prej katër vitesh pa të drejtë riemërimi.

(3) Për emërimin dhe përbërjen e Komisionit nga paragrafi (1) i këtij neni, kryetari i Dhomës e njofton Drejtorinë për parandalimin e pastrimit të parave.

Neni 147

(1) Komisioni nga neni 146 i këtij ligji kryen mbikëqyrje mbi aplikimin e dispozitave nga Ligji për pengimin e pastrimit të parave dhe të ardhurave të tjera nga veprat e ndëshkueshme, në bazë të raporteve vjetore të noterëve.

(2) Komisioni mund të kryejë mbikëqyrje mbi dispozitat nga Ligji për pengimin e pastrimit të parave dhe të ardhurave të tjera nga veprat e ndëshkueshme në punën e noterëve, me vetiniciativë ose në bazë të parashtresave të noterëve të tjerë, të personave zyrtarë ose të palëve, parashtesat e të cilëve përmbajnë vërejtje të bazuara se është kryer transaksion i dyshimtë.

(3) Komisioni është i detyruar të bëjë kontroll mbi punën e noterit në bazë të kërkesës së arsyetuar të Drejtorisë për parandalimin e pastrimit të parave, të dorëzuar përmes kryetarit të Dhomës, dhe ta informojë Drejtorinë për rezultatet nga kontrolli i kryer.

(4) Komisioni rregullisht, e së paku një herë në vit, e njofton Këshillin drejtues dhe Kuvendin e Dhomës për zbatimin e dispozitave të Ligjit për pengimin e pastrimit të parave dhe të ardhurave të tjera nga veprat e ndëshkueshme.

(5) Kur të vërtetohet se ekziston dyshim i bazuar për kryerjen e veprës së ndëshkueshme ose kundërvajtje për pastrim të parave dhe të ardhurave të tjera nga veprat e ndëshkueshme nga ana e noterit ose bashkëpunëtorëve të tij, Komisioni nga paragrafi (1) i këtij neni pa shtyrje e njofton kryetarin e Dhomës, Këshillin drejtues dhe Këshillin disiplinor.

(6) Për ngritjen e procedurës disiplinore kundër noterit, ose paraqitjes së kallëzimit penal ose kërkesës për procedurë për kundërvajtje në rastet nga paragrafi (5) i këtij neni, kryetari i Dhomës pa shtyrje e njofton Drejtorinë për parandalimin e pastrimit të parave.

XVI. PROVIMI NOTERIAL

Provimi noterial

Neni 148

(1) Provimin noterial mund ta japin juristët e diplomuar, të cilët në kohën e dhënies së provimit kanë dy vjet përvojë pune në punë juridike.

(2) Me provimin noterial kontrollohet njohja e dispozitave juridike me të cilat rregullohet shërbimi noterial, përpilimi, vërtetimi dhe legalizimi i dokumenteve në relacion me elemente ndërkombëtare, shoqëritë tregtare, ndërmarrjet dhe personat juridikë në përgjithësi, evidentimi i të drejtave të patundshmërive, të drejtave trashëgimore, farefisnore dhe i së drejtës reale, e drejta penale, procedura kontestimore, jashtë kontestimore dhe procedura përmbaruese dhe i dispozitave të tjera të domosdoshme për kryerjen e veprimtarisë noteriale. Gjatë përcaktimit të përmbajtjes së provimit noterial, i cili përbëhet nga pjesa me gojë dhe me shkrim do të mbahet llogari për përmbajtjen e provimit të jurisprudencës, që të mënjanohet provimi i përsëritur i materies juridike e cila ka qenë e përfshirë me provimin e jurisprudencës. Përmbajtja e provimit noterial më për së afërmi rregullohet me rregullore që e nxjerr ministri.

XVII. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 149

Në afat prej gjashtë muajsh nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji, rregulloret ekzistuese harmonizohen me dispozitat e këtij ligji.

Neni 150

Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, pushon të vlejë Ligji për kryerjen e punëve noteriale ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 59/69, 25/98, 06/2002 dhe 66/2006).

Neni 151

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë", ndërsa dispozitat nga neni 12 "Sigurimi nga përgjegjësia për dëm" të këtij ligji do të zbatohen nga 1 janari 2008.

728.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ИМИЊА НА УЛИЦИ, ПЛОШТАДИ, МОСТОВИ И НА ДРУГИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ОБЈЕКТИ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за определување на имиња на улици, плоштади, мостови и на други инфраструктурни објекти,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 20 април 2007 година.

Бр. 07-1744/1
20 април 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

З А К О Н
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ИМИЊА НА УЛИЦИ, ПЛОШТАДИ, МОСТОВИ И НА ДРУГИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ОБЈЕКТИ

Член 1

Во Законот за определување на имиња на улици, плоштади, мостови и на други инфраструктурни објекти ("Службен весник на Република Македонија" број 66/2004), во членот 26 став 1 зборот "автоматизирана" се заменува со зборот "електронска".

Во ставот 2 зборовите: "автоматизиран регистар води Министерството за транспорт и врски" се заменуваат со зборовите: "електронски регистар води Централниот регистар на Република Македонија".

Во ставот 3 по зборовите: "геодетски работи" се става запирка и се додаваат зборовите: "Централниот регистар на Република Македонија".

Во ставот 4 зборовите: "директорот на Државниот завод за статистика" се заменува со зборовите: "директорот на Централниот регистар на Република Македонија".

Во ставот 5 зборовите: "Државниот завод за статистика" се заменуваат со зборовите: "Централниот регистар на Република Македонија".

Ставот 6 се менува и гласи:

"Централниот регистар на Република Македонија на својата веб страница го објавува единствениот систематски список на улици и постојано го ажурира. Истиот е бесплатно достапен до сите заинтересирани корисници."

Член 2

Во членот 27 ставот 1 се менува и гласи:

"Општините, односно градот Скопје се должни заради водење на регистарот од членот 26 став 2 на овој закон, да обезбедат иницијален пренос на податоците на електронски медиум или по електронски пат и тековно, а најдоцна во рок од осум дена од евидентирањето на какви било промени, податоците за промените на електронски медиум или по електронски пат да ги достават до Централниот регистар на Република Македонија."

Ставовите 3 и 4 се бришат.

Член 3

Насловот во Главата "VI. Казнени одредби" се заменува и гласи: "VI. Прекршочни одредби".

Член 4

Во членот 33 зборовите: "Со парична казна од 8.000 до 10.000 денари ќе се казни за прекршок одговорното лице во општината" се заменуваат со зборовите: "Глоба во износ од 200 до 300 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на одговорното лице во општината".

Член 5

Во членот 34 став 1 зборовите: "Со парична казна од 10.000 до 20.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице" се заменуваат со зборовите: "Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на правното лице".

Во ставот 2 зборовите: "Со парична казна од 5.000 до 8.000 денари ќе се казни за прекршок од став 1 на овој член и" се заменуваат со зборовите: "Глоба во износ од 100 до 150 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок и на".

Член 6

Во членот 35 зборовите: "Со парична казна од 8.000 до 10.000 денари ќе се казни за прекршок одговорното лице" се заменуваат со зборовите: "Глоба во износ од 100 до 200 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на одговорното лице".

Член 7

Во членот 36 зборовите: "Со парична казна од 2.000 до 5.000 денари ќе се казни за прекршок" се заменуваат со зборовите: "Глоба во износ од 50 до 100 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на".

Член 8

Во членот 37 зборовите: "Со парична казна од 10.000 до 20.000 денари ќе се казни за прекршок одговорното лице" се заменуваат со зборовите: "Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на одговорното лице ".

Член 9

Во членот 38 зборовите: "Со парична казна од 20.000 до 30.000 денари ќе се казни за прекршок одговорното лице" се заменуваат со зборовите: "Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на одговорното лице".

Член 10

По членот 38 се додава нов член 38-а, кој гласи:

"Член 38-а

За прекршоците утврдени со овој закон комуналниот инспектор на општината, односно градот Скопје може на сторителот на прекршокот да му понуди посредување и постигнување согласност со која сторителот на прекршокот треба да ја плати глобата, другите давачки или да ги отстрани последиците од прекршокот.

Комуналниот инспектор на општината, односно градот Скопје во случаите од ставот 1 на овој член, составува записник во кој се констатира согласноста на двете страни за покренување на постапката за посредување кој го потпишува и сторителот на прекршокот.

Постапката за посредување се покренува со барање од страна на комуналниот инспектор на општината, односно градот Скопје во рок од осум дена од денот кога е констатиран сторениот прекршок.

Согласноста за посредување треба да се постигне во рок од осум дена од денот кога е започната постапката за посредување, која се води пред Комисија за посредување формирана од министерот за транспорт и врски.

Комисијата од ставот 4 на овој член е составена од три члена од кои еден е претседател. Членовите на Комисијата се избираат од редот на државните службеници вработени во Министерството за транспорт и врски.

Претседателот е должен да ја започне постапката на Комисијата во рок од 24 часа од денот кога е пристигнато барањето од ставот 3 на овој член.

Комисијата работи на седница со задолжително присуство на претставници на сторителот на прекршокот и комуналниот инспектор на општината, односно градот Скопје.

За склучената согласност по посредувањето се составува спогодба во која се констатира согласноста на двете страни.

Во спогодбата се утврдуваат обврските на сторителот на прекршокот, а особено:

- висината и начинот на плаќање на глобата,
- висината и начинот на плаќање на други давачки и трошоци и
- мерките кои треба да ги преземе сторителот со цел да ги отстрани последиците од прекршокот.

Во случаите во кои е постигната согласноста за порамнување, глобата на сторителот може да биде намалена најмалку за една половина од максимум пропишаната глоба за прекршокот.

Министерот за транспорт и врски донесува деловник за работа на Комисијата.

Комисијата за посредување е должна да води евиденција за поведените постапки за посредување и за нивниот исход.

Спогодбата од ставот 9 на овој член има сила на извршна исправа.

Ако постапката за посредување не успее, комуналниот инспектор поднесува барање за прекршочна постапка."

Член 11

Прописот од членот 26 став 3 од Законот за определување на имиња на улици, плоштади, мостови и на други инфраструктурни објекти ("Службен весник на Република Македонија" број 66/2004), ќе се донесе во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 12

Поради установување на единствениот електронски регистар на имиња на улици, плоштади, мостови и на други инфраструктурни објекти, општините и градот Скопје ќе извршат пренос на податоците за имињата на улиците, плоштадите, мостовите и на другите инфраструктурни објекти, како и за броевите на нумерирањето на објектите, во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 13

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J
PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR CAKTIMIN E EMRAVE TË RRUGËVE, SHESHEVE, URAVE DHE TË OBJEKTEVE TË TJERA TË INFRASTRUKTURËS

Neni 1

Në Ligjin për caktimin e emrave të rrugëve, shesheve, urave dhe të objekteve të tjera të infrastrukturës ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 66/2004) në nenin 26 paragrafi 1, fjalët: "të automatizuar" zëvendësohet me fjalën "elektronike".

Në paragrafin 2, fjalët: "regjistër të automatizuar mban Ministria e Transportit dhe Ndërlidhjeve", zëvendësohen me fjalët: "regjistër elektronik mban Regjistri qendror i Republikës së Maqedonisë".

Në paragrafin 3 pas fjalëve: "punë gjeodezike", vihet presje dhe shtohen fjalët: "Regjistrit qendror të Republikës së Maqedonisë".

Në paragrafin 4, fjalët: "drejtori i Entit Shtetëror të Statistikës", zëvendësohen me fjalët: "drejtori i Regjistrit qendror të Republikës së Maqedonisë".

Në paragrafin 5, fjalët: "Enti Shtetëror i Statistikës", zëvendësohen me fjalët: "Regjistri qendror i Republikës së Maqedonisë".

Paragrafi 6 ndryshon si vijon:

"Regjistri qendror i Republikës së Maqedonisë në ueb faqen e vet, e shpall listën unike sistematike të rrugëve dhe vazhdimisht e përditëson. I njëjti është i kapshëm pa pagesë te të gjithë shfrytëzuesit e interesuar".

Neni 2

Në nenin 27 paragrafi 1 ndryshon si vijon:

"Komunat përkatësisht Qyteti i Shkupit, janë të obliguara që për shkak të udhëheqjes së regjistrit nga neni 26 paragrafi 2 i këtij ligji, të sigurojnë bartjen nistore të të dhënave në mediumin elektronik ose përmes mënyrës elektronike dhe rrjedhëse, ndërsa më së voni në afat prej 8 ditësh nga evidentimi i çfarëdo ndryshimeve, të dhënat për ndryshimet në mediumin elektronik ose përmes formës elektronike, t'i dorëzojnë në Regjistrin qendror të Republikës së Maqedonisë".

Paragrafët 3 dhe 4 fshihen.

Neni 3

Titulli i kreut "VI. Dispozita ndëshkuese" ndryshon si vijon: "VI: Dispozita për kundërvajtje".

Neni 4

Në nenin 33 fjalët: "Me dënim me para prej 8000 deri në 10 000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje personi përgjegjës në komunë", zëvendësohen me fjalët: "Gjobë në shumë prej 200 deri në 300 euro me kundërvlerë në denarë, do t'i kumtohet për kundërvajtje personit përgjegjës në komunë".

Neni 5

Në nenin 34 paragrafi 1 fjalët: "Me dënim me para prej 10 000 deri në 20 000 denarë do të dënohet për kundërvajtje personi juridik", zëvendësohen me fjalët: "Gjobë në shumë prej 200 deri 400 euro me kundërvlerë në denarë, për kundërvajtje do t'i kumtohet personit juridik".

Në paragrafin 2 fjalët: "Me dënim me para prej 5000 deri në 8000 denarë, do të dënohet për kundërvajtjen nga paragrafi 1 i këtij neni edhe", zëvendësohen me fjalët: "Gjobë në shumë prej 100 deri në 150 euro me kundërvlerë në denarë, për kundërvajtje do t'i kumtohet edhe".

Neni 6

Në nenin 35 fjalët: "Me dënim me para prej 8000 deri në 10 000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje personi përgjegjës", zëvendësohen me fjalët: "Gjobë në shumë prej 100 deri në 200 euro me kundërvlerë në denarë, do t'i kumtohet për kundërvajtje personit përgjegjës".

Neni 7

Në nenin 36 fjalët: "Me dënim me para prej 2000 deri në 5000 denarë do të dënohet për kundërvajtje", zëvendësohen me fjalët: "Gjobë në shumë prej 50 deri në 100 euro me kundërvlerë në denarë, për kundërvajtje do t'i kumtohet".

Neni 8

Në nenin 37 fjalët: "Me dënim me para prej 10 000 deri në 20 000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje personi përgjegjës", zëvendësohen me fjalët: "Gjobë në shumë prej 200 deri në 400 euro me kundërvlerë në denarë, do t'i kumtohet për kundërvajtje personit përgjegjës".

Neni 9

Në nenin 38 fjalët: "Me dënim me para prej 20 000 deri në 30 000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje personi përgjegjës", zëvendësohen me fjalët: "Gjoba në shumë prej 300 deri në 500 euro me kundërvlerë në denarë, do t'i kumtohet për kundërvajtje personit përgjegjës".

Neni 10

Pas nenit 38 shtohet neni i ri 38-a, si vijon:

"Neni 38-a

Për kundërvajtjet e përcaktuara më këtë ligj, inspektori komunal i komunalieve, përkatësisht i Qytetit të Shkupit, kryerësit të kundërvajtjes mund t'i ofrojë ndërmjetësimin dhe arritjen e pajtimit, me të cilin kryerësi i kundërvajtjes duhet ta paguajë gjobën, detyrimet e tjera ose t'i evitojë pasojat e kundërvajtjes.

Inspektori komunal i komunalieve përkatësisht i Qytetit të Shkupit, në rastet nga paragrafi 1 i këtij neni, e përpilon procesverbalin në të cilin konstatohet pajtueshmëria e të dypalëve për ngritjen e procedurës për ndërmjetësim, të cilin e nënshkruan edhe kryerësi i kundërvajtjes.

Procedura për ndërmjetësim ngrihet me kërkesën e inspektorit komunal të komunalieve përkatësisht të Qytetit të Shkupit, në afat prej 8 ditësh nga dita kur është konstatuar kundërvajtja e kryer.

Pajtimi për ndërmjetësim duhet të arrihet në afat prej 8 ditësh nga dita kur ka filluar procedura për ndërmjetësim, e cila zhvillohet në Komisionin për ndërmjetësim, i formuar nga ministri i Transportit dhe Ndërlidhjeve.

Komisioni nga paragrafi 4 i këtij neni, përbëhet nga tre anëtarë, prej të cilëve njëri është kryetar. Anëtarët e Komisionit zgjidhen nga radhët e nëpunësve shtetërorë, të punësuar në Ministrinë e Transportit dhe Ndërlidhjeve.

Kryetari është i obliguar që ta fillojë procedurën e Komisionit në afat prej 24 orësh, nga dita kur ka arritur kërkesa nga paragrafi 3 i këtij neni.

Komisioni punon në mbledhje me praninë e detyrueshme të përfaqësuesve të kryerësit të kundërvajtjes dhe të inspektorit komunal të komunalieve përkatësisht të Qytetit të Shkupit.

Për pajtimin e arritur pas ndërmjetësimit, përpilohet marrëveshja në të cilën konstatohet pajtimi i të dy palëve.

Në marrëveshje përcaktohen obligimet e kryerësit të kundërvajtjes, e veçanërisht:

- lartësia dhe mënyra e pagesës së gjobës;
- lartësia dhe mënyra e pagesës së detyrimeve dhe shpenzimeve të tjera, dhe
- masat që duhet t'i ndërmarrë kryerësi me qëllim që t'i mënjanojë pasojat nga kundërvajtja.

Në rastet kur është arritur pajtimi për barazim, gjoba e kryerësit mund të zvogëlohet së paku për gjysmën e gjobës maksimale të përcaktuar për kundërvajtjen.

Ministri i Transportit dhe Lidhjeve miraton rregullore për punën e Komisionit.

Komisioni për ndërmjetësim është i obliguar që të mbajë evidencë për procedurat e udhëhequra për ndërmjetësim dhe për përfundimin e tyre.

Marrëveshja nga paragrafi 9 i këtij nenin e ka fuqinë e dokumentit përmbarues.

Nëse procedura për ndërmjetësim nuk ka sukses, inspektori i komunalieve paraqet kërkesë për procedurë për kundërvajtje”.

Neni 11

Dispozita nga neni 26 paragrafi 3 i Ligjit për caktimin e emrave të rrugëve, shesheve, urave dhe të objekteve të tjera të infrastrukturës (“Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë” numër 66/2004), do të miratohet në afat prej 30 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 12

Për shkak të themelimit të regjistrit unik elektronik për emrat e rrugëve, shesheve, urave dhe të objekteve të tjera të infrastrukturës, komunat dhe Qyteti i Shkupit, do të bëjnë bartjen e të dhënave për emrat e rrugëve, shesheve, urave dhe të objekteve të tjera të infrastrukturës, si dhe për numrat e objekteve të numëruara, në afat prej 60 ditësh, nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 13

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në “Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë”.

729.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ФИНАНСИСКАТА ПОЛИЦИЈА

Се прогласува Законот за Финансиската полиција, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 23 април 2007 година.

Бр. 07-1792/1
23 април 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

З А К О Н
ЗА ФИНАНСИСКАТА ПОЛИЦИЈА

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

(1) Со овој закон се уредува организацијата, надлежноста, раководењето, начинот на вршење на работата, овластувањата и одговорностите на Финансиската полиција.

(2) Со овој закон се уредуваат и специфичностите во правата, обврските и одговорностите на финансиските полицајци од работен однос, кодексот на однесување, дисциплинската одговорност, наградите и признанијата, како и финансирањето.

II. ОРГАНИЗАЦИЈА, НАДЛЕЖНОСТИ И РАКОВОДЕЊЕ

1. Организација

Член 2

(1) Работите на Финансиската полиција ги врши Управата за Финансиска полиција како орган во состав на Министерството за финансии со својство на правно лице (во натамошниот текст: Финансиската полиција).

(2) Финансиската полиција своите надлежности ги спроведува на територијата на Република Македонија.

(3) Седиштето на Финансиската полиција е во Скопје.

(4) Финансиската полиција може во согласност со закон и ратификуваните меѓународни договори да врши определени дејствија од својата надлежност и надвор од територијата на Република Македонија.

(5) Финансиската полиција има печат и штембил и работи под името Министерство за финансии - Управа за Финансиска полиција.

Член 3

(1) Финансиската полиција има свој симбол во форма на штит со три натписа: во горниот дел во два реда на кирилско писмо со темно сина боја е испишано РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ, под него во два реда стои натписот УПРАВА ЗА ФИНАНСИСКА ПОЛИЦИЈА, а во долниот дел, полукружно, со латинско писмо во златна боја е испишано FINANCIAL POLICE. Во средишниот дел е стилизирано знамето на Република Македонија слично на кована монета од еден денар, обиколена со венец од двете страни. Под стилизираното знаме стои изгравиран сериски број од четири нули.

(2) Начинот на употреба на симболот од ставот (1) на овој член го пропишува министерот за финансии на предлог на директорот на Финансиската полиција.

Член 4

(1) Финансиската полиција работите од својата надлежност ги извршува преку:

1) Управа и

2) подрачни единици.

(2) Управата ги координира надлежностите и раководи со Финансиската полиција на целата територија на Република Македонија.

Член 5

(1) Надлежностите на Финансиската полиција ги извршуваат финансиските полицајци кои ги назначува и разрешува министерот за финансии по предлог на директорот на Финансиската полиција (во натамошниот текст: директорот).

(2) Во зависност од службените задачи кои ги извршуваат вработените во Финансиската полиција, работните места се класифицираат во следниве групи и категории на работни места:

I. раководители во Финансиската полиција,

II. финансиски полицајци и

III. државни службеници во Финансиската полиција.

I. Раководители во Финансиската полиција се:

- советник на директорот - координатор на раководителите на сектори,
- раководител на сектор и
- раководител на одделение-главен инспектор;

II. финансиски полицајци се:

- финансиски полицаец - самостоен инспектор,
- финансиски полицаец - виш инспектор,
- финансиски полицаец - инспектор и
- финансиски полицаец - помлад инспектор и

III. државни службеници во Финансиската полиција се стручно-административни државни службеници согласно со Законот за државните службеници.

(3) Вработените во Финансиската полиција од I и II група од ставот (2) на овој член имаат високо образование, а вработените од III група од ставот (2) на овој член имаат средно образование.

(4) Сите вработени од I и II група од ставот (2) на овој член, по назив на работното место, се финансиски полицајци во Финансиската полиција и согласно со овој закон имаат овластувања 24 часа на ден.

Член 6

(1) Финансиските полицајци имаат службена униформа, службена легитимација и значка.

(2) Пред преземање на кое било службено дејствие финансиските полицајци се легитимираат, освен кога со легитимирањето може да се загрози целта на мерките што се преземаат согласно со закон.

(3) Формата и содржината на службената легитимација и формата на значката, како и начинот на нејзиното користење ги пропишува министерот за финансии на предлог на директорот.

2. Надлежности

Член 7

Финансиската полиција има надлежност да:

1) спроведува финансиска контрола, ја следи примената на даночните, царинските и други прописи од областа на финансиите, прибира и анализира податоци за готовински трансакции, презема предистражни и други мерки кога постојат основи на сомнение за сторени кривични дела од областа на организиран финансиски криминал;

2) спроведува финансиска истрага за кривични дела од областа на организиран финансиски криминал кои се гонат по службена должност и ја следи трагата на парите од казниви дела утврдени со закон што вклучуваат значителни и износи од големи размери;

3) открива и документира кривични дела, пред сé, од областа на организираниот финансиски криминал и кривични дела коишто се гонат по службена должност, како што се даночно затајување, перење пари и други приноси од казниво дело, даночни, банкарски, осигурителни, берзански, царински и други измами со износи од значителни и големи размери, тешки форми на корупција, како што се злоупотреба на службената положба и овластување од значителни износи или на штета на средствата на Буџетот на Република Македонија, примање поткуп и давање поткуп, како и предизвикување на лажни стечаи, фалсификување и уништување на деловни книги, фалсификување исправи, финансирање на тероризмот, неплаќање на царина, акцизи или други јавни давачки пропишани со закон, што вклучуваат поголеми, значителни и износи од големи размери;

4) спроведува постапка за испитување на имот и имотна состојба врз основа на јавни податоци и регистри што се водат согласно со закон;

5) спроведува предистражни мерки да се откријат и обезбедат трагите на кривичното дело и предметите што можат да послужат како доказ, да се пронајде сторителот на кривичното дело, сторителот или соучесникот да не се сокрие или да не побегне, како и да ги соберат сите известувања што би можеле да бидат од корист за успешно водење на кривичната постапка;

6) поднесува кривична пријава до надлежниот јавен обвинител за кривични дела од нејзина надлежност, кои се гонат по службена должност, за кои е известена или за кои ќе дознае на друг начин;

7) поведува и води прекршочна постапка, како и поднесува иницијативи за поведување на прекршочна постапка до надлежните органи, доколку при извршување на своите надлежности утврди постоење на прекршочна одговорност пропишана со закон;

8) поднесува иницијатива за поведување постапка за утврдување и наплата на јавните давачки пред надлежниот орган;

9) врши експертска компјутерска анализа на одземени предмети, компјутерски информации или податоци од други електронски и механички направи кои содржат информации и кои можат да послужат како доказ во водењето на предистражната и прекршочната постапка од нејзина надлежност;

10) организира и спроведува обуки, проверка на знаење на финансиските полицајци и врши управување со човечките ресурси;

11) по барање на други државни органи и институции изготвува и дава стручни наоди и мислења од нејзина надлежност;

12) соработува со сродни органи од други земји во согласност со билатерални договори и ратификувани меѓународни договори и

13) врши други надлежности пропишани со овој и друг закон.

Член 8

Финансиската полиција при вршење на работите од своја надлежност има овластување да:

1) врши увид во деловни книги, документи, записници, меморандуми, компјутерски податоци, податоци добиени од други електронски или механички направи, даночни пријави и друга евиденција, како и врши финансиски анализи на истите;

2) врши увид и преглед на објекти и простории на државни органи, правни лица што вршат јавни овластувања и на други правни лица, во присуство на одговорното лице или овластено лице од него;

3) заради прибирање на потребни известувања, со писмена покана повикува граѓани и прибира потребни известувања од нив со цел да се обезбедат потребни информации и докази;

4) користи методи на посредно и непосредно докажување на непријавен приход, во согласност со закон;

5) обезбедува примероци од ракопис и потпис за споредување и докажување на автентичноста и потеклото на документите;

6) прибавува наоди и мислења од стручни лица;

7) врши претрес на дом и други простории, како и претрес на деловни простории регистрирани за вршење на стопанска дејност магацини и други објекти за складирање на стока, како и други помошни простории, ако постојат основи на сомневање дека во нив ќе се пронајдат траги на кривичното дело или предмети што можат да послужат како доказ, со наредба од надлежен суд;

8) врши преглед на деловни простории регистрирани за вршење на дејност, магацини и други објекти за складирање на стока, како и други помошни простории, ако постои основ за сомневање дека во нив ќе се пронајдат траги на кривичното дело или предмети што можат да послужат како доказ;

9) врши претрес на лица кога постои сомнение дека лицето кај себе крие документи, пари, предмети од вредност или други предмети кои можат да бидат материјален доказ во кривичната постапка;

10) приведува лица, привремено задржува или лишува лица од слобода по наредба од надлежен суд, согласно со одредбите од Законот за кривичната постапка;

11) привремено запира и врши преглед на превозни средства, стока, лица и багаж, ако постои основ за сомневање дека во нив ќе се пронајдат траги на кривичното дело или предмети што можат да послужат како доказ;

12) привремено одзема возило или друго превозно средство со кое е сторено казниво дело, согласно со одредбите од Законот за кривичната постапка;

13) привремено одзема стока, пари, хартии од вредност, предмети и документи, електронски, механички или други направи, или делови од нив, кога постои основ за сомневање дека тие биле средство или цел на кривично дело;

14) евидентира, обработува и заштитува лични и други податоци прибавени непосредно од лица на кои тие се однесуваат, од лица кои истите ги поседуваат или од постоечката евиденција што се води согласно со закон;

15) поднесува иницијатива до надлежен јавен обвинител за изрекување на привремена мерка замрзнување на недвижен имот, парични средства, хартии од вредност, банкарски сметки и финансиски трансакции коишто се во тек, како и поднесува иницијативи до други надлежни државни органи за изрекување на привремени мерки согласно со закон;

16) поднесува предлог за примена на посебните истражни мерки и ја извршува наредбата за примена на истите во постапка согласно со закон;

17) предлага до јавниот обвинител или истражниот судија, преземање на одделни истражни дејствија, кога сторителот е непознат или кога постои опасност од одлагање;

18) врши контрола над материјално-финансиското работење и применување на законите и други прописи и акти од страна на трговските друштва и другите правни лица, регистрирани и нерегистрирани физички лица кои вршат дејност и

19) изрекува прекршочни санкции за одговорност на правни и физички лица кои вршат дејност врз основа на закон и во постапка согласно со закон.

3. Директор

Член 9

(1) Со работата на Финансиската полиција раководи директор кој го именува и разрешува Владата на Република Македонија на предлог на министерот за финансии. За својата работа и работата на Финансиската полиција директорот е одговорен пред Владата на Република Македонија и министерот за финансии.

(2) Директорот е самостоен во извршувањето на работите на Финансиската полиција и ги има сите овластувања согласно со овој закон.

(3) Директорот може да има заменик кој го именува и разрешува Владата на Република Македонија на предлог на министерот за финансии .

(4) Именувањето на директорот и заменикот на директорот се врши врз основа на нивната стручност, при што се земаат предвид и другите нивни способности релевантни за вршење на функцијата.

(5) Директорот и заменикот на директорот се именуваат за време од четири години и можат повторно да бидат именувани за уште еден мандатен период.

Член 10

(1) Директорот ја претставува Финансиската полиција и на министерот за финансии му предлага донесување на акти за извршување на законите и други прописи кои се однесуваат на спроведување на надлежностите на Финансиската полиција.

(2) На предлог на директорот на Финансиската полиција, министерот за финансии одлучува за вработување и престанок на работен однос и одлучува за дисциплинска и материјална одговорност, унапредување, распоредување и суспендирање на вработените во Финансиската полиција, согласно со одредбите на овој закон.

(3) Директорот е надлежен за донесување оперативни инструкции во писмена форма кои се однесуваат на практичното работење на Финансиската полиција.

(4) Директорот може во писмена форма привремено да пренесе одделни негови надлежности на раководни финансиски полицајци, согласно со закон.

Член 11

(1) Мандатот на директорот на Финансиската полиција и неговиот заменик престануваат:

- по истекот на четири години од денот кога е именуван,
- во случај на смрт,
- во случај на оставка,
- во случај на разрешување,
- во случај кога е осуден за кривично дело на безусловна казна затвор од најмалку шест месеца,
- кога од страна на судот му е изречена прекршочна санкција односно казна забрана за вршење на дејност на раководно лице во институција,
- ако трајно ја загубат работната способност за вршење на функцијата и
- кога ќе ги исполнат условите за старосна пензија.

(2) Директорот и неговиот заменик можат да бидат разрешени согласно со ставот (1) алинеја 4 од овој член поради:

- нестручно и несовесно извршување на функцијата и изостанување на позитивни резултати во работата на Финансиската полиција, што го утврдува комисија формирана од Владата на Република Македонија врз основа на споредбена анализа на извештаите за постигнатите резултати на Финансиската полиција во период од два мандати и
- во случај на долготрајна тешка болест која го спречува во извршувањето на функцијата.

III. НАЧИН НА РАБОТА И МЕТОДИ КОИ ГИ КОРИСТИ ФИНАНСИСКАТА ПОЛИЦИЈА

1. Начин на работа

Член 12

(1) Финансиските полицајци своите овластувања ги извршуваат професионално, совесно, стручно и одговорно во согласност со Уставот, законите и ратификуваните меѓународни договори.

(2) Сите дејствија што ги презема Финансиската полиција во извршувањето на работите од својата надлежност, ги презема во согласност со овој закон, врз основа на овластувања предвидени во Законот за кривичната постапка, со цел да се открие кривично дело, неговиот сторител и да се прибават докази во кривичната постапка.

(3) Во извршувањето на своите надлежности, Финансиската полиција не смее да врши дискриминација врз ниедна основа, како што се: пол, раса, боја на кожа, национално или социјално потекло, политичко и верско уверување, имотна и општествена положба или друг статус.

(4) Финансиската полиција своите овластувања ги спроведува со потребна ефикасност и брзина, но на таков начин да не се стори поголема штета или други штетни последици отколку што е неопходно за извршување на одредени дејствија.

2. Методи на докажување на приход

Член 13

(1) Финансиската полиција во рамките на нејзината надлежност, спроведувајќи ги законските овластувања, користи методи за докажување на приход како: метод на нето вредност, метод на трошоци, метод на банкарски депозити, метод на процентуална маржа и метод на посебни ставки.

(2) Методите за докажување претставуваат систематизирана целина на постапки утврдени со закон и друг пропис со цел за утврдување на приход и законитост во финансиското работење на субјектите. Методите се користат за добивање на докази преку анализа на повеќе собрани материјални докази по конкретен предмет што произлегуваат или укажуваат на конкретен кривично правен настан.

(3) Методите за докажување на приход се користат во случаи кога физичкото или правното лице: не го пријавува целокупниот приход за оданочување; невистинито или лажно прикажува трошоци; пријавува лажна набавка на стока; лажно прикажува даночни олеснувања, ослободувања или повластувања; не евидентира продажба на стоки, услуги и имот; не евиден-

тира производство; склучува фиктивни или сомнителни договори за плати, провизии и дивиденда; прикрива добивка од продажба на недвижности, од кирии или хонорари; злоупотребува буџетски средства, средства од јавни фондови, државни заеми или јавни набавки; злоупотребува вршење на јавни овластувања или работи од јавен интерес или со перење на пари легализира приходи од казниви дела.

(4) Методите за докажување на приход се применуваат и на даночни обврзници што поседуваат имот или располагаат со средства поголеми од оданочените, односно поседуваат имот и средства кои потекнуваат од приходи на кои не е утврден или не е доволно утврден данок или друга јавна давачка согласно со закон.

2.1. Метод на нето вредност

Член 14

(1) Методот на нето вредност се применува кога даночниот обврзник: не води деловни книги и друга евиденција на која е обврзан со закон; води деловни книги и евиденција, но тие не се целосни и не се водени согласно со закон; евиденцијата на даночниот обврзник е уништена или не е достапна; даночниот обврзник одбива да ги прикаже деловните книги и евиденцијата или кога даночниот обврзник (физичко лице) нема обврска да води деловни книги или евиденција.

(2) Нето вредноста на даночниот обврзник претставува разлика меѓу неговите средства и неговите обврски на крајот на даночната година.

(3) Нето вредноста се пресметува за неколку последователни години, при што се утврдува зголемување или намалување на нето вредноста во секоја наредна година, на што се додаваат трошоците направени во текот на секоја година, како што се: трошоци за живот, платени даноци, дадени подароци, платени премии за животно осигурување, загуби од продажба на сопствени средства, дел од капиталната загуба кој не се одбива од даночната основа и други трошоци во согласност со закон. Добиениот износ претставува вкупно зголемување на нето вредноста за таа година.

(4) Од вкупното зголемување на нето вредноста според ставот (3) од овој член, се одземаат познатите извори на приходи, и тоа: примени подароци, наследство, пензии и плати, камата која е ослободена од данок, други законски даночни олеснувања, дивиденда, приходи од животно осигурување, пренесени нето оперативни загуби, дозволени преноси на капитални загуби, вратен данок и други приходи во согласност со закон.

(5) Од вкупното зголемување на нето вредноста се одземаат познатите извори на приход и добиената разлика претставува непријавен приход од непознати извори.

(6) Со споредбата на добиениот износ на непријавен приход од непознати извори и приходот пријавен во даночната пријава, Финансиската полиција утврдува дали даночниот обврзник правилно го пресметал и пријавил оданочивиот приход.

2.2. Метод на трошоци

Член 15

Методот на трошоци се применува со цел да се утврди дали постои покритие на трошоците, дали истите го надминуваат пријавениот приход и кога постојат индиции за несразмерност на трошоците и добивката на субјектите.

2.3. Метод на банкарски депозити

Член 16

(1) Методот на банкарски депозити се применува за утврдување непријавен приход кој подлежи на оданочување преку анализи на вкупните депозити на сите банкарски сметки, парични и други трансакции.

(2) Методот на банкарски депозити може да се применува доколку книгите и евиденцијата на осомничениот не се достапни или доколку евиденцијата на осомничениот не го одразува целосно неговиот оданочив приход.

2.4. Метод на процентуална маржа

Член 17

(1) Методот на процентуална маржа се применува за пресметка на определени мерења на деловните односи со определени стандарди за тие деловни односи преку користење на стандардни проценти и соодноси на исти или слични деловни работења со цел за откривање кривични дела на перење пари.

(2) Методот на процентуална маржа најчесто се применува кај физички и правни лица што се занимаваат со малопродажба, каде што постојат информации за почетната состојба на стоките ускладиштени во магацините, стоките што се наоѓаат во промет и крајните залихи, споредено со нестандардната процентуална маржа.

2.5. Метод на посебни ставки

Член 18

Методот на посебни ставки се применува за да се утврди дека одредени трансакции извршени од страна на даночниот обврзник во текот на годината не се прикажани целосно или делумно се прикажани во неговата даночна пријава.

3. Постапка за утврдување непријавени приходи

Член 19

(1) Доколку Финансиската полиција, од сознанијата и материјалните докази прибрани со примена на методите за докажување на приход, утврди непријавен приход или имот од непознати извори за кои не се платени јавни давачки, за тоа писмено ја известува Управата за јавни приходи да покрене постапка за утврдување и наплата на јавните приходи за тој имот или приход.

(2) Основа за утврдување на данокот за неоданочените приходи претставува вредноста на имотот, односно висината на паричните средства на лицето или членови на неговото семејство што потекнуваат од непријавените приходи во времето кога истите требало да бидат оданочени.

(3) Данокот на непријавените приходи се пресметува со стапка од 70%.

(4) Во постапката лицето е должно да ги презентира доказите за изворите на средствата од кои е набавен имотот или средствата со кои располага лицето или членовите на неговото семејство.

(5) Постапката од овој член може да се покрене доколку со одредбите на овој закон не настанала застареност на правото за утврдување на данок или на друга јавна давачка.

4. Увид или преглед

Член 20

(1) Увид или преглед се врши на местото каде што е извршено кривичното дело или каде што настапила последицата, но и на секое друго место на кое може да се најдат траги на кривичното дело.

(2) Увид или преглед во деловните книги и друга евиденција се врши кога е потребно непосредно забележување, кога документацијата послужила како средство за повреда на законите или сокривање на важни факти и кога можат да се најдат траги или докази за кривично дело за кое се гони по службена должност.

(3) Финансискиот полицаец пред започнување со вршењето на увидот или прегледот се претставува, легитимира и го запознава субјектот со целта на увидот или прегледот.

(4) Во текот на вршењето на увидот или прегледот, доколку постојат основи на сомневање за сторено кривично дело, финансискиот полицаец може привремено да одземе документација и други предмети, за да изврши финансиска и друга анализа, доколку истите би послужиле како доказ, а за кои постои можност да бидат уништени или сокриени.

5. Повикување граѓани и собирање потребни известувања

Член 21

(1) Финансиската полиција со писмена покана, повикува граѓани во службените простории да дадат потребни известувања за непосредните забележувања во врска со одредени факти и околности.

(2) Постапката и начинот на повикување на граѓаните се врши согласно со одредбите од Законот за кривичната постапка.

(3) Финансискиот полицаец зема потребни известувања од граѓани само откако претходно ќе изврши идентификација на лицето и тоа ќе се поучи на јазик кој го разбира за неговите права, согласно со Законот за кривичната постапка.

(4) Ако лицето кое дава потребни известувања се откажало од правата утврдени со Законот за кривичната постапка, земањето потребни известувања се прекинува за најдолго од 2 часа, доколку истото лице побара да се консултира со својот адвокат.

(5) При земање потребни известувања од граѓани, Финансиската полиција ќе го повика да присуствува и јавниот обвинител кој е известен или по чие барање се преземаат дејствија во предистражната постапка.

(6) По потреба Финансиската полиција зема потребни известувања со уреди за визуелно и тонско снимање , но откако претходно ќе го извести лицето за употребата на вакви уреди и со негова писмена согласност.

(7) Потребните известувања од граѓани во предистражната постапка спроведена од страна на Финансиската полиција во постапка согласно закон, претставува доказ во кривичната постапка.

6. Обезбедување примероци од ракопис и потпис

Член 22

(1) Финансискиот полицаец ќе обезбеди примероци на ракопис и потпис од лице, доколку е неопходно да се утврдат и докажат определени факти и да се утврди автентичноста и потеклото на документот за што соодветно се применуваат стандардите за вештачење на потписи или ракописи уредени со пропис.

(2) Лицето од ставот (1) на овој член е должно да даде свои примероци од ракопис и потпис.

7. Претрес и преглед на деловни простории регистрирани за вршење дејност, магацини и други објекти за складирање на стока

Член 23

(1) За претресот на деловни простории регистрирани за вршење дејност, магацини и други објекти за складирање на стока, соодветно се применуваат одредбите од Законот за кривичната постапка.

(2) Финансиската полиција врши преглед на простории, магацини и други објекти за складирање на стока кои согласно со пропис се регистрирани со намена за вршење на деловна активност на правни и физички лица и каде што можат да се пронајдат предмети и книги од деловното работење за што врз основа на закон се должни да водат евиденција, согласно со Законот за кривичната постапка без судска наредба.

(3) Доколку претресот или прегледот поради објективни околности не може да започне или да продолжи, а постои сомневање дека доказите ќе бидат уништени, скриени или изменети, финансискиот полицаец може да преземе мерки за обезбедување на деловни и магацински простории во кои се наоѓа стока, други предмети, документација за деловно работење и слично, како и да отстрани лица од местата каде што се врши претресот.

(4) Мерките за обезбедување се спроведуваат со ставање пломба, други обележја на Финансиската полиција или на друг начин, а кои можат да бидат отстранети, сменети или уништени само од страна на Финансиската полиција, а истите се применуваат во најкратко нужно време потребно за непречено извршување на претресот или прегледот.

(5) Мерките од ставот (4) на овој член ги пропишува министерот за финансии.

8. Претрес на лица

Член 24

(1) Финансискиот полицаец може да изврши претрес на лице кога се сомнева дека лицето кај себе крие документи, пари, предмети од вредност или други предмети што би можеле да претставуваат материјален доказ во кривичната постапка.

(2) Финансискиот полицаец за време на извршувањe на своите надлежности заради лична безбедност во секој случај ќе изврши претрес на лице за кое се сомнева дека кај себе носи оружје кое може да го употреби.

(3) Претрес на лице се врши од страна на најмалку двајца финансиски полицајци припадници на истиот пол.

(4) Доколку при претресот се пронајдат предмети со кои е извршено или произлегуваат од кривично дело или се пронајде оружје, истите привремено ќе се одземат.

9. Запирање, прегледување и привремено одземање на превозно средство

Член 25

(1) Финансискиот полицаец може да запре и да изврши преглед на превозно средство, ако постои основ за сомневање дека се користи за забранет превоз на стока, лица или багаж, заради откривање и фаќање на сторител или соизвршител на кривично дело од областа на организираниот финансиски криминал, пронаоѓање на предмети кои можат да послужат како доказ и за да се утврди потребната документација, потеклото, квалитетот и количината на стоката.

(2) Пред започнување на прегледот на превозното средство, стоката или багажот кои се транспортираат, се повикува возачот или сопственикот да овозможи преглед и да присуствува на истиот.

(3) Доколку е потребно финансискиот полицаец може да побара лицето од ставот (2) на овој член да го пренесе транспортното средство до соодветно место за преглед и претрес.

(4) Финансиската полиција, привремено ќе одземе возило или друго превозно средство, ако со истото се транспортира стока за која не постои доказ за платени јавни давачки или документација за потеклото на стоката и ако вредноста на истата е поголема од една третина од вредноста на превозното средство со кое се транспортира, ако превозното средство е приспособено со дополнително вградување на посебен простор за криумчарење и тајно транспортирање на стока или се користи за превоз на експлозивни средства и орудија или други материи забранети со закон.

(5) Со одземените возила се постапува на начин определен со закон.

10. Привремено одземање стока, пари, хартии од вредност, предмети и документи

Член 26

(1) Финансискиот полицаец при извршување на своите овластувања може привремено да одземе стока што се транспортира, која е складирана или ставена во промет, доколку утврди дека за истата не постои документација за потеклото или не се платени јавни давачки пропишани со закон.

(2) Финансискиот полицаец привремено одзема пари, хартии од вредност, предмети и други документи, ако постои основ за сомневање дека тие се стекнати со извршување на кривично дело или можат да послужат како доказ за извршено кривично дело.

(3) Финансискиот полицаец при вршење на своите надлежности може привремено да одземе компјутер и други технички уреди, како што се компакт-дискови, дискети, мемориски карти, опрема за телекомуникација која вклучува телефонска секретарка, мобилни телефони, електронски дневник, пејџер, факс и секој друг уред кој содржи електронски доказ, кога постои основ за сомневање дека тие биле средство или цел на кривично дело од обласа на финансискиот криминал.

(4) Финансискиот полицаец постапката за одземање на компјутер и други електронски уреди ја врши со асистенција на експерт - информатичар за да се заштитат доказите во нивната првична форма, согласно со стандардите за ваков вид опрема.

(5) Со привремено одземената стока, пари, хартии од вредност, предмети и документи, електронски, механички и други направи, или делови од нив, се постапува на начин определен со закон.

11. Собирање, обработка, анализирање и користење на личните и други податоци

Член 27

(1) Финансиската полиција собира, обработува, анализира, користи и води евиденции за личните и други податоци за правни и физички лица за чие прибирање е овластена со овој и друг закон, заради спречување и откривање на казниви дела од нејзина надлежност.

(2) Финанансиската полиција собира лични и други податоци непосредно од лице на кое тие податоци се однесуваат и од други лица кои за тоа нешто знаат или од веќе постојните евиденции на податоци, кои согласно со закон ги водат надлежните државни органи, институции и установи.

(3) При собирање на лични и други податоци за идентификација на сторителите, финансиските полицајци можат да употребат технички средства за фотографирање и видео и аудио снимање.

(4) Директорот на Финансиската полиција одлучува за начинот на пристап до овие податоци и евиденциите кога тие се бараат за користење од страна на надлежни стручни и научни институции заради истражувачка работа, како и нивно доставување до домашни и странски полициски служби и меѓународни организации во согласност со прописите за класифицирани информации, прописите за заштита на личните податоци и ратификуваните меѓународни договори.

12. Привремени мерки

Член 28

(1) Финансиската полиција може да иницира постапка за поднесување предлог од страна на надлежниот јавен обвинител до надлежниот истражен судија за изрекување привремена мерка замрзнување на недвижен имот, парични средства, хартии од вредност, банкарски сметки и финансиски трансакции коишто се во тек, согласно со Законот за кривичната постапка.

(2) Финансиската полиција може да поднесе предлог до надлежниот суд за изрекување привремена мерка со која ќе се забрани на физичко или правно лице да располага и отуѓи имот, опрема, средства од сметка и друга имотна корист која произлегува од извршено казниво дело или да врши определена дејност, професија или должност, како и да поднесе предлог за одземање на привремено одземените предмети - стоки.

(3) Писмениот предлог треба да содржи писмено образложение со доставување на сите неопходни податоци за субјектите, имотот, банкарските сметки, хартиите од вредност, финансиските трансакции во тек како и основаноста на сомнението за сторените казниви дела, како и потребата од издавање на времената мерка.

13. Контрола

Член 29

Финансиската полиција при вршење на контролата над применување на законите, прописите и други акти од страна на трговските друштва и другите правни и физички лица кои вршат дејност и граѓани, врз основа и согласно со закон, може да изрече прекршочни санкции согласно со Законот за прекршоците, за одговорност на истите, доколку:

- не водат или нецелосно водат евиденција за набавка и продажба на стоките на големо и мало, како и за давање на трговски услуги определени со закон и на начин утврден со закон,
- евиденцијата не се наоѓа во соодветната просторија во која се врши трговија и во секое време не е достапна,
- деловните книги или евиденцијата на даночниот обврзник не се достапни или се изгубени, исчезнати и уништени,
- даночниот обврзник не сака да ги прикаже деловните книги и евиденцијата,
- без да е регистриран во соодветниот регистар согласно со закон, врши трговија и дава услуги во трговијата и
- постапуваат спротивно на прописите за регистрирање на готовинските плаќања.

IV. ТЕХНИЧКА ОПРЕМА, ОГНЕНО ОРУЖЈЕ И КРИМИНАЛИСТИЧКО-ТАКТИЧКИ МЕРКИ

Член 30

(1) Финансиската полиција може заради спроведување на своите надлежности да користи службени возила опремени со светлосна и звучна сигнализација, како и друга техничка опрема.

(2) Финансиските полицајци при спроведување на своите надлежности носат и поседуваат службено огнено оружје и други средства за присилба кои можат да ги употребат во согласност со овој закон.

(3) Средства за присилба на Финансиската полиција се средства за врзување на лица кои се користат заради совладување на отпор при приведување на лица и лишување од слобода на лица, во случаи предвидени со овој закон, при вршењето на работите од нејзина надлежност.

(4) Финансискиот полицаец е овластен да употреби огнено оружје, доколку со другите средства за присилба не може да одбие од себе или од друг истовремен непосреден противправен напад со кој се загрозува неговиот живот или телесниот интегритет, како и животот или телесниот интегритет на други лица.

(5) Министерството за финансии í обезбедува на Финансиската полиција периодична обука и тренинг за ракување со огнено оружје и употреба на други средства за присилба, под непосреден стручен надзор од страна на лица за обука од Министерството за внатрешни работи.

(6) Техничката опрема и огненото оружје се користи само за извршување на работните задачи на финансискиот полицаец кој е задолжен со истата во согласност со прописите кои важат за Министерството за внатрешни работи.

Член 31

(1) Финансиската полиција по потреба може да користи и криминалистичко-тактички мерки во согласност со закон и други прописи кои важат за Министерството за внатрешни работи, како што се итно возење, блокада, заседа, рација и други мерки.

(2) Примената на криминалистичко-тактичките мерки и употребата на техничката опрема на предлог на директорот ја пропишува министерот за финансии.

V. КРИВИЧНА ПРИЈАВА

Член 32

(1) Врз основа на собраните докази за утврдените факти за постоење на основано сомнение за сторено кривично дело од областа на организираниот финансиски криминал и кривична одговорност на сторителите, Финансиската полиција поднесува кривична пријава до надлежниот јавен обвинител во која ги наведува доказите. Кон кривичната пријава се доставува документација, предмети, скици, фотографии, прибавени извештаи, записници, службени белешки, изјави, други материјали и други докази.

(2) Кривичната пријава се поднесува најдоцна во рок од 15 дена од завршувањето на предистражната постапка.

VI. СЛУЖБЕНА БЕЛЕШКА, ЗАПИСНИК, ПОТВРДА И ОПЕРАТИВНА ИНФОРМАЦИЈА

Член 33

(1) За преземените дејствија во постапката за откривање и докажување на кривични дела од својата надлежност финансискиот полицаец составува записник, службена белешка или оперативна информација, а за привремено одземените предмети се издава потврда.

(2) Финансискиот полицаец составува записник за преземените дејствија на: увид во деловни книги и друга евиденција; претрес и увид на деловни простории; претрес и приведување лица, како и запирање и прегледување на превозно средство. Записникот содржи податоци за сите факти и околности при преземање дејствија, истиот го потпишуваат финансискиот полицаец и лицето кај кое или врз кое се преземаат дејствијата.

(3) За преземените мерки и дејствија за утврдување и проверка на одделните факти и околности што ќе ги утврди финансискиот полицаец при спроведување на овластувањата составува службена белешка.

(4) За добиените сознанија нови податоци коишто можат да придонесат за отворање на нова предистражна постапка, во врска со сторено кривично дело од областа на организираниот финансиски криминал спрема конкретни сторители, финансискиот полицаец составува оперативна информација.

(5) Финансискиот полицаец ќе издаде потврда за: привремено одземено превозно средство; привремено одземена стока при транспорт, складирана или ставена во промет; привремено одземени парични средства, хартии од вредност, предмети и документи и привремено одземени електронски, механички и други апарати. Потврдата ја потпишуваат финансискиот полицаец и лицето од кое се одзема.

(6) Доколку лицето врз кое се преземаат дејствијата одбие да ја потпише потврдата или записникот, истото финансискиот полицаец ќе го наведе во документот.

VII. ОБВРСКИ НА ПРАВНИ И ФИЗИЧКИ ЛИЦА

Член 34

(1) Правните и физичките лица се должни на Финансиската полиција да и овозможат непречен пристап до деловни книги и друга евиденција, документи, записници, меморандуми, компјутерски податоци, податоци од даночните пријави и да создадат потребни услови за пристап во деловни и работни простории, магацини и други објекти за складирање на стока, во согласност со одредбите на овој закон.

(2) На барање на Финансиската полиција податоците за вршење на работите во платниот промет на учесникот во платниот промет, не претставуваат деловна тајна за носителот на платен промет и истиот е должен на барање да ги достави во определениот рок.

(3) Финансиската полиција во работите од нејзина надлежност не плаќа такси, надоместоци и други трошоци за работите кои во текот на спроведување на надлежноста и ги даваат државни органи, органи надлежни за водење регистри, носители на платен промет, учесниците во платниот промет, како и судски трошоци.

VIII. СОРАБОТКА СО ДРЖАВНИ ОРГАНИ

Член 35

(1) Во извршување на работите од својата надлежност Финансиската полиција соработува со Јавното обвинителство, Министерството за внатрешни работи, Управата за јавни приходи, Царинската управа, Бирото за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, Државната комисија за спречување на корупцијата, Комисијата за заштита на конкуренцијата, Државниот завод за ревизија, Државниот девизен инспекторат, Државниот пазарен инспекторат и други инспекциски органи, државни органи и правни лица кои со закон се надлежни за спречување и откривање на казниви дела.

(2) Органите на државната управа и другите државни органи, институции или правни лица кои по службена должност прибираат податоци и водат евиденции, во согласност со закон, се должни да ги достават тие податоци на барање на Финансиската полиција.

(3) Финансиската полиција соработува со Министерството за внатрешни работи особено при:

- случаите на преземање оперативни активности на собирање докази, распит на граѓани, приведување лица, потраги, асистенции, вршење на достава и проверки на лица и нивно живеалиште или престојувалиште,
- проверка на податоци за лица и моторни возила кои ја преминувале границата на Република Македонија, на граничните премини,
- вештачење при утврдување на веродостојност на трагите на кривичното дело, веродостојност на потписи, фалсификувања и слично,
- on-line користење на воспоставените ХОСТ бази на податоци: евиденции на граѓани, криминалитет и странци, државјанство, ЕМБГ, моторни возила, оружје и патни исправи и други евиденции со кои располага Министерството за внатрешни работи,
- координација, работа во тимови, размена на криминалистички податоци во случаите на преземање заемни оперативни активности,
- соработка со Меѓународните полициски организации - ИНТЕРПОЛ и ЕУРОПОЛ, учество во Националното биро за меѓународна полициска соработка и други механизми за соработка со полициите на други држави,
- користење на опрема и простории во случаите на преземање на активности за следење на комуникациите, оперативно извидување и документирање, електронско набљудување и документирање и прикриени операции и

- заедничко усовршување на професионалните стандарди и техниките во борбата против организираниот или друг вид криминал од надлежност на двете страни.

IX. МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

Член 36

Во врска со работите од својата надлежност, Финансиската полиција може да соработува и разменува информации со странски полициски и државни органи, организации од други држави и меѓународни организации во областа на организираниот финансиски криминал.

X. СПЕЦИФИЧНОСТИ ВО ПРАВАТА, ОБВРСКИТЕ И ОДГОВОРНОСТИТЕ НА ФИНАНСИСКИТЕ ПОЛИЦАЈЦИ ВО РАБОТНИТЕ ОДНОСИ

1. Примена на општи прописи

Член 37

(1) На финансиските полицајци се применува овој закон, Законот за работните односи и општите и посебните прописи од областа на здравственото, пензиското и инвалидското осигурување и Општиот колективен договор за јавните служби, јавните претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и други правни лица кои вршат нестопанска дејност, доколку со овој закон поинаку не е уредено.

(2) За државните службеници во Финансиската полиција во однос на правата, должностите и одговорностите од работен однос ќе се применува Законот за државните службеници.

2. Вработување на финансиски полицаец

Член 38

(1) Во Финансиската полиција како финансиски полицаец може да се вработи лице кое покрај општите услови ги исполнува и посебните услови предвидени со овој закон и актот за систематизација и организација на работните места во Финансиската полиција.

(2) За финансиски полицаец може да биде вработено лице кое:

- е државјанин на Република Македонија,
- не е постаро од 35 години,
- е психофизички здраво (способно) и со предиспозиции за вршење на работите на финансиски полицаец од страна на определена здравствена установа, во согласност со прописите кои важат за Министерството за внатрешни работи,
- има завршено соодветно високо образование и
- ги исполнува и посебните услови пропишани со актот за систематизација.

(3) При вработувањето во Финансиската полиција треба да бидат соодветно и правично застапени граѓаните кои припаѓаат на сите заедници, со почитување на критериумите на стручност и компетентност.

(4) При вработувањето во Финансиската полиција да се почитува принципот на еднаквост на половите.

3. Постапка за вработување

Член 39

(1) Финансиски полицаец заснова работен однос врз основа на јавен оглас и на начин и под услови утврдени со овој закон.

(2) По исклучок, работен однос во Финансиската полиција без јавен оглас се заснова за определени работни места утврдени со актот за систематизација на работните места во Финансиската полиција и за стипендисти на Министерството за финансии, како и завршени студенти на Полициската академија - криминалисти. Лицата од овој став можат да бидат и постари од условот предвиден во членот 38 став (2) алинеја 2 од овој закон.

(3) Постапката по јавен оглас за прием на лице во Финансиската полиција може да трае и подолго, но не подолго од три месеца.

(4) Во Финансиската полиција може да се вработи лице со преземање, без огласување на работното место, од еден во друг државен орган со негова согласност, на работно место кое одговара на неговата стручна подготовка, односно квалификации, кога тоа го налага потребата на Финансиската полиција, по претходно мислење на министерот за финансии.

(5) Директорот може да побара од надлежните државни институции податоци за лице кое е во постапка за вработување како финансиски полицаец, за постоење на евентуални пречки кои ја загрозуваат безбедноста на работењето на Финансиската полиција.

(6) Директорот врз основа на квалификациите, стручноста и знаењата на пријавените кандидати, одлучува за изборот и ги предлага на министерот за финансии.

4. Престанок на работен однос

Член 40

На финансискиот полицаец работниот однос му престанува во следниве случаи, ако:

1) сам тоа го побара;

2) трајно ја загуби здравствената и физичка способност за извршување на должностите во Финансиската полиција како последица на болест или намалување на физичките или менталните капацитети;

3) не ги исполнува посебните услови од членот 38 став (2) алинеи 1, 3 и 5 на овој закон за вработување на финансиски полицаец;

4) му е изречена дисциплинска мерка престанок на работен однос со денот на врачување на конечното решение;

5) поради издржување казна затвор мора да биде отсутен од работа подолго од шест месеца - со денот на упатувањето на издржувањето на казната или ако му биде изречена прекршочна санкција, односно казна во траење подолго од шест месеца;

6) ги исполни условите за пензија согласно со закон;

7) се укине работното место поради организациски промени, намалување на надлежноста и обемот на работата на Финансиската полиција, а истиот одбие прераспоредување и

8) се утврди дека врз основа на оцена преку примена на систем на вреднување и процена на работата, дека нема знаења или незадоволително ги исполнува работните задачи и барањата на работното место.

XI. ОБВРСКИ НА ВРАБОТЕНИТЕ ВО ФИНАНСИСКАТА ПОЛИЦИЈА

1. Општи обврски

Член 41

(1) Вработените во Финансиската полиција имаат обврска:

1) работните задачи да ги вршат совесно, стручно, ефикасно, уредно и навремено во согласност со Уставот, закон и други прописи за Финансиската полиција;

2) да ги извршува наредбите од непосредно претпоставениот раководител и да постапува по нив во согласност со Уставот, закон и друг пропис;

3) да го почитува пропишаното работно време и

4) опремата што му е дадена на користење за извршување на неговите должности да ја употребува со должно внимание и како добар домаќин во согласност со нејзината намена и истата да не ја користи во приватни цели;

(2) Финансискиот полицаец покрај обврските од ставот (1) на овој член ги има и следниве обврски:

1) да ја врши својата работа непристрастно и без влијание од политичките партии, да не се раководи од свои политички уверувања, од лични финансиски интереси, да не ги злоупотребува овластувањата и статусот и да го штити угледот на Финансиската полиција;

2) по наредба на непосредниот раководен финансиски полицаец, полициските работи да ги извршува и подолго од полното работно време, ако тоа е нужно заради нивно успешно и навремено извршување;

3) стручно да го усовршува своето знаење заради унапредување на професионалните барања со постојано почитување и применување на прописите за вршење на своите службени должности;

4) да се однесува во согласност со Кодексот на однесување на Финансиската полиција и пропишаните правила за ред и дисциплина на Финансиската полиција;

5) да ги почитува сите безбедносни мерки да не дојде до загрозување на неговиот живот и здравје, како и животот и здравјето на другите вработени во Финансиската полиција и граѓаните;

6) не смее да биде член на управен одбор и надзорен орган на трговски друштва, јавни претпријатија и установи;

7) да не се однесува непристојно и недолично спрема странките;

8) да не дава послуга или овозможување на послуга на друго лице со пари или со други работи од вредност, кои на работникот му се доверени во вршењето на работите и задачите и

9) да не користи привилегии и ослободувања, барање или примање материјална или друга корист при исполнување на своите службени обврски.

(3) Вработените во Финансиската полиција се должни да ги чуваат класифицираните информации согласно со прописите за класифицирани информации.

(4) Вработениот во Финансиската полиција за непридржување кон обврските пропишани со ставовите (1), (2) и (3) на овој член ќе биде повикан на дисциплинска одговорност, како и прекршочна или кривична одговорност во согласност со закон.

2. Посебни обврски

2.1. Барање за медицински преглед

Член 42

(1) Засновање работен однос во Финансиската полиција се врши откако од страна на определена здравствена установа, во согласност со прописите кои важат за Министерството за внатрешни работи, ќе се утврди дека кандидатот за финансиски полицаец исполнува соодветни здравствени стандарди за вршење на работите на работното место.

(2) Во случаите кога финансискиот полицаец не ги исполнува задоволително своите работни задачи, а кога подолго време отсуствува од работа, или постои сомневање за неговата здравствена состојба, директорот може да одлучи да го упати финансискиот полицаец на вонреден медицински преглед.

(3) Начинот и постапката за проверка на работните способности за вработување во Финансиската полиција ги пропишува министерот за финансии по предлог на директорот.

2.2. Надворешни активности

Член 43

(1) Финансиските полицајци не смеат да вршат никаква друга функција поврзана со остварување на профит, а која е во судир со нивната службена должност.

(2) Против финансиските полицајци кои се однесуваат спротивно на одредбите од овој член ќе биде покрената дисциплинска постапка.

XII. ОСНОВНИ И ПОСЕБНИ ПРАВА НА ФИНАНСИСКИТЕ ПОЛИЦАЈЦИ ОД РАБОТЕН ОДНОС

1. Плата, осигурување и надоместоци

Член 44

(1) Финансиските полицајци имаат право на плати, надоместоци на плата и други надоместоци кои се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

(2) Финансискиот полицаец, поради специфичностите на работите кои ги извршува, има право на плата зголемена за 30% од основицата утврдена со актот за исплата на плата и надоместоци.

(3) Финансискиот полицаец има право на додаток на плата за работа подолга од полното работно време и за работа ноќе и викенд денови од 40% и за работа во денови на празник од 50%. На финансискиот полицаец во случај на привремена неспособност за работа, настаната при вршење или по повод вршење на работите и задачите, му припаѓа надоместок во висина на тековната плата за времето на отсуство од работа.

(4) На финансискиот полицаец согласно со прописите за пензиско и инвалидско осигурување, стажот на осигурување му се смета со зголемено траење, така што старосната граница за стекнување право на старосна пензија се намалува зависно од степенот на зголемување на стажот и тоа за по една година за секои четири години поминати на работни места на кои ефективно поминати 12 месеца се сметаат во стаж на осигурување како 16 месеца.

(5) Платата на финансискиот полицаец може да се утврди во зголемен или намален износ до 30%, сразмерно на извршените работи од работното место, односно доверените работи и придонесот на финансискиот полицаец во вкупното работење во Финансиската полиција, а врз основа на оценување за работењето.

(6) Министерството за финансии ги осигурува финансиските полицајци за случај на смрт, телесно оштетување или губење на работната способност, за време на вршење на работите од нивна надлежност.

(7) Финансиски полицаец кој во вршењето на работите и задачите ќе го загуби животот ќе се погребе на трошок на Министерството за финансии, а на неговото семејството му припаѓа еднократен паричен надоместок во висина на вкупниот износ од остварените плати во последните 24 месеца.

2. Прераспоредување, унапредување, работно време, одмор и отсуства

Член 45

(1) Финансискиот полицаец, по потреба заради извршување на надлежностите на Финансиската полиција, може да биде прераспореден на друго работно место кое одговара на степенот на неговото образование.

(2) Прераспоредувањето на определено време може да трае до шест месеца, со можност за продолжување од дополнителни шест месеца. По престанокот на потребата за прераспоредување, финансискиот полицаец се враќа на поранешното или слично слободно работно место.

(3) Во случаите на прераспоредување за определено време финансискиот полицаец има право на:

- надоместок на трошоци за превоз, доколку секој ден патува до друго место,

- утврден надоместок доволен за надоместување на дополнителни трошоци за храна, сместување и трошоците за превоз до постојаното живеалиште еднаш неделно, доколку финансискиот полицаец привремено определено време престојува надвор од местото на живеење и

- надоместок за трошоците за селење, доколку прераспоредувањето трае повеќе од шест месеца.

(4) Финансискиот полицаец во зависност од постигнатите исклучителни и натпросечни резултати во работењето, стручното знаење и способности во работењето, залагањето, креативноста и совесноста при извршувањето на службените должности може да биде унапреден на повисоко работно место.

Член 46

Финансискиот полицаец може да биде прераспореден или унапреден на друго работно место на предлог на директорот.

Член 47

(1) Поради потребите на службата, а по наредба на непосредниот раководител, финансиските полицајци може да работат во смени, или со варијабилно работно време, вклучувајќи специфично работно време и прекувремено работење.

(2) Кога неодложни потреби тоа го бараат, директорот на Финансиската полиција или од него овластен раководен финансиски полицаец, може на финансискиот полицаец да му го одложи, односно прекине користењето на годишниот одмор.

(3) Во случаите на ставот (2) од овој член, финансискиот полицаец има право на надоместок на стварните трошоци настанати со одложувањето, односно прекинувањето на годишниот одмор.

3. Посебни права

Член 48

Финансиските полицајци при вршење на своите овластувања имаат посебни права да:

1) влегуваат и да имаат слободен премин на станиците, аеродромите, пристаништата и јавните паркинзи само со покажување на службена легитимација;

2) бесплатна употреба на јавен превоз и

3) посебна заштита на нивната личност, семејство и имот, по нивно барање, во местото на живеење секогаш кога за тоа постојат сериозни безбедносни причини.

4. Оценување на работата

Член 49

(1) Финансиските полицајци во текот на своето работење ќе бидат оценувани најмалку еднаш годишно.

(2) Финансиските полицајци кои оправдано отсуствувале од работа подолго од шест месеца во текот на годината (боледување, неплатено отсуство итн.) нема да бидат оценувани.

(3) Оценувањето на финансиските полицајци се врши врз основа на податоци кои се однесуваат на стручното знаење и способности во работењето, залагањето, постигнатите резултати, креативноста и совесноста при извршувањето на службените должности. Оцената за финансискиот полицаец може да биде “се истакнува”, ”задоволува”, ”делумно задоволува” и “незадоволува”.

(4) Резултатите од оценувањето ќе служат како основа за одлуките за унапредувањето или прераспоредувањето на друго работно место.

(5) Процената и оценувањето на работата на финансискиот полицаец може да се изврши и пред годишното оценување на работата секогаш кога се врши прераспоредување, унапредување или доколку е започната дисциплинска постапка.

(6) Начинот и постапката на оценување на работењето на финансиските полицајци ги пропишува министерот за финансии на предлог на директорот.

XIII. КОДЕКС НА ОДНЕСУВАЊЕ И ОДГОВОРНОСТИ

1. Кодекс на однесување

Член 50

(1) Финансиските полицајци се должни да ги почитуваат највисоките стандарди на сопствениот интегритет и интегритетот на старешините во Финансиската полиција во извршување на сите активности кои ја вклучуваат јавноста, како и органите на државната управа и другите државни органи.

(2) Кодексот на однесување ги опишува стандардите на однесување кои треба да се почитуваат од сите финансиски полицајци и дава насоки и упатства за решавање на етичките прашања за оние кои работат во Финансиската полиција и оние кои соработуваат и работат со финансиските полицајци.

(3) Случаите на спротивно однесување на Кодексот на однесување можат да бидат предмет на дисциплинска одговорност, вклучувајќи ја и мерката престанок на работен однос со отказ.

(4) Кодексот на однесување го пропишува министерот за финансии на предлог на директорот на Финансиската полиција.

2. Дисциплинска одговорност

Член 51

(1) За повреда на службената должност финансискиот полицаец одговара дисциплински.

(2) Одговорноста за сторено кривично дело, односно прекршок не ја исклучува дисциплинската одговорност на финансискиот полицаец.

Член 52

(1) Финансискиот полицаец одговара дисциплински за дисциплинска неуредност и дисциплински престап.

(2) Дисциплинска неуредност, во смисла на ставот (1) од овој член, е полесна незначителна повреда на службената должност, односно полесна повреда на угледот на Финансиската полиција или угледот на финансискиот полицаец.

(3) Дисциплинскиот престап, во смисла на ставот (1) од овој член, е потешка значителна повреда на службената должност, односно потешка повреда на угледот на Финансиската полиција или угледот на финансискиот полицаец.

Член 53

(1) За повреда на службената должност на финансискиот полицаец може со решение да му се изрече една од следниве дисциплински мерки:

1) јавна опомена;

2) парична казна во висина од 10% до 30% од висината на едномесечниот износ на платата исплатена во последниот месец пред извршувањето на повредата на службената должност;

3) распоредување на работно место во пониска категорија која одговара на степенот на образование во траење од шест месеца до една година и

4) престанок на вработувањето.

(2) При изрекување на дисциплинските мерки од ставот (1) на овој член се земаат предвид тежината на повредата на службената должност, последиците од таа повреда, степенот на одговорноста на финансискиот полицаец, околностите под кои е сторена повредата, поранешното негово однесување и вршењето на работите, како и други олеснителни и отежителни околности.

Член 54

(1) Дисциплинска неуредност е:

1) недоаѓање на работа во определеното време и одење од работа пред истекот на работното време и покрај опомената од непосредно претпоставениот;

2) неуредно чување на службените списи и податоци;

3) неоправдано недоаѓање на работа до два работни дена во текот на една календарска година;

4) неносење на службените ознаки на Финансиската полиција, ако таква обврска постои;

5) неоправдано неизвестување на непосредно претпоставениот за спреченоста за недоаѓање на работа во рок од 24 часа и

6) одбивање на стручно оспособување и усовршување на кое финансискиот полицаец се упатува.

(2) За дисциплинска неуредност може да се изрече јавна опомена или парична казна во висина од 10% од едномесечниот износ на платата исплатена во последниот месец пред извршувањето на дисциплинската неуредност во траење од еден до три месеца.

Член 55

(1) Дисциплински престап е:

1) неизвршување или несовесно, непристојно, ненавремено или небрежно вршење на службената должност;

2) покажување на незадоволителни резултати во работата;

3) изразување и застапување на политичко уверување во вршењето на овластувањата;

4) одбивање да се даде или давање на неточни податоци на државните органи, правните лица и на граѓаните, доколку давањето на податоци е пропишано со закон;

5) незаконито располагање со материјалните средства;

6) одбивање на вршење на службените задачи од работното место на кои е распореден или одбивање на наредби од министерот, односно директорот;

7) непреземање или делумно преземање на пропишаните мерки за осигурување на безбедноста на доверените предмети;

8) предизвикување на поголема материјална штета;

9) повторување на дисциплинска неуредност;

10) примање на подароци или друг вид корист;

11) злоупотреба на статусот или пречекорување на овластувањата во вршењето на службените задачи;

12) злоупотреба на боледување;

13) оддавање класифицирана информација со степен на тајност определен согласно со пропис;

14) непридржување кон обврската за медицински преглед;

15) внесување, употреба и работење под дејство на алкохол или наркотични средства;

16) непридржување кон прописите за заштита од болест, заштита при работа, пожар, експлозија, штетно дејствување на отрови и други опасни материи и повреда на прописите за заштита на животната средина;

17) поставување на личниот финансиски интерес во судир со положбата на финансискиот полицаец и

18) навредливо или насилничко однесување.

(2) За дисциплинските престапи од ставот (1) на овој член се изрекува:

- парична казна од 10% до 30% од едномесечниот износ на платата исплатена на финансискиот полицаец во месецот пред извршувањето на дисциплинскиот престап, во траење од еден до шест месеца,

- распоредување на работно место во пониска категорија на работно место која одговара на неговото образование, во траење од шест месеца до една година, по истекот на кое финансискиот полицаец се враќа на работното место во категорија на работното место на кое бил распореден пред изрекувањето на дисциплинската мерка;

- распоредување на работно место во пониска категорија на работно место која одговара на неговото образование и

- престанок на вработувањето, кога настапиле штетни последици за органот, а притоа не се утврдени олеснителни околности за финансискиот полицаец кој го сторил престапот.

Член 56

Збирот на паричните казни изречени на финансискиот полицаец во еден месец за дисциплинска неуредност и дисциплински престап, не може да надмине 30% од износот на неговата вкупна плата за тој месец.

Член 57

(1) Дисциплинските мерки против финансискиот полицаец за дисциплинска неуредност ги изрекува министерот, а по претходен писмен предлог на директорот.

(2) Пред изрекување на мерката финансискиот полицаец се известува писмено за наводите што постојат против него и тој има можност да даде одговор на писмениот предлог од ставот (1) на овој член.

Член 58

(1) Министерот за финансии, формира Комисија за водење на дисциплинска постапка за дисциплински престап на финансискиот полицаец (во натамошниот текст: Комисијата), во рок од осум дена од денот на поднесувањето на предлогот за покренување на дисциплинска постапка.

(2) Комисијата од ставот (1) на овој член е составена од три члена и тоа еден раководен финансиски полицаец, еден финансиски полицаец со категорија на работно место од истата група како и финансискиот полицаец против кого се води дисциплинската постапка и еден член претставник од Министерството за финансии.

(3) Комисијата од ставот (1) на овој член по спроведената дисциплинска постапка му предлага соодветна дисциплинска мерка на министерот.

(4) Ако Комисијата од ставот (1) на овој член утврди дека државниот службеник не е одговорен или не се исполнети условите за донесување решение за изрекување на дисциплинска мерка, му предлага на министерот, да го отфрли предлогот, односно да ја запре постапката.

(5) Министерот, врз основа на предлогот на Комисијата, донесува решение за изрекување на дисциплинска мерка, односно за отфрлање на предлогот, односно за запирање на постапката.

(6) Решението за изрекување на дисциплинска мерка се врачува лично на финансискиот полицаец, по правило во работните простории на органот во кој финансискиот полицаец работи, односно на адреса на живеалиштето, односно престојувалиштето од кое финансискиот полицаец секојдневно доаѓа на работа.

(7) Ако финансискиот полицаец не може да се пронајде на адресата на живеалиштето, односно престојувалиштето или ако го одбие врачувањето, решението се објавува на огласната табла во Министерството за финансии. По изминувањето на три работни дена од денот на објавувањето на огласната табла се смета дека врачувањето е извршено.

(8) Дисциплинската постапка завршува во рок од 60 дена сметано од денот на донесување на решение за формирање на Комисијата од ставот (1) на овој член.

Член 59

(1) Секој, во согласност со закон, има право да поднесе иницијатива за покренување на дисциплинска постапка против финансиски полицаец која треба да биде образложена.

(2) Предлог за покренување на дисциплинска постапка против финансискиот полицаец поднесува директорот.

(3) Предлогот од ставот (2) на овој член се доставува до финансискиот полицаец и синдикалната организација, чиј член е финансискиот полицаец.

Член 60

Дисциплинската постапка не може да се поведе ако поминал еден месец од денот кога директорот или министерот дознале за повредата на службената должност.

Член 61

Дисциплинската постапка не може да се поведе ако поминале три месеца од денот кога е сторена повредата на службената должност.

Член 62

Ако повредата на службената должност повлекува и кривична одговорност, дисциплинската постапка за утврдување на одговорноста на финансискиот полицаец застарува во рок од две години од денот на дознавањето за повредата.

3. Суспендирање

Член 63

(1) Финансискиот полицаец може да биде суспендиран во случаи кога против него е покрената кривична постапка за кривично дело сторено на работа или во врска со работата или е покрената дисциплинска постапка за дисциплински престап, а повредата е од таква природа што неговото натамошно присуство во органот додека трае постапката штетно ќе се одрази врз Финансиската полиција, односно ќе го осуети или оневозможи утврдувањето на одговорноста за дисциплински престап.

(2) За суспендирање или враќање на работа на финансискиот полицаец решава директорот на Финансиската полиција.

(3) За времето кога финансискиот полицаец е суспендиран му следува надомест од 60% од основната плата. Во случај на враќање на работа и доколку не се утврди постоење на дисциплинска одговорност на финансискиот полицаец му следува надомест ретроактивно до 100% од основната плата.

(4) Против решението од ставот (3) на овој член финансискиот полицаец има право на жалба до министерот за финансии во рок од осум дена од денот на доставување на решението.

XIV. НАГРАДИ И ПРИЗНАНИЈА

Член 64

(1) За долгогодишна стручна работа, организациски унапредувања, успех во вршењето на работните задачи, подобрување на угледот на службата, на финансиските полицајци, на органите на државната управа или други државни органи, на носители на јавни овластувања и поединци, им се доделуваат признанија.

(2) Финансиските полицајци можат да добијат и еднократен износ на парична награда за постигнати натпросечни, исклучителни резултати во работењето.

(3) Парични награди во еднократен паричен износ се доделуваат и на соработниците на правдата на Финансиската полиција во откривање на финансискиот криминал.

(4) Признанијата и наградите од ставовите (1) и (2) на овој член по правило се доделуваат на денот на Финансиската полиција. Денот на Финансиската полиција е 26 Јуни.

(5) За паричните награди решава министерот за финансии на предлог на директорот на Финансиската полиција.

XV. ИНФОРМИРАЊЕ

Член 65

(1) Финансиската полиција, за својата работа подготвува годишен извештај за работата во претходната година и истиот го поднесува преку министерот за финансии до Владата на Република Македонија, најдоцна до крајот на јануари во тековната година.

(2) Финансиската полиција преку печатените и електронските медиуми, со извештаи, информации, соопштенија или на друг погоден начин ја информира јавноста за својата работа во согласност со Уставот и со закон, на начин што ќе се води сметка да не се загрозат доверливоста и успешноста на преткривичната постапка, како и правата на трети лица.

XVI. ФИНАНСИРАЊЕ

Член 66

(1) Средствата за работа, унапредување, модернизација и опремување на Финансиската полиција, како и за стимулирање на финансиските полицајци се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

(2) Покрај средствата од ставот (1) на овој член Финансиската полиција остварува средства во висина на 25% од приходите од откриени и наплатени даноци, како и од пленување на непосредната и посредната имотна корист прибавени со извршени казниви дејствија или од извршена конфискација во корист на Република Македонија, согласно со Кривичниот законик.

XVII. ПРЕКРШОЧНИ САНКЦИИ

Член 67

(1) Финансискиот полицаец согласно со Законот за прекршоците, при извршувањето на работите од своја надлежност може да изрече глоба за сторен прекршок од страна на физички и правни лица, на самото место кога е тоа утврдено со овој закон.

(2) Финансиската полиција согласно со овој закон е исклучиво надлежна за водење на прекршочна постапка и изрекување на прекршочни санкции глоба, опомена и забрана за вршење професија, дејност или должност во согласност со Законот за прекршоците.

Член 68

(1) Глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за прекршок, ако на Финансиската полиција:

- не ги презентира доказите за изворите на средствата од кои е набавен имотот, односно средствата со кои располага согласно со членот 19 став (4) од овој закон,
- не се јави на писмена покана, согласно со членот 21 став (1) од овој закон и

- не даде примероци од ракопис и потпис согласно со членот 22 став (2) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 1.500 до 2.500 евра во денарска противвредност ќе се изрече и на правното лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 500 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичкото лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(4) За прекршокот од ставот (1) на овој член на одговорното лице во правното лице покрај глобата ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност од 15 дена.

(5) За прекршокот од ставот (1) на овој член на правното лице покрај глобата ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење на дејност од 30 дена.

(6) Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе се изрече на самото место на правното лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(7) Глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност ќе се изрече на самото место на одговорното лице во правното лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(8) Глоба во износ од 100 евра во денарска противвредност ќе се изрече на самото место на физичкото лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

Член 69

(1) Глоба во износ од 3.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за прекршок, ако на Финансиската полиција:

- не и овозможи увид или преглед на објекти и други простории согласно со членот 23 став (2) од овој закон,

- не и овозможи преглед на превозни средства согласно со членот 25 ставови (1) и (3) од овој закон,

- не и овозможи непречен пристап до деловни книги и друга евиденција или не создаде потребни услови за пристап до деловни и работни простории, магацини и други објекти согласно со членот 34 став (1) од овој закон и

- не ги отстрани утврдените недостатоци од извршената контрола согласно со членовите 29 став (1) и 34 став (2) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече и на правното лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичкото лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(4) За прекршокот од ставот (1) на овој член на одговорното лице во правното лице покрај глобата ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност од 15 дена.

(5) За прекршокот од ставот (1) на овој член на правното лице покрај глобата ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење на дејност од 30 дена.

(6) Глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече на самото место на правното лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(7) Глоба во износ од 600 евра во денарска противвредност ќе се изрече на самото место на одговорното лице во правното лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(8) Глоба во износ од 200 евра во денарска противвредност ќе се изрече на самото место на физичкото лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

Член 70

(1) Глоба во износ од 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на службено лице во органот на државната управа, во органите на локалната самоуправа и другите државни органи и организации, ако на Финансиската полиција:

- не и овозможи непречен пристап до деловни книги и друга евиденција или не создаде потребни услови за пристап до деловните и работните простории согласно со членот 34 став (1) од овој закон,

- на барање на Финансиската полиција, учесникот во платниот промет во определен рок не ги достави податоците за вршење на работите во платниот промет согласно со членот 34 став (2) од овој закон и

- не и овозможат увид во податоци и евиденции кои ги прибираат и водат согласно со закон, а со тоа ќе ја попречат Финансиската полиција во извршување на надлежности согласно со овој закон, согласно со членот 35 став (2) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече и на правното лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

Член 71

(1) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорно лице во правно лице, службено лице или финансиски полицаец, ако:

- издаде или објави информации во врска со конкретното извршување на надлежноста на Финансиската полиција што се однесуваат на контрола на конкретни деловни односи со што на друг ќе предизвика поголема имотна штета или истото го стори од користољубие и

- издаде или објави информации од соодветен степен на доверливост согласно со прописите за класифицирани информации за кои узнало во текот на надлежното постапување или истото го стори од користољубие.

(2) Глоба во износ од најмалку 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичкото лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече и на правното лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

Член 72

(1) За прекршоците предвидени со овој закон, прекршочната постапка ја води комисија на Финансиската полиција.

(2) Комисијата од ставот (1) на овој член е составена од два члена и претседател на комисијата.

(3) Членовите на комисијата треба да имаат завршено високо образование и работно искуство од најмалку седум години на предметната материја, а претседателот на комисијата треба да е дипломиран правник со положен правосуден испит и работно искуство од најмалку девет години на предметната материја.

XVIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 73

(1) Со денот на влегувањето во сила на овој закон Финансиската полиција продолжува да работи како Управа за Финансиска полиција.

(2) Директорот именуван согласно Законот за финансиската полиција ("Службен весник на Република Македонија” број 55/2002) продолжува да ја врши својата функција до истекот на мандатот.

Член 74

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 75

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за финансиската полиција ("Службен весник на Република Македонија" број 55/2002).

Член 76

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J I
PËR POLICINË FINANCIARE

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

(1) Me këtë ligj rregullohen organizimi, kompetenca, udhëheqja, mënyra e kryerjes së punës, autorizimet dhe përgjegjësitë e Policisë financiare.

(2) Me këtë ligj rregullohen edhe specifikat e të drejtave, obligimeve dhe përgjegjësive të policëve financiarë nga marrëdhënia e punës, kodeksi i sjelljes, përgjegjësia disiplinore, shpërblimet dhe mirënjohjet, si dhe financimi.

II. ORGANIZIMI, KOMPETENCAT DHE UDHËHEQJA

1. Organizimi

Neni 2

(1) Punët e Policisë financiare i kryen Drejtoria e Policisë financiare, si organ në përbërje të Ministrisë së Financave, në cilësinë e personit juridik (në tekstin e mëtejmë: Policia financiare).

(2) Policia financiare kompetencat e veta i zbaton në territorin e Republikës së Maqedonisë.

(3) Selia e Policisë financiare është në Shkup.

(4) Policia financiare në pajtim me ligjin dhe marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare, mund të kryejë veprime të caktuara nga kompetenca e vet edhe jashtë territorit të Republikës së Maqedonisë.

(5) Policia financiare e ka vulën dhe vulën katrore, dhe punon me emrin Ministria e Financave-Drejtoria e Policisë financiare.

Neni 3

(1) Policia financiare e ka simbolin e vet në formë të mburojës me tri mbishkrime: në pjesën e sipërme në dy rreshta me shkrim cirilik, me ngjyrë të kaltër të mbyllët është e shkruar: REPUBLIKA E MAQEDONISË MINISTRIA E FINANCAVE, nën këtë në dy rreshta qëndron mbishkrimi DREJTORIA E POLICISË FINANCIARE, ndërsa në pjesën e poshtme, në formë gjysmërrethi, me shkrim latin ngjyrë ari është e shkruar: FINANCIAL POLICE. Në pjesën e mesme është i stilizuar flamuri i Republikës së Maqedonisë, ngjashëm me monedhën e farkuar prej një denari, e rrethuar me kurorë nga të dyja anët. Nën flamurin e stilizuar qëndron i gravuar numri serik prej katër zerosh.

(2) Mënyrën e përdorimit të simbolit nga paragrafi (1) i këtij neni, e përcakton ministri i Financave me propozimin e drejtorit të Policisë financiare.

Neni 4

(1) Policia financiare punët nga kompetenca e vet i kryen nëpërmjet:

1) Drejtorisë, dhe

2) Njësive rajonale

(2) Drejtoria i koordinon kompetencat dhe udhëheq me Policinë financiare në tërë territorin e Republikës së Maqedonisë.

Neni 5

(1) Kompetencat e Policisë financiare i kryejnë policët financiarë, të cilët i cakton dhe shkarkon ministri i Financave, me propozimin e drejtorit të Policisë financiare (në tekstin e mëtejmë: drejtori).

(2) Varësisht nga detyrat zyrtare që i kryejnë të punësuarit në Policinë financiare, vendet e punës klasifikohen në grupet dhe kategoritë e vendeve të punës, si vijojnë:

I. udhëheqës në Policinë financiare

II. policë financiarë, dhe

III. nëpunës shtetërorë në Policinë financiare.

I. Udhëheqësit në Policinë financiare janë:

- këshilltari i drejtorit – koordinatori i udhëheqësve të sektorëve;
- udhëheqësi i sektorit, dhe
- udhëheqësi i seksionit-inspektori kryesor.

II. policët financiarë janë:

- polici financiar-inspektor i pavarur;
- polici financiar-inspektor i lartë;
- polici financiar-inspektor, dhe
- polici financiar-inspektor më i ri, dhe

III. nëpunës shtetërorë në Policinë financiare janë nëpunësit shtetërorë profesionalë-administrativë, në pajtim me Ligjin për nëpunësit shtetërorë.

(3) Të punësuarit në Policinë financiare nga grupi I dhe II nga paragrafi (2) të këtij neni kanë arsimimin sipëror, ndërsa të punësuarit nga grupi III nga paragrafi (2) të këtij neni kanë arsimin e mesëm.

(4) Të gjithë të punësuarit nga grupi I dhe II nga paragrafi (2) të këtij neni, sipas titullit të vendit të punës janë policë financiarë në Policinë financiare, dhe në pajtim me këtë ligj kanë autorizime 24 orë në ditë.

Neni 6

(1) Policët financiarë e kanë uniformën zyrtare, legjitimacionin zyrtar dhe emblemën.

(2) Para ndërmarrjes së çfarëdo veprimi zyrtar, policët financiarë legjitimohen, përveç kur me legjitimimin mund të rrezikohet qëllimi i masave që ndërmerren në pajtim me ligjin.

(3) Formën dhe përmbajtjen e legjitimacionit zyrtar dhe formën e emblemës, si dhe mënyrën e shfrytëzimit të saj, i përcakton ministri i Financave me propozimin e drejtorit.

2. Kompetencat

Neni 7

Policia financiare ka kompetencë, si vijon:

1) zbaton kontrollin financiar, përcjell zbatimin e dispozitave tatimore, doganore dhe të tjera nga sfera e financave, grumbullon dhe analizon të dhënat për transaksionet me para të gatshme, ndërmerr masa parahetimore dhe të tjera, kur ekzistojnë bazat për dyshim për vepra të kryera penale, nga sfera e krimit të organizuar financiar;

2) zbaton hetimin financiar për veprat penale nga sfera e krimit të organizuar financiar, të cilat ndiqen me detyrë zyrtare, dhe i përcjell gjurmët e parave nga veprat ndëshkuese të përcaktuara me ligj, që përfshijnë shuma të konsiderueshme dhe shuma në masë të madhe;

3) zbulon dhe dokumenton veprat penale, para se gjithash nga sfera e krimit të organizuar financiar dhe veprat penale që ndiqen me detyrë zyrtare, siç janë fshehja e tatimit, larja e parave dhe të ardhurave të tjera nga vepra ndëshkuese, mashtrime tatimore, bankare, sigurimesh, bursash, doganore e mashtrime të tjera me shuma në masë të konsiderueshme dhe të madhe, format e rënda të korrupsionit siç janë keqpërdorimi i detyrës dhe autorizimeve zyrtare në shuma të konsiderueshme, ose në dëm të mjeteve të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë, marrjen e mitos dhe dhënien e mitos, si dhe shkaktimin e falimentimeve të rrejshme, falsifikimin dhe zhdukjen e

librave afariste, falsifikimin e dokumenteve, financimin e terrorizmit, mospagesën e doganës, akcizave ose detyrimeve të tjera publike të përcaktuara me ligj, që përfshijnë shuma më të mëdha, të konsiderueshme dhe shuma në masë të madhe;

4) zbaton procedurën për hulumtimin e pronës dhe gjendjes pronësore, në bazë të të dhënave publike dhe regjistrave që udhëhiqen në pajtim me ligjin;

5) zbaton masat parahetimore që të zbulohen dhe sigurohen gjurmët e veprës penale dhe sendet që mund të shërbejnë si dëshmi, që të gjendet kryerësi i veprës penale, kryerësi ose bashkëpjesëmarrësi të mos fshihet ose të mos ikin, si dhe t'i grumbullojnë të gjitha njoftimet që do të mund të jenë me interes, për udhëheqjen e suksesshme të procedurës penale;

6) parashtron fletëparaqitje penale te prokurori publik kompetent për veprat penale nga kompetenca e vet, të cilat ndiqen me detyrë zyrtare, për të cilat është njoftuar ose për të cilat do të njoftohet në mënyrë tjetër;

7) ngre dhe udhëheq procedurë për kundërvajtje, si dhe paraqet iniciativa për ngritjen e procedurës për kundërvajtje te organet kompetente, nëse gjatë kryerjes së kompetencave të veta, konfirmon ekzistimin e përgjegjësisë për kundërvajtje të përcaktuar me ligj;

8) parashtron iniciativë për ngritjen e procedurës për përcaktimin dhe arkëtimin e detyrimeve publike, te organi kompetent;

9) kryen analizën profesionale kompjuterike të sendeve të konfiskuara, informatave kompjuterike ose të dhënave nga aparatet e tjera elektronike dhe mekanike, të cilat përmbajnë informata dhe të cilat mund të shërbejnë si dëshmi për udhëheqjen e procedurës parahetimore dhe për kundërvajtje nga kompetenca e vet;

10) organizon dhe zbaton trajnime, kontrollin e njohurive të policëve financiarë dhe kryen udhëheqjen me resurset njerëzore;

11) me kërkesën e organeve dhe institucioneve të tjera shtetërore, përpilon dhe paraqet të dhëna dhe mendime profesionale nga kompetenca e vet;

12) bashkëpunon me organet e ngjashme nga vendet e tjera, në pajtim me marrëveshjet bilaterale dhe marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare, dhe

13) kryen kompetenca të tjera, të përcaktuara me këtë ligj dhe ligj tjetër.

Neni 8

Policia financiare gjatë kryerjes së punëve nga kompetenca e vet, ka autorizim si vijon:

1) kryen inspektim në librat afaristë, dokumente, procesverbale, memorandume, të dhëna kompjuterike, të dhënat e marra nga aparatet e tjera elektronike ose mekanike, fletëparaqitje tatimore dhe evidencë tjetër, si dhe kryen analizën financiare të të njëjtave;

2) kryen inspektim dhe kontroll të objekteve dhe lokaleve të organeve shtetërore, personave juridikë që kryejnë autorizime publike dhe të personave të tjerë juridikë, në praninë e personit përgjegjës ose personit të autorizuar prej tij;

3) për shkak të grumbullimit të njoftimeve të nevojshme, me thirrje me shkrim i thirr qytetarët dhe i grumbullon njoftimet e nevojshme prej tyre, me qëllim që të sigurohen informatat dhe dëshmitë e nevojshme;

4) shfrytëzon metoda të argumentimit të drejtpërdrejtë dhe të tërthortë të hyrjeve të paparaqitura, në pajtim me ligjin;

5) siguron ekzemplarë nga doreshkrimi dhe nënshkrimi, për krahasimin dhe argumentimin e autenticitetit të prejardhjes së dokumenteve;

6) merr të dhëna dhe mendime nga personat profesionalë;

7) kryen bastisjen e shtëpisë dhe lokaleve të tjera, si dhe bastisjen e lokaleve afariste të regjistruara për kryerjen e veprimtarisë ekonomike, magazinave dhe objekteve të tjera për magazinimin e mallit, si dhe të lokaleve të tjera ndihmëse, nëse ekzistojnë baza për dyshim se te ato do të gjenden gjurmët e veprës penale ose sendeve që mund të shërbejnë si dëshmi, me urdhrin e gjyqit kompetent;

8) kryen kontrollin e lokaleve afariste të regjistruara për kryerjen e veprimtarisë, magazinave dhe objekteve të tjera për magazinimin e mallit, si dhe të lokaleve të tjera ndihmëse, nëse ekzistojnë baza për dyshim se te ato do të gjenden gjurmët e veprës penale ose sendeve, që mund të shërbejnë si dëshmi;

9) kryen bastisjen e personave kur ekziston dyshimi se personi në vete fsheh dokumente, para, sende me vlerë ose sende të tjera, të cilat mund të jenë dëshmi materiale në procedurën penale;

10) arreston persona, përkohësisht i mban në arrest ose i privon nga liria personat, me urdhrin e gjyqit kompetent, në pajtim me dispozitat e Ligjit për procedurë penale;

11) i ndalon përkohësisht dhe kryen kontrollin e mjeteve transportuese, mallit, personave dhe bagazhit, nëse ekzistojnë baza për dyshim se te ata do të gjenden gjurmët e veprës penale ose sendet, që mund të shërbejnë si dëshmi.

12) përkohësisht e konfiskon automjetin ose mjetin tjetër transportues, me të cilin është kryer vepra ndëshkuese, në pajtim me dispozitat e Ligjit për procedurë penale;

13) përkohësisht i konfiskon mallin, paratë, letrat me vlerë, sendet dhe dokumentet, aparate elektronike, mekanike ose të tjera, ose pjesë të tyre, kur ekzistojnë baza për dyshim se ato kanë qenë mjeti ose qëllimi i veprës penale;

14) i evidenton, përpunon dhe i mbron të dhënat personale dhe të tjera, të marra drejtpërdrejt nga personat për të cilët ato kanë të bëjnë, nga personat të cilët të njëjtat i posedojnë, ose nga evidenca ekzistuese që udhëhiqet në pajtim me ligjin;

15) paraqet iniciativë te prokurori kompetent publik për kumtimin e masës së përkohshme, ngrirjen e pronës së patundshme, mjeteve monetare, letrave me vlerë, llogarive bankare dhe transaksioneve financiare që janë në rrjedhë, si dhe paraqet iniciativë te organet e tjera kompetente shtetërore, për kumtimin e masave të përkohshme në pajtim me ligjin;

16) paraqet propozim për aplikimin e masave të veçanta hetimore dhe zbaton urdhrin për aplikimin e të njëjtave në procedurë, në pajtim me ligjin;

17) propozon te prokurori publik ose gjykatësi hetues, marrjen e veprimeve të veçanta hetimore, kur kryerësi është i panjohur ose kur ekziston rreziku nga prolongimi;

18) kryen kontrollin e punës materiale financiare, dhe zbatimin e ligjeve dhe të dispozitave e akteve të tjera, nga ana e shoqërive tregtare dhe personave të tjerë juridikë, personave fizikë të regjistruar dhe të paregjistruar që kryejnë veprimtari, dhe

19) kumton sanksione për kundërvajtje për përgjegjësinë e personave juridikë dhe fizikë që kryejnë veprimtari, në bazë të ligjit dhe në procedurë në pajtim me ligjin.

3. Drejtori

Neni 9

(1) Me punën e Policisë financiare udhëheq drejtori të cilin e emëron dhe shkarkon Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozimin e ministrit të Financave. Për punën e tij dhe punën e Policisë financiare, drejtori i përgjigjt Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe ministrit të Financave.

(2) Drejtori është i pavarur në kryerjen e punëve të Policisë financiare, dhe i ka të gjitha autorizimet në pajtim me këtë ligj.

(3) Drejtori mund të ketë zëvendës, të cilin e emëron dhe shkarkon Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozimin e ministrit të Financave.

(4) Emërimi i drejtorit dhe zëvendësdrejtorit bëhet në bazë të profesionalizimit të tyre, me këtë rast merren parasysh edhe aftësitë e tjera relevante të tyre, për kryerjen e funksionit.

(5) Drejtori dhe zëvendësdrejtori emërohen për kohën prej katër vjetësh, dhe mund të emërohen përsëri edhe për një periudhë të mandatit.

Neni 10

(1) Drejtori e përfaqëson Policinë financiare dhe ministrit të Financave i propozon miratimin e akteve për zbatimin e ligjeve dhe të rregullave të tjera që kanë të bëjnë me realizimin e kompetencave të Policisë financiare.

(2) Me propozim të drejtorit të Policisë financiare, ministri i Financave vendos për punësimin dhe pushimin nga marrëdhënia e punës dhe vendos për përgjegjësi disiplinore e materiale, për avancimin, sistemimin dhe suspendimin e punonjësve të Policisë financiare, në përputhje me dispozitat e këtij ligji.

(3) Drejtori është kompetent për miratimin e instruksioneve operative në formë të shkruar që kanë të bëjnë me punën praktike të Policisë financiare.

(4) Drejtori, disa prej kompetencave të tij në formë të shkruar, përkohësisht mund t'ua bartë policëve drejtues financiar, në përputhje me këtë ligj.

Neni 11

(1) Mandati i drejtorit dhe zëvendësdrejtorit të Policisë financiare u pushon:

- pas skadimit të katër viteve nga dita e emërimit të tij;
- në rast të vdekjes;
- në rast të dorëheqjes;
- në rast të shkarkimit;
- në rast se është dënuar për vepër penale me dënim të pakushtëzuar me burg prej së paku gjashtë muajsh;
- kur nga gjykata i është kumtuar sanksion për kundërvajtje përkatësisht dënimi ndalim për kryerje të veprimtarisë të personit drejtues në institucion;
- nëse përgjithmonë e humbin aftësinë e punës për kryerjen e funksionit dhe
- kur do t'i përmbushin kushtet për pension pleqërie.

(2) Drejtori dhe zëvendësdrejtori mund të shkarkohen në përputhje me paragrafin (1) alinenë 4 të këtij neni, për shkak të:

- kryerjes joprofesionale edhe të pandërgjegjshme të funksionit dhe për shkak të mungesës së rezultateve pozitive në punën e Policisë financiare që i përcakton komisioni i formuar prej Qeverisë së Republikës së Maqedonisë në bazë të analizës krahasuese të raporteve për rezultatet e arritura të Policisë financiare për një periudhë prej dy mandatesh dhe
- në rast të sëmundjes së rëndë afatgjate e cila e pengon në kryerjen e funksionit.

III. MËNYRA E PUNËS DHE METODA TË CILAT I SHFRYTËZON POLICIA FINANCIARE

1. Mënyra e punës

Neni 12

(1) Policët financiarë autorizimet e tyre i kryejnë në mënyrë profesionale, të ndërgjegjshme dhe me përgjegjësi në përputhje me Kushtetutën, ligjet dhe me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare.

(2) Të gjitha veprimet që i ndërmerr Policia financiare në realizimin e punëve nga kompetenca e saj, i ndërmerr në përputhje me këtë ligj, në bazë të autorizimeve të përcaktuara në Ligjin për procedurë penale, me qëllim të zbulimit të veprës penale, kryerësit të veprës dhe të sigurohen prova në procedurën penale.

(3) Gjatë zbatimit të kompetencave të veta, Policia financiare nuk guxon të bëjë diskriminim mbi asnjë bazë, siç janë: gjinia, raca, ngjyra e lëkurës, origjina nacionale apo sociale, bindja politike dhe konfesionale, gjendja pronësore e shoqërore ose ndonjë status tjetër.

(4) Policia financiare autorizimet e saj i zbaton me efikasitet dhe shpejtësi të nevojshme, në atë mënyrë që të mos shkaktohet dëm më i madh ose pasoja të tjera të dëmshme nga të domosdoshmet për realizimin e disa veprimeve.

2. Metodat e dëshmimit të hyrjeve

Neni 13

(1) Policia financiare në kuadër të kompetencave të veta, duke i zbatuar autorizimet ligjore, shfrytëzon metoda për t'i dëshmuar hyrjet si: metoda e vlerës neto, metoda e shpenzimeve, metoda e depozitimeve bankare, metoda e marzhës sipas përqindjes dhe metoda e zërave të veçantë.

(2) Metodat e dëshmimit paraqesin tërësi të sistematizuar të procedurave të përcaktuara me ligj dhe me rregull tjetër me qëllim të përcaktimit të hyrjeve dhe ligjshmërisë në punën financiare të subjekteve. Metodat shfrytëzohen për fitimin e provave përmes analizës së më shumë provave materiale të siguruara për lëndë konkrete, të cilat lindin apo sugjerojnë në një ngjarje konkrete juridike penale.

(3) Metodat e dëshmimit të hyrjeve shfrytëzohen në rastet kur personi fizik apo juridik: hyrjet në tërësi nuk i paraqet për tu tatuar; tregon shpenzime të pavërteta ose të rrejshme; paraqet furnizim të rrejshëm të mallit;paraqet lehtësime, lirime, ose autorizime të rrejshme tatimore; nuk e evidenton shitjen e mallrave, shërbimeve dhe pronës; nuk e evidenton prodhimin; lidh marrëveshje fiktive ose të dyshimta për paga, provizione dhe dividendë; fsheh fitimin nga shitja e patundshmërive, nga qiratë apo honorarët; keqpërdor mjete buxhetore, mjete prej fondeve publike, huave shtetërore ose furnizimeve publike; keqpërdor ushtrimin e autorizimeve publike ose punëve me interes publik apo me larjen e parave legalizon hyrje prej veprave ndëshkuese.

(4) Metodat e dëshmimit të hyrjeve aplikohen edhe mbi tatimpaguesit të cilët zotërojnë pronë ose kanë në dispozicion shumë më të madhe të mjeteve nga mjetet e tatuara, përkatësisht zotërojnë pronë dhe mjete të cilat burojnë prej hyrjeve të cilave nuk u është përcaktuar apo në mënyrë të saktë nuk u është përcaktuar tatimi ose ndonjë detyrim tjetër publik në përputhje me ligj.

2.1 Metoda e vlerës neto

Neni 14

(1) Metoda e vlerës neto aplikohet kur tatimpaguesi: nuk mban libra afaristë dhe evidencë tjetër për të cilën është i obliguar me ligj; mban libra afaristë dhe evidencë, por ato nuk i mban në mënyrë të plotë dhe në përputhje me ligj; evidenca e tatimpaguesit është asgjësuar apo nëse nuk është e arritshme; tatimpaguesi refuzon t'i tregojë librat afaristë dhe evidencën ose kur tatimpaguesi (person fizik) nuk ka obligim të mbajë libra afaristë ose evidencë.

(2) Vlera neto e tatimpaguesit paraqet dallim ndërmjet mjeteve të tij dhe obligimeve të tij në fund të vitit fiskal.

(3) Vlera neto përllogaritet për disa vjet të njëpasnjëshëm, me ç'rast përcaktohet rritja ose zvogëlimi i vlerës neto për secilin vit të radhës, së cilës i shtohen

shpenzimet e bëra gjatë çdo viti, siç janë: shpenzimet e jetesës, tatimet e paguara, dhuratat e dhuruara, premitë e paguara për sigurimin e jetës, humbjet nga shitja e mjeteve vetjake, pjesë nga humbja kapitale e cila nuk kompensohet nga baza tatimore dhe shpenzime të tjera në përputhje me ligj. Shuma e pranuar paraqet rritje të përgjithshme të vlerës neto për atë vit.

(4) Prej rritjes së përgjithshme të vlerës neto sipas paragrafit (3) të këtij neni, hiqen burimet e njohura të hyrjeve edhe atë: dhuratat e pranuara, trashëgimia, pensionet dhe pagat, kamata e liruar prej tatimit, lehtësime të tjera tatimore ligjore, dividenda, hyrjet prej sigurimit të jetës, neto humbjet operative të transferuara, transferime të lejuara të humbjeve kapitale, tatimi i kthyer dhe hyrje të tjera në përputhje me ligj.

(5) Prej rritjes së përgjithshme të vlerës neto hiqen burimet e njohura të hyrjeve dhe dallimi i fituar paraqet hyrje të paparaqitur prej burimeve të panjohura.

(6) Me krahasimin e shumës së fituar të hyrjeve të paparaqitura prej burimeve të panjohura, dhe hyrjeve të paraqitura në fletëparaqitjen tatimore, Policia tatimore verifikon nëse tatimpaguesi në mënyrë të drejtë i ka përllogaritur dhe paraqitur hyrjet e tatueshme.

2.2. Metoda e shpenzimeve

Neni 15

Metoda e shpenzimeve aplikohet me qëllim që të verifikohet nëse ekziston mbulesë për shpenzimet, nëse të njëjtat i tejkalojnë hyrjet e paraqitura dhe kur ekzistojnë tregues për joproporcionalitet të shpenzimeve dhe fitimit të subjekteve.

2.3. Metoda e depozitimeve bankare

Neni 16

(1) Metoda e depozitimeve bankare aplikohet për verifikimin e hyrjeve të paparaqitura të cilat tatohen, përmes analizave të depozitimeve të përgjithshme në të gjitha llogaritë bankare, të transaksioneve monetare dhe transaksioneve të tjera.

(2) Metoda e depozitimeve bankare mund të aplikohet në qoftë se librat dhe evidenca e të dyshuarit nuk janë të arritshme ose nëse evidenca e të dyshuarit nuk i pasqyron në tërësi hyrjet e tij të tatueshme.

2.4. Metoda e marzhës sipas përqindjes

Neni 17

(1) Metoda e marzhës sipas përqindjes aplikohet për përllogaritjen e matjeve të caktuara të marrëdhënieve afariste me standarde të përcaktuara për ato marrëdhënie afariste përmes shfrytëzimit të përqindjeve dhe përpjesëtimeve standarde të aktiviteteve të njëjta ose të ngjashme afariste me qëllim të zbulimit të veprave penale të larjes së parave.

(2) Metoda e marzhës sipas përqindjes aplikohet ndaj personave fizikë dhe juridikë të cilët merren me shitje me pakicë, ku ekzistojnë informata për gjendjen fillestare të mallrave të magazinuar nëpër depo, të mallrave që janë lëshuar në qarkullim dhe të stoqeve të fundit, krahasuar me marzhën jostandarde sipas përqindjes.

2.5. Metoda e zërave të veçantë

Neni 18

Metoda e zërave të veçantë aplikohet që të verifikohet se disa transaksione të realizuara nga tatimpaguesi gjatë vitit nuk janë pasqyruar tërësisht ose pjesërisht janë pasqyruar në fletëparaqitjen e tij tatimore.

3. Procedura e verifikimit të hyrjeve të paparaqitura

Neni 19

(1) Në qoftë se Policia financiare prej informatave dhe provave materiale të siguruara përmes aplikimit të metodave për dëshmimin e hyrjeve, verifikon hyrje të paparaqitura ose pronë me origjinë të panjohur, për të cilat nuk janë paguar detyrimet publike, për këtë me shkrim e njofton Drejtorinë e Hyrjeve Publike që të ngrejë procedurë për përcaktimin dhe arkëtimin e hyrjeve publike për atë pronë ose hyrje.

(2) Bazë për përcaktimin e tatimit për hyrjet e patatuara paraqet vlera e pronës, përkatësisht lartësia e mjeteve monetare të personit ose anëtarëve të familjes së tij, të cilat burojnë prej hyrjeve të paparaqitura në kohën kur të njëjtat është dashur të jenë të tatuara.

(3) Tatimi i hyrjeve të paparaqitura përllogaritet me shkallë prej 70%.

(4) Në procedurën personi e ka për detyrë që t'i prezantojë provat e burimit të mjeteve prej të cilave është blerë prona ose të mjeteve të cilat i ka në dispozicion personi apo anëtarët e familjes së tij.

(5) Procedura e këtij neni mund të hapet nëse me dispozitat e këtij ligji nuk është parashkruar e drejta për përcaktimin e tatimit apo të ndonjë detyrimi tjetër publik.

4. Inspektim ose kontroll

Neni 20

(1) Inspektim ose kontroll kryhet në vendin ku është bërë vepra penale ose ku është shfaqur pasoja, por edhe në çdo vend tjetër në të cilin mund të gjenden gjurmë të veprës penale.

(2) Inspektim ose kontroll në librat afaristë dhe në evidencë tjetër kryhet kur është e nevojshme marrja e shënimeve të drejtpërdrejta, kur dokumentacioni ka shërbyer si mjet i cenimit të ligjeve apo për fshehjen e fakteve të rëndësishme dhe kur mund të gjenden gjurmë apo prova për vepër penale për të cilën ndiqet sipas detyrës zyrtare.

(3) Polici financiar para fillimit të inspektimit ose kontrollit prezantohet, legjitimohet dhe e njofton subjektin me qëllimin e inspektimit ose të kontrollit.

(4) Gjatë kohës së kryerjes së inspektimit ose kontrollit, nëse ekzistojnë baza të dyshimit për vepër të kryer penale, polici financiar përkohësisht mund të sekuestrojë dokumentacion dhe sende të tjera, që të bëjë analizë financiare dhe analiza të tjera, nëse të njëjtat do të shërbenin si provë, kurse për të njëjtat ekziston mundësia që të asgjësohen apo fshihen.

5. Thirrja e qytetarëve dhe mbledhja e informatave të nevojshme

Neni 21

(1) Policia financiare me fletëthirrje, thërret qytetarë në lokalet zyrtare që të japin informata të nevojshme për atë që e kanë vërejtur në mënyrë të drejtpërdrejtë në lidhje me faktet dhe rrethanat e caktuara.

(2) Procedura dhe mënyra e thirrjes së qytetarëve bëhet në përputhje me dispozitat e Ligjit për procedurë penale.

(3) Polici financiar, merr informata të nevojshme prej qytetarëve vetëm pasi që paraprakisht ta ketë bërë identifikimin e personit dhe atij do t'i vihen në dijeni të drejtat e tij në gjuhën të cilën e kupton, në përputhje me Ligjin për procedurë penale.

(4) Nëse personi i cili jep informata të nevojshme heq dorë prej të drejtave të përcaktuara në Ligjin për procedurë penale, marrja e informatave të nevojshme pezullohet për më së shumti 2 orë, nëse personi i njëjtë kërkon që të konsultohet me avokatin e tij.

(5) Gjatë marrjes së informatave të nevojshme nga qytetarët, Policia financiare do ta thërrasë edhe prokurorin publik që të marrë pjesë i cili është i njoftuar apo sipas kërkesës së tij ndërmerren veprime në procedurën parahetimore.

(6) Sipas nevojës Policia financiare merr informata të nevojshme me aparate për incizim vizual dhe tonik, por pasi që paraprakisht ta ketë njoftuar personin për përdorimin e aparateve të atilla dhe me pëlqimin e tij të dhënë në formë të shkruar.

(7) Informatat e nevojshme prej qytetarëve në procedurën parahetimore e zbatuar prej Policisë financiare në procedurë konform ligjit, paraqesin provë në procedurën penale.

6. Sigurim i ekzemplarëve nga dorëshkrimi dhe nënshkrimi

Neni 22

(1) Policia financiare do të sigurojë ekzemplarë nga dorëshkrimi dhe nënshkrimi i personit, nëse është e domosdoshme të verifikohen dhe dëshmohen fakte të caktuara dhe të verifikohet autenticiteti dhe origjina e dokumentit për të cilën gjë në mënyrë përkatëse aplikohen standardet për ekspertizën e nënshkrimeve apo dorëshkrimeve të përcaktuara me dispozitë.

(2) Personi nga paragrafi (1) i këtij neni, e ka për detyrë që të japë ekzemplarë nga dorëshkrimi dhe nënshkrimi personal.

7. Bastisja dhe kontrolli i lokaleve afariste të regjistruara për kryerje të veprimtarisë, i depove dhe objekteve të tjera për magazinim të mallrave

Neni 23

(1) Për kontrollin e lokaleve afariste të regjistruara për kryerje të veprimtarisë, të depove dhe objekteve të tjera për magazinim të mallrave, në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat e Ligjit për procedurë penale.

(2) Policia financiare bën kontroll të lokaleve, depove dhe objekteve të tjera për magazinim të mallrave të cilat në përputhje me dispozitën janë regjistruar me dedikim për kryerje të aktivitetit afarist të personave fizikë dhe juridikë dhe tek të cilët mund të zbulohen sende dhe libra nga puna afariste për të cilën gjë në bazë të ligjit janë të detyruar të mbajnë evidencë, në përputhje me Ligjin për procedurë penale pa urdhër gjyqësor.

(3) Në qoftë se bastisja ose kontrolli për shkaqe objektive nuk mund të fillojë apo të vazhdojë, kurse ekziston dyshimi se provat do të asgjësohen, fshihen apo ndryshohen, polici financiar mund të ndërmarrë masa për sigurimin e lokaleve afariste dhe të depove në të cilat gjendet malli, sende të tjera, dokumentacioni për punën afariste dhe ngjashëm, si dhe t'i largojë personat nga vendi ku bëhet kontrolli.

(4) Masat e sigurisë zbatohen përmes vënies së vulës së plumbit, shenjave të tjera të Policisë financiare ose në mënyrë tjetër ndërkaq të njëjtat mund të shmangen, ndryshohen ose asgjësohen vetëm nga Policia financiare kurse të njëjtat aplikohen brenda kohës më të shkurtër të domosdoshme e të nevojshme për kryerjen pa pengesa të bastisjes ose kontrollit.

(5) Masat nga paragrafi (4) i këtij neni, i përcakton ministri i Financave.

8. Bastisja e personave

Neni 24

(1) Polici financiar, mund të bëjë bastisje të personit, kur dyshon se personi fsheh në vete dokumente, para, sende me vlerë ose sende të tjera të cilat mund të paraqesin provë materiale në procedurën penale.

(2) Polici financiar, gjatë zbatimit të kompetencave të veta, për shkak të sigurisë personale, në çdo rast do të bëjë bastisje të personit për të cilin dyshon se mban me vete armë të cilën mund ta përdorë.

(3) Bastisja e personit bëhet nga ana e së paku dy policëve financiarë, pjesëtarë të gjinisë së njëjtë.

(4) Në qoftë se gjatë bastisjes gjeten sende me të cilat është bërë ose dalin nga vepra penale ose gjendet armë, të njëjtat përkohësisht do të konfiskohen.

9. Ndalimi, kontrollimi dhe konfiskimi i përkohshëm i automjetit

Neni 25

(1) Polici financiar mund ta ndalojë dhe ta bëjë kontrollimin e mjetit transportues në qoftë se ekzistojnë baza për dyshim se shfrytëzohet për transportimin e ndaluar të mallit, të personave ose të bagazhit, për shkak të zbulimit dhe të kapjes së kryerësit ose të bashkëkryerësit të veprës penale nga sfera e krimit financiar të organizuar, për gjetjen e sendeve të cilat mund të shërbejnë si provë dhe që të përcaktohet dokumentacioni i nevojshëm, prejardhja, cilësia dhe sasia e mallit.

(2) Para fillimit të kontrollimit të mjetit transportues, të mallit ose të bagazhit të cilët transportohen, thirret vozitësi ose pronari që ta mundësojë kontrollin dhe të jetë i pranishëm në të njëjtin.

(3) Në qoftë se nevojitet, polici financiar mund të kërkojë që personi nga paragrafi (2) i këtij neni, ta çojë mjetin transportues në vend përkatës për kontrollim dhe për bastisje.

(4) Policia financiare, përkohësisht do ta konfiskojë automjetin ose mjetin tjetër transportues në qoftë se, me të njëjtin transportohet mall për të cilin nuk ekziston provë për detyrime publike të paguara ose, dokumentacion për prejardhjen e mallit dhe nëse vlera e të njëjtit është më e madhe se një e treta e vlerës së mjetit transportues me të cilin transportohet, në qoftë se mjeti transportues është përshtatur me krijimin plotësues të hapësirës së veçantë për kontrabandë dhe për transportimin e fshehtë të mallit ose përdoret për transportimin e mjeteve shpërthyese dhe të pajisjeve ose të materieve të tjera, të ndaluara me ligj.

(5) Me automjetet e konfiskuara, veprohet sipas mënyrës së përcaktuar me ligj.

10. Konfiskimi i përkohshëm i mallit, i parave, i letrave me vlerë, i sendeve dhe i dokumenteve

Neni 26

(1) Polici financiar gjatë zbatimit të autorizimeve të veta, përkohësisht mund ta konfiskojë mallin që transportohet, i cili është magazinuar ose është lëshuar në qarkullim, në qoftë se konstaton se për të njëjtin nuk ekziston dokumentacion për prejardhjen ose nuk janë paguar detyrimet publike të përcaktuara me ligj.

(2) Polici financiar përkohësisht konfiskon para, letra me vlerë, sende dhe dokumente të tjera, nëse ekzistojnë dyshime të bazuara se ato janë përfituar me kryerjen e veprës penale ose mund të shërbejnë si provë për vepër penale të kryer.

(3) Polici financiar gjatë zbatimit të kompetencave të veta, përkohësisht mund të konfiskojë kompjuter dhe aparate të tjera teknike, si që janë kompakt-disqet, disketat, kartat e memories, pajisje për telekomunikim e cila përfshin sekretaresh telefonike, telefona celularë, ditar elektronik, pejxher, faks dhe çdo aparat tjetër i cili përmban provë elektronike, kur ekzistojnë dyshime të bazuara se ato kanë qenë mjeti ose qëllimi i veprës penale nga sfera e krimit financiar.

(4) Polici financiar procedurën për konfiskimin e kompjuterit dhe të aparateve të tjera elektronike e bën me asistencën e ekspertit të informatikës, që të ruhen provat në formën e tyre fillestare, në përputhje me standardet për llojin e këtillë të aparateve.

(5) Me mallin përkohësisht të konfiskuar, me paratë, letrat me vlerë, sendet dhe dokumentet, me aparatet elektronike, mekanike dhe të tjera, ose me pjesë të tyre, veprohet sipas mënyrës së përcaktuar me ligj.

11. Grumbullimi, përpunimi, analizimi dhe shfrytëzimi i të dhënave personale dhe të tjera

Neni 27

(1) Policia financiare grumbullon, përpunon, analizon, shfrytëzon dhe mban evidencë për të dhënat personale dhe të tjera për personat juridikë dhe fizikë, për grumbullimin e të cilave është e autorizuar me këtë dhe me ligj tjetër, për shkak të parandalimit dhe të zbulimit të veprave ndëshkuese nga kompetenca e saj.

(2) Policia financiare grumbullon të dhëna personale dhe të tjera në mënyrë të drejtpërdrejtë nga personi për të cilin ato të dhëna kanë të bëjnë dhe nga persona të tjerë të cilët dinë diçka për atë ose nga evidencat e të dhënave ekzistuese, të cilat në përputhje me ligjin i mbajnë organet shtetërore kompetente, institucionet dhe entet.

(3) Gjatë grumbullimit të të dhënave personale dhe të tjera për identifikimin e kryerësve, policët financiarë mund të përdorin mjete teknike për fotografim dhe për incizim video dhe audio.

(4) Drejtori i Policisë financiare merr vendim për mënyrën e qasjes te këto të dhëna dhe te evidencat, kur ato kërkohen për shfrytëzim nga ana e institucioneve kompetente profesionale dhe shkencore, për shkak të punës hulumtuese, si edhe dërgimin e tyre në shërbimet policore të vendit dhe të huaja dhe në organizatat ndërkombëtare, në përputhje me rregullat për informacionet e klasifikuara, me rregullat për ruajtjen e të dhënave personale dhe me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare.

12. Masat e përkohshme

Neni 28

(1) Policia financiare, mund të iniciojë procedurë për paraqitjen e propozimit nga ana e prokurorit publik kompetent pranë gjykatësit hetues kompetent për kumtimin e masës së përkohshme, ngrirje e pronës së patundshme, e mjeteve monetare, e letrave me vlerë, e llogarive bankiere dhe e transaksioneve financiare të cilat janë në rrjedhë, në përputhje me Ligjin për procedurë penale.

(2) Policia financiare mund të paraqesë propozim pranë gjyqit kompetent për kumtimin e masës së përkohshme, me të cilën do t'i ndalohet personit fizikë ose juridikë të disponojë dhe të tjetërsojë pronë, pajisje, mjete nga llogaria dhe dobi tjetër pronësore e cila vjen nga vepra ndëshkuese e kryer ose të kryejë veprimtari të caktuar, profesion ose detyrë, si edhe të paraqesë propozim për marrjen e sendeve – mallrave përkohësisht të konfiskuara.

(3) Propozimi me shkrim duhet të përmbajë arsyetim me shkrim, me dorëzimin e të gjitha të dhënave të domosdoshme për subjektet, për pronën, për llogaritë bankiere, për letrat me vlerë, për transaksionet financiare në rrjedhë si edhe të bazuarit e dyshimit për veprat e bëra ndëshkuese, si edhe nevojën për kumtimin e masës së përkohshme.

13. Kontrolli

Neni 29

Policia financiare gjatë bërjes së kontrollit mbi zbatimin e ligjeve, të rregullave dhe të akteve të tjera, nga ana e shoqërive tregtare dhe të personave të tjerë juridikë dhe fizikë të cilët kryejnë veprimtari dhe të qytetarëve, në bazë dhe në përputhje me ligjin, mund të kumtojë sanksione kundërvajtjeje në përputhje me Ligjin për kundërvajtje, për përgjegjësinë e të njëjtëve, në qoftë se:

- nuk mbajnë aspak ose nuk mbajnë në tërësi evidencë për furnizimin dhe për shitjen e mallrave me shumicë dhe me pakicë, si edhe për dhënien e shërbimeve tregtare të përcaktuara me ligj dhe në mënyrën e përcaktuar me ligjin;
- evidenca nuk gjendet në lokalin përkatës në të cilin zhvillohet tregtia dhe nuk është e arritshme në çdo kohë;
- librat afaristë ose evidenca e detyrësit tatimor nuk janë të arritshme ose janë humbur, zhdukur, asgjësuar;
- detyrësi tatimor nuk do që t'i tregojë librat afaristë dhe evidencën;
- pa mos qenë i regjistruar në regjistrin përkatës në përputhje me ligjin, bën tregti dhe jep shërbime në tregti, dhe
- veprojnë në kundërshtim me rregullat për regjistrimin e pagesave me para të gatshme.

IV. PAJISJA TEKNIKE, ARMËT E ZJARRIT DHE MASAT KRIMINALISTIKE - TAKTIKE

Neni 30

(1) Policia financiare, për shkak të zbatimit të kompetencave të veta, mund të shfrytëzojë automjete zyrtare të pajisura me sinjalizim drite dhe zëri, si edhe pajisje tjetër teknike.

(2) Policët financiarë gjatë zbatimit të kompetencave të veta mbajnë dhe posedojnë armë zjarri zyrtare dhe mjete të tjera për detyrim, të cilat mund t'i përdorin në përputhje me këtë ligj.

(3) Mjetet e detyrimit të Policisë financiare janë, mjete për lidhjen e personave, të cilat përdoren për shkak të mposhtjes së rezistencës gjatë arrestimit të personave dhe privimit nga liria e personave, në rastet e parapara me këtë ligj, gjatë kryerjes së punëve në kompetencën e saj.

(4) Polici financiar është i autorizuar të përdorë armë zjarri, në qoftë se me mjetet e tjera të detyrimit nuk mund të refuzojë nga vetja ose nga dikë tjetër, atak kundërjuridik të drejtpërdrejtë të njëkohshëm me të cilin rrezikohet jeta e tij ose integriteti trupor, si edhe jeta ose integriteti trupor i personave të tjerë.

(5) Ministria e Financave i siguron Policisë financiare aftësim dhe trajnim periodik për manovrimin me armët e zjarrit dhe për përdorimin e mjeteve të tjera të detyrimit, nën mbikëqyrjen e drejtpërdrejtë profesionale nga ana e personave për aftësim nga Ministria e Punëve të Brendshme.

(6) Pajisja teknike dhe arma e zjarrit përdoret vetëm për kryerjen e detyrave të punës të policit financiar, i cili është i ngarkuar me të njëjtat në përputhje me rregullat të cilat vlejnë për Ministrinë e Punëve të Brendshme.

Neni 31

(1) Policia financiare, sipas nevojës mund të përdorë edhe masa kriminalistike-taktike, në përputhje me ligjin dhe me rregulla të tjera, të cilat vlejnë për Ministrinë e Punëve të Brendshme, siç janë: vozitja urgjente, bllokimi, prita, racioni dhe masa të tjera.

(2) Përdorimin e masave kriminalistike-taktike dhe përdorimin e pajisjes teknike, me propozim të drejtorit e përcakton ministri i Financave.

V. KALLËZIMI PENAL

Neni 32

(1) Në bazë të provave të grumbulluara për faktet e konstatuara për ekzistimin e dyshimit të bazuar për vepër penale të kryer nga sfera e krimit financiar të organizuar

dhe për përgjegjësinë penale të kryerësit, Policia financiare parashtron kallëzim penal pranë prokurorit publik kompetent, në të cilin i cek provat. Kallëzimit penal ia bashkëngjit dokumentacionin, sendet, skicat, fotografitë, raportet e siguruara, procesverbalet, shënimet zyrtare, deklaratat, materialet tjera dhe provat tjera.

(2) Kallëzimi penal, parashtrohet më së voni në afat prej 15 ditësh prej përfundimit të procedurës parahetimore.

VI. SHËNIMI ZYRTAR, PROCESVERBALI, VËRTETIMI DHE INFORMACIONI OPERATIV

Neni 33

(1) Për aktivitetet e ndërmarra në procedurën për zbulimin dhe për provimin e veprave penale në kompetencën e vet, polici financiar përpilon procesverbal, shënim zyrtar ose informacion operativ, ndërsa për sendet e konfiskuara përkohësisht, lëshohet vërtetim.

(2) Polici financiar përpilon procesverbal për aktivitetet e ndërmarra gjatë: inspektimit të librave afariste dhe të evidencës tjetër; bastisjes dhe inspektimit të lokaleve afariste; bastisjes dhe arrestimit të personave si edhe për ndaljen dhe kontrollimin e mjetit transportues. Procesverbali përmban të dhëna për të gjitha faktet dhe rrethanat gjatë ndërmarrjes së aktiviteteve, të njëjtin e nënshkruajnë polici financiar dhe personi te i cili ose, mbi të cilin ndërmerren aktivitetet.

(3) Për masat dhe aktivitetet e ndërmarra për konstatimin dhe për kontrollimin e fakteve dhe të rrethanave të caktuara, të cilat do t'i konstatojë polici financiar gjatë ushtrimit të autorizimeve, përpilon shënim zyrtar.

(4) Për njohuritë e marra të dhëna të reja të cilat mund të kontribuojnë për hapjen e procedurës së re parahetimore, që ka të bëjë me vepër penale të kryer nga sfera e krimit financiar të organizuar ndaj kryerësve konkretë, polici financiar përpilon informacion operativ.

(5) Polici financiar do të lëshojë vërtetim për: mjet transportues përkohësisht të konfiskuar; mall përkohësisht të konfiskuar gjatë transportimit, të magazinuar ose të lëshuar në qarkullim; mjete monetare, letra me vlerë, sende dhe dokumente përkohësisht të konfiskuara; aparate elektronike, mekanike dhe të tjera përkohësisht të konfiskuara. Vërtetimin e nënshkruajnë polici financiar dhe personi prej të cilit konfiskohet.

(6) Në qoftë se personi mbi të cilin ndërmerren aktivitetet refuzon ta nënshkruajë vërtetimin ose procesverbalin, polici financiar të njëjtën do ta cekë në dokumentin.

VII. OBLIGIMET E PERSONAVE JURIDIKË DHE FIZIKË

Neni 34

(1) Personat juridikë dhe fizikë janë të obliguar që policisë financiare t'i mundësojnë qasje të papenguar te librat afaristë dhe te evidenca tjetër, te dokumentet, procesverbalet, memorandumet, te të dhënat kompjuterike, të dhënat nga fletëparaqitjet tatimore dhe të krijojnë kushte të nevojshme për qasjen në lokalet afariste dhe të punës, në magazinat dhe në objektet tjera për magazinimin e mallit, në përputhje me dispozitat e këtij ligji.

(2) Me kërkesë të Policisë financiare, të dhënat për kryerjen e punëve në qarkullimin e pagesave të pjesëmarrësit në qarkullimin të pagesave, nuk paraqesin sekret afarist për bartësin e qarkullimit të pagesave dhe i njëjti është i obliguar që me kërkesë t'i dorëzojë në afatin e përcaktuar.

(3) Policia financiare në punët në kompetencën e saj nuk paguan taksa, kompensime dhe shpenzime të tjera për punët të cilat gjatë ushtrimit të kompetencave ia japin organet shtetërore, organet kompetente për mbajtjen e regjistrave, bartësit e qarkullimit të pagesave, pjesëmarrësit në qarkullimin e pagesave si edhe shpenzimet gjyqësore.

VIII. BASHKËPUNIMI ME ORGANET SHTETËRORE

Neni 35

(1) Në kryerjen e punëve në kompetencë të saj Policia financiare bashkëpunon me Prokurorinë Publike, Ministrinë e Punëve të Brendshme, Drejtorinë e të Hyrave Publike, Drejtorinë Doganore, Byronë për Pengimin e Larjes së Parave dhe Financimin e Terrorizmit, Komisionin Shtetëror për Pengimin e Korrupsionit, Komisionin për Mbrojtjen e Konkurrencës, Entin Shtetëror për Revizion, Inspektoratin Shtetëror Devizor, Inspektoratin Shtetëror të Tregut dhe organet tjera inspektuese, organet tjera shtetërore dhe persona juridikë të cilët me ligj janë kompetentë për pengimin dhe zbulimin e veprave ndëshkuese.

(2) Organet e administratës shtetërore dhe organet tjera shtetërore, institucionet dhe personat juridikë, që sipas detyrës zyrtare grumbullojnë të dhëna dhe mbajnë evidenca, në pajtim me ligjin, janë të detyruar t'i paraqesin ato të dhëna me kërkesë të Policisë financiare.

(3) Policia financiare bashkëpunon me Ministrinë e Punëve të Brendshme veçanërisht gjatë:

- rasteve të marrjes së aktiviteteve operative të grumbullimit të dëshmive, marrjes në pyetje të qytetarëve, arrestimit të personave, ndjekjeve, asistencave, kryerjes së dërgimit të letrave dhe kontrolleve të personave dhe vendbanimeve të tyre ose vendqëndrimeve;
- kontrollit të të dhënave për personat dhe automjeteve të cilat e kanë kaluar kufirin e Republikës së Maqedonisë, në vendkalimet kufitare;
- ekspertizës gjatë përcaktimit të autenticitetit të gjurmëve të veprës penale, autenticitetit të nënshkrimit, falsifikimit etj.;
- on-line shfrytëzimit të HOST bazave të të dhënave të vendosura: evidentimit të qytetarëve, kriminalitetit dhe të huajve, shtetësisë, NUAQ, automjeteve, armëve dhe dokumenteve të udhëtimit dhe evidencave tjera me të cilat disponon Ministria e Punëve të Brendshme;
- koordinimit, punës në ekipe, këmbimit të të dhënave kriminalistike në rastet e marrjes së aktiviteteve të përbashkëta operative;
- bashkëpunimit me Organizata ndërkombëtare policore-INTERPOL-it dhe EUROPOL-it, marrjes pjesë në Byronë nacionale për bashkëpunim ndërkombëtarë policor dhe mekanizmave tjerë për bashkëpunim me policitë të shteteve tjera;
- shfrytëzimit të pajisjes dhe lokaleve në rastet e marrjes së aktiviteteve për përcjelljen e komunikimeve, realizimit operativ dhe dokumentimit, mbikëqyrjes elektronike dhe dokumentimit dhe operacioneve të fshehta, dhe
- përparimit të përbashkët të standardeve dhe teknikave profesionale në luftën kundër krimit të organizuar dhe llojit tjetër të krimit në kompetencë të të dy palëve.

IX. BASHKËPUNIMI NDËRKOMBËTAR

Neni 36

Në lidhje me punët në kompetencë të saj, Policia financiare mund të bashkëpunojë dhe të këmbejë informata me policinë dhe organet e shteteve të huaja, organizatat e shteteve të huaja dhe organizatat ndërkombëtare në fushën e krimit financiar të organizuar.

X. SPECIFIKAT NË TË DREJTAT, OBLIGIMET DHE PËRGJEGJËSITË E POLICISË FINANCIARE NË MARRËDHËNIET E PUNËS

1. Zbatimi i dispozitave të përgjithshme

Neni 37

(1) Ndaj policëve financiarë zbatohet ky ligj, Ligji për marrëdhëniet e punës dhe dispozitat e përgjithshme dhe të veçanta nga fusha e shëndetësisë, sigurimit pensional dhe invalidor dhe Marrëveshja e përgjithshme kolektive për shërbimet publike, sipërmarrjet publike, organet shtetërore, organet e vetadministrimit lokal dhe personat tjerë juridikë që bëjnë veprimtari joekonomike, nëse me këtë ligj nuk është përcaktuar ndryshe.

(2) Për nëpunësit shtetërorë në Policinë financiare në lidhje me të drejtat, obligimet dhe përgjegjësitë nga marrëdhënia e punës, do të zbatohet Ligji për nëpunësit shtetërorë.

2. Punësimi i polit financiar

Neni 38

(1) Në policinë financiare si polic financiar mund të punësohet personi i cili përveç kushteve të përgjithshme i plotëson edhe kushtet e veçanta të parapara me këtë ligj dhe me aktin për sistematizimin dhe organizimin e vendeve të punës në Policinë financiare.

(2) Për polic financiar mund të punësohet personi i cili:

- është shtetas i Republikës së Maqedonisë;
- nuk është më i vjetër se 35 vjet;
- është i shëndoshë psiko-fizikisht (aftë) dhe me predispozita për kryerjen e punëve të policit financiar nga ana e entit të caktuar shëndetësor, në pajtim me dispozitat që vlejnë për Ministrinë e Punëve të Brendshme;
- ka mbaruar shkollimin adekuat sipëror, dhe
- i plotëson edhe kushtet e veçanta të përcaktuara me aktin për sistematizim.

(3) Gjatë punësimit në Policinë financiare duhet të jenë të përfaqësuar në mënyrë adekuate dhe të drejtë qytetarët që u përkasin të gjitha bashkësive, me respektimin e kritereve të profesionalizmit dhe kompetencës.

(4) Gjatë punësimit në Policinë financiare të respektohet principi i barazisë së gjinive.

3. Procedura e punësimit

Neni 39

(1) Polici financiar themelon marrëdhënie pune në bazë të shpalljes publike, në mënyrë dhe në kushte të përcaktuara me këtë ligj.

(2) Me përjashtim, marrëdhënia e punës në Policinë financiare pa shpallje publike themelohet për vende të veçanta të punës të përcaktuara me aktin për sistematizimin e vendeve të punës në Policinë financiare dhe për shfrytëzuesit e bursave të Ministrisë së Financave, si dhe studime të mbaruara në Akademinë Policore-Kriminalistike. Personat nga ky paragraf mund të jenë më të vjetër nga kushti i paraparë në nenin 38 paragrafi (2) alineja 2 nga ky ligj.

(3) Procedura sipas shpalljes publike për pranimin e personave në Policinë financiare, mund të zgjasë edhe më shumë, por jo më gjatë se tre muaj.

(4) Në Policinë financiare mund të punësohet personi, me ndërmarrje pa shpallje të vendit të punës, nga një organ në organ tjetër shtetëror me pëlqimin e tij, në vend pune që i përgjigjet përgatitjes së tij profesionale, respektivisht kualifikimeve, kur atë e ofron nevoja e Policisë financiare, pas sigurimit të mendimit paraprak të ministrit të Financave.

(5) Drejtori mund të kërkojë nga institucionet shtetërore kompetente të dhëna për personin që është në procedurë për punësim si polic financiar, për ekzistimin e pengesave eventuale të cilat e rrezikojnë sigurinë e punës së Policisë financiare.

(6) Drejtori në bazë të kualifikimeve, profesionalizmit dhe diturive të kandidatëve të paraqitur, vendos për zgjedhjen dhe ia propozon ministrit të Financave.

4. Pushimi i marrëdhënies së punës

Neni 40

Policit financiar marrëdhënia e punës i pushon në rastet si vijon:

1) nëse atë vetë e kërkon;

2) nëse e humb përgjithmonë aftësinë shëndetësore dhe fizike për kryerjen e detyrave në Policinë financiare si pasojë e sëmundjes ose zvogëlimit të kapaciteteve fizike ose mentale;

3) për shkak të mosplotësimit të kushteve të veçanta të nenit 38 paragrafit (2), alinetë 1, 3 dhe 5 të këtij ligji për punësim të policit financiar;

4) i është shqiptuar masa disiplinore, pushim i marrëdhënies së punës me ditën e dorëzimit të vendimit definitiv;

5) nëse për shkak të vuajtjes së dënimit me burg detyrimisht duhet të mungojë nga puna më shumë se gjashtë muaj-me ditën e dërgimit të vuajtjes së dënimit, ose, nëse i kumtohet sanksion kundërvajtës respektivisht dënim në kohëzgjatje më shumë se gjashtë muaj;

6) i plotëson kushtet për pension në pajtim me ligj;

7) nëse hiqet vendi i punës për shkak të ndryshimeve organizative, zvogëlimit të kompetencave dhe vëllimit të punës së Policisë financiare, ndërsa i njëjti refuzon risistematizim, dhe

8) nëse përcaktohet se mbi bazë të notimit nëpërmjet të zbatimit të sistemit të vlerës dhe vlerësimit të punës, se nuk ka njohuri ose në mënyrë të pakënaqshme i plotëson detyrat e punës dhe kërkesat e vendit të punës.

XI. OBLIGIMET E TË PUNËSUARVE NË POLICINË FINANCIARE

1. Obligimet e përgjithshme

Neni 41

(1) Të punësuarit në Policinë financiare kanë obligim që:

1) detyrat e punës t'i kryejnë në mënyrë të ndërgjegjshme, profesionale, efikase, në rregull dhe në kohë në pajtim me Kushtetutën, ligjin dhe dispozitat tjera për Policinë financiare

2) t'i kryejë urdhrat nga eprori udhëheqës direkt dhe të veprojë sipas atyre në pajtim me Kushtetutën, ligjin dhe dispozite tjetër;

3) ta respektojë kohën e caktuar të punës, dhe

4) pajisjen që i është dhënë në shfrytëzim për kryerje të detyrave të tij ta përdorë me vëmendje të përkushtuar si dhe si amvis i mirë në pajtim me dedikimin e saj dhe të njëjtën të mos e shfrytëzojë për qëllime private.

(2) Polici financiar përveç obligimeve nga paragrafi (1) të këtij neni i ka edhe obligimet si vijon:

1) ta kryejë punën e tij në mënyrë të paanshme dhe pa ndikim nga partitë politike, të mos udhëhiqet nga bindjet e tij politike, nga interesat financiare personale, të mos i keqpërdorë autorizimet dhe statusin dhe ta mbrojë autoritetin e Policisë financiare

2) me urdhër të policit financiar udhëheqës i drejtpërdrejtë, punët policore t'i bëjë edhe më gjatë se orari i plotë i punës, nëse ajo është e domosdoshme për shkak të kryerjes së tyre të suksesshme dhe në kohë;

3) në mënyrë profesionale t'i përsosë njohuritë e tij për shkak të avancimit të kërkesave profesionale me respektimin e vazhdueshëm dhe zbatimin e dispozitave për kryerjen e detyrave të tij zyrtare;

4) të sillet në pajtim me Kodeksin e sjelljes të Policisë financiare dhe dispozitat e përcaktuara për rend dhe disiplinë të Policisë financiare.

5) t'i respektojë të gjitha masat e sigurisë që të mos vihet në rrezikimin e jetës dhe shëndetit të tij si dhe jetën dhe shëndetin e të punësuarve tjerë në Policinë financiare dhe qytetarëve;

6) nuk guxon të jetë anëtar i këshillit drejtues dhe i organit mbikëqyrës të shoqërive tregtare, ndërmarrjeve publike dhe enteve;

7) të mos sillet në mënyrë të pahijshme dhe jo të pëlqyeshme ndaj palëve;

8) të mos japë shërbim ose të mos i mundësojë shërbim personit tjetër me të holla ose me punë tjera me vlerë, të cilat punëtorit i janë besuar në kryerjen e punëve dhe detyrave, dhe

9) të mos shfrytëzojë privilegje dhe lirime, kërkesë ose të pranojë interes material ose interes tjetër gjatë plotësimit të obligimeve të tij zyrtare.

(3) Të punësuarit në Policinë financiare janë të detyruar t'i ruajnë informatat e klasifikuara në pajtim me dispozitat për informatat e klasifikuara.

(4) Të punësuarit në Policinë financiare për mosrespektimin e obligimeve të përcaktuara në paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij neni do të thirret në përgjegjësi disiplinore, si dhe përgjegjësi për kundërvajtje ose përgjegjësi penale në pajtim me ligjin.

2. Obligimet e veçanta

2.1. Kërkesa për kontrollin mjekësor

Neni 42

(1) Themelimi i marrëdhënies së punës në Policinë financiare bëhet pasi që nga ana e institucionit të caktuar shëndetësor, në pajtim me dispozitat të cilat vlejnë për Ministrinë e Punëve të Brendshme, do të përcaktohet se kandidati polic financiar plotëson standarde shëndetësore adekuate për kryerjen e punëve në vendin e punës.

(2) Në rastet kur polici financiar nuk i plotëson në mënyrë të kënaqshme detyrat e tij të punës, e kur më gjatë kohë mungon nga puna, ose ekziston dyshim në gjendjen e tij shëndetësore, drejtori mund të vendosë ta dërgojë policin financiar në kontroll mjekësor të jashtëzakonshëm.

(3) Mënyrën dhe procedurën për kontrollin e aftësive të punës për punësim në Policinë financiare, i përcakton Ministri i Financave me propozim të drejtorit.

2.2. Aktivitetet e jashtme

Neni 43

(1) Policët financiarë nuk guxojnë të kryejnë asnjë funksion tjetër lidhur me realizimin e profitit, e cila është në kundërshtim me detyrën e tij zyrtare.

(2) Kundër policëve financiarë që sillen në kundërshtim me dispozitat e këtij neni do të ngrihet procedurë disiplinore.

XII. TË DREJTAT THEMELORE DHE TË VEÇANTA TË POLICËVE FINANCIARË NGA MARRËDHËNIA E PUNËS

1. Rroga, sigurimi dhe kompensimet

Neni 44

(1) Policët financiarë kanë të drejtë në rrogë, kompensime në rrogë dhe kompensime tjera që sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

(2) Polici financiar, për shkak të specifikave të punëve të cilat i kryen, ka të drejtë në rrogë të zmadhuar për 30% nga rroga bazë e përcaktuar me aktin për pagesën e rrogës dhe kompensimeve.

(3) Polici financiar ka të drejtë në shtesë të rrogës për punë më gjatë se gjysma e kohë së plotë të punës dhe për punë natën dhe gjatë ditëve të uikendit prej 40% dhe për punë gjatë ditëve të festës prej 50%. Policit financiar në rast të paaftësisë së përkohshme për punë, të paraqitur gjatë kryerjes ose me rastin e kryerjes së punëve dhe detyrave, i takon kompensim në lartësi prej rrogës vijuese gjatë kohës së mungesës nga puna.

(4) Policit financiar në pajtim me dispozitat për sigurim pensional dhe invalidor, stazhi i sigurimit i llogaritet me kohë të zmadhuar, ashtu që kufiri i moshës së pleqërisë për fitimin e të drejtës së pensionit të pleqërisë zvogëlohet varësisht nga shkalla e rritjes së stazhit edhe atë me nga një vit për çdo katër vite të kaluara në vendet e punës, në 12 muaj të kaluar efektiv llogariten në stazh të sigurimit si 16 muaj.

(5) Rroga e policit financiar mund të përcaktohet në shumë të zmadhuar ose shumë të zvogëluar deri 30%, në mënyrë proporcionale me punët e kryera në vendin e punës, respektivisht punët e besuara dhe kontributi i policit financiar në punën e përgjithshme në Policinë financiare, e në bazë të notimit për punën.

(6) Ministria e Financave i siguron policët financiarë në rast të vdekjes, lëndimit fizik ose humbjes së aftësisë së punës, gjatë kohës së kryerjes së punëve në kompetencë të tyre.

(7) Polici financiar i cili gjatë kryerjes së punëve dhe detyrave do ta humbë jetën do të varroset në shpenzim të Ministrisë së Financave, ndërsa familjes së tij i takon kompensim i njëhershëm në para në lartësi të shumës së përgjithshme nga rrogat e realizuara gjatë 24 muajve të fundit.

2. Risistemimi, avancimi, koha e punës, pushimi dhe mungesa

Neni 45

(1) Polici financiar, sipas nevojës për shkak të kryerje së kompetencave të Policisë financiar, mund të risistemohet në vend tjetër pune e cila i përgjigjet shkallës së arsimit të tij.

(2) Risistemimi në kohë të përcaktuar mund të zgjatë deri më gjashtë muaj, me mundësi për vazhdim prej gjashtë muajsh plotësues. Pas pushimit të nevojës për risistemim, polici financiar kthehet në vendin e punës së mëparshëm ose në vend lirë të ngjashëm.

(3) Në rastet e risistemimit për kohë të pacaktuar Polici financiar ka të drejtë në:

- kompensimin e harxhimeve për transport, në qoftë se çdo ditë udhëton deri në vend tjetër;
- kompensim të përcaktuar të mjaftueshëm për kompensimin e harxhimeve plotësuese për ushqim, vendosje dhe harxhimet për transport deri te vendqëndrimi i përhershëm një herë në javë, në qoftë se polici financiar përkohësisht një kohë të përcaktuar qëndron jashtë vendqëndrimit, dhe
- kompensim për harxhimet për zhvendosje, në qoftë se risistemimi zgjat më shumë se 6 muaj.

(4) Polici financiar varësisht nga rezultatet e arritura të jashtëzakonshme dhe mbimesatare në punë, njohurisë profesionale dhe aftësive në punë, angazhimit, kreativitetit dhe vetëdijes gjatë kryerjes të detyrave zyrtare mund të avancohet në vend pune më të lartë.

Neni 46

Polici financiar mund të risistemohet ose të avancohet në vend tjetër pune me propozim të drejtorit.

Neni 47

(1) Për shkak të nevojave të shërbimit, e me urdhër të udhëheqësit të drejtpërdrejtë, policët financiarë mund të punojnë në ndërrime, ose me kohë pune variabile, duke përfshirë kohën specifike të punës dhe punën jashtë orarit.

(2) Kur këtë e kërkojnë punët pa shtyrje, drejtori i Policisë financiare apo polici financiar i autorizuar prej tyre, nëpunësit të policisë mund t'ia shtyjë, përkatësisht ndërpresë shfrytëzimin e pushimit vjetor.

(3) Në rastet e paragrafit (2) të këtij neni, polici financiar ka të drejtë kompensimi mbi shpenzimet e reale të krijuara me shtyrjen, përkatësisht me ndërprerjen e pushimit vjetor.

3. Të drejta të veçanta

Neni 48

Policët financiarë gjatë kryerjes së autorizimeve të veta kanë të drejta të veçanta të:

1) hyjnë dhe të kenë kalim të lirë te stacionet, aeroportet, skelet, vendparkime publike vetëm me tregimin e legjitimacionin zyrtar;

2) shfrytëzimin falas të transportit publik, dhe

3) mbrojtjen e veçantë të personalitetit, familjes ose pronës së tyre, me kërkesën e tyre, në vendqëndrim çdo herë kur për këtë ekzistojnë shkaqe serioze të sigurisë.

4. Vlerësimi i punës

Neni 49

(1) Policët financiarë gjatë punës së tyre do të vlerësohen së paku një herë në vit.

(2) Policët financiarë të cilët kanë munguar me arsye nga puna më shumë se gjashtë muaj gjatë vitit (pushim mjekësor, pushim pa pagesë dhe etj.) nuk do të vlerësohen.

(3) Vlerësimi i policëve financiarë kryhet në bazë të të dhënave të cilat kanë të bëjnë me njohurinë profesionale dhe aftësitë në punë, angazhimin, rezultatet e arritura, kreativitetin dhe ndërgjegjen gjatë zbatimit të detyrave zyrtare. Nota për policin financiar mund të jetë "dallohet", "kënaq", "pjesërisht kënaq" dhe "nuk kënaq".

(4) Rezultatet nga vlerësimi do të shërbejnë si bazë për vendimet për avancim ose risistemim në vend tjetër pune.

(5) Vlerësimi dhe notimi i punës së policit financiar mund të kryhet edhe para vlerësimit vjetor të punës çdo herë kur kryhet risistemimi, avancimi ose në qoftë se ka filluar procedura disiplinore.

(6) Mënyrën dhe procedurën e vlerësimit të punës së policëve financiarë e përcakton ministri i Financave me propozim të drejtorit

XIII. KODEKSI I SJELLJES DHE PËRGJEGJËSITË

1. Kodeksi i sjelljes

Neni 50

(1) Policët financiarë janë të obliguar t'i respektojnë standardet më të larta të integritetit personal dhe integritetin e eprorëve në Policinë financiare në kryerjen e të gjitha aktiviteteve të cilët e përfshijnë opinionin, si dhe organet e administratës shtetërore dhe organet tjera shtetërore.

(2) Kodeksi i sjelljes i përshkruan standardet e sjelljes të cilat duhet të respektohen nga ana e të gjithë policëve financiarë dhe jep kahe dhe udhëzime për zgjidhjen e çështjeve etike për ata që punojnë në Policinë financiare dhe ata të cilët bashkëpunojnë dhe punojnë me policët financiarë.

(3) Rastet e sjelljes së kundërt me Kodeksin e sjelljes mund të jetë lëndë e përgjegjësisë disiplinore, duke e përfshirë edhe masën shuarje e vendit të punës me largim.

(4) Kodeksin e sjelljes e përcakton ministri i Financave me propozim të drejtorit të Policisë financiare.

2. Përgjegjësia disiplinore

Neni 51

(1) Për cenimin e detyrës zyrtare polici financiar përgjigjet në mënyrë disiplinore.

(2) Përgjegjësia për vepër të kryer penale, gjegjësisht kundërvajtje nuk e përjashton përgjegjësinë disiplinore të policit financiar.

Neni 52

(1) Polici financiar përgjigjet në mënyrë disiplinore për parregullsi disiplinore dhe shkelje disiplinore.

(2) Parregullsi disiplinore, sipas paragrafit (1) nga ky nen, është cenimi më i lehtë i pakonsiderueshëm i detyrës zyrtare, përkatësisht cenim më i lehtë i prestigjit të Policisë financiare ose prestigjit të policit financiar.

(3) Shkelje disiplinore sipas paragrafit (1) nga ky nen, është shkelje më e rëndë e konsiderueshme e detyrës zyrtare, përkatësisht cenim më i rëndë i prestigjit të Policisë financiare ose prestigjit të policit financiar.

Neni 53

(1) Për cenim të detyrës zyrtare policit financiar me aktvendim mund t'i kumtohet njëra nga masat disiplinore në vijim:

1) vërejtje publike;

2) dënim me para në lartësi prej 10% deri më 30% nga lartësia e shumës njëmujore të rrogës e paguar në muajin e fundit para kryerjes së cenimit të detyrës zyrtare;

3) sistemim në vend pune në kategori më të ulët e cila i përgjigjet shkallës së arsimit në kohëzgjatje prej gjashtë muajsh deri në një vit, dhe

4) pushimi i punësimit.

(2) Gjatë kumtimit të masës disiplinore nga paragrafi (1) i këtij neni merren parasysh rëndësia e cenimit të detyrës zyrtare, pasojat e atij cenimi, shkalla e përgjegjësisë së policit financiar, rrethanat në të cilat është kryer cenimi, sjellja e mëparshme e tij dhe kryerja e punëve, si dhe rrethana tjera lehtësuese dhe rënduese.

Neni 54

(1) Parregullsi disiplinore është:

1) mosardhja në punë në kohën e përcaktuar dhe dalja nga puna para përfundimit të kohës së punës edhe krahas vërejtjes nga eprori i drejtpërdrejtë;

2) ruajtja e parregullt e të dhënave dhe shkresave zyrtare;

3) mosardhja e paarsyeshme në punë deri më dy ditë pune gjatë një viti kalendarik;

4) mosmbajtja e shenjave zyrtare të Policisë financiare, nëse ekziston obligim i tillë;

5) mosnjoftimi paarsyeshëm i eprorit të drejtpërdrejtë, për pengesën e mosardhjes në punë në afat prej 24 orësh, dhe

6) refuzimi i aftësimit dhe përsosjes profesionale në të cilën polici financiar dërgohet.

(2) Për parregullsi disiplinore mund të kumtohet vërejtje publike ose dënim me para në lartësi prej 10% nga shuma e rrogës një mujore e paguar në muajin e fundit para kryerjes së parregullsisë disiplinore në kohëzgjatje prej një deri tre muaj.

Neni 55

(1) Shkelje disiplinore është:

1) moszbatimi ose kryerja papërgjegjësi, e pandershme, jo në kohë ose pa kujdes e kryerjes së detyrës zyrtare;

2) tregimi i rezultateve të pamjaftueshme në punë;

3) shprehja dhe përfaqësimi i bindjes politike në kryerjen e autorizimeve;

4) refuzimi që të jepet ose t'u japë të dhëna të pasakta organeve shtetërore, personave juridikë dhe qytetarëve, në qoftë se dhënia e të dhënave është e përcaktuar me ligj;

5) në mënyrë joligjore disponon me mjete materiale;

6) refuzimi i kryerjes së detyrave zyrtare nga vendi i punës në të cilin është i sistemuar ose refuzimi i urdhrave nga ministri, gjegjësish drejtori;

7) mosndërmarrja ose ndërmarrja e pjesshme e masave të përcaktuara për garantimin e sigurisë së lëndëve të besuara;

8) shkaktimi i dëmit më të madh material;

9) përsëritja e disiplinës të parregullt;

10) pranimi i dhuratave apo lloj tjetër i përfitimit;

11) keqpërdorimi i statusit ose tejkalimi i autorizimeve në kryerjen e detyrave zyrtare;

12) keqpërdorimi i pushimit mjekësor;

13) zbulimi i informatës së klasifikuar me shkallë sekreti e përcaktuar në pajtim me dispozitë;

14) mosrespektimi ndaj obligimit për kontroll mjekësor;

15) futja, përdorimi dhe puna nën ndikimin e alkoolit ose mjeteve narkotike;

16) mospërmbaja ndaj dispozitave për mbrojtje nga sëmundje, mbrojta gjatë punës, zjarrit, eksplodimit, ndikimit të dëmshëm të materieve helmuese dhe materieve tjera të rrezikshme dhe shkelja e dispozitave për mbrojtjen e mjedisit jetësor; dhe

17) vendosja e interesit financiar personal në konflikt me pozitën e policit financiar, dhe

18) sjellja ofenduese ose me dhunë.

(2) Për shkelje disiplinore nga paragrafi (1) të këtij neni kumtohet:

- dënim me para prej 10% deri më 30% nga shuma njëmujore e rrogës e paguar të policit financiar në muajin para kryerjes së shkeljes disiplinore, në kohëzgjatje prej një deri në gjashtë muaj;

- sistemimi i vendit të punës në kategori më të ulët të vendit të punës e cila i përgjigjet arsimit të tij, në kohëzgjatje prej gjashtë muajsh deri në një vit, pas kalimit të të cilit polici financiar kthehet në vend pune në kategori të vendit të punës në të cilin ka qenë i sistemuar para kumtimit të masës disiplinore, dhe

- sistemimi i vendit të punës në kategori më të ulët në vendin e punës e cila i përgjigjet arsimit të tij, dhe

- pushimi i punësimit, kur kanë ndodhur pasojat e dëmshme për organin, ndërsa me këtë rast nuk janë vërtetuar rrethanat lehtësuese për policin financiar i cili e ka bë shkeljen.

Neni 56

Shuma e dënimeve me para të kumtuara policit financiar në një muaj për parregullsi disiplinore dhe shkelje disiplinore, nuk mund ta tejkalojë 30% nga shuma e rrogës së përgjithshme për atë muaj.

Neni 57

(1) Masat disiplinore kundër policit financiar për parregullsi disiplinore i kumton ministri, e me propozimin me shkrim paraprak të drejtorit.

(2) Para kumtimit të masës polici financiar njoftohet me shkrim për të dhënat që ekzistojnë kundër tij dhe ai ka mundësi t'i përgjigjet propozimit të shkruar nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 58

(1) Ministri i Financave formon Komision për mbajtjen e procedurës disiplinore për shkelje disiplinore të policit financiar (teksti në vijim: Komision), në afat prej tetë ditësh nga dita e paraqitjes së propozimit për ngritjen e procedurës disiplinore.

(2) Komisioni nga paragrafi (1) të këtij neni përbëhet prej tre anëtarësh edhe atë një polic financiar udhëheqës, një polic financiar me kategori të vendit të punës nga i njëjti grup dhe polic financiar kundër të cilit mbahet procedura disiplinore dhe një anëtar përfaqësues nga Ministria e Financave.

(3) Komisioni nga paragrafi (1) të këtij neni, pas procedurës së zbatuar disiplinore i propozojnë masë disiplinore adekuate ministrit.

(4) Nëse Komisioni nga paragrafi (1) të këtij neni konfirmon se nëpunësi shtetëror nuk është përgjegjës ose nuk janë plotësuar kushtet për marrjen e aktvendimit për kumtimin e masës disiplinore, i propozon ministrit që ta hedhë poshtë propozimin, gjegjësisht ta ndërpresë procedurën.

(5) Ministri, në bazë të propozimit të Komisionit, merr aktvendim për kumtimin e masës disiplinore, gjegjësisht për hedhjen poshtë të propozimit, gjegjësisht për ndërprerjen e procedurës.

(6) Aktvendimi për kumtimin e masës disiplinore i dorëzohet personalisht policit financiar, sipas rregullës në lokalet e punës së organit në të cilin polici financiar punon, gjegjësisht në adresë ku vendqëndrimi, gjegjësisht vendqëndrimit nga i cili polici financiar çdo ditë vjen në punë.

(7) Nëse policit financiar nuk mund t'i gjendet adresa e vendqëndrimi, gjegjësisht e vendqëndrimit ose nëse e refuzon dorëzimin, aktvendimi shpallet në tabelën e shpalljeve në Ministrinë e Financave. Pas kalimit të tri ditësh pune nga dita e shpalljes në tabelën e shpalljeve llogaritet se dorëzimi është zbatuar.

(8) Procedura disiplinore mbaron në afat prej 60 ditësh, duke llogaritur nga dita e marrjes së aktvendimit për formimin e Komisionit nga paragrafi (1) të këtij neni.

Neni 59

(1) Secili në pajtim me ligjin, ka të drejtë të paraqesë iniciativë për ngritje të procedurës disiplinore kundër policit financiar e cila duhet të arsyetohet.

(2) Propozim për ngritje të procedurës disiplinore kundër policit financiar paraqet drejtori.

(3) Propozimi nga paragrafi (2) i këtij neni i dërgohet policit financiar dhe organizatës sindikale, anëtar i së cilës është polici financiar.

Neni 60

Procedura disiplinore nuk mund të ngrihet nëse ka kaluar një muaj nga dita kur drejtori ose ministri, kanë kuptuar për shkeljen e detyrës zyrtare.

Neni 61

Procedura disiplinore nuk mund të ngrihet nëse kanë kaluar tre muaj nga dita kur është bërë shkelja e të detyrës zyrtare.

Neni 62

Nëse shkelja e detyrës zyrtare tërheq edhe përgjegjësi penale, procedura disiplinore për përcaktimin e përgjegjësisë së policit financiar vjetërsohet në afat prej dy vitesh nga dita e njohjes për shkeljen.

3. Suspendimi

Neni 63

(1) Polici financiar mundet të suspendohet në rastet kur kundër tij është ngritur procedurë penale për vepër penale të bërë në punë ose lidhur me punën ose është ngritur procedurë disiplinore për shkelje disiplinore, ndërsa shkelja është e asaj natyre që prania e tij e mëtutjeshme në organ përderisa vazhdon procedura në mënyrë të dëmshme do të shprehet mbi Policinë financiare, përkatësisht do ta pengojë ose pamundësojë përcaktimin e përgjegjësisë për shkelje disiplinore.

(2) Për suspendim apo kthim në punë të policit financiar vendos drejtori i Policisë financiare.

(3) Për kohën kur polici financiar është suspenduar i takon kompensim prej 60% nga rroga bazë. Në rast të kthimit në punë dhe nëse nuk vërtetohet ekzistimi i përgjegjësisë disiplinore të policit financiar i takon kompensim retroaktiv deri 100% të rrogës bazë.

(4) Kundër aktvendimit nga paragrafi (3) i këtij neni polici financiar ka të drejtë ankese te ministri i Financave në afat prej tetë ditësh nga dita e dorëzimit të aktvendimit.

XIV. SHPËRBLIME DHE MIRËNJOHJE

Neni 64

(1) Për punën shumëvjeçare profesionale, avancimet organizative, suksesin në kryerjen detyrave të punës, përmirësimin e prestigjit të shërbimit, policëve financiarë, organeve të administratës shtetërore ose organeve tjera shtetërore, bartësve të autorizimeve publike dhe individëve, u ndahen mirënjohje.

(2) Policët financiarë mund të marrin edhe shumë të njëhershme të shpërblimit në para për arritjen e rezultateve mbimesatare, rezultate të jashtëzakonshme në punë.

(3) Shpërblime në para në shumë të njëhershme në para u ndahen edhe bashkëpunëtorëve të drejtësisë së Policisë financiare në zbulimin e kriminalitetit financiar.

(4) Mirënjohjet dhe shpërblimet nga paragrafi (1) dhe (2) i këtij neni sipas rregullit ndahen në Ditën e Policisë financiare. Dita e Policisë financiare është 26 Korriku.

(5) Për shpërblimet në para vendos ministri i Financave me propozim të drejtorit të Policisë financiare.

XV. INFORMIMI

Neni 65

(1) Policia financiare, për punën e vet përgatit raport vjetor për punën në vitin paraprak dhe të njëjtin ia dërgon nëpërmjet ministrit të Financave Qeverisë së Republikës së Maqedonisë, më së voni në fund të muajit janar të vitit në vijim.

(2) Policia financiare nëpërmjet mediumeve të shkruara dhe elektronike, me raporte, informacione, kumtesa apo në mënyrë tjetër të volitshme e informojnë publikun për punën e vet në pajtim me Kushtetutën dhe me ligjin, në mënyrë që do të mbahet llogari që të mos rrezikohen besueshmëria dhe suksesi i procedurës parapenale si dhe të drejtat e personave të tretë.

XVI. FINANCIMI

Neni 66

(1) Mjetet për punë, avancimi, modernizimi dhe pajisja e Policisë financiare, si dhe për stimulimin e policëve financiare sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

(2) Përveç mjeteve nga paragrafi (1) i këtij neni, Policia financiare realizon mjete në lartësi të 25% nga të hyrat e tatimeve të zbuluara dhe të arkëtuara, si dhe nga sekuestrimi i dobisë pronësore të drejtpërdrejtë dhe të tërthortë, të fituara me veprime të kryera ndëshkuese ose nga konfiskimi i kryer në dobi të Republikës së Maqedonisë, në pajtim me Kodin penal.

XVII. SANKSIONE PËR KUNDËRVAJTJE

Neni 67

(1) Policit financiar në pajtim me Ligjin për kundërvajtje, gjatë kryerjes së punëve në kompetencë të tij mund t'i kumtohet gjobë për kundërvajtje të kryer nga ana e personave fizikë dhe juridikë, aty për aty kur ajo është e përcaktuar me këtë ligj.

(2) Policia financiare në pajtim me këtë ligj ekskluzivisht është kompetente për mbajtjen e procedurës për kundërvajtje dhe kumtimin e sanksioneve për kundërvajtje gjobë, vërejtje dhe ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarisë ose detyrës në pajtim me Ligjin për kundërvajtje.

Neni 68

(1) Gjobë me shumë prej 1000 euro me kundërvlerë në denarë, do t'i kumtohet personit përgjegjës në personin juridik për kundërvajtje nëse policisë financiare:

- nuk i prezanton dëshmitë për burimin e mjeteve nga të cilat është blerë pronësia përkatësisht mjetet me të cilat disponon, në pajtim me nenin 19 paragrafi (4) i këtij ligji;
- nuk paraqitet në ftesën me shkrim, në pajtim me nenin 21 paragrafi (1) i këtij ligji;
- nuk jep kopje nga dorëshkrimi dhe nënshkrimi në pajtim me nenin 22 paragrafi (2) i këtij ligji;

(2) Gjobë në shumë prej 1500 euro deri 2500 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet personit juridik për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjobë në shumë prej 500 euro deri 1500 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet personit fizik për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Për kundërvajtjen nga paragrafi (1) i këtij neni personit përgjegjës në personin juridik, përveç gjobës do t'i kumtohet edhe sanksion për kundërvajtje ndalesë për zbatimin e profesionit, veprimtarisë apo detyrës prej 15 ditësh.

(5) Për kundërvajtjen nga paragrafi (1) i këtij neni personit juridik, përveç gjobës do t'i kumtohet sanksion për kundërvajtje ndalesë për kryerjen e profesionit prej 30 ditësh.

(6) Gjobë në shumë prej 500 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet aty për aty personit juridik për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

(7) Gjobë në shumë prej 300 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet aty për aty personit përgjegjës në personin juridik për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

(8) Gjobë në shumë prej 100 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet aty për aty personit fizik për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 69

(1) Gjobë me shumë prej 3500 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet personit përgjegjës në personin juridik për kundërvajtje nëse Policisë financiare:

- nuk i mundëson inspektim dhe kontrollim të objekteve dhe lokaleve tjera në pajtim me nenin 23 paragrafi (2) i këtij ligji;
- nuk i mundëson inspektim mjeteve transportuese në pajtim me nenin 25 paragrafët (1) dhe (3) të këtij ligji;
- nuk i mundëson qasje të papengueshme te librat afaristë dhe evidenca tjetër ose nuk krijon kushte të nevojshme për qasje te lokalet afariste dhe punuese, magazina dhe objekte tjera në pajtim me nenin 34 paragrafi (1) i këtij ligji; dhe
- nuk i mënjanon mungesat e përcaktuara nga kontrolli i kryer në pajtim me nenin 29 paragrafi (1) dhe neni 34 paragrafi (2) i këtij ligji.

(2) Gjobë në shumë prej 5000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet personit juridik për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjobë në shumë prej 1500 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet personit fizik për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Për kundërvajtjen nga paragrafi (1) i këtij neni personit përgjegjës në personin juridik, përveç gjobës do t'i kumtohet sanksion për kundërvajtje ndalesë për kryerjen e profesionit, veprimtarisë apo detyrës prej 15 ditësh.

(5) Për kundërvajtjen nga paragrafi (1) i këtij neni personit juridik, përveç gjobës do t'i kumtohet sanksion për kundërvajtje ndalesë për kryerjen e veprimtarisë prej 30 ditësh.

(6) Gjobë në shumë prej 1000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet aty për aty personit juridik për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

(7) Gjobë në shumë prej 600 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet aty për aty personit përgjegjës në personin juridik për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

(8) Gjobë në shumë prej 200 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet aty për aty personit fizik për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 70

(1) Gjobë në shumë prej 2000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet personit zyrtar në organin e administratës shtetërore, në organet e vetadministrimit lokal dhe në organet dhe organizatat tjera shtetërore nëse Policisë financiare:

- nuk i mundëson qasje të papenguar te librat afariste dhe evidenca tjetër ose nuk krijon kushte të nevojshme për qasje te lokalet afariste dhe punuese, në pajtim me nenin 34 paragrafi (1) të këtij ligji;

- me kërkesë të Policisë financiare, pjesëmarrësi në qarkullimin e pagesave në afat të caktuar nuk i paraqet të dhënat për kryerjen e punëve në qarkullimin e pagesave në pajtim me nenin 34 paragrafi (2) i këtij ligji; dhe

- nuk i mundëson inspektim në të dhënat dhe evidencat të cilat i grumbullojnë dhe mbajnë në pajtim me ligjin, e me këtë e pengojnë Policinë financiare në kryerjen e kompetencave në pajtim me këtë ligj, në pajtim me nenin 35 paragrafi (2) i këtij ligji.

(2) Gjobë në shumë prej 5000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet edhe personit juridik për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 71

(1) Gjobë me shumë prej 5000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet personit përgjegjës në personin juridik, personit zyrtar ose policit financiar, nëse:

- jep ose shpall informacione në lidhje me kryerjen konkrete të kompetencave të Policisë financiare që kanë të bëjnë me kontrollin e marrëdhënieve konkrete afariste me çka tjetërkujt do t'i shkaktojë dëm më të madh pronësor ose të njëjtin do ta bëjë nga leverdia personale; dhe

- jep ose shpall informacione nga shkalla adekuate e besimit në pajtim me dispozitat për informacioneve e klasifikuara për të cilat ka kuptuar gjatë veprimit kompetent ose të njëjtën e ka bërë nga leverdia personale.

(2) Gjobë në shumë prej 1500 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet personit fizik për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjobë në shumë prej 10 000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet personit juridik për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 72

(1) Për kundërvajtjet të parapara me këtë ligj, procedurën për kundërvajtje e mban komisioni i Policisë financiare.

(2) Komisioni nga paragrafi (1) i këtij neni përbëhet prej dy anëtarësh dhe kryetari i komisionit.

(3) Anëtarët e komisionit duhet të kenë kryer arsimin sipëror dhe përvojë pune së paku shtatë vjet të materies lëndore, ndërsa kryetari i komisionit duhet të jetë jurist i diplomuar me provim të dhënë të jurisprudencës dhe përvojë pune së paku nëntë vjet në materien lëndore.

XVIII. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 73

(1) Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji Policia financiare vazhdon të punojë si Drejtori për polici financiare.

(2) Drejtori i emëruar në pajtim me Ligjin për polici financiare ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 55/2002) vazhdon ta kryejë funksionin e vet deri në skadimin e mandatit.

Neni 74

Dispozitat nënligjore të parapara me këtë ligj do të miratohen në afat prej gjashtë muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 75

Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, ndërpritet të vlejë Ligji për polici financiare ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 55/2002).

Neni 76

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë prej ditës së shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

730.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДРЖАВНАТА ПОМОШ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за државната помош,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 23 април 2007 година.

Бр. 07-1793/1
23 април 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

З А К О Н
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДРЖАВНАТА ПОМОШ

Член 1

Во Законот за државната помош ("Службен весник на Република Македонија" број 24/2003 и 70/2006), во членот 3 по ставот (8) се додава нов став (9), кој гласи:

"(9) Хоризонталната помош е помош која се однесува на областите на: истражување и развој, заштита на животната средина, вработување, обука, услуги од општ економски интерес, како и во облик на ризичен капитал, чија цел е решавање на проблемите во сите индустриски гранки, односно региони."

Ставовите (9) и (10) стануваат ставови (10) и (11).

Член 2

Во членот 5 точка б) зборот "помошта" се заменува со зборовите: "хоризонталната помош".

Точката в) се менува и гласи:

“в) помошта за унапредување на развојот на определени стопански дејности или стопански гранки на Република Македонија, доделена во областа на челичната индустрија, индустријата на јаглен, внатрешниот сообраќај, воздушниот сообраќај, во областа на јавните инвестиции, во областа на извозно кредитно осигурување, како и во облик на државни гаранции и при продажба на градежно земјиште во сопственост на државата, доколку со тоа не се предизвикува сериозно нарушување на обврските согласно со членот 1 од овој закон;”.

По ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

“(2) Условите и постапката за доделување на помошта од ставот (1) точки б), в) и г) на овој член ќе ги пропише Владата на Република Македонија.”

Член 3

Членот 9 се менува и гласи:

“(1) Секој облик на државна помош е под надзор на Комисијата за заштита на конкуренцијата (во натамошниот текст: Комисијата).

(2) Комисијата, по своја иницијатива или на барање на трети лица, поведува постапка за оценување на компатибилноста на секоја државна помош со овој закон.

(3) Комисијата со одлука решава за компатибилноста на доделената државна помош.

(4) Одлуките на Комисијата од ставот (3) на овој член се конечни и истите се објавуваат во “Службен весник на Република Македонија”.

(5) Против одлуките на Комисијата може да се поднесе тужба за поведување управен спор пред надлежен суд. Тужбата за поведување управен спор се поднесува во рок од триесет дена од денот на доставувањето на одлуките. Тужбата го одлага извршувањето на одлуките.”

Член 4

Во членот 12 став (3) втората реченица се менува и гласи: “Доколку давателот на помошта не ја усогласи таквата шема за помош во согласност со предложеното од Комисијата, Комисијата поведува постапка за повторно оценување на компатибилноста на државната помош и донесува одлука за нејзината компатибилност со овој закон.”

Член 5

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

L I G J
PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN
E LIGJIT PËR NDIHMËN SHTETËRORE

Neni 1

Në Ligjin për ndihmën shtetërore ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë numër 24/2003 dhe 70/2006"), në nenin 3 pas paragrafit (8) shtohet paragraf i ri (9), si vijon:

"(9) Ndihmë horizontale është ndihma që ka të bëjë me fushat e: hulumtimit dhe zhvillimit, mbrojtjes së mjedisit jetësor, punësimit, trajnimit, shërbimeve me interes të përgjithshëm ekonomik, si dhe në formë të kapitalit të rrezikshëm, qëllimi i së cilës është zgjidhja e problemeve në të gjitha degët industriale, përkatësisht rajone."

Paragrafët (9) dhe (10), bëhen paragrafë (10) dhe (11).

Neni 2

Në nenin 5, në pikën b) fjala "ndihma" zëvendësohet me fjalët: "ndihma horizontale".

Pika v) ndryshohet, si vijon:

"v) ndihma për përparimin e zhvillimit të veprimtarive të caktuara ekonomike, ose degëve ekonomike të Republikës së Maqedonisë, e ndarë në fushën e industrisë së çelikut, industrisë së qymyrgurit, komunikacionit të brendshëm, komunikacionit ajror, në fushën e investimeve publike, në fushën e sigurimit të eksportit kreditor, si dhe në formën e garancive shtetërore dhe gjatë shitjes së tokës ndërtimore në pronësi të shtetit, nëse me këtë nuk shkaktohet çrregullimi serioz i detyrimeve në pajtim me nenin 1 të këtij ligji;"

Pas paragrafit (1) shtohet paragraf i ri (2), si vijon:

(2) Kushtet dhe procedurën për ndarjen e ndihmës nga paragrafi (1), pika b), v) dhe g) nga ky nen do t’i përcaktojë Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

Neni 3

Neni 9 ndryshohet, si vijon:

"(1) Çdo formë e ndihmës shtetërore është nën mbikëqyrje të Komisionit për mbrojtjen e konkurrencës (në tekstin e më tejshëm: Komisioni).

(2) Komisioni, me iniciativën e vet ose me kërkesën e personave të tretë, ngre procedurë për vlerësimin e pajtueshmërisë së çdo ndihme shtetërore me këtë ligj.

(3) Komisioni me vendim vendos për pajtueshmërinë e ndihmës së ndarë shtetërore.

(4) Vendimet e Komisionit të paragrafit (3) të këtij neni janë përfundimtare dhe të njëjtat shpallen në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(5) Kundër vendimeve të Komisionit mund të paraqitet padi për ngritjen e kontestit administrativ para gjyqit kompetent. Padia për ngritjen e kontestit administrativ merret në afat prej tridhjetë ditë nga dita e dorëzimit të vendimeve. Padia e shtyn zbatimin e vendimeve."

Neni 4

Në nenin 12, në paragrafin (3), fjalia e dytë ndryshohet, si vijon:

"Nëse ofruesi i ndihmës nuk e përshtat skemën e këtillë për ndihmë në pajtim me propozimin e Komisionit, Komisioni ngre procedurë për rivlerësimin e pajtueshmërisë së ndihmës shtetërore dhe merr vendim për pajtueshmërinë e tij me këtë ligj."

Neni 5

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

731.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ВРШЕЊЕ НА ЗАНАЕТЧИСКАТА ДЕЈНОСТ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за вршење на занаетчиската дејност,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 23 април 2007 година.

Бр. 07-1794/1
23 април 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

З А К О Н
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ВРШЕЊЕ НА ЗАНАЕТЧИСКАТА ДЕЈНОСТ

Член 1

Во Законот за вршење на занаетчиската дејност (“Службен весник на Република Македонија” број 62/2004), во членот 2 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

“Занаетчиска дејност можат да вршат трговец поединец и трговско друштво (во натамошниот текст: вршител на занаетчиска дејност) под услови и на начин утврдени со Законот за трговските друштва и овој закон.”

Член 2

Членот 5 се менува и гласи:

“Занаетчијата и вршителот на занаетчиската дејност во седиштето каде што ја вршат занаетчиската дејност, мора да имаат простории за работа, во зависност од видот и начинот на вршење на дејноста.

Занаетчијата и вршителот на занаетчиската дејност не можат да ја вршат дејноста надвор од просториите за работа за оние занаетчиски дејности кои задолжително се вршат во простории.

Занаетчијата и вршителот на занаетчиската дејност можат занаетчиската дејност или одделни работи од таа дејност да ги вршат надвор од просториите, како и надвор од своето седиште во зависност од видот и начинот на вршењето на занаетчиската дејност или ако е така договорено со нарачателот на услугата.

Занаетчиските дејности кои треба задолжително да се вршат во простории ќе ги определи министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на занаетчиството.”

Член 3

Во членот 6 ставот 1 се менува и гласи:

“Занаетчијата и вршителот на занаетчиската дејност се должни да обезбедат, простории во кои ја вршат дејноста да ги исполнуваат пропишаните минимално технички услови.”

Член 4

Во членот 7 по зборот “занаетчијата” се додаваат зборовите: “и вршителот на занаетчиската дејност”, зборовите: “е должен” се заменуваат со зборовите: “се должни”, а зборот “пријави” се заменува со зборот “пријават”.

Член 5

Членот 9 се менува и гласи:

“Занаетчијата и вршителот на занаетчиската дејност согласно со овој закон можат да вршат:

- една или повеќе сродни занаетчиски дејности и
- промет на своите производи.

Занаетчијата и вршителот на занаетчиската дејност можат при вршењето на дејноста да вршат продажба и на други производи кои служат на неговиот производ.

Занаетчијата и вршителот на занаетчиската дејност можат своите производи да ги продаваат во просториите во кои ја вршат дејноста или на места определени за таа намена од советот на општината или Советот на градот Скопје.”

Член 6

Во членот 10 по ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

“Доколку вршителот на занаетчиска дејност не го исполнува условот од ставот 1 алинеја 1 на овој член, занаетчиската дејност ќе може да ја врши ако вработи лице кое го задоволува овој услов.”

Ставовите 3, 4 и 5 стануваат ставови 4, 5 и 6.

Член 7

Во членот 13 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

“Вршителот на занаетчиската дејност го запишува вршењето на занаетчиската дејност под услови и на начин утврдени со Законот за трговските друштва.”

Член 8

По членот 14 се додава нов член 14-а, кој гласи:

“Член 14-а

Доколку физичкото лице кон барањето за упис во Регистарот на занаетчии приложи невалидни докази, комората ќе донесе решение со кое се одбива уписот во Регистарот на занаетчии.

Против решението од ставот 1 на овој член може да се изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на занаетчиството.”

Член 9

По членот 15 се додава нов член 15-а, кој гласи:

“Член 15-а

За секоја промена на дејноста, дополнување на дејноста и промена на седиштето на занаетчијата, комората издава решение за промена во Регистарот на занаетчии.”

Член 10

Во членот 18 точката на крајот од реченицата се заменува со запирка и се додаваат зборовите: “а вршителот на занаетчиската дејност може да ги врши само оние занаетчиски дејности што се наведени во решението за упис во Централниот регистар”.

Член 11

Во членот 19 во воведната реченица по зборот “Занаетчијата” запирката се брише и се додаваат зборовите: “и вршителот на занаетчиската дејност”, а зборовите: “е должен” се заменуваат со зборовите: “се должни”.

По точката 4 се додаваат две нови точки 5 и 6, кои гласат:

“5) да поседува соодветна документација за набавените стоки и материјали и

6) да води евиденција за продадените производи и услуги.”

Член 12

Во членот 23 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

“Против решението од ставот 1 на овој член може да се изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на занаетчиството.”

Ставот 2 станува став 3.

Член 13

Во членот 25 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

“Вршителот на занаетчиска дејност престанува да врши занаетчиска дејност под услови и на начин утврдени со Законот за трговските друштва.”

Член 14

Во членот 26 по ставот 1 се додаваат два нови става 2 и 3, кои гласат:

“Кон своето барање занаетчијата приложува доказ од Управата за јавни приходи за платен данок.

Против решението од ставот 1 на овој член може да се изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на занаетчиството."

Ставовите 2, 3 и 4 стануваат ставови 4, 5 и 6.

По ставот 6 се додава нов став 7, кој гласи:

"За престанок на вршење на занаетчиската дејност вршителот на занаетчиска дејност поднесува пријава до комората за бришење од евиденцијата на вршителите на занаетчиска дејност."

Член 15

Во членот 27 по ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

"Против решението од ставот 2 на овој член може да се изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот, до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на занаетчиството."

Ставот 3 станува став 4.

Член 16

По членот 27 се додава нов член 27-а, кој гласи:

"Член 27-а

Занаетчијата може да го пренесе вршењето на дејноста на член на своето потесно семејство, за што поднесува барање до комората.

Членот на потесното семејство е должен во рок од три месеца од денот на уписот во Регистарот на занаетчии да достави докази согласно со членот 10 став 1 од овој закон.

Доколку доказите од членот 10 став 1 на овој закон не се приложат во утврдениот рок од ставот 2 на овој член, комората донесува решение за бришење на уписот во Регистарот на занаетчии.

Против решението за бришење од Регистарот на занаетчии може да се изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на занаетчиството."

Член 17

Во членот 28 по ставот 1 се додаваат два нови става 2 и 3, кои гласат:

"Брачниот другар или наследникот од прв наследен ред во рок од 30 дена од денот на смртта на занаетчијата поднесува барање до комората за добивање на времено решение за вршење на занаетчиската дејност, за периодот утврден во ставот 1 од овој член.

Против решението од ставот 2 на овој член може да се изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на занаетчиството."

Ставот 2 станува став 4.

Член 18

Во членот 30 став 2 точката се брише и се додаваат зборовите: "и вршителот на занаетчиска дејност".

Во ставот 3 зборот "соодветно" се заменува со зборовите: "најмалку средно".

Член 19

Во членот 33 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

"Занаетчијата кој се стекнал со титула "мајстор" може да прима ученици на практична обука, по склучувањето на договор со ученикот и училиштето."

Ставовите 2 и 3 стануваат ставови 3 и 4.

Член 20

Членот 37 се менува и гласи:

"Заради унапредување на занаетчиството, подобрување на квалитетот на занаетчиските производи и услуги, како и заради усогласување и застапување на заедничките интереси, занаетчиите од подрачјето на една или повеќе општини се здружуваат во општинска или регионална занаетчиска комора.

Занаетчиите од градот Скопје се здружуваат во Занаетчиска комора на градот Скопје.

Членувањето на занаетчиите во соодветната комора општинска, односно регионална занаетчиска комора е во зависност од нивното седиште.

Доколку во општината каде што е седиштето на занаетчијата нема комора, занаетчијата станува член на најблиската комора.

Занаетчијата станува член на комората со денот на запишувањето во Регистарот на занаетчии.

Членови на комората можат да бидат вршители на занаетчиската дејност и други правни и физички лица, кои со своите активности придонесуваат за унапредување на претприемништвото и развојот на занаетчиството.

Во општината каде што не е основана комора, уписот и бришењето од Регистарот на занаетчии, како и на вршителите, на занаетчиска дејност во евиденцијата, го врши најблиската комора се до основањето на комората."

Член 21

По членот 38 се додава нов член 38-а, кој гласи:

"Член 38-а

Комората го води Регистарот на занаетчии и евиденцијата на вршителите на занаетчиската дејност."

Член 22

Во членот 43 став 2 зборот "судскиот" се заменува со зборот "Централниот".

Член 23

Во членот 48 став 2 точката се брише и се додаваат зборовите: " се додека не се запише во Регистарот на занаетчии".

По ставот 2 се додаваат два нови става 3 и 4, кои гласат:

"Против решенијата од ставовите 1 и 2 на овој член може да се изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на занаетчиството.

Жалбата од ставот 3 на овој член не го одлага извршувањето на решението."

Член 24

Во членот 49 по зборот "занаетчијата" се додаваат зборовите: "и вршителот на занаетчиска дејност", по бројот "1" се додаваат зборовите: "и 2", а зборот "врши" се заменува со зборот "вршат".

По ставот 1 се додаваат два нови става 2 и 3, кои гласат:

"Против решението од ставот 1 на овој член може да се изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на занаетчиството.

Жалбата од ставот 2 на овој член не го одлага извршувањето на решението."

Член 25

Во членот 50 се додава нов став 1, кој гласи:

“Ако занаетчијата не го пријави исполнувањето на пропишаните минимални технички услови, државниот пазарен инспектор ќе донесе решение со кое ќе определи рок за пријавување на исполнување на минималните технички услови.”

Ставот 1 станува став 2.

Во ставот 2 кој станува став 3 бројот “1” се заменува со бројот “2”.

Во ставот 3 кој станува став 4 по бројот “2” се додаваат зборовите: “и 3”.

Ставот 4 станува став 5.

Член 26

Во членот 51 по ставот 1 се додаваат два нови става 2 и 3, кои гласат:

“Против решението од ставот 1 на овој член може да се изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на занаетчиството.

Жалбата од ставот 2 на овој член не го одлага извршувањето на решението.”

Член 27

Во членот 52 став 1 по зборот “занаетчијата” се додаваат зборовите: “и вршителот на занаетчиската дејност”.

Во алинејата 1 зборот “врши” се заменува со зборот “вршат”, а по зборот “занаетчии” се додаваат зборовите: “односно регистрирана во трговскиот регистар”.

Во алинејата 2 зборот “истакнал” се заменува со зборот “истакнале”.

Во алинејата 3 зборот “пријавил” се заменува со зборот “пријавиле”.

Во алинејата 4 зборот “врши' се заменува со зборот “вршат”.

Во алинејата 5 зборот “гарантира” се заменува со зборот “гарантираат”.

Во алинејата 6 зборот “истакне” се заменува со зборот “истакнат”.

Во алинејата 7 зборот “нема” се заменува со зборот “немаат”.

По алинејата 7 се додава нова алинеја 8, која гласи:

“- не го пријават исполнувањето на минималните технички услови.”

Член 28

Во насловот на Главата VII зборовите: “КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ” се заменуваат со зборовите: “ПРЕКРШОЧНИ САНКЦИИ” и се додава нов член 52-а, кој гласи:

“Член 52-а

За прекршоците утврдени во членовите 54-а и 54-б од овој закон прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува Државниот пазарен инспекторат (во натамошниот текст: прекршочен орган).

Прекршочната постапка од ставот 1 на овој член пред прекршочниот орган ја води Комисија за одлучување по прекршок (во натамошниот текст: прекршочна комисија), составена од службени лица овластени од страна на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на занаетчиството.

Ако инспекторот при вршењето на надзорот утврди дека е сторен прекршок, е должен да му предложи на сторителот на прекршокот постапка за порамнување, пред да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка, согласно со одредбите од Законот за прекршоците.”

Член 29

Членот 53 се менува и гласи:

“Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на занаетчијата, ако:

1) врши занаетчиска дејност без да биде запишан во регистарот на занаетчии (член 2 став 1);

2) просториите не ги исполнуваат условите определени во членот 6 став 1 од овој закон;

3) дејноста се врши од лице кое не ги исполнува условите од членот 10 на овој закон и

4) врши занаетчиска дејност што не е наведена во решението за упис во регистарот (член 18).”

Член 30

Членот 54 се менува и гласи:

“Глоба во износ од 2.500 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на вршителот на занаетчиска дејност, ако:

1) просториите не ги исполнуваат условите определени во членот 6 став 1 од овој закон и

2) врши занаетчиска дејност без да го исполни условот од членот 10 став 3 на овој закон.

Глоба во износ од 350 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на одговорното лице кај вршителот на занаетчиската дејност за дејствијата од ставот 1 на овој член.”

Член 31

По членот 54 се додаваат два нови члена 54-а и 54-б, кои гласат:

“Член 54-а

Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на занаетчијата, ако:

1) не ја пријави исполнетоста на минималните технички услови (член 7);

2) не ја пријави промената на адресата на своето седиште, како и бројот на простории (член 16 став 3);

3) не ја врши дејноста согласно со прописите и деловните обичаи (член 19 точка 1);

4) на видно место не истакне ценовник на своите производи, односно услуги (член 19 точка 2);

5) на видно место не го истакне работното време и не се придржува на определеното работно време (член 19 точка 3);

6) не гарантира за квалитетот на производите односно услугите согласно со одредбите од Законот за заштита на потрошувачите (член 19 точка 4);

7) не поседува соодветна документација за набавените стоки и материјали (член 19 точка 5);

8) не води евиденција за продадените стоки и услуги (член 19 точка 6) и

9) нема на видно место истакната фирма (член 20 став 1).

Член 54-б

Глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на вршителот на занаетчиската дејност, ако:

1) не ја пријави исполнетоста на минималните технички услови (член 7);

2) не ја врши дејноста согласно со прописите и деловните обичаи (член 19 точка 1);

3) на видно место не истакне ценовник на своите производи односно услуги (член 19 точка 2);

4) на видно место не го истакне работното време и не се придржува до него (член 19 точка 3);

5) не гарантира за квалитетот на производите, односно услугите согласно со одредбите од Законот за заштита на потрошувачите (член 19 точка 4);

6) не поседува соодветна документација за набавените стоки и материјали (член 19 точка 5) и

7) не води евиденција за продадените стоки и услуги (член 19 точка 6).

Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на одговорното лице кај вршителот на занаетчиска дејност за дејствијата од ставот 1 точки 1,2, 3, 4 и 5 на овој член."

Член 32

Занаетчиите се должни во рок од три месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон, да го усогласат своето работење со одредбите на овој закон и да поднесат барање до комората за издавање на решение за вршење на занаетчиска дејност.

По истекот на рокот од ставот 1 на овој член, решенијата за вршење на занаетчиска дејност издадени до влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат.

Член 33

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J
PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR KRYERJEN E VEPRIMTARISË ZEJTARE

Neni 1

Në Ligjin për kryerjen e veprimtarisë zejtare ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 62/2004), në nenin 2 pas paragrafit 1 shtohet paragrafi i ri 2, si vijon:

"Veprimtari zejtare mund të kryejnë tregtari individ dhe shoqëria tregtare (në tekstin e mëtejmë - kryerësi i veprimtarisë zejtare), në kushte dhe mënyrë të përcaktuara me Ligjin për shoqëritë tregtare dhe këtë ligj."

Neni 2

Neni 5 ndryshon si vijon:

"Zejtari dhe kryerësi i veprimtarisë zejtare në selinë ku e kryejnë veprimtarinë zejtare, doemos duhet të kenë lokale për punë, varësisht nga lloji dhe mënyra e kryerjes së veprimtarisë.

Zejtari dhe kryerësi i veprimtarisë zejtare nuk mund ta kryejnë veprimtarinë jashtë lokaleve për punë për ato veprimtari zejtare të cilat detyrimisht kryhen në lokale.

Zejtari dhe kryerësi i veprimtarisë zejtare veprimtarinë zejtare ose punë të veçanta të asaj veprimtarie mund t'i kryejnë jashtë lokaleve, si dhe jashtë selisë së vet, varësisht nga lloji dhe mënyra e kryerjes së veprimtarisë zejtare ose nëse ashtu janë marrë vesh me porositësin e shërbimit.

Veprimtaritë zejtare të cilat detyrimisht duhet të kryhen në lokale, do t'i caktojë ministri që udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e zejtarisë".

Neni 3

Në nenin 6 paragrafi 1 ndryshon, si vijon:

"Zejtari dhe kryerësi i veprimtarisë zejtare janë të obliguar të sigurojnë që lokalet ku e kryejnë veprimtarinë t'i plotësojnë kushtet e përcaktuara minimale teknike ."

Neni 4

Në nenin 7 pas fjalës "zejtari", shtohen fjalët: "dhe kryerësi i veprimtarisë zejtare", fjalët: "është i obliguar" zëvendësohen me fjalët: "janë të obliguar", ndërsa fjala "paraqesë" zëvendësohet me fjalën "paraqesin".

Neni 5

Neni 9 ndryshon si vijon:

"Zejtari dhe kryerësi i veprimtarisë zejtare, në pajtim me këtë ligj mund të kryejnë:

- një ose më tepër veprimtari të ngjashme zejtare, dhe
- qarkullimin e prodhimeve të veta.

Zejtari dhe kryerësi i veprimtarisë zejtare gjatë kryerjes së veprimtarisë mund të kryejnë shitjen edhe të prodhimeve të tjera që i shërbejnë prodhimit të tij.

Zejtari dhe kryerësi i veprimtarisë zejtare prodhimet e tyre mund t'i shesin në lokalet ku e kryejnë veprimtarinë, ose në vendet e caktuara për atë dedikim nga Këshilli i komunës ose Këshilli i Qytetit të Shkupit".

Neni 6

Në nenin 10 pas paragrafit 2, shtohet paragrafi i ri 3, si vijon:

"Nëse kryerësi i veprimtarisë zejtare nuk e plotëson kushtin nga paragrafi 1 alineja 1 e këtij neni, veprimtarinë zejtare mund ta kryejë nëse e punëson personin i cili e plotëson këtë kusht".

Paragrafët 3, 4 dhe 5 bëhen paragrafë 4, 5 dhe 6.

Neni 7

Në nenin 13 pas paragrafit 1 shtohet paragrafi i ri 2, si vijon:

"Kryerësi i veprimtarisë zejtare e regjistron kryerjen e veprimtarisë zejtare në kushte dhe mënyrë të përcaktuara me Ligjin për shoqëritë tregtare."

Neni 8

Pas nenit 14, shtohet neni i ri 14-a, si vijon:

"Neni 14-a

Nëse personi fizik kërkesës për regjistrim në Regjistrin e zejtarëve i bashkëngjit dëshmi të pavlefshme, oda do të marrë aktvendim me të cilin refuzohet regjistrimi në Regjistrin e zejtarëve.

Kundër aktvendimit nga paragrafi 1 i këtij neni mund t'i paraqitet ankesë në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit ministrit që udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e zejtarisë."

Neni 9

Pas nenit 15, shtohet neni i ri 15-a, si vijon:

"Neni 15-a

Për secilin ndryshim të veprimtarisë, plotësim të veprimtarisë dhe ndërrim të selisë së zejtarit, oda lëshon aktvendim për ndryshim në Regjistrin e zejtarëve."

Neni 10

Në nenin 18 pika në fund të fjalisë zëvendësohet me presje dhe shtohen fjalët: "ndërsa kryerësi i veprimtarisë zejtare mund t'i kryejë vetëm ato veprimtari zejtare, që janë shënuar në aktvendimin për regjistrim në Regjistrin qendror."

Neni 11

Në nenin 19 në fjalinë hyrëse pas fjalës "Zejtari", presja fshihet dhe shtohen fjalët: "dhe kryerësi i veprimtarisë zejtare", ndërsa fjalët: "është i obliguar" zëvendësohen me fjalët: "janë të obliguar".

Pas pikës 4 shtohen dy pika të reja 5 dhe 6, si vijojnë:

"5) të posedojë dokumentacionin përkatës për mallrat dhe materialet e blera, dhe

6) të mbajë evidencë për prodhimet dhe shërbimet e shitura."

Neni 12

Në nenin 23 pas paragrafit 1, shtohet paragrafi i ri 2, si vijon:

"Kundër aktvendimit nga paragrafi 1 i këtij neni, mund t'i paraqitet ankesë në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit ministrit që udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e zejtarisë."

Paragrafi 2 bëhet paragraf 3.

Neni 13

Në nenin 25 pas paragrafit 1 shtohet paragrafi i ri 2, si vijon:

"Kryerësi i veprimtarisë zejtare pushon me kryerjen e veprimtarisë zejtare në kushte dhe mënyrë të përcaktuara me Ligjin për shoqëritë tregtare."

Neni 14

Në nenin 26 pas paragrafit 1 shtohen dy paragrafë të rinj 2 dhe 3, si vijojnë:

"Kërkesës së vet zejtari ia bashkëngjit dëshminë nga Drejtoria e Hyrjeve Publike për tatimin e paguar.

Kundër vendimit nga paragrafi 1 i këtij neni mund t'i paraqitet ankesë në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit ministrit që udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e zejtarisë."

Paragrafët 2, 3 dhe 4 bëhen paragrafë 4, 5 dhe 6.

Pas paragrafit 6 shtohet paragrafi i ri 7, si vijon:

"Për ndërprerjen e kryerjes së veprimtarisë zejtare, kryerësi i veprimtarisë zejtare i paraqet fletëparaqitje odës për fshirjen nga evidenca e kryerësve të veprimtarisë zejtare."

Neni 15

Në nenin 27 pas paragrafit 2, shtohet paragrafi i ri 3, si vijon:

"Kundër aktvendimit nga paragrafi 2 i këtij neni, mund t'i paraqitet ankesë në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit ministrit që udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e zejtarisë."

Paragrafi 3 bëhet paragraf 4.

Neni 16

Pas nenit 27 shtohet neni i ri 27-a, si vijon:

"Neni 27-a

Zejtari mund t'ia bartë kryerjen e veprimtarisë anëtarit të familjes së vet më të ngushtë, për çka i paraqet kërkesë odës.

Anëtari i familjes më të ngushtë është i obliguar që në afat prej tre muajsh nga dita e regjistrimit në Regjistrin e zejtarëve, të paraqesë dëshmi në pajtim me nenin 10 paragrafi 1 i këtij ligji.

Nëse dëshmitë nga neni 10 paragrafi 1 i këtij ligji nuk paraqiten në afatin e përcaktuar nga paragrafi 2 i këtij neni, oda merr aktvendim për fshirjen e regjistrimit në Regjistrin e zejtarëve.

Kundër aktvendimit për fshirje nga Regjistri i zejtarëve mund t'i paraqitet ankesë në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit ministrit që udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e zejtarisë."

Neni 17

Në nenin 28 pas paragrafit 1 shtohen dy paragrafë të rinj 2 dhe 3, si vijojnë:

"Bashkëshorti ose trashëgimtari nga brezi i parë trashëgues, në afat prej 30 ditësh nga dita e vdekjes së zejtarit i paraqet kërkesë odës për marrjen e aktvendimit të përkohshëm për kryerjen e veprimtarisë zejtare, për periudhën e përcaktuar në paragrafin 1 të këtij neni.

Kundër vendimit nga paragrafi 2 i këtij neni mund t'i paraqitet ankesë në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit ministrit që udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e zejtarisë."

Paragrafi 2 bëhet paragraf 4.

Neni 18

Në neni 30 në paragrafin 2, pika fshihet dhe shtohen fjalët: "edhe kryerësi i veprimtarisë zejtare".

Në paragrafin 3, fjala "përkatëse", zëvendësohet me fjalët: "së paku të mesëm".

Neni 19

Në nenin 33 pas paragrafit 1 shtohet paragrafi i ri 2, si vijon:

"Zejtari që ka fituar titullin "mjeshtër" mund të pranojë nxënës për trajnim praktik, pas lidhjes së marrëveshjes me nxënësin dhe shkollën."

Paragrafët 2 dhe 3 bëhen paragrafë 3 dhe 4.

Neni 20

Neni 37 ndryshon si vijon:

"Për përparimin e zejtarisë, përmirësimin e kualitetit të prodhimeve dhe shërbimeve zejtare, si dhe për harmonizimin dhe prezantimin e interesave të përbashkëta, zejtarët nga rajoni i një apo më tepër komunave bashkohen në odën zejtare komunale ose rajonale.

Zejtarët e Qytetit të Shkupit bashkohen në Odën e zejtarëve të Qytetit të Shkupit.

Anëtarësimi i zejtarëve në odën zejtare përkatëse komunale respektivisht rajonale, varet nga selia e tyre.

Nëse në komunën ku është selia e zejtarit nuk ka odë, zejtari bëhet anëtar i odës më të afërt.

Zejtari bëhet anëtar i odës në ditën e regjistrimit në Regjistrin e zejtarëve.

Anëtarë të odës mund të bëhen kryerësit e veprimtarisë zejtare dhe personat e tjerë fizikë dhe juridikë, të cilët me aktivitetet e tyre kontribuojnë për përparimin e sipërmarrësisë dhe zhvillimin e zejtarisë.

Në komunën ku nuk është themeluar oda, regjistrimin dhe fshirjen nga Regjistri i zejtarëve, si dhe të kryerësve të evidentuar të veprimtarisë zejtare, e kryen oda më e afërt deri në themelimin e odës".

Neni 21

Pas nenit 38 shtohet neni i ri 38-a, si vijon:

"Neni 38-a

Oda mban Regjistrin e zejtarëve dhe evidencën e kryerësve të veprimtarisë zejtare."

Neni 22

Në nenin 43 në paragrafin 2 fjala "gjyqësore" zëvendësohet me fjalën "Qendrore".

Neni 23

Në nenin 48 në paragrafin 2 pika shlyhet dhe shtohen fjalët: "derisa nuk regjistrohet në Regjistrin e zejtarëve.

Pas paragrafit 2 shtohen dy paragrafë të rinj 3 dhe 4, si vijojnë:

"Kundër aktvendimeve nga paragrafi 1 dhe 2 të këtij neni mund t'i paraqitet ankesë në afat prej 15 ditë nga dita e pranimit ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e zejtarisë. Ankesa nga paragrafi 3 i këtij neni nuk e prolongon zbatimin e aktvendimit."

Neni 24

Në nenin 49 pas fjalës "zejtari" shtohen fjalët: "dhe kryerësi i veprimtarisë zejtare", pas numrit "1" shtohen fjalët "dhe 2", kurse fjala "kryen" zëvendësohet me fjalën "kryejnë".

Pas paragrafit 1 shtohen dy paragrafë të rinj 2 dhe 3, si vijojnë:

"Kundër aktvendimit nga paragrafi 1 dhe 2 i këtij neni mund t'i paraqitet ankesë në afat prej 15 ditë nga dita e pranimit ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e zejtarisë. Ankesa nga paragrafi 2 i këtij neni nuk e prolongon zbatimin e aktvendimit."

Neni 25

Në nenin 50, shtohet paragraf i ri 1, si vijon:

"Nëse zejtari nuk paraqet plotësimin e kushteve të përcaktuara minimale teknike, inspektori shtetëror i tregut do të marrë aktvendim me të cilin do të caktojë afat për paraqitjen e plotësimit të kushteve minimale teknike."

Paragrafi 1 bëhet paragrafi 2.

Në paragrafin 2 i cili bëhet paragrafi 3, numri "1" zëvendësohet me numrin "2".

Në paragrafin 3 i cili bëhet paragrafi 4, pas numrit "2" shtohen fjalët: "dhe 3".

Paragrafi 4 bëhet paragrafi 5.

Neni 26

Në nenin 51 shtohen dy paragrafë të rinj 2 dhe 3, si vijojnë:

"Kundër aktvendimit nga paragrafi 1 dhe 2 i këtij neni mund t'i paraqitet ankesë në afat prej 15 ditë nga dita e pranimit ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e zejtarisë.

Ankesa nga paragrafi 2 i këtij neni nuk e prolongon zbatimin e aktvendimit."

Neni 27

Në nenin 52 në paragrafin 1 pas fjalës "zejtari" shtohen fjalët: "dhe kryerësi i veprimtarisë zejtare".

Në alinenë 1 fjala "kryen" zëvendësohet me fjalën "kryejnë", kurse pas fjalës "zejtarë" shtohen fjalët: "përkatësisht të regjistruar në regjistrin tregtar".

Në alinenë 2 fjala "ka vendosur" zëvendësohet me fjalën "kanë vendosur".

Ne alinenë 3 fjala „paraqet" zëvendësohet me fjalën "paraqitur".

Në alinenë 4 fjala „kryen" zëvendësohet me fjalën "kryejnë".

Në alinenë 5 fjala „garanton" zëvendësohet me fjalën "garantojnë".

Në alinenë 6 fjala „vendos" zëvendësohet me fjalën "vendosin".

Në alinenë 7 fjala „s'ka" zëvendësohet me fjalën "s'kanë".

Pas paragrafit (7) shtohet paragraf i ri (8), si vijon:

"nuk e paraqesin plotësimin e kushteve minimale teknike."

Neni 28

Në kreun e titullit VII fjalët: "DISPOZITA NDËSHKUESE" zëvendësohen me fjalët: "SANKSIONE PËR KUNDËRVAJTJE" dhe shtohet neni i ri 52-a, si vijon:

"Neni 52-a

Për kundërvajtje e përcaktuara në nenet 54-a dhe 54-b të këtij ligji procedurën për kundërvajtje e mban dhe sanksion për kundërvajtje shqipton Inspektorati shtetëror i tregut (në tekstin e më tejmë: organi për kundërvajtje).

Procedurën për kundërvajtje nga paragrafi 1 të këtij neni para organit për kundërvajtje e mban Komisioni për vendosje sipas kundërvajtjes (në tekstin e më tejmë: komisioni për kundërvajtje), i përbërë prej personash zyrtarë të autorizuar nga ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i zejtarisë.

Nëse inspektori gjatë kryerjes së mbikëqyrjes verifikon se është bërë kundërvajtje, është i detyruar t'i propozojë kryerësit të kundërvajtjes procedurë për barazim, para se të paraqesë kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje, në pajtim me dispozitat e Ligjit për kundërvajtjet."

Neni 29

Neni 53 ndryshohet, si vijon:

"Gjobë në shumë prej 500 deri 1000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet për kundërvajtje zejtarit, nëse:

1) kryen veprimtari zejtare pa u regjistruar në regjistrin e zejtarëve (neni 2 paragrafi 1),

2) lokalet nuk i plotësojnë kushtet e përcaktuara në nenin 6 paragrafi 1 të këtij ligji;

3) veprimtaria kryhet nga personi i cili nuk i plotëson kushtet nga neni 10 i këtij ligji, dhe

4) kryen veprimtari zejtare që nuk është shënuar në aktvendimin për regjistrim në regjistër (neni 18)."

Neni 30

Neni 54 ndryshohet, si vijon:

"Gjobë në shumë prej 2500 deri 5000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet për kundërvajtje kryerësit të veprimtarisë zejtare, nëse:

1. hapësirat nuk i plotësojnë kushtet e përcaktuara në nenin 6 paragrafi 1 i këtij ligji dhe

2. kryen veprimtari të zejtarisë pa e plotësuar kushtin nga neni 10 paragrafi 3 të këtij ligji.

Gjobë në shumë prej 350 deri 1000 euro me kundërvlere në denarë do t'i kumtohet për kundërvajtje personit përgjegjës te kryerësi i veprimtarisë zejtare për veprimet nga paragrafi 1 të këtij neni."

Neni 31

Pas nenin 54 shtohen dy nene të reja 54-a dhe 54-b, si vijojnë:

"Neni 54-a

"Gjobë në shumë prej 500 euro me kundërvlere në denarë do t'i kumtohet për kundërvajtje zejtarit, nëse:

1) nuk e paraqet plotësimin e kushteve minimale teknike (neni 7);

2) nuk e paraqet ndërrimin e adresës së selis së vet si dhe numrin e lokaleve (neni 16 paragrafi 3);

3) nuk e kryen veprimtarinë në pajtim me dispozitat dhe zakonet afariste (neni 19 pika 1);

4) në vend të dukshëm nuk vendos çmimin e prodhimeve të veta, përkatësisht të shërbimeve (neni 19 pika 2);

5) në vend të dukshëm nuk e vendos orarin e punës dhe nuk i përmbahet orarit të përcaktuar të punës (neni 19 pika 3);

6) nuk garanton për kualitetin e prodhimeve, përkatësisht të shërbimeve në pajtim me dispozitat nga Ligji për mbrojtjen e konsumatorëve (neni 19 pika 4);

7) nëse nuk posedon dokumentacion përkatës për mallrat dhe materialet e furnizuara (neni 19 pika 5);

8) nuk mban evidencë për mallrat dhe shërbimet e shitura (neni 19 pika 6), dhe

9) nuk ka në vend të dukshëm firmë të vendosur (neni 20 paragrafi 1).

Neni 54-b

„Gjobë në shumë prej 1000 euro me kundërvlere në denarë do t'i kumtohet për kundërvajtje kryerësit të veprimtarisë zejtare, nëse:

1) nuk e paraqet plotësimin e kushteve minimale teknike (neni 7);

2) nuk e kryen veprimtarinë në pajtim me dispozitat dhe zakonet afariste (neni 19 pika 1);

3) në vend të dukshëm nuk vendos çmimin e prodhimeve të veta, përkatësisht shërbimeve (neni 19 pika 2);

4) në vend të dukshëm nuk e vendos orarin e punës dhe nuk i përmbahet atij (neni 19 pika 3);

5) nuk garanton për kualitetin e prodhimeve, përkatësisht të shërbimeve në pajtim me dispozitat nga Ligji për mbrojtjen e konsumatorëve (neni 19 pika 4);

6) nuk posedon dokumentacion përkatës për mallrat dhe materialet e furnizuara (neni 19 pika 5), dhe

7) nuk mban evidencë për mallrat dhe shërbimet e shitura (neni 19 pika 6).

Gjobë në shumë prej 500 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet për kundërvajtje personit përgjegjës te kryerësi i veprimtarisë zejtare për veprimet nga paragrafi 1 pika 1, 2, 3, 4 i 5 të këtij neni."

Neni 32

Zejtarët janë të obliguar që në afat prej tre muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji ta përshtatin punën e tyre me dispozitat e këtij ligji dhe t'i paraqesin kërkesë odës për dhënien e aktvendimit për kryerjen e veprimtarisë zejtare.

Pas skadimit të afatit nga paragrafi 1 i këtij neni, aktvendimet për kryerjen e veprimtarisë zejtare të dhëna deri në hyrjen në fuqi të këtij ligji mbeten në fuqi.

Neni 33

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

732.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РЕПРОДУКТИВЕН МАТЕРИЈАЛ ОД ШУМСКИ ВИДОВИ ДРВЈА

Се прогласува Законот за репродуктивен материјал од шумски видови дрвја,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 23 април 2007 година.

Бр. 07-1799/1
23 април 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

З А К О Н
ЗА РЕПРОДУКТИВЕН МАТЕРИЈАЛ ОД ШУМСКИ ВИДОВИ ДРВЈА

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредува признавањето на основниот материјал, производството, прометот и употребата на репродуктивниот материјал од шумски и декоративни видови дрвја.

Член 2

Поимите употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. "**Репродуктивен материјал**" е семе, дел/делови од растение или садница од шумски и декоративни видови дрвја кои потекнуваат од основен материјал;

2. "**Шумски видови дрвја**" се сите видови дрвја кои се употребуваат за потребите на шумарството;

3. "Декоративни видови дрвја" се сите видови дрвја кои се употребуваат за озеленувачки и хортикултурни цели;

4. "**Категорија**" е степен на квалитет на репродуктивен материјал од шумски и декоративни видови дрвја кој потекнува од основен материјал и е наменет за производство, промет и употреба;

5. "**Идентификуван репродуктивен материјал**" е категорија на репродуктивен материјал кој потекнува од семенски извор во рамките на едно провениенциско подрачје;

6. "**Селектиран репродуктивен материјал**" е категорија на репродуктивен материјал кој потекнува од семенски насад во рамките на едно провениенциско подрачје;

7. "**Квалификуван репродуктивен материјал**" е категорија на репродуктивен материјал кој потекнува од семенски плантажи, родителски стебла, клонови или мешавина на клонови;

8. "**Тестиран репродуктивен материјал**" е категорија на репродуктивен материјал кој потекнува од семенски плантажи, родителски стебла, клонови или мешавина на клонови, чија супериорност е докажана со соодветни верификациони тестови;

9. "**Основен материјал**" е материјал од кој се собира, односно произведува репродуктивен материјал и кој претставува семенски извор, семенски насад, семенска плантажа, родителски стебла, клон и мешавина на клонови;

10. "**Семенски извор**" е тип на основен материјал наменет за производство на идентификуван репродуктивен материјал и значи стебло или група стебла (насад) во рамките на едно провениенциско подрачје;

11. "**Семенски насад**" е тип на основен материјал наменет за производство на селектиран репродуктивен материјал и значи дел од шумски комплекс издвоен врз основа на фенотипските карактеристики на стеблата во кои се спроведуваат посебни мерки за одгледување;

12. "**Семенска плантажа**" е тип на основен материјал наменет за производство на квалификуван и тестиран репродуктивен материјал и значи плантажа на селектирани клонови или фамилии за добивање на репродуктивен материјал, која е изолирана со цел да се избегне или редуцира опрашување од надворешни извори и одгледувана со методи кои ќе овозможат добивање на чест и обилен врод и лесно собирање на семето;

13. "**Родителски стебла**" е тип на основен материјал наменет за производство на квалификуван и тестиран репродуктивен материјал и значат стебла кои се користат за добивање на потомство преку слободно или контролирано опрашување на еден идентификуван родител користен како женски родител;

14. "**Клон**" е тип на основен материјал наменет за производство на квалификуван и тестиран репродуктивен материјал и значи група на индивидуи (рамети) кои првобитно потекнуваат од една индивидуа (ортета), добиени по вегетативен пат (резници, микропропагација, калемење и друго);

15. "**Мешавина на клонови**" е тип на основен материјал наменет за производство на квалификуван и тестиран репродуктивен материјал и значи мешавина на идентификувани клонови во познат соодност;

16. "**Последователна мултипликација со вегетативно размножување**" е размножување на репродуктивен материјал од шумски и декоративни видови дрвја со вегетативни методи;

17. "**Провениенциско подрачје**" е едно или повеќе подрачја кои се со исти или слични еколошки услови и каде што семенските извори или семенските насади од одредени видови, подвидови или варијетети, манифестираат слични фенотипски или генотипски карактеристики;

18. "**Провениенција**" е место каде што расте семенскиот насад или семенскиот извор;

19. "**Генетски модифицирани организми**" се организми, со исклучок на човечките суштества, во кои генетскиот материјал е изменет на начин што не се јавува во природата, со спарување и/или со природно реструктуирање;

20. "**Признат основен материјал**" е основен материјал наменет за производство на репродуктивен материјал кој е признат во согласност со одредбите на овој закон;

21. "**Уверение**" е документ со кој се потврдува дека репродуктивниот материјал е произведен во согласност со одредбите на овој закон;

22. "**Призната единица**" е признат основен материјал наменет за производство на репродуктивен материјал кој е евидентиран во Регистарот на признат основен материјал;

23. "**Производство**" е процес за добивање на репродуктивен материјал од шумски и декоративни видови дрвја, и тоа: семенски материјал, растителни делови и саден материјал;

24. "**Производител**" е правно лице кое е регистрирано за производство на репродуктивен материјал согласно со овој закон и Законот за трговските друштва;

25. "**Собирање**" е собирање на семе, плодови и соплодија (шишарки) и делови од растенија;

26. "**Партија на репродуктивен материјал**" е репродуктивен материјал од ист дрвен вид кој потекнува од ист признат основен материјал и кој е произведен на ист начин и во иста сезона;

27. "**Расадник**" е посебно уредена површина на која, по пат на одредени техничко-технолошки постапки се произведува репродуктивен материјал;

28. "**Саден материјал**" се растенија кои се произведени од семе или растителни делови или потекнува од природен подмладок од семенски насади;

29. "**Дел/делови од растение**" се пупки, резници од лист, стебло или корен, материјал за резници, експлантати или ембриони за микропропагација, калем гранки и други растителни делови наменети за производство на садници;

30. "**Промет на репродуктивен материјал**" е купување, продажба, увоз, извоз, услужно посредување, давање без надомест (подарок и слично) и размена на репродуктивен материјал;

31. "**Трговец**" е правно лице кое се занимава со промет на репродуктивен материјал согласно со овој закон и Законот за трговските друштва;

32. "**Декларација**" е придружен документ, кој содржи идентификациони податоци за пратка на репродуктивен материјал;

33. "**Доработка на репродуктивен материјал**" е сушење, трушење, чистење, калибрирање, пакување, складирање, заштита, чување и други неопходни постапки за доработка на репродуктивниот материјал и

34. "**Семенски материјал**" се семиња, плодови и соплодија (шишарки) наменети за производство на саден материјал.

2. КАТЕГОРИИ НА РЕПРОДУКТИВЕН МАТЕРИЈАЛ И ТИПОВИ НА ОСНОВЕН МАТЕРИЈАЛ

Член 3

(1) Одредбите на овој закон се однесуваат на:

1) репродуктивен материјал од стопански важни шумски видови дрвја;

2) репродуктивен материјал од други шумски и декоративни видови дрвја, кој е наменет за подигнување и вештачко обновување на шумите и

3) репродуктивен материјал од декоративни видови дрвја за озеленување и хортикултурно уредување.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ја утврдува Листата на стопански важни шумски видови дрвја од ставот (1) точка 1 на овој член која се објавува во "Службен весник на Република Македонија”.

(3) Одредбите на овој закон не се однесуваат на:

1) репродуктивен материјал за специјална намена (за научни, експериментални и слични цели) во мали количини и

2) репродуктивен материјал наменет за реекспорт во трети земји.

(4) Количините на репродуктивен материјал од ставот (3) точка 1 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(5) Репродуктивниот материјал од ставот (1) точки 1 и 2 на овој член од увоз, може да се користи за подигнување и обновување на шумите, ако:

1) нема врод на семе или вродот не е доволен, или нема резерви на репродуктивен материјал од соодветни категории за потребите на подигнување и обновување на шумите во таа година и

2) припаѓа на категоријата квалификуван или тестиран.

(6) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство издава одобрение за увоз на репродуктивен материјал од ставот (5) на овој член.

Член 4

Репродуктивниот материјал наменет за производство, промет и употреба мора да припаѓа кон една од следниве категории:

1) идентификуван;
2) селектиран;
3) квалификуван и
4) тестиран.

Член 5

Основен материјал од кој се собира репродуктивниот материјал наменет за производство, промет и употреба, мора да припаѓа на еден од следниве типови:

1) семенски извор;
2) семенски насад;
3) семенска плантажа;
4) родителски стебла;
5) клон и
6) мешавина на клонови.

Член 6

(1) За подигнување и обновување на шумите се користи селектиран, квалификуван и/или тестиран репродуктивен материјал кој е произведен во согласност со одредбите на овој закон.

(2) Идентификуван репродуктивен материјал се користи за подигнување и обновување на шумите во рамките на исто провениенциско подрачје по претходно одобрение на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, и тоа кога:

- нема врод на семе од повисоките категории,
- вродот на семе од повисоките категории не е доволен,
- нема резерви на репродуктивен материјал од повисоките категории и
- ќе настанат штети од поголеми размери, предизвикани од абиотски и биотски фактори (шумски пожари, појава на сушење и слично).

(3) Последователна мултипликација со вегетативно размножување од една призната единица може да се користи за производство на репродуктивен материјал од шумски видови дрвја само во категориите селектиран, квалификуван и/или тестиран.

3. ПРИЗНАВАЊЕ НА ТИПОВИ ОСНОВЕН МАТЕРИЈАЛ

Член 7

(1) За производство, промет и употреба може да се користи репродуктивен материјал кој потекнува од признати типови основен материјал од стопански важни шумски видови дрвја од членот 3 став (1) точка 1 на овој закон.

(2) Одредбите од ставот (1) на овој член не се однесуваат на останатите шумски и декоративни видови дрвја од членот 3 став (1) точки 2 и 3 на овој закон, за кои не постојат признати типови основен материјал.

Член 8

(1) Признавањето на типовите основен материјал од членот 5 на овој закон, може да се врши доколку се исполнети особено следниве услови:

1) семенскиот извор да е од познато провениенцијско подрачје, локација и надморска висина;

2) семенскиот насад да е високостеблен, со добри фенотипски особини и здравствена состојба, кој е доволно изолиран од насадите со непожелни генетски и морфолошки карактеристики од ист вид или видови кои можат да се вкрстуваат со нив и да е оневозможено меѓусебно опрашување;

3) семенската плантажа да е подигната од клонови или потомство на сродни и полусродни стебла со добри морфолошки својства, добра здравствена состојба и да е адаптирана на месторастежните услови;

4) родителските стебла да се со особено добри морфолошки својства, добра здравствена состојба и да се адаптирани на месторастежните услови;

5) клонот да е произведен од матично растение кое е со добри морфолошки својства, добра здравствена состојба и да е адаптирано на месторастежните услови и да може да биде идентификуван врз основа на карактеристиките заради кои е признат како клон и

6) мешавината на клонови да е составена од признати клонови чии идентитет, број и пропорција на учеството во мешавината се познати.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство поблиску ги пропишува условите за признавање на типовите основен материјал од ставот (1) на овој член.

Член 9

(1) Провениенциските подрачја за обезбедување на основен материјал за производство на идентификуван и селектиран репродуктивен материјал од членот 3 став (1) точки 1 и 2 на овој закон, ги утврдува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(2) На предлог на стручна комисија, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ќе овласти научна и/или стручна институција од областа на шумарството која ќе ги извршува работите на издвојување на провениенциските подрачја.

(3) Стручната комисија од ставот (2) на овој член ја формира министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(4) За да биде овластена научната и/или стручната институција од ставот (2) на овој член треба да ги исполнува минимум следниве услови: да има вработено најмалку двајца доктора по шумарски науки од областа на дендрологијата и генетиката со најмалку три години работно искуство и минимум опрема и прибор за картографска изработка на провениенциските подрачја.

(5) Во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство се води Регистар на провениенциски подрачја.

(6) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата, содржината и начинот на водење на Регистарот на провениенциските подрачја.

Член 10

(1) Признавање на типови основен материјал се врши по барање на правното лице кое е сопственик или корисник, или физичкото лице кое е сопственик на основниот материјал.

(2) На предлог на стручната комисија од членот 9 став (3) на овој закон, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ќе овласти научни и/или стручни институции од областа на шумарството кои ќе го вршат признавањето на основниот материјал.

(3) За да бидат овластени научните и/или стручните институции од ставот (2) на овој член, треба да ги исполнуваат минимум следниве услови: да имаат вработено најмалку еден доктор по шумарски науки од областа на шумските култури или генетиката со минимум три години работно искуство, минимум опрема за работа на терен и минимум една лабораторија за вршење на анализи за признавање на основниот материјал.

(4) Овластената институција од ставот (2) на овој член изготвува експертско мислење за признавање на основниот материјал.

(5) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата и содржината на барањето за признавање на основниот материјал од ставот (1) на овој член, како и на експертското мислење од ставот (4) на овој член.

Член 11

(1) Основниот материјал кој се состои од генетски модифицирани организми ќе биде признат, ако:

- е безбеден по здравјето на луѓето, животната средина и природата,

- ги исполнува важечките стандарди за генетски модифицирани организми и

- има обезбедено соодветен документ од надлежна институција дека материјалот не претставува ризик за здравјето на луѓето, животната средина и природата.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство во соработка со министерот за заштита на животната средина и просторното планирање ги пропишува условите за признавање на основниот материјал од ставот (1) на овој член.

Член 12

(1) Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство му издава на подносителот на барањето уверение за признат основен материјал врз основа на приложено експертско мислење од членот 10 став (4) на овој закон.

(2) Во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство се води Регистар на признат основен материјал на Република Македонија за производство на идентификуван, селектиран, квалификуван и тестиран репродуктивен материјал (во натамошниот текст: Регистарот на признат основен материјал).

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата и содржината на уверението за признат основен материјал, како и формата, содржината и начинот на водење на Регистарот на признат основен материјал.

Член 13

(1) Основниот материјал кој е признат во согласност со одредбите од членовите 8, 9, 10 и 11 на овој закон и е внесен во Регистарот од членот 12 став (2) на овој закон, се евидентира како призната единица.

(2) Трошоците за постапката на признавање на основниот материјал се на товар на подносителот на барањето за признавање на основниот материјал.

Член 14

Ако при извршување на инспекциски надзор на признатиот основен материјал се констатира дека повеќе не ги исполнува условите врз основа на кои тој е признат и запишан во Регистарот од членот 12 став (2) на овој закон, истиот ќе се брише од Регистарот.

4. ПРОИЗВОДСТВО НА РЕПРОДУКТИВЕН МАТЕРИЈАЛ ОД ШУМСКИ ВИДОВИ ДРВЈА

Член 15

(1) Со производство на репродуктивен материјал од шумски видови дрвја може да се занимава правно лице кое е регистрирано за производство во Регистарот на производители и трговци на репродуктивен материјал од шумски видови дрвја.

(2) Правно лице може да биде регистрирано за производство на репродуктивен материјал од шумски видови дрвја, по претходно доставено барање до Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, ако ги исполнува следниве услови:

- има вработено најмалку едно лице со завршен шумарски факултет - шумарска насока,
- располага со земјиште и опрема подобни за производство на репродуктивен материјал од шумски видови дрвја. Правното лице треба да обезбеди потврда дека земјиштето одговара за производство на репродуктивен материјал и/или
- има уверение за признат основен материјал или има одобрение за собирање од сопственикот на основниот материјал и располага со соодветен простор и соодветна опрема за производство на репродуктивен материјал.

(3) На предлог на стручната комисија од членот 9 став (3) на овој закон, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ќе овласти научни и/или стручни институции од областа на шумарството, кои ќе вршат утврдување дали правното лице ги исполнува условите од ставот (2) алинеја 2 на овој член и ќе издаваат соодветна потврда.

(4) За да бидат овластени научните и/или стручните институции од ставот (3) на овој член, треба да ги исполнуваат минимум следниве услови: да имаат вработено најмалку двајца доктора по шумарски науки од областа на шумските култури, педологијата или заштитата со минимум три години работно искуство, минимум опрема и прибор за теренски испитувања и најмалку една лабораторија опремена за извршување на потребните анализи од наведените области.

(5) Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство на производителот му издава решение доколку ги исполнува условите од ставот (2) на овој член и има приложено соодветна потврда од ставот (3) на овој член.

(6) Во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство се води Регистар на производители и трговци на репродуктивен материјал од ставот (1) на овој член.

(7) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата, содржината и начинот на водење на Регистарот на производители и трговци на репродуктивен материјал од шумски видови дрвја.

Член 16

(1) Репродуктивниот материјал, со исклучок на материјалот кој е мешан во согласност со одредбите од членот 20 на овој закон, во сите фази од производството и во текот на прометот, мора да се чува само во издвоени партии, посебно за секоја призната единица.

(2) Секоја партија на репродуктивен материјал мора да биде јасно обележена со видливи ознаки кои ги содржат следниве податоци:

- назив и адреса на производителот,
- ботаничко и народно име,
- потекло на репродуктивниот материјал и број на уверението за потеклото на репродуктивниот материјал,
- тип на основниот материјал од кој е добиен репродуктивниот материјал,
- регистарски број на признатиот основен материјал од Регистарот на признат основен материјал или идентификациски код од Регистарот на провениенциското подрачје за идентификуван и селектиран репродуктивен материјал,
- категорија и вид на репродуктивниот материјал (семе, делови од растение, садници),
- број на уверението за квалитет на репродуктивниот материјал со рок на неговата важност,
- намена на репродуктивниот материјал,
- дата на собирање, односно производство на репродуктивниот материјал,
- година на зреење на семенскиот материјал,
- старост и тип на садниот материјал (сејанец или пресадница, класична или контејнерска садница),
- количина на партијата на репродуктивниот материјал и
- идентификација на компонентите за мешаниот репродуктивен материјал.

Член 17

(1) Собирање на репродуктивен материјал се дозволува на регистриран производител од членот 15 став (1) на овој закон кој е сопственик на признат основен материјал или има одобрение за собирање од сопственикот на основниот материјал.

(2) Со даденото одобрение од ставот (1) на овој член сопственоста над произведениот репродуктивен материјал се пренесува на производителот.

Член 18

(1) Производителот кој планира акција за собирање на репродуктивен материјал за промет, за користење во производство или употреба е должен до Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство да достави пријава најдоцна 15 дена пред планираниот почеток на собирањето, која ќе ги содржи следниве податоци:

- назив на производителот,
- место на собирање,
- регистарски број (броеви) на признатиот основен материјал од кој ќе се собира репродуктивниот материјал или идентификациски код на провениенциското подрачје и
- планиран почеток и предвидено времетраење на собирањето.

(2) Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство ќе врши увид кај производителот дали собирањето на репродуктивниот материјал го врши согласно со одредбите на овој закон и за тоа составува записник.

(3) Доколку собраниот репродуктивен материјал ги исполнува условите утврдени со овој закон, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство на производителот од ставот (1) на овој член, ќе му издаде уверение за потекло на репродуктивниот материјал.

(4) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата и содржината на уверението за потекло на репродуктивниот материјал од ставот (3) на овој член.

Член 19

Недоработениот репродуктивен материјал, кој се испраќа на доработка, треба да биде придружен со уверение за потекло на репродуктивниот материјал од членот 18 став (3) на овој закон или до добивањето на уверението, со записник од членот 18 став (2) на овој закон.

Член 20

(1) Семенски материјал за кој е добиено уверение за потекло на репродуктивниот материјал, согласно со овој закон, може да биде мешан во текот на производството на еден од начините опишани во ставовите (2) и (3) од овој член, со цел да се добие нова партија.

(2) Репродуктивниот материјал може да се меша ако припаѓа на ист вид, ако е добиен од две или повеќе признати единици во рамките на едно провениенциско подрачје и кога признатите единици припаѓаат кон иста категорија идентификуван или селектиран.

(3) Репродуктивниот материјал од различни години на врод може да се меша кога материјалот е добиен од иста призната единица.

(4) Партијата на мешаниот репродуктивен материјал создаден во согласност со ставот (1) од овој член, ќе биде издвоена како нова партија, придружена со нова декларација согласно со членот 31 од овој закон.

Член 21

(1) Производителот на репродуктивен материјал од членот 15 на овој закон, може за странски купец да произведува репродуктивен материјал согласно со одредбите на овој закон, освен одредбата во членот 25 став (1) од овој закон, а врз основа на претходна согласност од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(2) На барање на производителот од ставот (1) на овој член, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство издава согласност врз основа на приложен договор склучен меѓу производителот и странскиот купец, кој особено содржи: вид на репродуктивниот материјал, количина, возраст и крајниот датум за испорака на произведениот репродуктивен материјал.

Член 22

(1) Производителот во текот на производството на репродуктивен материјал е должен да води деловни книги и трајно да ги чува.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува содржината и начинот на водење на деловните книги.

5. СТРУЧНА КОНТРОЛА НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА РЕПРОДУКТИВЕН МАТЕРИЈАЛ ОД ШУМСКИ ВИДОВИ ДРВЈА

Член 23

(1) Стручна контрола на производството на репродуктивниот материјал во расадник е задолжителна.

(2) Производството на репродуктивен материјал подлежи на две задолжителни стручни контроли во една производна година.

(3) На предлог на стручната комисија од членот 9 став (3) на овој закон, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ќе овласти научни и/или стручни институции од областа на шумарството кои ќе вршат стручна контрола од ставот (1) на овој член.

(4) За да бидат овластени научните и/или стручните институции од ставот (3) на овој член, треба да ги исполнуваат минимум следниве услови: да имаат вработено најмалку еден доктор по шумарски науки од областа на шумските култури со најмалку три години работно искуство, минимум опрема и прибор за вршење на стручна контрола на расадничкото производство и една лабораторија за испитување на квалитетот на садниот материјал.

(5) Производителот на репродуктивен материјал е должен да поднесе барање за стручна контрола на производството до овластените институции од ставот (3) на овој член, најдоцна 30 дена пред започнување со производството.

(6) Овластената институција од ставот (3) на овој член на производителот му издава записник за извршена стручна контрола на производството на репродуктивен материјал.

(7) Овластената институција од ставот (3) на овој член е должна, на барање на производителот на репродуктивен материјал, да изврши дополнителна стручна контрола.

(8) Трошоците за извршување на стручната контрола од ставите (1) и (7) на овој член се на товар на производителот.

Член 24

(1) По завршувањето на производството на репродуктивен материјал, овластената институција од членот 23 став (3) на овој закон, му издава на производителот уверение за квалитет на саден материјал кој е произведен во согласност со одредбите на овој закон и ги исполнува условите од членот 25 ставови (1), (2) и (3) на овој закон, со рок на важност.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата и содржината на барањето од членот 23 став (5) на овој закон и на уверението од ставот (1) на овој член.

6. КВАЛИТЕТ НА РЕПРОДУКТИВЕН МАТЕРИЈАЛ ОД ШУМСКИ ВИДОВИ ДРВЈА

Член 25

(1) Репродуктивниот материјал од шумски видови дрвја во производството, употребата и во прометот мора да ги исполнува важечките стандарди за квалитет.

(2) Утврдување на квалитетот на репродуктивниот материјал се врши пред негово ставање во промет, односно пред негова употреба.

(3) Начинот на земање проби и испитување и утврдување на квалитетот се врши според важечки стандарди.

(4) На предлог на стручната комисија од членот 9 став (3) на овој закон, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ќе овласти научни и/или стручни институции од областа на шумарството кои ќе вршат испитување и утврдување на квалитетот на репродуктивниот материјал од ставот (3) на овој член.

(5) За да бидат овластени научните и/или стручните институции од ставот (4) на овој член, треба да ги исполнуваат минимум следниве услови: да имаат вработено најмалку еден доктор по шумарски науки од областа на шумските култури со најмалку три години работно искуство, една лабораторија со соодветна опрема и расадничка површина за испитување и утврдување на квалитетот на репродуктивниот материјал и соодветен простор за чување на примероци од репродуктивниот материјал.

(6) Трошоците за испитување и утврдување на квалитетот на репродуктивниот материјал се на товар на производителот.

Член 26

(1) Производителот треба да достави барање за испитување и утврдување на квалитетот на репродуктивниот материјал до овластената институција од членот 25 став (4) на овој закон.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата и содржината на барањето од ставот (1) на овој член.

Член 27

(1) За репродуктивниот материјал кој ги исполнува пропишаните услови за квалитет од членот 25 ставови (1), (2) и (3) на овој закон, овластената институција за испитување и утврдување на квалитетот на репродуктивниот материјал на производителот ќе му издаде уверение за квалитет на семето и/или уверение за квалитет на делови од растението, со рок на важност.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата и содржината на уверенијата за квалитет од ставот (1) на овој член.

Член 28

Овластените институции од членот 25 став (4) на овој закон се должни да ја чуваат документацијата од испитувањето најмалку пет години и по еден примерок од пробата од секоја партија на семе, најмалку 18 месеца од денот на извршеното утврдување на квалитетот на репродуктивниот материјал.

7. ПРОМЕТ НА РЕПРОДУКТИВЕН МАТЕРИЈАЛ ОД ШУМСКИ ВИДОВИ ДРВЈА

Член 29

(1) Со промет на репродуктивен материјал можат да се занимаваат производители од членот 15 на овој закон и други правни лица регистрирани за промет во Регистарот на производители и трговци од членот 15 на овој закон.

(2) Правното лице може да биде регистрирано за промет во Регистарот на производители и трговци по претходно доставено барање до Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, ако ги исполнува следниве услови:

- има вработено најмалку едно лице со завршен шумарски факултет - шумарска насока и
- располага со соодветен простор и опрема за сместување и чување на репродуктивниот материјал.

(3) Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство на трговецот му издава решение доколку ги исполнува условите од ставот (2) на овој член.

(4) Правното лице од ставот (2) на овој член во текот на прометот на репродуктивниот материјал е должно да ги води деловните книги од членот 22 на овој закон и трајно да ги чува.

Член 30

Во промет може да биде пуштен само репродуктивен материјал кој ги исполнува условите утврдени со овој закон и Законот за здравје на растенијата.

Член 31

(1) Пратката на репродуктивен материјал во промет мора да е придружена со: декларација, уверение за потекло на репродуктивниот материјал и соодветно уверение за квалитет на репродуктивниот материјал.

(2) Декларацијата од ставот (1) на овој член, покрај податоците од членот 16 став (2) на овој закон, треба да ги содржи и следниве податоци:

- назив и адреса на производителот, односно трговецот,
- регистарски број на производителот, односно трговецот и
- назив и адреса на купувачот.

(3) Декларацијата за одделни категории на репродуктивен материјал доколку се издава во боја, истата треба да биде во следниве бои:

- жолта - за идентификуван репродуктивен материјал,
- зелена - за селектиран репродуктивен материјал,
- розова - за квалификуван репродуктивен материјал и
- сина - за тестиран репродуктивен материјал.

(4) Декларацијата треба да биде ставена и врз амбалажата во која репродуктивниот материјал е пуштен во промет.

Член 32

Пренос на репродуктивен материјал на доработка не се смета за промет во смисла на овој закон.

Член 33

При недостаток на репродуктивен материјал од категориите селектиран, квалификуван и тестиран, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство може да:

- дозволи пуштање во промет на репродуктивен материјал од пониска категорија,
- го ограничи прометот со репродуктивниот материјал од ставот (1) алинеја 1 на овој член, количински, временски и просторно (само за определени подрачја во Република Македонија) и
- го ограничи или спречи извозот на репродуктивен материјал од дефицитарната категорија.

Член 34

(1) Семенскиот материјал може да биде пуштен во промет само во запечатена амбалажа, каде што механизмот за запечатување е таков што после отворањето на запечатената амбалажа тој повеќе не може да се употреби.

(2) Се забранува препакување и размерување на оригиналното пакување на една партија на репродуктивен материјал во текот на прометот и формирање на нови партии со помала количина.

8. НАДЗОР

Член 35

(1) Надзор над спроведувањето на одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон врши Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(2) Инспекциски надзор над спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон го вршат инспектори за шумарство.

Член 36

Секое правно лице е должно на инспекторот за шумарство да му овозможи непречен инспекциски надзор, да му ја достави на увид и располагање потребната документација и други докази од важност за извршување на надзорот.

Член 37

(1) Во вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот за шумарство има право да:

1) врши контрола на квалитетот, прометот и употребата на репродуктивниот материјал;

2) врши контрола на производителите и трговците на репродуктивен материјал, односно дали се запишани во Регистарот на производители и трговци на репродуктивен материјал;

3) врши контрола дали овластените научни и/или стручни институции од членовите 9, 10, 15, 23 и 25 на овој закон ги исполнуваат условите за вршење на дадените овластувања;

4) врши контрола на процесот на производството, како и на постапките за доработка, испитување и утврдување на квалитетот на репродуктивниот материјал;

5) врши контрола на постапките за признавање на основниот материјал;

6) врши контрола на постапките за стручна контрола на производството на репродуктивниот материјал и издавањето на пропишаните уверенија;

7) врши контрола на берењето и собирањето на репродуктивниот материјал од семенските стебла, насади и плантажи;

8) врши контрола на трговците и наредува привремено да се повлечат од промет оние количини репродуктивен материјал за кои ќе се утврди дека не ги исполнуваат условите за пуштање во промет, се до отстранување на недостатоците;

9) зема мостри без надомест од репродуктивниот материјал заради испитување и утврдување на неговиот квалитет;

10) зема мостри за анализа од репродуктивниот материјал без надомест, доколку постои сомневање дека материјалот отстапува од пропишаниот квалитет и здравствената исправност. Утврдување на квалитетот на мострите се доделува на овластената институција од областа на шумарството од членот 25 на овој закон;

11) бара помош од органите за внатрешни работи, ако оцени дека без нивна помош не може да го изврши надзорот;

12) забрани производство, доработка и утврдување на квалитетот на репродуктивниот материјал, ако за тоа не се исполнети пропишаните услови или ако овие дејности се изведуваат без докази за исполнувањето на пропишаните услови;

13) забрани ставање во промет на репродуктивен материјал кој не е доработен, не е прописно пакуван, нема пропишана декларација, не одговара на пропишаниот и деклариран квалитет или неговиот квалитет не е утврден на пропишан начин;

14) забрани употреба и ставање во промет на репродуктивен материјал увезен без одобрение на надлежен орган;

15) нареди уништување и врши надзор на постапката за уништување на репродуктивниот материјал чие производство се врши спротивно на одредбите од овој закон;

16) одзема и нареди уништување на репродуктивниот материјал кој е ставен во промет спротивно на одредбите од овој закон и

17) нареди отстранување на неправилностите констатирани во постапката при надзор.

(2) Трошоците што ќе настанат во врска со утврдување на квалитетот на мострата на репродуктивниот материјал од ставот (1) точка 10 на овој член, се на товар на субјектот од кој е земена мострата, ако мострата не одговара на пропишаниот (декларираниот) квалитет, односно на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, ако мострата одговара на пропишаниот (декларираниот) квалитет.

(3) Трошоците што ќе настанат во врска со одземањето, чувањето и уништувањето на репродуктивниот материјал од ставот (1) точка 16 на овој член, се на товар на субјектот од кој е одземен репродуктивниот материјал.

Член 38

(1) За преземените мерки, утврдени со овој закон, инспекторот за шумарство донесува решение.

(2) Против решението на инспекторот за шумарство од ставот (1) на овој член може да се поднесе жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(3) Жалбата поднесена против решението од ставот (1) на овој член не го одлага неговото извршување во случај ако со неизвршувањето на утврдените мерки ќе се предизвикаат последици кои тешко можат да се отстранат.

9. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 39

(1) Глоба во износ од 10.000 до 20.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице, ако:

1) за подигнување и обновување на шумите не користи селектиран, квалификуван и тестиран репродуктивен материјал кој е произведен во согласност со одредбите на овој закон (член 6);

2) врши производство на репродуктивен материјал, а не е запишано во Регистарот на производители и трговци на репродуктивен материјал (член 15 став (1));

3) се занимава со производство на репродуктивен материјал, а не ги исполнува пропишаните услови од членот 15 на овој закон;

4) собира репродуктивен материјал иако не ги исполнува условите од членот 17 на овој закон;

5) стави во промет репродуктивен материјал спротивно на одредбите од членот 30 на овој закон и

6) пушти во промет репродуктивен материјал кој не одговара на квалитетот означен во декларацијата (член 31).

(2) Покрај глобата од ставот (1) на овој член на правното лице ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење дејност од шест месеца до две години.

(3) Глоба во износ од 700 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок за дејствијата од ставот (1) на овој член и на одговорното лице во правното лице.

(4) Покрај глоба од ставот (3) на овој член на одговорното лице во правното лице ќе му се изрече прекршочна санкција забрана за вршење дејност или должност во траење од три месеца до една година.

Член 40

(1) Глоба во износ од 4.000 до 8.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице, ако:

1) репродуктивниот материјал, со исклучок на материјалот кој е мешан во согласност со одредбите на членот 20 од овој закон, во сите фази од производството и во текот на прометот, не го чува во издвоени партии, посебно за секоја призната единица (член 16);

2) произведува репродуктивен материјал без претходна согласност според членот 21 став (2) од овој закон;

3) не води деловни книги за репродуктивниот материјал, односно не ги води на пропишан начин (членови 22 и 29 став (4));

4) не обезбеди стручна контрола на производството на репродуктивен материјал (член 23) и

5) пратката на репродуктивен материјал во промет не е придружена со потребни уверенија и декларација (член 31) и не е ставена во запечатена амбалажа (член 34).

(2) Глоба во износ од 700 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок од ставот (1) на овој член и на одговорното лице во правното лице.

Член 41

(1) Постапките за извршување на прекршочните санкции по овој закон ќе се водат пред надлежниот суд.

(2) Порамнување и посредување по одредбите на овој закон нема да се вршат.

10. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 42

(1) Правните лица кои вршат производство и промет на репродуктивен материјал се должни своето работење да го усогласат со одредбите на овој закон во рок до една година од денот на влегувањето во сила на сите подзаконски акти.

(2) Доколку субјектите од ставот (1) на овој член не го усогласат своето работење во утврдениот рок од ставот (1) на овој член, ќе се бришат од Регистарот на производители и трговци.

(3) Започнатите постапки до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе продолжат согласно со законите што важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

(4) Основниот материјал признат и регистриран пред денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се користи како основен материјал до нова регистрација согласно со одредбите на овој закон. Новата регистрација на основниот материјал ќе се врши во рок до две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 43

(1) До денот на влегувањето во сила на поблиските прописи предвидени со овој закон, ќе се применуваат прописите што важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Поблиските прописи предвидени во членот 3 ставови (2) и (4), членот 8 став (2), членот 9 став (6), членот 10 став (5), членот 12 став (3), членот 15 став (7), членот 18 став (4), членот 22 став (2), членот 24 став (2), членот 26 став (2) и членот 27 став (2) од овој закон, ќе се донесат во рок до две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(3) Членот 11 од овој закон ќе започне да се применува од денот на приемот на Република Македонија во Европската унија.

Член 44

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија”.

L I G J
PËR MATERIAL RIPRODHUES PREJ LLOJEVE TË DRURËVE PYJORË

1. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Me këtë ligj, rregullohet njohja e materialit themelor, prodhimi, qarkullimi dhe shfrytëzimi i materialit riprodhues prej llojeve të drurëve pyjorë dhe dekorativë.

Neni 2

Nocionet e përdorura në këtë ligj e kanë kuptimin si vijon:

1. “Material riprodhues” është farë, pjesë e bimës apo e fidanit prej llojeve të drurëve pyjorë ose dekorativë, të cilët prejardhjen e kanë prej materialit themelor;

2. “Lloje të drurëve pyjorë” janë të gjitha llojet e drurëve të cilët shfrytëzohen për nevoja të pylltarisë:

3. “Lloje të drurëve dekorativë” janë të gjitha llojet e drurëve të cilët shfrytëzohen për qëllime të gjelbërimit dhe hortikulturës;

4. “Kategori” është shkalla e cilësisë të materialit riprodhues i llojeve të drurëve pyjorë dhe dekorativë, të cilët prejardhjen e kanë prej materialit themelor të dedikuar për prodhim, qarkullim dhe shfrytëzim;

5. “Material riprodhues i identifikuar” është kategori e materialit riprodhues që rrjedh nga burimi faror në kuadër të një zone të vendit të origjinës;

6. “Material riprodhues i seleksionuar” është kategori e materialit riprodhues që rrjedh nga farishtorja në kuadër të një zone të vendit të origjinës;

7. “Material riprodhues i kualifikuar” është kategori e materialit riprodhues që rrjedh nga: plantacionet farore, trungjet prindër, klonet apo nga përzierja e kloneve;

8. “Material riprodhues i testuar” është kategori e materialit riprodhues që rrjedh nga plantacionet farore, trungjet prindër, klonet apo nga përzierja e kloneve, epërsia e të cilit është dëshmuar përmes testeve të verifikuara përkatëse;

9. “Material themelor” është materiali prej të cilit mblidhet, përkatësisht prodhohet materiali riprodhues i cili paraqet: burim faror, farishtore, plantacion faror, trungje prindër, klon apo përzierje të kloneve;

10. “Burim faror” është tip i materialit themelor i dedikuar për prodhimin e materialit riprodhues të identifikuar dhe paraqet trung apo grup trungjesh (fidanishte) në kuadër të një zone të vendit të origjinës;

11. “Farishtore” është tip i materialit themelor i dedikuar për prodhimin e materialit riprodhues të seleksionuar dhe paraqet pjesë të kompleksit pyjor e ndarë në bazë të karakteristikave fenotipike të trungjeve, në të cilën aplikohen masa të veçanta të kultivimit;

12.”Plantacion faror” është tip i materialit themelor i dedikuar për prodhimin e materialit riprodhues të kualifikuar dhe të testuar dhe paraqet plantacion të kloneve të seleksionuara apo familjeve për fitimin e materialit riprodhues, i cili është i izoluar me qëllim që të shmanget apo reduktohet polenizimi prej burimeve të jashtme dhe i kultivuar me metoda të cilat do të mundësojnë fitimin e rendimentit të shpeshtë e të lartë dhe mbledhje të lehtë të farës;

13. “Trungje prindër” është tip i materialit themelor i dedikuar për prodhimin e materialit riprodhues të kualifikuar dhe të testuar dhe paraqesin trungje të cilat shfrytëzohen për përfitimin e trashëgimtarit përmes polenizimit të lirë apo të kontrolluar të njërit prind të identifikuar dhe të shfrytëzuar si prind femër;

14. “Klon” është tip i materialit themelor i dedikuar për prodhimin e materialit riprodhues të kualifikuar dhe të testuar dhe paraqet grup individësh (rametë) të cilët zanafillën e origjinës e kanë prej një individi (ortetë), të përfituara përmes rrugës vegjetative (krasitjes, mikropropagimit, shartimit e tjerë);

15. “Përzierje e kloneve” është tip i materialit themelor i dedikuar për prodhimin e materialit riprodhues të kualifikuar dhe të testuar dhe paraqet përzierje të kloneve të identifikuara me proporcion të ditur;

16. “Multiplikim i njëpasnjëshëm me shumëzim vegjetativ” është shumëzimi i materialit riprodhues prej llojeve të drurëve pyjorë dhe dekorativë me metoda vegjetative;

17. “Zona e vendit të origjinës” është një ose më shumë zona që janë me kushte të njëjta apo të ngjashme ekologjike dhe ku burimet farore ose farishtet prej llojeve, nënllojeve apo varieteteve të caktuara, manifestojnë karakteristika të ngjashme fenotipike ose gjenotipike;

18. “Vendi i origjinës” është vendi ku rriten farishtet ose burimi faror;

19. “Organizma të modifikuar gjenetikisht” janë organizma, me përjashtim të qenieve njerëzore, në të cilët materiali gjenetik është ndryshuar në atë mënyrë që në natyrë nuk paraqitet përmes pllenimit dhe/ose përmes ristrukturimit natyror;

20. “Materiali themelor i njohur” është materiali themelor i dedikuar për prodhimin e materialit riprodhues i cili është i njohur në përputhje me dispozitat e këtij ligji;

21. “Certifikatë” është dokument me të cilin konfirmohet se materiali riprodhues është prodhuar në përputhje me dispozitat e këtij ligji;

22. “Njësi e njohur” është materiali themelor i njohur, i dedikuar për prodhimin e materialit riprodhues i cili është i evidentuar në Regjistrin e materialit të njohur themelor;

23. “Prodhimi” është proces për përftimin e materialit riprodhues prej llojeve të drurëve pyjorë dhe dekorativë, edhe atë: materiali faror, pjesë bimore dhe materiali për mbëltim;

24. “Prodhues” është person juridik i cili është i regjistruar për prodhimin e materialit riprodhues në përputhje me këtë ligj dhe Ligjin për shoqëri tregtare;

25. “Mbledhje” është mbledhja e farës, i fryteve të boçave dhe pjesëve të bimëve;

26. “Parti e materialit riprodhues” është materiali riprodhues prej llojit të drurit të njëjtë i cili prejardhjen e ka prej materialit të njëjtë të njohur themelor i prodhuar në mënyrë identike dhe në stinë të njëjtë;

27. “Fidanishte” është ngastër e rregulluar në mënyrë të veçantë, në të cilën përmes procedurave të caktuara teknike-teknologjike prodhohet materiali riprodhues;

28. “Material për mbëltim” janë bimë të prodhuara prej farës ose prej pjesëve bimore apo prejardhjen e ka prej fidanëve natyrorë prej farishteve;

29. “Pjesë e bimës” janë sythat, krasitjet prej gjethi, trungu ose prej rrënjës, materiali për krasitjet, eksplantate apo embrione për mikropropagim, degë të shartuara dhe pjesë të tjera bimore të dedikuara për prodhimin e fidanëve;

30. “Qarkullimi me material riprodhues” paraqet blerjen, shitjen, importin, eksportin, shërbimin ndërmjetësues, dhënien pa kompensim (dhurata e ngjashëm) dhe shkëmbimin e materialit riprodhues;

31. “Tregtar” është person juridik i cili merret me qarkullim me material riprodhues në përputhje me këtë ligj dhe Ligjin për shoqëri tregtare;

32. “Deklaratë” është dokument shoqërues i cili përmban të dhëna identifikuese për dërgesën e materialit riprodhues;

33. “Përpunimi i materialit riprodhues” është tharja, nxjerrja e farës prej boçit, pastrimi, kalibrimi, paketimi, magazinimi, mbrojtja, ruajtja dhe veprime të tjera të domosdoshme për përpunimin e materialit riprodhues dhe

34. “Materiali faror” janë farërat, frytet, boçat të dedikuara për prodhimin e materialit për mbjellje.

2. KATEGORI TË MATERIALIT RIPRODHUES DHE TIPA TË MATERIALIT THEMELOR

Neni 3

(1) Dispozitat e këtij ligji kanë të bëjnë me:

1) materialin riprodhues të llojeve të rëndësishme ekonomike të drurëve pyjorë;

2) materialin riprodhues të llojeve të tjera të drurëve pyjorë dhe dekorativë, që është i dedikuar për pyllëzim dhe përtëritje artificiale të pyjeve dhe

3) materialin riprodhues të llojeve të drurëve dekorativë për gjelbërim dhe rregullim hortikulturor.

(2) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave në bashkëpunim me Ministrinë e Mjedisit Jetësor dhe të Planifikimit Hapësinor e përcakton Listën e llojeve të rëndësishme ekonomike të drurëve pyjorë nga paragrafi (1) pika 1 e këtij neni, e cila shpallet në “Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë”.

(3) Dispozitat e këtij ligji nuk kanë të bëjnë me:

1) materialin riprodhues për dedikim special (për qëllime shkencore, eksperimentale dhe ngjashëm) në sasi të vogla, dhe

2) materialin riprodhues të dedikuar për rieksport në vende të treta.

(4) Sasitë e materialit riprodhues nga paragrafi (3) pika 1 e këtij neni, i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

(5) Materiali riprodhues prej importit, nga paragrafi (1) pika 1 dhe 2 të këtij neni, mund të shfrytëzohet për pyllëzim dhe për përtëritjen e pyjeve, nëse:

1) nuk ka rendiment të farës ose nëse rendimenti është i pamjaftueshëm, apo nëse nuk ka rezerva të materialit riprodhues prej kategorive përkatëse për nevojat e pyllëzimit dhe ripërtëritjes së pyjeve brenda atij viti, dhe

2) i takon kategorisë, i kualifikuar ose i testuar.

(6) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, lëshon leje për import të materialit riprodhues nga paragrafi (5) i këtij neni.

Neni 4

Materiali riprodhues i dedikuar për prodhim, qarkullim dhe shfrytëzim, domosdo duhet t'i takojë njërës prej kategorive si vijojnë:

1) i identifikuar;
2) i seleksionuar;
3) i kualifikuar dhe
4) i testuar.

Neni 5

Materiali themelor prej të cilit mblidhet materiali riprodhues i dedikuar për prodhim, qarkullim dhe shfrytëzim, domosdo duhet t'i takojë njërit prej tipave, si vijojnë:

1) burim faror;
2) farishte;
3) plantacion faror;
4) trungje prindër;
5) klon dhe
6) përzierje e kloneve.

Neni 6

(1) Për pyllëzim dhe përtëritje të pyjeve shfrytëzohet materiali riprodhues i kualifikuar dhe/ose i testuar, i cili është prodhuar në përputhje me dispozitat e këtij ligji.

(2) Materiali riprodhues i identifikuar shfrytëzohet për pyllëzim dhe përtëritje të pyjeve në kuadër të zonës së njëjtë të vendit të origjinës sipas pëlqimit paraprakisht të dhënë nga ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, në rastet kur:

- nuk ka rendiment të farës prej kategorive më të larta,
- rendimenti i farës prej kategorive më të larta është i pamjaftueshëm,
- nuk ka rezerva të materialit riprodhues prej kategorive më të larta dhe
- do të paraqiten dëme me përmasa më të mëdha, të shkaktuara prej faktorëve abiotikë dhe biotikë (zjarre pyjore, paraqitja e tharjes dhe ngjashëm).

(3) Multiplikimi i njëpasnjëshëm përmes shumëzimit vegjetativ prej një njësie të njohur mund të shfrytëzohet për prodhimin e materialit riprodhues prej llojeve të drurëve pyjorë, vetëm ndaj kategorive: i seleksionuar, i kualifikuar dhe/ose i testuar.

3. PRANIMI I TIPAVE TË MATERIALIT BAZË

Neni 7

(1) Për prodhim, qarkullim dhe përdorim mund të shfrytëzohet materiali reproduktiv i cili e ka prejardhjen nga tipat e pranuar të materialit bazë nga llojet e drurëve pyjorë të rëndësishëm për ekonominë nga neni 3, paragrafi (1), pika 1 e këtij ligji.

(2) Dispozitat nga paragrafi (1) i këtij neni, nuk kanë të bëjnë me llojet tjera të drurëve pyjorë dhe dekorativë nga neni 3, paragrafi (1), pikat 2 dhe 3 të këtij ligji, për të cilët nuk ekzistojnë tipa të pranuar të materialit bazë.

Neni 8

(1) Pranimi i tipave të materialit bazë nga neni 5 i këtij ligji, mund të bëhet në qoftë se në veçanti janë përmbushur kushtet në vijim:

1) burimi i farave të jetë nga rajoni, lokacioni dhe lartësia mbidetare me proveniencë të njohur;

2) farishtja të jetë trunglartë, me veçori fenotipe dhe gjendje shëndetësore të mirë, që është e izoluar në mënyrë të mjaftueshme nga plantacionet e fidanëve të llojit të njëjtë me karakteristika gjenetike dhe morfologjike të padëshirueshme ose të llojeve të cilat mund të kryqëzohen me to dhe të pamundësohet pjalmimi i ndërsjellë;

3) plantacioni i farave të jetë ngritur nga klone ose pasardhës të trungjeve të njëjta ose gjysmë të njëjta me cilësi të mira morfologjike, me gjendje të mirë shëndetësore dhe të jetë adaptuar në kushtet e vendrritjes;

4) trungjet prindër të jenë me cilësi morfologjike veçanërisht të mira, në gjendje shëndetësore të mirë dhe të jenë adaptuar në kushtet e vendrritjes;

5) kloni të jetë prodhuar nga bima amë e cila është me cilësi të mira morfologjike, në gjendje të mirë shëndetësore dhe të jetë adaptuar në kushtet e vendrritjes dhe të mund të identifikohet në bazë të karakteristikave për të cilat edhe është pranuar si klon dhe

6) përzierja e kloneve të përbëhet nga klonet e pranuara, identiteti, numri dhe përpjesëtimi i pjesëmarrjes të së cilëve në përzierjen është i njohur.

(2) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, më për së afërmi i përcakton kushtet për pranimin e tipave të materialit bazë nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 9

(1) Rajonet e proveniencës, për sigurimin e materialit bazë për prodhimin e materialit reproduktiv të identifikuar dhe të seleksionuar nga neni 3, paragrafi (1), pikat 1 dhe 2 të këtij ligji, i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

(2) Me propozim të komisionit profesional, ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, do të autorizojë institucion shkencor dhe/ose profesional nga sfera e pylltarisë, i cili do t'i kryejë punët e veçimit të rajoneve të proveniencës.

(3) Komisionin profesional nga paragrafi (2) i këtij neni, e formon ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

(4) Që të autorizohet institucioni shkencor dhe/ose profesional nga paragrafi (2) i këtij neni, duhet së paku t'i përmbushë kushtet në vijim: të ketë të punësuar së paku dy doktorë të shkencave pyjore nga sfera e dendrologjisë dhe gjenetikës me së paku tre vjet përvojë pune dhe me minimum pajisje dhe vegla për përpilimin hartografik të rajoneve të proveniencës.

(5) Në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, mbahet regjistër për rajonet e proveniencës.

(6) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, i përcakton formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së Regjistrit të rajoneve të proveniencës.

Neni 10

(1) Pranimi i tipave të materialit bazë bëhet me kërkesë të personit juridik, i cili është pronar ose shfrytëzues, ose të personit fizik i cili është pronar i materialit bazë.

(2) Me propozim të komisionit profesional nga neni 9, paragrafi (3) i këtij ligji, ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave do të autorizojë institucione shkencore dhe/ose profesionale nga sfera e pylltarisë, të cilat do ta bëjnë pranimin e materialit bazë.

(3) Që të autorizohen institucionet shkencore dhe/ose profesionale nga paragrafi (2) i këtij neni, duhet së paku t'i përmbushin kushtet në vijim: të kenë të punësuar së paku një doktor të shkencave të pylltarisë nga sfera e kulturës ose gjenetikës së pylltarisë, me minimum tre vjet përvojë pune, me minimum pajisje për punë në terren dhe me minimum një laborator për bërjen e analizave për pranimin e materialit bazë.

(4) Institucioni i autorizuar nga paragrafi (2) i këtij neni, përpilon mendim ekspert për pranimin e materialit bazë.

(5) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, i përcakton formën dhe përmbajtjen e kërkesës për pranimin e materialit bazë nga paragrafi (1) i këtij neni, si edhe të mendimit ekspert nga paragrafi (4) i këtij neni.

Neni 11

(1) Materiali bazë, i cili përbëhet nga organizmat gjenetikisht të modifikuar, do të pranohet në qoftë se:

- është i sigurt për shëndetin e njerëzve, për ambientin jetësor dhe për natyrën;

- i përmbush standardet që janë në fuqi për organizmat gjenetikisht të modifikuar dhe

- ka siguruar dokument përkatës nga institucioni kompetent, se materiali nuk paraqet rrezik për shëndetin e njerëzve, për ambientin jetësor dhe për natyrën.

(2) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, në bashkëpunim me ministrin për mbrojtjen e Ambientit Jetësor dhe Planifikimin Hapësinor, i përcakton kushtet për pranimin e materialit bazë nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 12

(1) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, i lëshon parashtruesit të kërkesës vërtetim për pranimin e materialit bazë, në bazë të mendimit të bashkëngjitur nga eksperti nga neni 10, paragrafi (4) i këtij ligji.

(2) Në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, mbahet Regjistri i materialeve bazë të pranuara të Republikës së Maqedonisë, për prodhimin e materialit reproduktiv të identifikuar, të seleksionuar, të kualifikuar dhe të testuar (në tekstin e mëtejmë – Regjistri i materialeve bazë të pranuara).

(3) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, i përcakton formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së Regjistrit të materialeve bazë të pranuara.

Neni 13

(1) Materiali bazë, i cili është pranuar në përputhje me dispozitat nga nenet 8, 9, 10 dhe 11 të këtij ligji dhe është futur në Regjistrin nga neni 12, paragrafi (2) i këtij ligji, evidentohet si njësi e pranuar.

(2) Shpenzimet për procedurën e pranimit të materialit bazë, janë në barrë të parashtruesit të kërkesës për pranimin e materialit bazë.

Neni 14

Nëse gjatë bërjes së mbikëqyrjes inspektuese të materialit bazë të pranuar, konstatohet se nuk i përmbush më kushtet në bazë të së cilave ai është pranuar dhe është regjistruar në Regjistrin nga neni 12, paragrafi (2) i këtij ligji, i njëjti do të fshihet nga Regjistri.

4. PRODHIMI I MATERIALIT REPRODUKTIV NGA LLOJET E DRURËVE PYJORË

Neni 15

(1) Me prodhimin e materialit reproduktiv nga llojet e drurëve pyjorë, mund të merret personi juridik, i cili është regjistruar për prodhim në Regjistrin e prodhuesve dhe të tregtarëve me material reproduktiv nga llojet e drurëve pyjorë.

(2) Personi juridik mund të regjistrohet për prodhimin e materialit reproduktiv nga llojet e drurëve pyjorë, pas kërkesës paraprakisht të parashtruar pranë Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, në qoftë se i përmbush kushtet në vijim:

- ka të punësuar së paku një person të diplomuar në Fakultetin e Pylltarisë – drejtimi i pylltarisë,

- disponon me truall dhe me pajisje të përshtatshme për prodhimin e materialit reproduktiv nga llojet e drurëve pyjorë. Personi juridik duhet të sigurojë vërtetim se trualli është i volitshëm për prodhimin e materialit reproduktiv dhe/ose

- ka vërtetim për material bazë të pranuar ose, ka leje për mbledhjen nga pronari i materialit bazë dhe disponon me hapësirë përkatëse dhe me pajisje përkatëse për prodhimin e materialit reproduktiv.

(3) Me propozim të komisionit profesional nga neni 9, paragrafi (3) i këtij ligji, ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave do të autorizojë institucione shkencore dhe/ose profesionale nga sfera e pylltarisë, të cilët do të konstatojnë nëse personi juridikë i përmbush kushtet nga paragrafi (2), alineja 2 e këtij neni dhe do të lëshojnë vërtetim përkatës.

(4) Që të autorizohen institucionet shkencore dhe/ose profesionale nga paragrafi (3) i këtij neni, duhet t'i përmbushin kushtet minimale në vijim: të kenë të punësuar së paku dy doktorë të shkencave të pylltarisë nga sfera e kulturave të pylltarisë, të pedologjisë ose të mbrojtjes me minimum tre vjet përvojë pune, me minimum pajisje dhe vegla për hulumtime në terren dhe së paku një laborator të pajisur për bërjen e analizave të nevojshme nga sferat e cekura.

(5) Ministria i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, prodhuesit i lëshon aktvendim në qoftë se i përmbush kushtet nga paragrafi (2) i këtij neni, dhe ka bashkëngjitur vërtetim përkatës nga paragrafi (3) i këtij neni.

(6) Në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, mbahet Regjistri i prodhuesve dhe i tregtarëve të materialit reproduktiv nga paragrafi (1) i këtij neni.

(7) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, i përcakton formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së Regjistrit të prodhuesve dhe të tregtarëve të materialit reproduktiv nga llojet e drurëve pyjorë.

Neni 16

(1) Materiali reproduktiv, me përjashtim të materialit i cili është përzier në përputhje me dispozitat e nenit 20 të këtij ligji, në të gjitha fazat e prodhimtarisë dhe gjatë qarkullimit, doemos duhet të ruhet vetëm në parti të veçuara, veçmas për çdo parti të pranuar.

(2) Çdo parti e materialit reproduktiv, doemos duhet të jetë qartë e shënuar me shenja të dukshme, të cilat i përmbajnë të dhënat në vijim:

- emrin dhe adresën e prodhuesit;
- emrin botanik dhe popullor,
- prejardhjen e materialit reproduktiv dhe numrin e vërtetimit për prejardhjen e materialit reproduktiv,
- tipin e materialit bazë nga i cili është fituar materiali reproduktiv,
- numrin e regjistrit të materialit bazë të pranuar nga Regjistri i materialit bazë të pranuar ose kodin e identifikimit nga Regjistri i rajonit të proveniencës për material reproduktiv të identifikuar dhe të seleksionuar,
- kategorinë dhe llojin e materialit reproduktiv (farë, pjesë bime, fidanë),
- numrin e vërtetimit për kualitetin e materialit reproduktiv me afat për vlefshmërinë e tij,
- dedikimin e materialit reproduktiv,
- datën e grumbullimit, respektivisht të prodhimit të materialit reproduktiv,
- vitin e pjekjes së materialit faror,
- vjetërsinë dhe tipin e materialit mbjellës (i parimbjellur ose i rimbjellur, fidan klasik ose fidan kontejneri),
- sasia e njësisë së materialit reproduktiv dhe
- identifikimin e komponentëve për materialin e përzier reproduktiv.

Neni 17

(1) Grumbullimi i materialit reproduktiv i lejohet prodhuesit të regjistruar nga neni 15, paragrafi (1) i këtij ligji, i cili është pronar i materialit bazë të pranuar ose që ka leje për grumbullim nga pronari i materialit bazë.

(2) Me lejen e lëshuar nga paragrafi (1) i këtij neni, pronësia mbi materialin e prodhuar reproduktiv transferohet mbi prodhuesin.

Neni 18

(1) Prodhuesi i cili planifikon aksion për grumbullimin e materialeve riprodhuese për qarkullim, për shfrytëzim në prodhimtari ose për përdorim, është i detyruar që në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave të dorëzojë fletëparaqitje më së voni 15 ditë para fillimit të planifikimit të grumbullimit, e cila do t'i përmbajë të dhënat si vijon:

- emrin e prodhuesit,
- vendin e grumbullimit,
- numrin (numrat) regjistrues të materialit bazë të pranuar prej të cilit do të grumbullohet materiali riprodhues ose kodin identifikues të rajonit të proveniencës dhe
- fillimin e planifikuar dhe kohëzgjatjen e paraparë të grumbullimit.

(2) Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave do të bëjë inspektim te prodhuesi nëse grumbullimin e materialit riprodhues e bën në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe për këtë përpilon procesverbal.

(3) Nëse materiali i grumbulluar riprodhues i plotëson kushtet e përcaktuara me këtë ligj, Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, prodhuesit nga paragrafi (1) i këtij neni, do t'i lëshojë certifikatë për prejardhjen e materialit riprodhues.

(4) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave i përcakton formën dhe përmbajtjen e certifikatës për prejardhjen e materialit riprodhues nga paragrafi (3) i këtij neni.

Neni 19

Materiali i papërpunuar riprodhues, i cili dërgohet në ripunim, duhet të shoqërohet me certifikatë për prejardhjen e materialit riprodhues nga neni 18 paragrafi (3) i këtij ligj ose deri në marrjen e certifikatës, me procesverbal nga neni 18 paragrafi (2) i këtij ligji.

Neni 20

(1) Materiali faror për të cilin është marrë certifikatë për prejardhjen e materialit riprodhues në pajtim me këtë ligj, mund të përzihet gjatë prodhimit në një nga mënyrat e përshkruara në paragrafin (2) dhe paragrafin (3) të këtij neni, me qëllim që të fitohet parti e re.

(2) Materiali riprodhues mund të përzihet nëse i takon të njëjtit lloj, nëse është fituar nga dy a më shumë njësi të pranuara në suazat e një rajoni të proveniencës dhe kur njësitë e pranuara i takojnë të njëjtës kategori identifikuese ose selektuese.

(3) Materiali riprodhues i viteve të ndryshme të rendimentit mund të përzihet, kur materiali është fituar nga e njëjta njësi e pranuar.

(4) Partia e materialit të përzier riprodhues e krijuar në pajtim me paragrafin (1) të këtij neni, do të veçohet si parti e re, e shoqëruar me deklaratë të re në pajtim me nenin 31 të këtij ligji.

Neni 21

(1) Prodhuesi i materialit riprodhues nga neni 15 i këtij ligji, për blerës të huaj mund të prodhojë material riprodhues në pajtim me dispozitat e këtij ligji, përveç dispozitës së nenit 25 paragrafin (1) të këtij ligji, në bazë të pëlqimit paraprak nga Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

(2) Me kërkesë të prodhuesit nga paragrafi (1) i këtij neni, ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave jep pëlqim në bazë të marrëveshjes së dorëzuar, e lidhur midis prodhuesit dhe blerësit të huaj, i cili veçanërisht përmban: llojin e materialit riprodhues, sasinë, vjetërsinë dhe datën e fundit për dërgimin e materialit të prodhuar riprodhues.

Neni 22

(1) Prodhuesi gjatë prodhimit të materialit riprodhues është i detyruar të mbajë libra afariste dhe t'i ruajë përgjithmonë.

(2) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave i përcakton përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së librave afariste.

5. KONTROLLI PROFESIONAL I PRODHIMIT TË MATERIALIT RIPRODHUES NGA LLOJET E DRURËVE PYJORË

Neni 23

(1) Kontrolli profesional i prodhimit të materialit riprodhues në fidanishte është i domosdoshëm.

(2) Prodhimi i materialit riprodhues u nënshtrohet dy kontrolleve profesionale të detyrueshme në një vit prodhues.

(3) Me propozim të komisionit profesional nga neni 9 paragrafi (3) i këtij ligji, ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave do të autorizojë institucione shkencore dhe/ose institucione profesionale nga fusha e pylltarisë, të cilat do të bëjnë kontrollin profesionale nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Që të autorizohen institucionet shkencore dhe/ose ato profesionale nga paragrafi (3) i këtij neni, duhet t'i plotësojnë minimum këto kushte: të kenë të punësuar së paku një doktor të shkencave të pylltarisë nga fusha e kulturave të pylltarisë me së paku tre vjet përvojë pune, minimum pajisje dhe vegla për kryerjen e kontrollit profesional të prodhimit të fidanishtes dhe një laborator për hulumtimin e kualitetit të materialit mbjellës.

(5) Prodhuesi i materialit riprodhues është i detyruar të paraqesë kërkesë për kontrollin profesional të prodhimtarisë nga institucionet e autorizuara nga paragrafi (3) i këtij neni, së paku 30 ditë para fillimit me prodhimtari.

(6) Institucioni i autorizuar nga paragrafi (3) i këtij neni, i lëshon prodhuesit procesverbal për kontrollin e kryer profesional të prodhimtarisë së materialit riprodhues.

(7) Institucioni i autorizuar nga paragrafi (3) i këtij neni, është i detyruar me kërkesë të prodhuesit të materialit riprodhues, të bëjë kontrollin plotësues profesional.

(8) Shpenzimet për kryerjen e kontrollit profesional nga paragrafët (1) dhe (7) të këtij neni janë në barrë të prodhuesit.

Neni 24

(1) Pas mbarimit të prodhimit të materialit riprodhues, institucioni i autorizuar nga neni 23 paragrafi (3) i këtij ligji, i lëshon prodhuesit certifikatë për kualitetin e materialit mbjellës, që është prodhuar në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe i plotëson kushtet nga neni 25 paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij ligji, me afat të vlefshmërisë.

(2) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave i përcakton formën dhe përmbajtjen e kërkesës nga neni 23 paragrafi (5) i këtij ligji dhe të certifikatës nga paragrafi (1) i këtij neni.

6. KUALITETI I MATERIALIT RIPRODHUES I LLOJEVE TË DRURËVE PYJORË

Neni 25

(1) Materiali riprodhues i llojeve të drurëve pyjorë në prodhimtari, në përdorim dhe në qarkullim detyrimisht duhet t'i plotësojë standardet e vlefshme për kualitet.

(2) Përcaktimi i kualitetit të materialit riprodhues bëhet para lëshimit të tij në qarkullim, respektivisht para përdorimit të tij.

(3) Mënyra e marrjes së mostrave, studimi dhe përcaktimi i kualitetit bëhet sipas standardeve në fuqi.

(4) Me propozim të komisionit profesional nga neni 9 paragrafi (3) i këtij ligji, ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave do të autorizojë institucionet shkencore dhe/ose institucionet profesionale nga fusha e pylltarisë, që do të bëjnë studimin dhe përcaktimin e kualitetit të materialit riprodhues nga paragrafi (3) i këtij neni.

(5) Që të autorizohen institucionet shkencore dhe/ose profesionale nga paragrafi (4) i këtij neni, duhet t'i plotësojnë minimum këto kushte: Të kenë të punësuar së paku një mjek të shkencave të pylltarisë nga fusha e kulturave të pylltarisë me së paku tre vjet përvojë pune, një laboratori me pajisje adekuate dhe sipërfaqe adekuate fidanishtesh për hulumtimin e përcaktimit të kualitetit të materialit riprodhues dhe hapësirë adekuate për ruajtjen e kampioneve të materialeve riprodhuese.

(6) Shpenzimet për hulumtimin dhe përcaktimin e kualitetit të materialit riprodhues janë në barrë të prodhuesit.

Neni 26

(1) Prodhuesi duhet të dorëzojë kërkesë për hulumtim dhe përcaktim të kualitetit të materialit riprodhues në institucionin e autorizuar nga neni 25 paragrafi (4) i këtij ligji.

(2) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave i përcakton formën dhe përmbajtjen e kërkesës nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 27

(1) Për materialin riprodhues, i cili i plotëson kushtet e përcaktuara për kualitetin nga neni 25 paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij ligji, institucioni i autorizuar për hulumtim dhe përcaktim të kualitetit të materialit riprodhues, prodhuesit do t'i lëshojë certifikatë për kualitetin e farës dhe/ose certifikatë për kualitetin e pjesëve të bimëve, me afat të vlefshmërisë.

(2) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave i përcakton formën dhe përmbajtjen e certifikatës për kualitet nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 28

Institucionet e autorizuara nga neni 25 paragrafi (4) i këtij ligji, janë të detyruara ta ruajnë dokumentacionin e hulumtimit së paku 5 vjet edhe nga një kampion të provave të secilës parti të farës, së paku 18 muaj nga dita e përcaktimit të kualitetit të materialit riprodhues.

7. QARKULLIMI ME MATERIAL RIPRODHUES NGA LLOJET E DRURËVE PYJORË

Neni 29

(1) Me qarkullim të materialeve riprodhuese mund të merren prodhuesit nga neni 15 i këtij ligji dhe personat e tjerë juridikë të regjistruar për qarkullim në Regjistrin e prodhuesve dhe tregtarët nga neni 15 i këtij ligji.

(2) Personi juridik mund të regjistrohet për qarkullim në Regjistrin e prodhuesve dhe të tregtarëve pas kërkesës së dorëzuar paraprakisht në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, nëse i plotëson kushtet si vijon:

- ka të punësuar së paku një person që ka mbaruar Fakultetin e Pylltarisë-drejtimi i pylltarisë dhe

- disponon me hapësirë adekuate dhe pajisje për vendosje dhe ruajtje të materialit riprodhues.

(3) Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave tregtarit i jep vendim nëse i plotëson kushtet nga paragrafi (2) të këtij neni.

(4) Personi juridik nga paragrafi (2) i këtij neni gjatë qarkullimit me material riprodhues është i detyruar të mbajë libra afaristë nga neni 22 i këtij ligji dhe t'i ruajë përgjithmonë.

Neni 30

Në qarkullim mund të lëshohet vetëm materiali riprodhues që i plotëson kushtet e përcaktuara me këtë ligj dhe me Ligjin për shëndetin e bimëve.

Neni 31

(1) Dërgesa e materialit riprodhues në qarkullim detyrimisht duhet të shoqërohet me: deklaratë, certifikatë për prejardhjen e materialit riprodhues dhe certifikatë adekuate për kualitetin e materialit riprodhues.

(2) Deklarata nga paragrafi (1) i këtij neni, përveç të dhënave nga neni 16 paragrafi (2) i këtij ligji, duhet t'i përmbajë edhe të dhënat si vijon:

- emrin dhe adresën e prodhuesit, respektivisht të tregtarit,
- numrin regjistrues të prodhuesit, respektivisht të tregtarit dhe
- emrin dhe adresën e blerësit.

(3) Deklarata për kategoritë e veçanta të materialeve riprodhuese nëse jepet me ngjyra, e njëjta duhet të jetë me ngjyrat si vijon:

- e verdhë - për material riprodhues të identifikuar,
- jeshile - për material riprodhues të selektuar,
- rozë - për material riprodhues të kualifikuar dhe
- blu - për material riprodhues të testuar,

(4) Deklarata duhet të vihet edhe mbi ambalazhin, në të cilin materiali riprodhues është lëshuar në qarkullim.

Neni 32

Transporti i materialeve reproduktive në përpunim plotësues nuk llogaritet për qarkullim në kuptim të këtij ligji.

Neni 33

Gjatë mungesës së materialit reproduktiv nga kategoritë: i seleksionuar, i kualifikuar dhe i testuar, ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave mund të:

- lejojë lëshimin në qarkullim të materialit reproduktiv nga kategoria më e ulët,
- kufizojë qarkullimin me materiale reproduktive nga paragrafi (1) alineja 1 i këtij neni, në sasi, kohë dhe hapësirë (vetëm për rajone të caktuara në Republikën e Maqedonisë), dhe
- kufizojë ose të pengojë eksportin e materialit reproduktiv nga kategoria e definuar.

Neni 34

(1) Materiali faror mund të lëshohet në qarkullim vetëm në ambalazh të vulosur, ku mekanizmi për vulosje është i tillë që pas hapjes së ambalazhit të vulosur, ai më nuk mund të përdoret.

(2) Ndalohet ripaketimi dhe matja e paketimit origjinal të një partie të materialit reproduktiv gjatë qarkullimit dhe formimit të partive të reja me sasi më të vogël.

8. MBIKËQYRJA

Neni 35

(1) Mbikëqyrja mbi zbatimin e dispozitave nga ky ligj dhe rregullave të miratuara në bazë të këtij ligji kryen Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

(2) Mbikëqyrje inspektuese mbi zbatimin e këtij ligji dhe dispozitave të miratuara në bazë të këtij ligji kryejnë inspektorët për pylltari.

Neni 36

Secili person juridik është i obliguar që inspektorit për pylltari t'i mundësojë mbikëqyrje inspektuese pa pengesa, t'ia paraqesë në shikim dhe në dispozicion dokumentacionin e nevojshëm dhe dëshmitë tjera me rëndësi për realizimin e mbikëqyrjes.

Neni 37

(1) Në kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese, inspektori për pylltari ka të drejtë:

1) të kryejë kontrollin e kualitetit, qarkullimit dhe përdorimit të materialit reproduktiv;

2) të bëjë kontrollin e prodhuesve dhe tregtarëve të materialit reproduktiv, gjegjësisht a janë shënuar në Regjistrin e prodhuesve dhe tregtarëve të materialit reproduktiv;

3) të bëjë kontroll nëse institucionet e autorizuara shkencore dhe/ose institucionet profesionale nga nenet 9, 10, 15, 23 dhe 25 të këtij ligji i plotësojnë kushtet për kryerjen e autorizimeve të dhëna;

4) të kryejë kontrollin e procesit të prodhimit, si dhe të procedurave për ripërpunimin, hulumtimin dhe përcaktimin e kualitetit të materialit reproduktiv;

5) të kryejë kontrollin e procedurave për pranimin e materialit themelor;

6) të kryejë kontrollin e procedurave për kontroll profesional të prodhimtarisë së materialeve reproduktive dhe dhënien e vërtetimeve të përcaktuara;

7) të kryejë kontrollin e mbledhjes dhe të grumbullimit të materialit reproduktiv nga fidanët farore, plantacione fidanësh dhe plantacione;

8) të kryejë kontrollin e tregtarëve dhe jep urdhër që përkohësisht të tërhiqen nga qarkullimi ato sasi të materialit reproduktiv, për të cilat do të vërtetohet se nuk i përmbushin kushtet për lëshimin në qarkullim, deri sa të mënjanohet mangësitë;

9) të marrë mostra pa kompensim nga materiali reproduktiv për shkak të hulumtimit dhe përcaktimit të kualitetit të tij;

10) të marrë mostra për analizë nga materiali reproduktiv pa kompensim, në qoftë se ekziston dyshim se materiali nuk përputhet me kualitetin e përcaktuar dhe me rregullsinë shëndetësore. Përcaktimi i kualitetit të mostrave i ndahet institucionit të autorizuar nga sfera e pylltarisë nga neni 25 i këtij ligji;

11) të kërkojë ndihmë nga organet për punë të brendshme, nëse vlerëson se pa ndihmën e tyre nuk mund që ta realizojë mbikëqyrjen;

12) të ndalojë prodhimin, përpunimin plotësues dhe përcaktimin e kualitetit të materialit reproduktiv, nëse për atë nuk janë të plotësuara kushtet e përcaktuara ose nëse këto veprime realizohen pa dëshmi për plotësimin e kushteve të përcaktuara;

13) të ndalojë futjen në qarkullim të materialit reproduktiv i cili nuk është i përpunuar plotësisht, nuk është i paketuar sipas rregullës, nuk ka deklaratë të përcaktuar, nuk i përgjigjet kualitetit të përcaktuar dhe të deklaruar ose kualiteti i tij nuk është përcaktuar të mënyrë të rregullt;

14) të ndalojë përdorimin dhe futjen në qarkullim të materialit reproduktiv të importuar pa lejen e organit kompetent;

15) të urdhërojë shkatërrimin dhe bëjë mbikëqyrjen e procedurës për shkatërrimin e materialit reproduktiv prodhimi i të cilit kryhet në kundërshtim me dispozitat nga ky ligj;

16) të sekuestrojë dhe urdhërojë shkatërrimin e materialit reproduktiv, i cili është futur në qarkullim në kundërshtim me dispozitat nga ky ligj, dhe

17) të urdhëron shmangien e parregullsive të konstatuara në procedurën gjatë mbikëqyrjes.

(2) Harxhimet që do të shkaktohen në lidhje me përcaktimin e kualitetit të mostrës së materialit reproduktiv nga paragrafi (1) pika 10 i këtij neni, janë në barrë të subjektit nga i cili është marrë mostra, nëse mostra nuk i përgjigjet kualitetit të përcaktuar (deklaruar), gjegjësisht Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, nëse mostra i përgjigjet kualitetit të përcaktuar (deklaruar).

(3) Harxhimet që do të shkaktohen në lidhje me marrjen, ruajtjen dhe shkatërrimin e materialit reproduktiv nga paragrafi (1) pika 16 i këtij neni, janë në barrë të subjektit nga i cili është marrë materiali reproduktiv.

Neni 38

(1) Për masat e ndërmarra, të përcaktuara me këtë ligj, inspektori për pylltari merr aktvendim.

(2) Kundër aktvendimit të inspektorit për pylltari nga paragrafi (1) i këtij neni, mund t'i paraqitet ankesë në afat prej 8 ditë nga dita e pranimit të aktvendimit ministrit të Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

(3) Ankesa e paraqitur kundër aktvendimit paragrafi (1) i këtij neni, nuk e prolongon zbatimin e tij në rastin nëse me moszbatimin e masave të përcaktuara do të shkaktohen pasoja të cilat vështirë mund të mënjanohen.

9. DISPOZITAT PËR KUNDËRVAJTJE

Neni 39

(1) Gjobë në shumë prej 10 000 deri 20 000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet për kundërvajtje personit juridik, nëse:

1) për kultivimin dhe përtëritjen e pyjeve nuk përdor material reproduktiv të seleksionuar, të kualifikuar dhe të testuar, cili është prodhuar në pajtim me dispozitat e këtij neni (neni 6);

2) bën prodhimin e materialit reproduktiv, por nuk është regjistruar në Regjistrin e prodhuesve dhe tregtarëve të materialit reproduktiv (neni 15 paragrafi 1);

3) merret me prodhimin e materialit reproduktiv, por nuk i plotëson kushtet e përcaktuara nga neni 15 të këtij ligji.

4) mbledh material reproduktiv edhe nëse nuk i plotëson kushtet nga neni 17 të këtij ligji;

5) fut në qarkullim material reproduktiv në kundërshtim me dispozitat nga neni 30 i këtij ligji, dhe

6) lëshon në qarkullim material reproduktiv cili nuk i përgjigjet kualitetit të shënuar në deklaratë (neni 31);

(2) Krahas gjobës nga paragrafi (1) i këtij neni, personit juridik do t'i shqiptohet edhe sanksion për kundërvajtje ndalim për kryerjen e veprimtarisë prej 6 muaj deri 2 vjet.

(3) Gjoba në shumë prej 700 euro deri 1000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet për kundërvajtje për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni edhe personit përgjegjës në personin juridik.

(4) Krahas gjobës nga paragrafi (3) i këtij neni personit përgjegjës në personin juridik do t'i shqiptohet sanksion për kundërvajtje ndalim për kryerjen e veprimtarisë ose detyrës në kohëzgjatje prej 3 muaj deri 1 vjet.

Neni 40

(1) Gjobë në shumë prej 4.000 deri 8.000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet për kundërvajtje personit juridik, nëse:

1) materialin reproduktiv, me përjashtim të materialit cili është i përzierë në pajtim me dispozitat e nenit 20 nga ky ligj, në të gjitha fazat të prodhimit dhe gjatë qarkullimit, nuk e ruan në parti të ndara, veças për secilën njësi të pranuar (neni 16);

2) prodhon material reproduktiv pa pajtueshmëri paraprake sipas nenit 21 paragrafi (2) nga ky ligj;

3) nuk mban libra afaristë për materialin reproduktiv, gjegjësisht nuk i mban në mënyrë të përcaktuar (neni 22 dhe neni 29 paragrafi 4);

4) nuk siguron kontroll profesional të prodhimit të materialit reproduktiv (neni 23), dhe

5) dërgesa e materialit reproduktiv në qarkullim nuk është e përcjellë me vërtetimet dhe deklaratat e nevojshme (neni 31) dhe nuk është e futur në ambalazh të vulosur (neni 34).

(2) Gjoba në shumë prej 700 deri 1.000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni edhe personit përgjegjës në personin juridik.

Neni 41

(1) Procedurat për zbatimin e sanksioneve për kundërvajtje sipas këtij ligji do të mbahen para gjykatës kompetente.

(2) Barazim dhe ndërmjetësim sipas dispozitave të këtij ligji nuk do të bëhet.

10. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 42

(1) Personat juridikë të cilët bëjnë prodhimin dhe qarkullimin e materialit reproduktiv, janë të detyruar që ta harmonizojnë punën e tyre me dispozitat e këtij ligji në afat prej 1 (një) viti nga dita e hyrjes në fuqi të gjithë aktet nënligjore.

(2) Në qoftë se subjektet nga paragrafi (1) i këtij neni nuk e harmonizojnë punën e tyre në afatin e përcaktuar nga paragrafi (1) i këtij neni, do të shlyhen nga Regjistri i prodhuesve dhe tregtarëve.

(3) Procedurat e filluara deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji do të vazhdojnë në pajtim me ligjet që kanë vlejtur deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(4) Materiali themelor i pranuar dhe i regjistruar para ditës së hyrjes në fuqi të këtij ligji do të shfrytëzohet si material themelor deri në regjistrimin e ri, në pajtim me dispozitat e këtij ligji. Regjistrimi i ri i materialit themelor do të realizohet në afat prej dy vjetësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 43

(1) Deri në ditën e hyrjes në fuqi të dispozitave më të afërta të parashikuara me këtë ligj, do të zbatohen dispozitat që ka qenë në fuqi deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(2) Dispozitat më të afërta të parashikuara në nenin 3 paragrafët (2) dhe (4), neni 8 paragrafi (2), neni 9 paragrafi (6), neni 10 paragrafi (5), neni 12 paragrafi (3), neni 15 paragrafi (7, neni 18 paragrafi (4), neni 22 paragrafi (2), neni 24 paragrafi (2), neni 26 paragrafi (2) dhe neni 27 paragrafi (2) nga ky ligj, do të miratohen në afat deri 2 (dy) vjetësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(3) Neni 11 nga ky ligj do të fillojë të zbatohet nga dita e pranimit të Republikës së Maqedonisë në Unionin Evropian.

Neni 44

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

733.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА КОЗМЕТИЧКИТЕ ПРОИЗВОДИ

Се прогласува Законот за безбедност на козметичките производи,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 23 април 2007 година.

Бр. 07-1800/1
23 април 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

З А К О Н ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА КОЗМЕТИЧКИТЕ ПРОИЗВОДИ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

(Опфат на Законот)

Со овој закон се уредуваат условите што во поглед на здравствената безбедност (во натамошниот текст: безбедност) треба да ги исполнуваат козметичките производи што се произведуваат или се ставаат во промет, испитувањето на безбедноста, како и надзорот.

Одредбите од овој закон се однесуваат и на супстанциите што се користат за производство на козметичките производи, како и на супстанциите што им се додаваат заради одржување или подобрување на нивните органолептички и други својства.

Член 2

(Поими)

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. "Состојка на козметички производ" е секоја хемиска супстанција или препарат од вештачко или природно потекло, освен парфемите и ароматските состојки употребени во составот на козметичкиот производ.

За состојка не се сметаат онечистувањата на суровините, дополнителни технички материјали кои се користат во изработката, но не се присутни во финалниот производ, како и материи кои се користат во точно определени неопходни количини како растворувачи или како носачи на парфеми или мирисни композиции;

2. "Готов производ" е козметички производ во неговата финална форма, во облик како што се става во промет на пазарот и е достапен на потрошувачот или неговиот прототип;

3. "Прототип" е прв модел или дизајн кој не е произведен во серија и од кој готовиот козметички производ се копира или е негова финална верзија;

4. "Производител" е:

- секое правно или физичко лице на територијата на Република Македонија кое изработува козметички производи и кое со својата фирма, заштитен или друг знак се претставува како производител на козметичкиот производ и

- застапник на производителот, ако производителот нема седиште во Република Македонија или увозник на козметичките производи, ако производителот нема застапник;

5. "Промет" е секоја постапка по завршувањето на производството која вклучува складирање, превоз, продажба, употреба во фризерски, козметички и други салони за нега на телото, продажба на готови производи, вклучувајќи ги и нивниот увоз и извоз чија цел е снабдување на потрошувачите со козметички производи без или со паричен надоместок, освен ако е наменет во научни цели;

6. "Производство" е подготовка, изработка и доработка, обработка, преработка, полнење, преточување и мешање на козметичките производи до меѓупроизводи и готови производи со користење на хемиски, физички и биолошки процеси во постапката. За производство се сметаат и пакувањето, складирањето кај производителот и превозот во објектот за производство;

7. "Добра производна пракса" е систем од стандардизирани постапки во однос на персоналот, просторот, опремата, документацијата, производството и контролата на квалитетот на козметичките производи.

8. ”Добра лабораториска пракса” е систем на квалитет кој се однесува на процесот на организација и условите под кои неклиничките студии за безбедност по здравјето и животната средина се планираат, изведуваат, следат, забележуваат, чуваат и бележат;

9. "Конзерванс" е супстанција која се додава на козметичкиот производ чија цел е инхибиција на растот на микроорганизми во производот;

10. "Козметичка боја" е супстанција која се додава на козметичкиот производ со цел да се обои производот и/или дел од човечкото тело;

11. "Ултра-виолетови филтри" се супстанции кои се додаваат на козметичкиот производ за да филтрираат одредени ултра-виолетови зрачења со цел да извршат заштита на кожата од несаканите ефекти на овие зрачења;

12. "INCI" е меѓународно означување на козметичките состојки;

13. "Производна серија" е дефинирана количина на суровина, амбалажа или готов производ, произведен во еднакви услови со метода или серија на методи кои овозможуваат добивање на уедначен производ;

14. "Производен сериски број" е определена комбинација на знаци кои специфично го обележуваат производот и

15. "Рок на траење" е датум до кој производот ги задржува почетните особини и е безбеден за употреба.

II. БЕЗБЕДНОСТ НА КОЗМЕТИЧКИТЕ ПРОИЗВОДИ

Член 3

(Козметички производ)

Козметички производ, во смисла на овој закон, е секоја супстанција или производ наменет да биде употребен во контакт со различни надворешни делови од човечкото тело (епидерм, систем на косата, ноктите, усните и надворешните генитални органи или со забите и слузниците на усната шуплина), со цел или најчесто за да ги чисти, парфимира, да го промени нивниот изглед и/или да ги корегира мирисите на телото и/или да ги заштитува или одржува во добра состојба.

Министерот за здравство донесува листа на производи што се сметаат за козметички производи согласно со ставот 1 на овој член.

Член 4

(Безбеден козметички производ)

За безбеден козметички производ се смета производ што:

- не предизвикува штета по здрвјето на луѓето кога се применува под вообичаени или под услови кои можат да се предвидат, имајќи ги предвид посебно презентацијата на производот, неговото означување, упатството за употреба и чување, како и која било друга напомена и информација обезбедена од страна на производителот или неговиот овластен претставник,

- што содржи супстанции што смеат да се користат при производството на козметички производи и

- на кој не му изминал рокот на траење.

Член 5

(Забрани)

Се забранува ставање во промет на козметички производ кај кој финалната формулација, или состојките или комбинацијата на состојките била предмет на вршење на испитувања на животни и покрај постоењето на алтернативни валидирани методи.

Забрането е козметичкиот производ да содржи:

- супстанции од Листата на супстанции што не смеат да бидат користени во козметичките производи,

- супстанции од Листата на супстанци што се класифицирани како карциногени, мутагени или токсични за репродукција, донесена согласно со прописите за опасни супстанции (хемикалии) и

- супстанции од листите од членот 8 ставови 2, 3 и 4 на овој закон, надвор од утврдените рамки и граници.

Присуството на траги од супстанции што не смеат да бидат користени во козметичките производи може да биде дозволено под услов нивното присуство да не може технички да се избегне при Добрата производна пракса, како и доколку тие ги исполнуваат условите од членот 4 став 1 алинеја 1 на овој закон.

Министерот за здравство ја донесува Листата од ставот 2 алинеја 1 на овој член.

Член 6

(Одговорност за безбедност на козметичкиот производ)

За безбедноста на козметичкиот производ одговорен е производителот кој го става производот во промет.

За одржување на безбедноста на производот во однос на начинот на чување и рокот на траење одговорно е правното или физичкото лице кое врши промет со производот.

III. ПРОИЗВОДСТВО НА КОЗМЕТИЧКИ ПРОИЗВОДИ

Член 7

(Добра производна пракса)

Производителот на козметичките производи е должен производството да го врши во согласност со Добрата производна пракса.

Министерот за здравство ја пропишува Добрата производна пракса.

Член 8

(Дозволени супстанци во производството)

При производството на козметичките производи производителот е должен да употребува само супстанции од Листата на супстанции кои се користат при производството на козметички производи.

Употребата на средства за боење е дозволена во рамките и границите утврдени во Листата на бои што смеат да се употребуваат во одредени видови на козметички производи, со исклучок на козметичките производи кои содржат бои наменети исклучиво за боење на косата.

Употребата на конзерванси е дозволена во рамките и границите утврдени во Листата на конзерванси што смеат да се употребуваат во одредени видови на козметички производи.

Употребата на УВ филтри е дозволена во рамките и границите утврдени во Листата на УВ филтри што смеат да се употребуваат во одредени видови на козметички производи.

Министерот за здравство ги пропишува листите од ставовите 1, 2, 3 и 4 на овој член.

Член 9

(Оцена на безбедноста на козметичкиот производ)

Производителот е должен да подготви оцена на безбедноста на козметичкиот производ за човековото здравје која треба да биде изработена врз основа на резултатите од извршените испитувања, при што е потребно да се почитуваат токсиколошките податоци за секоја употребена состојка, нејзината хемиска структура и нивото на изложеност.

Испитувањата на козметичкиот производ, врз основа на кои се издава оцената за безбедност по човековото здравје, се изведуваат во согласност со Добрата лабораториска пракса, како и со прописите од областа на заштитата на животната средина.

Член 10

(Одговорно лице за издавање на оцена на безбедноста)

За издавање на оцена на безбедноста на козметичкиот производ производителот е должен да определи одговорно лице со високо образование од областа на фармацијата, хемијата, микробиологијата, биологијата, токсикологијата, односно медицината.

Член 11

(Евиденции на производителот)

Производителот што ги става козметичките производи во промет е должен да води евиденција и да поседува податоци за:

1) квалитативниот и квантитативниот состав на козметичкиот производ, а во случај на ароми и парфеми, името и бројот на кодот на составот, како и името на добавувачот од кого се набавени;

2) физичко-хемиските и микробиолошките анализи на суровините употребени во козметички производ, како и податоци за чистотата и микробиолошките стандарди;

3) пишана изјава на производителот како доказ дека начинот на производство е во согласност со Добрата производна пракса;

4) оцена на безбедноста за човековото здравје на козметичкиот производ;

5) името и адресата на квалификуваното лице или лицата одговорни за изработка на оцената за безбедност на козметичкиот производ;

6) постоечките податоци за несакани дејства кај луѓето кои настанале како резултат на користење на козметичкиот производ;

7) доказ за прокламираната ефикасност на козметичкиот производ, ако таа е оправдана со оглед на природата на ефектот или производот;

8) рефенци од литературата, како и резултати од дејството на козметичкиот производ кои ги обезбедил производителот и

9) Податоци за тестирања извршени кај животни.

Производителот е должен податоците од ставот 1 точки 1 до 7 на овој член да ги даде на увид на Државниот санитарен и здравствен инспектор заради вршење на инспекциски надзор во рок од три дена по доставеното барање.

Член 12

Пред првото ставање во промет на козметичкиот производ, производителот, или неговиот застапник, или лицето по чија нарачка производот е произведен, или увозникот на козметичкиот производ е должен да го пријави кај Државниот санитарен и здравствен инс-

пекторат местото или местата на производство, односно при увоз, името на државата извозник или државата од која производот потекнува, како и местото на првиот влез на територија на Република Македонија.

IV. ПРОМЕТ СО КОЗМЕТИЧКИ ПРОИЗВОДИ

Член 13
(Безбедност на козметички производи во промет)

Во промет можат да се ставаат само козметички производи кои во целост ги исполнуваат условите по однос на нивната безбедност пропишани со овој закон.

Член 14
(Означување на козметичките производи)

Козметичките производи можат да бидат ставени во промет само доколку на амбалажата се наведени следниве податоци:

1) трговското име на производот;
2) видот на производот;
3) името и адресата на седиштето на производителот или на правното лице кое е овластено за ставање во промет на козметичкиот производ;
4) количината на козметичкиот производ во пакувањето во моментот на полнење, изразена тежински или волуменски, со исклучок на пакувањата кои содржат помалку од 5 г или 5 мл, бесплатните примероци или пакувањата за единечна употреба. На пакувањата кои вообичаено се продаваат на парче и за кои овие податоци не се значајни, се означува бројот на поединечните парчиња во пакувањето;
5) минималниот рок на траење;
6) серискиот број на производот или референца која служи за идентификација на производот;
7) функција на производот, доколку таа не е јасно видлива преку изгледот на производот и
8) составот на козметичкиот производ (со INCI имиња на состојките).

Сите ознаки и упатството за употреба мора да бидат и на македонски јазик и неговото кирилско писмо, добро видливи и читливи, без можност да бидат избришани.

Содржината на податоците и начинот на означувањето на козметичките производи ги пропишува министерот за здравство.

Член 15
(Рекламирање)

Рекламирањето на козметичките производи не смее да ги доведе во заблуда потрошувачите во однос на предвидената намена.

При рекламирањето не смее да се декларираат ефекти на подобрување на здравјето кај луѓето со употреба на производот.

Член 16
(Безбедност на козметички производи од увоз)

Козметичките производи кои се увезуваат мора да ги исполнуваат условите по однос на безбедноста кои се пропишани со овој закон.

Член 17
(Преглед на пратка од увоз)

Правното лице кое врши увоз при поднесувањето на царинската декларација за увоз на козметички производи поднесува барање за преглед на пратката за утврдување на безбедноста до Државниот санитарен и здравствен инспекторат.

Во Република Македонија се применуваат листите за усогласеност, како и знаците за усогласеност согласно со ратификуваните меѓународни договори.

Заради заштита на здравјето на населението Државниот санитарен и здравствен инспекторат може при прегледот на пратката да определи вршење на лабораториска анализа на козметичките производи.

Член 18
(Царински зони и царински складишта)

Одредбите од овој закон се применуваат и за козметички производи кои се во царински зони и царински складишта.

V. ИСПИТУВАЊЕ НА БЕЗБЕДНОСТА НА КОЗМЕТИЧКИТЕ ПРОИЗВОДИ

Член 19
(Овластени лаборатории)

Испитувањата на безбедноста на козметичкиот производ ги вршат лаборатории акредитирани во согласност со прописите за акредитација.

Член 20
(Добра лабораториска пракса)

Испитувањата на безбедноста на козметичкиот производ се изведуваат во согласност со Добрата лабораториска пракса, методите за анализа неопходни за проверка на составот на козметичкиот производ, како и критериумите за микробиолошка и хемиска чистота на козметичките производи и методите за проверка на тие критериуми.

Министерот за здравство ги пропишува Добрата лабораториска пракса, методите за анализа неопходни за проверка на составот на козметичкиот производ, како и критериумите за микробиолошка и хемиска чистота на козметичките производи и методите за проверка на тие критериуми.

VI. НАДЗОР

Член 21
(Надзор)

Надзорот над примената на овој закон го врши Министерството за здравство.

Инспекциски надзор над спроведувањето на овој закон го врши Државниот санитарен и здравствен инспекторат.

Член 22
(Анализа на мостри)

Во вршењето на инспекцискиот надзор во производството и прометот, државниот санитарен и здравствен инспектор (во натамошниот текст: инспектор) зема мостри од готовиот козметички производ, амбалажата и состојките на козметичките производи без надоместок на нивната вредност.

Анализите на мострите земени во вршењето на инспекцискиот надзор се вршат во акредитирани лаборатории од членот 19 на овој закон.

Трошоците за анализа на мострите ги поднесува производителот, неговиот застапник, односно увозникот согласно со реалните трошоци за вршење на анализите.

Член 23
(Овластувања на здравствените инспектори)

При вршењето на инспекцискиот надзор инспекторот има овластување да:

- наредат отстранување на утврдени недостатоци во производството или прометот во рокот кој го определиле,
- бараат податоци за козметичките производи,
- вршат надзор над спроведувањето на Добрата производна пракса,
- наредат на козметичкиот производ да се наведат неопходните ознаки за внимание во врска со опасностите кои би претставувале опасност по здравјето на потрошувачите,
- забранат несоодветно рекламирање на козметичките производи,

- наредат повлекување и уништување на несоодветниот рекламен материјал на сметка на производителот,

- забранат промет и повлечат од промет производи за кои не е изработена оцена за безбедност, кои се неправилно означени, на кои им истекол рокот на употреба или кои се покажале штетни по здравјето на човекот и

- наредат поништување на козметичките производи, доколку е тоа потребно заради зачувување на здравјето на човекот.

Член 24

(Меѓународна размена на информации)

Државниот санитарен и здравствен инспекторат разменува информации за козметичките производи со други надлежни органи во согласност со ратификуваните меѓународни договори кои се однесуваат на системите за меѓународно известување.

Врз основа на информација за појава на небезбеден козметички производ добиена во рамките на системот за размена на информации на меѓународно ниво, инспекторот ќе го забрани прометот на таквиот производ.

Ако се докаже дека одреден козметички производ, и покрај тоа што ги задоволува барањата од овој закон, претставува опасност по здравјето на луѓето, инспекторот издава забрана за промет на козметички производ на територија на Република Македонија или дозволува промет под определени услови.

VII. ПРЕКРШОЧНИ САНКЦИИ

Член 25

Глоба во износ од 2.500 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на правно лице, ако:

- произведе и стави во промет козметички производ спротивно на членот 4 од овој закон,

- стави во промет козметички производ кај кој финалната формулација, или состојките или комбинацијата на состојките била предмет на вршење на испитувања на животни и покрај постоењето на алтернативни валидирани методи (член 5 став 1),

- произведе и стави во промет козметички производ кој содржи супстанции од Листите на супстанции од членот 5 став 2 на овој закон,

- стави во промет небезбеден козметички производ (член 6 став 1),

- не го чува козметичкиот производ на начинот и во рокот на траење за да ја одржи безбедноста на производот (член 6 став 2),

- произведува козметички производи спротивно на Добрата производна пракса (член 7 став 1),

- употреби во производството на козметички производи средства за боење надвор од дозволените рамки и граници утврдени во Листата на бои што смеат да се употребуваат во одредени видови на козметички производи, освен за козметичките производи кои содржат бои наменети исклучиво за боење на косата (член 8 став 2),

- употреби во производството на козметички производи конзерванси надвор од дозволените рамки и граници утврдени во Листата на конзерванси што смеат да се употребуваат во одредени видови на козметички производи (член 8 став 3),

- употреби во производството на козметички производи УВ филтри надвор од дозволените рамки и граници утврдени во Листата на УВ филтри што смеат да се употребуваат во одредени видови на козметички производи (член 8 став 4),

- не подготви оцена на безбедноста на козметичкиот производ за човековото здравје која треба да биде изработена врз основа на резултатите од извршените испитувања, при што е потребно да се почитуваат токсиколошките податоци за секоја употребена состојка, нејзината хемиска структура и нивото на изложеност (член 9 став 1),

- не определи одговорно лице согласно со членот 10 од овој закон,

- не води евиденција, не ги поседува и не ги даде на увид податоците согласно со членот 11 од овој закон,

- не го пријави местото или местата на производство, односно при увоз, името на државата извозник или државата од која производот потекнува, како и местото на првиот влез на територијата на Република Македонија пред првото ставање во промет (член 12),

- стави во промет козметички производи кои во целост не ги исполнуваат условите по однос на нивната безбедност пропишани со овој закон (член 13),

- стави во промет козметички производи на кои на амбалажата не се наведени податоците согласно со членот 14 од овој закон,

- рекламира козметички производи на начин на кој ќе ги доведе во заблуда потрошувачите во однос на нивната намена или при рекламирањето декларира ефекти на подобрување на здравјето кај луѓето со употреба на производот (член 15),

- козметичките производи кои се увезуваат не ги исполнуваат условите по однос на безбедноста кои се пропишани со овој закон (член 16),

- не поднесе барање за преглед на пратката при увоз согласно со членот 17 став 1 од овој закон и

- не врши испитувања на безбедноста на козметичкиот производ согласно со Добрата лабораториска пракса, методите за анализа неопходни за проверка на составот на козметичкиот производ, како и критериумите за микробиолошка и хемиска чистота на козметичките производи и методите за проверка на тие критериуми (член 20).

За прекршокот од ставот 1 на овој член глоба во износ од 1.500 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече на физичкото лице кое го сторило прекршокот.

За прекршокот од ставот 1 на овој член глоба во износ од 600 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече и на одговорното лице во правното лице.

За прекршокот од ставот 1 на овој член глоба во износ од 600 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече на работникот во правното лице кој го сторил прекршокот.

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 26

Министерот за здравство ќе ги донесе прописите што произлегуваат од овој закон во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 27

Правните и физичките лица кои вршат производство и промет со козметички производи се должни да го усогласат своето работење со одредбите на овој закон во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 28

Лабораториите што вршат испитувања на здравствената безбедност на козметичките производи се должни да го усогласат своето работење со одредбите од овој закон во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 29

Козметичките производи што се наоѓаат во промет на денот на влегувањето во сила на овој закон, остануваат во промет 48 месеца по денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 30

Започнатите постапки во производството и прометот на козметички производи ќе се завршат според прописите донесени пред денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 31

Министерот за здравство во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон ќе овласти лаборатории за вршење на испитувања на здравствената безбедност на козметичките производи.

Овластувањето од ставот 1 на овој член ќе има важност до акредитација на лаборатории според прописите за акредитација.

До овластувањето на лаборатории од ставот 1 на овој член, контролата продолжуваат да ја вршат лабораториите што дотогаш вршеле лабораториска анализа на козметичките производи.

Член 32

Производителите се должни да ја воведат Добрата производна пракса во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

До воведувањето на Добрата производна пракса, производителите се должни да ги применуваат постојните прописи за производство на козметички производи кои се однесуваат на кадарот, просторот, опремата, документацијата, производството и контролата на квалитетот.

Член 33

Производителите се должни да ја воведат Добрата лабораториска пракса во рок од две години од денот на влегувањето на сила на овој закон.

До воведувањето на Добрата лабораториска пракса, производителите се должни да ги применуваат постојните прописи за лабораториско испитување на козметичките производи, а кои се однесуваат на кадарот, просторот, опремата, документацијата и контролата на квалитетот.

Член 34

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да се применуваат одредбите од Законот за здравствената исправност на животните намирници и на предметите за општа употреба ("Службен лист на СФРЈ" број 53/91 и "Службен весник на Република Македонија" број 15/95) кои се однесуваат на средствата за одржување на личната хигиена, за нега и разубавување на лицето и телото и амбалажата за тие средства.

Член 35

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J
PËR SIGURINË E PRODHIMEVE KOZMETIKE

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

(Përfshirja e Ligjit)

Me këtë ligj rregullohen kushtet të cilat në aspektin e sigurisë shëndetësore (tekstin e mëtejmë: siguria), duhet t'i plotësojnë prodhimet kozmetike të cilat prodhohen ose vihen në qarkullim, analiza e sigurisë, si dhe mbikëqyrja.

Dispozitat e këtij ligji kanë të bëjnë edhe me substancat që shfrytëzohen për prodhimin e prodhimeve kozmetike, si dhe për substancat të cilat u shtohen për shkak të mirëmbajtjes dhe përmirësimit të cilësive të tyre organoleptike dhe cilësive të tjera.

Neni 2

(Nocione)

Shprehje të veçanta të përdorura në këtë ligj, e kanë kuptimin si vijon:

1."Përbërës i prodhimit kozmetik" është secila substancë kimike ose preparat, me prejardhje artificiale ose natyrore, përveç parfumeve dhe përbërësve aromatikë të përdorur në prodhimin kozmetik.

Si përbërës nuk konsiderohen mbeturinat e lëndëve të para, materialet plotësuese teknike që përdoren gjatë përpunimit, por nuk janë të pranishme në prodhimin final, si dhe materiet që shfrytëzohen në sasi të caktuara të domosdoshme të sakta, si tretës ose si bartës të parfumeve ose të kompozimeve aromatike.

2."Prodhim i gatshëm" është prodhimi kozmetik në formën e tij finale, në formën në të cilën vihet në qarkullim në treg dhe është i kapshëm për konsumatorin, ose prototipi i tij.

3."Prototip" është modeli i parë ose dizajni që nuk është prodhuar në seri dhe prej të cilit prodhimi i gatshëm kopjohet, ose është versioni final i tij.

4."Prodhues" është:

- secili person juridik ose fizik në territorin e Republikës së Maqedonisë, i cili prodhon prodhime kozmetike dhe i cili me firmën e tij, shenjën mbrojtëse ose shenjën tjetër, paraqitet si prodhues i prodhimit kozmetik, dhe
- përfaqësuesi i prodhuesit, nëse prodhuesi nuk ka seli në Republikën e Maqedonisë, ose importuesi i prodhimeve kozmetike, nëse prodhuesi nuk ka përfaqësues.

5."Qarkullim" është çdo procedurë pas përfundimit të prodhimit, që përfshin magazinimin, transportin, shitjen, përdorimin në sallone ondulimi, kozmetike dhe sallone të tjera për kurimin e trupit, shitjen e prodhimeve të gatshme, duke përfshirë edhe importin dhe eksportin e tyre, qëllimi i të cilit është furnizimi i konsumatorëve me prodhime kozmetike, pa ose me kompensim në para, përveç nëse është i dedikuar për qëllime shkencore.

6."Prodhim" është përgatitja, prodhimi dhe përpunimi plotësues, punimi, ripunimi, mbushja, derdhja dhe përzierja e prodhimeve kozmetike deri në gjysmëprodhime dhe prodhime të gatshme, me shfrytëzimin e proceseve kimike, fizike dhe biologjike gjatë procedurës. Si prodhim konsiderohen edhe paketimi, magazinimi te prodhuesi dhe transporti në objektin e prodhimit.

7."Praktikë e mirë prodhuese" është sistemi i procedurave të standardizuara lidhur me personelin, lokalin, pajisjen, dokumentacionin, prodhimin dhe kontrollin e kualitetit të prodhimeve kozmetike.

8."Praktikë e mirë laboratorike" është sistemi i kualitetit që ka të bëjë me procesin e organizimit dhe kushtet në të cilat studimet joklinike për sigurinë e shëndetit dhe mjedisit jetësor, planifikohen, realizohen, përcillen, regjistrohen, ruhen dhe shënohen.

9."Konservans" është substanca e cila i shtohet prodhimit kozmetik, qëllimi i të cilit është pengimi i rritjes së mikroorganizmave në prodhim.

10."Ngjyrë kozmetike" është substanca e cila i shtohet prodhimit kozmetik, me qëllim që të ngjyroset prodhimi dhe/ose një pjesë e trupit të njeriut.

11."Filtra ultra-vjollcë" janë substancat që i shtohen prodhimit kozmetik, që të filtrojnë rrezatime të caktuara ultra-vjollcë, me qëllim që të bëjnë mbrojtjen e lëkurës nga efektet e padëshiruara të këtyre rrezatimeve.

12."INCI" është shënimi ndërkombëtar për përbërësit kozmetikë.

13."Seri prodhuese" është sasia e definuar e lëndës së parë, ambalazhit ose të prodhimit të gatshëm, i prodhuar në kushte të njëjta, me metoda ose seri metodash që mundësojnë përfitimin e prodhimit të unifikuar.

14.“Numër prodhues serik” është kombinimi i caktuar i shenjave, të cilat në mënyrë specifike e shënojnë prodhimin.

15.“Afat i përdorimit” është data deri në të cilën prodhimi i mban cilësitë fillestare dhe është i sigurt për përdorim.

II. SIGURIA E PRODHIMEVE KOZMETIKE

Neni 3

(Prodhim kozmetik)

Prodhim kozmetik sipas këtij ligji, është secila substancë ose prodhim i dedikuar që të përdoret në kontakt me pjesët e ndryshme të jashtme të trupit të njeriut (epidermën, sistemin e flokëve, thonjtë, buzët dhe organet e jashtme gjenitale, ose me dhëmbët dhe qiellzën e zgavrës së gojës), me qëllim që ose më shpesh t’i pastrojë, parfumojë, ndryshojë pamjen dhe/ose korrigjojë aromat e trupit dhe/ose t’i mbrojë ose mbajë në gjendje të mirë.

Ministri i Shëndetësisë miraton listën e prodhimeve që konsiderohen si prodhime kozmetike, në pajtim me paragrafin 1 të këtij neni.

Neni 4

(Prodhim i sigurt kozmetik)

Si prodhim i sigurt konsiderohet prodhimi, i cili:

- nuk shkakton dëm për shëndetin e njerëzve kur përdoret në kushte të rëndomta ose në kushte të cilat mund të parashihen, duke i pasur parasysh posaçërisht prezantimin e prodhimit, shënimin e tij, udhëzimin për përdorim dhe ruajtje, si dhe çfarëdo vërejtje tjetër dhe informatë të siguruar, nga ana e prodhuesit ose përfaqësuesi i tij i autorizuar,
- përmban substanca që nuk guxojnë të shfrytëzohen gjatë prodhimit të prodhimeve kozmetike, dhe
- nuk e ka të skaduar afatin e përdorimit.

Neni 5

(Ndalime)

Ndalohet vënia në qarkullim e prodhimit kozmetik te i cili formulimi final, ose përbërësit ose kombinimi i përbërësve, ka qenë lëndë e kryerjes së hulumtimeve me kafshë edhe krahas ekzistimit të metodave valide alternative.

Ndalohet që prodhimi kozmetik të përmbajë:

- substanca nga Lista e substancave që nuk guxojnë të përdoren në prodhimet kozmetike;
- substanca nga Lista e substancave që janë klasifikuar si karcinogjene ose toksike për riprodhim, të miratuar në pajtim me dispozitat për substancat e rrezikshme (kemikalet), dhe
- substancat nga listat nga neni 8 paragrafi 2, 3 dhe 4 të këtij ligji, jashtë kornizave dhe kufijve të përcaktuar.

Prania e gjurmëve nga substancat që nuk guxojnë të përdoren në prodhimet kozmetike, mund të lejohet me kusht që prania e tyre teknikisht të mos mund të evitohet gjatë praktikës së mirë prodhuese, si dhe nëse ato i plotësojnë kushtet nga neni 4 paragrafi 1 alineja 1 e këtij ligji.

Ministri i Shëndetësisë e miraton listën nga paragrafi 2 alineja 1 e këtij neni.

Neni 6

(Përgjegjësi për sigurinë e produktit kozmetik)

Për sigurinë e produktit kozmetik përgjegjës është prodhuesi i cili e lëshon produktin në qarkullim.

Për ruajtjen e sigurisë së produktit në raport me mënyrën e ruajtjes dhe afatit të qëndrueshmërisë, përgjegjës është personi fizik ose juridik i cili bën qarkullim me produktin.

III. PRODHIMTARIA E PRODUKTEVE KOZMETIKE

Neni 7

(Praktika e mirë e prodhimit)

Prodhuesi i produkteve kozmetike është i detyruar që prodhimtarinë ta bëjë në pajtim me Praktikën e mirë prodhuese.

Ministri i Shëndetësisë e përcakton Praktikën e mirë prodhuese.

Neni 8

(Substancat e lejuara në prodhimtari)

Gjatë prodhimit të produkteve kozmetike, prodhuesi është i detyruar që të përdorë vetëm substanca nga Lista e substancave të cilat shfrytëzohen gjatë prodhimit të produkteve kozmetike.

Përdorimi i mjeteve për ngjyrosje lejohet në suazat dhe në kufijtë e përcaktuar në Listën e ngjyrave që mund të përdoren në lloje të caktuara të produkteve të kozmetikës, me përjashtim të produkteve kozmetike të cilat përmbajnë ngjyra të dedikuara kryesisht për ngjyrosjen e flokëve.

Përdorimi i konzervanseve lejohet në suazat dhe në kufijtë e përcaktuar në Listën e konzervanseve që mund të përdoren në lloje të caktuara të produkteve kozmetike.

Përdorimi i filtrave UV lejohet në suazat dhe në kufijtë e përcaktuar në Listën e UV filtrave që mund të përdoren në lloje të caktuara të produkteve kozmetike.

Ministria e Shëndetësisë i përcakton listat nga paragrafi 1, 2, 3, dhe 4 të këtij neni.

Neni 9

(Vlerësimi i sigurisë së produktit kozmetik)

Prodhuesi është i detyruar të përgatitë vlerësimin e sigurisë së produktit kozmetik për shëndetin e njeriut që duhet të përgatitet në bazë të rezultateve nga studimet e kryera, me ç’rast nevojitet të ruhen të dhënat toksikologjike për çdo përbërjes të përdorur, strukturës së saj kimike dhe nivelin e ekspozimit.

Kontrollet e produktit kozmetik, në bazë të të cilave jepet vlerësimi për sigurinë e shëndetit të njeriut, bëhen në pajtueshmëri me Përvojën e mirë laboratorike, si dhe me dispozitat nga fusha e mbrojtjes së mjedisit jetësor.

Neni 10

(Personi përgjegjës për dhënien e vlerësimit të sigurisë)

Për dhënien e vlerësimit të sigurisë së produktit kozmetik, prodhuesi është i detyruar të përcaktojë person përgjegjës me arsim sipëror nga fusha e farmacisë, kimisë, mikrobiologjisë, biologjisë, toksikologjisë respektivisht medicinës.

Neni 11

(Evidencat e prodhuesit)

Prodhuesi që i vë produktet kozmetike në qarkullim, është i detyruar të mbajë evidencë dhe të posedojë të dhëna për:

1. përbërjen kualitative dhe kuantitative të produktit kozmetik, kurse në rast të aromave dhe parfumeve, emrin dhe numrin e kodit të përbërjes, si dhe emrin e furnizuesit nga i cili janë furnizuar,
2. analizat fiziko-kimike dhe mikrobiologjike të lëndëve të para të përdorura në produktin kozmetik, si dhe të dhënat për pastërtinë dhe standardet mikrobiologjike,
3. deklaratën e shkruar të prodhuesit si dëshmi se mënyra e prodhimit është në pajtim me Praktikën e mirë prodhuese,
4. vlerësimin e sigurisë së shëndetit të njeriut të produktit kozmetik,
5. emrin dhe adresën e personit të kualifikuar ose personave përgjegjës për përpunimin e vlerësimit për sigurinë e produktit kozmetik,
6. të dhënat ekzistuese për ndikimet e padëshiruara te njerëzit që janë paraqitur si rezultat i përdorimit të produktit kozmetik,

7. dëshminë për efikasitetin e proklamuar të produktit kozmetik, nëse ajo është e arsyeshme duke marrë parasysh natyrën e efektit ose produktit,

8. referencat nga literatura, si dhe rezultatet nga ndikimi i produktit kozmetik të cilat i ka siguruar prodhuesi, dhe

9. të dhënat për testimet e bëra te kafshët.

Prodhuesi është i detyruar që të dhënat nga paragrafi (1) pikat 1 dhe 7 të këtij neni t'ia japë në shikim Inspektorit shtetëror sanitar dhe shëndetësor për shkak të kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese në afat prej tri ditësh pas dërgimit të kërkesës.

Neni 12

Para vënies së parë në qarkullim të produktit kozmetik, prodhuesi, ose përfaqësuesi i tij, ose personi me kërkesë të të cilit produkti është prodhuar, ose importuesi i produktit kozmetik, është i detyruar ta paraqesë te Inspektorati shtetëror sanitar dhe shëndetësor vendin ose vendet e prodhimit, respektivisht gjatë importit, emrin e shtetit eksportues ose shtetit prej të cilit produkti vjen, si dhe vendin e hyrjes së parë në territorin e Republikës së Maqedonisë.

IV. QARKULLIMI ME PRODUKTET KOZMETIKE

Neni 13

(Siguria e produkteve kozmetike në qarkullim)

Në qarkullim mund të vihen vetëm produkte kozmetike të cilat plotësisht i plotësojnë kushtet në raport me sigurinë e tyre të përcaktuar me këtë ligj.

Neni 14

(Shënimi i produkteve kozmetike)

Produktet kozmetike mund të vihen në qarkullim vetëm nëse në ambalazh janë shënuar të dhënat si vijon:

1. emri tregtar i produktit,
2. lloji i produktit,
3. emri dhe adresa e selisë së prodhuesit ose personit juridik që është i autorizuar për vënie në qarkullim të produktit kozmetik,
4. sasia e produktit kozmetik në paketim në momentin e mbushjes, e shprehur në peshë ose në vëllim, me përjashtim të paketimit që përmbajnë më pak se 5 g. ose 5 ml. kampionet falas ose paketimet për një përdorim. Në paketimet të cilat zakonisht shiten në copë dhe për të cilat këto të dhëna nuk janë të rëndësishme, shënohet numri i copëve nga një në paketim,
5. afati minimal i qëndrueshmërisë,
6. numri serik i produktit ose referenca e cila shërben për identifikimin e produktit,
7. funksioni i produktit, nëse ajo nuk është qartë e dukshme nëpërmjet dukjes së produktit, dhe
8. përmbajtja e produktit kozmetik (me emrat INCI të përbërësve).

Të gjitha shenjat dhe udhëzimet për përdorim detyrimisht duhet të jenë edhe në gjuhën maqedonase dhe alfabetin e saj cirilik, të dukshme dhe të lexueshme mirë, pa mos mundur të fshihen.

Përmbajtjen e të dhënave dhe mënyrën e shënimit të produkteve kozmetike i përcakton Ministria e Shëndetësisë.

Neni 15

(Reklamimi)

Reklamimi i prodhimeve kozmetike nuk guxon t'i vë në huti konsumatorët në lidhje me dedikimin e parashikuar.

Gjatë reklamimit nuk guxon të deklarohen efekte të përmirësimit të shëndetit te njerëzit me përdorimin e prodhimit.

Neni 16

(Siguria e prodhimeve të kozmetikës nga importi)

Prodhimet e kozmetikës të cilat importohen duhet t'i plotësojnë kushtet lidhur me sigurinë të cilat janë përcaktuar me këtë ligj.

Neni 17

(Kontrollimi i dërgesës nga importi)

Personi juridik i cili kryen import gjatë paraqitjes së deklaratës doganore për import të prodhimeve kozmetike paraqet kërkesë për kontroll të dërgesës për përcaktimin e sigurisë nga Inspektorati shtetëror sanitar dhe shëndetësor.

Në Republikën e Maqedonisë zbatohen listat për harmonizim, si dhe shenjat për harmonizim në pajtim me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare.

Për shkak të shëndetit të popullatës, Inspektorati shtetëror sanitar dhe shëndetësor gjatë kontrollit të dërgesës mund të caktojë kryerjen e analizës laboratorike të prodhimeve kozmetike.

Neni 18

(Zona doganore dhe magazina doganore)

Dispozitat nga ky ligj zbatohen edhe për prodhime kozmetike të cilat janë në zona doganore dhe magazina doganore.

V. EKZAMINIMI I SIGURISË SË PRODHIMEVE KOZMETIKE

Neni 19

(Laboratorë të autorizuar)

Ekzaminimin e sigurisë të prodhimeve kozmetike i kryejnë laboratorë të akredituar në pajtim me dispozitat për akreditim.

Neni 20

(Praktikë e mirë laboratorike)

Ekzaminimin e sigurisë të prodhimit kozmetik realizohen në pajtim me Praktikën e mirë laboratorike, metodat për analizë e domosdoshme për kontroll të përbërjes së prodhimit kozmetik, si dhe kriteret për pastërti mikrobiologjike dhe kimike të prodhimeve kozmetike dhe metodat për kontroll të atyre kritereve.

Ministri i Shëndetësisë i përcakton Praktikën e mirë laboratorike, metodat për analizë të domosdoshme për kontroll të përbërjes të prodhimit kozmetik, si dhe kriteret për pastërti mikrobiologjike dhe kimike të prodhimeve kozmetike dhe metodat për kontroll të atyre kritereve.

VI. MBIKËQYRJA

Neni 21

(Mbikëqyrje)

Mbikëqyrjen ndaj zbatimit të këtij ligji e bën Ministria e Shëndetësisë.

Mbikëqyrje inspektuese mbi zbatimin e këtij ligji e kryen Inspektorati shtetëror sanitar dhe shëndetësor.

Neni 22

(Analiza e mostrave)

Në realizimin e mbikëqyrjes inspektuese në prodhimtari dhe qarkullim, inspektori sanitar dhe shëndetësor shtetëror (teksti në vijim: inspektor) merr mostra nga prodhimi i gatshëm kozmetik, ambalazhi dhe përbërjet e prodhimit kozmetik pa kompensim të vlerës së tyre.

Analizat e mostrave të marra në kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese kryhen në laboratori të akredituara nga neni 19 i këtij ligj.

Shpenzimet për analizë të mostrave i bart prodhuesi, përfaqësuesi i tij, gjegjësisht importuesi në pajtim me shpenzimet reale për kryerjen e analizave.

Neni 23

(Autorizimet e inspektorëve shëndetësorë)

Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese inspektori ka autorizim që:

- të japë urdhër që të mënjanon mangësitë e përcaktuara në prodhimtarinë ose qarkullimin në afatin të cilin e kanë përcaktuar,
- të kërkojnë të dhëna për prodhimin kozmetik,
- të kryejnë mbikëqyrje mbi zbatimet e praktikës së mirë prodhuese,

- të japin urdhër që prodhimin kozmetik të shënohen shenjat e domosdoshme për kujdes në lidhje me rreziqet që do të paraqiten si rrezik për shëndetin e konsumatorëve,

- të ndalojë reklamim jo adekuat të prodhimit kozmetik,

- të urdhërojnë heqjen dhe asgjësimin e materialit reklamues joadekuat në llogari të prodhuesit,

- të ndalojë qarkullim dhe të hiqen prej qarkullimit prodhimet për të cilat nuk është përpunuar vlerësimi për siguri, nuk janë shënuar sipas rregullit, të cilave ka skaduar afati i përdorimit ose të cilat janë treguar si të dëmshme për shëndetin e njeriut,

- të urdhërojnë asgjësimin e prodhimeve kozmetike në qoftë se kjo është e nevojshme për shkak ruajtjes së shëndetit të njeriut.

Neni 24

(Këmbimi ndërkombëtar të informatave)

Inspektorati shtetëror sanitar dhe shëndetësor këmben informata për prodhimet kozmetike me organe tjera kompetente në pajtim me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare që kanë të bëjnë me sistemet për njoftim ndërkombëtar.

Në bazë të informatës për paraqitje të prodhimit kozmetik jo të sigurt të fituar në suaza të sistemit për këmbimin e informatave në nivel ndërkombëtar, inspektori do ta ndalojë qarkullimin e prodhimit të tillë.

Nëse dëshmohet se prodhim i caktuar kozmetik, edhe krahas asaj se i kënaq kërkesat e këtij ligji, paraqet rrezik për shëndetin e njerëzve, inspektori jep ndalesë për qarkullim të prodhimit kozmetik në territorin e Republikës së Maqedonisë ose lejon qarkullim nën kushte të përcaktuara.

VII. SANKSIONE KUNDËRVAJTËSE

Neni 25

Gjobë në shumë prej 2.500 euro deri në 5.000 euro me kundërvlerë në denarë, do t'i kumtohet për kundërvajtje personit juridik, nëse:

- prodhon dhe lëshon në qarkullim prodhime kozmetike në kundërshtim me nenin 4 të këtij ligji,

- lëshon në qarkullim prodhime kozmetike te të cilat formulimi final, apo përbërësit ose kombinimi i përbërësve ka qenë lëndë për kryerjen e analizave të kafshëve edhe përkundër ekzistimit të metodave valide alternative (neni 5, paragrafi 1)

- prodhon dhe lëshon në qarkullim prodhim kozmetik i cili përmban substanca nga Lista e substancave nga neni 5, paragrafi 2 i këtij ligji,

- lëshon në qarkullim prodhim jo të sigurt kozmetik (neni 6 paragrafi 1),

- nuk e ruan prodhimin kozmetik në mënyrën dhe në afatin e qëndrueshmërisë për ta mirëmbajtur sigurinë e prodhimit (neni 6 paragrafi 2),

- prodhon prodhime kozmetike në kundërshtim me Praktikën e mirë prodhuese (neni 7, paragrafi 1),

- përdor në prodhimtari të prodhimeve kozmetike mjete për ngjyrosje jashtë kornizave dhe kufijve të lejuar të përcaktuar në Listën e ngjyrave që mund të përdoren në lloje të caktuara të prodhimeve kozmetike, përveç prodhimeve kozmetike të cilat përmbajnë ngjyra të dedikuara veçanërisht për ngjyrosjen e flokëve (neni 8, paragrafi 2),

- përdor në prodhimin e prodhimeve kozmetike konservansë jashtë kornizave dhe kufijve të lejuar dhe të përcaktuar në Listën për konservansë që mundet të përdoren në lloje të caktuara të prodhimeve kozmetike (neni 8, paragrafi 3),

- përdor në prodhimin e prodhimeve kozmetike filterë UV jashtë kornizave dhe kufijve të lejuar, të caktuar në Listën për filterë UV që mundet të përdoren në lloje të caktuara të prodhimeve kozmetike (neni 8, paragrafi 4),

- nuk përgatit vlerësim për sigurinë e prodhimit kozmetik për shëndetin e njeriut i cili duhet të përpilohet në bazë të rezultateve nga analizat e kryera, me çka është e nevojshme të respektohen të dhënat toksikologjike për çdo përbërës të përdorur, strukturën e tij kimike dhe nivelin e ekspozimit (neni 9, paragrafi 1),

- nuk cakton person përgjegjës në pajtim me nenin 10 të këtij ligji,

- nuk mban evidencë, nuk i posedon dhe nuk i jep në inspektim të dhënat në pajtim me nenin 11 të këtij ligji,

- nuk e lajmëron vendin apo vendet e prodhimit, përkatësisht gjatë importit, emrin e shtetit eksportues ose të shtetit prej nga prodhimi e ka origjinën, si dhe vendin e hyrjes së parë në territorin e Republikës së Maqedonisë para lëshimit të parë në qarkullim (neni 12),

- lëshonnë qarkullim prodhime kozmetike të cilat në tërësi nuk i plotësojnë kushtet në lidhje me sigurinë e tyre të përcaktuar me këtë ligj (neni 13),

- lëshon në qarkullim prodhime kozmetike të cilat në ambalazh nuk janë të paraqitura të dhënat në pajtim me nenin 14 të këtij ligji,

- reklamon prodhime kozmetike në mënyrë në të cilën do t'i sjellë në lajthitje konsumatoret në raport me qëllimin e tyre, ose gjatë reklamimit deklaron efekte të përmirësimit të shëndetit te njerëzit me përdorimin e prodhimit (neni 15),

- prodhimet kozmetike të cilat importohen nuk i plotësojnë kushtet sa i përket sigurisë të cilat janë të përcaktuara me këtë ligj (neni 16),

- nuk dorëzon kërkesë për kontroll të dërgesës gjatë importit në pajtim me nenin 17, paragrafin 1 të këtij ligji,

- nuk kryen ekzaminime për sigurinë e prodhimit kozmetik në pajtim me Praktikën e mirë laboratorike, metodat për analizë të nevojshme për kontrollimin e përbërësit të prodhimit kozmetik, si dhe kriteret për pastërtinë mikrobiologjike dhe kimike të prodhimeve kozmetike dhe metodat për kontrollin e këtyre kritereve. (neni 20).

Për kundërvajtjen nga paragrafi 1 i këtij neni gjobë në shumë prej 1.500 deri në 2.000 euro me kundërvlerë në denarë, do t'i kumtohet personit fizik i cili e ka kryer kundërvajtjen.

Për kundërvajtjen nga paragrafi 1 i këtij neni gjobë me shumë prej 600 deri në 1.000 euro me kundërvlerë në denarë, do t'i kumtohet edhe personit përgjegjës në personin juridik.

Për kundërvajtjen nga paragrafi 1 i këtij neni gjobë me shumë prej 600 deri në 1.000 euro me kundërvlerë në denarë, do t'i kumtohet punëtorit në personin juridik i cili e ka kryer kundërvajtjen.

VIII. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 26

Ministri i Shëndetësisë do t'i nxjerrë dispozitat të cilat dalin nga ky ligj në afat prej 6 muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 27

Personat fizikë dhe juridikë të cilat kryejnë prodhim dhe qarkullim me prodhime kozmetike janë të detyruar ta përshtatin punën e tyre me dispozitat e këtij ligji në afat prej dy vitesh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 28

Laboratorët që kryejnë ekzaminime për sigurinë shëndetësore të prodhimeve kozmetike janë të detyruar ta përshtatin punën e tyre me dispozitat e këtij ligji në afat prej dy vitesh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 29

Prodhimet kozmetike që gjenden në qarkullim nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji, mbeten në qarkullim 48 muaj pas ditës së hyrjes në fuqi i këtij ligji.

Neni 30

Procedurat e filluara në prodhimtari dhe në qarkullim me prodhime kozmetike do të kryhen në bazë të dispozitave të nxjerra para ditës së hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 31

Ministria e Shëndetësisë në afat prej gjashtë muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji do të autorizojë laboratorë për kryerjen e ekzaminimeve të sigurisë shëndetësore të prodhimeve kozmetike.

Autorizimi nga paragrafi 1 i këtij neni do të ketë vlefshmëri deri në akreditimin e laboratorëve në bazë të dispozitave për akreditim.

Deri në autorizimin e laboratorëve nga paragrafi 1 i këtij neni, kontrollin vazhdojnë ta kryejnë laboratorët që deri atëherë kanë kryer analizë laboratorike të prodhimeve kozmetike.

Neni 32

Prodhuesit janë të obliguar ta aplikojnë Praktikën e mirë prodhuese në afat prej dy vitesh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Deri në aplikimin e Praktikës së mirë prodhuese, prodhuesit janë të obliguar t'i aplikojnë dispozitat ekzistuese për prodhim të prodhimeve kozmetike që kanë të bëjnë me kuadrin, hapësirën, pajisjet, dokumentacionin, prodhimin dhe kontrollin e kualitetit.

Neni 33

Prodhuesit janë të detyruar ta aplikojnë Praktikën e mirë prodhuese në afat prej dy vitesh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Deri në aplikimin e Praktikës së mirë laboratorike, prodhuesit janë të obliguar t'i aplikojnë dispozitat ekzistuese për analiza laboratorike të prodhimeve kozmetike, e që kanë të bëjnë me kuadrin, hapësirën, pajisjet, dokumentacionin dhe kontrollin e kualitetit.

Neni 34

Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji mbeten të aplikohen dispozitat nga Ligji për rregullshmëri shëndetësore të ushqimit të kafshëve dhe të produkteve për përdorim të përgjithshëm ("Fleta zyrtare e RSFJ-së" nr. 53/91 dhe "Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 15/95) që kanë të bëjnë me mjetet për mirëmbajtjen e higjienës së përgjithshme, për kujdesin dhe zbukurimin e fytyrës dhe të trupit dhe ambalazhin për ato mjete.

Neni 35

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

734.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА МАТИЧНАТА ЕВИДЕНЦИЈА ЗА ОСИГУРЕНИЦИТЕ И КОРИСНИЦИТЕ НА ПРАВА ОД ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ

Се прогласува Законот за изменување на Законот за матичната евиденција за осигурениците и корисниците на права од пензиското и инвалидското осигурување,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 24 април 2007 година.

Бр. 07-1850/1
24 април 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

З А К О Н
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА МАТИЧНАТА ЕВИДЕНЦИЈА ЗА ОСИГУРЕНИЦИТЕ И КОРИСНИЦИТЕ НА ПРАВА ОД ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ

Член 1

Во Законот за матичната евиденција за осигурениците и корисниците на права од пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на Република Македонија" број 16/2004), во членот 40 датата "31 декември 2004 година" се заменуваат со датата "31 декември 2005 година".

Член 2

Во членот 42 датата "1 јануари 2005" се заменува со датата "1 јануари 2007".

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J
PËR NDRYSHIMIN E LIGJIT PËR EVIDENCËN AMË PËR TË SIGURUARIT DHE SHFRYTËZUESIT E TË DREJTAVE PËR SIGURIM PENSIONAL DHE INVALIDOR

Neni 1

Në Ligjin për evidencën amë për të siguruarit dhe shfrytëzuesit e të drejtave për sigurim pensional dhe invalidor ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 16/2004), në nenin 40 fjalët: "31 dhjetor 2004" zëvendësohet me fjalët: "31 dhjetor 2005".

Neni 2

Në nenin 42 fjalët: "1 janar 2005", zëvendësohen me fjalët: "1 janar 2007".

Neni 3

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

735.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЕЛЕКТРОНСКИТЕ КОМУНИКАЦИИ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за електронските комуникации,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 27 април 2007 година.

Бр. 07-1906/1
27 април 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

З А К О Н
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЕЛЕКТРОНСКИТЕ КОМУНИКАЦИИ

Член 1

Во Законот за електронските комуникации ("Службен весник на Република Македонија" број 13/2005 и 14/2007), во членот 45 ставот (4) се менува и гласи:

"Референтните понуди од ставовите (2) и (3) на овој член ги одобрува Агенцијата во рок од 30 дена од денот на нивното доставување до Агенцијата, а операторот е должен да ги објави референтните понуди во рок од пет дена од денот на добивањето на одобрените од Агенцијата на својата веб страница и е должен истата да ја применува првиот ден од наредниот месец. Агенцијата одобрените референтни понуди ги објавува во "Службен весник на Република Македонија" во рок од три дена од одобрувањето."

Член 2

Во членот 66 ставот (7) се менува и гласи:

"Комисијата на Агенцијата, во согласност со Извештајот на Комисијата од членот 62 став (1) на овој закон ќе донесе Одлука за избор на најповолен понудувач и истовремено ќе ја информира јавноста за нејзината одлука. Директорот на Агенцијата во согласност со Одлуката за избор на најповолен понудувач ќе издаде едно или повеќе одобренија за користење на радиофреквенции не подоцна од 60 дена од истекот на временскиот рок за доставување на понуди. Одлуката на Комисијата на Агенцијата е конечна, а незадоволните страни имаат право на судска заштита."

Член 3

Насловот "Казнени одредби" се менува и гласи: "Казнени и прекршочни одредби", се додава нов наслов "Кривично дело" и по членот 137 се додава нов член 137-а, кој гласи:

"Член 137-а

(1) Одговорното лице на операторот со значителна пазарна моќ на релевантен пазар ако во рокот утврден во членот 45 став (4) на овој закон не ја објави референтната понуда за интерконекција и пристап и референтната понуда за разврзан пристап на локална јамка на својата веб страница и истите не ги применува на начин утврден со овој закон, со што ја спречува конкурентноста на пазарот и со тоа за себе и за операторот стекнува имотна корист, ќе се казни за кривично дело со казна затвор од една до пет години.

(2) Покрај казната затвор од ставот (1) на овој член на одговорното лице за истото дело му се изрекува и привремена забрана за вршење одделна професија, дејност или должност во траење од една до три години. "

Член 4

Во членот 138 став (1) во воведната реченица зборовите: "Со парична казна во висина" се заменуваат со зборовите:"Глоба во износ" а зборовите: "ќе се казни за прекршок правно лице" се заменуваат со зборовите:"ќе му се изрече за прекршок на правно лице".

Во точката 5 по бројот "45" се додаваат зборовите:"ставови (1) и (2)".

По точката 5 се додаваат две нови точки 6 и 7, кои гласат:

"6) не ги објави референтните понуди од членот 45 ставови (2) и (3) на овој закон во рок од пет дена од денот на добивањето на одобрението од Агенцијата на својата веб страница и не ги применува првиот ден од наредниот месец (член 45 став (4)),

7) не постапи по барањето од Агенцијата за измени на одобрените референтни понуди од членот 45 ставови (2) и (3) на овој закон (член 45 став (7))".

Точките 6, 7, 8 , 9 , 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 и 21 стануваат точки 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 и 23.

Ставот (2) се менува и гласи:

"За прекршок од ставот (1) на овој член, освен за точката 6 глоба во износ од 6.000 до 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице и на трговец поединец."

Член 5

Во членот 139 став (1) во воведната реченица зборовите: "Со парична казна во висина" се заменуваат со зборовите: "Глоба во износ", а зборовите: "ќе се казни за прекршок правно лице" се заменуваат со зборовите: "ќе му се изрече за прекршок на правно лице".

Ставот (2) се менува и гласи:

"За прекршок од ставот (1) на овој член глоба во износ од 1.500 до 8.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице и на трговец поединец."

Член 6

Во членот 140 став (1) во воведната реченица зборовите: "Со парична казна во висина" се заменуваат со зборовите: "Глоба во износ", а зборовите: "ќе се казни за прекршок правно лице" се заменуваат со зборовите: "ќе му се изрече за прекршок на правно лице".

Ставот (2) се менува и гласи:

"За прекршок од ставот (1) на овој член глоба во износ од 1.500 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице и на трговец поединец."

Член 7

Во членот 141 став (1) во воведната реченица зборовите: "Со парична казна во висина" се заменуваат со зборовите: "Глоба во износ", а зборовите:"ќе се казни за прекршок правно лице" се заменуваат со зборовите: "ќе му се изрече за прекршок на правно лице".

Ставот (2) се менува и гласи:

"За прекршок од ставот (1) на овој член глоба во износ од 1.500 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице и на трговец поединец."

Член 8

Во членот 142 ставот (1) се менува и гласи:

"Глоба во износ од 1.500 до 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице, ако:".

Член 9

Насловот пред членот 143 "Мерки за безбедност" се менува и гласи: "Прекршочни санкции".

Член 10

Во членот 143 ставови (1) , (2) и (3) по бројот "140" се става запирка сврзникот "и" се брише, а по бројот "141" се додаваат зборовите: "и 142".

Во ставовите (1), (2), (3) и (4) зборовите:"паричната казна" се заменуваат со зборот "глобата", а зборовите:"мерка на безбедност" се заменуваат со зборовите:"прекршочна санкција".

Член 11

По членот 143 се додава нов член 143-а, кој гласи:

"Член 143-а

(1) За прекршоците од членовите 139, 140, 141 и 142 на овој закон инспекторот за електронски комуникации на сторителот на прекршокот може да му предложи посредување и постигнување на согласност со која сторителот на прекршокот треба да ја плати глобата, другите давачки и да ги отстрани последиците од прекршокот.

(2) Инспекторот од ставот (1) на овој член составува записник за прекршокот во кој се констатира согласноста на двете страни за покренување на постапка за посредување на кои се потпишува и сторителот на прекршокот.

(3) Постапката за посредување се покренува со доставување на записникот од ставот (2) на овој член до Комисијата за посредување, кој инспекторот е должен да го достави во рок од три дена од денот на составувањето и потпишувањето.

(4) Постапката за посредување се води пред Комисија за посредување формирана од директорот на Агенцијата за електронски комуникации.

(5) Комисијата е составена од три члена од кои еден ја врши функцијата на претседател. Членовите на Комисијата се избираат од редот на вработните во Агенцијата, од кои еден е дипломиран правник.

(6) Претседателот на Комисијата е должен постапката да ја започне во рок од 24 часа од денот на доставувањето на записникот.

(7) Комисијата работи на седница на која задолжително присуствуваат претставници на сторителот на прекршокот и инспекторот за електронски комуникации.

(8) За постигнатата согласност во постапката за посредување се склучува спогодба со сторителот на прекршокот.

(9) Во спогодбата се утврдуваат обврските на сторителот на прекршокот, а особено:

- висината и начинот на плаќање на глобата,
- висината и начинот на плаќање на другите давачки и трошоци и
- мерките кои треба да ги преземе сторителот за отстранување на последиците од прекршокот.

(10) Во случаите во кои е постигната согласност во постапката за посредување, глобата за сторителот за сторениот прекршок може да му биде намалена за најмалку една половина од максимум пропишаната глоба за прекршокот.

(11) Директорот на Агенцијата за електронски комуникации донесува деловник и трошковник за работа на Комисијата.

(12) Членовите на Комисијата за посредување за својата работа имаат право на награда која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот и сложеноста на прекршоците.

(13) Висината и видот на трошоците утврдени во трошковникот од ставот (11) на овој член се определуваат во зависност од реалните трошоци што ги има органот потребни за обезбедување на работата на Комисијата за посредување.

(14) Комисијата за посредување е должна да води евиденција за поведените постапки за посредување и за нивниот исход.

(15) Спогодбата од ставот (8) на овој член има сила на извршна исправа.

(16) Ако постапката за посредување не успее, се поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежниот суд."

Член 12

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J
PËR NDRYSHIM DHE PLOTËSIM TË LIGJIT PËR KOMUNIKIME ELEKTRONIKE

Neni 1

Në Ligjin për komunikime elektronike ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 13/2005 dhe 14/2007), në nenin 45, paragrafi (4) ndryshohet si vijon:

"(4) Ofertat referente nga paragrafët (2) dhe (3) të këtij neni i lejon Agjencia në afat prej 30 ditësh nga dita e dorëzimit të tyre në Agjenci, ndërsa operatori është i detyruar t'i shpall ofertat referente në afat prej pesë ditësh nga dita e marrjes së lejes nga Agjencia, në VEB faqen e vet dhe është i detyruar të njëjtën ta zbatojë ditën e parë të muajit pasardhës.

Agjencia ofertat referente të lejuara i boton në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë" në afat prej tri ditësh nga lejimi".

Neni 2

Në nenin 66, paragrafi (7) ndryshohet si vijon:

"Komisioni i Agjencisë, në pajtim me Raportin e Komisionit nga neni 62 paragrafi 1 i këtij ligji do të marrë Vendim për zgjedhjen e ofertuesit më të volitshëm dhe njëkohësisht do ta njoftojë opinionin për vendimin e tyre.

Drejtori i Agjencisë në pajtim me Vendimin për zgjedhje të ofertuesit më të volitshëm do t'i japë një ose më shumë leje për shfrytëzimin e radio frekuencave jo më vonë se 60 ditë nga skadimi i afatit kohor për dorëzimin e ofertave. Vendimi i Komisionit të Agjencisë është përfundimtar, ndërsa palët e pakënaqura kanë të drejtë në mbrojtje gjyqësore."

Neni 3

Titulli "Dispozita ndëshkimore" ndryshohet si vijon:

"Dispozita ndëshkimore dhe për kundërvajtje", shtohet titull i ri "Vepër penale" dhe pas nenit 137 shtohet nen i ri 137-a, si vijon:

"Neni 137-a

(1) Personi përgjegjës i operatorit me fuqi të konsiderueshme tregu, në tregun relevant nëse në afatin e përcaktuar në nenin 45 paragrafin (4) të këtij ligji nuk e shpall ofertën referente për interkoneksion dhe qasje, dhe ofertën referente për qasje të drejtpërdrejt në nyjën lokale në VEB faqen e vet dhe të njëjtat nuk i zbatojnë në mënyrë të përcaktuar me ketë ligj, me çka e ndalon konkurrencën në treg dhe me atë për vete dhe për operatorin përfiton dobi pronësore, do të dënohet për vepër penale dënim me burg prej 1 deri në 5 vjet.

(2) Përveç dënimit me burg nga paragrafi (1) i këtij neni personit përgjegjës për të njëjtën vepër i kumtohet edhe ndalim i përkohshëm i ushtrimit të profesionit të caktuar, i veprimtarisë ose detyrës në kohëzgjatje prej 1 deri në tre vjet."

Neni 4

Në nenin 138 paragrafi (1), fjalët në fjalinë hyrëse "Me dënim në para në shumë" zëvendësohen me fjalët: "Gjobë në shumë", ndërsa fjalët: "do të dënohet për kundërvajtje person juridik" zëvendësohen me fjalët: "do t'i kumtohet për kundërvajtje personit juridik".

Në pikën 5) pas numrit "45", shtohen fjalët: "paragrafët (1) dhe (2)".

Pas pikës 5) shtohen dy pikë të reja 6 dhe 7 si vijojnë:

"6 nuk i shpall ofertat referente nga paragrafët (2) dhe (3) në nenin 45 të këtij ligji në afat prej 5 ditësh nga dita e marrjes së lejes nga Agjencia në VEB faqen e vet dhe nuk i zbaton ditën e parë nga muaji pasardhës neni 45 paragrafi (4)",

"7 nuk vepron ndaj kërkesës nga Agjencia për ndryshimin e ofertave të lejuara referente nga paragrafët (2) dhe (3) të nenit 45 të këtij ligji (neni 45 paragrafi 7)".

Pikat 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 dhe 21 bëhen pika 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 dhe 23.

Paragrafi (2) ndryshohet si vijon:

"(2) Për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni, përveç për pikën 6, gjobë në shumë prej 6.000 deri në 10.000 euro, me kundërvlerë në denarë, do t'i kumtohet edhe personit përgjegjës në personin juridik dhe tregtarit individ."

Neni 5

Në nenin 139 paragrafi (1) fjalët në fjalinë hyrëse "Me dënim me para në shumë" zëvendësohen me fjalët: "Gjobë në shumë" ndërsa fjalët: "do të dënohet për kundërvajtje person juridik", zëvendësohen me fjalët: "do t'i kumtohet për kundërvajtje personit juridik".

Paragrafi (2) ndryshohet si vijon:

"(2) Për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni, gjobë në shumë prej 1.500 deri në 8.000 euro, me kundërvlerë në denarë do t'i kumtohet edhe personit përgjegjës në personin juridik dhe tregtarit individ."

Neni 6

Në nenin 140 paragrafi (1) fjalët në fjalinë hyrëse "Me dënim me para në shumë" zëvendësohen me fjalët: "Gjobë në shumë", ndërsa fjalët: "do të dënohet për kundërvajtje person juridik" zëvendësohen me fjalët: "do t'i kumtohet për kundërvajtje personit juridik".

Paragrafi (2) ndryshohet si vijon:

"(2) Për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni, gjobë në shumë prej 1.500 deri në 5.000 euro, me kundërvlerë në denarë ,do t'i kumtohet edhe personit përgjegjës në personin juridik dhe tregtarit individ".

Neni 7

Në nenin 141 paragrafi (1) fjalët në fjalinë hyrëse "Me dënim me para në shumë" zëvendësohen me fjalët: "Gjobë në shumë", ndërsa fjalët: "do të dënohet për kundërvajtje personi juridik", zëvendësohen me fjalët: "do t'i kumtohet për kundërvajtje personit juridik".

Paragrafi (2) ndryshohet si vijon:

"(2) Për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni, gjobë në shumë prej 1.500 deri në 5.000 euro, me kundërvlerë në denarë, do t'i kumtohet edhe personit përgjegjës në personin juridik dhe tregtarit individ".

Neni 8

Në nenin 142, paragrafi (1) ndryshohet si vijon:

"(1) Gjobë në shumë prej 1.500 deri në 3.000 euro, me kundërvlerë në denarë, do t'i kumtohet për kundërvajtje edhe personit fizik nëse".

Neni 9

Titulli para nenit 143 “Masat e sigurisë" ndryshohet si vijon: “Sanksione për kundërvajtje".

Neni 10

Në nenin 143 paragrafin (1), (2) dhe (3) pas numrit "140" vihet presje, lidhëza "dhe" shlyhet, ndërsa pas numrit "141" shtohen fjalët: "dhe 142".

Në paragrafët (1), (2), (3) dhe (4) fjalët: "dënim me para" zëvendësohen me fjalën "gjobë", ndërsa fjalët: "masa e sigurisë" me fjalët: "sanksion kundërvajtës".

Neni 11

Pas nenit 143 shtohet nen i ri 143-a si vijon:

"Neni 143-a

(1) Për kundërvajtjet nga nenet 139, 140, 141 dhe 142 të këtij ligji inspektori i komunikimeve elektronike kryerësit të kundërvajtjes mund t'i propozojë ndërmjetësim dhe arritjen e pajtueshmërisë me të cilën kryerësi i kundërvajtjes duhet ta paguajë gjobën, detyrimet tjera dhe t’i mënjanojë pasojat nga kundërvajtja.

(2) Inspektori nga paragrafi (1) i këtij neni përpilon procesverbal për kundërvajtjen në të cilën konstatohet pajtueshmëria e të dy palëve për ngritjen e procedurës për ndërmjetësim në të cilën nënshkruhet dhe kryerësi i kundërvajtjes.

(3) Procedura për ndërmjetësim ngrihet me dorëzimin e procesverbalit nga paragrafi (2) i këtij neni në Komisionin për ndërmjetësim, të cilin inspektori është i detyruar ta dorëzoj në afat prej tri ditësh nga dita e përpilimit dhe nënshkrimit.

(4) Procedura për ndërmjetësim mbahet para Komisionit për ndërmjetësim, i formuar nga Drejtori i Agjencisë për komunikime elektronike.

(5) Komisioni përbëhet prej tre anëtarësh nga të cilët njëri e ushtron funksionin kryetar. Anëtarët e Komisionit zgjidhen nga radha e të punësuarve në Agjenci, nga të cilët njeri është jurist i diplomuar.

(6) Kryetari i Komisionit është i detyruar procedurën ta fillojë në afat prej 24 orësh nga dita e dorëzimit të procesverbalit.

(7) Komisioni punon në seancë në të cilën detyrimisht marrin pjesë përfaqësues të kryerësit të kundërvajtjes dhe inspektori i komunikimeve elektronike.

(8) Për pajtueshmërinë e arritur në procedurën për ndërmjetësim lidhet marrëveshje me kryerësin e kundërvajtjes.

(9) Në marrëveshjen përcaktohen detyrimet e kryerësit të kundërvajtjes, e veçanërisht:

- shuma dhe mënyra e pagimit të gjobës;
- shuma dhe mënyra e pagimit të detyrimeve dhe shpenzimeve të tjera;
- masat të cilat duhet t'i ndërmerr kryerësi për mënjanimin e pasojave nga kundërvajtja.

(10) Në rastet në të cilat është arritur pajtueshmëri në procedurën për ndërmjetësim, gjoba për kryerësin për kundërvajtjen e kryer mund t'i zvogëlohet për së paku gjysmën nga gjoba e përcaktuar maksimale për kundërvajtje.

(11) Drejtori i Agjencisë për komunikime elektronike nxjerr rregulloren dhe listën e shpenzimeve për punën e Komisionit.

(12) Anëtarët e Komisionit për ndërmjetësim, për punën e tyre, kanë të drejtë në shpërblim i cili duhet të jetë i arsyeshëm dhe përkatës me rëndësinë, vëllimin dhe ndërlikueshmërinë e kundërvajtjeve.

(13) Lartësia dhe lloji i shpenzimeve të përcaktuara në listën e shpenzimeve nga paragrafi (11) i këtij neni, përcaktohen në varshmëri me shpenzimet reale që i ka organi, të nevojshme për sigurimin e punës së Komisionit për ndërmjetësim.

(14) Komisioni për ndërmjetësim është i detyruar të mbajë evidencë për procedurat e ngritura për ndërmjetësim dhe për rezultatin e tyre.

(15) Marrëveshja nga paragrafi (8) i këtij neni ka fuqinë e dokumentit përmbarues.

(16) Nëse procedura për ndërmjetësim nuk ka sukses, dorëzohet kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje para gjykatës kompetente.“

Neni 12

Ky ligj hyn në fuqi nga dita e botimit në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

736.

Врз основа на член 95-а, став 2 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал („Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/93, 48/93, 21/98, 25/99, 39/99, 81/99, 49/00, 6/02, 31/03, 38/04 и 35/06), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 11.04.2007 година, донесе

О Д Л У К А
ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ОХИС АД - СКОПЈЕ КАКО ТРГОВСКО ДРУШТВО ОД ОСОБЕНО ЗНАЧЕЊЕ ЗА ЕКОНОМИЈАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, СО МОЖНОСТИ И ИНТЕРЕС ЗА ПРОШИРУВАЊЕ И РЕАКТИВИРАЊЕ НА ДЕЛОВНИТЕ АКТИВНОСТИ

Член 1

ОХИС АД - Скопје се определува како трговско друштво од особено значење за економијата на Република Македонија, со можности и интерес за проширување и реактивирање на деловните активности.

Член 2

Согласно член 1 од оваа одлука, продажбата на акциите издадени од ОХИС АД - Скопје во процесот на неговата сопственичка трансформација согласно Законот за трансформација на претпријатија со општествен капитал, а пренесени на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Република Македонија, може да се врши врз основа на претходно објавен јавен повик за прибирање понуди.

Член 3

При продажбата на акциите од член 2 од оваа одлука, соодветно се применуваат одредбите на член 48, став 3, член 50, член 50-а и член 62, ставови 2 и 3 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал.

Член 4

Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 19-2196/1 Претседател на Владата
11 април 2007 година на Република Македонија,
Скопје м-р **Никола Груевски,** с.р.

737.

Врз основа на член 95-а, став 2 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал („Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/93, 48/93, 21/98, 25/99, 39/99, 81/99, 49/00, 6/02, 31/03, 38/04 и 35/06), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 11.04.2007 година, донесе

О Д Л У К А
ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ЕМО АД - ОХРИД КАКО ТРГОВСКО ДРУШТВО ОД ОСОБЕНО ЗНАЧЕЊЕ ЗА ЕКОНОМИЈАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, СО МОЖНОСТИ И ИНТЕРЕС ЗА ПРОШИРУВАЊЕ И РЕАКТИВИРАЊЕ НА ДЕЛОВНИТЕ АКТИВНОСТИ

Член 1

ЕМО АД - Охрид се определува како трговско друштво од особено значење за економијата на Република Македонија, со можности и интерес за проширување и реактивирање на деловните активности.

Член 2

Согласно член 1 од оваа одлука, продажбата на акциите издадени од ЕМО АД - Охрид во процесот на неговата сопственичка трансформација согласно Законот за трансформација на претпријатија со општествен капитал, а пренесени на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Република Македонија, може да се врши врз основа на претходно објавен јавен повик за прибирање понуди.

Член 3

При продажбата на акциите од член 2 од оваа одлука, соодветно се применуваат одредбите на член 48, став 3, член 50, член 50-а и член 62, ставови 2 и 3 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал.

Член 4

Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 19-2196/2 Претседател на Владата
11 април 2007 година на Република Македонија,
Скопје м-р **Никола Груевски,** с.р.

738.

Врз основа на член 16 од Законот за игрите на среќа и за забавните игри („Службен весник на Република Македонија“ бр. 10/97, 54/97, 13/01 и 2/02), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 06.02.2007 година, донесе

Л И Ц Е Н Ц А
ЗА ПОСТОЈАНО ПРИРЕДУВАЊЕ НА ПОСЕБНИ ИГРИ НА СРЕЌА ВО АВТОМАТ КЛУБ

1. Лиценца за постојано приредување на посебни игри на среќа во автомат клуб се издава на Друштвото за угостителство и туризам „Корона Интернационал“ ДОО експорт-импорт Скопје, за време од 6 (шест) години.

2. Приредувањето на посебните игри на среќа во автомат клуб ќе се врши во автомат клубот што се наоѓа во деловната просторија на царински терминал БОГОРОДИЦА - граничен премин Богородица сопственост на ЈП за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија.

3. Во автомат клубот, корисникот на лиценцата за приредување на посебните игри на среќа, ќе постави 21 автомат за игри на среќа.

4. Корисникот на лиценцата е должен да плати надоместок за лиценцата кој изнесува 52.000 евра, во денарска противвредност по среден курс на Народна банка на Република Македонија што се применува на денот на уплата и тоа:

- 50% од износот, 26.000 евра, во денарска противвредност по среден курс на Народна банка на Република Македонија да уплати на денот на доделувањето на лиценцата и

- остатокот од 50% во еднакви годишни рати, најдоцна до 30 јануари во тековната година за секоја година додека трае лиценцата, во денарска противвредност по среден курс на Народна банка на Република Македонија што се применува на денот на уплатата.

Уплатата на средствата од алинеја 1 и 2 на оваа точка се вршат во Буџетот на Република Македонија на Трезорска сметка 100000000063095, уплатна сметка број 840-62207, приходно конто 718113, програма 00 и банка на примачот: Народна банка на Република Македонија.

Потврдата за уплатениот износ од алинеја 1 на оваа точка корисникот на лиценцата ја доставува до Министерството за финансии.

Корисникот на лиценцата ги доставува до Министерството за финансии и потврдите за уплатените годишни рати, од алинеја 2 на оваа точка.

5. Лиценцата корисникот не може да ја пренесе.

6. Доколку од страна на корисникот на лиценцата не биде платен надоместокот за плаќање на лиценцата од точка 4, алинеја 1 и 2, лиценцата се одзема.

7. Корисникот на лиценцата со право на приредување на играта на среќа за која е издадена лиценцата, се стекнува по уплатата на првиот дел од надоместокот за плаќање на лиценцата утврден во точка 4, алинеја 1.

8. Оваа лиценца се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 19-390/1 Претседател на Владата
6 февруари 2007 година на Република Македонија,
Скопје м-р **Никола Груевски,** с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ

739.

Врз основа на член 38 став 2 од Законот за буџетите („Службен весник на Република Македонија” бр. 64/05), министерот за финансии донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА КЛАСИФИКАЦИЈА НА ПРИХОДИТЕ

Член 1

Во Правилникот за класификација на приходите („Службен весник на РМ” бр. 100/01, 45/03, 7/04, 85/04, 42/05, 68/05, 30/06, 84/06 и 138/06), во Класификацијата на приходите на синтетичките конта од класата 7-Приходи, во поткатегоријата 71-Даночни приходи, ставка 711-Данок од доход, од добивка и од капитални добивки, во аналитичката ставка 7111-Персонален данок на доход, по потставката 711138 се додаваат две нови потставки 711139 и 711140 кои гласат:

“711139 данок на доход на приходи од занаетчиска дејност според паушално утврден нето приход

711140 камата за ненавремено плаќање на персонален данок на доход од занаетчиска дејност“

Во ставката 718-Такси за користење или дозволи за вршење на дејност, во аналитичката ставка 7181-Дозволи за вршење дејност, по потставката 718137 се додава една нова потставка 718138 која гласи:

“718138 надомест за производство на енергија од фосилни горива“

Член 2

Во поткатегоријата 73-Капитални приходи, ставка 733-Продажба на земјиште и нематеријални вложувања, во аналитичката ставка 7331-Продажба на земјиште и нематеријални вложувања, во потставката 733118 зборовите “за концесии” се бришат.

Член 3

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија”.

Бр.08-16027/1
25 април 2007 година
Скопје

Министер,
д-р **Трајко Славески,** с.р.

740.

Врз основа на член 87 став 2 од Законот за даноците на имот („Службен весник на Република Македонија” бр. 61/2004), министерот за финансии донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА ФОРМАТА И СОДРЖИНАТА НА ЛЕГИТИМАЦИЈАТА НА ДАНОЧЕН ИНСПЕКТОР

Член 1

Во Правилникот за формата и содржината на легитимацијата на даночен инспектор („Службен весник на Република Македонија”, бр. 47/2004), образецот на легитимацијата на даночен инспектор се заменува со нов образец кој е составен дел на овој правилник.

Член 2

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија “.

Бр. 10-13111/2
25 април 2007 година
Скопје

Министер,
д-р **Трајко Славески,** с.р.

Република Македонија
ОПШТИНА -------------------------------
ГРАД СКОПЈЕ
ЛЕГИТИМАЦИЈА
ДАНОЧЕН ИНСПЕКТОР

име и презиме
Регистерски број
Потпис на градоначалникот
М.П.
Сериски број:

Предна страна на образецот

ОВЛАСТУВАЊА

Даночниот инспектор со закон е овластен да врши проверка на состојбата и вредноста на недвижниот и подвижниот имот кој е предмет на оданочување и други работи утврдени со закон

Задна страна на образецот

ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКА

Врз основа на член 63 од Законот за данокот на добивка – пречистен текст („Службен весник на Република Македонија“ бр. 27/06 година), Државниот завод за статистика го утврдува и објавува

ДВИЖЕЊЕТО НА ЦЕНИТЕ НА МАЛО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА МЕСЕЦ АПРИЛ 2007 ГОДИНА

Движењето на цените на мало во Република Македонија во периодот јануари-април 2007 година, во однос на просечните цени на мало во 2006 година изнесува 1,1%.

Директор,
м-р **Благица Новковска,** с.р.

ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РМ ВИ ГИ НУДИ СЛЕДНИТЕ ИЗДАНИЈА:

Ред. бр.	Изданија	Цена денари
1.	**Закон за пензиското и инвалидското осигурување** *Станка Трајкова и Олгица Костова* *(со коментар и прилози), 2006*	**700,00**
2.	**Изборен законик**, *2006*	**300,00**
3.	**Закон за стечај** *Д-р Кирил Чавдар* *(со објаснувања, судска практика и предметен регистар), 2006*	**600,00**
4.	**Збирка на прописи од областа на судството** *(Законите за: судовите; Судскиот совет на РМ; судскиот буџет (редакциски пречистен текст); Академија за обука на судии и јавни обвинители), 2006*	**400,00**
5.	**Закон за трговските друштва** со вовед, *2004*	**400,00**
6.	**Закон за општата управна постапка** (со коментар) *Проф. д-р С. Гелевски, 2005*	**400,00**
7.	**Закон за кривична постапка и Закон за извршување на санкциите** *(редакциски пречистени текстови), 2004*	**360,00**
8.	**Устав на Република Македонија** *(со сите амандмани од I - XXX)* на македонски и на англиски јазик (во една книга), голем формат, *2005*	**180,00**
9.	**Поединечни CD-ROM изданија** *2001, 2002, 2003, 2004, 2005 и DVD за 2006 година*	**600,00**
10.	**Комплет CD-ROM изданија** *2001, 2002, 2003, 2004, 2005 и DVD за 2006 година*	**3.400,00**
11.	**Регистар на прописи на РМ**	**3.700,00**

П О Р А Ч К А БР. 55

Со ова неотповикливо ги порачуваме изданијата под реден број _____ во _____ примероци; р.бр._____ во _____ примероци; р.бр._____ во _____ примероци; р.бр._____ во _____ примероци; р.бр._____ во _____ примероци; р.бр. _____ во _____ примероци.

Доказот за извршена уплата на жиро с-ка 300000000188798 и порачката ги испраќаме по пошта на адреса бул. „Партизански одреди“ бр. 29, п. фах 51, 1000, Скопје, или на телефакс број + 389-2-311-22-67.

Порачател: ________________________________ **Место:** _________,
ул. ____________________, **бр.** _______, **тел./факс** ______________

Потпис на порачателот

Во ________, ______**2007 година.** **(М.П.)** ____________________

www.slvesnik.com.mk
contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. "Партизански одреди" бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник - Тони Трајанов.
Телефони: +389-2-3298-860, 3290-471, 3290-449.
Телефакс: +389-2-3112-267.

Претплатата за 2007 година изнесува 9.200,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622
2007055